FURIE

BEST-SELLER
1993

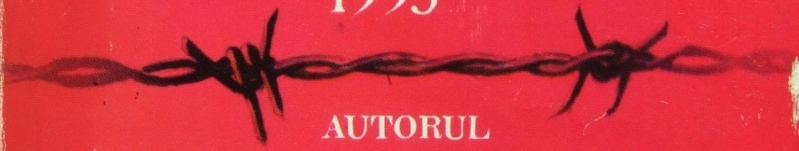

AUTORUL
BEST - SELLER-ULUI MONDIAL

VENIN

COLIN FALCONER

COLIN FALCONER

FURIE

O fascinantă epopee

de

dragoste şi război

1993

Netanel se uită la ea şi-i făcu cu ochiul.

Este imposibil, se gândi Marie. Încep să mă îndrăgostesc de acest băiat. Dar este pur şi simplu imposibil. Eu sunt catolică, iar el este evreu. Ar trebui să fie la fel de departe de sufletul meu ca şi luna. Mama lui mă dispreţuieşte, iar restul familiei mă tratează de parcă aş fi un animal exotic din Africa. Şi uite ce i s-a întâmplat lui Chaim, la fel ca şi lui Netanel acum câteva luni. Era o nebunie să-şi imagineze că l-ar putea iubi...

Ceremonia Paştelui luă sfârşit.

— La anul îl vom sărbători la Ierusalim – ziseră toţi de la masă într-un glas.

Netanel îi zâmbi plin de duioşie şi simţi că i se strânge stomacul. Ah, „mein Gott”, se gândi ea. Am mers prea departe. Nu mai pot să mă opresc. Nu mai pot...

Despre autor

Colin Falconer s-a născut la Londra în anul 1953. Este ziarist şi a colaborat la multe reviste şi ziare. A călătorit în Europa şi Asia de Sud-Est, iar acum locuieşte în Australia de Vest.

Pentru Helen care crede în mine.

Prefaţă

Nici o carte nu este scrisă doar prin strădania unei singure persoane. De aceea, aş vrea să mulţumesc acelora care m-au ajutat în cercetările întreprinse pentru acest roman.

La Tel Aviv, Ruth Sobol şi istoricii dr. Yaakov Sachs şi dr. Yaakov Goren; la Ierusalim, Ruven Koffler de la Arhivele Zion, Dafna Rix de la Muzeul din Ierusalim, Mulli Azrieli de la Firik şi Rivca Weingarten, care mi-au împărtăşit amintirile legate de asediul Oraşului Vechi; la El-Bireh, domnul Sameeha Khalil, reprezentant al Societăţii Inash El-Usra. Şi mai aproape de casă, îi datorez, de asemenea, mulţumiri lui Anne Mullarkey pentru că m-a ajutat să găsesc sursele de care aveam nevoie.

Vreau să mulţumesc şi agenţilor mei Tim Curnow din Sydney şi Anthea, Morton-Saner din Londra, care m-au ajutat să depăşesc momentele dificile; şi editorului meu, care nu se înşală niciodată în aprecierile sale, decât când este vorba de alegerea echipei preferate de fotbal.

Deşi datele din acest roman se bazează pe realitate, el este o operă de ficţiune. Aşa se explică şi erorile care apar; de exemplu, au existat doi comandanţi Haganah în timpul asediului Ierusalimului, David Halperin şi Moshe Russnak, nu unul singur, iar până în anii '40 nu a existat nici un kibuţ în zona în care este plasat kibuţul Kfar Herzl.

Ocazional, am folosit nume reale, care apar doar ca personaje istorice, exterioare naraţiunii. De altfel, nu am intenţionat să descriu oameni sau întâmplări reale şi nici să mă implic în ele.

Ierusalim, septembrie 1992

„Sunt aici trimis de Furie şi Inimă”.
Moise în „*Primul Născut*” al lui Cristopher Fry

PROLOG

Malul de Vest, septembrie 1992

Străzile întunecate şi agitate ale Bethleemului.

Mulli Rosenberg stă pe bancheta din spate a jeep-ului, cu picioarele întinse, ascultând zumzetul vocilor în aparatul de emisie-recepţie. O noapte liniştită. *Intefadeh* scăzuse în intensitate; Rabin începuse convorbirile cu Assad, iar ziarele vorbeau despre pace.

O sirenă urlă undeva în noapte. Simţea cum, din întuneric, îl urmăresc ochi înveninaţi. La lumina farurilor, zări literele „PLO”, pictate cu caractere arabe, cu vopsea roşie pe obloanele ruginite ale unui magazin. Sub ele fusese mâzgălită traducerea în engleză, pentru turişti bineînţeles: „DRACU’ SĂ-L IA DE ISRAEL”.

Mulli Rosenberg nu este un erou ca bunicul său. Vrea să devină avocat. Dar, mai întâi, trebuia să-şi îndeplinească serviciul militar de trei ani în armată. În uniforma sa kaki arăta suplu, bronzat, tânăr şi speriat.

Până acum nu împuşcase pe nimeni.

Mângâie ţeava mitralierei Uzi de pe genunchi. Nu avea încotro, îşi spuse el. Dacă nu voia să trăiască într-o lume de coşmar, aşa cum trăise bunicul său, nu avea încotro.

Amman, Iordania

Wafa îşi mângâie părul negru ca abanosul şi îşi aprinse altă ţigară cu degetele tremurânde. Îi este greu să vorbească despre Palestina fără să se întristeze.

Are ochi mari căprui, care sclipesc plini de pasiune în timp ce povesteşte.

— Pe bunicul meu îl chema Majid. Tatăl lui era şeicul Zayyad Hass’an al-Shouri, din satul Rab’allah, lângă Ierusalim. Toţi din familia mea sunt palestinieni. M-am născut aici, în Iordania, dar sunt palestiniană. Da, o palestiniană. Nu concep să mă consider altceva.

Fruntea ei este acoperită de mici picături de sudoare. Amman este un oraş de beton şi sticlă, cu căldură, praf şi claxoane

răsunătoare. Afară, soarele dogoritor topeşte asfaltul de pe autostradă şi-ţi usucă trupul ca o stafidă.

Bate *hamsiin*-ul, vântul fierbinte dinspre deşertul de est, galben şi turbat ca răsuflarea unui şacal. Se spune că hamsiin-ul bătea în ziua în care a fost răstignit Christos.

Ventilatorul din micuţul birou se învârteşte ineficient într-un colţ. Wafa se opreşte să soarbă cafeaua amară.

— Aceasta nu este ţara mea. Nu aparţin acestui pământ. Până când situaţia noastră nu se va rezolva, n-o să fiu niciodată fericită. Toată viaţa mea m-am simţit frustrată. De ce oare lumea nu vrea să ne asculte? Nu pricepi că n-o să ne găsim odihna? O să povestim copiilor şi nepoţilor despre soarta noastră. Pentru noi, n-o să se termine niciodată.

Acum îi este greu să înghită. Se uită în jos.

— Încerc să nu-i urăsc pe israelieni, dar ştiu ce i-au făcut tatălui şi bunicului meu şi am o piatră pe inimă. Înţelegi? O piatră.

— Mai bea nişte cafea. Ai puţin timp liber, da? O să-ţi spun şi povestea noastră. În întregime.

Vorbiţi copiilor Israelului şi spuneţi-le următoarele când veţi trece Iordanul pe pământul Canaan-ului.

Veţi izgoni toţi locuitorii. Veţi distruge toate tablourile şi statuile lor şi le veţi dărâma locuinţele.

Şi, după ce îi veţi izgoni, veţi ridica noi sălaşuri, pentru că v-am dăruit acest pământ. Numerele 31: 51–53

Partea întâi
GERMANIA, 1933

1

Ravenswald, Bavaria

Spritzer a fost cel care i-a făcut să se împrietenească.

Da, chiar el, un Cupidon atât de neobişnuit! Era un uriaş solid, cu ochi rozalii, răutăcioşi. Încălţările sale cu tălpi de oţel răsunau pe pietrele îngheţate, în timp ce mergea cu capul plecat, strănutând în aerul rece de seară. În spatele lui, roţile căruţei Schultheiss scârţâiau sub greutatea butoaielor grele din stejar pline cu bere.

Se opri în faţa Hotelului Alte Post. Emmerich, cărăuşul, şi fiul său începură să rostogolească butoaiele în pivniţă. Spritzer izbi cu copitele în caldarâm de câteva ori, făcând să sară scântei. Netanel îşi dădu seama imediat ce se întâmplase: Emmerich lăsase hăţurile să cadă pe crupa calului, care i s-au prins de copită. Netanel se strecură la aprozar şi cumpără doi morcovi.

Traversă strada în fugă, puse cărţile pe pavaj şi întinse mâna întrebător.

— Ce-i, bătrâne? - îl întrebă Netanel. Uite, vrei un morcov?

Spritzer îl privi suspicios, dar luă morcovul, mirosind mâna lui Netanel în loc de mulţumire. Observase celălalt morcov, care ieşea din buzunarul hainei lui Netanel. Îl împinse pe binefăcătorul său cât pe ce să-l dărâme şi-l scoase cu multă îndemânare.

În timp ce Spritzer era ocupat, Netanel se aplecă, ridică piciorul calului şi-l eliberă.

— Aşa, băiete. Ei, cum te simţi acum?

Spritzer clătină din capul lui uriaş şi-l lovi pe Netanel de perete. Băiatul înălţă din umeri, îşi luă cărţile de pe jos şi se îndreptă spre casă. Nu înaintase mai mult de câţiva metri când auzi pe cineva înjurând pe stradă. Se întoarse să vadă ce se întâmplase. Spritzer era chiar în spatele lui. De îndată ce Netanel se opri, calul începu să controleze cu dinţii conţinutul buzunarelor lui Netanel.

Emmerich alergă pe stradă. Era îmbrăcat cu şorţul lui de piele, lung până la genunchi şi cu beretă albastră.

— Hei, ce faci acolo? Ai de gând să-mi furi calul?

— El m-a urmărit, *mein Herr*[1] – îi spuse Netanel, încercând să-şi tragă colţul hainei din fălcile lui Spritzer.

Emmerich înjură calul şi-l trase de hăţuri. Spritzer se feri şi ochii săi rozalii deveniră din nou mânioşi.

— Şi de ce s-a luat, mă rog, după tine? Ce i-ai făcut?

— Era prins în hăţuri. L-am ajutat să se elibereze. Emmerich se uită la el ca la un nebun.

— L-ai ajutat să se elibereze? Ai avut noroc că nu ţi-a spart capul! *Verrükt*![2]

Netanel îşi reveni imediat, şocat că acest lumpen îndrăznea să-l ia la întrebări.

— Mai întâi, i-am dat nişte morcovi. Îi era foame.

— I-ai dat de mâncare? – zbieră Emmerich. N-are nevoie. Mănâncă şi aşa destul. Are o foame de cal!

Apoi, izbucni în râs, încântat de spiritul său de glumă. Se uită înapoi, pe stradă, la fiul său Rolf, care stătea cu mâinile în şold lângă *Gasthaus*[3].

— Ai auzit Rolf? Am spus că Spritzer are o foame de cal!

Netanel se întoarse pentru a pleca. N-o să-şi mai piardă timpul cu acest idiot. Dar, apoi, auzi altă voce în spatele lui.

— N-a fost vina lui că s-a luat după el. De ce nu i-ai pus piedica?

Era o fată. Avea aceeaşi vârstă cu Netanel; o cunoştea; o chema Marie. Era noua lui colegă de clasă la *Realschule*[4]. Şi era de departe cea mai frumoasă fată din clasă. Avea păr castaniu şi ochi albaştri, strălucitori. Timp de două săptămâni, încercase să-şi adune curajul să-i vorbească; se apropiase de două ori de ea în curtea şcolii, dar apoi nu ştiuse ce să-i spună. Se oprise în faţa ei, zâmbind, incapabil să deschidă gura. Până acum, fusese convins că îl credea un idiot.

În momentul de faţă, îl cuprinsese din nou stânjeneala. Se uita la ea în timp ce-l apostrofa pe bătrânul cărăuş.

— Îi pusesem piedica – mormăi Emmerich.

---

[1] Domnul meu (germ..)

[2] Fir-ar al dracului (germ.)

[3] Hotel, casă de oaspeţi (germ.)

[4] Liceu (germ.)

— Şi atunci cum de a reuşit Spritzer să tragă ditamai căruţa după el? Şi de ce nu ai mai multă grijă de el, în loc să aştepţi să fie hrănit de străini?

Se adunaseră câţiva oameni.

— Aşa este, n-are niciodată grijă de cal – zise cineva. Îl lasă să hoinărească.

— Nu-i de mirare, după cum îl maltratează – zise altul.

— Într-o zi, ar trebui ca biciul să se întoarcă pe spinarea lui, nu a calului.

Emmerich văzu că oamenii erau împotriva lui. Aşa că îl conduse pe Spritzer prin mulţimea ostilă, înapoi, în Grossenstrasse. Bătrânul cal continua să tragă de hăţuri, zguduindu-l pe Emmerich ca pe o marionetă.

Marie se întoarse spre Netanel.

— Îngrozitor, nu-i aşa? Cei de aici se mulţumesc să întoarcă spatele, nepăsători. Abia când cineva le atrage, în sfârşit, atenţia, reuşesc să-şi recapete glasul.

Netanel ştia că-l aştepta să vorbească. Dar nu-i trecea nimic prin cap. Ridică din umeri şi surâse.

— Eşti Netanel Rosenberg, nu-i aşa? – îl întrebă ea.

Încuviinţă din cap.

Se făcu linişte.

— Atunci, la revedere, Netanel – zise ea şi se întoarse să plece.

Netanel intră în panică.

— Stai! – strigă el alarmat de tremurul din voce. Nu vrei să-ţi duc cărţile?

Marie păru uimită de cuvintele lui.

— Azi n-am nici un fel de cărţi – zise ea, întinzându-şi mâinile.

— Atunci n-ai vrea să le cari tu pe ale mele? – se auzi Netanel întrebând-o.

Marie izbucni în râs. Râdea ca şi când ar fi conversat cu un nebun, se gândi Netanel. Marie se îndepărtă. Foarte inteligent, n-am ce spune! N-ai vrea să le cari pe ale mele?

Netanel se uită din nou la Emmerich; căruţa se întorsese la Alte Post şi cărăuşul se căţărase pe capră să pună piedica. Fiul său îl privea pe Netanel. Ochii lui erau plini de ură.

Îşi luă cărţile şi o porni spre casă.

Josef Rosenberg era unul din *bessere Leute*[5] a oraşului Ravenswald. Fabricile Rosenberg fuseseră fondate, cu aproape şaptezeci de ani în urmă, de bunica lui Josef, Esther. După ce soţul ei murise de tuberculoză în 1864, începuse să împletească ciorapi şi să-i vândă pe stradă, încercând să-şi întreţină cei şapte copii ai săi, printre care şi Mandel, tatăl lui Josef. Era foarte îndemânatică şi, după un timp, începu să primească adevărate comenzi. Peste zece ani îşi cumpără o maşină de tricotat şi după alţi câţiva ani avea propriul ei magazin.

Când Josef prelua afacerea la moartea lui Mandel, Fabricile Rosenberg reprezentau cea mai importantă investiţie din zonă. Aveau şase sute de angajaţi şi exportau tricotaje în Elveţia, Franţa, Marea Britanie şi chiar în S.U.A.

Bătrânei, care îşi vindea ciorapi împletiţi de mână la colţ de stradă, nu i-ar veni să creadă cum trăiesc, se gândea Josef. Am un automobil modern, locuiesc într-o casă cu şase dormitoare, plină de servitori, iar soţia mea dă câte o sindrofie în fiecare miercuri, când se întâlneşte la o şuetă cu cele mai respectabile doamne ale comunităţii. Dar în seara aceea, în timp ce mergea în jos pe deal spre oraş, lovind în gheaţă cu bastonul său cu mâner de argint, îi venea foarte greu să-şi alunge gândurile negre.

Lumea se schimbase aşa de repede! Nu trecuse nici un an de când austriacul Hitler fusese numit cancelar. Cincisprezece milioane de germani votaseră pentru el! La puţin timp după ce „comuniştii” incendiaseră Reichstagul, naziştii suspendaseră libertăţile civile şi dăduseră puteri nelimitate poliţiei SA şi SS. Iar acum se inventase încă o oroare: boicotul!

Abraham Horowitz, care avea un magazin de încălţăminte în Theresienstrasse, îi spusese că membri ai SA apăreau în fiecare dimineaţă în faţa firmei sale, încercând să sperie clienţii.

— Nu cumpăraţi de aici, doamnă, sunt evrei. Cumpăraţi de la un magazin german, *Gnädige Frau*![6]

Sigur, ura împotriva evreilor nu era un lucru nou. Hitler nu era primul. Şi nu va fi nici ultimul! Arieni, nearieni! Ce prostie! Oare nu erau germani cu toţii? Familia lui locuia la Ravenswald de şase generaţii. Primise Crucea de Fier clasa a II-a pentru serviciile aduse în primul război mondial!

Constată că mergea din ce în ce mai repede, bătând cu

[5] Lumea bună (germ.)

[6] Stimată doamnă (germ.)

bastonul în pavaj. Încercă să se liniştească. Calmează-te, se gândi el. Nu-i nimic. O să treacă. Germanii nu vor răbda asemenea prostii.

Ravenswald era adăpostit într-o vale adâncă, înconjurată de braţele desfăcute ale Alpilor Bavarezi. Oraşul data din secolul al XIII-lea şi era străjuit de ziduri crenelate şi turnuri. Înăuntrul lor se îngrămădeau alei pietruite, case de lemn, fântâni din piatră şi porţi arcuite. Se oglindea în apele liniştite ale lacului Ravensee. De cealaltă parte, se înălţau ruinele vechiului *Schloss*[7] care stătea ca un istm de piatră sub Ravensberg.

În fiecare seară, după ce termina treaba, Josef Rosenberg obişnuia să parcurgă cele două mile de acasă la Hotelul Alte Post să joace skat cu Landisberger, doctorul, şi Schenke, avocatul. Îi cunoştea pe aceşti oameni de ani de zile; fuseseră colegi de şcoală. Aveau masa lor rezervată în local şi jucau cărţi şi beau bere până la nouă sau zece seara.

În după-amiaza aceea, Rosenberg fu surprins să constate că ajunsese primul; îşi scoase pălăria şi haina şi se aşeză să aştepte. Se făcu ora şapte, dar nu apăru nici Landisberger, nici Schenke. La opt se întoarse acasă. A doua seară, îi aşteptă din nou. Pe urmă nu se mai obosi să vină.

A doua zi, îl întâlni pe domnul doctor Landisberger în Grossenstrasse. Josef se opri să discute cu vechiul său prieten şi fu uimit când doctorul trecu pe lângă el, fără să-l bage în seamă. În seara aceea, îl văzu din nou, când trecu pe lângă Bierstuben; era cu Schenke şi alt om, Dehlmer, farmacistul. Stăteau la masă şi jucau skat.

Atunci se simţise deprimat; cunoştea prea bine motivul exilului său. Nici Landisberger, nici Schenke nu erau evrei. Şi, bineînţeles, nici Dehlmer.

Deodată, domnul Josef Rosenberg, prosper om de afaceri din Ravenswald, cetăţean de vază al oraşului, patron peste şase sute de salariaţi, îşi dădu seama ce însemna să fii un paria.

2

[7] Castel (germ.)

La Realschule se produseseră schimbări neliniştitoare. Întro luni, Lachter, dirigintele lor, nu mai apăru. Fu înlocuit de altcineva, care se prezentă drept domnul profesor Müller. Îi anunţase că va fi noul lor diriginte şi că Lachter n-o să mai revină. Fără să le ofere vreo explicaţie.

Müller era mic de statură, chel şi avea nişte sprâncene negre şi stufoase, care semănau cu nişte omizi. Dar pe Netanel îl preocupa altceva, şi anume, insigna de la reverul hainei. Era de mărimea unui nasture – un cerc negru în jurul unuia roşu, care la rândul lui conţinea un cerc alb – şi, în centrul lor, o mică svastică neagră. Semăna cu o mică insectă, dar ucigaşă, agăţată de gulerul său. Netanel îşi dădu seama că acest om era un membru al Partidului Naţional Socialist.

Müller îşi începu prima oră cu o scurtă lecţie de istorie; le povesti cum poporul german era obligat să trăiască timp de un secol în sărăcie şi umilinţă prin Tratatul de la Versailles şi că acum era timpul să arunce jugul francez care apăsa grumazul naţiunii. Le arătă o nouă hartă a Germaniei; Rhineland şi Sudetenland, care odată făcuseră parte din *Fatherland*[8] – aşa cum o numea Müller —, erau colorate în negru. Semănau cu nişte lupi furioşi, cu fălcile deschise, gata să se repeadă asupra prăzii.

— Trebuie să înşfăcăm lupii, înainte să ne înşface ei pe noi, altfel n-o să putem trăi liniştiţi – le spuse el.

Netanel simţi că i se face rău. Avea impresia că asista la un proces, ştiind că procurorul se va întoarce din moment în moment spre sală şi-l va denunţa. Se aştepta să fie descoperit cât de curând.

Suspiciunea sa se transformă în certitudine când domnul profesor Müller abordă subiectul purităţii rasiale.

— Poporul german descinde din arieni, rasa care va conduce omenirea. Arienii sunt superiori fizic şi psihic tuturor celorlalte rase şi sunt caracterizaţi prin anumite trăsături fizice.

Îşi roti privirile în clasă. Netanel îşi plecă ochii, încercând să evite dezastrul care se apropia. Simţea că îl privesc cu toţii. Se instalase o atmosferă glacială.

— Întoarce-te cu faţa la clasă, băiete! – zise Müller şi-l răsuci pe Netanel.

[8] Patrie (germ.)

Observă cu colţul ochiului că Marie îl urmărea atentă.

— Iată un adevărat arian – exclamă Müller. Are păr blond şi ochi albaştri. Acestea sunt trăsături clasice.

Cineva, în spate, începu să chicotească. Netanel îndrăzni să se uite la Müller. Omul îşi ridică privirile nedumerit. Dar nu reuşi să-l depisteze pe cel care-l deranjase.

— Observaţi forma capului – continuă Müller. Nu seamănă cu cea a unui negru sau a unui evreu. Este înălţat în spate, semn de inteligenţă.

Din spate, răsuna un sunet greţos, de parcă ar fi vomitat un câine. Altcineva izbucnise în râs şi se prefăcea că l-a apucat tusea. Netanel îndrăzni să se uite din nou la Marie. Avea obrajii roşii ca focul şi îşi muşca buzele.

— Remarcaţi, de asemenea, şi statura. Înalt, drept, suplu.

Acum, Netanel zâmbea, iar băiatul din primul rând îl apucă de pantaloni, crezând că făcuse pe el.

— Un arian clasic – repetă Müller.

Auzi alt hohotit şi se uită în jur încruntându-se.

— Cum te cheamă, băiete? – îl întrebă el pe Netanel.

— Rosenberg, domnule.

Faţa lui Müller se alungi şi sprâncenele, ca nişte omizi, se înălţară.

— Eşti cumva fiul lui Josef Rosenberg, proprietarul fabricii?

Voia să spună, de fapt, Josef Rosenberg, evreul.

— Da, domnule – zise Netanel, iar tusea şi strâmbăturile se înteţiră în clasă.

Müller se făcu stacojiu.

— Stai jos!

Netanel se duse la locul lui. Müller se întoarse cu spatele la clasă, contemplând tabla neagră. Încerca să găsească un cuvânt inspirat care să-l scoată din încurcătură. Dar nu reuşi.

— Deschideţi cărţile de istorie – şuieră el – şi răspundeţi la întrebările de la pagina 45.

Îl ascultară cu toţii, mulţumiţi să-şi ascundă râsul aplecaţi asupra cărţilor de istorie. Müller se prefăcea că-şi studiază însemnările aşteptând cu nerăbdare clinchetul binecuvântat al clopoţelului. Dar zvastica neagră îl obseda pe Netanel. I se părea că-i promite să se răzbune, plină de mânie ariană.

— M-am stăpânit cu greu! – zise Marie, în timp ce străbăteau

Grossenstrasse.

Netanel îi ducea cărţile prinse cu o curea de piele. Le agăţase de umăr.

— Observaţi părul blond şi ochii albaştri. Tipic arian! – râse ea, imitând tonul solemn al profesorului Müller.

— Într-un fel avea dreptate – zise Netanel. Stră-străbunică-mea s-a căsătorit cu un ofiţer prusac de cavalerie. Se spune că avea pe obraz o cicatrice de la un duel.

— Ar trebui să porţi bucle de-o parte şi de alta a capului, ca să nu-l mai induci în eroare pe bietul Müller!

Netanel o privi. Nu ştia dacă ar fi trebuit să râdă sau nu. Nu era obişnuit ca un creştin să vorbească aşa despre rasa şi religia lui. Dar ea nu-şi bătea joc de el. I se păruse o glumă bună, atâta tot.

— Nu toţi evreii sunt la fel – spuse Netanel serios. La fel cum nici creştinii nu se aseamănă între ei. Doar evreii orientali, Hassidimi, poartă bucle în părţi.

— Cred că ţi-ar sta foarte bine şi ţie – zise Marie.

Netanel simţi cum i se aprind obrajii. Acum vrea să mă necăjească, se gândi el.

— Aş prefera o cicatrice de la un duel – spuse el.

Ce ciudat. Acest moment, care lui i se păruse cea mai mare umilinţă a sa, se transformase într-un triumf. Marie îl abordase la terminarea orelor şi, cu un zâmbet care-l făcuse să se topească, îi declarase că şi ea îl considera un exemplu minunat de dezvoltare fizică şi psihică ariană.

— Mulţumesc. Voi fi primul membru din Hitlerjugend, capabil să recite din Talmud[9].

Fata râse, iar lui îi dispăru stânjeneala.

Traversă piaţa din centrul oraşului. Schöner Brunen, fântâna de piatră de lângă Rathaus[10], îngheţase. Cele trei virtuţi cardinale, reprezentate de îngerii palizi ai Credinţei, Speranţei şi Milei, erau învelite întro pojghiţă de gheaţă. Zăpada proaspăt căzută acoperise semnele din fier forjat care atârnau deasupra străzii pietruite ca nişte drapele de paradă.

— Îmi place să merg pe aici – spuse Marie.

— Ştiu unde locuieşti. Tatăl tău a cumpărat măcelăria din Theresienstrasse.

[9] Cartea sfântă de rugăciuni în religia mozaică (n.t.)

[10] Primărie (germ.)

Îl privi mirată.

— Cum ai aflat?

— M-am interesat.

Continua să-l privească nedumerită.

— De ce ai făcut asta?

— Pentru că, după părerea mea, eşti cea mai frumoasă fată din clasă – zise el, plecându-şi ochii stânjenit.

Dar fata nu-l luă în râs.

— Nu sunt, dar îţi mulţumesc oricum.

Se întoarse, iar ea îşi ridică privirile şi-i zâmbi. Simţi o durere adâncă în piept. Este minunată, se gândi el. Şi mă place. Da, *mă place!*

Extazul fu întrerupt brusc şi obscen.

Punga de hârtie ateriză la picioarele lui şi se crăpă în două, împrăştiindu-şi conţinutul în zăpadă, murdărindu-i şosetele şi pantofii. Fusese umplută cu excremente; de om, de câine, era greu de spus.

— *Jud, Jud, Scheiss in die Tüt* – zbieră cineva – Jidane, jidane, rahat în pungă!

Erau trei băieţi în colţul străzii, îmbrăcaţi în uniforma neagră a organizaţiei Hitlerjugend – pantaloni de piele şi cămăşi maro. Netanel îl recunoscu pe unul din ei: Emmerich, fiul cărăuşului.

Marie îl apucă de braţ pe Netanel şi începu să-l tragă după ea.

— Nu, Netanel. Lasă-i. Sunt nişte idioţi. Nu-i băga în seamă.

— Nu pot.

Netanel se eliberă din strânsoarea ei, urmărindu-i atent pe cei trei băieţi. Când traversă strada, observă că Emmerich rânjea.

— De ce umbli cu o nemţoaică drăguţă, jidane?

— Cine a aruncat punga?

— Era rahat german – zise Emmerich. Ar fi trebuit să ţi-l băgăm pe gât.

Netanel calculă distanţa dintre el şi Emmerich. Doi paşi.

Ceilalţi doi, stăteau de-o parte şi de alta, pregătiţi de atac. Emblema de pe uniforma lor sclipea ameninţător. Dacă se repezea la Emmerich, vor sta de-o parte? Nici vorbă. Unul dintre ei îşi puse mâna pe şold, cu arătătorul îndreptat spre pumnalul din teaca neagră.

— Nu vreau să mai umbli cu fetele noastre, jidane! – îi spuse Emmerich. N-ai decât s-o regulezi pe mă-ta, dacă vrei!

Netanel îl pocni înainte să apuce să rostească ultimul cuvânt.

Făcu doi paşi înainte şi-l lovi cu pumnul în plină figură. Emmerich se prăbuşi. Ceilalţi băieţi săriră imediat şi-l prinseră de braţe. Ce idiot fusese, se blestemă Netanel în gând! Le făcuse jocul. Asta plănuiseră de la bun început.

Băieţii erau mai mari ca vârstă, mai puternici şi-l ţineau strâns. Emmerich se aşeză pe jos, la picioarele lui, ştergându-şi sângele care-i şiroia din nas. Se uită la Netanel şi râmji.

— Va trebui să te învăţăm minte, porc de jidan, ce eşti! – exclamă el şi se ridică în picioare.

Primele două lovituri i se înfipseră în piept şi stomac. Netanel simţi că-l părăsesc puterile. Îl izbi pe Emmerich în genunchi şi-l auzi ţipând. Dar satisfacţia nu dură decât câteva minute. Apoi, pumnul lui Emmerich îl lovi în cap şi îşi pierdu cunoştinţa.

Marie îi văzu că-l trăgeau pe Netanel după colţ. N-avea cine s-o ajute. Şi, oricum, cine ar fi intervenit împotriva unor membri din Hitlerjugend? Alergă pe stradă. Acum, Netanel zăcea pe jos, iar Emmerich şi prietenii lui îl loveau cu piciorul.

— Încetaţi! – zbieră Marie. Încetaţi!

Emmerich râmji.

— Este doar un jidan!

Dar se opri.

Unul din ei o prinse de încheietura mâinii.

— Ce caută o nemţoaică drăguţă ca tine cu unul ca el?

Încercă să se elibereze. Netanel zăcea pe burtă şi avea sânge în păr. Pe zăpadă se vedeau urme roşii.

— L-aţi ucis!

— Nu l-am ucis. Deşi patriei nu i-ar lipsi un jidan împuţit!

— Daţi-mi drumul!

Emmerich făcu semn celuilalt băiat.

— Daţi-i drumul!

Îngenunche şi încercă să-l întoarcă pe Netanel pe-o parte. Gemu şi deschise ochii. Îi curgea sânge din nas şi din gură.

— Porcilor! – zbieră Marie, dar Emmerich n-o auzi.

El şi cei doi colegi ai săi se îndepărtaseră, râzând şi hârjonindu-se de parcă totul nu fusese decât o joacă.

Marie îi aşeză capul pe genunchii ei şi încercă să-i şteargă faţa cu batista. Deodată, observă că apăruseră oameni pe stradă. Acum câteva clipe, Grossenstrasse fusese pustie. Acum totul revine la normal, doar că fata măcelarului avea sânge pe rochie.

Reşedinţa familiei Rosenberg era cunoscută sub numele de Casa din Pădure. Se înălţa dincolo de drumul principal, ascunsă în spatele unui zid înalt şi al unei porţi de fier forjat, aproape invizibilă, umbrită de pini şi sălcii acoperite acum de zăpadă ceea ce o făcea să semene cu un castel de gheaţă. Marie îl ajută pe Netanel să înainteze pe poteca înzăpezită.

Netanel se împiedică pe scară.

— Nu-mi lipseşte nici un dinte – mormăi el, arătând cu degetul spre bărbie.

— Ar fi mai bine să te duci să te speli – îi spuse Marie.

Faţa şi hainele lui Netanel erau pline de sânge. Avea un ochi pe jumătate închis, o umflătură purpurie pe un obraz şi o nară zgâriată.

— Nu-i nimic – zise Netanel.

Îşi ridică privirile spre ea.

— Îmi pare rău.

— Îi urăsc – şopti ea.

Băiatul ridică din umeri.

— Ai avut dreptate. Sunt nişte idioţi.

Marie se simţea rău. Nu mai asistase până acum la o scenă atât de violentă. Tremura din cap până-n picioare.

— Netanel!

Se întoarseră amândoi. Mama lui Netanel stătea în prag, albă la faţă. Îşi încleştase mâinile în faldurile rochiei. O privi pe Marie şi apoi pe fiul ei.

— Ce s-a întâmplat, Netanel?

— Nimic, mamă.

— Dar, faţa ta… ce s-a întâmplat?

— Păcat că nu i-ai văzut şi pe ceilalţi! – zise Netanel.

Dar doamnei Rosenberg nu-i ardea de râs. Chemă unul din servitori. Apoi îl luă pe Netanel de braţ şi-l duse înăuntru. Înainte să închidă uşa, se întoarse şi se uită la Marie.

— *Verdommt Deutschländer* [11]– exclamă ea.

Marie rămase singură, cuprinsă de un sentiment pe care nu-l mai experimentase niciodată ca fiică de măcelar sărac.

Ruşinea!

[11] Să-i ia dracu’ de germani! (germ.)

3

Marie Helder locuia împreună cu familia ei în apartamentul de deasupra măcelăriei tatălui ei în Theresienstrasse. O plăcuţă din fier forjat atârna pe stradă – pe ea era scris *Metzgerei,* cu litere gotice aurii. La fel ca majoritatea caselor din Bavaria, faţada fusese decorată în multe culori. La etajul doi, jaluzelele fuseseră vopsite în verde. O frescă în roşu, ocru şi auriu înfăţişa crucificarea lui Christos. O alegere nepotrivită pentru o măcelărie, se gândi Netanel. Era normal ca cineva precum domnul Helder să nu observe ironia.

Netanel se uită pentru o clipă la porcii spintecaţi, atârnaţi la fereastră în cârlige de oţel. Apoi ciocăni la uşa masivă care ducea la etaj, la apartamentul măcelarului.

Lângă fereastra *living-room*-ului era fixată diagonal o oglindă. Netanel o zări pe Marie şi o auzi alergând pe scări. Îi deschise uşa cu răsuflarea tăiată.

— Netanel!

— Bună, Marie.

— Ce cauţi aici? Duminica?

Netanel îşi aruncă o privire în apartament. Văzu faţa unui băieţel în capul scărilor, uitându-se după balustradă. Marie se întoarse.

— Dieter! Pleacă de aici! – strigă Marie.

Faţa dispăru.

Netanel zâmbi.

— Fratele tău?

— Băieţii sunt atât de nesuferiţi, nu-i aşa? Mă rog, vreau să spun fraţii.

— Eu nu am fraţi, aşa că mă bazez pe părerea ta.

— Ce cauţi aici?

Se uită din nou în sus pe scări. O cuprinse spaima când se gândi ce ar spune tatăl ei dacă ar afla că vorbeşte cu fiul lui Josef Rosenberg.

— Vrei să vii la mine acasă la ceai, vineri seara? – o întrebă Netanel.

— Da! Adică… va trebui să-l întreb pe tata.

— Bineînţeles.

— Sunt sigur că n-o să fie nici o problemă – minţi ea.

— Bun.

Se uitau unul la celălalt.

— De ce nu ai aşteptat până mâine la şcoală să mă inviţi? – zise ea.

— A trebuit mai întâi să-i conving pe părinţii mei. Am dus muncă de lămurire tot *week-end*-ul. Am vrut să vin imediat, ca să nu aibă timp să se răzgândească.

Fata se întristă.

— Fiindcă sunt fiica măcelarului, nu-i aşa?

— Fiindcă eşti catolică – asta este problema, zise el.

Apoi îi zâmbi.

— De fapt, nu este vorba de un ceai obişnuit.

— Nu?

— Este Paştele evreiesc.

— Vrei să spui că mă inviţi la Paştele vostru? – îl întrebă Marie uimită.

Ştia că era o sărbătoare religioasă evreiască. Naziştii spuneau că atunci evreii beau sânge de prunci germani.

— Aş vrea tare mult să vii.

Se uită în oglindă şi zări faţa unui bărbat. Omul se retrase imediat.

— O să discut diseară cu părinţii mei – zise Marie.

— Bun.

Dieter apăruse din nou în capul scărilor. Netanel îl văzu strâmbându-se.

— Bun.

— Netanel – îl strigă ea –, cum să mă îmbrac?

— Fă-ţi nişte bucle de-o parte şi de alta a capului îi răspunse el râzând. Bucle şi pălărie neagră cu boruri late.

Grădina de iarnă fusese construită în spatele casei şi adăpostea ghivecele cu flori şi palmieri, care erau slăbiciunea doamnei Rosenberg. Camera avea ferestre uriaşe de jur împrejur, aşa că era cald înăuntru, chiar şi în miezul iernii. Doamna Rosenberg îşi petrecea aici multe ore, săpând printre răsaduri; în weekend o însoţea şi soţul ei, care stătea în fotoliul mare de trestie din colţ şi citea ziarul.

— Nu ştiu de ce trebuie să avem un *goyim*[12] la Paştele nostru – zise doamna Rosenberg.

[12] Nume dat de evrei creştinilor (n.t.)

— Băiatul o place – zise Josef. Părea dornic s-o invite. Lasă-l în pace.

— Nu poţi avea încredere într-un german. Ai uitat ce i s-a întâmplat; cum arăta când s-a întors de la liceu în ziua aceea?

— Şi noi suntem germani.

— Dar asta nu i-a oprit pe vagabonzii de Hitlerjugend să sară pe el în stradă.

— Aş vrea să ştiu câte din doamnele care participă la sindrofiile tale de miercuri sunt evreice?

— Eu nu mă refeream la discriminare rasială, Josef. Mă gândeam că nu este normal să invite o străină la Paştele nostru.

— După ce o s-o cunoaştem, n-o să mai fie o străină!

Doamna Rosenberg nu-i răspunse. Se aplecă asupra unui ghiveci şi răvăşi pământul cu putere, împrăştiindu-l pe dalele de marmură. Trânti săpăliga pe jos şi ieşi, închizând uşa zgomotos în urma ei. Se opri pe verandă, cu braţele strânse în jurul ei, ca să se apere de aerul răcoros de martie. Să-i ia dracu' de germani! – înjură ea pe înfundate. Mai întâi îi bat băiatul, iar apoi unul din ei se invită la Paştele lor.

Îşi aminti cum arăta fiul ei când se întorsese atunci de la şcoală. Fusese un miracol că scăpase fără nici o fractură; era plin de vânătăi pe tot corpul. Josef spunea că totul o să fie bine până la urmă, dar nu-şi dădea seama cum putea să fie când germanii ăştia erau capabili de asemenea orori şi nu avea nimeni de gând să-i oprească?

Ea începuse să se teamă. Josef nu ştia ce să spună despre aceasta şi nici ce putea să se întâmple. Părinţii ei veniseră din Polonia; auzise de pogromuri. Simţea că se pregăteşte unul chiar aici, în Bavaria, indiferent ce spunea Josef.

Să-i ia dracu' de germani!

Părea familiar şi, totuşi, complet ciudat. Netanel era acelaşi, dar tichia îl schimba. Observă încotro se uita şi-i zâmbi.

— Este pentru cei bătrâni ca să-şi ascundă chelia. Noi, tinerii, o purtăm ca să nu atragem atenţia asupra lor.

Dar gluma lui nu-i îndepărta sentimentul de alienare. Se simţea o intrusă. Sigur, Josef încercase s-o facă să se simtă bine; toţi din oraş vorbeau frumos, despre „*Şef*". Îl văzuse de multe ori prin oraş, – de obicei, în propria lui maşină –, dar şi pe el îl schimba tichia şi şalul de rugăciune pe care-l purta peste haină.

Parcă toţi fuseseră transformaţi de bagheta unui vrăjitor. Un gând ridicol, îşi spuse ea, dar aşa simţea. Îşi dădu seama că naziştii îi inoculaseră tot felul de idei preconcepute.

Doamna Rosenberg era mai rezervată decât soţul ei; Marie îi sesiză reproşul din ochi. Şi încă ceva: durerea care rămăsese din după-amiaza aceea când Netanel fusese bătut.

Netanel o prezentă şi celorlalţi membri ai familiei. Unchiul Mulu, un bărbat înalt, adus de spate, cu degete pătate de nicotină; soţia lui Mulu, Rachel, o femeie slabă, nervoasă, care răsucea între degete o batistă. Aveau o fată cam de vârsta ei, Bertha; un nume nefericit, se gândi Marie, pentru că biata fată cântărea dublu faţă de ea şi era jumătate ca înălţime. Şi mai era Eli, un băiat de unsprezece ani, cocoţat pe marginea scaunului, clipind în spatele ochelarilor săi cu rame din carapace de broască ţestoasă.

— Este primul Paşte evreiesc al lui Marie – le spuse doamna Rosenberg. Netanel a vrut să-i arate cum sunt sărbătorile noastre.

Marie observă umbra de îndoială de pe feţele lor. Ce era oare? Suspiciune? Dispreţ? Frică? Unchiul Mala îşi aprinse o ţigară şi mătuşa Rachel răsuci batista ca pe o frânghie.

— Este o zi deosebită pentru noi – zise Rachel. Ne bucurăm să avem pe cineva de altă religie ca să vadă ce înseamnă pentru noi.

— Dar presupun că Netanel ţi-a explicat deja – zise Mulu.

— Tatăl lui Marie este măcelar – spuse doamna Rosenberg cu răutate.

— Nu văd nimic rău în asta – îi răspunse Mulu.

Până să-l întâlnească pe Netanel, Marie nu se gândise că era o ruşine să fii măcelar. Se uită la Netanel.

Zâmbea, dar era palid la faţă şi ochii îi sclipeau furioşi.

— Vino să-ţi arăt masa de Seder – îi zise el şi o scoase din cameră.

— Îmi pare rău – îi spuse el când ieşiră. Este de neiertat.

— Nu contează.

— Familia mamei n-a reuşit să scape de mentalitatea de ghetou.

Fata îl strânse de mână.

— Nu-i nimic.

Era pentru prima oară când făcea un asemenea gest şi

intimitatea dintre ei o sperie brusc.

— Este o adevărată aventură pentru mine. Singura fată din cercul de catehism care a asistat la un Paşte evreiesc.

— Mi-e ruşine de ce au făcut. N-o să mai vorbesc cu mama.

— Prostii. Dacă vrei într-adevăr să vezi ce înseamnă nepoliteţea, o să te invit să petreci Crăciunul cu tatăl meu.

Deschise uşa de la sufragerie.

— Ei, iat-o! Aceasta este masa de Seder.

— Ce minunăţie! – murmură Marie uimită.

Argintul şi porţelanul sclipeau la flacăra lumânărilor, vasele păreau să plutească în lumina gălbuie. Masa era dominată de o uriaşă tavă aurie.

— Totul simbolizează ceva în seara aceasta – murmură Netanel. Foiţele subţiri se numesc pască – pâine necrescută. Ne amintesc de plecarea grăbită a israeliţilor din Egipt, când n-au mai avut timp să-şi coacă pâinea. Aici este un amestec de nuci şi mere, simbolizând munca grea depusă de evreii asupriţi de faraon. Iar alături, ierburile amare care amintesc de amărăciunea sclaviei şi apa sărată pentru lacrimile suferinţei. Creson – vestitor al primăverii, ouăle, care simbolizează ofrandele din Marele Templu, şi oase de miel rumenit, care reprezintă mieii de sacrificiu, căsăpiţi în ajunul Fugii din Egipt.

— Parcă aş păşi printre filele Bibliei.

— Noi, evreii, nu uităm nimic. Jigneşti un evreu şi peste o sută de ani vei avea o sărbătoare religioasă.

Nu-şi dădea seama dacă vorbea serios sau râdea de ea.

— Şi toate acestea sunt importante pentru tine? – îl întrebă ea.

Netanel ridică din umeri.

— Sunt importante pentru mama.

— Dar nu şi pentru tine?

— Este distractiv, dar Faraonul a murit demult. Tu crezi în Moş Crăciun?

Fata zâmbi.

— Da, de Crăciun.

— Vezi! Şi eu cred în Seder de Paşte. Îmi pare rău că te-am dezamăgit şi nu ţi-am arătat prunci germani măcelăriţi, aşa cum spun Goebbels şi Streicher.

— Mă rog, n-ai susţinut niciodată că ai fi un fanatic religios!

Netanel surâse.

Fură întrerupţi de strigăte din hol.

— Este mătuşa Esther – zise Netanel. Hai mai bine să ţi-o prezint.

Mătuşa Esther venise de la München însoţită de cei doi fii ai săi, Michal şi Chaim. Chaim era înconjurat de ceilalţi membri ai familiei şi toţi ţipau şi plângeau în acelaşi timp.

Netanel şi Marie apărură pe scări.

— Ce se întâmplă? – Şopti Marie.

— Chaim – spuse Netanel. Se pare că a fost bătut.

Chaim era cam de aceeaşi vârstă cu Netanel, dar mai scund, brunet şi cu umerii mai puţin laţi. Avea ochii tumefiaţi şi îi lipsea un dinte din faţă. Pe unul din obraji avea o umflătură purpurie, ca şi când ar fi ţinut în gură o portocală. Femeile, doamna Rosenberg şi mătuşa Rachel, ţipau şi-l îmbrăţişau, iar el tresărea ori de câte ori îi atingeau faţa.

— Ce s-a întâmplat? – repeta întruna mătuşa Rachel, fără să aştepte răspunsul.

— Naziştii – strigă Michal, fratele mai mic al lui Chaim, sperând să atragă atenţia asupra sa.

— Naziştii au făcut asta? Naziştii? – ţipă doamna Rosenberg.

— Ce s-a întâmplat? – spuse din nou mătuşa Rachel.

— Stăteam pe stradă – începu Chaim.

— A fost o paradă nazistă, oameni din SS – spuse Michal.

Esther le făcu semn să tacă.

— Aceşti SS-işti îi urmăreau pe toţi. Chaim al meu n-a salutat steagul nazist când a trecut pe lângă el. Bineînţeles că nu l-a salutat. Doar este evreu şi n-are voie. Dar ei l-au tras pe o alee şi l-au luat la bătaie.

— Doar fiindcă n-a salutat steagul nazist? – exclamă Josef.

— Nu, le-a explicat de ce n-a putut să-l salute – spuse Michal.

—... pentru că sunt evreu – continuă Chaim.

— Aşa că l-au bătut din nou – zise Esther.

— Nu trebuia să le spună că este evreu! – zise Marie lui Netanel şi, în momentul acela, tăcură cu toţii şi se uitară la ea.

Un timp, nu vorbi nimeni.

Apoi, Josef Rosenberg spuse:

— Ei bine, sunt sigur că o să-i treacă. Hai să intrăm şi să sărbătorim Paştele.

Netanel îşi drese glasul.

— De ce această noapte este deosebită de celelalte? – spuse

el.

Josef Rosenberg, aşezat în capul mesei, citea din textul ebraic *Haggadah*, deschis pe masă, dinaintea sa. Îşi ridică mâinile cu palmele în sus.

— Această noapte este deosebită pentru că sărbătorim cel mai important moment din istoria poporului nostru. În noaptea aceasta sărbătorim Fuga Triumfătoare din Egipt, de la sclavie spre libertate.

Apoi începu petrecerea propriu-zisă de Paşte. Aşa cum era obiceiul, la fiecare fel de mâncare se spuneau rugăciuni şi cântări din *Haggalah*, după care fiecare din ei avea câte o copie. La flacăra galbenă a lumânărilor, ei citeau cântecele şi rugăciunile de Seder, în timp ce Josef relata episodul fugii din deşert. În cameră mirosea a ierburi, supă de pui, friptură de miel şi vin rubiniu, care venea tocmai de la Muntele Carmel din Palestina.

Sorbiră vinul care simboliza bucuria şi Josef le povesti despre cele zece molime care se abătuseră asupra Faraonului, şi apoi cântară Cântecul lui Miriam ca să celebreze închiderea Mării Roşii în calea armatei Faraonului. Lui Chaim i se făcu onoarea să ducă o cupă de argint plină cu vin şi s-o aşeze la intrare în faţa uşii, pentru ca profetul Ilie s-o poată lua, pentru înviorare, dacă apărea cumva în timpul ospăţului.

Marie îşi roti privirile prin cameră. Se uită la Josef, care citea din Haggadah pe un ton blând, ca un bunic care spune poveşti nepoţilor înainte de culcare, la Chaim, cu faţa lui desfigurată, care căpătase un aer grotesc la lumina lumânărilor, la mătuşa Rachel, cu batista înfăşurată între degete, şi, în sfârşit, la Netanel, care părea impasibil. Oare ce gândea?

Netanel se uită la ea şi-i făcu cu ochiul.

Este imposibil, se gândi Marie. Încep să mă îndrăgostesc de acest băiat. Dar este pur şi simplu imposibil. Eu sunt catolică, iar el este evreu. Ar trebui să fie la fel de departe de sufletul meu ca şi luna. Mama lui mă dispreţuieşte, iar restul familiei mă tratează de parcă aş fi un animal exotic din Africa. Şi uite ce i sa întâmplat lui Chaim, la fel ca şi lui Netanel acum câteva luni. Era o nebunie să-şi imagineze că l-ar putea iubi…

Ceremonia Paştelui luă sfârşit.

— La anul îl vom sărbători la Ierusalim – ziseră toţi de la masă într-un glas.

Netanel îi zâmbi plin de duioşie şi simţi că i se strânge stomacul. Ah, *mein Gott*[13], se gândi ea. Am mers prea departe. Nu mai pot să mă opresc. Nu mai pot…

4

Kibuţul Kfar Herzl

Rishou Hass'n îşi spuse că era imposibil să culegi mere toată ziua când te aflai într-o stare de erecţie permanentă.

Era un păcat, un chin şi o minune. Aceste evreice nu-şi acopereau niciodată părul, feţele, braţele bronzate şi picioarele. Pentru numele Preaslăvitului Allah, lucrau în şorturi de dimineaţă până seara. Nu mai văzuse în viaţa lui nişte coapse de femeie. Era hipnotizat de muşchii încordaţi sub pielea maronie. Şi ori de câte ori ridicau un coş cu mere…

Fie ca Allah să mă ajute în durerea mea! Tot sângele din trup i se scurgea în membrul viril şi-i venea să leşine. Aceste evreice erau un blestem menit să-l tortureze. Iar Sarah era cea mai rea din toate. Lucra aici, în livadă, chiar lângă el. Ce ochi avea! Căprui, întunecaţi, care ascundeau toate plăcerile amorului.

De ce vrea Allah să mă pună atât de greu la încercare?

Unul din evrei îl privea. Îl chema Asher. Ştie! Da, ştie ce gândesc şi i-ar place să-mi înfigă un cuţit între coaste. Nu pot să mai rămân aici nici măcar pentru trei şilingi palestinieni pe zi. Sămânţa mi se învârte în burtă ca Marea Galileii!

În fiecare zi schimbau priviri. Se uitau unul la celălalt, iar Asher îi urmărea pe amândoi. Trei perechi de ochi înfometaţi, curioşi, criminali. Nimeni nu scotea nici o vorbă.

Ce bine ar fi să nu-l mai privească atât! Dacă ar putea să-şi ferească ochii de picioarele şi braţele ei bronzate, de părul negru, strălucitor, să se lămurească odată că nu trebuia să se gândească la ea. Dar în fiecare zi o prindea privindu-l pe furiş şi îşi imagina ce puteau însemna aceste priviri. Pur şi simplu îl scotea din minţi.

Era prea mult. Chiar şi pentru trei şilingi palestinieni şi fantezii care să-ţi ajungă o viaţă întreagă, era prea mult.

[13] Dumnezeule (germ.)

— Mă înnebuneşte – zise Rishou. Mi-am pierdut somnul şi pofta de mâncare. Nu ştiu ce să mă fac.

— Am avut mai multe evreice din kibuţ decât degete la mâini – spuse Wagil. Sunt nişte târfe cu toatele. Te imploră să te culci cu ele.

— Ba n-ai regulat nici o evreică în viaţa ta. Nu ţi-ai găsi nici propriul membru în beznă, dacă nu l-ai avea prins între picioare.

Wagil se înroşi la faţă şi izbi cu palma în tava de aramă, vărsând ceştile. Muşterii din cafeneaua lui Zayyad se întoarseră amuzaţi. Lui Wagil nu-i convenea să fie luat peste picior de fratele lui mai mic. Dar Rishou era mai solid şi mai înalt ca el, aşa că nu putea face nimic.

— Habar n-ai!

— Oile behăie toate când intri în hambar – spuse Rishou rânjind – dar, dacă o să găsesc vreodată o evreică vorbind despre tine cu ochi languroşi, jur că-ţi dau o mie de lire palestiniene.

Wagil încercă să-l plesnească peste faţă, dar Rishou se dovedi mai rapid şi-l prinse de încheietura mâinii

— Wagil, Wagil, nu fi dobitoc!

— Nu ştii ce vorbeşti!

— Chiar dacă evreicele nu-şi acoperă faţa şi picioarele lor lungi, bărbaţii le păzesc la fel de bine cum le păzim şi noi pe ale noastre. Dacă cineva îndrăzneşte să sară gardul kibuţului, este găsit a doua zi de dimineaţă cu gâtul tăiat şi gura astupată cu propriile-i testicule.

Wagil bătu din palme îmbufnat şi servitorul le umplu ceştile de cafea. Localul era proprietatea familiei Hass'an. Zayyad Hass'an, tatăl lor, era muktar, conducătorul satului Rab'allah. Stăpânea cea mai mare parte a câmpurilor din jur şi îndeplinea rolul de agent pe lângă effendi[14] de la oraş care doreau să închirieze parcelele rămase.

Fusese ales muktar pentru că era cel mai bogat om din sat şi bogăţia sa impunea respect. Avea cea mai frumoasă casă, cel mai bun cal şi era singurul care se culca într-un pat cu picioare.

[14] Domn (turcă)

Bogăţia reprezenta sursa puterii sale. Aici, în cafenea, fuma din narghilea, media disputele, împrumuta bani, funcţiona ca intermediar între săteni şi autorităţile de la Ierusalim. Poate că într-o zi, Wagil va fi cel care va moşteni titlul de muktar – dacă se va dovedi suficient de capabil.

— Dacă evreii ăia ar îndrăzni să facă rău unui om de-al nostru, le-am rade kibuţul de pe suprafaţa pământului – zise Wagil.

— Bineînţeles, ce mai încape vorbă?! I-am împuşca de la depărtare. Măcar atât!

— Supravieţuiesc aici numai datorită răbdării şi îngăduinţei noastre.

— Nu uita de reflectoarele şi puştile lor.

Wagil se încruntă. Fratele său avea întotdeauna un răspuns la toate. Zayyad îl aprecia. Majid era plecat la Ierusalim, aşa că Rishou rămânea singura ameninţare pentru Wagil.

— Poate ar trebui să te strecori în kibuţ într-o noapte, să vezi ce se întâmplă – îi spuse Wagil.

Rishou râni.

— N-aş faceo nici măcar pentru tine, frate. Da, nici măcar pentru tine.

Kibuţul Kfar Herzl

— Nu-mi place cum se uită la tine – zise Yaakov.

— Şi cum se uită la mine? – îl întrebă Sarah dulce. Yaakov cunoştea prea bine inocenţa prefăcută din ochii fiicei sale.

— Ştii prea bine ce vreau să spun şi nu-mi place nici cum te uiţi tu la el.

— Cum mă uit la el?

— Nu te juca cu mine!

Erau în sufrageria comună a kibuţului. Sufrageria reprezenta centrul comunităţii Kfar Herzl. Pereţii erau făcuţi din piatră, iar mesele înguste erau luminate de câteva lămpi cu kerosen; aici mâncau laolaltă cele cincizeci de familii din kibuţ, aici scriau rudelor rămase în Polonia, Germania şi Rusia; aici discutau şi dansau. Mai ales, dansau. Chiar şi la sfârşitul unei zile grele de lucru, exista întotdeauna cineva gata să ia o chitară. Trupurile ostenite de muncă se ridicau să sărbătorească libertatea şi viaţa.

Acum dansau vreo zece tineri şi tinere, dar în curând vor fi atraşi şi alţii în cerc.

Ar fi mai mulţi, dar majoritatea zăceau bolnavi de malarie. De aceea, fuseseră nevoiţi să angajeze arabi pentru strânsul recoltei.

— Dacă te mai văd vorbind cu el, o să-ţi dau o bătaie să mă ţii minte!

— Nu mai sunt mică să mă ameninţi.

— Dar eu sunt tot tatăl tău, nu uita!

Se priveau furioşi peste masă, până când unul din dansatori remarcă disputa şi o prinse de încheietura mâinii pe Sarah, încercând s-o ridice în picioare. Era Asher.

Sarah se smuci, dar Asher nu se dădu bătut. O apucă din nou, de data aceasta cu ambele mâini, şi o trase în picioare. Cineva cânta hora la chitară, iar alţii stăteau la mese şi băteau din palme. Dansatorii făceau doi paşi la dreapta şi unul înapoi, mai întâi încet, apoi din ce în ce mai repede, râzând şi cântând în acelaşi timp.

Sarah li se alătură, dar continua să se gândească la ce-i spusese tatăl ei. Avea dreptate, bineînţeles. Putea să dea de bucluc. Culegătorul lor de mere era într-adevăr un băiat frumos, dar pentru cei din kibuţ reprezenta doar un arab împuţit.

Nu mai văzuse altul ca el. Ce ochi! Ca nişte lacuri întunecate. Ştia că este o iluzie, un miraj al deşertului. În spatele acelui chip încântător se ascundea, probabil, un beduin ucigaş Şi totuşi, ochii aceia negri, seducători, plini de putere şi pasiune… dacă ar putea măcar o dată…

Bineînţeles, tatăl ei avea dreptate. Era o nebunie.

… Şi totuşi.

Rab'allah

Un ţipăt sinistru de hienă.

Rishou nu putea să adoarmă. O vedea ori de câte ori închidea ochii: cu capul descoperit, cu picioarele lungi, bronzate. Pentru numele lui Allah, sunt doar un bărbat. Cum să muncesc şi să dorm când mă chinuie asemenea tentaţie?

Wagil sforăia lângă el, întins pe saltea. În camera alăturată, îl auzea pe tatăl lui gâfâind ca un taur cu a doua sa soţie. Altă tentaţie. Ramiza era cu câteva luni mai mare ca el şi avea un chip îngeresc. Fie ca membrul tatălui său să se usuce ca o smochină şi să cadă! Aranjase deja căsătoria lui Wagil. Oare lui

când îi va veni rândul să-i găsească o soţie?

Se strecură afară din casă şi se opri pe alee să contemple stelele. Gemu cu voce tare. Testiculele i se umflaseră ca nişte pepeni.

Jos în vale, auzea voci cântând în kibuţ. Evreii se distrau din nou. Oare nu le ajungea cât munceau în livadă?

Luna arunca o lumină fantomatică pe străzile noroioase şi pe acoperişurile caselor. Se înfioră de adierea nopţii şi o luă pe potecă spre livezile din vale.

Kibuţul Kfar Herzl

Kibuţul era înconjurat de un gard din sârmă ghimpată, presărat din loc în loc cu turnuri de pază. Avea şi reflectoare alimentate de un generator propriu, dar erau folosite numai ca să lumineze clădirile. Gardul din sârmă reprezenta singura împrejmuire care separa livezile de măslini ale satului Rab'allah de viile şi merii kibuţului Kfar Herzl.

Rishou zăbovi mult timp sub ramurile măslinului uitându-se la colibele şi bungalowurile luminate puternic. Se afla atât de aproape. Dansa şi râdea cu ceilalţi evrei, prieteni ai tatălui ei. Gemu din nou.

De ce se agita atât? Nu era mai grozav decât... decât... Wagil. Unde era focul lăuntric, curajul, pasiunea? Caţără-te pe gard! – îşi spuse el. Când era mic, se avântase de multe ori cu Majid în livezile evreilor.

Se căţără, rupându-şi hainele în sârma ghimpată şi îşi croi drum, alergând aplecat de spate printre rândurile de vită de vie.

La liziera copacilor, se culcă cu faţa la pământ. Era aproape de miezul nopţii şi locuitorii kibuţului ieşeau câte unul, câte doi din sufragerie. Spaţiul din faţa sufrageriei era scăldat în lumină, vedea totul foarte clar.

Mai întâi, îi recunoscu vocea – clară, insistentă. Era cu un bărbat. Ieşiseră din sufragerie. Asher îşi vârâse mâinile în buzunare îmbufnat, Sarah încerca s-o ia înainte. Le zărea feţele.

Simţi un amestec de frică, neastâmpăr şi dor.

Se îndreptară spre una din colibe, cam la cincizeci de yarzi de sufragerie. Rishou se luă după ei, ţinându-se în umbră. Deodată, călcă pe o creangă şi se împiedică, prăbuşindu-se cu faţa-n jos.

— Ce-a fost asta? – zise Asher...

— N-am auzit nimic.

— Mi s-a părut că s-a mişcat ceva în livadă.

Rishou se lipi de pământ nemişcat. O văzu pe Sarah intrând în colibă. Asher ezită, uitându-se atent prin întuneric. Apoi ridică din umeri şi se îndepărtă.

Rishou îl aşteptă să plece şi apoi se târî mai aproape de colibă. Şi acum ce mă fac? – se întrebă el. Poate, dacă aflu în ce cameră este, încerc să vorbesc cu ea. Dar cum, fără să trezesc toată familia?

Se aprinse lumina la o fereastră şi apăru silueta unei femei. Ea era! Sarah!

Începuse să se dezbrace. Stătea pe burtă, urmărind-o fără să respire. Îşi deschisese cămaşa albastră de doc. Apoi se aplecă şi se uită în livadă, de parcă l-ar fi căutat. Aproape că-i simţea răsuflarea.

Rishou îşi înfipse unghiile în pământul tare. O parte din el îi şoptea: o face special. Dar nu avea cum să ştie că se afla aici. Oare?

Se întoarse cu spatele şi lăsă cămaşa să-i cadă de pe umeri. Păcat că-şi schimbase poziţia tocmai acum! Sarah îşi scoase şortul. Dar el nu vedea nimic.

Poate dacă m-aş urca în copac, se gândi el, cuprins acum de nebunie. Sau dacă ar escalada turnul de observaţie şi ar orienta reflectorul spre camera ei. Sau dacă s-ar năpusti cu capul prin fereastră. Sau…

Lumina se stinse.

Se întinse pe spate cu răsuflarea tăiată. Îşi duse mâna la pantaloni. Membrul i se întărise ca un fier. Ar fi putut să străpungă pereţii cu el!

Se rostogoli pe burtă şi examină cei cincizeci de yarzi de spaţiu deschis care separau marginea livezii de colibă. Poate ar fi bine să-i arunce o pietricică în geam. O să-i atragă atenţia. Se va uita afară. Nu trebuia să-i spună nimic. Doar să-l vadă, atâta tot.

Şi pe urmă ce-o să se întâmple? O să ţipe şi toate armele din kibuţ vor fi îndreptate împotriva lui.

Nu-mi pasă. Tatăl meu va veni să-mi ia trupul, iar membrul meu viril va sta ridicat spre Allah, gros şi lung ca trunchiul de palmier, iar lui Zayyad îi va părea rău că nu ascultase rugăminţile mele să mă însoare mai repede. Aşa că o să ridice un altar în amintirea mea, mai sus de Rab’allah, iar fetele se vor

ruga la mormântul meu să devină fertile.

Se ridică în picioare şi începu să alerge gheboşat spre colibă. Aproape instantaneu auzi o voce strigând în ebraică. Răsună răpăitul unei puşti şi ceva îi trecu prin faţă. Allah să mă ajute în durerea mea! Au început să tragă în mine!

Se întoarse şi o porni îndărăt, spre livadă, înjurând. Şi mai multe împuşcături. Un glonte se înfipse în trunchiul unui măr, la un metru de capul său. Continuă să fugă, aplecat de spate. Nu se opri până nu ajunse în Rab’allah.

Partea a doua
PALESTINA, 1934

5

Rab'allah

Un ciorchine de cuburi albe, atârnate de dealurile Iudeii, Rab'allahul adăpostea sute de suflete care descindeau din marile triburi de beduini, care întorseseră spatele Negevului acum două sute de ani. Felahii[15] din sat de-abia reuşeau să-şi ducă zilele din recoltele obţinute de pe dealurile sterpe, unde închiriau parcele de la effendi din Ierusalim şi Damasc. De pe acestea, obţineau destul de puţine cereale pentru mâncare, pentru schimbul cu alte produse sau pentru hrana turmei de oi şi capre. Aveau şi o livadă comună, unde creşteau măslini şi smochini.

Străzile din Rab'allah erau prăfuite vara şi pline de noroi iarna. Zi şi noapte pluteau în aer fel de fel de arome: mirosul lemnului ars de la focurile în aer liber, mireasma dulce a pâinii coapte în cuptoarele comune, mirosul mustos al bălegarului proaspăt.

Bălegar era peste tot, de la măgari, oi, vaci, capre, pui; bălegarul era principala lor sursă de foc pentru gătit şi încălzit şi principalul îngrăşământ pentru fertilizarea câmpului.

Timpul trecea încet de la o recoltă la alta, marcat doar de ritualurile de căsătorie, naştere şi moarte. Era un mod de viaţă rămas neschimbat de pe vremea strămoşilor strămoşilor lor. Activitatea zilnică era la fel de sigură ca trecerea anotimpurilor.

Viaţa socială a satului se învârtea în jurul micii pieţe din centrul oraşului. Pe o latură era moscheea, iar pe de alta, magazinul, hanul şi cafeneaua, toate proprietatea lui Zayyad Hass'an. Cu excepţia perioadei recoltării, bărbaţii îşi petreceau zilele în cafenea, jucând domino, lăudându-se şi ciorovăindu-se. Aici trona Zayyah Hass'an, impunător în tunica sa din mătase fină, cu o mustaţă impresionantă. Wagil Hass'an, scăldându-se în umbra gloriei tatălui său, citea din *Falastine*, ziarul de limbă arabă tipărit la Ierusalim. Fiind singurul membru ştiutor de carte

[15] Ţărani arabi (n.t.)

din comunitatea lor, – cu excepţia lui Rishou –, îşi vrăjea auditoriul ore-n şir. Adesea, la fel ca şi azi, tentaţia de a îmbogăţi povestirile cu propriile sale fabulaţii era prea mare ca să-i reziste.

Jaffa: Azi s-a aflat că, în acest loc, o arăboaică a fost violată şi ucisă chiar azi dimineaţă, lângă sinagoga principală. A fost victima unui atac al unei bande de evrei.

Se auzi un şuierat mânios, când oamenii îşi ţinură respiraţia printre dinţii încleştaţi, mormăind în barbă.

Încântat de efectul acestei traduceri improvizate, Wagil continuă:

Martori oculari declară că au trântit fata la pământ, au violat-o de mai multe ori şi au măcelărit-o cu cuţitele.

Unul din oameni scoase hangerul din teacă şi înfipse lama în podeaua murdară.

— Dacă aş fi fost acolo, le-aş fi tăiat testiculele şi li le-aş fi vârât pe gât!

Se auziră murmure de aprobare. Toţi gândeau că aşa trebuiau să procedeze.

— Evreii terorizează oraşul de luni de zile. Se crede că este al şaptelea atac de acest gen în ultimele două săptămâni, iar poliţia britanică a refuzat să ia măsuri împotriva bandelor de evrei, deşi se ştie că sunt violatori, ucigaşi şi necredincioşi.

— Ar trebui să-i ucidem pe toţi! – strigă cineva.

— Marele Muftiu din Ierusalim, Dumnezeu să-l binecuvânteze, spune că orice arăboaică ar putea fi violată în propria ei casă…

— Ce tot citeşti acolo, Wagil?

Wagil nu-l auzise intrând pe fratele său. Rishou îi smulse ziarul din mâini şi parcurse pagina cu repeziciune.

— Unde era ce citeai?

— Am terminat – zise Wagil.

— Uite. Spune că o arăboaică a fost violată în Jaffa. Nu precizează cine a fost responsabil.

Wagil sări în picioare şi încercă să-şi ia ziarul înapoi.

— Asta-i altă poveste.

— Atunci arată-mi ce citeai!

Rishou îi aruncă ziarul zdrenţuit.

— Hai, arată-mi!

Obrajii lui Wagil ardeau de ruşine.

— Cum să-ţi arăt? Uite ce-ai făcut din ziar! Nu mai desluşesc nimic acum!

— Înţelegi cât de cât scrisul arăbesc şi restul inventezi!

— N-a inventat nimic! O arăboaică a fost violată de evrei!

— O arăboaică a fost violată! Doar atâta spune!

— Au fost evrei, mai mult ca sigur! – zbieră cineva din spatele camerei.

Era Izzat. Bineînţeles, se gândi Rishou. Unchiul său face parte din înaltul Comitet Arab, alături de Marele Muftiu.

Rishou îşi roti privirile în cameră.

— Nu-i iubesc pe evrei, dar nu ei sunt vinovaţi de tot ce se întâmplă.

— Ai dreptate – zise altcineva. Englezii sunt de vină.

Rishou îl imploră din priviri pe tatăl său.

— Nu-l mai lăsa să citească dacă inventează minciuni.

Wagil sări din nou în picioare.

— Citesc la fel de bine ca tine!

Toţi se uitară la Zayyad, să vadă ce spune. Muktarul puse jos narghileaua şi se ridică în picioare. *Abbayah-ul*[16] îi atârna de-o parte şi de alta, ca aripile unei păsări uriaşe.

Traversă camera şi se opri în faţa fiului său mai mare. Wagil nu îndrăznea să se uite în ochii lui. Zayyad luă de jos rămăşiţele ziarului şi le mototoli. Apoi, îl apucă de ureche pe Wagil.

— Dacă ai fi la fel de înalt pe cât eşti de prost – zise el – Allah te-ar fi transformat într-un palmier.

După ce spuse aceste vorbe, ieşi din cafenea.

Fordul cel negru străbătea drumul unduios dinspre Ierusalim. Era pentru prima oară când cei din Rab’allah vedeau un automobil, aşa că bărbaţii se îngrămădiră să privească. O mulţime de băieţei alergară să-l întâmpine, înconjurându-l din toate părţile, în timp ce înainta pe poteca denivelată. Mare mirare că nu căzuse nici unul sub roţi, se gândi Zayyad.

Când automobilul ajunse la marginea satului, erau cel puţin cincizeci de copii în jurul lui. Femeile se agitau ţipând în prag. Un măgar scoase un răget şi se feri din drum. Zayyad aşteptă în prag, cu braţele încrucişate.

Fordul se opri într-un nor de praf. Un european scund, cu chelie, apăru din el. Purta un costum maro, stil vestic, cu cămaşă

[16] Haină tradiţională arăbească (n.t.)

albă şi cravată de lână. Toţi defilară să-i strângă mâna şi să pipăie materialul între degetele lor. Bărbatul nu prea era obişnuit cu acest fel de bun venit. Îl zări pe Zayyad şi îşi croi drum spre el.

— Eşti muktarul? – întrebă el într-o arabă greoaie.

— Sunt şeicul Zayyad Hass'an al-Shouri. Bine ai venit în Rab'allah!

Omul îi întinse mâna.

— David Schanenberg. Sunt secretarul Fondului Funciar al Agenţiei Evreieşti din Ierusalim.

— *Ahlan* – zise Zayyad. Fii binevenit în umila mea locuinţă.

În comparaţie cu restul Rab'allahului, casa lui Zayyad Hass'an nu era deloc umilă. Era construită în punctul cel mai înalt al satului şi avea o perspectivă deschisă în toate părţile asupra întregii văi. În timp ce restul caselor erau construite din pământ, locuinţa cu şase camere a lui Zayyad fusese înălţată din calcar de Iudeea. Avea geamuri la fereastră, în loc de tradiţionalele obloane de lemn, şi oaspeţii săi stăteau pe bănci garnisite cu pernuţe brodate de lenjeresele din Bethleem, nu pe jos, pe piei de capră. Exista chiar – spre invidia tuturor – şi o toaletă în curte.

Zayyad se instală într-un vechi fotoliu tapisat, care în Rab'allah echivala cu tronul unui rege, şi bătu din palme pentru ca fetele să-i aducă ceştile cu cafea.

Schanenberg îşi scoase jacheta şi se aşeză pe una din băncile de lângă perete. În uşă şi la ferestre se îngrămădeau feţe curioase, nerăbdătoare să asiste la discuţiile importante dinăuntru.

— Voi trece direct la subiect – zise Schanenberg. Agenţia Evreiască doreşte să cumpere o parte din pământul vostru. Din evidenţele de la Ierusalim, am dedus că deţineţi o mie de acri dincolo de culme. Vrem să ridicăm un nou kibuţ.

Zayyad clipi din ochi. La arabi se obişnuia să bei cafea şi să discuţi fel de fel de banalităţi cel puţin o jumătate de oră, înainte să treci la afaceri. Cel puţin aşa procedau oamenii civilizaţi. Dar era invitatul lui şi nu se cădea să-l trateze la fel de insultător cum făcuse el.

— Mai întâi va trebui să bem cafeaua. Între timp, o să mă gândesc – răspunse el.

— De fapt, este o porţiune nefolositoare de teren, aşa cum se prezintă acum – continuă Schanenberg, de parcă nu l-ar fi auzit

–, felahii care au închiriat-o în prezent de-abia reuşesc să-şi ducă zilele cu roadele pe care le obţin.

Rashedah, mezina lui Zayyad, aduse ibricul de aramă şi două căni mici fără toartă pe o tavă şi o puse pe covor, între ei. Apoi turnă cafeaua – pregătită după moda turcească, groasă, dulce şi foarte tare – şi se retrase.

— Suntem gata să oferim un preţ bun – zise Schanenberg.

Când se întoarse, Rashedah aduse un vas de aramă plin cu prune. Zayyad luă una şi o şterse de haine.

— Ia o prună – îl îndemnă Zayyad – şi povesteşte-mi cum a fost călătoria de la Ierusalim. Plăcută?

Kibuţul Kfar Herzl

Se aşezară să prânzească la umbra copacilor. În livadă fusese adusă mâncarea: brânză şi măsline, pâine şi smochine. Apoi se împărţi lucrătorilor.

Din când în când, Rishou îndrăznea să arunce o privire în direcţia lui Sarah. Stătea cu genunchii la piept şi mânca o smochină. Când se aşeza în poziţia aceasta, i se vedeau coapsele mătăsoase până aproape de locul sacru. Rishou aruncă în coş bucata de pâine pe care o mesteca. Îşi pierduse pofta de mâncare.

Asher îl urmărea.

— Cineva a pătruns noaptea trecută în kibuţul nostru – zise el în arabă, destul de tare ca să audă şi Rishou.

Rishou îl înfruntă din priviri.

— Vreun beduin? – îl întrebă el.

— Garda spunea că a fost unul din oamenii voştri din Rab’allah.

— Şi atunci de ce n-a tras?

— Ba a tras, dar a ţintit prea sus.

Rishou zâmbi.

— Vrei să spui că a dat greş?

— Cred că au încercat să fure din livada noastră.

— Lipsesc mere?

— De unde să ştiu?

Ochii lui Rishou se dilatară uimiţi, în bătaie de joc.

— Cum, vrei să spui că nu le număraţi în fiecare dimineaţă?

Sarah se abţinu să nu pufnească în râs, spre satisfacţia lui.

— Găseşti că este nostim să se fure din livada noastră? – o repezi Asher.

— Poate a vrut să vadă doar cum arată fără învelişul lor – zise Sarah.

— Ce vrei să spui cu asta? – o întrebă Asher.

Sarah ridică din umeri, dar nu-i răspunse.

Rishou nu mai îndrăzni să se uite în direcţia ei. Ştia! Altfel de ce ar fi vorbit aşa? Se gândi din nou la noaptea trecută. Oare ştia că fusese în livadă înainte să se ducă la fereastră?

Asher se ridică în picioare.

— Hai să ne întoarcem la lucru! – exclamă el.

Departe, dincolo de livada unde stăteau, Zayyad Hass'an se lăsă pe vine sub ramurile scheletice ale unui copac uscat. Sătenii numeau această zonă Locul Unde A Murit Smochinul. De o parte a culmii se afla kibuţul, iar de cealaltă, miile de hectare pe care voia să le cumpere Agenţia Evreiască. Şi la ce preţ! Schanenberg îi oferise de treizeci de ori cât valora de fapt.

Spiritul său negustoresc îl îndemna să accepte oferta. Dar cealaltă parte din el îl îndemna să-i spună evreului că n-are decât să se pişe pe piciorul unei cămile!

Bineînţeles, le pricepuse raţionamentul. Dobândind acest teren, cele două kibuţuri ar forma un puternic bloc în eventualitatea unui atac. Părea logic.

Şi Schanenberg avea dreptate. Era un pământ nefolositor, stâncos, dur şi sterp. Felahii care-l munceau de-abia reuşeau să achite chiria. Jumătatea inferioară, cel puţin, era complet nefolositoare – o mlaştină oribilă, înţesată cu ţânţari anofeli, purtători de malarie. O zonă lipsită de întrebuinţare practică.

Şi, cu toate acestea, îşi amintea de anul când effendi de la Ierusalim vânduseră evreilor trei mii de acri, pe locul unde se afla acum Kfar Herzl. Obţinuseră un preţ scandalos de mare şi toţi zâmbiseră încântaţi şi se bătuseră pe şolduri, bucuroşi că îi înşelaseră pe evrei. Toţi fuseseră de acord că atunci când evreii vor vedea pământul ce l-au cumpărat se vor întoarce de unde au venit. Era plin de mlaştini. Nu fusese cultivat de generaţii.

Toate acestea se petreceau acum zece ani. Pe atunci, Rishou avea zece ani şi alergase de pe câmp strigând în gura mare:

— Vin evreii!

Toţi se năpustiseră să privească.

Fuseseră în jur de douăzeci de familii, toţi îmbrăcaţi în uniforma albastră de doc a kibuţnicilor, bărbaţi şi femei, copii mici, îngrămădiţi în căruţe înconjurate cu sârmă ghimpată şi încărcate cu unelte de grădinărit şi roabe. Erau însoţiţi de încă douăzeci de *Hashomeri* călare, vestiţii oameni de pază ai evreilor, cu capul înfăşurat în *keffiyeh*[17] şi veşminte de beduini, înarmaţi cu puşti şi banduliere. În spatele lor se înşirau cârduri de catâri.

Dar când sosiseră pe terenul lor sterp şi mlăştinos de trei mii de acri nu se întorseseră îndărăt.

În schimb, se apucaseră chiar din prima zi să-şi ridice corturile, să sape şanţuri de apărare şi să construiască garduri din sârmă ghimpată. Peste două săptămâni, Kfar Herzl avea prima sa clădire de piatră, înconjurată de turnuri înalte de pază. Sătenii priviseră uimiţi cum evreii transformaseră noaptea în ziuă cu reflectoarele lor alimentate de generatoare.

Plantaseră copaci cu un aspect ciudat, în mlaştini, trudind în arşiţa zilei la săpatul şanţurilor, în timp ce catârii lor trăgeau plugurile peste câmpurile pietroase. Construiseră turnuri de apă şi lăptării. O baracă de piatră fu adăugată clădirii principale şi mai urmară şi altele.

— Or să renunţe când vin ploile – îşi spuseră sătenii. Când vor începe să moară de malarie, vor înţelege că Allah nu doreşte ca acest pământ să fie cultivat.

Când au început ploile, câmpurile evreilor s-au inundat şi şanţurile lor s-au prăbuşit, iar kibuţul s-a transformat într-un iad noroios, în care te înfundai până la genunchi. Ţânţarii, care se abătuseră în nori negri răpuseseră pe mulţi dintre ei, îmbolnăvindu-i de malarie. Dar, cu toate acestea, nu plecaseră. Şi, în anul următor, sub privirile sătenilor, se produsese un miracol. Copacii cei ciudaţi – eucalipţii, cum îi numeau evreii, – supseseră apele negre, acide ale mlaştinilor şi le secaseră. Evreii care nu pieriseră săpaseră din nou şanţuri pe terenul uscat. Împrăştiaseră peste mlaştini nori ciudaţi de praf alb, iar în vara următoare muriseră foarte puţini de malarie. În celălalt an, mlaştina se transformase într-un pământ fertil, unde evreii îşi plantaseră livezile. Reconstruiseră terasele de piatră pe pereţii din vale şi sădiseră noile livezi de meri şi pruni.

[17] Turban (n..t.)

Acum, terenurile stâncoase erau traversate de râuleţe, pe care evreii le puteau porni sau opri după voie, şi erau verzi iarna şi galbene vara, datorită lanurilor de porumb şi de orz.

Veselia sătenilor se transformase în neîncredere, pe măsură ce începeau să-şi dea seama că evreii nu fuseseră proşti aşa cum îi crezuseră. Pustiul era acum un paradis de livezi şi câmpii. Fusese voinţa lui Allah să reuşească.

Insh'allah

De voie, de nevoie, se înfiripase un comerţ între cele două comunităţi. Zayyad recunoştea că evreii deveniseră vecini buni. Dar încă un kibuţ, chiar aici? Zayyad îşi imagina terenul sterp din vale acoperit cu livezi şi porumb. În curând, aceşti evrei vor mişuna în toată Iudeea.

Se ridică şi clătină încet din cap. Se hotărâse, în sfârşit. Era dorinţa lui Allah ca o parte din pământul lui să rămână sterp. Deci, nu se cădea să schimbi înfăţişarea acestui teren.

Când David Schanenberg se întoarse la Rab'allah, Zayyad Hass'an îl aştepta din nou la intrarea în casa sa. De data aceasta, nu se arătă prea ospitalier.

— Voi trece direct la subiect – zise Zayyad. N-ai decât să te pişi pe piciorul unei cămile!

Schanenberg îşi atârnă haina de umărul drept şi se uită în soare.

— Vrei mai mulţi bani?

— Nu vând pentru nici un preţ.

— Păcat – zise Schanenberg. Dar nu contează. Oricum va fi al nostru în curând. Este doar o problemă de timp.

— Pământul aparţine lui Allah. N-aveţi cum să-l stăpâniţi pe tot.

— Nici nu vrem pe tot – zise Schanenberg. Doar Palestina.

Apoi se urcă în maşină şi plecă.

6

Sarah.

Sarah, cu braţele înfăşurate în jurul genunchilor, sprijinită de

un măr. Sarah, culegând fructele din pom, cu braţele şi picioarele ei goale şi bronzate. Sarah, zâmbindu-i când se apleca să pună coşul pe măgar.

Sarah, Sarah, Sarah.

Nu reuşea să şi-o scoată din minte. Se răsucea pe saltea, fără să reuşească să adoarmă. Era imposibil. Trebuia să-i spună tatălui său că n-o să se mai ducă să muncească la kibuţ. Trebuia să găsească o scuză. Nu mai putea să reziste.

Dar, dacă renunţa la muncă, n-o s-o mai vadă. Şi, în ciuda durerii şi deznădejdii, nu voia să renunţe la această dulce tortură.

Îşi aminti din nou – cum să nu-şi amintească? – noaptea când se strecurase după gard. Închise ochii şi imaginea îi reveni în minte, extraordinar de clară; felul cum îşi deschisese cămaşa şi se aplecase peste fereastră, sânii ei umflaţi, strânşi în braţe. Iar apoi, când se întorsese, forma umerilor…

Se ridică lac de sudoare.

Singurele fete pe care le văzuse fără haine erau surorile lui. Când erau mici, se jucaseră împreuna pe stradă, dar când ajunseseră la pubertate, fuseseră îmbrăcate în *abbayah*[18]-uri lungi. Putea să le vorbească să le muştruluiască, – acesta era dreptul lui, de fapt –, dar nu avea voie să se joace cu ele sau să rămână singur cu ele. Nu le mai văzuse cu capetele, braţele sau picioarele neacoperite.

Evreicele îl înnebuneau. Râdeau şi-i necăjeau pe ceilalţi băieţi evrei. Ba chiar, îi ţineau de mână şi dansau cu ei. Ce ruşine! Iar el ardea de invidie.

Sarah, Sarah.

Se îmbrăcă repede şi ieşi. Alergă fără să se gândească spre livadă. Vântul se răcorise. O briză plăcută înfiora frunzele măslinilor. Şopteau în beznă, în timp ce el alerga, mesageri ai dorinţei sale.

Ajunse la gardul de sârmă ghimpată şi se strecură pe dedesubt.

Era o noapte întunecoasă, fără lună, dar Rishou repetase de zeci de ori în minte acest traseu. Şi ar fi găsit drumul spre colibă şi cu ochii închişi. Parcă trecuse o săptămână de când nu fusese aici. Ajunse la livada de meri şi continuă să fugă aplecat printre

[18] Haină arăbească (n.t.)

copaci. Zărea luminile kibuţului în depărtare. Nu ştia ce-o să facă atunci când va ajunge acolo.

Preocupat de gândurile lui, nu văzu umbra din spatele pomilor.

Ceva îl lovi puternic în fluierul piciorului şi se prăbuşi. Un cuţit sclipi în beznă. Rishou se rostogoli pe spate şi ridică un braţ să se ferească. Dar se mişcă prea încet. Un genunchi îl izbi în stomac, tăindu-i răsuflarea. O mână îl apucă de gât şi simţi lama cuţitului. Încă un inch[19] şi îi va fi tăiat vena.

Rămase nemişcat, paralizat de frică, încercând să zărească faţa agresorului său. Aştepta să-i dea lovitura mortală.

— Deci tu erai – zise o voce.

Cuţitul nu se dezlipise de la gâtul lui.

— Ce vrei?

Nu putea să răspundă. Allah să mă ajute în durerea mea, aceşti evrei sunt mai rău decât beduinii!

— Ţi-am pus o întrebare. Ce cauţi aici?

— Am venit… să… te văd.

— Mă spionai! şuieră vocea lui Sarah.

— Nu!

— M-ai spionat pe fereastră!

O să mă omoare – se gândi el. Toate acele priviri ascundeau de fapt ură. Mă consideră un arab împuţit, ca şi pe ceilalţi. O să mă omoare.

— Eşti atât de frumoasă – se auzi şoptindu-i.

Of, Allah, ce-am spus? Acum o să mă înjunghie, mai mult ca sigur. Am auzit eu despre aceste evreice. Se spune că sunt chiar dure ca şi băieţii. Ce umilinţă să fii ucis de o femeie! Porţile Paradisului vor fi închise pentru mine. Mohamed însuşi mă va blestema pentru că am făcut de râs Islamul.

— Crezi că sunt frumoasă? – îl întrebă Sarah.

Parcă se îmbunase.

— Mă gândesc tot timpul la tine – murmură Rishou.

— Atunci de ce ţi-a trebuit atât de mult? Te aştept de şase nopţi în livadă!

Lăsă cuţitul în jos. Băiatul se ridică în coate.

— M-ai aşteptat? – se miră el.

— Şi ce-ai fi vrut, mă rog? Să-ţi scriu un mesaj pe nisip cu

[19] Unitate de măsură egală cu 2,54 cm (n.t.)

pietre albe? Să-l rog pe Mohamed să trimită o legiune de îngeri din cer ca să te trezească şi să te aducă aici?

— Ştiai că am fost eu în noaptea aceea?

— Mi-am dat seama a doua zi. Nu ştii să minţi. Te citesc mai bine decât scripturile luminate ale Torei.

Înălţă cuţitul dinaintea ochilor săi.

— Scoate-ţi hainele!

Probabil că visez – se gândi Rishou. Se grăbi să se dezbrace. Îi era ruşine că tremura. Auzi foşnetul rochiei în beznă şi-i simţi pielea fină sub degete. Oftă şi fata îi astupă gura cu mâna.

— Taci! – şuieră ea. Vrei să ne trezim cu gărzile pe cap?

Îngenunchease lângă el. Îi simţea barba şi deodată începu să-l sărute dulce, pasional. Sânii ei catifelaţi îi mângâiau obrazul, iar mâinile se încleştaseră pe bărbăţia lui tare şi umflată.

Este prea mult, se gândi el. Allah, te implor, nu mă lăsa să mă fac de râs. Dacă ejaculez acum, o să fug de ruşine până la capătul pământului. O să fug până când o să văd un indian roşu. Abia atunci o să mă opresc. Oh, Allah, nu mă lăsa să mă comport ca un băiat când trebuie să fiu bărbat!

Se cutremură fără să vrea în strânsoarea rece a degetelor ei. Gemu şi-l imploră pe Allah să coboare din cer călare pe El Buraq şi să-l ucidă.

În schimb, o auzi pe Sarah şoptind:

— Bun, şi acum că te-ai eliberat, ar trebui să începem, nu-i aşa?

7

Rab’allah

Majid venea la nunta fratelui său. *Într-o maşină*.

Majid era mezinul familiei şi se bucura de favorurile tatălui său. Pentru că era cel mai tânăr, viaţa îl favorizase. Wagil fusese instruit de imam la moscheea din oraş, stând desculţ pe un covoraş de paie şi scriindu-şi lecţiile cu cretă pe o bucată de ardezie. Dar când Majid împlinise vârsta la care trebuia să meargă la şcoală, englezii înfiinţaseră Departamentul de Învăţământ în Bethleem. Majid îşi terminase pregătirea acolo, iar, între timp, Zayyad prosperase atât, încât îşi permisese să-l

trimită, împreună cu Rishou, la Colegiul Anglican St. George din Ierusalim.

Pentru Wagil era deja prea târziu.

Insh'allah. Aşa fusese voia lui Allah.

Când împlini vârsta necesară obţinerii unei slujbe, Majid ştia să vorbească limbile engleză, arabă şi ebraică. Zayyad îşi folosise influenţa şi reuşise să-l angajeze ca vânzător într-un magazin. Acest fapt adusese mare prestigiu întregii familii.

Dar Majid era prea întreprinzător ca să rămână un simplu vânzător. Se dovedi folositor ca translator şi fu recrutat de un funcţionar al Înaltului Reprezentant – Mandoob es Sami, Cel Mare care Fusese Trimis – şi deveni şoferul şi ajutorul lui personal. Câştiga deja întro lună venitul pe un an al unui felah amărât.

Şi acum se întorcea la Rab'allah*. Într-o maşină*.

Face ca vechiul Ford condus de Schanenberg să pară o căruţă, se gândi Zayyad încântat. Era o superbă limuzină Buick, cu un motor care torcea ca un pisoi în faţa farfuriei cu smântână.

Şi Majid! Arăta minunat! Purta un costum din lână, o cămaşă de mătase în dungi şi o cravată uimitoare, care-ţi lua ochii. Era din mătase roşie şi avea pictată pe ea o fată occidentală, îmbrăcată în dessousuri! Nu văzuse în viaţa lui asemenea comoară!

Zayyad îşi aşteptă fiul instalat în marele fotoliu tapisat, simbol al autorităţii sale în Rab'allah. Majid intră şi îngenunche să sărute mâna tatălui său, aşa cum se cădea.

— *Yaba*! – murmură Majid. Tată!

— Fiul meu! – zise Zayyad.

Nu-l văzuse de şase luni. Ce mult se schimbase! – se gândi Zayyad. Avea mustaţă şi acum îşi ungea părul cu ulei, ca effendi de la oraş. Ce ar fi trebuit să facă – să se supere sau să fie încântat. Arată ca un fund nerăbdător să fie ciupit. Dar maşina şi aceste lucruri minunate! Toţi din Rab'allah se adunaseră uimiţi.

— Aceasta este maşina ta? – Îl întrebă Zayyad.

— Întrun fel da – spuse Majid.

— Explică-mi mai clar. Doar sunt om bătrân!

— Ei bine, maşina aparţine secretarului marelui Mondoob es Sami. Dar eu o conduc. Aşa că pot spune că este a mea.

— Te lasă s-o foloseşti?

— Trebuie să mă întorc la Ierusalim a doua zi după nuntă. Effendi englez şi cu mine avem treburi importante.

Zayyad încuviinţă din cap satisfăcut. Această glorie nu-i va afecta reputaţia. Mâine se va afla în toată Iudeea că fiul lui Zayyad Hass'an a venit în Rab'allah cu propria lui maşină să asiste la nunta lui Wagil.

Zayyad se aplecă şi pipăi mătasea moale pe care era pictată fata cu păr de aur. Allah să mă ierte, se gândi el, dar sunt şi eu om. Cine n-ar da orice să aibă asemenea minune!

— Cum ai făcut rost de comoara aceasta?

Majid pricepu înţelesul vorbelor tatălui său. Cravata îl costase o avere în bazarul din Oraşul Vechi, dar, pentru onoarea pe care o va câştiga în ochii părintelui său, preţul era prea mic. Îşi duse mâinile la guler, desfăcu nodul şi o scoase peste cap.

— Este a ta, tată. Ţi-am adus-o în dar!

— Ah, Majid, fiul meu! Ce să spun? Fie ca atunci când vei muri, să te duci direct în Paradis şi să te aşezi la dreapta lui Mohamed! Iar acum, arată-mi automobilul!

Băieţeii şi bătrânii adunaţi în uşă se dădură respectuos la o parte să-i lase să treacă. Copiii roiau în jurul maşinii ca nişte furnici într-un borcan cu miere. Bătu din palme să-i îndepărteze.

— Vrei să te urci? – îl întrebă Majid.

Deschise portiera şi-l lăsă pe Zayyad să se urce la volan. Zayyad se instală şi privi interiorul uimit. Scaunele erau tapisate cu piele de culoarea vinului roşu.

— Este un Buick de serie mică, solid, cu transmisie sincron şi trei trepte de viteză – repetă Majid ca o rugăciune.

Zayyad răsuci volanul şi apăsă pe claxon. Se amuză că zgomotul speriase băieţeii căţăraţi pe maşină. Ce minune! Şi era a fiului său!

— Majid!

Rishou alergă pe stradă râzând. Wagil îl urma.

— Majid! Nu-mi vine să cred! Oare eşti chiar tu, fratele meu mai mic?

Majid se întoarse şi-l îmbrăţişă.

— Rishou! Te-ai schimbat!

— Şi tu! Arăţi ca un maior britanic!

— Ba arată ca un proxenet – zise Wagil în spatele lui. A cui este maşina?

— Wagil, fratele meu! Îţi place?

— Ieri a venit aici un bărbat de la Agenţia Evreiască – zise Wagil. A lui era mai frumoasă.

Zicând acestea, se îndepărtă, croindu-şi drum prin mulţime, aparent dezinteresat.

Rishou şi Majid îl urmăriră din priviri. Se lăsă o tăcere stânjenitoare.

— Cum este la Ierusalim? – îl întrebă Rishou în cele din urmă.

— Ah, Rishou, depăşeşte orice imaginaţie! Şi femeile!…

Rishou îl aşteptă să continue.

— Ei?

— Am regulat atâtea, încât membrul meu viril a căpătat o rosătură la mijloc, la fel ca treptele Damascului!

Rishou se arătă neîncrezător.

— Fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului dacă te mint! – jură Majid.

— Allah o să te ardă oricum!

— Ar trebui să vii cu mine. Aş putea să vorbesc cu Mandoob es Sami să-ţi găsească ceva de lucru. O să mă asculte!

— Nu, Majid. Vreau să stau aici!

Majid îşi coborî vocea.

— Ce, eşti nebun? N-ai remarcat ce pute aici?

Rishou îl privi mirat pe fratele său mai mic.

— Ce vrei să spui?

Fură întrerupţi de strigătele copiilor şi de tropăielile unui măgar pe pietre. Zayyad a ridicat frâna de mână şi Buickul cobora dealul, îndreptându-se spre ei. Cravata de mătase a lui Zayyad îi flutura la gât în timp ce trăgea înnebunit de volan.

— La dracu’! – înjură Majid în engleză.

Buickul o luă la stânga şi se lovi de peretele unei case. Un far se făcuse praf.

Linişte.

Majid se împletici până la locul accidentului. Pagubele erau destul de mari. Aripa din stânga fusese, de asemenea, îndoită.

Zayyad scoase capul pe geam şi apăsă pe claxon.

— Este minunat! – exclamă el. Mai grozav decât sexul!

Lui Majid îi venea să leşine. Se sprijini de perete.

— Cum dracu’ o săi explic asta lui Talbot? – zise el în engleză.

Zayyad apăsă din nou pe claxon spre hazul tuturor.

În noaptea aceea, cei trei fii dormiră împreună pe covoare din piei de capră, într-o cameră de lângă sufragerie, în casa lui Zayyad. Un şacal urlă în întuneric la marginea satului. Vacile se

agitară în staul.

Rishou începu să se îmbrace.

Majid se mişcă în pat.

— Unde te duci? – murmură el.

— Credeam că dormi.

— Cum să dorm? Mă tot gândesc la Buickul domnului Talbot. Ce-o să-i spun?

— Adevărul!

— Dacă-i spun adevărul, îmi pierd slujba.

— Atunci n-ai decât să minţi. Ştiu că te pricepi destul de bine.

— Fie ca Allah să te ierte! Unde te duci?

— Nicăieri. Culcă-te la loc!

Rishou se strecură afară.

Kibuţul Kfar Herzl

Rishou nu se mai sătura s-o privească.

Stăteau culcaţi unul lângă altul, pe paie, cu degetele împreunate. Era goală, cu excepţia cămăşii deschise. Pe cerul negru-purpuriu de vară strălucea o lună plină, încadrată de frontoanele hambarului. Arunca umbre asupra trupului ei. Se sprijini într-un cot şi privi cum i se ridica pieptul în timp ce respira.

Nu, n-o să se sature niciodată. Ar fi vrut s-o atingă tot timpul. Tânjea după acest miracol. Îşi desprinse degetele de ale ei şi-i pipăi conturul şoldurilor şi pântecelui. Încă nu i se uscase sudoarea după ce făcuseră dragoste, dar se simţea din nou excitat.

Se răsuci peste ea, dezmierdându-i umerii, obrazul şi sânii.

— Nu te saturi niciodată? – murmură ea.

— De tine, nu.

Îi zâmbi.

— *Hapzibah*.

— Ce înseamnă asta?

— Este un cuvânt evreiesc. Nu ştiu. Nu pot să-l traduc.

O sărută pe pleoape, pe lobul urechilor, pe decolteu, aşa cum îl învăţase. Şi-l învăţase atâtea…

— Ah, Rishou, n-am mai văzut un băiat ca tine!

Ea voise să sune a compliment, dar reuşise, în schimb, să-i trezească gelozia şi furia.

— O faci… adesea… cu alţi băieţi?

Îşi dădu seama că îl jignise.

— Tu n-o faci cu alte fete? – zise ea.

— Ba da.

Nu, niciodată.

Îşi aplecă faţa spre ea.

— Ce este? Ce s-a întâmplat?

— Nimic.

— Crezi că sunt o târfă, nu-i aşa?

— Bineînţeles că nu!

— Ba aşa crezi. Nici o arăboaică la locul ei n-ar face aşa ceva.

Are dreptate, se gândi el. Dacă una din surorile lui s-ar comporta ca ea, ar ucideo.

— Sunt fata visurilor tale şi dispreţuieşti tocmai idealul tău, nu?

Se trase la o parte.

— De ce îmi vorbeşti în felul ăsta? Dacă mă urăşti atât de mult, de ce te mai întâlneşti cu mine aici? Sau vrei să vezi dacă noi, arabii împuţiţi, suntem exotici precum se spune? Te amuzi, nu?

— Dar tu, de ce vii, mă rog? Nu tot ca să te amuzi?

— Pentru mine este mai mult decât atât.

— Sigur, este vorba de mândria ta.

— De ce discutăm despre toate acestea?

— Îmi pare rău. Îmi pare rău. Îşi trecu degetele prin părul lui.

— Ah, Rishou, dacă ai fi evreu, ar fi perfect.

— Ei bine, nu sunt.

Se ridică să-şi ia hainele.

Sarah se întinse pe paie, cu mâinile sub cap.

— Vii mâine?

— Nu pot. Fratele meu Wagil se însoară.

Îşi trase hainele pe cap şi începu să le perie.

— Ştiai că tatăl meu este invitat la nuntă? – zise ea. Reprezintă kibuţul.

— Da, am aflat de la tatăl meu.

— Şi pe tine când o să te însoare, dragul meu Rishou?

— Nu ştiu.

— Bietul Rishou – murmura ea. O s-o urăşti. Încerci să fi un bun arab, dar fata pe care o s-o aleagă pentru tine n-o să te facă fericit şi n-o să ştii niciodată de ce.

— Nu mă mai tachina!

Deodată îl trase spre ea. Îi zâmbi în beznă.

— Te-am prins.

El îi zâmbi, la rândul lui, fără să vrea.

— Mă rog lui Allah să nu trebuiască vreodată să lupt împotriva ta. Eşti iute şi feroce ca un scorpion.

— Vino în cuibul meu şi lasă-mă să te mai împung o dată, frumosul meu arab. În caz că n-ai de gând să te mai întorci.

— Ba o să mă întorc întotdeauna – îi zise el, întrebându-se dacă era adevărat.

8

Rab'allah

Ospăţul şi dansul la nunta fiului cel mare al şeicului Zayyad Hass'an al-Shouri ţinură patru zile, fără întrerupere. Rudele şi prietenii apropiaţi trebuiau să fie prezenţi în fiecare seară. Oaspeţii mai puţin importanţi veneau doar când erau chemaţi. Cei veniţi din sate îndepărtate dormeau peste noapte în livadă, pe saltele.

Bărbaţii petreceau separat de femei, într-un cort de beduini în patru colţuri, departe de clădirea principală. În prima seară, banchetul consta din câteva oi fripte întregi, garnisite cu munţi de pilaf fierbinte, stafide şi împănate cu curcani. La rândul lor, curcanii erau împănaţi cu pui, iar puii, cu ciocârlii.

Bucatele se dovediră delicioase. Bărbaţii mâncară cu mâna dreaptă, ţinând stânga la spate, după tradiţia arăbească. În timp ce degetele rupeau carnea mustoasă de pe oase, răsunau râsete, lăudăroşenii sau ciorovăieli, care se stingeau la fel de repede cum începuseră. Servitorii intrau şi ieşeau din cort cu platouri încărcate cu carne şi orez, până când bărbaţii se lăsară pe spate mângâindu-şi burţile şi râgâind satisfăcuţi, pe când zeama de carne se coagula printre mormanele de oase.

Zayyad îşi linse degetele şi bătu din palme să se aducă prăjiturile şi cafeaua aromată. Începu dansul.

Răsunară tobe şi fluiere din oţel. Dansau *dabkah*, vreo doisprezece dintre ei în semicerc, fiecare cu braţele pe umerii celuilalt, rostind strigăturile sălbatice ale strămoşilor lor beduini

din deşert. Apoi dansară *sahja* – cincizeci-şaizeci de bărbaţi într-o lungă linie care se răsucea în jurul camerei, în ritmul bătăilor din palme şi tropăiturilor. Sau dansau singuri, cu săbiile lor sclipind la lumina focului, deasupra capului.

Zayyad stătea la locul de onoare, împopoţonat într-un anteriu verde de damasc, la gât cu cravata roşie pe care era pictată încântătoarea fată albă. Wagil stătea la dreapta tatălui său, iar Majid şi Rishou la stânga.

Zayyad se uită la fiii săi. Allah găsise nimerit să-l împovăreze cu cinci fete şi numai trei băieţi. *Insh-allah*. Într-o zi, unul din ei va fi muktar în Rab'allah. Şi totuşi, lumea începuse să se schimbe. Acum, aceşti evrei se năpusteau cu maşinăriile, cu şanţurile lor de apă, cu păşunile verzi şi vacile cu priviri ciudate. Unul din băieţii mei va trebui să fie mai înţelept decât strămoşii mei, poate chiar mai înţelept decât mine.

— Ce se mai întâmplă în Ierusalim? – îl întrebă el pe Majid.

— Muftiul caută scandal. Spune că…

Wagil sări ca ars.

— Muftiul este singura noastră speranţă.

— Încetează, Wagil! Exclamă Zayyad. Lasă-l să vorbească!

— Muftiul ţine predici împotriva englezilor şi evreilor – continuă Majid. Spune că englezii vor să dea evreilor pământul din această parte a Iordanului.

— Are dreptate! – zise Wagil. Uită-te numai cum au luat valea de aici, din Rab'allah.

— *Prostii*! – strigă Majid în engleză, să-l intimideze pe fratele său mai mare. Effendi Jamal al Husseini din Ierusalim le-a vândut pământul. Chiar vărul Muftiului!

— Într-adevăr – zise Zayyad –, Muftiul însuşi a profitat din această vânzare. Şi poate că a uitat cum era sub stăpânirea turcilor. Impozitele pe care le plăteam şi nu primeam în schimb nimic. Englezii, însă, ne-au construit spitale şi şcoli.

Slab argument pentru Wagil – se gândi Rishou. Şcoli britanice m-au făcut mai deştept ca el.

— Tot englezii ne-au dat şi slujbe – continuă Zayyad. Uită-te ce mult a prosperat Majid! Are până şi automobil!

— Pregătesc terenul pentru evrei – zise Wagil. – Muftiul spune că i-au anunţat pe evreii din toată lumea să vină aici şi să-şi întemeieze propria ţară.

— De unde ştii ce spune Muftiul?

— Am citit în ziare.

Zayyad pufni dispreţuitor.

— Rishou zice că inventezi.

Wagil îşi pironi privirile în podea, posomorât.

— Englezii or să ne protejeze – interveni Majid. Când un englez îşi dă cuvântul de onoare, poţi avea încredere în el.

Zayyad se gândi la evreul Schanenberg.

— Am încredere în englezi, dar nu şi în evrei.

— Tu ce părere ai, Rishou? – îl întrebă Majid.

Atenţia lui Rishou era concentrată în partea cealaltă a camerei. Asher se afla acolo, cu muktarul evreiesc Yaakov, invitaţi, aşa cum era obiceiul, ca reprezentanţi ai kibuţului. Îi era greu să-i considere duşmani, deşi ştia că Asher îl ura. Şi pe bună dreptate. Se vedea cât de colo că o dorea pe Sarah pentru el.

Rishou se întoarse spre tatăl şi fraţii săi.

— N-am nimic împotriva evreilor – zise el. Şi eu am încredere în englezi. Doar dacă îşi ţin mâinile ridicate, ca să fiu sigur că n-au nici o armă încărcată.

Zayyad râse zgomotos. Majid se arătă dezamăgit. Îl considerase pe Rishou aliatul său.

Wagil ridică vocea.

— Trebuie să-i aruncăm pe evrei în mare. Dă-mi puşti, şi câţiva oameni curajoşi şi o să-i gonesc eu însumi din Kfar Herzl.

Zayyad se încruntă.

— Din păcate, fiule, tu vorbeşti ca un uragan şi te lupţi ca un pârţ de purice.

Wagil se înroşi la faţă.

— Evreii…

— Cred că acum nu este momentul să vorbim despre asta. Duceţi-vă la dans. O să vorbim mai târziu.

Wagil se ridică posomorât şi ieşi din cort. Majid şi Rishou schimbară câteva priviri, după care se alăturară *dabkah*-ului.

Zayyad oftă. Îi era foarte clar care dintre cei trei fii ai lui va fi într-o zi muktar, care era cel mai capabil să facă faţă noii situaţii. Ce spusese evreul Schanenberg?

— Oricum va fi al nostru într-o zi!

În ultima noapte de petrecere, un grup din sat fu trimis la El’Azar s-o aducă pe Hamdah, mireasa lui Wagil. Rishou aştepta afară, cu Wagil, urmărind procesiunea de-a lungul văii. Auziră

cântecul de la o milă depărtare şi o văzură pe Hamdah în mijlocul mulţimii, călare pe un cal alb. Tinerii roiau în jurul ei, chiuind şi trăgând cu puştile în aer.

— Trebuie să-ţi spun ceva – zise Rishou.

Wagil nu-şi desprinsese ochii de la cortegiul nupţial.

— Atunci, la cafenea, n-am vrut să te ofensez.

— M-ai umilit.

Lui Rishou i se urcă sângele la cap.

— Dar minţeai.

— Ar fi trebuit să taci din gură.

— Ştii, astăzi este ziua nunţii tale. Vreau să mă împac cu tine. Consider că am spus ce am avut de spus.

— Să te împaci cu mine?

— Doar sunt fratele tău!

— Eşti un blestem. Toţi fraţii sunt un blestem. Nu ţi-ai dat seama de asta până acum?

Bun, deci a răbufnit în sfârşit, se gândi Rishou. Toată viaţa lor îşi ascunseseră invidia şi neîncrederea unuia faţă de celălalt. Se întrecuseră încă din clipa naşterii lor; pentru afecţiunea tatălui lor; pentru binecuvântarea lui; pentru ziua când va face semn în direcţia unuia dintre ei şi-i va acorda mantia de muktar la moartea lui. Cum altfel ar fi putut să fie?

— Totuşi, îţi doresc numai bine în ziua nunţii tale – zise Rishou.

— Fie ca o mie de scorpioni să suie pe fundul tău şi să-şi facă cuib acolo!

Procesiunea ajunse în vârful dealului. Tatăl lui Hamdah mergea înainte, alături de Zayyad, urmaţi de tineri şi femei. Hamdah stătea în şa, pe o parte, îmbrăcată într-o rochie lungă de satin alb, care-i ajungea până la glezne, avea ciorapi şi pantofi albi. Podoaba de pe cap costase o avere – era împodobită cu monede turceşti de argint şi bijuterii montate în stilul beduinilor. Nu i se vedeau decât ochii, încadraţi de gene şi sprâncene negre ca abanosul. Mâinile îi fuseseră pictate în roşu aprins.

Fratele lui Hamdah o ajută să coboare din şa. Înaintă ţinând sabia ceremonială pe care i-o va înmâna lui Wagil, ca simbol al supunerii ei faţă de el. Bărbatul o luă şi intră în casă înaintea ei.

Hamdah avea treisprezece ani şi era îngrozită. Nu ştia despre noaptea nunţii decât ce-i spusese sora ei mai mare, deja

măritată, la fântâna din sat.

— Are lucrul acela mare între picioare, ca o vânătă – îi explicase ea. Îl bagă în tine şi la sfârşitul anului ai un copil.

— Doare? – o întrebase Hamdah.

Sora ei nu îndrăznise s-o privească.

— Trebuie să fii curajoasă – spusese ea. Oricum se termină foarte repede.

Dar Hamdah nu era curajoasă. Bărbaţii o îngrozeau. Vorbeau tare, erau păroşi şi mai puternici decât ea şi gândul că va fi străpunsă de o vânătă o făcea să se cutremure. Dar unde intra de fapt vânăta? La fel ca toate fetele din sat, nu vorbise niciodată cu un băiat, cu excepţia fratelui ei, până la opt ani. Pe urmă, nu auzise decât acoperă-te, acoperă-te! Dacă stătea cu picioarele desfăcute, mama ei o plesnea peste urechi. Ruşine! Dacă o prindea vreodată atingându-şi locul sacru, o plesnea peste obraz. Ruşine! Dacă o vedea uitându-se fix la un băiat, chiar dacă era unul din fraţii ei, o plesnea din nou. Ruşine!

Câteodată, noaptea, auzea gemete ciudate din camera unde dormeau părinţii ei. Acum îşi dădea seama ce era. Tatăl ei îi ataca mama cu vânăta. Îi era frică, ruşine şi nu voia să păţească la fel.

Coliba fusese ridicată special ca noii căsătoriţi să-şi consume noaptea nunţii nestingheriţi. Afară, oaspeţii dansau şi cântau. Bărbaţii alergau în jurul colibei, călărind şi trăgând cu puşca în aer.

Se uită la Wagil prin întuneric şi privi îngrozită cum îşi scoate hainele şi se îndreaptă gol spre ea. Pieptul, braţele, burta şi coapsele erau acoperite de păr negru. Iar din mijlociul acestei păduri dezgustătoare, se ridica vânăta de care îi pomenise sora ei. Îşi dădu seama că nu putea pătrunde pe nicăieri în ea, fără s-o distrugă.

Ţipă şi se aruncă pe podea, într-un colţ.

Lui Wagil nu-i venea să creadă.

— Hamdah? – zise el.

Ceva nu era în ordine, dar nu ştia ce să facă. Propriile sale experienţe sexuale se limitaseră la sodomizarea micilor păstori în peşterile de sub Locul Unde A Murit Smochinul.

Se aplecă s-o ridice.

— Nu! – ţipă Hamdah, ferindu-şi faţa de vânăta care se apropiase atât de mult de ea.

Îl zgârie cu unghiile ca o pisică şi Wagil se dădu înapoi, uimit.

Ce să facă acum?

— Hamdah?

— Pleacă! suspină ea, întorcându-se cu faţa la perete.

Wagil întinse mâna îmbietor. Hamdah se feri de el, de parcă ar fi fost lepros. Banii de argint prinşi de voal zornăiră.

— Nu mă atinge! – ţipă ea. N-o s-o fac! Nu! Dacă îndrăzneşti să mă atingi, ţi-o muşc! Wagil se îmbrăcă şi se aşeză trist pe pat. Hamdah se retrăsese întrun colţ, cu braţele în jurul genunchilor, suspinând cu faţa ascunsă-n palme.

Lumânarea clipi şi se stinse.

A doua zi de dimineaţă, la ora zece, Zayyad Hass'an parcurse mândru cei douăzeci de paşi care separau casa lui de coliba unde fiul său mai mare îşi petrecuse noaptea nunţii. Avea prins de curea vechiul pistol Parabellum, pe care-l va folosi să anunţe oamenilor din sat şi oaspeţilor de la nuntă încununarea cu succes a petrecerilor. Avea cinci gloanţe în pistol. Spera că vor fi de ajuns.

Sătenii îl priviră de la o distanţă respectuoasă pe Zayyad ciocănind la uşă. Wagil se uită afară. Zayyad observă alarmat că era tras la faţă şi avea cearcăne negre sub ochi.

— Ei bine? – zise Zayyad.

— Ei bine? – zise Wagil.

— S-a făcut?

Wagil arăta ca un animal încolţit. Ezită. Dacă spunea da, Zayyad îi va cere cearşaful ca dovadă.

— Ceva nu este în ordine – şopti Wagil.

— Nu i-ai străpuns membrana onoarei?

— Nu m-a lăsat să mă apropii de ea – şuieră Wagil. M-am gândit că nu este întreagă la minte.

Zayyad înghiţi în sec. De necrezut.

— Poate că tu nu eşti întreg în pantaloni!

— Să ştii că nu glumesc! Cred că a înnebunit!

— Toate femeile sunt nebune. Allah le-a creat doar ca să facă copii şi să coacă pâine. Aşa că ce contează?!

— Te rog, *yaba*, n-ai putea să tragi oricum cu pistolul? Doar nu vrei să mă faci de ruşine?

— Tu m-ai făcut de ruşine! – pufni Zayyad.

Zicând acestea, se răsuci pe călcâie şi plecă. Simţea toate

privirile aţintite asupra lui şi şoaptele îl şfichiuiau ca loviturile unui bici.

Rishou îl aştepta în pragul casei.

— Tată?

— Băiatul ăsta n-ar fi în stare să iasă dintr-un bordel! – izbucni el şi intră înăuntru.

9

Kibuţul Kfar Herzl

Dacă Paradisul este aşa, se gândea Rishou, aş vrea să mor mâine.

Nori albi ca îngerii traversau cerul nopţii, în timp ce frunzele murmurau în briza caldă. Stătea întins pe spate cu pielea goală, pe pământul tare, cu Sarah peste el. *Peste el*! Oare cum îl convinsese să facă asta? – se întrebă el.

Stătea călare pe el, cu degetele încleştate într-ale lui. Va aştepta până când respiraţia lui va reveni la normal, iar apoi îşi va undui şoldurile, făcându-l să geamă de plăcere, rotindu-se înnebunitor. Pe urmă, va rămâne din nou nemişcată, ignorând rugăminţile lui disperate să continue.

— Îmi place poziţia asta – murmură ea. Cum te simţi să fii stăpânit de o femeie?

— Eşti o tigroaică – zise el pe un ton răguşit.

— Ai prefera să stau supusă, ca arăboaicele voastre?

Îşi umezi buzele şi vârful limbii. I se uscase gura ca-n miezul zilei. Ştia că nu mai putea să reziste. Fiecare mişcare îl făcea să tresară ca o marionetă pe sârmă.

Fata îşi desprinse degetele şi îşi scoase cămaşa. Îi luă mâinile şi i le puse pe sânii ei.

— Nu aşa de dur – şopti ea. Mai blând. Aşa. Aşa.

Îl lăsă s-o mângâie, învăţându-l cum s-o facă. Un adevărat miracol, se gândi Rishou. Această evreică este religia mea. Mă supun ei în întregime. Ce se întâmplă?

— Rishou… – murmură ea.

— Mă înnebuneşti…

Îşi umezi palmele cu salivă şi le trecu peste sfârcuri.

— Ce-o să ne facem, Rishou?

— Nu ştiu.

— Mă gândesc tot timpul la tine.

Simţi cum se încordează.

— Te văd toată ziua în livadă şi mă scoţi din minţi…

Fata se mişcă din nou şi Rishou o auzi suspinând. Îi duse mâna la gură, să-i astupe plânsul, şi ea îl muşcă de palmă.

— Te rog, Sarah…

Se mişcă iarăşi până când ajunseră amândoi la culmea plăcerii.

Sarah, se aplecă şi-l sărută.

— *Hapzibah* – murmură ea.

— Ce înseamnă asta?

— Ţi-am mai spus, este intraductibil.

Îşi trecu degetele prin părul ei negru, mătăsos şi închise ochii. I se întâmpla ceva care-l înspăimânta. De fiecare dată când venea aici lăsa în urmă o parte din Rab'allah.

Îi era frică şi acum. Văzuse câţiva felahi săraci care fumaseră prea mult haşiş. Acum n-o mai făceau să se calmeze ca ceilalţi. Devenise un obicei fără de care nu mai puteau trăi. Nu mai erau buni de nimic şi familiile lor mureau de foame. Acelaşi lucru păţise şi el cu această fată.

Dar care să fie remediul? N-aveau cum să se căsătorească. Fiecare minut petrecut împreună era furat.

Îi simţi sânul pe obrazul lui, şi-l sărută dulce şi fierbinte. Oh, Allah, ce să fac?

— La ce te gândeşti?

— Că te visez. Că eşti un fel de *spiriduş* care m-a vrăjit.

— Poate că sunt.

— Atunci nu mă lăsa să mă trezesc.

— Este chiar atât de greu să accepţi? Că o fată reprezintă mai mult decât dreptul de proprietate asupra ei? Ideea aceasta te înspăimântă chiar aşa de mult?

Da, mă înspăimântă, se gândi el.

— Oare toate evreicele sunt ca tine?

— Ai vrea să le încerci pe toate? – îl necăji ea. Ai vrea să transformi kibuţul în haremul tău? Cred că tatălui meu nu i-ar conveni deloc!

— Eşti o tentaţie mult prea mare pentru bărbaţi. De fapt, toate sunteţi!

— Nu-i adevărat. Însă pe voi, arabii, vă obsedează sexul. În

kibuţ, femeia este egala bărbatului.

Rishou nu mai auzise în viaţa lui o noţiune atât de absurdă.

— Şi cum este posibil aşa ceva?

— Sunt o *sabra*[20]. Ştiu să mânuiesc puşca şi cuţitul, să conduc tractorul şi să lucrez ogorul. Ce poate face în plus un bărbat?

— Dar cine găteşte şi are grijă de copii?

— În timpul zilei sunt îngrijiţi de femei voluntare. Cât despre mâncare, gătim cu rândul la bucătărie, inclusiv bărbaţii.

— Este anormal.

— Da, atât de anormal încât te strecori noaptea aici să guşti din spiritul pe care l-aţi stors din femeile voastre. Nu-i adevărat, Rishou?

Mda, se gândi el, posibil. Dar nu putea recunoaşte asta de faţă cu ea şi, pentru că nu ştia ce să-i răspundă, se înfuriase. Se ridică şi îşi căută lucrurile.

— Ai nevoie de o bătaie bună – şuieră el.

— Ţi-aş rupe braţul dacă ai face-o!

— N-o să mai vin aici.

— Ba o să vii! – râse ea.

Însă râsul i se opri în gât.

O împuşcătură răsună în noapte.

Rishou auzi şuieratul glonţului înainte să se înfigă în trunchiul copacului, deasupra capului său, împrăştiind bucăţi de scoarţă. Sarah se aruncă la pământ, rostogolindu-se instinctiv în spatele unui pom. O adevărată *sabra*, se gândi Rishou, în timp ce-şi căuta hainele în praf.

Probabil că-i zărise garda. Sarah strigă ceva în ebraică. Se întoarse şi o văzu ridicându-se goală, apărându-l cu propriul ei trup.

— Sarah! – strigă el.

— Fugi! Fugi!

Alergă în beznă. Până să ajungă la gard, începu să sune alarma. Ştia că era ultima oară când mai venea pe furiş la Kfar Herzl. Îşi trase *abbayah*-ul şi se strecură prin sârma ghimpată, rănindu-şi mâna şi obrazul în grabă.

Rab'allah

[20] Evrei născuţi pe teritoriul Palestinei, spre deosebire de cei veniţi din Europa (n.t.)

Wagil se aşează pe marginea patului, luptându-se cu mândria sa. Hidosul coşmar continua de trei zile. Hamdah nu se dezlipise din colţul unde se refugiase din prima noapte. Nici măcar nu-i vorbea.

Noaptea trecută, înfuriat, o trântise în pat, intenţionând să obţină prin forţă ceea ce nu reuşise prin vorbe bune, rugăminţi şi ameninţări. Hamdah îl şocase, nu numai prin forţa ei, dar şi prin înverşunare. Nu-şi imaginase că o femeie putea fi atât de rea. Era solidă şi musculoasă pentru anii ei şi se folosea foarte bine de unghii, genunchi şi picioare, în timp ce se lupta cu el. După zece minute, el fu cel care se retrase cu faţa zgâriată şi membrul amorţit.

Dar trebuia să facă ceva. Ştia că tatăl său va bate la uşă din moment în moment şi-i va cere dovada bărbăţiei sale. Nu îndrăznea să-l dezamăgească din nou.

Tremurând, ieşi din colibă şi luă un cuţit ascuţit.

Sătenii stăteau tăcuţi, în timp ce Zayyad Hass'an ieşi din casă şi se îndreptă a treia oară spre coliba lui Wagil şi a miresei sale. În timpul nopţii se auziseră plânsete şi strigăte ciudate, care primiseră diverse interpretări.

Rishou aştepta, ţinând calul lui Zayyad de dârlogi, cu o expresie pierdută.

Zayyad bătu la uşă. Se deschise aproape instantaneu. Wagil apăru în prag, zâmbind triumfător.

— Ai făcut-o? – întrebă Zayyad încordat.

Wagil puse cearşaful în braţele lui Zayyad. Zayyad îl scutură şi examină uşurat urmele proaspete de sânge.

— De şase ori – zise Wagil.

Zayyad se arătă suspicios.

— Nu am decât cinci gloanţe.

— Atunci va trebui să mai iei unul de la cineva.

— Este dimineaţa celei de-a treia zile. Cinci gloanţe sunt de ajuns.

Scoase pistolul de la brâu şi trase de cinci ori în aer. Apoi, se sui pe Al Tareq şi galopă prin sat fâlfâind cearşaful însângerat, semn că membrana de onoare a lui Hamdah fusese străpunsă de fiul său.

Wagil se rezemă de uşă, răsuflând uşurat. Îşi examină rana de

la degetul mare, unde se tăiase cu cuţitul. Rana era adâncă şi probabil că va coace, dar umilinţa se terminase, în sfârşit.

În timp ce Zayyad călărea pe Al Tareq, trase deodată de hăţuri şi restul sătenilor care-l urmau se opriră în drum. Li se stinseseră uralele pe buze. Se uitau la figura singuratică care înainta printre măslini.

Wagil îl recunoscu când se apropie. Era Yaakov Landauer, muktarul din Kfar Herzl. Ce-l făcuse, oare, să vină chiar atunci, singur şi neanunţat?

În alte împrejurări, Yaakov Landauer ar fi putut trece drept un învăţat; coama bogată de păr era albă, mulţumită celor cinci ani petrecuţi în închisorile ruseşti, ca deţinut politic. Dar acum, pielea albă de european se bronzase fiindcă stătea tot timpul la soare, iar ochii albaştri sclipitori reflectau duritatea implantată de paznicii din temniţă şi de arşiţa deşertului palestinian.

În cafenea, se aplecă spre Zayyad, deşi era înconjurat de arabi duşmănoşi.

— Cineva a pătruns în kibuţul nostru noaptea trecută şi mi-a violat fiica.

Lui Zayyad i se zbârli părul în cap. Viol! Aşa se trezeau oamenii cu beregăţile tăiate şi începeau conflictele.

Se strădui să-şi păstreze calmul.

— Eşti sigur?

— Doar ne cunoaştem de mult, Abu Wagil – zise Yaakov, numindu-l pe Zayyad cu titlul onorific de „Tatăl lui Wagil”.

— Ştii prea bine că n-aş fi venit aici să arunc eu praf în ochi. Unul din oamenii tăi a rupt sârma ghimpată. Vreau să ştiu care.

— O să-ţi spun adevărul – zise Zayyad. Nu ştiu.

Mă rog, ştia cine n-ar fi putut să fie. De exemplu Wagil. El nu era în stare să-şi dezvirgineze nevasta, darămite pe fata lui Yaakov.

Rishou stătea la dreapta lui Zayyad.

— Ţi-a spus că a fost violată? – zise el deodată.

Zayyad îşi dădu seama că se lăsase o linişte mormântală. Yaakov îl privi pe Rishou plin de ură. Allah, ajută-mă, se gândi Zayyad! Îl bănuieşte pe Rishou!

— Vrem ca ticălosul să fie adus în faţa justiţiei – spuse Yaakov.

— Ţi-a spus că a fost violată? – insistă Rishou.

Yaakov nu-i răspunse.

Zayyad îl întrebă.

— Fiica ta l-a recunoscut cumva?

— Era întuneric.

— Normal, doar era noapte – zise Rishou.

Fie ca Allah să-i astupe gura! – îşi spuse Zayyad. De ce ţine neapărat să se facă de râs?

— Eşti convins că a fost cineva de aici din sat? – zise Zayyad, încercând să pară cât mai inventiv.

— Cine altul?

— Poate un beduin.

— N-a fost nici un beduin!

— Fata ta a fost cumva rănită în timpului atacului? – îl întrebă Rishou.

Yaakov nu-i răspunse. Zayyad se gândi că ar fi spus dacă ar fi fost. Deci, existau două posibilităţi: fie nu fusese rănită şi violatorul fugise înainte să-şi ducă intenţiile la capăt; fie nu fusese viol.

Se uită ia Rishou nedumerit.

— Ce s-a întâmplat cu faţa ta? – îl întrebă Yaakov pe Rishou!

— Am căzut de pe cal.

Zayyad nu remarcase zgârieturile de pe faţa fiului său; avusese alte griji în dimineaţa aceea. Avea într-adevăr răni proaspete pe obraji şi pe încheieturile mâinilor.

— Seamănă cu urmele lăsate de sârma ghimpată – zise Yaakov.

Se întoarse din nou spre Zayyad.

— Te întreb încă o dată, Abu Wagil, ne ajuţi să-l găsim pe cel vinovat de acest act de laşitate şi să-l predăm justiţiei?

Zayyad se gândi. Dacă spunea nu, echivala cu o declaraţie de ostilităţi între kibuţ şi sat. Dacă spunea da însemna să se supună evreilor de faţă cu tot satul. Dacă o făcea, şi-ar fi pierdut respectul oamenilor săi.

Era bine să ai prieteni. Dar era şi mai bine în ochii lui Allah să bagi o armă în nasul cuiva. Înţelegea situaţia în care se afla Yaakov; nu avea nimic personal cu omul acesta. Dar cum să procedeze?

Însă, înainte să apuce să-i răspundă, Rishou se aplecă şi-i spuse:

— Sunt curios să aflu ceva. Ce înseamnă *Hapzibah*?

Cuvântul ebraic avu un efect uimitor. Yaakov se făcu roşu la

faţă şi sări în picioare.

— De aici înainte, kibuţul nostru va fi păzit zi şi noapte de patrule înarmate. Cine va pătrunde pe proprietatea noastră va fi împuşcat pe loc!

Ieşi din cafenea, croindu-şi drum printre sătenii duşmănoşi.

Zayyad îşi mângâie barba.

— Ce cuvânt ai pomenit?

Rishou ridică din umeri.

— *Hapzibah*. Este în ebraică. L-ai mai auzit până acum?

— Orice arab bătrân ştie ce înseamnă – murmură Zayyad. Doar nu mi-am petrecut tinereţea regulând măgari.

Rishou se uită mirat la tatăl său.

— Atunci spune-mi şi mie.

— Înseamnă „te iubesc”. Dar de unde îl ştii, pentru numele lui Allah?

10

al-Naqb

Şeicul Daoud al-Khatab al-Husseini aştepta să-i întâmpine în pragul vastei sale locuinţe cu şaisprezece camere, orientată cu faţa spre satul al-Naqb. Era îmbrăcat simplu, dar judicios, în haine negre şi turban cu o panglică albă, care-i arăta poziţia sa de *qadi*, judecător islamic. Barba lui era pieptănată cu grijă, acoperită de fire aspre încărunţite.

Zayyad venise aici după ce meditase îndelung. Ştia că va forma o alianţă potenţial primejdioasă. Şeicul Daoud era văr de departe al Marelui Muftiu din Ierusalim şi, de asemenea, membru al Înaltului Comitet Arab – un grup de effendi şi clerici care se agitau să primească puteri din partea englezilor. Vehiculau noţiunea absurdă de a uni într-o singură naţiune toate comunităţile arabe de la vest de Iordan.

Din punctul de vedere al lui Zayyad, puţina minte care o avusese vreodată şeicul Daoud îi ieşise prin urechi ca nisipul pe sub uşă, dar, cu toate acestea, rămăsese un om important. Ca muktar al aşezării al-Naqb, imam respectat şi confident al Marelui Muftiu, reprezenta un prieten formidabil. Din alt punct de vedere, orice alianţă cu el ar fi ca şi când ai invita un şacal în

şopronul tău. În vremuri obişnuite, Zayyad n-ar fi făcut asemenea pas drastic. Dar acestea nu erau vremuri obişnuite. Poate că nu vor mai fi niciodată.

Era foarte important să-i găsească o soţie potrivită lui Rishou. Dacă tânărul continua să folosească kibuţul ca pe haremul său personal, vor începe represiunile şi nu voia ca fiul său favorit să fie adus acasă învelit într-un cearşaf.

Era, de asemenea, evident că vor ieşi neînţelegeri cu evreii şi hotărâse deja că nu dorea să-i amestece pe cei din Rab'allah. Se temea mai mult de Muftiu decât de evrei. Deci, o alianţă cu şeicul Daoud, în lumina ultimelor evenimente, era o tactică prudentă.

Zayyad şi Rishou descălecară şi Daoud veni să-i întâmpine.

— *Ahlan wa-sahlan* – zise el. *Fie ca drumul către cortul meu să treacă printr-o vale lină*.

— Allah să te binecuvânteze şi pe tine! – îi răspunse Zayyad.

— Şeicule Zayyad, este o onoare să păşeşti în casa mea. Te rog, intră.

— Îţi mulţumesc, şeic Daoud – zise Zayyad. Eu sunt cel onorat.

Daoud îl conduse înăuntru. Casa era construită din calcar, în formă de pătrat, cu două etaje. Fură poftiţi în *majlis*. Camera era mobilată în stil spartan. Într-un colţ stătea un coran luminat, un vas de cristal şi cărţi religioase, înşirate pe rafturi prinse de un perete. Nu existau tablouri, deoarece coranul interzice reprezentarea vieţii în imagini.

Divanul era compus din mai multe perne de stambă, umplute cu bumbac. Locul de onoare al lui Daoud era o mică pernă de mătase, vizavi de fereastră, unde adia briza. Podeaua era acoperită cu covoare groase, iar în mijlocul camerei trona o tavă de alamă cu prăjituri de miere şi alte dulciuri.

Zayyad şi Daoud se aşezară şi timp de o jumătate de oră schimbară politeţuri, interesându-se de sănătatea şi bunăstarea familiilor fiecăruia – soţii, copii şi rude îndepărtate. Sorbiră ceai dulce de mentă şi mestecară halva, alune în crustă de zahăr şi prăjituri de susan. Conversaţia fu punctată de ţăcănitul continuu de *tespi* – mătăniile de rugăciune.

Rishou rămase solemn şi tăcut, aşa cum era obiceiul.

În cele din urmă, Zayyad spuse:

— Şeicule Daoud, eşti unul din conducătorii comunităţii noastre, un stâlp de înţelepciune, slăvit de întreaga Palestină ca

un pios şi un învăţat.

— Eşti prea bun să vorbeşti aşa, Allah singur ştie că tu însuţi eşti considerat unul din stâlpii pe care se sprijină Islamul aici în Iudeea. Curajul şi virtutea ta sunt pomenite în fiecare oraş unde există o moschee.

— Îţi mulţumesc pentru cuvintele tale. Fiul meu, Rishou, este, de asemenea, un băiat bun, binecuvântat fie Allah în marea lui înţelepciune. Nu bea şi nu caută legături amoroase cu păstorii, iar reputaţia lui aici în Ierusalim este parfumată ca guma arabică. Într-o zi, s-ar putea să fie chiar muktarul Rab'allah-ului. Nu-i lipseşte decât o mireasă ca viaţa sa să fie pe deplin împlinită. M-am gândit mult la această problemă importantă şi acum am venit să te rugăm cu cel mai mare respect să ne-o dai de nevastă pe fiica ta Khadija. Sigur, îi mulţumim lui Allah că a dat dovadă de atâta înţelepciune când ne-a îndemnat să fim onoraţi de înrudirea cu tine.

— Onoarea este, bineînţeles, de partea noastră.

— Este frumos să vorbeşti aşa.

Daoud îşi duse mâna la inimă şi, pentru o clipă, Rishou crezu că îl lovise apoplexia.

— Ah, Khadija mea!

— Virtutea ei este renumită în întreaga Palestină.

— Este într-adevăr giuvaerul inimii mele. Puritatea ei este o alinare pentru Allah însuşi. Îmi va sfâşia inima să mă despart de ea.

Şacalul are de gând să obţină o mică avere de la mine! – se gândi Zayyad.

— Întreg Islamul preţuieşte marea ei bunătate! – zise el.

— Voi fi cinstit cu tine – continuă Daoud, coborându-şi vocea. – Mulţi i-au cerut mâna până acum. M-au insultat destui prăpădiţi cu ofertele lor ruşinoase. Oare un bărbat trebuie să ofere o tinichea când primeşte în schimb o piatră preţioasă?

Zayyad nu-i răspunse la această întrebare mai mult retorică.

— Este o comoară nepreţuită, o minune a lui Dumnezeu, un dar al lui Allah. Ştie să împletească şi coşuri!

— Slăvit să fie Allah! Mohamed însuşi se bucură de ea!

— Sigur şi noi am auzit de Rishou şi de admirabilele sale calităţi – zise Daoud. Cât priveşte căsătoria, poate că aş fi dispus la ea pentru modesta sumă de o sută cincizeci de lire sterline.

Zayyad îi mulţumi lui Allah că stătea jos. Altfel ar fi leşinat mai

mult ca sigur. În schimb, îşi trecu degetele prin păr, contemplându-l tăcut şi zâmbitor.

Peste două ore căzură la învoială asupra preţului. Nu fusese uşor. Cei doi bărbaţi se trăseseră de bărbi, îl invocaseră pe Allah şi chiar plânseseră puţin. La un moment dat, Rishou fusese convins că vor scoate pumnalele. Dar, în cele din urmă, preţul miresei fu stabilit fără vărsare de sânge; o sută de lire palestiniene, un record local, plus câte zece lire pentru fiecare din unchii fetei.

— Mai este o problemă – zise Daoud.

Zayyad îşi strânse braţele în jurul lui.

— Şi anume?

— Khadija mea are un văr din partea mamei, Izzat Ib'n Moussa, care i-a cerut mâna înaintea ta. L-am refuzat, dar ar putea să ne facă necazuri, bineînţeles. Ar putea să întrerupă nunta, să oblige mireasa să descalece şi să se sinucidă de faţă cu toţi, ba, chiar mai rău, să-l provoace la luptă pe rivalul său.

— O să aranjez să fie recompensat pentru această mare pierdere.

Daoud încuviinţă din cap.

— Atunci o să vorbesc cu băiatul – zise el. Dar acum, hai să-i mulţumim lui Allah că ne-a binecuvântat cu o alianţă atât de fericită.

Şi să-l întrebăm de unde o să iau banii să plătesc pentru toate astea – se gândi Zayyad.

După ce Zayyad şi Rishou plecară, Daoud trimise un mesager la casa tatălui lui Izzat, chemându-l pe băiat dinaintea sa.

— Tocmai am primit nişte veşti bune – îi spuse Daoud. Şeicul Zayyad m-a onorat cerând mâna fiicei mele, Khadija, pentru fiul lui, Rishou.

Izzat îl privi insolent.

— Şeicul Zayyad nu este un om generos, după cum ştie toată Palestina. A trebuit să mă târguiesc cu el ca să obţin o compensaţie pentru tine. Sper că o să-mi fii recunoscător!

Izzat mormăi ceva neinteligibil.

— Ei bine?

— Mi-o promiseseşi mie!

Şeicul Daoud se stăpâni cu greutate. Izzat ăsta era o creatură oribilă. Cele două jumătăţi ale feţei erau asimetrice, de parcă

Allah le-ar fi unit într-un moment de neatenţie. Se uita şasiu şi smocurile de barbă îi accentuau înfăţişarea deplorabilă.

— Şeicul Zayyad este muktarul Rab'allahului. În afară de faptul că este un om influent, satul pe care-l stăpâneşte va avea o importanţă strategică deosebită pentru orice conflict armat împotriva stăpânilor englezi. O alianţă între familiile noastre este mai mult decât potrivită. Propria-ţi durere este insignifiantă prin comparaţie.

Lacrimi de ciudă umeziră ochii lui Izzat.

— Dar mi-ai promis.

— Am promis că o să mă gândesc. Atâta tot. Şi acum, ascultă-mă. Am reuşit să extrag de la Zayyad monumentala sumă de cincisprezece lire, drept compensaţie pentru tine. Vei accepta banii recunoscător şi nu vei face necazuri la nuntă. Ai înţeles?

Izzat nu-şi ridică privirile din podea. Sărută formal mâna şeicului Daoud şi ieşi din cameră. Ca un câine bolnav, se gândi Daoud mânios. Cum era posibil ca asemenea specimen să fie înrudit cu mine? Necunoscute sunt căile lui Allah!

11

Kibuţul Kfar Herzl

Strânsul recoltei de mere se terminase aproape. Din cauza malariei, durase mai mult anul acesta. Când Yaakov se întoarse de la Rab'allah hotărâse să nu mai folosească mână de lucru arabă.

Locuitorii kibuţului se aşezară la umbra copacilor să mănânce prânzul. Sarah nu se atinse de porţia ei de pâine, măsline şi brânză.

— Nu ţi-e foame? – o întrebă Asher.

Sarah ridică din umeri.

— Trebuie să mănânci.

— N-am poftă.

Asher sfărâmă pământul în pumn. Era atât de frumoasă. O iubea şi voia s-o protejeze. Gândul că arabul acela împuţit o atinsese… *Hapzibah*!

— Eşti aşa de săptămâni în şir. Nu vrei să-mi spui ce s-a întâmplat?

— Nu vreau.

Asher luă o piatră şi o aruncă în noroi.

— Presupun că ai aflat noutăţile?

— Care noutăţi?

— Fiul muktarului se însoară. Băiatul care a lucrat aici, în livadă cu noi. Cel care se uita insistent la tine.

Sarah nu reacţionă în nici un fel.

— Şi ce-i cu asta?

Asher îşi coborî vocea.

— El a fost, nu-i aşa?

— Pentru numele lui Dumnezeu, lasă-mă în pace!

Sarah sări în picioare şi se îndepărtă. Nu voia să-i vadă lacrimile fierbinţi din ochi. Bineînţeles că auzise de căsătoria lui Rishou. Deşi tatăl ei interzisese schimbul de forţă de muncă şi produse între Kibuţ şi Rab'allah, oamenilor le plăcea să bârfească şi veştile se transmiteau întotdeauna.

Deci Rishou şi-a luat până la urmă o micuţă arăboaică ascultătoare!

De ce o durea atât de mult? Fusese o aventură, atâta tot. Ştiuse asta de la început. Fusese o aventură exotică, stupidă, nebunească, irezistibilă şi ştia că o să se sfârşească la fel de repede cum începuse.

Atunci de ce se simţea aşa de distrusă? De ce nu putea să se uite în livadă fără să se gândească la el? De ce slăbise, de ce nu putea să închidă ochii noaptea fără să-i vadă privirile lui întunecate, surâzătoare şi zâmbetul arogant?

Se sprijini îndurerată de trunchiul unui măr. Încercase să-l cucerească aşa cum procedau bărbaţii. Şi, în cele din urmă, ajunsese să-l iubească la fel ca o femeie. Slăbiciune. Slăbiciune.

Aşteaptă, Sarah. Durerea se va estompa în timp.

al-Naqb

Existau trei etape ale nunţii. Începea cu ceremonia logodnei, iar apoi vestea se răspândea din gură-n gură în toată comunitatea. Peste două luni, un judecător islamic declara cuplul soţ şi soţie în urma unui serviciu religios, formal, *katb al-kitab*. Însă nunta propriu-zisă avea loc trei sau patru luni mai târziu. Trei zile de dans, cântec şi bucate tradiţionale culminau cu consumarea căsătoriei.

În ziua logodnei sale cu Khadija al-Khatab, Rishou ajunse călare la casa soţiei sale, însoţit de tatăl şi mama lui. Era nervos, bineînţeles. Azi, când îi va da inelul, îşi va vedea pentru prima oară nevasta.

Daoud îi întâmpină din nou în faţa casei şi îi conduse înăuntru. *Living-room*-ul era plin cu membrii familiei şeicului, soţia sa, fraţii lui şi fraţii soţiei. Se schimbară saluturile şi complimentele de rigoare. Sorbiră ceai de mentă şi bărbaţii îşi învârtiră mătăniile între degete.

În cele din urmă, Zayyad luă mâna dreapta a şeicului, se aplecă şi o sărută de trei ori, ridicând-o de fiecare dată de la buze la frunte, în maniera tradiţională, fapt ce exprima respectul.

Apoi, Daoud înălţă palmele în sus către cer şi recită o sura din Coranul cel sfânt. Toţi cei din cameră repetară cuvintele după el. Apoi, fratele lui Daoud, Moussa, traversă camera, îi îmbrăţişă pe Zayyad şi Rishou şi-i conduse pe Rishou în camera alăturată.

Khadija era cu surorile ei. Purta o rochie lungă de mătase albă şi avea capul acoperit cu un batic. Rishou o studie atent. Era tânără, nu mai mult de şaisprezece ani, cu ochi mari, căprui şi o faţă care părea sculptată de un artist.

Slavă Domnului! – se gândi Rishou. Bine că nu era o copilă cu chip de lună, ca Hamdah. De fapt, îi părea destul de frumoasă. Mă va ajuta s-o uit pe Sarah. Cu ea voi redescoperi culmea plăcerii, la fel cum făceam cu evreica. Totul va fi bine. Durerea pe care o simt se va estompa. Totul va fi în ordine.

Fata se topi sub privirile lui şi începu să chicotească, ascunzându-şi obrajii în palme. Moussa bătu din palme o comandă scurtă şi ea se potoli imediat. Întinse ascultătoare mâna dreaptă şi Rishou îi puse verigheta de aur în deget.

* * *

Izzat îi privea pe Zayyad şi Rishou plecând călare din Rab’allah. Invidia şi mânia îi lăsau un gust amar. Scuipă în noroi. O cunoştea pe Khadija de când era copil. Fusese de la sine înţeles că într-o zi va fi a lui. Acum, unchiul său îl trădase din considerente politice. Voia să i-o plătească şi să-l facă să se supună ca o femeie.

Ei bine, le va arăta celor din familia Hass’an că nu toţi se târau la picioarele lor. Dacă el nu putea s-o aibă, atunci nu va putea

nici Rishou. Va avea el grijă de asta.

12

Rab'allah

Totul era gata pentru nunta lui Rishou. Corturile pentru bărbaţi şi femei fuseseră ridicate în livada lui Zayyad, bucatele fuseseră pregătite şi casa în care Wagil îşi petrecuse noaptea nunţii – de fapt, trei nopţi – îi aştepta. Zayyad nu uitase ce ruşine păţise atunci.

Zayyad şi Daoud mergeau încet în faţa procesiunii care unduia prin valea de la al-Naqb. Aveau mătănii de rugăciune între degete, iar paşii lor erau demni şi măsuraţi. În spatele lor, Khadija călărea pe un cal alb, înconjurată de membrii familiei ei, care cântau şi chiuiau. Din când în când, unul din ei trăgea cu puşca-n aer şi femeile strigau asurzitor „ool-ool-ool-ool!", pline de admiraţie.

Izzat îi urmărea de pe culmea care străjuia valea. Mauserul vechi din primul război mondial părea nelalocul lui în mâna bărbatului. Îi trebuiră câteva minute bune până să-l fixeze pe umăr. Se uită prin cătare pregătit să ţintească.

Procesiunea se afla la o sută de yarzi depărtare.

Ce bine ar fi dacă nu iar mai tremura mâinile. Trebuie s-o fac, îşi spuse el. Trebuie să-mi apăr onoarea. Trebuie s-o omor pe Khadija, ca să-i arăt cât o iubesc.

I se scurgea sudoarea în ochi.

O să le arate la toţi, mai ales ticălosului ăluia de unchi al lui! Să vedem ce mutră o să facă atunci când fata va cădea moartă în noroi.

Cincizeci de yarzi, patruzeci, treizeci.

Tremura atât de rău, încât ţeava puştii se descărcă în pământ şi dislocă o avalanşă de pietre. Îşi şterse mâna dreaptă pe haine.

Trage şi fugi. N-o să ştie că ai fost tu.

Acum erau chiar sub el.

Hai, hai!

Zgomotul împuşcăturii nu alarmă pe nimeni. Oamenii din cortegiul nupţial trăgeau tot timpul în aer. Dar, deodată, şeicul

Daoud căzu în faţa calului Khadijei, urlând de durere şi strângându-şi piciorul.

Zayyad făcu semn spre culme. Un bărbat cu o armă în mână se profilă pentru o clipă pe cerul amiezii, înainte s-o rupă la fugă.

— Ah, ah! – ţipa Daoud.

Tivul anteriului se umpluse de sânge. Calul se ridică în două picioare şi Khadija ţipă înspăimântată. Doi din fraţii ei apucară de hăţuri.

Zayyad reacţionă primul. Escaladă culmea neînarmat. Îl urmară alţi doi oameni, cu puşti în mână. Pietrişul îi încetinea înaintarea şi Zayyad gâfâia când ajunse în vârf. Asasinul scăpase probabil.

Dar nu era aşa, îl găsiră pe Izzat zăcând pe spate într-o râpă, la câţiva yarzi depărtare. Încercase să sară peste ea şi dăduse greş. Îşi scrântise glezna şi plângea.

— Izzat! – exclamă Zayyad.

— N-am fost eu!

— Ce-ai avut de gând să faci?

— Puşca s-a descărcat accidental.

Unul din oameni ridică arma ameninţător.

— Ţi-ai împuşcat unchiul în picior!

— A fost un accident!

Doi din fraţii Khadijei îl ajutaseră pe şeicul Daoud să urce culmea. Înjura din cauza durerii. Sângele i se scurgea în praf. Când îşi văzu nepotul, expresia lui se schimbă brusc. Supărarea fu înlocuită de furie.

— Tu?

Izzat puse mâna pe Mauser.

Daoud îl lovi cu piciorul între coaste şi nepotul lui ţipă şi se strânse ca o minge. Daoud gemu de durere, când se sprijini de piciorul rănit.

— Ai încercat să mă ucizi? – strigă Daoud.

— Nu!

— *Ai încercat să mă ucizi!*

— Ba nu, ţintisem spre Khadija!

Aceste cuvinte îl făcură pe Daoud să turbeze de mânie.

Îl lovi din nou cu piciorul şi Izzat se prăbuşi în coate şi în genunchi, bolborosind înfricoşat.

Daoud gemu şi căzu din nou.

— Fiu afurisit de căţea, ce eşti! – zbieră el şi apoi îşi dădu

seama ce spusese.

Fie ca Allah să-l ierte. Mama lui Izzat era, de fapt, propria lui cumnată.

Fraţii Khadijei se pregăteau să se ia după Izzat, dar Zayyad îi trase de mânecă.

— Lăsaţi-l în pace! – zise el. Este nunta fiului meu. A fost şi aşa destulă vărsare de sânge.

Îl ridicară pe Daoud şi-l duseră înapoi spre cortegiul nupţial. Când ajunseră acasă la Zayyad, pansară piciorul şeicului şi-l proptiră între perne, lângă Zayyad, în cortul cel mare. Zayyad îi turnă pe furiş nişte whisky *Black Label*, din ascunzătoarea lui secretă, ca să-i uşureze durerea. După câteva pahare, Daoud nu mai simţi nimic şi alianţa dintre casele Hass'an şi al-Khatab fu cimentată.

Tămâia care ardea în vas se amesteca cu mirosul greoi de parfum ridicat din rochia Khadijei, aţâţându-i simţurile lui Rishou. O singură lumânare pâlpâia în camera întunecată. Soţia sa stătea lângă pat, în rochia ei de mireasă, cu ochii măriţi de frică şi nerăbdare, în spatele vălului cu monezi turceşti care-i încadra faţa.

— Nu te teme – şopti Rishou.

Întinse mâna să-i scoată podoaba de pe cap.

— N-o să-ţi fac nici un rău.

Khadija îşi acoperi faţa cu mâinile şi începu să chicotească.

Râsul acesta prostesc îl enerva.

— Scoateţi rochia! – îi porunci el.

Fata tremura. O ajută s-o tragă peste cap. Nu mai avea nimic pe dedesubt. Făcu un pas înapoi, încrucişându-şi braţele protector peste sâni.

Rishou începu să gâfâie. Era într-adevăr frumoasă. Avea o piele ca de bronz şi păr lung şi des, aproape blond. Probabil că îi curgea în vene sânge de cruciat. Nu era aşa de uscată ca Sarah. Avea şolduri mai pline şi pântece mai rotunjit.

Înghiţi cu greu nodul din gât.

— N-o să-ţi fac nici un rău – repetă el şi o îmbrăţişă. Va fi bine.

Trebuia să fie bine. Dacă voia să-şi găsească liniştea, trebuia să fie bine.

Dar nu fusese bine.

Stătea întins pe spate şi asculta muzica şi dansul de afară. Ar

fi vrut să fie şi el acolo, oriunde, dar nu în această cameră. Biata Khadija. Nu era vina ei. Nu ştia că este mai mult decât atât. Cum era să ştie?

Ce se întâmplase oare? Khadija era frumoasă, cu corp catifelat şi membrana onoarei intactă. Ce-şi dorea mai mult?

Pe Sarah, bineînţeles. O dorea pe Sarah.

Acum se trezise şi Khadija. Stătea încovrigată sub cearşaf, uitându-se la el în lumina lumânării.

— Rishou – şopti ea.

Deci ştie să şi vorbească, se gândi el. Credea că se pricepe doar să chicotească.

— Da?

— Mă placi?

— Da, te plac – zise el.

Dar nu te iubesc, îi venea să strige. Sarah avea dreptate. Nici o arăboaică docilă nu putea să-i mai fie pe plac acum.

Dar ce era de făcut? Ce era de făcut?

Kibuţul Kfar Herzl

În Kfar Herzl dansau hora. Yaakov Landauer anunţase logodna fiicei sale cu Asher Ben-Zion.

În timp ce unul din băieţi cânta la chitară, Sarah bătea din palme şi râdea, aşa cum se aşteptau toţi să facă. Nu avea de ales. În plus, Asher era un om bun, puternic şi o iubea. Era sigură de asta.

Fusese nebună să se poarte aşa. Tatăl ei spunea că neplăcerile dintre ei şi arabi se vor înrăutăţi. Încăierările din Jaffa şi Ierusalim încetaseră, dar luptele puteau izbucni oricând. Oare ea ce-şi imaginase? Acesta era poporul ei. Faptele sale echivalau cu o trădare.

În seara aceasta se alăturase fraţilor şi surorilor ei.

Asher ieşi din horă gâfâind. Întinse mâinile spre ea.

— Vino să dansezi! – îi zise el.

Sarah dansă, dar după câteva clipe îi veni ameţeală şi Asher o scoase afară, să ia aer. Noaptea era răcoroasa şi sudoarea se uscă repede pe pielea lor.

— Te iubesc – şopti Asher.

— Şi eu – îi răspunse Sarah, şi-l sărută.

Dar, peste strigătele horei, auzi fluierele şi tobele din

Rab’allah, care-i aminteau că-l pierduse pe Rishou.

Partea a treia
GERMANIA, 1935

13

Ravenswald

Josef Rosenberg stătea singur în biroul lui, fumând o ţigară. Purta vechea lui haină neagră de catifea, pe care şi-o punea în fiecare seară, de douăzeci de ani, când se întorcea de la lucru. Catifeaua se tocise la coate şi se decolorase, dar Josef n-o lăsase pe soţia sa s-o arunce. Reprezenta o tradiţie pentru el, or, astfel de tradiţii erau foarte importante.

Pe biroul lui, într-o ramă aurită, trona o fotografie îngălbenită de vreme. Înfăţişa un tânăr îmbrăcat în uniformă de ofiţer de cavalerie, cu o ţigară în colţul gurii, pozat pe un fundal pictat al Alpilor. Stătea cu un picior pe scaun şi cu cotul sprijinit pe genunchi. Arăta ca toţi tinerii ofiţeri, se gândi Josef – înainte să descopere că războiul nu însemna numai paradă şi distracţii.

Trecuseră mai mult de douăzeci de ani de când fusese făcută fotografia. Îi era greu lui însuşi să se vadă cum era atunci, nerăbdător şi neînfricat. Se schimbase atât de mult şi el, şi lumea. Tânărul pretendent devenise Şeful; se îmbogăţise, în timp ce ţara sa sărăcise în urma războiului.

Şi acum roata se întorsese din nou. Şeful devenise paria, în timp ce o naţie înfometată ajunsese rasa conducătoare.

Descuie cel de-al doilea sertar de la birou şi scoase o cutie mică de metal. Înăuntru erau două medalii, o bucată de panglică şi un glonte de plumb, singurele suveniruri pe care tânărul din fotografie le adusese din război. Le scoase pe rând, mângâindu-le cu degetele. Îi trezeau fel de fel de amintiri. Crucea de Fier clasa a II-a prinsă de o bucată de metal – semn că servise în armata germană timp de patru ani; o semilună placată cu rubin, dăruită tuturor supravieţuitorilor regimentului său de către guvernul otoman, ca recunoaştere a participării la luptele de la Salonic; şi glontele plat de plumb care căzuse din periscopul cu

care se uitase din tranşee în 1916.

Erau şi alte suveniruri, mai puţin tangibile, pe care le purta cu el întotdeauna: frigul, groaza de violenţă care, uneori îl cuprindea noaptea, amintirea unui prieten care murise la câţiva paşi de el în tranşee, cum încercase să-i bage stomacul la loc. Prietenul său nu ţipase, doar icnise violent, ca un câine care vomită. În cele din urmă, murise, în convulsii, în braţele lui Josef.

Se învăţase să trăiască cu coşmarurile sale, dar ceea ce se întâmplase în această ţară în anii care urmaseră fusese greu de suportat şi pentru el, şi pentru toţi germanii. Tratatul de la Versailles pusese o cizmă pe grumazul lor timp de unsprezece ani. Înţelegea mânia naziştilor îndreptată împotriva francezilor şi englezilor; ceea ce nu pricepea era ura lor împotriva propriului popor.

Naţional-socialiştii îl etichetaseră drept evreu, de parcă ar fi fost un locuitor împuţit al ghetourilor, cu haină de gabardină. Ce însemna de fapt evreu? Propria lui familie practica cele mai libere forme de iudaism. Se ducea la sinagogă numai la Sabat şi de sărbătorile mari. Se îmbrăcau ca germanii, nu ca Hassidimii, mâncau şi se comportau de parcă ar fi fost germani. Da, mâncau chiar şi şuncă kosher, aşa cum obişnuiau să glumească între ei.

Guvernul spunea că toţi evreii erau paraziţi care sugeau sângele poporului. Nu pricepea cum ceilalţi germani înghiţeau asemenea minciuni sfruntate. Da, era bogat. Dar, datorită fabricilor Rosenberg, şase sute optsprezece bărbaţi şi femei din oraş aveau slujbe şi salarii generoase. Înainte de nazişti, fusese un om popular şi respectat.

Sora lui, Esther, era văduvă: soţul ei fusese ceasornicar într-un mic magazin din Augsburg. Fratele lui, Mulu, era profesor – până când naziştii l-au dat afară de la şcoala din München, unde preda. Nici unul dintre ei nu erau capitaliştii cu nasuri coroiate din caricaturile lui Streicher.

Evrei? Erau germani. Germani buni. *Anständige Leute*, Germani buni şi decenţi!

Auzi uşa din spate închizânduse. Netanel, se gândi el, urcă scara în vârful picioarelor. Se auzi scârţâitul treptelor. Zâmbi trist. Încearcă să se strecoare în camera lui fără ca mamă-sa să afle că fusese plecat. Înseamnă că se întâlnise din nou cu fata lui Helder. Băiatul nu ştia deloc să mintă.

— Netanel!

Uşa de la birou era întredeschisă. Netanel se uită înăuntru.

— Tată… am crezut că eşti jos, în hol.

— Evident.

— Vrei să discutăm?

— Vino puţin!

Netanel se îndreptă spre fotoliul de lângă foc. Avea picături de ploaie pe umeri şi pe reverele hainei.

— Unde ai fost? – îl întrebă Josef.

— M-am dus cu Frederic la Odeum. A fost un western cu Tom Mix.

Este o replică învăţată pe dinafară, se gândi Josef. Domnul Rosenberg bătu cu degetele în birou.

— Ai ascultat radioul astă-seară? – spuse el în cele din urmă.

Netanel clătină din cap.

— Naziştii au introdus noi legi. Noi doi nu mai suntem cetăţeni germani.

Netanel zâmbi dezgustat.

— Este ridicol.

— Sunt de acord, dar legea-i lege, fie că-i ridicolă sau nu. Se pare că va trebui să ne lipsim de serviciile lui Hilde.

— În utopia lui Hitler, nu mai avem voie să angajăm bucătari?

— De azi înainte, este interzis ca evreii să angajeze servitoare sub vârsta de patruzeci şi cinci de ani.

— Idioţii!

— Salvează floarea femeilor germane din mâinile noastre.

— N-aş putea nici măcar să-i cuprind talia, darmite s-o seduc.

— Mai este ceva, Netanel.

Netanel nu îndrăznea să-l privească. Este un băiat inteligent, se gândi Josef. Probabil că şi-a dat seama ce-o să se întâmple.

— Au inventat un nou cuvânt. *Rassenschande*. Ruşine rasială. Acest cuvânt marchează relaţiile intime dintre rasa stăpânitorilor şi restul.

Netanel sări în picioare. Se duse la fereastră cu pumnii strânşi. Îi vârî adânc în buzunarele hainei.

— Ştiu că te întâlneşti cu fata lui Helder – zise Josef.

— Vreau să mă căsătoresc cu ea.

— Să te căsătoreşti?

Oare ce gândea băiatul? Chiar şi în vremuri normale…

— Cred că după ce s-a întâmplat azi, va fi imposibil.

— Nimic nu este imposibil.

— Au dat aceste legi tocmai ca să prevină astfel de situaţii. Nu este absolut nimic de făcut.

Netanel se întoarse de la fereastră şi se trânti la loc în fotoliu.

— Îţi convine, nu-i aşa?

— Nu mai contează ce-mi convine sau nu…

— Te pretinzi liberal, dar gândul că m-aş căsători cu un *goy*…

— Ai grijă cum vorbeşti!

—… te face să vomiţi, nu?

Josef se uită la el. Nu ştia ce să-i spună. Nu este cinstit, se gândi el. Dacă ai şti cât de des m-am certat cu mama ta pe această temă! Ea are ceva împotriva fetei. Îi pasă de ce va spune rabinul. Şi acum, mă văd pus în locul ei.

— Doar ţi-am explicat că nu mai contează!

— Zău?

Josef îşi pierduse răbdarea. Un băiat care încerca să-şi sfideze părinţii era un lucru. Dar să sfidezi legile ţării era cu totul altceva.

— Nici unul dintre voi nu poate face nimic.

— Îmi pare rău, tată, dar nu sunt de acord.

— Ah, Netanel, se gândi Josef, îmi pare rău. Nu aşa ar fi trebuit să fie. Aş fi vrut să te feresc de nefericire. Să-ţi ofer orice. Afacerile familiei, casa, siguranţa. Cine şi-ar fi imaginat aşa ceva?

— Ascultă. Acum este rău pentru noi, dar lucrurile se vor îndrepta. Nu este prima oară când se întâmplă aşa ceva. Trebuie să nu ieşim în evidenţă şi să lăsăm furtuna să treacă. Poate că la Berlin şi München va fi mai rău, dar, dacă ne vedem de treburile noastre şi respectăm legile, nu se poate să păţim ceva. Cei din Franţa şi Anglia nu vor permite acestor maniaci să meargă prea departe.

— Au mers deja prea departe. Cum poţi să suporţi! În fiecare zi apar noi semne. Astă-seară n-am putut intra la cinema. Era un afiş afară pe care scria: „Evreii nu sunt bineveniţi”. Nu sunt bineveniţi! Dar salariile pe care le plătim sunt binevenite! Ani de zile, în timpul crizei economice au fost binevenite! Cum pot să ne facă aşa ceva?

— O să treacă!

— Nu pot să trăiesc aşa!

— Fiule, ascultă! Eşti tânăr. Trebuie să înveţi ce înseamnă răbdarea. În oraşul acesta, familia Rosenberg dăinuie de şase generaţii. Au mai fost de multe ori probleme de acest gen. N-au

durat niciodată. Aceasta este ţara noastră. Am luptat în Marele Război, la fel ca şi unchiul Mulu. Nu germanii ne fac asta, ci Hitler şi gaşca lui. În curând, oamenii se vor sătura de aceşti nazişti şi îi vor îndepărta de la putere.

— Aş vrea să te cred, tată.

— Este adevărat. Vei vedea.

Privirile lui Netanel deveniră brusc foarte dure.

— Vreau să mă căsătoresc cu Marie.

— Este de altă credinţă, Netanel…

— O iubesc!

— Când se va termina cu…

— Nu! Poate că n-o să se termine! Dacă nu ne putem căsători în Germania, vom merge în altă parte!

Pe Josef îl apucă furia. Putea să-i îndure pe aceşti nazişti, dar nu concepea să-şi piardă fiul din cauza lor. Nu muncise decât pentru Netanel. Fabricile Rosenberg nu-şi mai aveau rostul dacă nu era Netanel. Tânărul care stătea acum drept şi hotărât în faţa lui reprezenta totul pentru el.

— N-o să te las să faci asta – zise Josef.

Netanel se ridică în picioare. Când vorbi, glasul lui sună răguşit şi încordat.

— Îmi pare rău. O iubesc. Nimic n-o să mă facă să renunţ la ea.

Ieşi din cameră.

Josef rămase mult timp privind în gol, amorţit. Nu ştiuse că Netanel, ţinea atât de mult la fata aceasta. Ştia bineînţeles că se vedeau din când în când. În fiecare noapte când spunea că se duce la Frederic sau Marx, se întâlnea de fapt cu Marie. Fiul lor era mult mai inventiv decât îşi imaginase doamna Rosenberg.

Îşi aprinse încă o ţigară.

Nu putea să-i permită să continue. Îl iubea prea mult ca să-l lase să arunce totul la gunoi. În vremurile bune, n-ar fi stat în calea lui. De fapt, şi stră-străbunica lui se căsătorise cu un prusac. Dar vremurile nu erau deloc bune. Dacă Netanel nu gândea, trebuia s-o facă el în locul lui.

14

Hermann Helder rămase cu gura căscată. Afară, pe, magazinul său scria foarte clar:

Juden sind hier nicht erwünscht.

Evreii nu sunt bineveniţi aici.

Şi acum, iată-l pe cel mai cunoscut evreu din oraş, *Şeful*, Josef Rosenberg, îndreptându-se direct către el. Clopoţelul de la intrare îi anunţă sosirea. Hermann intră în panică. Ce să facă? Nu putea să-l servească, bineînţeles. Dar nici nu putea să-l dea afară. Nu pe el, pe Şef.

De ce îi făcea asta?

Josef se aşează în pragul murdar de rumeguş, cu mâinile în buzunar.

— Domnul Helder? *Guten Tag*[21]. Mă numesc Rosenberg. Josef Rosenberg. Trebuie să vă vorbesc.

Hermann îl privi mirat.

Josef făcu semn cu capul în direcţia afişului lipit pe fereastră.

— Nu vreau să-ţi creez neplăceri, domnule Helder, dar este important.

— Veniţi în spate – zise Hermann, luminat de o bruscă inspiraţie.

Îl conduse pe Josef întro cameră, apoi se uită peste umăr, să se asigure că nu-l văzuse nimeni. *Mein Gott*. Dacă află cei din SS…

Magazia mirosea a resturi de carne. Câţiva porci atârnau de tavan, prinşi în cârlige lustruite, şi o jumătate de vacă zăcea, tranşată parţial, pe o banchetă de lemn, în mijlocul camerei. Hermann trase două scaune de lemn şi-l invită pe Josef să se aşeze. Apoi, se duse la uşa din spate şi-i strigă soţiei sale să aducă două ceşti de cafea.

După aceea se aşeză, ştergându-şi mâinile pe şorţ.

— Este o surpriză neaşteptată, domnule Rosenberg.

— Îmi dau seama că nu sunt binevenit aici, domnule Helder. Nu v-aş fi deranjat dacă n-ar fi fost o problemă atât de importantă.

Hermann îi zâmbi mieros.

— Nu băgaţi în seamă afişul acela stupid. Băiatul acela Emmerich m-a obligat să-l lipesc. N-am avut de ales.

— Bineînţeles.

Hermann îşi umezi buzele şi aşteptă. Remarcase costumul de bună calitate al lui Josef şi stiloul scump pe care Şeful îl purta la

[21] Bună ziua (germ.) (n.t.)

rever. Îşi dădea seama, de asemenea, de apropierea stânjenitoare a viţelului tranşat, începuse să-şi şteargă fără să vrea petele de sânge de pe şorţ.

— Deci ce pot face pentru dumneavoastră, domnule Rosenberg?

— Este vorba de fiica dumnitale, Marie.

Îi pieri zâmbetul.

— Fiica mea?

— Ce-o să vă spun n-o să vă placă deloc.

Hermann era nedumerit.

— Astăzi este ziua ei liberă. S-a dus la München, la Grădina Zoologică.

— Ştiu. Se întâlneşte acolo cu fiul meu.

Hermann întinse mâna să se sprijine de bancă.

— Nu ştiaţi?

Hermann clătină din cap, incapabil să-i răspundă. Ticăloasa îl înşelase. Îl minţise în faţă! Sigur, ştia că se întâlnise un timp cu băiatul lui Rosenberg. Dar credea că încetase de luni de zile. Dacă aflau naziştii…

— Trebuie să înceteze imediat – zise Hermann. N-o să-i permit să se afişeze cu un evreu!

Rostise acest cuvânt înainte să-şi dea seama.

— Exact – îl aprobă Josef.

Doamna Helder apăru cu două căni albe de porţelan. Se albi la faţă când îl văzu pe Josef. Îl privi întrebător pe soţul ei, dar el n-o băgă în seamă. Aşa că aşeză cafeaua aburindă pe banchetă, lângă carcasele însângerate.

— Mulţumesc, Inge – zise Hermann. Ai grijă de magazin până vin. Trebuie să discut ceva important cu domnul Rosenberg.

Doamna Helder ezită. Se uită fix la Josef, dându-i de înţeles că nu era binevenit şi plecă.

Hermann îşi frecă chelia lucioasă.

— Ce ne facem? – zise el.

— Cred că suntem de acord că nu putem tolera această situaţie.

Pentru o clipă, Hermann simţi o bruscă răbufnire. De ce? – se întrebă el. Pentru că sunt doar un măcelar? Asta te îngrijorează? Se consolă însă când îşi aminti că, în cazul de faţă, el era superior. Acum, propria sa odraslă era cea care se compromitea – mulţumită lui Hitler.

— Bineînţeles. Şi apreciez că aţi venit să-mi atrageţi atenţia.

— Doar era de datoria mea – răspunse Josef, vădit surprins.

— Deci, ce propuneţi?

— Am discutat cu fiul meu, dar el continuă să mă sfideze. Luând în considerare situaţia de faţă, cred că ar fi cel mai bine să-i separăm.

— Nu ştiu dacă v-am înţeles exact, domnule Rosenberg.

— Dă-mi voie să-ţi vorbesc cinstit. Mă simt prost pentru ceea ce trebuie să fac, domnule Helder. Fiul meu ţine foarte mult la Marie. Separându-i, i-aş răni, de fapt, pe amândoi. Oricum, trebuie s-o fac. Aşa că propunerea mea ar putea fi considerată ca o compensaţie pentru ea.

Hermann habar n-avea ce voia să spună Josef.

— Înţeleg – zise el. Vă rog să continuaţi.

Sorbi din cafea.

— Propun ca Marie să studieze la Universitatea din Berlin.

Hermann fu cât pe ce să se înece cu cafea. Pufni, ştergându-şi gura şi nasul cu şorţul.

— Nu pot să-mi permit!

Josef se aplecă, balansându-şi pălăria pe arătătoarele celor două mâini.

— Poate că nu, dar eu pot, domnule Helder.

Hermann se holbă la el. Speranţa şi ura se împleteau în privirile lui. Să aibă o fiică la Universitate! Îl vor invidia toţi! Şi Marie era o fată drăguţă; în Berlin va avea ocazia să întâlnească un om bogat şi important. Poate chiar pe cineva cu relaţii în Partidul Naţional-socialist.

În acelaşi timp, lui Hermann îi venea să-l izbească pe evreu drept în faţă. Rosenberg îşi flutura averea pe sub nasul lui, amintindu-i că putea să facă pentru Marie ceea ce el nici măcar nu îndrăznea să spere.

— Continuaţi – zise Hermann.

— Voi plăti taxele universitare ale lui Marie. Este destul de departe, aşa că va trebui să locuiască acolo. Va lipsi cel puţin trei ani.

— Sunteţi foarte generos.

— Trei ani este un timp destul de lung. Poate că naţional-socialiştii nu vor mai fi la putere când se va întoarce. Cine ştie? Poate că, într-o zi, ea şi Netanel se vor putea întâlni din nou sau poate or să uite unul de celălalt.

— În ceea ce mă priveşte, eu unul n-am nimic împotriva evreilor, domnule Rosenberg. Cred că este groaznic ce se întâmplă.

Este mai prudent să nu-mi tai craca de sub picioare – se gândi Hermann.

— Desigur. Toţi bunii germani sunt de aceeaşi părere zise Josef.

Discutară detaliile aranjamentului lor, în timp ce cafeaua lui Josef se răcea pe banca murdară de grăsime de lângă el. În cele din urmă, se ridică să plece.

— Sunteţi un om mare, domnule Rosenberg, spuse Hermann.

— Mă tem că nu toţi din Ravenswald gândesc aşa. Şi încă ceva... nu veţi menţiona nimănui... că eu plătesc taxele pentru instruirea lui Marie! Ar însemna să nu ne mai atingem scopul, nu-i aşa?

Hermann era încântat.

— Bineînţeles.

Josef plecă.

Hermann îl urmări din priviri pe fereastra magazinului. Şeful era foarte generos, dar poate n-ar trebui să fie atât de recunoscător. De fapt, era adevărat ce spuneau naţional-socialiştii! Aceşti evrei îi sugeau de ani de zile.

Era normal să-şi ceară banii înapoi.

Familia Helder se îmbrăca întotdeauna în haine de sărbătoare vineri seara la cină; era o tradiţie în casa lor. Hermann purta cel mai bun costum al lui şi cravata neagră care ascundea locul unde se rosese cămaşa. Inge era îmbrăcată în rochia ei înflorată, iar tânărul Dieter îşi alesese uniforma sa de Hitlerjugend. Marie observă că mama lui îi călcase cu grijă cămaşa kaki şi-i înnodase atent lavaliera neagră la gât. La brâu, purta pumnalul cu lozinca „Sânge şi onoare” imprimată pe lamă. Ridicol! Un băiat de cincisprezece ani cu pumnal!

Doamna Helder pregătise o omletă umplută cu rinichi, ciuperci şi asparagus, asortată cu salată. Marie simţea că tatăl ei o urmărise tot timpul. În cele din urmă, după ce băgă în gură ultima bucată de omletă, o întrebă:

— Cum a fost la München?

Marie se făcu roşie la faţă.

— Aglomeraţie, ca întotdeauna. Sunt afişe peste tot.

Toţi o ascultau în linişte, aşa că vorbi mai departe.

— Evreii fac asta, evreii fac ailaltă. Evreii distrug Germania, evreii încearcă să pună stăpânire asupra întregii lumi. Nu înţeleg de ce oamenii citesc asemenea prostii.

Dieter o privi de parcă spusese o blasfemie, dar nu spuse nimic. Tatăl ei ridică din umeri.

— Da, Hitler nu prea îi înghite pe evrei, dar a făcut multe lucruri bune. Trebuie să recunoşti.

— Care anume?

Se uită la Dieter.

— Că a îmbrăcat băieţii de şcoală ca pe nişte soldaţi?

— Cere-i scuze fratelui tău — zise doamna Helder.

— Gata, gata – zise Hermann neobişnuit de liniştit. Fiecare are dreptul să aibă propriile sale păreri.

Atitudinea tatălui ei o nelinişti. Da, pluteşte ceva în aer. *Ştie*!

— Germania a stat prea mult timp în genunchi – zise el. Ne-a redat mândria naţională şi a redus în mod serios şomajul.

— Da, bineînţeles. Prin înrolarea în armată şi munca forţată în fabricile de armament.

— Ai prejudecăţi din cauza băiatului lui Rosenberg.

— Poate că tocmai el m-a făcut să nu am prejudecăţi!

— Evreu împuţit! – pufni Dieter.

Reacţia lui Marie îi uimi pe toţi. Se aplecă brusc peste masă şi îl plesni pe fratele ei. Se uitară toţi la ea. Urma degetelor se întipărise pe pielea albă a băiatului.

— Cina s-a terminat – zise Hermann. Inge, Dieter, ieşiţi afară din cameră.

Doamna Helder recunoscu ameninţarea din glasul soţului ei. Aşa că se ridică şi-l trase pe Dieter după ea închizând încet uşa în urmă.

Hermann îşi şterse grăsimea de pe bărbie cu şerveţelul şi se sprijini de spătarul scaunului.

— Grozav spectacol! – exclamă el.

— A meritat palma!

— Poate. Şi acum, ia spune-mi ce mai face Netanel Rosenberg?

Marie încercă să se pregătească pentru ce va urma.

— De unde să ştiu? Doar mi-ai interzis să mă întâlnesc cu el!

— Dar l-ai văzut chiar azi, nu-i aşa?

Deci ştie – se gândi ea. Ei bine, n-ar trebui să neg. Îl privi drept

în ochi.

— Da! – exclamă fata.

Tatăl ei se ridică de pe scaun şi o plesni. Forţa loviturii îi dădu capul pe spate.

— Asta-i pentru Dieter – tună el. Poate că aşa o să te înveţi să-i vorbeşti respectuos.

Marie îşi duse mâna la gură. Avea sânge pe degete. O durea îngrozitor şi ar fi vrut să plângă, dar nu dorea să-i dea satisfacţie.

Hermann se ridică şi se aplecă peste masă.. Obrajii îi erau roşii ca focul. Vasele de sânge îi ieşiseră afară, ca nişte fire roşii de păianjen.

— Ai înnebunit? Ţi-am spus să te fereşti de el pentru binele tău!

Izbi cu pumnul în masă, făcând vesela să zăngăne.

— M-ai sfidat!

— Dar îl iubesc!

— Nu citeşti ziarele? Este *Rassenschande*. Poţi fi arestată doar dacă vorbeşti cu aceşti oameni!

— Nu-mi pasă.

— Nu contează ce-ţi pasă ţie!

Bătu din nou cu pumnul în masă, vărsând un pahar cu apă.

— O să ne distrugi pe toţi dacă continui în felul ăsta, însă eu n-o să-ţi permit!

Marie simţi gustul metalic al propriului ei sânge în gură.

— Nu-mi pasă.

Hermann îşi frecă faţa cu mâinile.

— Nici nu-ţi dai seama ce mult mă doare – zise el blând. Mi-am pus atâtea speranţe în tine.

— Da, foarte mari! Să stau la măcelărie şi să cântăresc cârnaţi! – exclamă ea, uimită de ura din glasul ei.

Oftă şi se aşeză din nou.

— Nu voiam să-ţi spun chiar acum, dar... am pus bani deoparte pentru educaţia ta. În momentul de faţă, am suficienţi.

— Suficienţi pentru ce?

— Te-am înscris la Universitatea din Berlin.

Îşi desfăcu mâinile.

— Chiar credeai că frumoasa mea fiică o să muncească toată viaţa într-o măcelărie?

Marie era prea uimită să-i răspundă.

— Înseamnă deci că vei lipsi trei ani. Ştiu că este mult, dar în

vacanţe vei veni acasă, bineînţeles. Dar aşa va fi mai bine. Lucrurile se pot schimba. Poate că într-o zi Hitler va pleca, iar tu şi Netanel veţi putea să vă întâlniţi din nou. Dacă nu, o să-ţi găsesc o slujbă mai bună. Doar nu vrei să-ţi mănânci zilele într-un orăşel ca acesta?

Vocea lui era blândă, aproape hipnotică. Vorbea ca şi când hotărâse deja totul. Era mişcată, bineînţeles, de sacrificiile pe care le făcuse, dar…

… dar ştia ce voia. Nu-l va trăda pe Netanel şi nici pe ea însăşi.

— O să mă căsătoresc cu el.

Hermann acceptă această veste cu un calm aparent.

— Chiar dacă mama ta şi cu mine am spune da, Hitler ar spune nu.

— Nu contează ce spune Hitler.

Hermann rămase tăcut mult timp. O studie ca şi când ar fi vrut să-i citească gândurile.

— Ah! – zise el în cele din urmă. Acum înţeleg.

— Să nu crezi că nu apreciez…

— Îţi imaginezi că poţi ieşi din ţară. Plănuieşti să fugi cu el, nu-i aşa?

— Ne iubim!

— Auzi, iubire! Spune asta grănicerilor! N-o să-ţi dea voie să pleci chiar dacă ai avea actele necesare! Şi la vârsta ta nu poţi obţine actele fără permisiunea mea. Aşa că ce-ai de gând să faci?

Acum râdea de ea. Ce vrea de fapt? Se ridică în picioare, ameţită încă de lovitură.

— Stai jos!

Fata nu-l ascultă.

— Nu ştiu cum o s-o facem, dar vom găsi noi o cale. Îţi mulţumesc pentru ofertă, tată, şi apreciez ce voiai să faci pentru mine, dar nu vreau să merg la universitate. Nu-mi trebuie decât Netanel. Până la urmă, vom reuşi să fim împreună.

Zicând acestea, ieşi din cameră.

— Târfă tâmpită! – zbieră Hermann.

Îşi luă farfuria şi aruncă mâncarea în foc, turbat de furie.

15

Tropăitul ritmic al cizmelor pe caldarâm, un steag nazist roşu, alb şi negru, uniforme maro impecabile, cordoane lucioase de piele. Era un spectacol impresionant, wagnerian; spirite gotice ridicate din trecutul cavaleresc să apere zorile. Casele medievale şi ceaţa care plutea deasupra străzilor accentuau această impresie.

Cămăşile maro cântau în timp ce mărşăluiau:

Wenn wom Messer spritz das Juden Blut

Dam geht's noch mal so gut.

Când sângele evreiesc ţâşneşte din cuţit,

atunci totul îmi merge bine în viaţă.

Oamenii se opriră să privească. Marie se uită la feţele lor. Mulţi zâmbeau şi păreau mândri. Mamele îi puneau pe copii să-i aclame.

Înnebuniseră cu toţii, se gândi ea. Împăratul avea haine noi şi erau kaki, cu embleme şi zvastici strălucitoare. Visurile nebuneşti ale lui Hitler se transformaseră în viziunea naţională. Führer-ul îi hipnotizase pe toţi. Acum toată Germania credea că dacă vor scăpa de evrei, se vor rezolva toate.

— Sunt impresionanţi, nu-i aşa? – zise o voce.

Era Rolf Emmerich. Scârbosul fiu al căruţaşului suferise o transformare uimitoare în ultimii doi ani. Înfăţişarea lui o înspăimânta şi o impresiona în acelaşi timp: păr alb, gene albe, zâmbet palid, lipsit de umor; cizme negre de piele, cămaşă neagră şi cravată. Uniforma era parcă făcută special să contrasteze cu pielea albă şi părul blond al arienilor.

Acum, devenise *Untersturmführer*-ul Emmerich, şeful nazist din Ravenswald. Era într-adevăr remarcabil. Se pare că naziştii promovau special scursura societăţii în posturi cheie. Cu cât aveai o poziţie mai umilă, cu atât urcai mai repede în ierarhie. Totuşi, nu era surprinzător când te gândeai că organizaţia era născută din furia celor săraci şi umiliţi. Cu naziştii se inversase ordinea naturală a lucrurilor. Cei mai puţin educaţi aveau cele mai mari şanse; era puţin probabil să pună sub semnul întrebării filozofia partidului şi aveau nevoie de ţapi ispăşitori pentru eşecurile din viaţa lor.

Ca organizator local SS, datoriile principale ale lui Rolf implicau agresarea evreilor din oraş. Găsise, în sfârşit, o slujbă care-i punea în valoare talentele.

O privea cu ochii lui reci şi albaştri ca un cer de iarnă.

— Mă bucur să văd că oamenii noştri au venit să aplaude voluntarii SS – zise el.

— Trebuie să plec – spuse Marie şi încercă să treacă de el.

O prinse de braţ şi o opri rânjind.

— Ce poate fi mai important decât să discuţi cu Untersturmführer-ul din oraşul tău?

— Multe alte lucruri. Cum ar fi, de exemplu, să arunc un băţ la câinele meu. Dă-mi drumul!

Îi pieri zâmbetul.

— Ar trebui să fii mai atentă.

— Nu mă ameninţa. Nu mă tem de tine.

— Probabil că nu mă cunoşti suficient.

— Te cunosc mai bine decât aş fi dorit.

O trase mai aproape de el, încleştându-şi degetele pe încheietura mâinii ei. Fata ţipă de durere. Oamenii se uitară în jur, dar se întoarseră la loc când văzură uniforma lui Rolf.

— Ascultă – zise el blând. Ştiu că te întâlneşti în continuare cu evreul ăla împuţit. O să dai de necazuri. Nu pot să te protejez la nesfârşit.

— Cum adică să mă protejezi?

— Dar cum credeai că ai reuşit să rezişti atât de mult?

— Cu ce să rezist?

Bărbatul zâmbi.

— Nu te juca cu mine!

— Prietenii mei mă privesc numai pe mine!

— Ştii, eşti foarte mândră pentru o fată de măcelar!

— Şi tu te comporţi exact ca un fiu de ţăran!

O strânse şi mai tare, râzând de lacrimile din ochii ei.

— Nu eşti deloc înţeleaptă!

— Vreau să ştiu cum îţi imaginezi că mă protejezi?

— Toţi ştiu că te întâlneşti cu un jidan! Nu încalci doar voinţa părinţilor tăi, ci şi legea.

— Pleacă de lângă mine!

— Ca Untersturmführer, pot să-i opresc pe oameni să acţioneze împotriva ta. Dar atâta tot.

— N-am nevoie de ajutorul tău!

— O fac pentru că te plac.

Încercă s-o sărute.

— Nu!

Îl lovi cu piciorul şi fugi.

— Porcule!

Îi dădu drumul, alb la faţă de furie.

Marie se uită în jur. Parada nazistă dăduse colţul pe strada următoare. Mai rămăseseră câţiva oameni, dar îşi fereau privirile. Ceasornicarul mătura în faţa magazinului său, cu spatele la ea. O ignora cu precizia unui bijutier. Alt om traversa strada pe partea cealaltă.

— Aţi văzut ce a încercat să-mi facă? – zbieră ea. Nu vă pasă. N-aveţi nici un pic de decenţă?

Rolf îşi vârî mâinile în buzunarul hainei.

— Preferi să săruţi un jidan împuţit decât un bun german? – o întrebă el.

— Prefer să sărut un porc decât un nazist! – ţipă ea şi fugi.

Biroul lui Josef Rosenberg era îmbrăcat în mahon şi stejar, dominat de portretul tatălui său Mandel, îmbrăcat sobru, cu guler înalt, haină de seară şi pince-nez. Biroul mare de stejar era pus în faţa ferestrei. Suprafaţa lui era lustruită ca sticla. Într-un colţ, se afla o canapea din piele de Burgundia şi o măsuţă sculptată, din stejar, unde în fiecare dimineaţă, Josef şi Netanel îşi beau cafeaua din ceşti de porţelan de Dresda şi discutau problemele din ziua respectivă înainte să sune sirena şi să înceapă lucrul.

Doamna Hochstetter era una dintre cele mai vechi funcţionare ale fabricii. Fusese angajată de însuşi Mandel Rosenberg. Era înaltă, subţire, cu ochelari şi păr cărunt, îngrijit. La opt şi douăzeci fix le aduse pe o tavă de argint ibricul de cafea şi două ceşti pe farfurioare, aşa cum făcea de douăzeci şi cinci de ani.

După ce plecă, Josef turnă cafeaua şi se aşezară să discute ultima comandă pe care o primiseră din SUA, dar Netanel părea neatent.

— Ce s-a întâmplat, Netya? – zise el în cele din urmă.

— Tată, nu merge. Trebuie să plecăm.

— Ce vrei să spui?

— Trebuie să plecăm cât se mai poate încă. Aşa cum a făcut Mulu.

Îl văzu clipind din ochi pe tatăl său. Josef nu-şi revenise încă din şoc. Mulu plecase din Germania fără să spună nimănui, nici măcar fratelui său. Anul trecut, naziştii îl obligaseră să renunţe la slujba lui şi Josef îl întreţinuse, împreună cu întreaga familie.

Apoi, întro zi, primise un telefon de la Esther. Mulu emigrase în Palestina cu ai lui. Josef primise o scrisoare acum şase luni. Mulu îi mulţumea pentru ajutor şi îi promitea că o să-i restituie datoriile; de atunci nu mai ştia nimic despre el. Josef considera că-l trădase.

— Ai vrea să renunţăm pentru mlaştinile Huleh-u-lui?

— Dacă vindem acum, ne-am putea transfera banii, în Elveţia. Am începe în altă parte.

— Să începem din nou? Ne-au trebuit şaptezeci de ani să punem pe picioare această afacere. Este imposibil să începem din nou.

— Nu avem de ales.

Josef îl privi uimit de îndrăzneala lui.

— Îţi imaginezi că poţi să-mi dai lecţii, nu-i aşa? De-abia ai terminat Şcoala de doi ani şi consideri că trebuie să-i dai sfaturi tatălui tău?

— Antisemitismul ia proporţii…

— Persecuţie a existat de când sunt evreii în Germania! Crezi că este ceva nou?

— Dar nu erau Hitler şi Streicher…

— Au fost o mulţime de Hitleri şi Streicheri.

Josef se plesni exasperat peste coapse.

— Vrei să aruncăm şaptezeci de ani de muncă pentru doi nebuni? O să treacă!

— Nu mai vor să stăm aici, tată! Boicotează toate afacerile, cu excepţia celei conduse de noi…

— Da, bineînţeles, cu excepţia celei conduse de noi! Nici măcar Hitler nu poate supravieţui mult timp fără valută. În ciuda vorbelor lor goale, au nevoie de oameni ca noi cu industrii exportatoare! Poate că-i vor agasa pe ceasornicari, doctori şi cizmari, dar pe noi ne vor lăsa în pace.

— Aş vrea să te cred…

— Peste un an, nimeni nu-şi va mai aminti de numele lui Hitler.

— Eşti orb!

Josef îşi stăpâni mânia.

— Şi tu eşti prea tânăr – zise el.

Netanel puse jos ceaşca şi amestecă frişca cu linguriţa. Se uită gânditor, pregătindu-se pentru ce urma să-i spună.

— Dacă tu nu vrei, atunci o să plec eu.

Josef se calmă cu mare greutate.

— Să pleci? Unde, Netya?

— Ce contează? Vreau să ies din ţara asta!

— Nu vorbi aşa. Este ţara ta. Eşti german, te-ai născut aici.

— No să fiu niciodată german. Ascultă-l pe Streicher!

— Şi atunci, ce eşti?

— În momentul de faţă, nu-mi mai pasă. Vreau doar să fiu cu Marie.

Aşa deci! Acesta este motivul pentru care vrei să fugi!

— Dar nu fug!

— Am nevoie de tine aici, să...

— Nu poţi să mă obligi să rămân!

— Poate că nu. Este adevărat că naziştii lasă o mulţime de evrei să părăsească Germania. Dar nu sunt multe ţări care le oferă vize de intrare. Mai ales când n-au bani şi nu se pricep să facă nimic.

Netanel îşi plecă privirile, prea mândru să cerşească.

— Da, înţeleg. Vrei bani, nu-i aşa? – spuse Josef.

Vocea lui nu era crudă, doar tristă.

— Dar trebuie să înţelegi că n-o să te ajut să te ruinezi. Fii înţelegător. Chiar dacă noi am reuşi să plecăm, ce-ai face cu fata lui Helder? Guvernul nu permite nici unui aşa-zis arian să părăsească ţara. Bun, să presupunem că te prefaci că pleci în vacanţă şi te căsătoreşti în altă parte. În Franţa sau Olanda, de exemplu. N-o să vă dea nimeni voie să rămâneţi. Va trebui până la urmă să vă întoarceţi în Germania, unde veţi fi amândoi arestaţi. Şi, în afară de asta, cum o să vă căsătoriţi? Ea este catolică şi tu evreu. O legătură imposibilă.

Sirena anunţă începutul lucrului.

— Te rog, Netanel – îl imploră Josef. Este un nonsens. Lasă lucrurile să meargă de la sine! Ceea ce vrei tu este imposibil. Îmi pare rău.

— N-o să le las. O să găsesc eu o cale într-un fel! – zise Netanel şi ieşi.

16

Netanel stătea în seră, cu ziarul pe genunchi, cu ochii închişi. Afară, soarele nu mai strălucea aşa de tare, dar se mai simţea

totuşi căldura şi lumina prin sticlă. Mama lui era ocupată cu plantele sale. Muta în alt ghiveci un puiet de salcie. Fredona o melodie în timp ce muncea.

Netanel începu din nou să citească. La München, casa unui bancher evreu fusese arsă până la temelie de o bandă de fascişti. În fiecare zi aflai de altă grozăvie; un om de afaceri evreu bătut; o maşină, proprietatea unui evreu, găsită cu cauciucurile tăiate; alţii, trimişi la închisoare pentru că ascultaseră posturi de radio străine. Astăzi apăruse fotografia unei femei care ieşea dintr-un aprozar. Articolul avea următorul titlu: „O cunoaşteţi pe această femeie? Ieri după-amiază a intrat în Băcănia Weinstein. Este o trădătoare a poporului german!”

Netanel aruncă ziarul pe jos, dezgustat.

Tatăl său se înşelase. Această nebunie nu se va încheia prea curând. Dimpotrivă, va fi din ce în ce mai rău. Ieri sunase Esther. Chaim fusese bătut din nou. Se plimba pe lângă Marienplatz, când a apărut un pluton SS purtând un steag cu zvastică. Toţi de pe stradă s-au oprit şi au salutat ca naziştii. Chaim nu ştia ce să facă. Era interzis ca evreii să salute steagul nazist, dar, amintindu-şi de experienţa sa anterioară, a ridicat braţul drept şi a strigat „Heil Hitler!”, laolaltă cu ceilalţi. Din nenorocire, doi membri ai Hitlerjugend-ului l-au recunoscut.

— Evreu împuţit! – a zbierat unul din ei.

Apoi, l-au tras pe alee şi l-au bătut.

Esther se gândea să emigreze în Austria. Avea un văr la Linz.

— Ce s-a întâmplat? – îl întrebă doamna Rosenberg.

Avea mâinile murdare de pământ. Pe Netanel îl fascina întotdeauna s-o vadă cu noroi pe mână. Când nu era în seră sau grădină, se ferea să atingă lucruri impure.

— Veştile mă deprimă – zise el.

— Atunci nu mai citi ziarul, dragul meu. Eu una nu-l citesc niciodată.

Netanel zâmbi. Această soluţie elegantă era tipică mamei sale. Ignoră ceva şi va dispărea ca aburul.

— Chiar dacă n-aş citi ziarul, nu l-aş ajuta cu nimic pe Chaim.

— În oraş este întotdeauna agitaţie – zise ea, văzându-şi mai departe de treabă.

Aşa o mamă şi aşa un copil, se gândi el. În ultima vreme, începuse să se gândească la ea nu ca la un părinte, ci ca la o responsabilitate a sa. Se vedea că nu se maturizase. Bănuia că,

în curând, va avea tot atâta nevoie de el pe cât avusese şi el odată de ea. Legăturile dintre ei rămăseseră la fel de puternice.

— Este mai mult decât o simplă agitaţie – zise el. Aş vrea să discuţi cu tata.

— Despre ce, dragul meu?

— Despre ce se întâmplă în Germania. Trebuie s-o luăm în serios. Să ne facem planuri.

Văzând că tace, se grăbi să continue cu şi mai multă convingere.

— Naţional-socialiştii nu se vor mulţumi doar să boicoteze afacerile noastre şi să ne hărţuiască pe stradă. Va fi şi mai rău. Trebuie să fim gata să plecăm dacă va fi necesar.

— Dar tatăl tău ce spune?

— Spune că Hitler nu va dura.

— Înseamnă că are dreptate.

Lui Netanel îi venea s-o sugrume. Ori de câte ori era îngrijorat, îi răspundea cu platitudini. În timp ce o privea îngrijindu-şi plantele, o asemuia, fără să vrea, cu o fetiţă şi jucăriile ei. Îl lăsase pe Josef să aibă grijă de ea, renunţând la orice fel de responsabilităţi.

Dar această imagine fu zguduită imediat de următoarea ei întrebare:

— Te-ai mai întâlnit cu fata lui Helder în ultima vreme?

— Nu. Tata mi-a interzis, după cum ştii – zise Netanel prudent.

— Legătura voastră nu avea nici o şansă.

— Şi el mi-a spus la fel.

— Mă gândeam la tine şi la această Marie. Pare o fată drăguţă, foarte dulce. Mă întrebam cum s-ar putea împăca o fiinţă blândă ca ea cu gândul să fie evreică.

— Se pare că tu te-ai acomodat destul de bine.

— Da, dar aşa m-am născut. Vezi, Netanel, este o problemă de nuanţă. Soţiile oamenilor importanţi vin la seratele mele, dar nu m-au invitat niciodată la clubul lor de tenis. O mică prejudecată insignifiantă, când te gândeşti. Dar de aici şi până la momentul când fiul meu a fost bătut în plină stradă, nu este decât un pas. Dar a fost aşa întotdeauna. Iată de ce ne vedem de treburile noastre, iar când lucrurile se înrăutăţesc, suntem pregătiţi. Dar, dacă tatăl tău spune că totul va fi bine, eu îl cred.

Netanel o admira sincer. Acum îi era clar că nu era indiferentă, ci doar resemnată. Faptul că se baza pe judecata lui Josef era un

lucru pozitiv.

În ceea ce-l privea, era disperat.

— Or să se repeadă asupra noastră ca nişte câini turbaţi, mamă.

— Şi vrei ca şi micuţa ta creştină să ia bătaie? – îl întrebă ea.

Netanel nu-i răspunse, aşa că se întoarse la treburile ei. Răscoli pământul cu degetele, fredonând o melodie, absorbită de propria ei lume umedă şi verde.

Casa familiei Rosenberg fusese construită pe zece acri de pământ, la marginea oraşului. Arhitectul ţinuse cont de privelişte; biroul lui Josef dădea spre Ravensee, o fâşie de apă albastră între pădurile verzi de pini care atârnau la poalele Alpilor; dormitorul lui Netanel dădea spre biserica catolică din Ravenswald, cu clopotele ei impunătoare, şi spre Primărie.

Dar capătul grădinii oferea cea mai frumoasă privelişte a oraşului. Aici, Mandel Rosenberg construise o rotondă, ascunsă între pini şi trestii, departe de clădirea principală. Netanel îşi amintea că petrecea aici după-amieze întregi cu părinţii săi, când era mic; câteodată, era invitat şi Mulu cu familia lui. Sorbeau împreună răcoritoare şi mâncau pateu de ficat.

Mai târziu, această rotondă căpătase un rol şi mai important în viaţa lui. Devenise un loc ideal pentru a se întâlni în secret cu Marie.

Ziua fusese caldă, dar noaptea clară alpină îşi răspândise răcoarea. Netanel se cutremură în timp ce-şi croia drum prin grădină. Văzu o umbră în rotondă şi inima începu să-i bată mai tare. Oare ce-o să-i spună? Ce-ar fi putut să-i spună?

Când îl văzu, se aruncă în braţele lui şi rămaseră aşa un timp, fără să vorbească. Vântul răvăşi frunzele copacilor, descoperind luminile sclipitoare ale oraşului.

— Ce ne facem? – şopti Marie.

Nu-i răspunse. Se gândise toată ziua, fără să găsească nici o soluţie. Nu mai puteau continua ca până acum. Se întâlneau pe înserate, în locuri dosnice sau în cinematografe. Trebuiau să plece cu zece minute înainte de terminarea filmului, ca să evite privirile curioase. Altă dată, se sărutau, pe furiş, în cimitirul evreiesc. Erau încolţiţi. Germania nu-i voia, dar nici nu-i lăsa să plece.

Se ridică în vârful picioarelor şi îşi sprijini fruntea de a lui.

— N-o să renunţ la tine – zise ea.

O sărută afectuos, întrebându-se cum o să găsească puterea s-o îndepărteze.

— Spune-mi că n-o să-i laşi să ne despartă, Netya.

— Marie… va fi greu.

— Nu contează.

— Tata spune că Hitler nu poate să reziste. Dar ce se întâmplă dacă o să reziste totuşi? Chiar şi cinci ani? Ce-o să se întâmple cu noi, evreii? O să ne aducă la sapă de lemn. O să ne bage în ghetouri, aşa cum au făcut în Polonia şi Rusia.

— Nu-mi pasa. Vreau să fiu cu tine.

— Nici nu-ţi dai seama ce spui.

Îi luă faţa-n mâini şi-l făcu să se uite la ea.

— Nu vorbi aşa. Mă înspăimânţi. Nu trebuie să renunţăm. Ai spus-o chiar tu. Trebuie să existe o cale.

— Marie, nu te putem scoate din ţară fără ajutorul tatălui tău. Şi chiar dacă am putea, ce viaţă crezi că o să te aştepte alături de mine? N-am nici un ban, absolut nimic. Vrei să rişti atât de mult doar ca să mă ajuţi la culesul de cartofi în Palestina?

Marie îşi astupă urechile.

— Încetează! Nu vreau să te mai ascult!

Netanel îşi trase mâinile.

— Îţi spun adevărul.

Începu să fredoneze o melodie.

— Nu fi atât de copilăroasă!

— Nu te aud!

Continua să cânte.

Netanel izbucni în râs fără să vrea.

— Idiotule! Vezi? Acum începi să devii tu însuţi! Câteodată eşti atât de serios! Vezi totul în negru!

— Dar este negru! N-avem cum să…

Începu din nou să fredoneze.

— Marie!

— Mmmmmmm… Nu ascult. Mmmmmmmm…

— Indiferent dacă asculţi sau nu, nu putem face absolut nimic!

Îl lovi cu pumnii în piept.

— Să nu mai spui asta! Vrei să scapi de mine, nu-i aşa? Ai altă prietenă?

— Da, sute. Bunele nemţoaice nu se mai satură de noi evreii. Paria sunt foarte la modă acum!

— Este o evreică?

— De ce să-mi trebuiască altă prietenă? Eşti singura fată pe care o doresc!

Îi zâmbi şi îi spuse mai blând:

— Atunci nu mai contează nimic. Dacă ne iubim, putem trece peste orice.

— Nu fi naivă.

Se întoarse cu faţa spre el şi-l sărută. El îi întoarse sărutul şi mai înfocat. Îşi înlănţui braţele în jurul gâtului ei şi se dezmierdară înfocat. Fata îşi mişca capul încet, ritmat, simulând actul dragostei. Netanel era şocat, excitat şi nedumerit. În cele din urmă, o dădu la o parte.

— Ce faci? – o întrebă el pe un ton ciudat.

— Lasă-mă gravidă. Lasă-mă gravidă şi va trebui sa ne căsătorească.

— Nu…

Îşi ridică fusta.

— Hai! – murmură ea. Aştept de atâta timp. Lasă-mă gravidă şi nimeni n-o să ne mai poată opri.

Netanel o dorea mai mult decât orice pe lume. Dar conştiinţa dinăuntrul lui îi striga: *Asta n-o să rezolve nimic! O s-o tragi în noroi după tine! Asta doreşti?* O iubeşti atât de mult, încât o laşi să intre în acelaşi coşmar de care tu încerci să scapi?

— Te rog, Netanel, fă-o!

— Nu, Marie…

Îşi duse mâna la vintre. Atingerea ei era ca un şoc electric. Se cutremură şi o respinse.

— Nu!

Mânia şi durerea îi jucau pe faţă. Se întinse şi îşi netezi fusta. El crezu că o să izbucnească în plâns, dar când vorbi, vocea ei era încordata şi dură.

— N-am crezut că vei renunţa atât de uşor!

— Nu mă gândesc decât la…

— Când iubeşti pe cineva, nu mai stai să te gândeşti. Mintea, ta calmă şi analitică…

— Nu te las să faci asta! Te iubesc prea mult…

— Ba nu mă iubeşti deloc!

— Nu asta este soluţia!

— Ba este singura soluţie! Eşti prea înspăimântat să rişti. Ei bine, dracu’ să te ia atunci! Să renunţi în favoarea lor! Poate că

este adevărat ce se spune despre evrei!

Alergă în beznă. Netanel se luă după ea, dar se opri. Nu mai era nimic de spus. Vorbiseră deja prea mult. Îi auzi paşii pierzându-se în depărtare şi apoi se întoarse în casă.

17

Trupul lui Christos, sângele lui Christos!

Şirul de bărbaţi, femei şi copii care aşteptau răbdători împărtăşania în această zi importantă din calendarul creştin. Marie îl văzu pe Rolf Emmerich îngenunchind în faţa preotului să primească anafura şi vinul. Când se întoarse în strană, îi zâmbi.

Cerul era cenuşiu şi biserica sclipea de lumânări. Ieslea fusese pregătită cu grijă – în ea se aflau figurile de alabastru ale lui Iosif, Mariei şi copilului pe paie. Singurele sunete erau zgomotele paşilor, murmurul preotului şi zăpada care cădea din când în când de pe streaşină.

Erau în jur de zece SS-işti în uniformă printre membrii congregaţiei. Gânduri bune pentru toată omenirea, îşi spuse Marie. Preotul se aplecă să ofere împărtăşania unui SS-ist. Un Christ torturat privea din înălţimea crucii atârnate, deasupra capetelor lor, pe peretele din piatră: INRI REGELE IUDEILOR.

Hermann, Inge şi Dieter îngenunchează şi fură împărtăşiţi. Îngenunche şi ea, luă bucata de pâine între buze şi sorbi vinul roşu, simţind mirosul greu care se degaja din hainele preotului. Azi, actul comuniunii cu Dumnezeu nu-i făcea nici o plăcere.

Îi urăsc pe oamenii aceştia, se gândi ea. Îi urăsc pe toţi. Îi urăsc pentru ipocrizia lor şi pentru prejudecăţile lor strâmbe. Îl urăsc pe preotul acesta care nu are forţa morală sau pur şi simplu curajul să-i mustre pentru ceea ce fac.

Se întoarse la locul ei în strană, se aşeză în genunchi şi se rugă.

Preotul stătea pe verandă să-şi ia la revedere de la membrii congregaţiei sale.

— Sărbători fericite, Părinte! – zise Hermann.

— Sărbători fericite! – răspunse părintele Zoller. Am auzit că tânăra Marie o să ne părăsească în curând.

Hermann îl privi ca şi când ar fi fost gata să izbucnească.

— Exact, părinte – răspunse el cu un glas răsunător. O trimit la Universitatea din Berlin.

Cât de mult se mândreşte – se gândi Marie, le spune tuturor care intră în magazin, sună toată familia să le amintească în fiecare săptămână. Acostează pur şi simplu străini pe stradă. Joacă rolul omului bogat pentru prima oară în viaţa lui.

Totuşi, ar trebui să-i fiu recunoscătoare. Ce altceva aş putea să fac acum? Este cel mai bine!

— Trebuie să-i mulţumim Domnului pentru bunătatea Lui – zise părintele Zoller.

— Bineînţeles – îi răspunse Hermann, nu foarte încântat.

Zăpada era groasă şi proaspătă. Acoperise pietrele funerare şi mormintele, făcându-le să pară aproape festive. Aerul era rece, ca într-un mausoleu.

Marie o luă repede înainte. Îi îngheţa respiraţia. Doamna Helder se ţinu după ea.

— Marie, te simţi bine?

— M-am săturat de voi toţi – zise Marie, dar doamna Helder n-avea cum s-o audă.

Doamna Helder grăbi pasul ca s-o ajungă, cât pe ce să alunece pe gheaţă.

— Ce s-a întâmplat?

— Vreau să fiu singură. Sărbători fericite! – îi strigă Marie şi se îndepărtă.

Doamna Helder se uită după soţul ei. Hermann îl oprise pe domnul doctor Landisberger, obligându-l să discute despre meritele relative ale instituţiilor educaţionale din Berlin.

— Hermann! – îi strigă doamna Helder.

Landisberger profită de ocazie ca să scape de compania lui Hermann. Măcelarul tresări iritat.

— Ce este?

Doamna Helder se mulţumi doar să facă semn în direcţia lui Marie. Hermann o văzu înainte să dea colţul şi să traverseze podul dinspre oraş.

— Încotro se duce?

— Poate că vrea să-i ureze Crăciun fericit jidanului ei! – zise Dieter.

Hermann îl trase de urechi pentru această blasfemie, dar simţea că fiul lui avea dreptate.

Cerul sclipea albastru apos, încremenit de un ger tăios. Lumina era atât de clară şi puternică, încât fiecare suprafaţă strălucea ca o sticlă lustruită. Un soare palid se reflecta orbitor în zăpadă. Dansa şi sclipea pe apele râului Ravensee, sclipea şi juca pe pereţii văii.

Casa din Pădure părea tristă. Copacii aveau straie de gheaţă, iar scheletul împietrit al viţei sălbatice se agăţa de faţadă ca oasele unui parazit demult decedat. Marie ezită înainte să treacă de porţile masive din fier. Poate că familia plecase în Elveţia în vacanţă. Auzise că Şefului îi plăcea Geneva.

Băgă mâna în buzunar şi scoase cutiuţa frumos ambalată. Dacă Netanel nu era acolo, o s-o lase cuiva pentru el.

Gheara de alamă prinsă de uşă răsună ca un tun. Aşteptă. În cele din urmă se auziră paşi în holul de marmură şi-i deschise unul din servitorii familiei Rosenberg.

— *Gutten Morgen*[22]! – zise Marie. Netanel Rosenberg este…

— Aşteptaţi un moment – zise femeia şi închise uşa din nou.

Nu-l văzuse pe Netanel de aproape trei luni. La început, ea fusese cea care renunţase. Fusese sigură că va veni s-o caute, iar când nu veni, se simţi jignită. Îl blestema în fiecare zi, dar noaptea se ruga lui Dumnezeu să se răzgândească. După ce o umilise în seara aceea, când o respinsese în rotondă, îşi promisese că nu ea va fi cea care să facă primul pas.

Se deschise uşa în spatele ei.

— Netanel! Eu…

— Domnişoară Helder. Cu ce pot să vă ajut?

— Doamnă Rosenberg!

— Mă tem că Netanel nu este acasă.

Doamna Rosenberg observase cutiuţa din mâna lui Marie.

— Poate că doriţi să-i transmit ceva?

— Speram să-l văd pe Netanel – zise Marie dezamăgită.

Se purtase prosteşte.

Vârî cutia în mâinile doamnei Rosenberg.

— Este pentru Netanel.

— Ce drăguţ din partea dumitale – zise doamna Rosenberg cu destulă graţie. Vă asigur că o s-o primească.

— Vă mulţumesc – zise Marie.

Era surprinsă. Înfăţişarea doamnei Rosenberg nu trăda nici

[22] Bună dimineaţa (germ.)

urmă din ostilitatea ultimei lor întâlniri. În schimb, părea preocupată, ba chiar compătimitoare.

— Cred că ar fi mai bine să plec – zise Marie.

— Stai puţin – spuse doamna Rosenberg. N-am ştiut… adică… nu mi-am dat seama că tu şi Netanel…

— Nu ne mai întâlnim de mult. Este doar un cadou de Crăciun şi – un dar de adio, de asemenea.

— Am auzit că pleci la Berlin să studiezi. Îţi urez succes. Te rog să mă crezi. Pari o fată drăguţă. Îmi pare rău pentru ce s-a întâmplat.

Marie nu se aşteptase să audă aceste vorbe. Se înfurie brusc. Dacă familia Rosenberg ar fi manifestat aceeaşi înţelegere şi acum câteva luni, poate că n-ar fi ajuns în această situaţie.

— Şi mie îmi pare rău – spuse Marie. La revedere, doamnă Rosenberg.

Se întoarse să plece.

— Marie!

Netanel stătea în prag încruntat. Se uita la mama lui şi la pachetul din mâna ei.

— Ce se întâmplă aici?

Atitudinea doamnei Rosenberg se schimbă brusc.

— De ce nu ţi-ai văzut de treabă? – îl repezi ea.

— Ce faci aici?

— Încerc să te salvez de propria ta persoană! – strigă ea.

Masca de bunătate căzu şi o privi rece pe Marie. Apoi îi aruncă darul lui Netanel, intră înăuntru şi trânti uşa.

Netanel era doar în cămaşă. Tremura de frig.

— Eram în camera mea. Ţi-am auzit vocea. Nu mi-a spus nimeni că…

— Ţi-am adus un cadou de Crăciun – zise ea.

Se uita la Netanel cu ochi lacomi de iubire. Ar fi vrut să-l îmbrăţişeze şi se dispreţuia pentru slăbiciunea ei. Părea frumos, blond, înalt şi subţire.

Băiatul răsuci cadoul între degete, stânjenit.

— Nu ştiu ce să spun… mulţumesc.

— Deschide-l.

Scoase ambalajul. Înăuntru era o cutiuţă roşie de catifea. O deschise şi desfăcu bumbacul care o proteja. Era o stea a lui David, din argint pur, prinsă de un lanţ tot din argint. O ridică s-o admire.

— N-ar fi trebuit să faci asta – zise el.

— Bijutierul este evreu, bineînţeles. Nici nu-ţi dai seama ce greu a fost.

Da, voia să ştie cât riscase de dragul lui.

— Este frumoasă. Ce pot să spun?

Se studiară în linişte.

Netanel fu primul cate vorbi.

— Am auzit că pleci la Berlin.

— Da, după vacanţă.

— Ei bine, succes.

— Succes? Atâta tot? Doar atât poţi să-mi spui?

Îşi promisese că n-o să plângă, dar acum îi ţâşniră din ochi lacrimi fierbinţi.

Netanel întinse braţele. Un gest de neputinţă.

— Nu mă iubeşti? – îl întrebă ea.

— Ba da, ştii prea bine.

— Atunci de ce nu lupţi pentru mine?

— Tocmai pentru că te iubesc – zise el.

— Este logic.

— Crezi că-ţi dai seama de pericol, Marie. Dar nu-i adevărat.

— Dracu’ să te ia, Rosenberg – zise ea.

Se întoarse şi o luă la fugă.

Erau toţi aici. Verii ei din Oberammergau, mătuşa necăsătorită din Augsburg, unchiul ei infirm din München. Dieter se învârtea pe peron în uniforma lui de Hitlerjugend; mama ei îşi pusese taiorul şi pălăria de gală; Hermann era îmbrăcat în costumul maro cu vestă, rezervat numai pentru biserică şi înmormântări. Îşi pusese ceasul de argint la buzunar. Sigur, nu funcţiona, pentru că nu-şi permitea să-l repare. Mama ei plângea şi Hermann le striga celor de pe peron care voiau să-l asculte că fata lui pleacă la Berlin, la Universitate.

Ajunseseră devreme. Mai aveau de aşteptat încă zece minute. Bonomia şi entuziasmul începuseră să se risipească.

Micii ei veri alergau prea aproape de marginea peronului, iar mătuşa ţipa şi-i gonea. Între timp, Dieter se agita în zadar să descopere evrei şi comunişti deghizaţi.

În cele din urmă, sosi trenul într-un nor de abur. Hamalul urcă bagajul lui Marie, în timp ce ea îşi lua la revedere. Doamna Helder începuse să plângă isteric.

Şeful staţiei, cu chipiul roşu pe cap, ridică bastonul, semn că

trenul era gata de plecare. Marie se urcă în vagon şi se aplecă pe fereastra compartimentului, continuând să le facă semn cu mâna.

Când trenul se desprinse de peron, doamna Helder flutură batista, disperată. Hermann îşi vârâse degetul mare în buzunarul vestei, pozând în postura tatălui bogat. Iar Dieter alerga de colo-colo, demonstrându-şi calităţile sale fizice faţă de tovarăşii de drum ai lui Marie.

Marie nu-şi mai urmărea familia.

Se uita după Netanel. Chiar şi acum se gândea că ar fi putut să apară din clipă-n clipă să-i facă cu mâna. Dar când părăsi Ravenswaldul, singurii ei însoţitori rămaseră zumzetul roţilor trenului şi întinderea albă, nesfârşită a nopţii bavareze.

Partea a patra
PALESTINA ŞI GERMANIA, 1937

18

Ca o lămâie stoarsă, se gândi Majid. Uscată, acră, fără suc.

Majid Hass'an n-o plăcea pe doamna Elizabeth Talbot. Era înaltă, slabă şi palidă, ca o insectă care nu vedea niciodată lumina zilei, îşi spuse el, era o vietate pe care o găseai sub stâncă. Fără nici un pic de carne pe ea. Numai oase. Bietul domn Talbot, se gândi el. Este ca şi când ai face dragoste cu un stâlp de felinar.

Anul trecut, în vacanţă, domnul Talbot s-a dus acasă, în Marea Britanie, şi, la întoarcere, îi anunţase pe toţi că o adusese pe noua doamnă Henry Talbot. Fusese un şoc, pentru că, înainte de plecare, nu dăduse vreun semn că ar fi avut de gând să se însoare. Majid presupunea că totul fusese aranjat, probabil, de tatăl său.

Majid se gândise de mult că domnul Talbot avea nevoie de o femeie. Dar nu, nu o femeie ca asta.

Elizabeth Talbot era un blestem trimis de Allah. Într-o săptămână preluase conducerea gospodăriei şi domnul Talbot se retrăsese în salon cu cărţile sale. Se terminase cu viaţa liniştită de până atunci. Doamna Henry Talbot spunea că se simte o nouă

mătură în casă.

Erau trei servitori; o bucătăreasă în vârstă, Hasna, bătrânul Abdollah care hrănea puii şi curăţa closetele şi Majid însuşi. Ca şofer, băiat în casă şi servitor, fusese obişnuit să-şi exercite autoritatea asupra Hasnei şi a lui Abdollah, ba chiar şi asupra domnului Talbot uneori. Doamna Elizabeth Talbot – Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce – aşa cum o numise el – schimbase toate acestea. Acum era tratat cu aceeaşi indiferenţă ca şi Abdollah, cu mâinile murdare de rahat.

Allah să mă ajute în durerea mea.

Era de netolerat. De fapt, ea nu era decât o femeie nu cu mult mai în vârstă ca el. Dar, pentru numele lui Allah, îl trata ca pe un măgar legat de funie. Tatăl său ar muri de ruşine dacă ar şti. Drept consolare, se gândea că era englezoaică şi deci spiritul ei era, probabil, superior celei unei arăboaice.

Mai găsea alinare în faptul că doamna Talbot nu-şi trata soţul mai bine ca pe el. De fapt, domnul Talbot îl dezamăgea foarte mult.

Dovedea ceea ce tatăl său îi spusese din ziua când începuse să facă primii paşi: dacă laşi o femeie să se ridice deasupra ta, o să ţi se suie-n cap toată viaţa!

În dimineaţa aceasta, mulţumită lui Mohamed şi celorlalţi proroci, era în toane bune, ba chiar îi părea veselă. Trăsese maşina la scară când ea apăruse din casă, îmbrăcată într-o rochie albă, lungă, din muselină, cu inevitabila pălărie cu boruri late. Se parfumase atât de rău, încât ar fi întrecut probabil şi duhoarea Satanei. Majid strâmbă din nas când se urcă în maşină, aşezându-se pe bancheta din spate. Auzi, parfum!

— Încotro, Lady Talbot ? – o întrebă el.

— În cartierul Husseini. Încearcă să nu mai loveşti nici o cămilă de data aceasta.

— Da, Lady Talbot.

Ce târfă neiertătoare!

Cartierul Husseini se afla pe un platou, între bulevardele Nablus şi Ierihon. Majid conduse excelent pe sub zidurile Oraşului Vechi, prins în traficul aglomerat al amiezii; autobuze care scuipau fum negru, căruţe trase de catâri, arabi indiferenţi la zgomotele claxoanelor din jurul lor.

Trecură de Poarta Damascului. Pieţele din jurul Porţii gemeau de oameni: arabi cu turbane albe, Hassidimii în haine negre

europeneşti, cu buclele fâlfâind sub pălăriile negre cu boruri late, evrei ortodocşi cu tichii albe şi costume de oameni de afaceri. Arăboaice cu coşurile pline de legume se luptau să găsească un loc în autobuzele deja aglomerate, care le vor duce înapoi în satele lor de pe dealurile dimprejur. Copiii mişunau printre oameni, vânzând mătănii de rugăciune musulmanilor şi cruciuliţe pelerinilor creştini.

Doi puşti cu muci la nas alergară după Buick, fluturând fotografii.

— Vrei o poză cu mormântul Sfintei Fecioare? – zbierau ei. Numai doi biaştri!

Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce ridică geamul fără să-i bage în seamă.

Întoarseră pe bulevardul Nablus. Când ajunseră pe străzile din Cartierul Husseini, lăsaseră în urmă strigătele şi agitaţia Oraşului Vechi. Vilele arabilor erau ascunse în spatele zidurilor înalte, cu grădini frumos împodobite, în care înfloreau cale. Străzile aveau nuanţe verzui şi erau răcoroase.

— Următoarea, la dreapta – zise doamna Henry Talbot.

Majid o ascultă.

— Opreşte aici.

Un smochin uriaş îşi întindea crengile peste zidul zugrăvit în roşu. Majid zări o vilă albă în spatele măslinilor. I se păru că vede pe cineva apărând pentru o clipă la al doilea etaj, dar dispăru la fel de repede.

Coborî şi deschise uşa doamnei Henry Talbot.

— Aşteaptă aici – zise ea, grăbindu-se să coboare din maşină.

Uşa vilei se deschise şi dispăru înăuntru.

Foarte misterios.

Majid se aşeză din nou la volan. Dădu drumul la radio, îl fixă pe un post arăbesc şi se aşeză să aştepte. Cacofonia de fluiere şi tobe fu întreruptă de un anunţ important: o bombă explodase într-un cartier comercial evreiesc din Tel Aviv şi o patrulă britanică fusese atrasă într-o ambuscadă lângă Nablus. Muftiul fusese ocupat, se gândi Majid. Apoi muzica fu reluată.

Era o primăvară târzie şi insectele roiau în aer. Majid îşi scoase jacheta şi îşi slăbi nodul la cravată. Era verde pal, fără decoraţii, altă inovaţie a Nuielei Trimise de Allah Să Ne Încerce. Îi interzisese să poarte cravate tărcate. Îndrăznise chiar să-i spună în faţă că gustul lui în materie de haine îi întorcea stomacul pe

dos.

Târfă nenorocită – îşi spuse el în engleză.

După un timp, începu să moţăie. Un arab îmbrăcat într-un costum de afaceri şi cu turban alb ieşi dintr-o vilă de peste drum. Doi bărbaţi în haine arabe tradiţionale fluturând în jurul gleznelor coborâră dintr-un Vauxhall negru parcat pe partea cealaltă a străzii şi se îndreptară spre el. Majid închise ochii. Soarele galben bătea în parbriz, încălzind scaunele de piele. Îşi lăsă capul în piept.

Două împuşcături zgomotoase, ca un motor care dădea rateuri.

Deschise ochii şi îl văzu pe domnul în costum întins pe spate, pe trotuar. Capul îi zăcea într-o baltă de sânge, care se răspândise şi pe peretele de lângă el. Cei doi arabi alergară la maşina lor şi săriră înăuntru. Aceasta nu voia să pornească. Unul din ei se dădu jos şi luă un levier.

Apăru o femeie grasă. Îngenunche lângă omul prăbuşit, ţipând isteric la cei doi bărbaţi de pe partea cealaltă a străzii. Deodată, îl observă pe Majid în maşina lui şi alergă la el. Majid dădu din mâini, făcându-i semn să plece şi încuie uşile.

Bătu cu pumnii în parbriz.

— Soţul meu a fost împuşcat! Vă rog! Ajutaţi-mă!

Cei doi arabi, asasinii bărbatului, fără îndoială, îşi spuse Majid, renunţaseră la vechiul lor Vauxhall şi o luaseră la fugă.

— Nu sunt doctor – ţipă Majid. Pleacă de aici!

Femeia icni şi scuipă pe parbriz. Apoi alergă în casă.

— De ce oare îmi face mie asta Allah? – se întrebă Majid.

Femeia va aduce poliţia. Poliţia va dori să-l interogheze, poate chiar şi pe doamna Talbot. Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce se va înfuria. Indiferent ce făcea, – îi trecuseră prin cap diverse alternative, una mai improbabilă ca alta –, era sigur că n-o să-i convingă deloc ce se întâmplase.

Îşi încleştă mâna pe claxon şi îl ţinu apăsat. Apărură mai multe figuri la ferestrele vilei. Făcea semne din mâini ca să le atragă atenţia. Peste câteva clipe, un tânăr englez înalt şi blond ieşi pe uşa din faţă. Purta o cămaşă albă, deschisă la gât şi pantaloni albi, dar Majid observă că pantalonii nu erau închişi aşa cum trebuie şi cămaşă se mototolise.

Oricum, părea foarte stăpân pe sine. Un adevărat englez, se

gândi Majid. Deschise geamul şi se aplecă înăuntru.

— Ce dracu' faci aici, rahat de arab ce eşti?

— A fost împuşcat un om, effendi. Uitaţi-vă! Acolo!

Englezul se încruntă şi privi în direcţia indicată de Majid. Omul zăcea în noroi ca o valiză abandonată. Soţia lui apăru din nou, dând din mâini agitată.

— Ce ghinion împuţit – zise englezul. Tocmai începusem să ne simţim bine.

— Trebuie să plecăm de aici, effendi – zise Majid.

Englezul se gândi pentru o clipă.

— Arăboi împuţiţi! De ce dracu' nu s-au dus să se împuşte în altă parte?

Intră din nou în vilă.

Majid se foi. Deschise radioul ca să nu mai audă plânsetele femeii. Câţiva copii se adunaseră să caşte gura fascinaţi. Majid auzea în depărtare claxonul unei maşini de poliţie.

Peste câteva clipe dădu colţul. Frânele scrâşniră şi se opri în mijlocul drumului. Vorbiră grăbiţi cu femeia care arătă în direcţia lui Majid. Unul din ei se îndreptă spre maşină.

În momentul acela, se deschise uşa şi apăru Elizabeth Talbot. Alerga cu pălăria în mână, în timp ce cu cealaltă încerca să-şi prindă părul. Englezul cel blond o privea din pragul uşii. Femeia ieşi pe poartă şi fu cât pe ce să se ciocnească de poliţai.

— Scuzaţi-mă – zise el ducând mâna la chipiu.

Banderolele de pe braţ arătau că era sergent. Vorbea foarte bine englezeşte. După ten, era probabil evreu. Va fi interesant – se gândi el. Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce îi aruncă o privire otrăvită. Majid sări să-i deschidă portiera.

— O clipă, vă rog – zise sergentul. Aş vrea să vorbesc cu şoferul dumneavoastră.

— Mă grăbesc – spuse Elizabeth Talbot.

Din tonul ei se vedea clar că nu era obişnuită să discute cu poliţiştii.

— Doamnă, aici a fost asasinat un om.

— Da? Şi de ce ar trebui să mă intereseze pe mine?

— Soţia decedatului spune că şoferul dumneavoastră a văzut totul.

Elizabeth privi peste umărul poliţaiului, văzu femeia grasă, cu mâinile ridicate spre cer, strigând rugăciuni de răzbunare spre Allah.

— Pentru numele lui Dumnezeu, sergent! N-a fost decât un afurisit de arab!

Omul clipi. Cuvântul rostit cu atâta elocinţă îl lasă mut de uimire.

— Oricum, şoferul meu n-a fost aici. Era în bucătărie cu ceilalţi servitori. Nu-i aşa? – îi zise ea lui Majid.

— Am fost în bucătărie cu ceilalţi servitori – repetă Majid.

— Am nevoie de o declaraţie.

Elizabeth îşi aruncă pălăria în maşină şi făcu un pas spre poliţai.

— Ştii cu cine vorbeşti?

Broboane de sudoare apăruseră pe fruntea bărbatului.

— N-a văzut nimic. Şi nici eu n-am văzut nimic. Nici unul din noi nu vrea să dea o declaraţie. Este clar? Şi dacă mă mai deranjezi, o să fii îmbarcat înapoi, spre Germania. Ai înţeles?

Faţa sergentului se congestionase de furie. Pentru o clipă, Majid crezu că va încerca s-o înfrunte, dar apoi se întoarse pe călcâie şi se îndepărtă. De ce să-şi distrugă cariera pentru un arab?

În timp ce conducea, Majid îi aruncă o privire Nuielei Trimise de Allah Să Ne Încerce. Reuşise să-şi prindă părul, dar îi atârnau pe faţă şuviţe lungi. Obrajii îi erau roşii ca para focului. Aşa deci, va să zică lămâia avea ceva suc.

Observă că o studia.

— Ştii cine este acest englez, Majid?

— Nu, Lady Talbot.

— Este căpitan în Royal Suffolks. A câştigat o medalie de bronz la Jocurile Olimpice, la întrecerile cu spada. Dacă sufli cumva vreo vorbă, o să-l pun să te străpungă cu sabia. Ai înţeles?

Lui Majid îi pieri zâmbetul. Târfă afurisită! Într-o zi o să-i arate că nu era decât o femeie.

al-Naqb

Răsuflarea şeicului Daoud mirosea a nucşoară şi tutun. Se apropie de Zayyad cu un deget pe pahar şi cu altul pe ţigară.

— Muftiul a cerut ca toată Palestina să pornească jihadul.

— Aşa am auzit şi eu – îi răspunse Zayyad.

— Mă întreabă adesea cum va contribui marele său prieten

Zayyad la cauza sfântă.

Marele prieten? – se gândi Zayyad. Dar nu l-am cunoscut niciodată pe omul acesta.

— Şi ce i-ai spus? – zise el.

— Am schimbat subiectul.

Zayyad sorbi cafeaua tare, amară şi aromată, în timp ce se gândea. Muftiul îl numise marele său prieten? Allah să-l ferească să fie vreodată prietenul Muftiului. Echivala cu un glonte în gât.

Acum câţiva ani, Muftiul începuse să predice despre *jihad*, în Marea Moschee din Ierusalim. Vorbea despre o Palestină Unită a Arabilor, înfierbântând minţile tuturor. Palestina! Ce era Palestina? Palestina însemna străinii pe care nu-i cunoştea, effendi din Jaffa şi Ierusalim pe care-i dispreţuia. Ţara lui era Rab'allah, iar regele, Allah. Muftiul întruchipa o otravă pe care o beau oamenii atât de plini de speranţă, încât ar fi băut orice.

Cu toate acestea, multe lucruri pe care le spunea erau adevărate. Evreii se înmulţeau, inundând ţara. Veneau dintr-un oraş numit Germania. Englezii spuneau că nu-i vor lăsa pe evrei, dar era clar acum că englezii vor face ce-o să le treacă prin cap.

Necazurile începuseră acum un an, când Muftiul reuşise să-i convingă pe credincioşii din Jaffa că evreii profanaseră Marea Moschee din Ierusalim. Mulţimea inundase străzile Tel Avivu-lui şi masacrase câţiva evrei din bazare. De atunci, omuciderile, bombele şi atacurile înarmate deveniseră un eveniment cotidian.

Dacă ar fi fost vorba doar de măcelărirea unor evrei, ar fi fost primul care să aplaude. Dar lui Zayyad îi era frică că ţinta Muftiului erau, de fapt, ceilalţi arabi. Se folosea de neliniştea din ţară ca să scape de inamicii săi politici, adică profesorii, doctorii şi oamenii moderaţi din Palestina. Chiar săptămâna trecută văzuse un arab creştin împuşcat pe stradă în cartierul Husseini.

Dacă Rishou n-ar fi fost căsătorit cu Khadija, înrudindu-l cu Daoud şi Muftiul, era convins că şi el ar fi fost asasinat de mult.

Şeicul Daoud îşi făcuse o bandă de „Luptători Sfinţi" în al-Naqb, formată din tineri fără nici un rost, în căutare de senzaţii tari. Erau înarmaţi cu puşti vechi de vânătoare, de pe vremea lui Lawrence şi bântuiau noaptea pe dealuri, atacând forturile britanice, arzând livezile kibuţurilor sau tăindu-le alimentarea cu energie. Ziua se retrăgeau în sate să-şi camufleze aventurile. Zayyad nu-i lua în serios.

— Muftiul de-abia aştepta ziua când îţi vei ridica propria ta

armată la Rab’allah – zise Daoud.

— Şi noi la fel. Dar Rab’allah are doar patru sute de oameni. Dacă scazi bătrânii, femeile şi copiii, n-am putea organiza o ambuscadă nici măcar dacă am include oile şi caprele.

— Unde este vestitul spirit de luptă al beduinilor?

— Este temperat de vestita lor înţelepciune.

Daoud trase din ţigară nemulţumit.

— Nici un bun arab nu poate sta când ţara lui este în război.

— Care ţară? Doar ai fost în ţara mea. Se află pe un deal, la două mile depărtare şi se numeşte Rab’allah.

Daoud îşi ţuguie buzele.

— Muftiul ar fi nemulţumit să audă vorbele acestea. Este periculos să gândeşti aşa.

— Înseamnă deci că ar trebui să ridic o armată care să mă apere de Muftiu, nu de evrei?

— Un om ar trebui să-şi cultive prietenii dacă este înţelept.

— Ar trebui, de asemenea, să-şi asigure spatele.

Daoud cântări răspunsul său. Aruncă mucul ţigării pe fereastră. Nepoţii săi se grăbiră să-l caute în praf. Apoi îşi aprinse pe îndelete altă ţigară:

— Este bine să ai un prieten în Înaltul Comitet Arab. Zayyad, n-ar trebui să pui prea mult la încercare răbdarea Muftiului.

— O să-mi amintesc de vorbele tale, frate.

— Sper să-ţi aminteşti – oftă Daoud. Dar mă îndoiesc că o să conteze prea mult.

19

Rab’allah

Când Zayyad se întoarse de la al-Naqb, se trânti în fotoliu şi cea de-a doua soţie a sa, Ramiza, alergă în bucătărie să-i spele picioarele într-un vas emailat, păstrat special în acest scop. Se aşeză gânditor în timp ce ea îl îngrijea.

Mai târziu, apărură Wagil şi Rishou de la cafenea. Îi sărutară mâna şi se aşezară la picioarele lui, raportându-i ce se întâmplase; Rishou adunase chiriile de la Beit Shabus şi Deir Jebrin; Wagil citise ziarul. Femeile le aduseră mâncare şi se retraseră. Cei trei bărbaţi se instalară cu picioarele încrucişate pe

covor şi mâncară cu degetele dintr-o farfurie comună. Wagil discuta despre ultimele ştiri referitoare la revoltele din Ierusalim şi Jaffa; Rishou se concentrase asupra mâncării; Zayyad le povesti de conversaţia avută cu şeicul Daoud.

Când terminară, trimiseră resturile la bucătărie pentru femei şi copii. Fetele lui Zayyad se luptară între ele pentru onoarea de a spăla degetele tatălui lor.

Zayyad se aşeză din nou în fotoliu, îngândurat. În cele din urmă, spuse:

— Aduceţi femeile. Trebuie să discutăm ceva.

Zayyad Hass'an era de felul lui un om liberal, ba chiar radical după standardele şeicului Daoud, prin aceea că permitea femeilor să-şi exprime părerile în probleme care-i priveau pe ei toţi. Sigur, puteau vorbi doar când erau invitate s-o facă, dar chiar şi această concesie era considerată de unii din comunitate drept un procedeu primejdios.

Intră mai întâi Soraya, prima soţie a lui Zayyad. Avea brăţări groase de aur şi argint la mâini şi la picioare. În felul acesta, Zayyad îşi demonstra bogăţia fără ostentaţie. Cea de-a doua soţie a lui Zayyad, Ramiza, intră urmată de Hamdah şi Khadija. Se aşezară pe covor, lângă bărbaţi, la picioarele lui Zayyad.

Zayyad îşi drese glasul.

— În după-amiaza aceasta am discutat cu şeicul Daoud. Mi-a transmis felicitări şi alte cuvinte calde din partea Muftiului din Ierusalim.

Îl auzi pe Wagil oftând emoţionat.

Wagil îl aprobă viguros din cap.

— Mi-a transmis, de asemenea, dorinţa Muftiului ca oamenii din sat să se alăture revoltei.

— Îi vom arunca pe englezi în mare şi vom lua înapoi pământurile furate de evrei.

— Taci din gură – îl repezi Zayyad blând, fără ranchiună. I-am spus lui Daoud că o să mă gândesc la dorinţa Muftiului, dar în inimă sunt îngrijorat. Sunt destul de bătrân. Îmi amintesc cum era atunci când turcii stăpâneau Ierusalimul. Am văzut şi cum guvernează englezii. În ceea ce mă priveşte, eu unul îi prefer. Acum, Muftiul spune că ar trebui să ne conducem de unii singuri. Adică să ne conducă el, din câte pricep eu. Or, această perspectivă nu mă încântă deloc. În ultimul an, am văzut cum se

poartă Muftiul – le trage un glonte în cap celor pe care nu-i are la stomac. În orice caz, nu-i îndrăgesc pe evrei şi am început să bănuiesc că britanicii n-or să ne apere de ei, aşa cum au promis. Deci, ce este de făcut? Sunt nehotărât. Vreau să ascult părerea voastră.

— Dacă ne luptăm împotriva evreilor, or să ne ia pământurile! – strigă Wagil. Trebuie să luptăm până la ultima picătură de sânge arab.

Zayyad se întoarse spre Rishou.

— Eşti de acord cu fratele tău?

— Poate că aş fi dacă sângele arab n-ar fi fost vărsat de mercenarii Muftiului. Şi, în afară de asta, evreii de la Kfar Herzl au fost vecinii noştri în ultimii cincisprezece ani şi am trăit în pace. Muftiul nu aduce decât necazuri.

— El este salvatorul Palestinei! – strigă Wagil.

— Ce înseamnă Palestina? Zece mii de sate ca al nostru. Nouă nu ne pasă de ei şi nici lor de noi!

— Ajunge! – exclamă Zayyad.

Se întoarse spre Soraya.

— Care este părerea, ta?

Soraya, conştientă de onoarea care i se făcuse, vorbi pe un ton blând.

— Ah, Wagil, când turcii erau aici, ne-au împovărat cu fel de fel de taxe şi nu ne dădeau nimic în schimb. Englezii nu au avut atâtea pretenţii şi ne-au făcut în schimb şcoli şi chiar şi un spital la Bethleem, pentru copiii bolnavi. Ne-au dat şi slujbe. Majid are un automobil şi o casă la Ierusalim cu toaletă înăuntru. De ce să-i împuşcăm pe britanicii care ne-au dat atâtea, când nu i-am împuşcat pe turci care ne-au jefuit ca nişte şacali?

Zayyad se întoarse spre celelalte femei.

— Aveţi ceva de spus în această privinţă?

Ramiza şi Hamdah se uitau fix în podea. Hamdah şi-ar fi dorit ca Wagil să plece nopţile şi să-i împuşte pe englezi, în loc s-o atace cu vânata. Khadija chicoti şi îşi acoperi faţa cu mâinile. Se gândea că ar trebui să facă ce dorea tatăl ei, şeicul Daoud, dar n-avea curajul s-o spună.

Zayyad oftă.

— Nu sunt deloc lămurit – zise el. Dacă luptăm, n-avem nici o şansă. Armata britanică este prea puternică. Are tancuri, avioane şi ţigări ca să fumeze înainte de luptă şi să se calmeze. Dar, dacă

nu luptăm, mă tem că vor da evreilor şi mai mult pământ, iar în curând vor fi garduri de sârmă ghimpată pe locurile unde bunicii noştri îşi păşteau oile.

Trase câteva fire de paie din fotoliu şi le strivi între degete.

— Dar nu admit să-mi trimit la moarte fiii sau oamenii din Rab'allah de dragul Muftiului din Ierusalim. Englezii sunt prietenii noştri de douăzeci de ani. Trebuie să avem încredere în ei, nu să-i trădăm.

— În schimb, trădăm cauza arabă şi tot Islamul! – şuieră Wagil.

Zayyad se ridică şi-l trase de amândouă urechile.

— Dacă mai îndrăzneşti să-mi răspunzi obraznic, îţi tai degetele de la picioare şi le arunc la porci.

Wagil îşi plecă privirea ruşinat, dar îi ardeau ochii de mânie. Într-o zi…

— Ieşiţi cu toţii – zise Zayyad.

Se întoarse spre Soraya.

— Adu-mi narghileaua. Şi sticla cu whisky – adăugă el în şoaptă. Vreau să-mi încălzesc sufletul.

Ieşiră din cameră unul câte unul. Zayyad se afundă în fotoliu. Allah să mă ajute în durerea mea. Orice aş face, va ieşi prost. Fie ca barba Muftiului să fie năpădită de furnici care să-i devoreze faţa! Fie ca testiculele lui să se transforme în nuci de cocos şi să-i cadă pe picior!

De ce Allah ne trimite pe cap asemenea oameni?

Căpitanul Terrence Mannion privi în jur dezgustat. De-a lungul satului trecea o reţea de canalizare deschisă, care duhnea îngrozitor. Copiii se înghesuiau în jurul lui, trăgându-l de uniformă şi de şortul kaki.

Muktar-ul, care veni să-l întâmpine, alungă puştii bătând din palme şi întinse mâna să-l salute. Avea o barbă cenuşie şi o faţă zbârcită şi maronie ca o stafida. Purta haine din păr de cămilă, o centură roşie de mătase la brâu. Dar cravata roşu cu verde de la gât îi submina aerul de demnitate.

Mannion schimbă câteva priviri cu caporalul care stătea impasibil la volanul jeepului.

— Mă numesc căpitanul Mannion – zise el. Am venit aici în misiune oficială – zise el în engleză, presupunând că Zayyad înţelegea.

— Bine aţi venit în Rab'allah! îi răspunse Zayyad în arabă.

Vreţi să intraţi în casa mea să beţi o cafea? Am trimis după fiul meu Rishou. El vorbeşte englezeşte ca însuşi regele Marii Britanii şi ne va ajuta să conversăm.

— Este cineva aici care vorbeşte englezeşte? – îl întrebă Mannion.

— Nu înţeleg – zise Zayyad în arabă.

— Îmi pare rău, nici eu nu vă înţeleg – zise Mannion.

Se uitară unul la altul în tăcere. Zayyad răsuflă uşurat când îl văzu pe Rishou coborând dealul dinspre cafenea.

Rishou îşi croi drum prin mulţime.

— Sunt Rishou Hass'an – îi zise el lui Mannion şi-i întinse mâna. Acesta este tatăl meu, Zayyad Hass'an al Shouri, muktar al Rab'allahului. Cu ce vă putem fi de folos?

— Ah, vorbiţi englezeşte! – exclamă Mannion încântat. Mă numesc Mannion, căpitanul Terrence Mannion. Trebuie să discut cu tatăl tău. Este o problemă foarte importantă.

— Vă rog, intraţi. Vom bea o cafea. Apoi vom discuta.

Zayyad îşi puse fetele să-i servească şi-i oferi lui Mannion whisky Black Label, dar englezul îl refuză politicos. Prin intermediul lui Rishou, Zayyad îl informă pe căpitanul englez că fiul său mai mare conducea un Buick, exprimându-şi regretul că automobilul englezului nu avea acoperiş şi geamuri. Mannion, la rândul său, îi explică lui Zayyad că era membru Regimentului Suffolk, iar satul său se numea Ipswich. În prezent, se afla încartiruit la Allenby Barracks din Ierusalim.

— În ultima vreme am avut necazuri cu unii arabi – zise Mannion.

— Da, a observat şi tatăl meu – traduse Rishou.

— Britanicii au încercat întotdeauna să fie prietenii arabilor.

— Spune că mărinimia voastră este bine cunoscută.

— Dar situaţia a devenit de nesuportat…

— Tatăl meu spune că te înţelege şi speră că lui n-o să-i găseşti nici o vină când o să te întorci la Ipswich.

— De aceea, am fost obligaţi să exercităm un control strict asupra satelor… De aici înainte, fiecare muktar va fi numit oficial şi aprobat de înaltul Comandament din Ierusalim. Astfel, va răspunde în faţa noastră pentru faptele supuşilor săi.

— Tatăl meu spune că a fost întotdeauna prietenul englezilor, dar Rab'allahul îşi vede de treburile sale fără amestec din afară.

Mannion se foi stânjenit de misiunea care i se încredinţase.

— Pe viitor, toţi muktar-ii vor trebui să raporteze autorităţilor englezeşti orice activitate suspectă din zonă. Dacă nu, vor fi direct răspunzători.

Rishou îi traduse tatălui său. Zayyad îl privi fix.

— Ce vrea să spună cu asta?

— Cred că ne ameninţă – zise Rishou în arabă. Vor să devenim spionii lor.

— Nu pot să fac asta!

— Ce vrei să-i spun?

— Să se ducă să se pişe pe piciorul unei cămile!

— Tatăl meu – traduse Rishou – îţi mulţumeşte pentru această onoare; dar este nevoit să te refuze. El este deja muktar al Rab'allahului, numit de proprii săi oameni. Îşi menţine autoritatea aici şi nu poate accepta nici un amestec din afară.

Mannion se făcu roşu la faţă.

— Mă tem că nu are de ales. Este o necesitate.

— Tatăl meu te asigură de prietenia şi respectul lui şi se roagă la Dumnezeu să ai parte de mărire, dar se vede nevoit să te refuze.

— Îmi pare rău că gândeşti în felul acesta – zise Mannion.

Nu era obişnuit să stea pe covor cu picioarele încrucişate, şi de-abia aştepta să se termine întrevederea. Era clar că nu obţinea nici un rezultat aici.

— Este adevărat că se înrudeşte, prin căsătorie, cu şeicul Daoud, un membru al aşa-numitului Înalt Comitet Arab?

— Fata şeicului este soţia mea – zise Rishou.

— Înţeleg – spuse Mannion.

Deci, era clar. Se ridică.

— Este supărat? – îl întrebă Zayyad pe Rishou.

— Nu ştiu – zise Rishou. M-a întrebat dacă eşti rudă cu şeicul Daoud.

— Hai să-i dăm un dar ca să-l consolăm pentru refuzul nostru – propuse Zayyad, desfăcându-şi cravata roşie-verzuie, dăruită de Majid.

Se uită oftând la fata blondă cu sâni minunaţi, brodată pe mătase şi o înfăşură la gâtul lui Mannion.

— Este un dar – îi explică Rishou lui Mannion.

Mannion se uită fix la ea. Iisuse Christoase!

— Te rog să-i mulţumeşti tatălui tău pentru mărinimia sa.

Dădură mâna. Mannion sări în jeepul său şi-i făcu semn subalternului. Copiii se luară după jeepul care răspândea pietre şi praf.

— Crezi că o să mai vină? – îl întrebă Zayyad pe Rishou.

— Sper că nu… – îi răspunse Rishou.

Dar în inima lui se îndoia.

20

Toţi din cafenea strigau în acelaşi timp. Zbierau, ameninţau cu pumnii şi făceau pe grozavii. Mai trebuia ceva timp până să priceapă veştile, se gândi Zayyad. Apoi, înfrângerea şi neputinţa se vor lăsa din nou asupra lor, ca praful.

Britanicii îl numiseră pe şeicul Jamil, şeful clanului Beit Shabus, ca muktar al Rab'allahului şi al zonei înconjurătoare.

Era de neiertat.

Prin această hotărâre, britanicii îşi demonstraseră profunda necunoaştere a Rab'allahului, a Palestinei, a arabilor de pretutindeni. Dintro lovitură, subminaseră o instituţie care dăinuia de mii de ani. Zayyad era umilit, întregul sat fusese insultat şi britanicii răniseră onoarea arabă.

Cine era acest şeic Jamil? – strigau sătenii. Un neînsemnat şef de clan, care locuia într-o cocioabă de piatră. Ba chiar, plătea chirie lui Zayyad pentru terenurile pe care le lucra.

— Este un câine împuţit şi un mâncător de rahat! – zbieră Wagil. O să-i tai chiar eu gâtul cu cuţitul.

— Vom dărâma Fortul Latrun!

— Ne vom răzbuna pe orice soldat englez care îndrăzneşte să pătrundă în valea noastră!

— Îi vom arunca pe englezi din Palestina; nu le vor salva fundul nici o mie de tancuri!

— Şeicul Jamil va regreta ziua aceasta! – zbieră Wagil din nou. O să-i scot ficatul şi o să-l dau la câini!

Zayyad se ridică şi ieşi. Strigătele nu mai conteneau. Ştia din experienţă că o vor ţine aşa ore-n şir. Când era tânăr şi el făcuse la fel.

Un vânt fierbinte dinspre deşertul Iordanului pârjolea plămânii ca suflarea unui cuptor. Venea în fiecare an, la sfârşitul primăverii, şi sufla zi şi noapte fără încetare. Florile primăverii se

ofileau şi mureau, iar dealurile se uscau. Vântul bătea săptămâni în şir. Se numea *hamsiin*, de la cuvântul arab cincizeci; vântul de cincizeci de zile. Înnebunea pe toată lumea. Acesta era un moment periculos al anului, când oamenii se agitau cuprinşi de instincte animalice.

Zayyad îl găsi pe Rishou stând singur lângă fântână, cu spatele spre vânt. Vârtejuri de nisip se ridicau între case.

— Ce se întâmplă? – îl întrebă Rishou.

— Wagil şi-a făcut planuri să-i înfrângă pe britanici şi a inventat o mie de feluri în care să-l ucidă în chinuri pe şeicul Jamil – zise Zayyad. Acum nu mai rămâne decât s-o facă.

Vântul torid urla în piaţa goală. Soarele strălucea asupra turnului alb al moscheei şi îl deranja la ochi.

— Vreau să te duci la Ierusalim în locul meu – spuse Zayyad. Vreau să vorbeşti cu Majid. Trebuie să-i spună lui effendi Talbot ce s-a întâmplat şi să-l roage să intervină pe lângă căpitanul Mannion.

— Plec imediat.

— Mulţumesc. Şi, Rishou…

— Da, tată?

— Spune-i că vreau cravata înapoi.

Pe Şoseaua Saloh ed-Din

Majid locuia într-un apartament cu două camere, împreună cu soţia şi cei doi copii mici, un fiu şi o fiică. Era groaznic de cald înăuntru. Prin ferestrele deschise răzbăteau zgomotele traficului şi strigătele copiilor care se jucau pe stradă.

Majid purta un costum gri, cu dungi late, albe şi o cravată, bleumarin, pe care şi-o cumpărase din bazar. Se arătă primitor. Se îmbrăţişară în uşă, iar, apoi, copiii şi soţia lui Mirham defilară prin faţa lui.

— Bine ai venit! Ce grozav! – zise ea în engleză şi fugi în bucătărie.

— Stai, stai jos! – îl invită Majid.

Se aşezară pe covorul de lângă fereastră, deşi era la fel de cald ca peste tot. Suflarea fierbinte a *hamsiin*-ului aducea cu ea miros de benzină şi gunoi din oraş. Majid se îndreptă spre pick-up-ul RCA Victrola, care ocupa un loc de onoare, în capătul celălalt al camerei, sub *Bismillah*. Până acum, nu reuşise să

cumpere decât un singur disc cu muzică arăbească. Îl puse pe platan şi potrivi acul, aşa cum îl văzuse pe vânzătorul de la magazin.

— Este foarte scump – zise Majid mândru.

— Îţi merge bine.

Majid zâmbi încântat şi se aşeză pe vine, lângă fratele său.

— Mi-ai făcut o surpriză minunată – zise Majid sincer. Ce mai face tata?

— Este foarte bine, sănătos – zise Rishou.

Majid se înroşise la faţă. Ştia că numai o situaţie foarte gravă l-ar fi adus pe Rishou la Ierusalim, aşa pe neaşteptate. Dar îşi alungă gândurile negre. Mai întâi trebuia să se intereseze de fraţi, surori şi veri, aşa cum cerea ritualul.

Mirham aduse cafeaua şi puse o tavă de alamă plină cu prăjituri de miere, între ei, pe covor. Majid se aplecă spre fratele său şi-i şopti:

— Am şi whisky dacă vrei.

Rishou clătină din cap. Se străduia încă să fie un bun musulman.

Majid întrebă de fiecare membru al familiei în parte şi vru să afle cum călătorise Rishou. În cele din urmă, îi zise:

— Deci, ce te-a adus aici, frate?

— Este vorba de tata. Englezii ne-au trădat, Majid. Au numit un nou muktar în locul lui tata.

Majid râse.

— Nu pot face asta!

— Ei, uite că au făcut-o! Voiau ca tata să spioneze pentru ei. Când a refuzat, l-au numit pe şeicul Jamil muktar al Rab’allah-ului.

— Jamil habar n-are pe ce lume se află.

— Englezii au spus că ne vor asigura protecţie împotriva evreilor. Ne-au minţit, Majid. Şi acum ne umilesc.

— Englezii nu mint.

Rishou era surprins că fratele său apăra acţiunile britanicilor.

— Am fost răniţi în onoarea noastră. Trebuie să facem ceva.

Majid îşi sorbi cafeaua.

— O să vorbesc cu effendi Talbot.

— Tata spune că tu ai cele mai mari şanse.

Se opri să-şi caute cuvintele potrivite.

— Va fi dificil să conduci Rab’allahul fără încuviinţarea

englezilor.

— Nu dificil, ba chiar imposibil.

— Şeicul Daoud a vorbit cu tata – zise Rishou. Vrea să recruteze săteni pentru Muftiu.

— Pentru Muftiu? Arabul ăla împuţit?

Arab împuţit, se gândi Rishou. Oare chiar aşa spusese?

— Tata a încercat să amâne această sarcină cât mai mult posibil.

— Nu vă băgaţi! Britanicii îl vor zdrobi pe Muftiu. Toţi aliaţii lui vor fi băgaţi în închisoare. Nu vă amestecaţi!

— Nu va fi uşor mai ales acum, după ce englezii au făcut ce-au făcut.

Simţea cum i se scurgea transpiraţia în poală.

— Crezi că poţi să-l convingi pe effendi Talbot să ne ajute?

— Discutăm în fiecare zi despre situaţia din Palestina. Voi aranja totul, nu-ţi fă griji! Şi acum, hai să trecem la lucruri mai plăcute! Mai întâi, trebuie să mănânci ceva. Pe urmă, o să-ţi arăt Ierusalimul, frăţioare! O să vezi ce n-ai mai văzut!

Râse şi bătu din palme.

— Nu fi atât de posomorât! Mirham, mai adu cafea!

Rishou nu mai asistase niciodată la aşa ceva. Camera era întunecoasă, plină cu effendi în haine arăbeşti sau în costume occidentale, aşezaţi pe scaune, la mese, bând whisky. O orchestră arăbească ţiuia din fluiere şi ţimbale, ca la nuntă, dar nu dansa nimeni. În schimb se uitau fix spre scena luminată cu becuri electrice. Bărbaţii aveau picături de sudoare pe buze şi priviri sticloase şi pierdute.

Pe scenă dansa o femeie siriană, aproape dezbrăcată. Purta doar două piese de îmbrăcăminte dintr-un material subţire sclipitor care-i acopereau sânii şi coapsele. Restul trupului şi faţa erau acoperite cu un voal care devenea transparent în lumina puternică. În nări, la urechi şi în părul ei lung avea pietre false.

Rishou se înfierbântase de dorinţă. Se întreba ce se va întâmpla când se va termina dansul. Oare toţi aceşti străini or s-o violeze pe rând?

Îşi unduia trupul în ritmul tobelor şi ţimbalelor. Muşchii de pe coapse se mişcau sub piele, iar sânii păstrau propriul lor ritm. Rishou îşi şterse palmele pe abbayah.

— Ce-o să se întâmple? – îi şopti el lui Majid, care zâmbea la

fel de pierdut ca ceilalţi.

— Ai răbdare şi ai să vezi!

Femeia coborî de pe scenă cu braţele ridicate, unduindu-şi şoldurile în bătaia asurzitoare a tobelor. Înaintă spre masa lor. Lui Rishou i se puse un nod în gât. Acum zărea totul foarte clar: fiecare picătură de transpiraţie de pe faţa ei, sânii tari, strânşi în sutien, carnea tremurând pe burta ei.

Şi acum ce-o să fie? – se întrebă el. O să sară pe masă şi o să-şi vâre partea ei intimă sub nasul nostru?

Dansă în faţa lui Majid, care râse şi scoase o liră palestiniană din portofel. Fata îşi arcui spatele în ritmul muzicii, astfel încât părul ei lung mătură podeaua, iar degetele acoperite de inele se încleştară în jurul propriilor ei glezne.

O să ejaculez pe podea dacă mai continuă, se gândi Rishou.

Majid se aplecă şi puse bancnota în sutienul femeii. O mângâie pasional, dar se trase de lângă el imediat, în timp ce alt grup de bărbaţi o chemau, făcându-i semn cu mâna rugători.

— Uită-te la ea – zise Majid răguşit. Are un fund ca doi cozonaci ţinuţi pe o tavă.

Da, este minunată, îşi spuse Rishou. Un adevărat Paradis pe pământ. Poate că asta era. Dacă Allah ar fi vrut ca femeile să-şi agite lucrurile lor intime în nasul bărbaţilor, le-ar fi făcut superioare nouă.

Majid va deveni în curând sclavul lor. Purtă costum european, o învăţase pe nevasta lui câteva cuvinte englezeşti şi-l numea pe Muftiu arab împuţit. Devenea pe zi ce trece un effendi, la fel ca effendii care vânduseră valea evreilor şi le aduseseră pe cap acest război. Uitase satul în care se născuse şi vechile tradiţii.

Rishou întrezărea viitorul şi îşi dădea seama că nu mai era loc de oameni ca cei din Rab'allah, arabi adevăraţi, ca tatăl său, sau de simplii felahi, care fuseseră vecinii săi toată viaţa. Îşi dădea seama că orice ar face acum, el, Wagil sau tatăl său, vor fi atraşi, împotriva voinţei lor, în vârtejul lumii moderne de afară.

21

Ravenswald

Colonelul Weber din Schutzstaffeln sosi la Fabrica Rosenberg

într-o limuzină Mercedes cu zvastica pictată în roşu şi negru pe capotă. Netanel îl urmări pe şoferul care alergă în jurul maşinii să-i deschidă portiera. Zări un bărbat mic de statură, rotund la faţă, cu o pălărie neagră, înainte să dispară pe uşa din faţă şi să intre în holul de primire.

— Este aici – zise Netanel.

Josef nu se deranjă să-şi ridice ochii din dosare.

— A întârziat cinci minute. Hitler nu va fi încântat.

— Mă întreb ce-o mai vrea de data aceasta.

— O să aflăm imediat.

Tata pare foarte calm, se gândi Netanel. De parcă ar fi o vizită de rutină din partea bancherilor noştri, nu SS în persoană. Câteodată, atitudinea lui Josef îl umplea de mirare; altădată, se simţea pur şi simplu frustrat. Se întreba dacă înţelegea într-adevăr ce rău mergeau lucrurile.

Doamna Hochstetter bătu uşor în uşă şi intră.

— Vă caută colonelul Weber – îi anunţă ea.

— Spune-i că vin imediat – spuse Josef.

Peste o clipă, se deschise uşa şi apăru colonelul Weber, urmat de doamna Hochstetter, care se agita ca o soră medicală pe lângă un pacient neascultător.

— Îmi pare rău, domnule Rosenberg, a trecut de mine…

Biata doamnă Hochstetter, se gândi Netanel. Nu este obişnuită cu tipi duri. Până la venirea lui Hitler la putere, toţi clienţii şi colegii lor fuseseră adevăraţi gentlemeni.

— Nu-i nimic – o linişti Netanel, ieşindu-i în întâmpinare oaspetelui lor.

SS-ul îi vizitase de multe ori în ultimii patru ani. Mereu o nouă faţă; de fiecare dată, un ofiţer şi mai arogant, şi mai stupid decât cel dinaintea lui.

— *Heil Hitler*! – strigă colonelul Weber.

Se iau foarte în serios, se gândi Netanel. Oare îşi dădeau seama ce ridicoli erau?

— *Heil Rosenberg*! – exclamă Netanel.

Colonelul Weber nu aprecia gluma. Era mai scund ca Netanel şi semăna cu un bivol. Îşi scoase şapca; complet chel. Părul lui blond, arian dispăruse demult.

Îşi deschise haina şi se aşeză neinvitat, fără să-l bage în seamă pe Netanel.

— Sunteţi domnul Rosenberg? – îl întrebă el pe Josef.

Josef îl arătă pe fiul lui.

— Amândoi suntem domnul Rosenberg. Vă rog să vă aşezaţi, domnule maior.

— Colonel – îl corectă Weber.

Josef îi zâmbi lui Netanel, convins că înţelesese gluma.

— Da, colonel, bineînţeles. Vreţi să-i spun doamnei Hochstetter să ne aducă nişte cafea? Doamna Hochstetter este cea pe care aţi împins-o când v-aţi năpustit aici.

— N-am timp de cafea. Am venit cu treburi.

Netanel se aşeză.

— Ce mai este de data aceasta? Doi dintre oamenii voştri ne-au cercetat dosarele luna trecută. Ne plătim toate impozitele, inclusiv pe cele noi.

— Frumos birou – zise Weber, uitându-se prin cameră.

Avea mutra unui om care tocmai înghiţise ceva amar şi neplăcut.

— Mulţumesc – zise Josef.

— De cât timp exploatezi oamenii din Ravenswald?

— Am oferit locuri de muncă şi am adus beneficii oraşului de aproape şaptezeci de ani, colonele Weber.

— Vouă evreilor vă place să suciţi cuvintele. Ştiu ce urmăriţi.

— Aţi spus că aţi venit cu treburi – îl întrerupse Netanel. Sau vreţi doar să staţi şi să ne agresaţi verbal?

Weber scoase câteva documente din buzunarul interior al hainei sale şi le trânti pe masă. Josef le luă şi le răsfoi rapid. Toate purtau vulturul şi zvastica, emblema oficială a guvernului naţional-socialist.

— Este absurd – spuse Josef.

— Ce este? – îl întrebă Netanel.

— Ne reduc cota de import cu 40%.

— De ce?

— Să fiţi mulţumiţi că vă permitem să mai faceţi afaceri – zise Weber.

— Foarte bine – zise Netanel. În consecinţă, o să reducem şi forţa de muncă cu 40%.

— Nu vă permitem să faceţi asta. Dacă daţi afară un singur om, o să vă mărim impozitul exact cu suma salariului acelei persoane.

Netanel se uită la tatăl său. Josef ridică din umeri şi îşi concentra atenţia asupra lui Weber.

— Foarte inteligent! Maiorule…

— Colonel…

—… ne obligi să reducem profiturile cu 40% şi să ne ţinem capul la suprafaţă. Ne obligi practic să vindem.

Weber nu reacţiona în nici un fel.

Netanel aruncă documentele pe birou.

— În loc să ne spargi vitrinele, ne distrugi profiturile.

— Ordinele intră în vigoare imediat. Asta-i tot ce-am avut de spus.

Weber se ridică să plece.

— Colonele Weber. – spuse Josef –, vreţi să murim de foame?

— N-aveţi decât! *Heil Hitler*!

Salută apropiind călcâiele.

— Aţi uitat să răspundeţi *Heil Rosenberg*, de data aceasta! – îi şopti el lui Netanel în bătaie de joc.

Josef şi Netanel rămaseră tăcuţi mult timp.

— Ce-o să facem? – spuse Netanel în cele din urmă.

Josef era negru la faţă de supărare. Simţea că-i plesneşte capul.

— Nu mai este nimic de făcut. Ar fi trebuit să te fi ascultat de mult, Netya.

Josef Rosenberg îşi aruncă stiloul pe birou, cu un gest de neputinţă.

— Nu mai putem continua. S-a terminat!

Netanel nu-i răspunse pentru că nu avea ce.

— Trebuie să vindem. Naziştii nu ne-au lăsat altă alternativă.

Reuşi să zâmbească palid.

— Poate că ne-au rezervat o bucată de pământ în mlaştinile Palestinei.

Netanel îşi privea vârful pantofilor.

Josef Rosenberg îşi duse mâna la fată să-şi ascundă lacrimile fierbinţi. Un om îşi poate ierta multe, dar nu şi prostia.

22

Rab'allah

Wagil observase că, în ultima vreme, Izzat îşi petrecea mult timp la Rab'allah. Stătea la cafenea, unde juca cărţi şi discuta în contradictoriu, la fel ca ceilalţi. Wagil se bucura de prezenţa lui,

pentru că Izzat reprezenta un aliat în multe ciorovăieli legate de revolta Muftiului, deşi Zayyad se temea că voia să-i facă necazuri lui Rishou. Alt punct în favoarea lui, se gândi Wagil.

Izzat aştepta, în timp ce Wagil urca dealul dinspre cafenea. Era pe înserate şi dealurile Iudeii fuseseră învăluite de o pâclă roşiatică. Apusul soarelui ar fi trebuit să fie o binecuvântare după dogoarea din timpul zilei, dar *hamsiin*-ul era încă fierbinte şi urât mirositor, ca respiraţia unui şacal.

— Vreau să discut cu tine – zise Izzat.

— Despre ce?

— Despre ce ai zis zilele trecute când ai promis ca o să-i scoţi ficatul şeicului Jamil. Ai vorbit serios?

Wagil se înfioră alarmat. Oare Izzat înnebunise? Bineînţeles că nu vorbise serios! Dacă un om şi-ar duce la îndeplinire toate ameninţările, n-ar mai rămâne nici douăzeci de arabi în toată Iudeea.

— Şeicul Jamil poate să-şi numere zilele care i-au mai rămas de trăit pe degetele unei singure mâini.

Continua să meargă. Trebuia să scape de acest dement.

— O să te ajut – zise Izzat.

Pe Wagil îl apucă frica de-a binelea.

— Aceasta este o problemă de onoare pentru familia Hassan. Tu n-ai de ce să te bagi.

— Şeicul Jamil s-a aliat cu englezii, aşa că nu este doar duşmanul vostru, ci şi al întregii Palestine. Ştiai că am intrat în rândurile Luptătorilor Sfinţi?

Nu, se gândi Wagil, nu ştiam. Este un miracol că unchiul tău te lasă să umbli în libertate cu o armă după ce i-ai distrus trei degete de la piciorul stâng şi l-ai lăsat şchiop.

— Acum vreau să-mi formez propria mea bandă în Rab’allah – minţi Wagil.

— Tatăl tău s-a opus.

— Dar eu sunt bărbat în toată firea.

— Măcar de-ar fi toţi arabii ca tine! – zise Izzat. Ar trebui să-i izgonim pe aceşti evrei din Palestina într-o săptămână.

Wagil acceptă complimentul cu un aer solemn.

— *Insh’allah!*

Şi o luă repede din loc.

Dar Izzat se încăpăţâna să ţină pasul cu el.

— Deci, ne-am înţeles! Şeicul Jamil va trebui să suporte

consecinţele trădării sale.

— Atunci să afle că am început să-mi ascut tăişul săbiei!

— O s-o facem împreună! Mâine seară!

Wagil fu cât pe ce să se împiedice şi să cadă. Să-l ucidă pe şeicul Jamil? Să aducă soldaţii britanici şi răzbunarea clanului Jamil pe capul lui? Oare înnebunise de-a binelea? Dacă era atât de nerăbdător să verse sânge, de ce n-o făcea de capul lui?

— O să mă descurc singur. O să fie la fel de uşor ca şi când ai suci gâtul unui pui de găină.

— Îl subestimezi, prietene. Este păzit zi şi noapte. Ştie că este în pericol. N-o să reuşeşti să te apropii suficient ca să foloseşti cuţitul.

— O să găsesc eu o cale – zise Wagil, încântat că Izzat îi furnizase o scuză în caz că dădea greş.

— Dacă ai avea o puşcă, ai putea s-o faci – continuă Izzat hotărât. Dacă vrei, îţi dau eu una.

— Vreau să văd ochii ticălosului când moare.

Ajunseseră aproape în vârful dealului. Peste câteva clipe o să scap de nebun, se gândi Wagil.

— Cred că te temi – zise Izzat. Wagil se întoarse.

— Wagil Hass'an nu se teme de nimic!

— Tatăl tău are dreptate. Numai gura e de tine!

— O să-ţi scot ficatul!

— Tatălui tău îi este ruşine cu tine. Toţi ştiu asta!

Wagil se răsuci pe călcâie. Ştia că ar fi trebuit să scoată cuţitul, dar braţele îi atârnau inerte. Izzat rânjea încântat. Ochii lui îl sfredeleau, de parcă ar fi putut să-i citească gândurile, să-i zărească umbrele spaimei.

— Pot să-ţi fac rost de o armă Enfield – zise Izzat. Te va costa zece lire, dar merită. Nimereşti de la douăzeci de mile. O să-l ucidem pe şeicul Jamil şi o să ne întoarcem în satul nostru înainte să atingă pământul. Vom fi eroi. Chiar şi Muftiul va auzi de fapta noastră.

— Zece lire sunt bani mulţi – zise Wagil.

— Vinde din bijuteriile lui Hamdah. O să merite, vei vedea. Vrei ca tatăl tău să-şi bată joc de tine în cafenea toată viaţa?

Deci aşa mă văd restul oamenilor? – îşi zise Wagil nervos. Oare tatăl meu mă face să par chiar atât de ridicol?

— O să-l împuşc pe şeicul Jamil drept în inima – zise el – şi pe urmă o să te ucid pe tine.

— Nu sunt inamicul tău, Wagil, vei vedea.

Wagil simţea că era încolţit.

— O să trag un pârţ drept în nasul tău.

Izzat nu luă în seamă insulta.

— Adu banii mâine la cafenea. Dacă nu, ia bijuterii. O să aranjez totul prin unchiul meu. Cumpără tot timpul arme pentru *mujahedini*. O să-ţi fac rost de o puşcă bună. Te vor invidia toţi din Rab'allah!

Wagil se întoarse şi se îndepărtă. Îi venea să plângă. Izzat îl dusese pe un munte înalt şi cale de întoarcere nu era. Acum trebuia să sară sau să-şi pună văl şi să devină femeie. Ar fi vrut să se înfurie, dar îi era doar frică.

— Vom fi eroi! – îi strigă Izzat din beznă.

Eroi, murmură Wagil, îşi dorea cu disperare să devină erou. Dar în viitorul său nu vedea decât moarte.

Talbieh

Henry Talbot stătea la masa din curte, în timp ce Majid îi servea micul dejun. Îi plăcea cel mai mult acest moment al zilei. Era răcoare aici, iar smochinul vecinului îşi întinsese crengile peste zid, oferindu-i umbră. La această oră îi plăcea să stea în linişte; Elizabeth nu se trezea niciodată mai devreme de prânz, aşa că se bucura să ia micul dejun de unul singur.

Curtea era în formă de dreptunghi, jumătatea de sus fiind acoperită de aripile casei. Într-unul din capete, uşi duble de sticlă dădeau în living-room-ul principal; la dreapta, o uşă de lemn ducea în camera bătrânei Hasna; la stânga era bucătăria şi sufrageria. Restul curţii era înconjurată de un zid înalt, văruit în alb, cu nişte nişe de ceramică albastră şi albă săpate în el, unde stăteau ghivecele cu geranium. În capătul îndepărtat al curţii se înălţau doi pini Aleppo, foşnind în vânt ca nişte adolescenţi îndrăgostiţi.

Majid aduse micul dejun pentru Talbot, pe o tavă de argint; marmeladă făcută de Rose, unt, pâine prăjită, şuncă, o omletă şi un ceainic cu ceai de Ceylon. Puse jos tava, aranjând cu grijă, de fiecare parte a farfuriei, cuţitul şi furculiţa de argint. Aşeză coşul cu pâine prăjită în mijloc, alături de unt şi marmeladă, şi turnă ceaiul în cana de porţelan, din ceainicul de argint.

Aşeză şerveţelul în poala lui Talbot, aşa cum îl învăţase, şi

ridică tava, gata să se retragă în bucătărie. Dar ezită, aşteptând în spatele lui Talbot.

Talbot băgă în gură o bucată de omletă şi-l privi întrebător pe Majid.

— S-a întâmplat ceva, Majid?

— Iartă-mă, effendi. Am necazuri.

Lui Talbot îi veni să zâmbească. Îi împrumutase lui Majid câteva cărţi vechi de gramatică să-l ajute în învăţarea limbii engleze, dar rezultatele se dovediseră câteodată puţin bizare.

— Pot să te ajut cu ceva?

— Vă rog să mă scuzaţi effendi, dar aceasta ar fi dorinţa mea.

Talbot puse jos cuţitul şi furculiţa şi îşi şterse buzele cu şerveţelul.

— Atunci ar fi mai bine să-mi spui.

— Este o problemă delicată, effendi. Tatăl meu, după cum ştiţi, este un om important în satul lui. Este muktar în Rab'allah de mulţi ani. Acum a fost groaznic de umilit. Un soldat al armatei britanice a venit şi a numit alt muktar – cineva care nu face mai multe parale ca excrementele unei cămile bolnave, vă rog să mă scuzaţi, effendi. Este o calamitate îngrozitoare. Întregul meu sat fierbe de indignare. Tatăl meu este cel mai loial prieten al regelui Marii Britanii, aşa cum ştie întreaga Palestină. Or, este imposibil să descrii în cuvinte obişnuite nedreptatea acestei fapte.

Talbot sorbi din ceai. Cunoştea prea bine noua politică a guvernului. Directiva venise chiar de la Londra, unde credeau că ştiu totul despre problemele arabe din Palestina, uitându-se doar pe harta Ierusalimului. Era revoltător, dar şi el, la fel ca ceilalţi funcţionari guvernamentali din Palestina juraseră să ducă la îndeplinire astfel de directive, chiar dacă erau în dezacord total cu propriile lor păreri.

— Cum se numea soldatul britanic? – întrebă el.

— Se numea căpitanul Terrence Mannion – zise Majid, repetând ceea ce Rishou îi spusese noaptea trecută. Este muktar în Ipswich.

— Bine. Lasă pe mine, Majid. O să cercetez şi o să văd ce se poate face.

Bineînţeles, era puţin probabil că o să poată rezolva ceva. Armata îndeplinea politica oficială a guvernului. Dar, dacă Mannion făcuse o alegere personală, poate că ar fi posibil să-l influenţeze şi să-l convingă să-şi schimbe părerea. Pe de altă

parte, armatei britanice nu-i convenea ca civilii să se bage în treburile lor, mai ales dacă civilul le era compatriot. Aşa că era mai mult ca sigur o cauză pierdută. Dar va încerca.

— Îţi mulţumesc, effendi – zise Majid. Familia mea va fi recunoscătoare. Grozav! Mai mult decât recunoscătoare!

— Nu pot garanta nimic.

— Da, effendi. Bineînţeles – zise el.

Dar era evident din altitudinea lui Majid că el considera totul ca şi rezolvat.

Majid dispăru în bucătărie şi Talbot îşi îndreptă din nou atenţia asupra micului dejun. Mare ruşine ce facem cu oamenii aceştia, se gândi el. Nu-l susţinem nici pe Muftiu, nici pe sionişti. Suntem ca gemul dintr-un sandwich şi într-o zi vom fi storşi şi daţi afară.

Beit Shabus

Izzat şi Wagil se ascunseră printre smochinii din sat, pe înserate, şi, apoi, se îndreptară grijulii pe potecă, strângând puştile în mâna dreaptă. O lună plină, sângerie se ridicase deasupra dealurilor.

După miros, ştiau că se apropiaseră de sat înainte să vadă cu ochii; era o duhoare cunoscută – un amestec de nucşoară, tămâie şi canalizare. Când ajunseră la marginea livezii, se aruncară pe burtă să aştepte. Satul era cufundat în întuneric, cu excepţia flăcării portocalii a focurilor la care se pregătea mâncarea. Auziră câinii ciorovăindu-se în noroi pentru câteva ciolane şi un om uşurându-se într-un şanţ din apropiere.

Luna se urcă pe cerul nopţii, luminând satul ca reflectoarele evreilor. Era uşor să distingi casa şeicului Jamil. Toţi şefii de trib aveau case din piatră şi erau singurii care-şi puteau permite toalete exterioare. Şeicul achiziţionase, de asemenea, o lanternă cu kerosen, plătind un preţ exorbitant. Acum, strălucea la ferestrele casei sale, sus pe deal.

Wagil stătea liniştit. Simţea cum îi zvâcneşte sângele în tâmple. Nu ştia cum să acţioneze. Planurile pe care şi le făcuseră se limitaseră doar la cumpărarea unei puşti.

— Şi acum? – şuieră Wagil.

— O să ne ascundem lângă casă şi o să-l aşteptăm să iasă.

— Şi dacă nu iese?

— Atunci o să ne întoarcem mâine – zise Izzat.

Wagil observă că-i tremura vocea. Ticălosul, este mai înspăimântat ca mine, se gândi Wagil. Se roagă la Dumnezeu să nu apară şeicul Jamil, ca să poată spune că sorţii au fost de partea lui.

— Pare un plan bun – zise Wagil.

Bezna panicii sale fu luminată de o primă licărire de speranţă. Vor sta aici un timp, în noroi, până când vor adormi cu toţii şi apoi se vor întoarce acasă. Va avea o puşcă s-o arate tuturor şi putea inventa câte minciuni poftea. Poate că lucrurile n-or să iasă chiar atât de rău diseară.

Izzat îşi sprijini fruntea de mânerul Mauser-ului. Acum, când aşteptarea îi domolise frica, oboseala începuse să pună stăpânire pe el. Închise ochii şi se gândi la unchiul său. Timp de trei ani trăise în umilinţa evenimentelor de la nunta lui Rishou. Când şeicul Daoud formase o bandă de Luptători Sfinţi în satul lor, îi dăduse lui Izzat rangul de locotenent, unul din cele mai de jos. Toţi ceilalţi erau fie maiori, fie căpitani. Ar fi putut să-l facă mascota regimentului.

Şi acum o să le arate ce grozav era! Dacă dădea greş şi gărzile de pază ripostau, îl va pune pe Wagil să-l acopere şi-l va lăsa aici, să se sacrifice, în timp ce el va încerca să scape. De data aceasta, nu va mai fi descoperit!

Wagil mângâie mânerul noii sale puşti. Îi plăcea răcoarea metalului şi forţa masculină pe care o degaja. Izzat se ţinuse de cuvânt. Era un Lee Enfield. Izzat spunea că însuşi Lawrence luptase cu acest gen de arme împotriva turcilor. Wagil se îndoia că putea nimeri ţinta de la douăzeci de mile, dar era, oricum, o armă bună. De aici înainte, se hotărî el, o va purta peste tot.

Se făcuse târziu. În curând, îşi spuse el, o vor lua înapoi prin livezile de smochini şi chinul va lua sfârşit Aşa îşi va dovedi vitejia faţă de Izzat! Auzea murmurul unor glasuri de bărbaţi, purtate de vântul nopţii dinspre casa şeicului Jamil. Izzat spune că este însoţit în permanenţă de gărzi înarmate. Era o nebunie să te gândeşti la aşa ceva, îşi spuse el.

Dar câte va avea de povestit mâine la cafenea! Cu unele adăugiri personale, bineînţeles!

Luna ajunsese sus pe cer. Noaptea era liniştită. Se abandonase strigătelor ritmice ale greierilor. Wagil îl trase de

umăr pe Izzat.

— Trezeşte-te!

Izzat se trezi.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic. Dorm cu toţii. Hai să mergem acasă.

Izzat îşi frecă faţa.

— Bine, dar să nu uiţi că tu ai propus primul.

— N-o să fie nimic astă-seară – zise Wagil.

Dar, când îşi ridică privirile, zări agitaţie în faţa casei. Un bărbat înalt, cu o lampă de kerosen în mână dreaptă ieşi din casă. Lanterna îi lumină faţa. Era şeicul Jamil.

Înainte ca ei să poată reacţiona, dispăru în toaletă.

— El este – zise Wagil.

Auzea respiraţia lui Izzat.

— El este – repetă el.

— Ştiu.

— Şi acum ce facem?

Izzat îşi şterse mâinile de abbayah şi îşi fixă puşca. Wagil îl imită. Allah, ajută-mă! Din toaletă răsunau vânturile trase de şeicul Jamil, urmate de un ghiorăit puternic, semn că-şi golise intestinele.

Izzat chicoti nervos.

Wagil simţi o apăsare pe piept. O să se întâmple! O s-o facă!

Uşa se deschise şi şeicul Jamil ieşi, ţinând lanterna deasupra capului. Reprezenta o ţintă perfectă.

O să-i spun lui Izzat să tragă primul, se gândi Wagil. Poate că n-o s-o facă şi va fi prea târziu.

Şeicul Jamil se pregătea să intre în casă.

Wagil îl privea prin cătare, orbit de sudoare şi de frică. Se ruga în continuu.

Sunetul împuşcăturii răsună atât de aproape, încât îl făcu să strige. Îl văzu pe şeicul Jamil clătinându-se şi prăbuşindu-se lângă perete. Lanterna îi căzu din mână şi sticla se făcu ţăndări.

Beznă.

Wagil stătea liniştit, ascultând paşii lui Izzat, care o luase la fugă. Nu putea să se mişte. Am făcut-o, se gândi el. Am făcut-o! Frică, panică, uimire îi pulsau în vene. Bărbaţii se năpustiseră afară din casă. Strigătele lor alarmate se răspândeau în tot satul.

Trebuie să scap de aici!

Sări în picioare şi începu să alerge. Deodată, îşi dădu seama

că nu mai avea puşca. Dar era prea târziu să se întoarcă s-o ia. Fugea repede, inspirând adânc şi alunecând pe pietre.

O umbră apăru dinaintea lui. Ceva îl lovi drept în piept.

Se ridică gâfâind. Omul de care se ciocnise stătea în picioare, mut de uimire. Luna îi lumina chipul. Era Naji, nepotul şeicului Jamil. Îl cunoştea. Câteodată beau cafea împreună la cafenea.

Wagil ţâşni ca din puşcă printre copaci.

Allah, ajută-mă! Ce mă fac acum?

23

Rab'allah

Când căpitanul Terrence Mannion se întoarse la Rab'allah, se aştepta să aibă necazuri. Adusese cu el un inspector britanic CID şi doi evrei din poliţia palestiniană. În spatele lor, într-o maşină blindată, se afla un pluton de infanterişti din Royal Suffolks.

Uciderea şeicului Jamil reprezenta o provocare directă aruncată autorităţii britanice din zonă. Din fericire, ucigaşul fusese recunoscut şi martorul, nepotul victimei, era gata să depună mărturie la tribunal. Mannion era convins că asasinatul fusese sugerat de Muftiu şi că era îndreptat împotriva deciziei sale de a înlocui muktarul existent.

De data aceasta, în timp ce convoiul şerpuia pe străzile înguste, nu mai întâlniră copii sau feţe curioase; fură întâmpinaţi de priviri duşmănoase şi o tăcere ostilă. Toţi ştiau de ce veniseră.

Când ajunseră acasă la muktar, Zayyad şi Rishou Hass'an îl aşteptau în uşă.

— Am mandat de arestare pentru Wagil Hass'an – îi spuse Cooper, inspectorul CID, lui Rishou.

Rishou îi traduse lui Zayyad şi apoi se întoarse din nou spre Cooper.

— Tatăl meu doreşte să ştie de ce vrei să-i iei fiul.

Cooper se uită la mulţimea de săteni care se strânseseră în jurul lor. Oamenii lui Mannion păreau nervoşi. Erau grupaţi într-un semicerc, în spatele lor, cu ochii atenţi. Ţineau armele în jos, dar li se albiseră degetele pe patul puştii.

Cooper era un om înalt, peste 1,80, şi avea o experienţă de

doisprezece ani în Ţara Sfântă. Mai întâlnise mulţimi ostile şi altă dată. Ştia să se descurce.

— Noaptea trecută, şeicul Jamil a fost omorât la Beit Shabus. Există mai mulţi martori care l-au văzut pe fiul dumneavoastră trăgând glontele ucigaş.

De fapt, nu exista decât un singur martor, care-l văzuse după comiterea crimei, dar acestea erau subtilităţi avocăţeşti. Deocamdată, trebuia să facă impresie bună.

Rishou traduse ce spusese Cooper.

Lui Zayyad nu-i venea să creadă.

— Fiul meu n-are nici o puşcă şi chiar dacă ar avea, n-ar fi în stare să ucidă pe nimeni cu ea. Băiatul nu şi-ar găsi nici propriul penis în beznă, dacă n-ar fi fixat între picioare!

— Tatăl meu spune că fiul lui nu are armă. – traduse Rishou –, aşa că este imposibil să fi făcut asta.

— Avem martori – insistă Cooper. Trebuie să ne spuneţi unde se află!

— Sunt autorizat să folosesc forţa dacă va fi necesar – adăugă Mannion şi Cooper se strâmbă.

Una era să faci pe grozavul, şi alta pe prostul.

— Tatăl meu vă anunţă că Wagil a plecat în pelerinaj la Mecca – zise Rishou –, aşa că n-aveţi decât să vă pişaţi pe piciorul unei cămile!

* * *

Wagil stătea după uşă şi asculta discuţia dintre englez şi tatăl său. De partea cealaltă a camerei, femeile-l priveau albe la faţă de groază. Lui Wagil îi era ruşine să se ascundă aici cu femeile şi să-l audă pe tatăl său glumind în ceea ce-l privea.

— Poliţaiul spune că are o declaraţie din partea unui martor – îl auzi pe Rishou spunându-i tatălui lor.

Naji! – se gândi Wagil. Ar fi trebuit să-i tai gâtul.

— Atunci înseamnă că fiul meu are o dublură – spunea Zayyad. Şi dacă îl găsesc, spune-le că-l schimb cu plăcere cu Wagil.

Wagil strânse din dinţi şi îşi stăpâni lacrimile de furie. Nedreptatea îl ardea ca un fier înroşit. Doar se dusese să-l omoare pe şeicul Jamil, nu? Dar Izzat fusese cel care trăsese. Însă ce conta? Noroc că Izzat fusese mai rapid. Oricum, nici el nu

merita să fie umilit de faţă cu toţi în asemenea hal.

— Spun că au mandat să ne percheziţioneze casa – îi spuse Rishou lui Zayyad.

— Atunci ar fi bine să-l strigi pe frate-tău să iasă de sub pat şi să sară repede pe fereastră – zise Zayyad.

— Nu! – zbieră Wagil şi ieşi din casă.

Cooper zâmbi. Acesta era un lucru neaşteptat. Nu credea că fiul muktarului mai era încă aici. Va fi un punct pozitiv faţă de superiorii lui.

Zayyad îşi ridică mâinile disperat.

— Ce faci?

— Eu am făcut-o! – îi strigă el tatălui său. Eu am făcut-o! Nu Rishou, nu Majid, ci eu! Primul tău fiu, cel care nu este în stare să-şi găsească penisul în beznă! M-am răzbunat în locul tău!

Se întoarse spre ceilalţi săteni.

— Eu am făcut-o! L-am ucis pe şeicul Jamil! Dintr-o singură împuşcătură! Boom!

— Taci din gură – zise Zayyad.

— Ba nu, n-o să mai tac! Nu mai vreau să tac şi gata! Ţi-ai bătut întotdeauna joc de mine, de faţă cu toţi! Eu am făcut-o! L-am ucis, da!

Cooper făcu semn din cap şi cei doi poliţai îl înşfăcară pe Wagil. Unul din ei îi întoarse mâinile la spate, iar al doilea îi puse cătuşele. Un murmur furios se ridică din mulţime.

— Nu fi prost, Wagil! – îi zise Rishou. Dacă mărturiseşti poliţiei, o să te spânzure.

Wagil îl ignoră.

— Mai ţi-e ruşine cu mine? Mai vrei să-l găseşti pe celălalt Wagil şi să mă schimbi cu el? – îi strigă el lui Zayyad.

Cei doi poliţai îl traseră spre jeep. Rishou încercă să-i oprească, dar Cooper se postă în calea lui.

— Nu semna nimic, Wagil! – îi strigă Rishou. Altfel o să ajungi în ştreang.

— Ce se întâmplă? – îl întrebă Mannion pe Cooper. Ce tot strigă?

Cunoştinţele lui Cooper în materie de arabă erau limitate.

— Cred că fiul muktarului vrea să spună că el a comis crima. Şi nu cred că fratelui său îi convine.

Rămase între Wagil şi ceilalţi arabi, până când prizonierul fu aşezat pe bancheta din spate a jeepului, între poliţai.

Soldaţii se retraseră în ordine spre maşina blindată. Mulţimea se luă după ei.

— Hai să plecăm odată de aici! – zise Mannion.

Rishou sărise pe platforma jeepului.

— Nu semna nimic, Wagil. O să mă duc să discut cu Majid. Effendi Talbot o să te scoată din închisoare. Ai grijă să nu mărturiseşti nimic!

Mannion porni motorul şi băgă în viteză. Rishou fu aruncat pe jos. Jeepul ieşi din sat, urmat de Rishou şi alţi săteni care alergau după ei. Câţiva dintre ei se opriră să ia pietre şi să le arunce în direcţia maşinii. Apoi, maşina blindată veni uruind şi-i împrăştie pe alei.

Rishou privi dâra de praf lăsată de convoi, în timp ce se îndepărta în vale. Când se întoarse, piaţa era goală. Se ridicaseră cu toţii. Femeile bârfeau la fântână şi bărbaţii stăteau tăcuţi şi îngânduraţi la cafenea.

Zayyad îşi desfăcu mâinile disperat. Tatăl său, care lui Rishou i se păruse un gigant de când se ştia, arăta dintr-o dată mic şi îmbătrânit.

Ierusalim

Wagil îşi simţea capul foarte limpede, ca şi când ar fi fumat haşiş. Se vedea că îi impresionase pe britanici. Nu dăduse nici un semn de frică. Cooper părea să admire calmul cu care îi descrisese asasinarea şeicului Jamil; cum aşteptase cu răbdare şi curaj lângă locuinţa şeicului şi apoi îi găurise fruntea cu un glonte, deşi fusese o noapte întunecată; cum lăsase puşca la locul crimei fiindcă nu dorise să-şi mânjească mâinile cu arma care-l omorâse pe câinele de Jamil.

Un poliţai arab care stătea lângă Cooper traducea totul în engleză, iar un poliţai englez care stătea la o masă, într-un colţ, ţăcănea la o veche maşină de scris, transcriind totul pe foi albe de hârtie. Când termină, îi cerură să semneze în josul paginii dactilografiate. Ezită doar pentru o clipă înainte să-şi scrie numele.

Toţi din Rab’allah vor discuta despre el. Tatăl său îşi va sfâşia hainele şi-l va ruga pe Allah să-l ierte pentru insultele pe care le adresase celui mai mare şi mai viteaz fiu al său; Rishou va rămâne ruşinat în umbra sa, acum şi pentru totdeauna; Hamdah

va plânge, condamnată să-şi petreacă restul zilelor în chin, acum când îşi va da seama că respinsese un erou.

Şi Izzat? Oare prin ce trecea Izzat chiar acum? – se întreba Wagil. Probabil că era convins că l-am trădat englezilor. Oare ce-o să spună când va descoperi că i-am salvat pielea de şacal împuţit? O să se roage la Allah pentru mine? Sau o să se înverzească de invidie că n-a avut curajul să mă urmeze în Paradis, ca un adevărat martir al cauzei palestiniene?

Martir!

Ştia că ar fi trebuit să se teamă. Dar acum îi venea să râdă în nasul acestor poliţai, pentru că, în final, totul se dovedise a fi foarte uşor. Şi-ar fi dorit să asiste la propria sa înmormântare, să le vadă feţele şi să bea de bucurie că erau trişti şi plini de regret.

Cooper privi bucata de hârtie din mână cu ochii unui om care primise un dar mic şi neaşteptat. Superiorii lui se vor bucura. În ultimele luni, tot mai multe asasinate rămăseseră nepedepsite. Cazul acesta îi va face să treacă drept Sherlock Holmes.

Îl studia atent pe prizonier. Se vedea că nu era mare lucru de capul lui. Râdea prosteşte şi ochii îi sclipeau nefiresc. Bănuia că lucrurile nu erau chiar atât de simple pe cât păreau, dar, vorba, mamei sale, calul de dar nu se caută la dinţi. Semnase declaraţia, iar acest lucru era suficient.

Îi spusese stenografului să omită partea în care Wagil spunea că perforase fruntea victimei. De fapt, gloatele intrase în plămânul drept şi bătrânul şeic murise după câteva ore de chinuri, în durere. Totuşi, potrivit experienţei sale, ucigaşilor le plăcea să exagereze puţin. În colţul camerei era o puşcă. Cooper se ridică şi o aduse la masă, ţinând-o atent de ţeavă şi mâner. O aşeză în faţa lui Wagil.

— Spuneţi-i că aceasta este arma găsită la locul crimei – îi zise el interpretului. Întreabă-l dacă îi aparţine.

Translatorul traduse în arabă.

— Da, spune că este puşca folosită să-l ucidă pe şeicul Jamil. Vrea să fie trimisă înapoi familiei.

— O să vedem – zise Cooper.

Totul era atât de limpede. O mărturisire semnată, chiar şi o armă lăsată la locul crimei, din care se trăsese un glonte. Singura problemă era raportul balistic. Glontele care-l ucisese pe şeic era de calibru 0,257, iar puşca de pe masă avea calibrul 0,313. De

asemenea, nu existau urme de praf de puşcă pe ţeavă, aşa că aceasta nu putea fi arma crimei, contrar declaraţiilor lui Wagil Hass'an.

Dar Cooper hotărâse că n-o să-şi piardă timpul său preţios încercând să rezolve această problemă. Nu merita pentru un prăpădit de arab mort. Raportul balistic se putea rătăci foarte bine într-un dosar. Se mai întâmplase şi până acum. Şi lipsa prafului de puşcă pe ţeavă se putea rezolva imediat. De îndată ce se va termina interogatoriul, va ieşi în curte şi va trage un glonte într-un copac cu arma cu pricina.

Faptul că acest nebun dorea să treacă drept autorul unei crime pe care n-o înfăptuise îl depăşea. Dar nu era pus aici ca să înţeleagă motivaţiile oamenilor, ci doar ca să rezolve crimele. Ticălosul spusese că o făcuse. Ce mai conta daca era adevărat sau nu?

— Bun, du-l în celulă – îi zise el poliţistului. Ai grijă să fie tratat cu blândeţe. Daţi-i să mănânce. Ticălosul mi-a făcut o favoare, aşa că măcar atâta lucru să-i ofer şi eu.

Henry Talbot stătea la balcon şi contempla panorama oraşului cu acelaşi nesaţ ca şi-n prima zi. Avea mereu senzaţia că era transportat în timp, în paginile mucegăite ale Bibliei. Numele de Ierusalim căpătase o rezonanţă mitică, la fel ca Babilon şi Ierihon. La liceul din Guildford, îşi dăduse seama abia în al treilea an că acest oraş exista cu adevărat. De fiecare dată când îl privea, auzea parcă, glasurile băieţilor răsunând pe coridoare:

N-o să încetez niciodată lupta
Şi nici sabia n-o să-mi adoarmă în mână
Până când nu voi reconstrui IE-RU-SA-LI-MUL
Pe pământul verde şi plăcut al Angliei!

În schimb, Anglia îşi construise propriile sale monumente în Ierusalim. În vârful culmii Julian's Way, Hotelul Regele David domina orizontul Ierusalimului – o clădire urâtă din beton, cu şase etaje. Una dintre aripi adăpostea mii de birouri guvernamentale minore – parte a vastei birocraţii instaurate de britanici în Palestina. În depărtare, se vedeau cele trei pante ale Muntelui Scopus, brăzdate de rândurile albe ale Cimitirului militar britanic, un permanent memento, al preţului plătit pentru câştigarea Oraşului Sfânt. Crucile, aici, şi mai grăitoare pentru sacrificiul suprem, alături de mormintele albe, puternic reliefate

ca nişte schelete pe fundalul întunecat al pinilor.

La sud, dincolo de un crâng de măslini, se ridicau înălţimile împădurite unde îşi avea reşedinţa înaltul Reprezentant al Coroanei Britanice în Palestina. Locul se numea Dealul Sfatului Rău, o glumă bine cunoscută populaţiei locale. Acolo, pierdut în singurătatea tufişurilor de trandafiri şi a pinilor Aleppo, Sir Alec McIntosh se confrunta cu o situaţie asemănătoare cutiei Pandorei. Balfour eliberase demonii în 1917, când promisese Palestina evreilor. Guvernul britanic de atunci permisese evreilor să se reverse în ţară şi, cu toate că acum impuseseră restricţii emigraţiei evreieşti, era prea târziu. O dată cu monstrul sionismului, Balfour eliberase, fără să vrea, şi alt demon: naţionalismul palestinian.

Aceste două bestii vor cutremura Palestina, se gândi Talbot, o vor zgudui cu o forţă care nu se mai manifestase de două mii de ani. Se temea că-l va dărâma şi pe Înaltul Reprezentant al Coroanei de pe dealul său şi va prăvăli zidurile regelui David, adăugând şi mai multe cruci albe cimitirului de pe Muntele Scopus.

Dar nu putea face nimic, la fel cum n-avea nici o putere să oprească săparea noului mormânt în pământul fierbinte al dealurilor Iudeii de deasupra Rab'allahului. Raportul pe care-l primise de la sergentul de poliţie din Ierusalim era foarte concludent. Wagil Hass'an dăduse o declaraţie scrisă şi semnată. N-avea cum să-l salveze. Bietul Majid. Îl implorase să-l ajute, fiind sincer convins că Talbot avea puterea lui Pilat asupra fratelui său. Oare ce-o să-i spună?

Guvernul îl considera pe Wagil Hass'an răspunzător de moartea şeicului Jamil; dar şi Mannion avea o parte din vină, se gândi Talbot. El fusese cel care declanşase aceste răzbunări, înlocuind în mod arbitrar pe Zayyad Hass'an cu un spion de-al său.

Dacă ar fi să-i urmărim pe toţi cei vinovaţi, îşi spuse el, atunci ar fi trebuit spânzurat, de asemenea, şi nebunul de la Whitehall care se gândise la asemenea tâmpenie; omul care, fără să cunoască problemele arăbeşti, considerase oportun să trimită directiva pe care Mannion o dusese la îndeplinire. Ignoranţa oarbă îl ucisese pe şeicul Jamil şi tot ignoranţa oarbă semnase condamnarea la moarte a lui Wagil Hass'an.

Această ignoranţă oarbă îi va ucide pe mulţi până când

dominaţia britanică în Palestina va lua sfârşit.

24

Sir Alec McIntosh îşi ridică privirile când intră Talbot. Primul său secretar stătea în spatele lui, cu un dosar în mână, indicând locul unde Sir Alec trebuia să semneze.

— Ah, Talbot – zise el. N-am de gând să te reţin mult.

— Da, domnule.

Talbot aşteptă până ce Sir Alec puse jos stiloul.

Sir Alec se sprijini de spătarul scaunului.

— Ai un stomac tare?

Talbot se întreba ce voia de fapt.

— La fel ca toţi ceilalţi, domnule.

— Mâine la închisoare va avea loc o execuţie. Am nevoie de cineva care să asiste din partea Guvernului Majestăţii Sale. L-aş fi trimis pe Simpson, dar este plecat la Acra.

Talbot se albi la faţă.

— Înţeleg.

— Ora zece. Ai grijă să ajungi la timp, da?

Primul secretar puse alt document pe birou, în faţa lui şi Înaltul Reprezentant îşi ridică stiloul.

— Da, domnule – spuse Talbot şi ieşi din cameră.

Wagil avea cătuşe la mâini, era nebărbierit şi murdar. Stătea cu picioarele încrucişate pe podeaua celulei sale, cu capul plecat. Nu-şi ridică privirile când paznicul descuie uşa, deşi auzise glasul tatălui său.

Zayyad se lăsă pe vine şi-l scutură de umeri. Wagil înălţă capul. Era palid şi avea cearcăne negre în jurul ochilor, pentru că nu dormise.

— Fiule! Murmură Zayyad.

— Deci eşti, în sfârşit, mândru de mine!

— Te rog să mă ierţi!

Wagil nu-i răspunse. Se uită la Rishou.

— Ah, frăţioare!

Rishou sesiză tremurul din vocea sa. Acum nu mai vrea să moară, îşi zise el. Nebunia, care-l făcuse să semneze confesiunea aceea, dispăruse.

— Ce se spune despre mine în sat?

— Că eşti un leu şi un erou al Palestinei – spuse Rishou.

Mă rog, unii dintre ei spuneau asta. Alţii spuneau că ar fi trebuit să fugă şi să se ascundă la beduini, considerând că fusese un nebun să se predea atât de uşor. Dar şeicul Daoud era încântat, bineînţeles. Orice duşman al britanicilor era prietenul Muftiului şi se bucura că Zayyad îşi dovedise, în sfârşit, loialitatea faţă de cauză, prin sacrificiul fiului său cel mare.

— Mai există o şansă – zise Zayyad. Majid a vorbit cu effendi Talbot. A scris însuşi regelui Marii Britanii!

— Trebuia s-o fac – îi spuse Wagil lui Zayyad. Ştiam că Rishou n-ar fi fost în stare.

Un şarpe până în ultima clipă, se gândi Rishou.

— Iartă-mă – spuse Zayyad. Spune-mi că mă ierţi pentru răul pe care ţi l-am făcut.

— Vezi, în sfârşit, că sunt un leu! Da, acest fiu al tău care nu era în stare să-şi găsească penisul în întuneric!

— Te rog, Wagil, m-am umilit în ochii lui Allah. Dă-mi iertarea ca să trăiesc liniştit restul zilelor mele.

Wagil clătină din cap.

— N-o să te iert niciodată.

Dimineaţa, când răsare soarele din spatele Muntelui Măslinilor, valea Iordanului este învăluită în pâclă; dar, pe înserate, lumina este clară şi strălucitoare. Pantele munţilor sunt scăldate în violet, iar umbrele culmilor, aurii.

Henry şi Elizabeth Talbot priveau jocul de lumini dinaintea lor. Îşi beau în linişte ceaiul şi bitterul, măcinat fiecare de propriile sale dezamăgiri. Se îmbrăcaseră elegant pentru cină, aşa cum era obiceiul, Talbot în smoching, Elizabeth în rochie albă de muselină, şi coborâseră la parter.

Clopotele Bisericii Mormântului Sfânt băteau şi muezinii chemau credincioşii la rugăciune.

Oraşul era încă toropit de căldură, dar aici, în sufrageria cu gresie albă şi neagră, era răcoare. Masa din lemn de trandafir fusese aranjată cu şerveţele de pânză irlandeză şi porţelan Wedgewood. Un pahar de cristal Waterford, mânjit de ruj de buze, sună când Elizabeth îl atinse cu arătătorul.

— Te-am rugat să nu faci asta!

— Te deranjează, dragă?

— Strică cristalul.

— Vai, ce proastă sunt. Nu-mi place să vandalizez vesela noastră.

— N-am vrut să fiu nepoliticos, doar că am multe pe cap.

Elizabeth îşi coborî vocea.

— Am auzit că fratele lui Majid o să atârne în ştreang mâine.

Îşi duse mâna la gâtul ei drăguţ şi îşi scoase limba afară.

— Nu mi se pare deloc nostim.

— Sigur, nu este nostim dacă eşti tu în ştreang. Dar tu trebuie doar să priveşti, dragul meu.

— Este destul de rău.

— N-am asistat niciodată la o spânzurătoare. Mă bazez pe tine să-mi descrii în amănunt.

Majid veni din bucătărie cu două farfurii. Cotlete de miel şi cartofi. Le puse pe masă şi le umplu paharele cu vin de Burgundia.

Elizabeth îl privi pe Majid întorcându-se în bucătărie.

— Suportă destul de bine, nu ţi se pare?

— Te rog, n-ai vrea să renunţăm la acest subiect?

— Îmi pare rău, dragul meu. Te deranjează?

— Poate că ai vrea să asişti la execuţie în locul meu?

— Nu aş avea nimic împotrivă.

— Ar fi trebuit să te naşti bărbat.

— Şi tu la fel, dragul meu.

Talbot ignoră remarca. Tăie cotletul de miel. Un suc roşu ţâşni. Îşi imagină că era inima soţiei sale.

— Ştie că vei fi acolo mâine? Când îl vor spânzura pe fratele lui?

— Nu.

— Ce drăguţ – zise Elizabeth în timp ce-şi sorbea vinul şi îşi lingea picăturile roşii de pe buze – ce drăguţ!

25

Era cald în camera de execuţie. Nu existau ferestre; singura lumină venea de la un bec electric agăţat, în tavan, acoperit cu un grătar de fier. Încăperea era goală, cu excepţia spânzurătorii.

Sudoarea i se scurgea în ochi, înţepătoare ca sarea prelingându-se pe şira spinării. I se udase cămaşa.

Totuşi, îi era frig.

Guvernatorul, pe nume Weatherby, era un tip din Yorkshire, scund, cu o mustaţă groasă, galbenă, care-i amintea lui Talbot de o mătură. Avea pungi sub ochi şi obrajii erau brăzdaţi de vase de sânge. Beţiv, îşi spuse Talbot. Era îmbrăcat ca la înmormântare, cu costum negru urât şi cravată. Dar, după atitudinea lui, ai fi zis că aşteaptă să înceapă un meci de fotbal.

Weatherby se uită la ceas.

— Urâte condamnările astea prin spânzurătoare!

— Nu-mi dau seama – zise Talbot.

Watherby mormăi.

— În ultimele douăsprezece luni am atârnat în ştreang mai mulţi decât pot număra.

Îşi tamponă faţa cu batista.

— Am vorbit cu Simpson al vostru despre asta. Ora zece este prea târziu pentru astfel de lucruri. Ar trebui să discuţi cu Alec Cum-Îi-Zice. Spune-i că ar trebui să începem mai devreme. Prea cald la ora zece în plină vară.

Talbot îşi dădu seama că Weatherby se referea la Înaltul Reprezentant al Coroanei.

— O să-l informez pe Sir Alec – zise el.

Weatherby se uită din nou la ceas.

— Sper să nu facă urât. Ştii, unii dintre ei creează mari probleme – îi explică el, ca şi când lui Talbot i s-ar fi părut surprinzător că oamenii nu erau gata să moară.

— Poate că va găsi alinare în credinţa lui. Presupun că va fi prezent şi un imam?

— Un ce? Nu, nu, n-avem aşa ceva pe aici. Dacă vor un preot, ei bine, au unul. Oricum este o aiureală, după părerea mea. Când mori, mori şi gata; restul rămâne doar între tine şi viermi.

— Refuzi unui condamnat alinarea religiei sale?

Weatherby îl privi dispreţuitor.

— Dacă eşti nemulţumit de felul cum îmi fac treaba, domnule Talbot, n-ai decât să-i spui bătrânului Cum-Îi-Zice. Dar este destul de dur pe aici şi n-am timp să găzduiesc vicari.

Paşi grei răsunară pe coridor. Paznicul-şef conducea grupul. Era urmat de Wagil, îmbrăcat în tradiţionala uniformă roşie a condamnaţilor. Avea lanţuri la mâini şi la picioare şi era susţinut din ambele părţi de câte un soldat. Când văzu eşafodul, începu

să strige şi să se zbată.

Weatherby pufni pe sub mustaţă.

— Ah, fir-ar să fie, un agitat. Astăzi este prea cald pentru agitaţi, nu-i aşa, domnule Talbot?

În dormitor era întuneric. Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce nu se scula înainte de prânz, de obicei, dar, în dimineaţa aceasta ceruse în mod special să i se aducă micul dejun la oră zece. Majid înţelese instinctiv perversitatea acestei dorinţe. Ora zece era momentul fixat pentru execuţia fratelui său.

— Bună dimineaţa, Majid.

— Bună dimineaţa, Lady Talbot.

Purta o cămaşă de noapte din dantelă şi apărători la ochi din fetru negru. Stătea întinsă pe spate, cu mâinile încrucişate pe piept. Ca un mort, se gândi Majid. Oare aşa se întinde şi când o învăluie căpitanul ei englez?

— Pune-o pe masă.

Majid aşează tava de argint cu micul dejun pe noptieră. Ouă bătute, bucăţi de carne de porc şi pâine prăjită. Nu înţelegea cum pot mânca oamenii asemenea lucruri dezgustătoare.

— Trage perdelele, te rog!

Ferestrele erau fixate adânc în pereţii groşi de piatră, păstrând un aer răcoros în casă. Majid dădu la o parte perdelele grele, aurii şi lumina soarelui se revărsă în cameră.

Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce clipi când îşi scoase apărătorile. Apoi, se ridică.

— Ce dimineaţă splendidă!

— Aşa este, Lady Talbot.

— Va fi o zi frumoasă.

Oare îl tachina?

— Da, o zi frumoasă, Lady Talbot.

— Pregăteşte-mi baia, te rog.

Majid intră în camera alăturată şi dădu drumul la apa fierbinte în cada cu picioare în formă de gheare. Acest lux îl umplea de uimire. Propriul lui tată nu se spăla decât o dată pe săptămână. Femeile încălzeau oale cu apă în bucătărie şi le turnau într-o baie de cositor, în sufragerie. În Rab’allah era considerată o mare extravaganţă. Dar iată că această englezoaică făcea baie fierbinte în fiecare dimineaţă, şi apa curgea în voie din robinet. Avea săpunuri parfumate şi sticluţe cu fel de fel de loţiuni pe

rafturi şi chiar şi ceva numit burete, cu care să-şi ia murdăria de pe corp. Dar care murdărie când nu făcea aproape nimic? Singurul efort depus era acela că-şi trăgea taburetul de la pian. Se întoarse în dormitor.

— Baia dumneavoastră este gata, Lady Talbot. Elizabeth se dădu jos din pat şi îşi trase cămaşa de noapte peste cap

Dintr-o singură mişcare. Apoi întinse mâna.

— Adu-mi prosopul!

Dar Majid n-o auzi. Nu putea să-şi ia ochii de la ea. Nuiaua Trimisă de Allah Să Ne Încerce era într-adevăr slabă, aşa cum bănuise, cu sâni mici, da, foarte mici, însă sfârcurile erau roz – roz ca trandafirii! Şi pielea albă ca laptele. Îşi desfăcu părul din clamele care-l prindeau şi Majid observă cu uimire că nu era drept, ci îi atârna pe umeri în bucle negre.

Nu se poate, se gândi el. Mi s-au aprins creierii şi am vedenii.

— Mă auzi? Ţi-am spus să-mi aduci prosopul!

Făcu un pas spre ea.

— Ce-i cu tine?

Părea alarmată.

— Eşti frumoasă – zise el.

— Sper că n-o să profiţi de mine în această situaţie. Sunt complet neajutorată. N-am cum să te opresc.

Făcu încă un pas spre ea. Allah să mă ajute! Dacă o ating, o să mă spânzure şi pe mine!

— Am încercat să-ţi rezist. Dar ai fost prea puternic – zise Elizabeth.

— De-abia aştepţi, nu-i aşa?

— Pur şi simplu n-am încotro!

Majid îşi desfăcu nasturii de la pantaloni.

— Ai nevoie de un arab sănătos, care să te posede.

— Posibil – zise Elizabeth.

Oare ce gândea? Chiar în acest moment, propriul său frate murea ca un martir. Cum putea să suporte? Oare Majid nu sacrificase totul pentru Palestina? Oare nu tocmai soţul acestei femei era cel care privea exact în acest moment trupul fratelui său atârnând în ştreang?

Pielea ei era răcoroasă, moale şi albă. Albă! Dracu s-o ia de Palestina şi de englezi! Şi dracu’ să-l ia şi pe Wagil!

Mâinile lui Wagil, răsucite la spate, şi gleznele erau legate cu

lanţuri. Câte un paznic îi trăgea coate de ambele părţi. Dar într-un fel reuşi să întârzie clipa morţii sale cu câteva minute. Îşi înfipse călcâiele goale în ciment, lăsând dâre roşii pe podea. Se luptă cu ei din toate puterile, în timp ce oamenii căutau să-l imobilizeze, năduşind şi înjurând.

— TATĂ! – zbieră Wagil. TATĂ, AJUTĂ-MĂ! TE ROG, AJUTĂ-MĂ!

Weatherby se săturase. Făcu semn şefului gardienilor, care luă bastonul şi-l lovi cu mare precizie pe Wagil drept în stomac, iar după ce căzu jos, şi peste umeri. Wagil se linişti, era distrus.

— Daţi-i drumul! – zise Weatherby.

Pe Talbot îl apucă leşinul şi se sprijini de perete.

Îl târâră pe Wagil spre eşafod. Striga ceva în arăbeşte.

— Ce-a spus? – întrebă Weatherby.

— A spus: „Să vedeţi cum moare un Hass'an" – îi traduse Talbot.

Weatherby pufni amuzat şi făcu din nou semn gardianului-şef, care scoase o glugă neagră din buzunar şi o trecu peste capul lui Wagil. Îi puse şireangul după gât şi-l strânse. Talbot simţi deodată un miros groaznic în cameră. Wagil făcuse pe el.

Weatherby îşi duse batista la nas.

— Iisuse Christoase!

Puse mâna pe pârghia de la picioarele eşafodului.

— Îndepărtaţi-vă!

Paznicii se dădură înapoi. Weatherby trase de pârghie. Wagil căzu prin trapa de lemn fixată în podeaua de beton. Şocul clătină eşafodul şi lui Talbot i se păru că auzise cum se frânge gâtul arabului. Nodul călăului se dovedise bun, constată Talbot uşurat. Wagil atârna imobil, cu capul sucit într-un unghi obscen. Era mort. Acum se făcuse liniște, cu excepţia gâfâitului paznicilor care de-abia îşi reveniseră după ce se luptaseră cu victima.

— Ei bine, aţi văzut cum a murit un Hass'an – zise Weatherby. La fel ca orice alt nenorocit care vine aici. Deci asta a fost, domnule Talbot. Sper să ne revedem într-o zi. Nu uitaţi să-i spuneţi bătrânului Cum-Îl-Cheamă să programeze mai devreme execuţiile.

Talbot se pregăti să iasă din pivniţa întunecoasă, să nu mai audă scârţâitul îngrozitor al frânghiei.

Majid se uita în tavan, cu mâinile sub cap. În mintea sa compunea o poveste pe care o va spune când se va întoarce la

Rab’allah. Se juca cu mustaţa lui neagră. Îl făcea să arate şi mai chipeş, după părerea lui. Poate că tocmai mustaţa era cea care o făcuse să înnebunească de dorinţă pentru el.

Elizabeth se ridică, luă cămaşa lui Majid şi se şterse cu ea. Apoi i-o aruncă şi se dădu jos din pat.

— Mulţumesc, Majid, nu mai am nevoie de tine.

O privi uimit. Cămaşa lui! Ce făcuse cu cămaşa lui? Era cel mai dezgustător lucru pe care şi-l imaginase vreodată. Şi când te gândeşti că era o doamnă!

— Doar ţi-am spus că nu mai am nevoie de tine, Majid.

— Dar Elizabeth…

— Majid, în lumea mea, un simplu act ca acesta nu reprezintă o prezentare formală. Dacă-mi mai spui vreodată pe nume, o să-i cer soţului meu să te dea afară.

Îşi puse halatul şi se uită la trupul lui cu expresia unei femei care priveşte o marfă veştejită la piaţă.

— Înţeleg că eşti însurat.

Bărbatul întinse mâna să-şi ia lucrurile. Nu-i plăcea să fie privit aşa.

— Da – zise el.

— Cum ai spus, Majid?

— Da, Lady Talbot.

— Ei bine, îţi dau un sfat. Dacă aş fi în locul tău, m-aş duce acasă şi aş exersa înainte să mă manifest din nou în public. Ia şi tava cu micul dejun când pleci.

Uşa de la baie se închise în urma ei. Majid se îmbrăcă şi ieşi în grabă din cameră. Târfă afurisită! Ah, ce târfă afurisită!

Partea a cincea
GERMANIA ŞI PALESTINA

26

Ravenswald

Frunzele de viţă din faţa casei căpătaseră o culoare roşie-maronie odată cu venirea toamnei. Urma altă iarnă şi, pentru prima oară în viaţa lui, se temea de ea. Când era copil însemna

patinaj, ramuri de pin încărcate de zăpadă la fereastră şi Hanukkah, Sărbătoarea Luminilor, şi ciorbele calde ale mamei sale, şi urmele păsărilor pe potecă, asemănătoare cu nişte săgeţi micuţe. Dar în iarna aceasta vor fi doar camere mari şi reci şi *Knochensuppe* apoasă şi supărare.

Sunetele familiare cu care se obişnuise – cum ar fi camerista care deschidea obloanele dimineaţa sau domnul Taborski aruncând cărbune în boilerele de la subsol – amuţiseră. Acum, servitorii plecaseră cu toţii.

Mama pregătea singură de mâncare şi punea masa.

— Nu este nici o corvoadă pentru mine – zise ea. Când eram mică, făceam toată treaba acasă. Aveam cinci fraţi, dar nu-mi erau de nici un ajutor.

Netanel învăţă în curând să încarce boilerul singur, dar, după un timp, omul care livra cărbuni refuză să-i mai servească.

— Îmi pare rău, domnule Rosenberg, dar SA mi-a interzis să mai vând cărbuni evreilor.

Prin urmare, cu fiecare lopată, muntele negru scădea câte un pic. În câteva săptămâni nu va mai rămâne nimic.

Se terminase şi cu fabrica. Li se plătise o treime din valoarea totală şi cumpărătorul lor se considerase un om generos să dea chiar şi atât unei familii de evrei disperaţi.

Fuseseră înşelaţi din nou. Dar, la câteva săptămâni după vânzare, naziştii găsiseră un mod de a spori umilinţa. Guvernul îi informase că le confiscase conturile în bancă şi deci nu mai puteau obţine nici un ban din tranzacţie. Aproape peste noapte, bogăţia lui Josef Rosenberg se evaporase. Dar oricum, între timp, problema bogăţiei personale devenise o chestiune pur academică. Marca germană pierduse aproape 90% din valoarea ei din 1935, aşa că, oricum banii lor n-ar mai fi avut nici o valoare în afara Germaniei. Aşteptaseră prea mult să plece. Pentru un timp, Acordul de la Haavara facilitase emigrarea evreilor în Palestina şi transferul bunurilor. Dar, de îndată ce începuse revolta arabă, englezii încercaseră să tempereze pe arabi, punând capăt imigraţiei evreieşti.

Încă o rută de scăpare fusese închisă.

Grija pentru bunurile materiale se subordonă repede unor probleme mai presante, legate de simpla supravieţuire. Din fericire, Josef Rosenberg fusese un om prevăzător şi nu-şi ţinuse toţi banii în bancă. Mai avea câţiva într-un seif din casă.

— I-am pus pentru zile negre – îi spuse el soţiei sale – şi te rog să mă crezi, acum sunt foarte negre.

O parte din aceşti bani au fost folosiţi să-şi cumpere de mâncare. Dar majoritatea au fost cheltuiţi pentru a mitui oficialităţile naziste. În fiecare zi, Josef Rosenberg bătea străzile München-ului, încercând să obţină o preţioasă viză pentru el şi familia sa. Veştile din străinătate erau foarte proaste. Francezii şi englezii îi permiseseră lui Hitler să ocupe zona renană, încălcând Tratatul de la Versailles. De asemenea, se făcuseră că nu văd când Hitler îşi trimisese tancurile şi avioanele să-i zdrobească pe spanioli. Apoi, cu nici o săptămână în urmă, îi convinsese pe cehi să-i permită lui Hitler să anexeze Regiunea Sudetă.

Le părea rău, dar nu era nimic de făcut.

La fel cum spusese şi vânzătorul de cărbuni al lui Rosenberg.

* * *

Se aşezară să mănânce o masă a săracilor, compusă din supă searbădă, cartofi fierţi în coajă şi heringi Matjes – heringi săraţi. Camera era îngheţată şi stăteau cu paltoanele la masa. Acum, erau nevoiţi să-şi economisească combustibilul, aşa că Netanel aprindea boilerele numai după apusul soarelui, când temperatura scădea sub zero grade.

Netanel mestecă în gură puţin peşte. Îi pierise pofta de mâncare.

— Astă-seară am ascultat radioul – zise el.

Josef încuviinţă din cap.

— Am auzit.

Doamna Rosenberg îşi ridică privirea.

— Ce este?

Josef îşi drese glasul.

— Un tânăr evreu a pătruns azi în Ambasada Germaniei de la Paris şi a împuşcat pe unii din funcţionari – secretarul III, Ernst von Rath.

— A murit?

Josef clătină din cap.

— Nu, dar este foarte grav rănit. E mai mult ca sigur că n-o să supravieţuiască.

Doamna Rosenberg băgă în gură o bucată de peşte, de parcă ar fi fost o stridie.

— Foarte bine – zise ea. Un nazist mai puţin.

— Nu înţelegi? – spuse Josef. Dacă moare, vom avea mari necazuri. Chiar foarte mari.

Doamnei Rosenberg îi trebuiră câteva minute să priceapă.

— Oare crezi că am putea avea necazuri mai mari decât cele de acum?

— Recunosc că este greu de imaginat – zise Josef zâmbind trist.

Apoi adăugă:

— Poate că n-o să mai fim aici, să vedem ce se întâmplă.

Netanel îşi ridică privirile.

— Am vizele aici, în buzunarul meu. Plecăm din Germania.

Se uitară la el miraţi. Doamna Rosenberg vorbi prima.

— Unde?

— În Chile.

— Chile? America de Sud?

Netanel îl fixă pe tatăl său. America de Sud! Un amestec rece de frică şi uşurare i se ghemui în stomac. Se văzu deodată un străin sărac într-o ţară ciudată şi îndepărtată.

Dar cel puţin, se va termina acest coşmar! În clipa aceea, îşi dădu seama că n-o s-o mai vadă niciodată pe Marie. O parte din el sperase în iubirea lor, sperase că o să se termine ca-n basme până la urmă. Acum, scoase la lumină această speranţă şi o lăsă să moară.

— Chile?! – şopti el – este sfârşitul lumii!

— Nu, Netanel – zise blând doamna Rosenberg, uitându-se prin cameră la radiatoarele reci, la heringii săraţi din farfurie şi la toţi trei îmbrăcaţi în paltoane.

— Nu, acesta este sfârşitul lumii.

— Plecăm într-o lună – zise Josef Rosenberg.

Dădură din cap şi continuară să mănânce în linişte, fiecare cu propriile sale gânduri.

27

Hermann asculta Wagner la radio, Inge cârpea ciorapi. *Herrenvolk* – se gândi Marie. Rasa superioară a *Führerului*. Se simţea puţin vinovată pentru dispreţul pe care-l simţea faţă de ei. S-au sacrificat atât de mult pentru mine! Dar chiar aşa o fi

oare? – se întrebă ea. Hermann o anunţase brusc că economiile lui secaseră şi Marie nu va putea să-şi continue studiile. Acum părea mulţumit s-o vadă din nou muncind după tejghea în măcelărie. Ca şi când ultimii trei ani n-ar fi însemnat nimic.

Dar însemnaseră ceva pentru ea. În Berlin asistase din plin la isteria naţional-socialismului şi o îngrozise. Toţi pe care îi cunoscuse acolo erau molipsiţi de acest microb. De unde venise această ură împotriva evreilor, această preocupare pentru destinul naţional? Parcă ar fi trăit într-un ospiciu de nebuni.

— O să avem o maşină – anunţă Hermann.

— O maşină? – se miră Marie. Cum crezi că o să-ţi poţi permite asemenea lux?

— Führerul a anunţat că fiecare german va avea propria sa maşină. Nu doar afurisiţii de evrei.

Mai observase ceva în puţinele ocazii când venise acasă. Nu mai era Hitler, ci Führerul. Numai de asta se discuta.

— O să ne trimită una?

Hermann îşi ridică privirile din ziarul Der Stürmer, enervat de sarcasmul ei.

— Face parte dintr-un plan. Plătim cinci mărci pe săptămână.

— Imediat cum se termină fabrica – zise Inge – vom primi o maşină nou-nouţă.

— Şi când va fi asta?

— Anul viitor – spuse Hermann. Aşa a promis Führerul.

— Atunci n-o să-mi vând bicicleta până când…

Prezentatorul radio întrerupse *Der Ring des Nibelungen*[23]. Cel de-al treilea secretar Ernst von Rath murise într-un spital din Paris. Prezentatorul citi un anunţ din partea Berchtesgadenului: Cel de-al Treilea Reich nu va mai tolera nici o provocare din partea evreilor. Asasinarea mârşavă a lui von Rath nu va rămâne nepedepsită.

Hermann încuviinţă din cap.

— Evreii au mers prea departe de data aceasta.

— Führerul a fost bun cu ei până acum – zise Inge. Cred că de data asta i-au pus răbdarea la încercare.

Marie se ridică şi ieşi din cameră. Nu putea să-i mai suporte. Maşini de cinci mărci şi bunătatea lui Hitler faţă de evrei! Au încercat vreodată să gândească ce vorbeau?

[23] *Inelul Nibelungilor,* operă de Wagner (germ.) (n.t.)

Netanel, oare ce-o să se întâmple cu tine?

Netanel se trezi în scrâşnetul cauciucurilor pe pietriş. Lanterne sclipiră la fereastră. Răsunară sunete înfundate, în timp ce cineva bătea la uşa din faţă.

Se uită la ceas. Două dimineaţa. Ce se întâmplă oare? Uşa de la dormitorul său se deschise şi Josef aprinse lumina.

— Netanel, sunt cei de la SS!

Părul rar şi cărunt al lui Josef se răvăşise în timpul somnului. Frica îl făcea să pară deodată foarte îmbătrânit.

Netanel sări din pat şi îşi luă halatul. Era groaznic de frig. Se duse la fereastră. Un camion al armatei era parcat în curte. De la parter se auzeau trosnituri. Ca şi când ar fi fost cel puţin zece oameni.

— Ce ne facem? – întreabă Josef.

— Eu mă duc – zise Netanel. Tu stai aici, cu mama.

Alergă pe scări, de-a lungul holului. Dar ajunse prea târziu ca să salveze încuietoarea. Lemnul crăpă şi uşa se trânti de perete. Bărbaţi în uniforme negre se năpustiră înăuntru. Erau toţi înarmaţi; unul din ei folosise patul puştii să spargă uşa.

Un soldat aleagă spre el şi-l lovi cu pumnul în faţă. Netanel căzu pe spate, izbindu-se cu capul de gresie. Pentru o clipă, rămase nemişcat.

— Stai unde eşti, jidane, şi poate că n-o să păţeşti nimic.

Cunoştea această voce; era a lui Rolf Emmerich.

Netanel se căzni să se ridice ameţit. Cizmele lungi, strălucitoare, din piele neagră ale lui Rolf dispărură din raza ochilor săi. Auzi clinchet de porţelan spart, sertare trântite pe podea şi, de undeva, strigătul mamei sale.

— Ţi-am spus să rămâi unde eşti.

Cizma lui Rolf îl izbi pe Netanel între coaste, doborându-l cu răsuflarea tăiată. Altă lovitură şi simţi o durere îngrozitoare în rinichi.

— Lasă-l în pace! – îl auzi pe tatăl său strigând.

Josef alergă pe scări, dar se opri brusc, negru la faţă.

Rolf scosese pistolul şi-l îndreptase spre capul său.

— *Heil Hitler*!

Era Weber. Stătea în pragul uşii, flancat de doi SS-işti.

— Colonele Weber! – strigă Josef. Presupun că ai venit să vezi cu proprii tăi ochi cum se comportă reprezentanţii poliţiei

germane în Ravenswald.

— Da, Rosenberg, mărturisesc că sunt impresionat.

Netanel încercă din nou să se ridice în picioare, dar se învârtea camera cu el. Căzu în genunchi, cu trupul scăldat de o sudoare rece. Îşi încleştă degetele de balustrada scărilor şi vomită pe podea.

Weber îl privi dezgustat.

— *Heil Rosenberg*! – zise el.

Rolf râse.

Netanel îi vedea pe nazişti răscolind sufrageria. Găsiseră serviciul de ceai din porţelan Spode. Era pictat de mână, cu trandafiraşi. Aparţinuse străbunicii lui Netanel. Îl scoseseră din vitrină şi aruncaseră fiecare piesă pe podea.

— Uite câte au aceşti evrei! – strigă unul din ei. Ei au totul şi noi nu avem nimic!

Colegul său sfâşie cu pumnalul portretul lui Mandel Rosenberg, care atârna deasupra vechiului cămin. Apoi schiţară steaua lui David pe suprafaţa lucioasă a mesei de stejar din sufragerie.

— De ce faceţi asta? – zbieră Josef.

— Căutăm arme – zise Rolf. Dacă încerci să opui rezistenţă, o să te împuşcăm.

— Nu avem arme! Sunt un om de afaceri respectabil!

— Dar eşti evreu, nui aşa? La fel ca jidanul împuţit care l-a împuşcat pe von Rath.

— Porcilor! – exclamă Netanel. Porci nazişti…

Cizma lui Rolf îl izbi în cap. Netanel căzu din nou pe spate, gemu şi leşină.

Josef încercă să se ducă la fiul său, dar doi soldaţi îl prinseră de braţe.

— Domnule Rosenberg – zise Weber. Am mandat de arestare pentru dumneavoastră.

— Nu se poate!

Josef îşi înghiţi nodul din gât, încercând să-şi stăpânească frica.

— Arestare? Pentru ce? De ce sunt învinuit? Că mi-aţi bătut fiul în casa mea? Că mi-aţi distrus locuinţa…

— Este vorba de *Schutzhaft*, domnule Rosenberg, luare în custodie pentru protecţie.

— Pentru protecţie? Singurii oameni de care ar trebui să fiu protejat sunteţi chiar voi.

— Populaţia germană doreşte să se răzbune pentru ce i-aţi făcut voi evreii lui von Rath. Nu mai putem garanta siguranţa nici unui evreu. Veţi fi duşi la Dachau, pentru propria voastră siguranţă. Dacă opuneţi rezistenţă, oamenii mei au primit ordin să folosească forţa.

Visez, se gândi Josef. Peste câteva clipe, o să mă trezesc, o să cobor în sufragerie, o să iau micul dejun cu Rachel şi Netanel şi o să conduc fabrica, uitând de acest coşmar.

— Domnule Rosenberg, sunteţi gata?

Rachel stătea în capul scărilor, ţipând. Ar fi vrut s-o aline, să se ducă la fiul său, care zăcea însângerat pe gresia rece, dar se simţea amorţit. Ce se va întâmpla cu Rachel? – se gândi el. Nu putea trăi de una singură... Şi iată-l pe fiul meu! Are nevoie de un medic! Ce-o să se întâmple cu ei?

Soldaţii îl târâră pe Josef la maşină. Ultimele sunete pe care le auzi când plecă de la Casa din Pădure fură strigătele soţiei sale, în timp ce se prăbuşea în zăpadă.

Marie se trezi în zgomot de sticlă spartă.

Îşi puse halatul şi se duse la fereastră. Afară, lângă magazinul de încălţăminte al lui Horowitz, din capătul lui Theresienstrasse, se oprise un camion, chiar sub felinar. Zece soldaţi săriră din el, iar unul din ei spărgea uşa cu patul puştii. Vitrina fu sfărâmată şi pe o rămăşiţă de sticlă pictară steaua lui David cu dungi groase, negre. Vopseaua se scurgea ca sângele.

SS-işti pătrunseră înăuntru şi, peste câteva clipe, Marie auzi ţipete şi râsete. Fulgii începură să cadă pe stradă ca zăpada, în timp ce unul din soldaţi golea conţinutul pernelor pe fereastra celui de-al doilea etaj al clădirii.

Tot atunci apărură două figuri în halate şi papuci, păşind cu grijă pe caldarâm, printre cioburi. Se aplecară şi începură să umple doi saci cu pantofii din vitrina zdrobită.

Când terminară, aveau pene în păr şi pe haine. Arată aproape comic, se gândi Marie. Şi poate că ar fi râs, dacă n-ar fi fost vorba de proprii ei părinţi. Aşa că îi venea, în schimb, să plângă de ruşine şi de scârbă.

28

Lângă Rab’allah

Majid conducea Buickul pe drumul şerpuitor de la Ierusalim, claxonând furios. Camionul din faţa lui se târa pe mijlocul şoselei, scuipând fum negru din ţeava de eşapament. Majid se aplecă pe fereastră.

— Mişcă-te, afurisit ce eşti! – zbieră el în engleză, folosind o expresie pe care o învăţase de la ofiţerii britanici care goneau în jeepurile lor pe Jaffa Road.

Erau primele zile de toamnă. La Rab’allah, femeile erau ocupate cu strângerea recoltei de struguri, iar bărbaţii căsăpeau oile şi le fierbeau carnea pentru grăsime, pregătindu-le pentru iarnă. Zărea primele focuri la orizont. Fumul păta albastrul apos al cerului, ridicându-se leneş. Nu se simţea nici o boare de vânt.

Majid coti la dreapta, încercând să depăşească autocamionul din faţă la primul colţ. Ţâşni în faţa lui şi-l auzi pe şoferul camionului înjurând: „fiu de târfă”. Zâmbi şi-i făcu din mână. *Insh’allah*. Slăvit să fie Allah. Nu-i fusese scris să moară azi.

Şoseaua unduia pe dealurile Iudeii. Ţinea volanul cu o singură mână, în timp ce cu cealaltă fixa radioul Buickului pe lungimea de undă dorită. Găsi Radio Damasc. Muzica orientală fu întreruptă câteva minute pentru ultimele ştiri despre războiul din Europa. Marele prieten şi aliat al Muftiului, Hitler, invadase Polonia. Majid auzise de Polonia. De acolo veneau cei mai mulţi evrei.

Majid nu ştia ce să creadă despre asta. Poate că era un lucru bun. Muftiul spunea că Hitler o să scape definitiv de toţi evreii şi, dacă nu erau evreii, în Palestina nu existau probleme. Dar dacă nu scăpa de ei, aşa cum spusese Muftiul? Dacă îi gonea din Polonia şi începeau să se reverse aici? Talbot nu-l plăcea pe Hitler. Spunea că este un încurcă-lume, la fel ca şi Muftiul, iar Majid ştia că englezii nu se înşelau niciodată în privinţa politicii.

Goni pe şoseaua Ierusalim-Tel Aviv şi se îndreptă spre drumul de piatră dinspre Rab’allah. Buickul se zguduia peste gropi şi pietre. Majid ţinea piciorul pe pedala de acceleraţie. Voia să ridice cât mai mult praf, astfel încât toţi din sat să ştie că venea şi să-i facă deci o primire pe măsură.

Deodată, auzi un şuierat ascuţit şi se uită în jos. În banchetă

se vedea o gaură de glonte, la mai puţin de şase inci de genunchiul său drept şi altă gaură pe unde ieşise, în podea, între picioarele sale. Cineva trăgea în el! Frână şi sări din maşină, înainte să se oprească de tot, aruncându-se cu faţa-n praf.

Când îşi ridică privirile, văzu vreo zece oameni coborând poteca spre el, fiecare cu câte o puşcă în mână. Fu cât pe ce să fugă, când îşi dădu seama că îl cunoştea pe unul din ei. Era Izzat.

Fiu de târfă! Sări în picioare.

— Arab împuţit! – zbieră el când se apropie. Fie ca Allah să-ţi ardă bărbăţia la foc mic în Ziua Focului!

— Majid! – râse Izzat. Deci tu erai! Te-am speriat?

Acum, Majid recunoscu doi din însoţitorii lui Izzat. Erau felahi din Rab'allah; unul din ei plătea chirie tatălui său, iar celălalt era tembel din naştere şi pe jumătate orb. Stătea toată ziua pe lângă maică-sa. Se spunea că atunci când se ştergea la fund, îşi lingea degetele. Şi maniacul de Izzat îl lăsase să umble liber, cu o puşcă în mână.

Oricum, armele lor alcătuiau un amestec ciudat. Izzat avea un Mauser, altul un Springfield din primul război mondial; restul erau înarmaţi cu puşti vechi de vânătoare. Luptătorii Sfinţi! Ştia că se dezmembraseră!

Majid îşi recăpătă stăpânirea de sine. Făcu semn spre Mauser.

— Dar ce se întâmplă? Îşi mărită Daoud altă fată? – îl întrebă el pe Izzat. Faci exerciţii pentru ziua nunţii?

Aluzia lui merse drept la ţintă. Lui Izzat îi pieri zâmbetul.

— Ai avut noroc – zise el. Ne antrenam. Ar fi trebuit să ceri voie înainte să intri pe teritoriul nostru. Ai fi putut să te trezeşti pe lumea cealaltă.

— În nici un caz dacă trăgeai tu.

— Nu aveam de gând să te omorâm. Altfel ai fi zăcut pe drum, cu faţa-n sus.

Majid deveni brusc preocupat de hainele sale. Costumul său de mătase şi cravata Miami Beach erau pline de noroi. Începu să se scuture furios.

— Uite ce-ai făcut!

— Pari un adevărat effendi, Majid! Sunt convins că homosexualii din Ierusalim sunt înnebuniţi după tine în acest costum!

Luptătorii Sfinţi izbucniră în râs.

— Pişă-te pe piciorul unei cămile! Oricum, ce cauţi tu şi aceste

femei pe dealurile acestea fără escortă? S-ar putea s-o păţiţi!

— Ne antrenăm să omorâm englezi, nu să facem amor cu ei!

— Muftiul a pus capăt revoltei. Englezii ne-au dat ce-am vrut. Aşa cum au promis!

— Oameni ca noi i-au obligat să cedeze.

Un murmur de aprobare se ridică de pe buzele celorlalţi, chiar şi de pe cele ale idiotului, care habar n-avea despre ce vorbea Izzat.

— Războiul nu s-a terminat încă. Nu, până când n-o să fugă şi ultimul englez din Palestina!

— Dacă voi o să fiţi cei care o să-i alungaţi, or să se grăbească mai încet – zise Majid scuipând pe jos.

Apoi se îndreptă spre Buick. Imediat cum întoarse spatele, îl cuprinse frica. Doar Izzat n-ar fi fost în stare să împuşte un frate arab pe la spate! Nu, nici măcar el nu era atât de ticălos. Dar se grăbi să plece.

Uite ce gaură îi făcuseră în Buick. Oare ce explicaţie o să-i dea lui effendi Talbot?

Se urcă în maşină şi îşi continuă drumul spre Rab’allah.

Rishou Hass’an îşi privea fratele, întrebându-se dacă să-l invidieze sau să-l dispreţuiască. Ceea ce spunea Izzat despre el era adevărat. *Devenise* un adevărat effendi. Mânca porc, fuma ţigări cu filtru Craven As, purta costume de mătase şi cravate colorate din America, frecventa barurile de noapte din Ierusalim. Totuşi, deşi sătenii îi urau pe domnii de la oraş, recunoşteau că era mare lucru ca unul dintre ai lor să fie acceptat la Ierusalim.

Dar cât îl costa oare această realizare? se întreba Rishou.

Se schimbaseră atâtea! Muftiul plecase din Palestina, dar influenţa lui era la fel de puternică. La începutul anului, englezii încercaseră să-l aresteze, dar fugise în Liban, unde continua să îndemne la *jihad* împotriva britanicilor din Beirut. Ştia că nu-i poate înfrânge pe englezi prin forţa armelor, aşa că recursese la altă cale: îi împiedica să-şi exercite mandatul de guvernare.

În cele din urmă, bandele Muftiului şi grupuri disparate de Luptători Sfinţi, în loc să-i alunge pe englezi în mare, aşa cum promiseseră, îi forţaseră să ia măsuri. Guvernul anunţase că se va opri imigrarea evreilor în Palestina şi se va interzice vânzarea pământurilor. Ba chiar, le promisese o Palestină arabă în decurs de zece ani. Or, acesta fusese scopul final al Muftiului.

Bandele Muftiului uciseseră mai mulţi arabi decât evrei şi mai mulţi evrei decât britanici. Astfel, el stabilise o autoritate, chiar deasupra celei a muktarilor, autoritate care nu fusese schimbată de două mii de ani. Toţi din Palestina se temeau de el.

Şi Rab'allahul se schimbase. De la moartea lui Wagil, nici Zayyad nu mai era acelaşi. De-abia vorbea şi petrecea ore-n şir stând în fotoliu şi contemplând fotografia înrămată a lui Wagil de pe perete. Aprindea tămâie în fiecare dimineaţă şi seară sub tablou, în amintirea marelui erou şi martir al familiei. Zayyad mergea adesea la moschee să-l roage pe Allah să-i slăvească fiul în Paradis şi să-l ierte pentru moartea lui.

Acum Rishou era cel care călătorea în satele din jur să împartă dreptatea şi să adune chiriile; el discuta cu noul comandant englez al ţinutului şi cumpăra de la beduini piei pe care le vindea apoi pe piaţa Ierusalimului; lui îi revenea sarcina să supravegheze recoltele de pe câmp, din livezi şi din vii.

Rishou avea acum trei copii: doi băieţi şi, prin voinţa lui Allah, povara unei fete. Ali avea patru ani şi Rahman trei. Iarna trecută, el şi Khadija făcuseră încă o odraslă, o fată, pe care o numiseră Wagiha, în amintirea fratelui său martir.

Fratele său, idiotul! Cel care n-a avut atâta minte să fugă atunci când i s-a spus şi a preferat să atârne în ştreang, ca să-şi răzbune tatăl. Fratele său, fie ca Allah să-l răsucească în veci pe cărbuni aprinşi!

Poate că Wagil ar fi trebuit să semene mai mult cu Majid, să fie un adevărat britanic.

* * *

Majid răsucea butoanele radioului din maşină, în timp ce oamenii se adunaseră în jurul lui, luptându-se să obţină o poziţie cât mai bună. Rishou privea de la fereastra cafenelei, cu Zayyad lângă el, apa fierbea în narghileaua de argint de alături.

— Am posedat femei în această maşină – îl auziră ei pe Majid lăudându-se.

— Câte?

— Nici nu mai ţin minte. Ce, voi număraţi smochinele din pom? O mulţime!

— Cei cu gaura asta?

Majid îşi roti ochii.

— Într-o noapte, eram cu o englezoaică în această maşină. Ne-a prins soţul ei şi a tras cu puşca în mine. Aceasta este urma lăsată de glontele său!

Oamenii se înghesuiră să se uite mai bine. Majid îşi ridică privirile şi-i făcu cu ochiul lui Rishou. Apoi, zări faţa lui Izzat în mulţime şi regretă imediat ce inventase.

Dădu muzica la maximum, până când bărbaţii îşi astupară urechile şi-i spuseră să înceteze.

— Le plăteşti?

— Să le plătesc? – sări Majid. Ele mă plătesc pe mine!

Mulţimea scoase o exclamaţie de uimire…

Rishou clătină din cap.

— Fratelui meu îi place să se dea în spectacol.

Zayyad trase din narghilea.

— I-a plăcut întotdeauna – zise el.

Muzica se opri şi amuţiră cu toţii. Comentatorul de la Radio Damasc de-abia mai putea vorbi de agitat ce era. Britanicii şi francezii declaraseră război Germaniei. Muzica răsună din nou şi începură să vorbească toţi deodată.

— Ce înseamnă asta? – îi strigă cineva lui Majid.

— Nimic! – răspunse Majid. Effendi Talbot spune că armata britanică îi va învinge pe germani, la fel cum i-a învins şi pe vremea lui Lawrence.

— Muftiul spune că Hitler este prietenul nostru, strigă Izzat şi toţi se întoarseră spre el.

— De unde ştii ce gândeşte Muftiul? îl întrebă Majid.

— Unchiul meu s-a dus la Damasc primăvara trecută să discute cu el. Spune că germanii i-au promis că-i vor izgoni pe toţi englezii din Palestina.

— Armata britanică este invincibilă – zise Majid. Are chiar şi maşini cu mitraliere montate pe ele. Le-am văzut cu ochii mei la Ierusalim.

— Oricum, de ce am avea încredere în germani? – strigă cineva. Dacă inviţi un om la tine în casă, trebuie să fii sigur că nu are de gând să se instaleze definitiv. Englezii ne-au scăpat de turci, dar n-au mai vrut să plece. Cine ne garantează că germanii n-or să facă acelaşi lucru?

Izzat sări pe platforma Buickului.

— Pentru că nu seamănă nici cu turcii, nici cu englezii! Îi urăsc pe evrei, la fel ca şi noi! N-o să mai existe picior de evreu în

această ţară! În afară de asta Muftiul a vorbit cu ei, el şi-a dat cuvântul. Credeţi că sunt mai deştepţi ca Muftiul?

Entuziasmul stârnit de veştile de la radio se transformase în tensiune. Rishou privea cum Izzat manipula mulţimea şi, pentru prima oară, sesiză pericolul.

Mult timp, îl consideraseră un nebun. Când Luptătorii Sfinţi ai şeicului Daoud se dezmembraseră, Izzat îşi formase o nouă bandă cu zece bărbaţi, şi mai proşti, şi leneşi, ca el. Îl recrutase chiar şi pe Tareq, fiul unei văduve sărmane, născut tembel şi pe jumătate orb. Se intitulase feldmareşalul Ib'n Mousa şi rătăcea pe dealuri cu recruţii săi, trăgând cu puşca la întâmplare în stânci şi în animale mici. Toţi din zonă îl considerau pe Izzat o glumă, chiar şi unchiul său.

Dar poate că nu era, se gândi Rishou. Oricum, dacă era într-adevăr o glumă, era una foarte proastă.

— Aceasta este şansa noastră – glumea Izzat. De ce credeţi că au renunţat englezii? Pentru că ştiau că vor trebui să se bată cu germanii şi vor avea nevoie de toţi oamenii. Le este frică să nu piardă!

— Britanicii au prea mulţi soldaţi – îl contrazise Majid. Vor învinge cu uşurinţă. Dacă nu-i ajutăm, s-ar putea să se răzgândească în privinţa Cărţii Albe.

— Ce este această Carte Albă? – pufni Izzat.

— Este acordul încheiat de britanici pentru a-i opri pe evrei să mai vină aici şi să cumpere pământ. Ne-au promis, propria noastră Palestină arabă!

— Vorbeşti ca o femeie! Cui îi pasă de nişte hârtii? Cui îi pasă de promisiuni? Acesta este pământul nostru! Trebuie să-l luăm înapoi de la invadatori! Oricum, Majid Hass'an, cum de ştii atât de multe despre intenţiile britanicilor?

— Ai grijă, Majid, se gândi Rishou.

Îi venea să alerge şi să-i astupe gura prea bogată a fratelui său.

— Effendi Talbot discută totul cu mine – zise Majid. Sunt consilierul lui personal. Nu face nimic fără să mă consulte mai întâi.

— Eşti doar fata lui în casă – zise Izzat.

Rishou îşi zise în gând:

— Scoate cuţitul acum, Majid, altfel, va trebui să trăieşti toată viaţa cu această insultă pe obraz.

Se uită la Zayyad, dar tatăl său continua să fumeze din narghilea, aparent dezinteresat.

Majid ezită şi Rishou văzu frica din ochii lui. Şi dacă am văzut-o eu, a văzut-o toată lumea.

Majid se hotărî să nu răzbune insulta. Încercă o ultimă stratagemă.

— Umblu peste tot cu effendi Talbot – zise Majid. Săptămâna viitoare plec la Acra cu el. Tocmai până la Acra! Îl duc cu maşina.

Vestea avu efectul scontat de Majid. Nici unul din săteni nu mai fusese până la Acra. Murmurară impresionaţi. Majid îi zâmbi triumfător lui Izzat; victoria era cu atât mai satisfăcătoare cu cât ceea ce spusese era adevărat.

— Pe ce drum o iei? – îl întrebă Izzat.

— Prin Bab el-Wad, spre Latrum şi apoi direct pe coastă, prin Jaffa şi Haifa. Dacă vii la Bab el-Wad, o să-ţi fac cu mâna când o să trec.

— Veţi avea escortă?

Se făcuse brusc linişte, cu excepţia tropăitului picioarelor.

— De ce am avea nevoie de o escortă?

— Un om ca acesta, care l-a spânzurat pe marele nostru martir Wagil Hass'an, fratele tău! Poate fi periculos pentru el să meargă pe dealurile Iudeei fără escortă.

— Dar nu el l-a spânzurat pe fratele meu.

— A fost prezent, nu-i aşa?

— Effendi Talbot nu mi-a ucis fratele!

— Este britanic. Or, britanicii ţi-au ucis fratele! Wagil a fost un erou pentru Islam şi Palestina şi trebuie să fie răzbunat. Dacă tu te temi s-o faci, spune-mi când veţi fi pe şosea şi Luptătorii Sfinţi din al-Naqb îl vor răzbuna pentru tine!

— Effendi Talbot este nevinovat!

— Te comporţi ca o femeie. Fratele tău a fost atârnat în ştreang şi tu îi aperi pe britanici.

— Effendi Talbot a făcut tot ce a putut ca să ne ajute – protestă Majid, dar toţi din mulţimea adunată îl priveau ostil acum.

— Tu ce eşti Majid? îl întrebă Izzat, profitând de avantajul obţinut. Arab sau englez?

Rishou îşi dădea seama ce-o să se întâmple, dar nu putea să mai intervină. Fratele său gură-spartă! Majid se uită disperat la tatăl său şi toţi îl imitară; fără nici un cuvânt, judecata finală

fusese încredinţată lui Zayyad.

Fumă un timp în linişte. În cele din urmă, puse de-o parte narghileaua.

— Am încercat să nu ne amestecăm în acest conflict – zise el. Mulţi ani am crezut şi eu că britanicii erau prietenii noştri, că nu ne minţeau. M-am temut, de asemenea, că această luptă va aduce numai necaz şi nenorocire pe capul nostru, aşa că nu m-am împotrivit englezilor. Iar ei, drept răsplată, au încercat să mă umilească şi apoi mi-au ucis fiul cel mare. Ştiu că n-o să fie bine, dar n-o să-mi găsesc odihna până ce Wagil nu va fi răzbunat. În această privinţă sunt de acord cu Izzat Ib'n Mousa. Effendi Talbot va plăti pentru moartea fiului meu.

— Tată, te rog să te mai gândeşti! – îi şopti Rishou.

Zayyad se întoarse spre el.

— Rishou, vreau să mergi şi tu. N-ai decât să-l iei pe Izzat şi trupa lui de măgari cu tine, dacă doreşti. Dar trebuie să-l omori. Înţelegi? Tu trebuie s-o faci. Astfel, vei spăla onoarea familiei Hass'an. Este tot ce-am avut de spus.

Izzat îi zâmbi triumfător lui Rishou.

Majid se lăsă pe bancheta din spate a Buickului şi îşi puse capul în palme. Ah, ce făcuse!

29

Talbieh, Ierusalim

— Îl bagi prea mult în seamă, zise Elizabeth. Ştii, este doar un servitor.

— Nu strică să-i tratezi decent pe cei care te ajută.

— Îl laşi să plece cu maşina în weekend. Aceasta depăşeşte limita decenţei, Henry. Eşti prea îngăduitor.

Talbot îşi puse costumul de seară şi îşi înnodă cravata în oglindă.

— N-aveam nevoie de automobil; doar nu plecam nicăieri. Şi, în afară de asta, nu este maşina noastră, ci a guvernului.

Elizabeth ieşi din baie. Era îmbrăcată doar în ciorapi, portjartier şi chiloţi. Se duse la noptieră, puse ţigara în portţigaret şi şi-o aprinse. Portţigaretul era o modă recentă şi Talbot nu putea s-o sufere. Bănuia că ea remarcase acest lucru şi

o făcea special.

Se întoarse – de ce nu se îmbrăca aşa cum trebuie înainte să se apuce să fumeze – şi se duse la fereastră. Majid lustruia Buickul. Era parcat în curte, sub un măslin bătrân. Crengile se reflectau pe capotă ca într-o oglindă. Majid făcea o treabă excelentă; îngrijea maşina ca pe un poney de rasă.

— Are o gaură în ea – zise Elizabeth.

— Cine?

— Buick-ul. Este găurit.

Elizabeth se rezemă de perete. Încrucişă braţele peste pieptul gol şi trase din ţigară.

— Nu prea observi obiectele cu găuri, nu-i aşa?

Se uită la ea. Îşi dorea să se fi îmbrăcat. Se gândi la această ultimă remarcă şi îşi dădu seama că ironia îi fusese adresată chiar lui.

— Presupun că ai dreptate – zise el.

— Nu ştiai, nu?

— Ce fel de gaură?

— Una mică.

— Şi de unde provine?

— De ce nu-l întrebi pe el?

Majid îl zări pe Talbot la fereastră şi-i făcu semn cu mâna. Talbot îi răspunse la rândul lui. Buick-ul arăta excelent. Dacă ar fi avut vreo gaură, era convins că ar fi observat.

— Poate că te interesează mai mult să te uiţi la Majid – zise ea.

— Vrei te rog să-mi explici ce-ai vrut să-mi spui ca asta?

— Câteodată mă întreb ce te interesează cu adevărat, Henry?

Îl cuprinse panica. Nu-i plăcea să stea singur cu ea când se comporta aşa. Era o femeie atrăgătoare. Se aştepta probabil să facă dragoste şi el nu putea. Vor urma bineînţeles acele priviri pline de reproş şi sentimentul amar al eşecului.

— O să întârziem la cină – zise el.

Deschise uşa.

— De ce te-ai căsătorit cu mine, Henry?

Ei bine, fusese o idee bună la vremea aceea. Ce-ar fi putut să-i spună? Că-i păruse un ajutor indispensabil pentru un diplomat tânăr şi ambiţios? O soţie decorativă şi acceptabilă în societate era o condiţie esenţială, la fel ca frecventarea unei şcoli potrivite, cunoaşterea englezei şi francezei. Nu intenţionase s-o jignească,

bineînţeles, şi îi păruse la fel de hotărâtă ca şi el. În unele cercuri, se considera că făcuse o alegere bună.

Oricum, fusese ideea mamei sale.

— Ţin foarte mult la tine, minţi el.

— Te dezamăgesc?

Voia să-l tachineze. Îi plăcea întotdeauna să se certe când era dezbrăcată. Se gândea probabil că o avantaja.

— Nu, sigur că nu.

— Sânii mei nu sunt suficient de mari pentru tine?

Simţi că se înroşeşte.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Elizabeth!

— N-ai chef niciodată să mă atingi.

— Este locul şi timpul potrivit pentru toate.

— Ei bine, eu am destul timp.

Zâmbi şi îşi duse degetele la chiloţi.

— Şi cred că am şi locul potrivit.

— O să întârziem la cină – zise el şi închise uşa în urma lui.

Urmară zidurile străvechi ale Oraşului Vechi, dincolo de Poarta Zion. Le ieşi în faţă turnul urât al vechii mănăstiri germane de pe Muntele Măslinilor. Sub ea se zăreau şirurile de monumente albe ale cimitirului evreiesc.

Talbot stătea pe bancheta din spate a Buick-ului, cu servieta pe locul de lângă el. În fiecare dimineaţă la ora aceasta, Majid îl ducea la reşedinţa înaltului Reprezentant al Coroanei şi-l lua înainte de apusul soarelui. Lui Talbot îi plăcea să se plimbe cu maşina şi să privească dealurile oraşului antic, încercând să şi le imagineze aşa cum fuseseră acum două-trei mii de ani în urmă. Acum ţara lui intrase în război.

În Palestina, Sir Alec McIntosh fusese înlocuit de Sir Harold Macmillan. Noul Trimis îşi asigurase personalul că misiunea lor era să menţină statu-quoul:

— Cartea Albă trebuie să liniştească Înaltul Comitet Arab, în timp ce guvernul nostru îşi va îndrepta atenţia în altă parte. Cândva, în viitorul foarte apropiat, Palestina ar putea deveni foarte importantă din punct de vedere strategic. De aici înainte trebuie să facem totul ca să ne menţinem în bune relaţii cu arabii.

Acesta era şi motivul călătoriei sale la Acra de săptămâna viitoare. Macmillan îi ordonase lui şi lui Simpson să-i instruiască

personal pe toţi administratorii regionali.

— Sper că n-ai uitat că mergem la Acra – îi zise Talbot lui Majid.

Majid râse nervos.

— Nu, effendi, n-am uitat. De fapt, numai la asta m-am gândit.

Majid se comportă ciudat – îşi spuse Talbot. De când se întorsese din ultima sa vizită la Rab'allah. Mă întreb ce s-o fi întâmplat?

— Ai mai fost vreodată la Acra, Majid?

— Nu, effendi Talbot. Niciodată. Mi se pare foarte palpitant.

Râse din nou nervos.

Talbot se aplecă înainte. Îşi amintise cei spusese Elizabeth despre gaura din banchetă. Avea dreptate. Era acolo, lângă genunchiul drept al lui Majid. Se înfurie deodată. Bunăvoinţa lui avea o limită.

— Majid, vrei să-mi spui, te rog, ce s-a întâmplat cu maşina?

— Effendi?

— Este o gaură lângă genunchiul tău. Probabil că ai remarcat-o.

— Îmi pare rău, effendi Talbot. Mii de scuze. Mă arunc în praf la picioarele tale şi te implor să mă ierţi.

Majid se întoarse spre el ca să vadă cât era de spăşit. Talbot zări o căruţă în faţa lor şi-l obligă să-şi îndrepte atenţia asupra drumului.

— Spune-mi ce sa întâmplat!

— Bandiţi. – zise Majid.

— Bandiţi?

— Este o urmă de glonte, effendi. Au tras în mine pentru că au crezut că sunt englez. Doar Allah m-a scăpat de la moarte!

— Oricum, te-a scăpat de un glonte în genunchi!

— Dealurile sunt pline de arabi împuţiţi!

— Comandantul armatei consideră că drumurile sunt destul de sigure.

Un arab pe bicicletă apăru pe şosea, chiar pe mijloc. Majid îl claxonă şi trecu aşa de aproape de el, încât omul se dezechilibră şi căzu. Majid se făcu că nu bagă de seamă.

— Iudeea a rămas o regiune foarte periculoasă. Trebuie să-i spuneţi lui Mandoob es Sami că veţi fi în mare pericol când veţi merge la Acra.

— Prostii.

— Mă tem pentru dumneavoastră. Vă rog să mă credeţi, n-ar trebui să trecem prin Bab el-Wad.

— Mai există şi altă posibilitate?

— O putem lua la nord de Ramalla, effendi Talbot. Apoi vom traversa Lydda.

— Drumurile din Ramalla sunt îngrozitoare. O să pierdem ore-n şir.

Majid îşi umezi buzele. Talbot observă că transpirase, deşi era o dimineaţă răcoroasă.

— Bab el-Wad nu este sigur. Vă rog să nu mă faceţi să trec pe acolo.

Iritarea lui Talbot fu înlocuită de grijă.

— Ştii ceva, Majid?

— Eu sunt marionetă, effendi Talbot. Nu aud, nu văd şi nu miros nimic. Te implor să nu mă întrebi de unde ştiu. Important este că ştiu şi gata. Haideţi să nu trecem pe acolo. Voi recupera timpul, conducând mai repede pe serpentine.

Talbot se gândi. De ce ar vrea cineva să-l împuşte? Revolta se terminase. Dar Majid părea înspăimântat.

— Poate că o să aranjez să avem o escortă militară – zise el.

Majid se albi la faţă.

— Nu, nu, te rog, effendi Talbot. Dacă vom lua soldaţi vor fi şi mai multe împuşcături şi vor muri mai mulţi oameni. Ar fi mai bine s-o luăm pe altă parte, fără probleme. Şi fără găuri în maşină.

Talbot se sprijini de spătarul banchetei şi admiră pinii înalţi Aleppo care stăteau de strajă în jurul reşedinţei Înaltului Reprezentant al Coroanei. Nu era un om prost; se vedea că Majid ştia mai multe decât voia să spună.

Va trebui să se gândească foarte serios la acest lucru.

30

Dachau

Vântul gemea prin gardul de sârmă ghimpată. Omul îşi scoase şapca şi îşi trecu mâna pe cap. Îi răseseră părul. Era destul de rău că-l îmbrăcaseră în pijamalele acestea ridicole, vărgate, dar să-l radă în cap!... Pe el, Josef Rosenberg, un bun cetăţean

german!

Slavă Domnului că o să se termine totul. Hitler mersese prea departe de data aceasta. Nu vor tolera asemenea lucruri. Peste puţin timp o să-i tragă un şut în spate şi situaţia va reveni la normal. Dacă opunea rezistenţă, Chamberlain şi francezii îl vor obliga să demisioneze. Da, totul se va termina cât de curând.

Şi banii de asigurare trebuiau să sosească din clipă-n clipă. Spera că Rachel îşi amintise să trimită cererea.

München

Netanel se uită la ceas. Trei. Îl făcuseră să aştepte şase ore. Pe coridorul pardosit cu gresie era curent şi i se făcuse foame, dar nu îndrăznise să iasă să-şi cumpere de mâncare. – în caz că ar fi găsit pe cineva care să-l servească –, funcţionarii nazişti ar fi profitat de această ocazie ca să-l amâne definitiv.

Trecuse o lună de când îl luaseră pe Josef. În noaptea aceea distruseseră aproape tot ce aveau în casă; ferestrele fuseseră sparte sau crăpate. În seră, cioburile ajungeau până la gleznă şi sclipeau ca gheaţa în soarele de iarnă.

Netanel hotărâse că vor locui doar în două camere, ca să economisească combustibilul. Transformase salonul în dormitor pentru mama sa, în timp ce el dormea pe sofa, în living-room. Foloseau bucătăria şi baia de la parter pentru spălat şi gătit. Închisese uşile la celelalte camere, lăsând cioburile de porţelan şi sticlă acolo unde erau. Astupase uşile cu pături cât de bine putuse, ca să împiedice aerul rece să pătrundă.

Îi trebui o zi întreagă ca să scoată cărbunii din sala cazanului. Făcu focul în living-room şi baricadă ferestrele cu bucăţi de mobilă sfărâmată.

Lăsă resturile de sfărâmături, laolaltă cu tablourile rupte şi mâzgălite. Urmele de pe tapet îl deprimau, dar era mai bine decât să se uite la portretul bunicului pe care fusese scris cuvântul „JIDAN”.

Rămăseseră cu o sofa cu tapiseria tăiată cu cuţitul şi cu fotoliul preferat al tatălui său, din brocard verde, neatins în mod miraculos. Frecă din răsputeri cu terebentină să scoată steaua roşie a lui David pictată pe peretele din sufragerie.

A doua zi de dimineaţă, se îmbrăcă în cel mai bun costum şi se duse în oraş să prindă trenul de München.

Plimbarea de dimineaţă pe străzile oraşului său natal îi oferise o perspectivă mai amplă asupra Nopţii de Cristal. Sinagoga se transformase într-un morman de moloz, iar cimitirul evreiesc fusese răvăşit şi pictat cu zvastici. Cioburile vitrinelor fuseseră ridicate. – probabil că oamenii lui Emmerich îi puseseră pe proprietari s-o facă –, dar magazinele evreieşti erau pustii, cu ferestrele baricadate. Mulţi dintre patronii lor îl însoţiseră pe tatăl lui în trenul care-i dusese la Dachau.

Trecu pe lângă magazinul de încălţăminte al lui Horowitz şi-i recunoscu pe soţii Helder. Erau înăuntru şi se tocmeau cu bătrânul cizmar. Se opri să asculte. Se pare că Hermann şi soţia lui furaseră toţi pantofii din vitrină în Noaptea de Cristal, dar erau furioşi, pentru că descoperiseră că nici unul nu formau o pereche. Aşa că acum se tocmeau cu bătrânul Horowitz, fără ruşine. Zece pantofi de la piciorul drept pentru o pereche nouă.

Netanel avea la el restul banilor – în ciuda eforturilor depuse, derbedeii lui Rolf nu găsiseră safeul. Mărcile se aflau într-o servietă, în poala lui. Zece mii. Aceasta era suma solicitată de funcţionarul SS – aşa cum îl anunţase la ultima sa vizită – pentru a-l elibera pe tatăl său de la Dachau.

Ce vor face când Josef va fi eliberat? se gândi el. Vizele lor pentru Chile expiraseră la sfârşitul lui noiembrie. Ca să obţină actele le trebuiau bani. Sigur, mai aveau ce vinde. De îndată ce va veni tatăl său, vor găsi o modalitate să iasă din ţară. Probabil, în Palestina. Aceasta era responsabilitatea lui acum.

Dacă Josef l-ar fi ascultat acum trei ani, ar fi putut pleca din ţară cu absolut tot.

Se uită din nou la ceas. Trei şi zece. Poate că o să-l lase să stea aici toată ziua. O făcuseră de nu ştiu câte ori. De obicei, funcţionarii nici nu se deranjau să-l anunţe că plecau acasă. La cinci şi jumătate, doi soldaţi SS îl luau pur şi simplu pe sus şi-l aruncau în stradă.

Se uită în ziar. Pe prima pagină era o fotografie care înfăţişa o mare coloană de oameni mărşăluind sub pază pe străzile Linz-ului. Cărau valize şi rucsacuri şi aveau prinsă de haină steaua lui David, inclusiv copiii. Netanel le cercetă feţele, întrebându-se dacă Esther şi verii săi se aflau printre ei. Fugiseră odată şi acum tentaculele naziste îi ajunseseră din nou.

Un tânăr brunet, în uniformă de Schutzstaffeln şi ochelari cu ramă de baga ieşi pe coridor.

— Rosenberg – zise el şi se întoarse în birou.

Netanel lăsă ziarul şi se grăbi să-l urmeze.

Încăperea era mică şi înghesuită, dominată într-un colţ de un dulap mare, cenuşiu. Funcţionarul însuşi semăna cu un birocrat oarecare. Întinse mâna să ia actele lui Netanel. Netanel căută în buzunarul hainei şi scoase buletinul de identitate. Era nou, ştampilat, cu litera gotică J – „Jud”[24]. Arăta că este Netanel Israel Rosenberg. Cuvântul „Israel” era de asemenea o inovaţie. După Noaptea de Cristal, toţi evreii erau obligaţi să-l adauge la numele lor, astfel încât să nu existe nici o confuzie în privinţa identităţii lor adevărate.

Omul cercetă documentul şi-l trânti pe masă.

— Ce vrei? – îl întrebă el fără să-şi ridice privirile.

— Tatăl meu a fost reţinut la Dachau.

— Da?

— Mi s-a spus că aş putea aranja să fie eliberat.

Fii politicos, Netanel, îşi zise el. Acest rahat ţine în mâinile lui palide destinul tatălui tău.

— Pentru ce se află acolo?

— Nu a făcut nimic rău. Când a fost arestat…

— Pentru ce se află acolo?

— Pentru a-i asigura protecţia.

Ochelarii funcţionarului sclipiră în soare. Se juca cu creionul şi privea în gol.

— Cum îl cheamă?

— Rosenberg. Josef Rosenberg.

— Josef Netanel Rosenberg – îl corectă omul.

Scrise numele pe un formular.

— Adresa?

Netanel îi dădu toate detaliile – data naşterii, ocupaţia – la care funcţionarul pufni dispreţuitor – şi data arestării.

— Costă mulţi bani să transporţi un funcţionar al Reichului dintr-un loc într-altul – şi presupune multă hârţogăraie.

— Am la mine zece mii de mărci.

— Bun. Lasă-i pe birou. Şi acum poţi să pleci.

Netanel rămase pe loc. Atâta tot?

— Când va fi eliberat? – Întrebă el.

— Acum poţi să pleci – repetă funcţionarul.

[24] Evreu (germ.)

Netanel ar fi vrut să mai insiste, dar nu îndrăznea.

Chiar aşa, să lase banii acolo? Ce altceva ar fi putut să facă?

Se ridică şi ieşi din birou, lăsând în urmă preţioasa servietă cu cele zece mii de mărci.

Ravenswald

Casa din Pădure părea părăsită din afară. Mormanele de mobilă distrusă, tablourile aruncate, cutiile de sticlă şi porţelan spart, ferestrele baricadate, toate dădeau impresia unei case de mult abandonate. Doar fuiorul de fum care se ridica pe unul din coşuri sugera că ar putea exista viaţă înăuntru.

Netanel deschise uşa cu cheia. Mama lui stătea în fotoliu, în living-room-ul întunecat, uitându-se la foc.

Ar fi trebuit să aprinzi luminile – zise Netanel.

Roti comutatorul, dar nu se întâmplă nimic. Încercă altul, din salon şi bucătărie.

— Ne-au tăiat, curentul.

Mein Gott! Emmerich şi oamenii lui cunoşteau modalităţile fine ale torturii. Netanel se aşteptase la aşa ceva, dar nu atât de curând. Se duse la dulapul lui din cămară, scoase o cutie cu lumânări, aprinse una şi o duse în living-room.

— Uite, am făcut lumină. – zise el.

— Ar fi trebuit să laşi servitorii să se ocupe de asta – spuse doamna Rosenberg. Doar aceasta este treaba lor.

Biata mama, se gândi el. De când îl luaseră pe Josef nu-şi mai revenise. Câteodată era lucidă, dar altă dată mintea ei rămânea ancorată în trecut. Încerca să scape de realitate, la fel ca fiecare evreu din Germania, se gândi el. Numai că îşi căuta refugiul în propria ei minte.

Dacă s-ar întoarce Josef, s-ar face bine.

— Vrei să mănânci ceva?

— Da, sun-o pe Hilde. Cred că astă-seară avem peşte.

— O să fac nişte supă.

— Josef o să apară cât de curând. Spune-i lui Hilde să fie gata, altfel domnul Rosenberg o să se înfurie. Nu vrea să întârzie de la jocul lui de cărţi.

Ceva îi atrase atenţia lui Netanel. Pe podea, lângă fotoliu, era un pachet învelit în hârtie maro. Era adresat mamei sale.

— Cine a adus asta? – o întrebă el.

Poştaşul încetase de mult să mai treacă pe la uşa lor. Mama lui se uită la pacheţel de parcă nu-l mai văzuse până atunci.

— Poate că Hilde la pus aici – zise ea.

Netanel îl ridică. N-avea nici un timbru poştal. Doar vulturul şi zvastica Partidului Naţional Socialist erau imprimate deasupra numelui şi adresei. Netanel rupse ambalajul. Înăuntru era o cutie de carton. O deschise. Conţinea un vas metalic şi o scrisoare dactilografiată, purtând sigiliul oficial al Schutzstaffelnului.

Scria următoarele:

Doamnă Rosenberg,

V-am trimis cenuşa soţului dumneavoastră, Josef Rosenberg, care a fost împuşcat în timp ce a încercat să evadeze de la Dachau. A fost incinerat conform ordinelor guvernamentale. Veţi plăti costul transportului separat.

Ernst Hasler
Comandant
Dachau K. Z.

31

Bărbatul nu se prezentă.

— Am citit anunţul din ziar – zise el. Aveţi cărţi de vânzare.

Flutură ziarul în nasul lui Netanel de parcă ar fi fost un mandat de percheziţie. Anunţul era încercuit cu cerneală neagră.

— Pot să intru? Nu-mi place să fiu văzut într-o casă evreiască.

Era un om slab, cu păr blond, tăiat scurt. Purta o pălărie tiroleză tradiţională şi ochelari cu rame de baga care îi dilatau ochii.

Seamănă cu o insectă înţepătoare, se gândi Netanel.

Deschise uşa.

— Intră – zise el.

Holul cu gresie albă şi neagră era pustiu şi ferestrele sparte fuseseră baricadate. Netanel avea un şal peste costum să se apere de frigul din camerele goale. Se simţea ca un agent imobiliar care încerca să vândă o casă abandonată de mulţi ani din cauza unei poveşti cu fantome.

— Unde sunt cărţile ? întrebă cumpărătorul.

— Pe aici.

Netanel îl conduse pe scări, în biroul tatălui său. Deschise uşa

şi, pentru o clipă, avu impresia că o să-l vadă pe Josef stând aplecat asupra dosarelor, în haina sa roasă de catifea. Dar încăperea era goală. Biroul distrus al lui Josef putrezea în curte, alături de celelalte mobile sfărâmate de SS-işti în Noaptea de Cristal. Acum rămăseseră doar rafturile! – unul din ele fusese trântit pe podea, dar lemnul masiv de stejar rezistase impactului. Picioarele lor răsunau pe parchetul gol şi lăsau urme de praf.

Cumpărătorul se încruntă ca un negustor de perle, confruntat cu câteva bucăţi false.

— Deci, ce avem aici?

— Depinde de ce căutaţi – zise Netanel.

Cumpărătorul îşi plimbă degetul pe cotoare. Ridică din sprâncene.

— Heine?

— Vă place Heine?

— Este greu de găsit. Majoritatea exemplarelor au pierit în flăcările rugurilor. Luă „*Călătoria Familiei Harz*" şi răsfoi paginile.

— Este în stare bună – zise el în silă.

— Tatăl meu spunea întotdeauna că o carte este suma gândurilor unui om şi, prin urmare, trebuie să ne înclinăm în faţa ei, nu s-o ardem.

— Depinde de om, depinde de gânduri.

Luă alt volum îndrăgit de Josef*, „Cartea Cântecelor*". Netanel rezistă impulsului să i-l smulgă din mână. Era exemplarul favorit al tatălui său şi i se părea că comite un sacrilegiu. Ca un barbar care striveşte o floare în pumn, încercând în zadar să-i simtă aroma.

Îmi pare rău, tată, se gândi el. Dar acum tot nu-ţi mai foloseşte la nimic.

— Poate că aş putea să-ţi iau câteva.

— Ce amabil. Nu vă supăraţi, dar nu păreţi genul de om care citeşte Heine.

— Sunt piese de colecţie.

— Deci le vreţi pentru că au devenit rare din cauza lui Hitler. Sunteţi foarte perspicace.

Cumpărătorul studie rândurile de cărţi.

— Erich Maria Remarque – murmură el impresionat. Îţi dau zece mărci pe toate.

— Şi eu o să te arunc pe fereastră, rahat ce eşti! Nu accept mai puţin de cincizeci.

Cumpărătorul băgă mâna în buzunar şi scoase portofelul. Apoi extrase patru bancnote de zece mărci.

— Patruzeci.

Netanel luă banii.

— Ai făcut cea mai bună afacere din viaţa ta.

— Fac astfel de afaceri în fiecare săptămână – zise cumpărătorul. Nu că aş avea ceva personal cu evreii.

— Nimeni n-are. Doar Hitler.

— Exact. Îmi dai o cutie să le pot duce?

Hermann închidea magazinul în fiecare zi la ora cinci. Se apropia iarna şi se întunecase deja când Marie întoarse cartonul de la intrare: ÎNCHIS. Îl auzi pe Hermann bombănind când ridică o carcasă de miel şi o duse în cămara rece din spatele curţii. Marie luă de pe tavă două cotlete de viţel şi nişte bucăţi de miel şi le înveli în hârtie. Apoi băgă pachetul în haina pe care o purta pe sub şorţ.

Până când Hermann se întoarse în măcelărie, Marie terminase de împachetat restul cărnii. Mica ei hoţie trecu neobservată.

Vântul zgâlţâi cartoanele din ferestre şi fulgi mici de zăpadă se strecurară prin crăpături. Netanel şi mama lui se strânseră în jurul micului foc de cărbuni, cu păturile pe umeri.

Netanel pregătise două farfurii cu Knochensuppe, supă de legume cu mici bucăţele de pui şi oase cu măduvă, păstrate cu grijă.

O singură lumânare clipea în curent. În curând, se vor termina cărbunii şi vor trebui să-şi pună mobila pe foc.

Deşi pierduseră zece mii de mărci, mai aveau ceva bani puşi de-o parte, dar nu le mai vindea nimeni nimic. Netanel pricepuse că guvernul naţional-socialist şi oamenii din Ravenswald erau fericiţi să-i lase să moară de foame.

Dar nu toţi. Într-o noapte, auzi paşi în curte. Când ieşi, văzu un pachet şi-l zări pe băcanul Müller îndepărtându-se pe bicicletă. Pachetul conţinea carne conservată şi lapte condensat.

Apărură, şi alte pachete: pâine, câteva legume, din când în când câte un lebăr. Erau lăsate întotdeauna noaptea, fiindcă nimeni nu îndrăznea să fie văzut în timpul zilei în preajma Casei din Pădure. Odată lui Netanel i se păru că o văzuse şi pe doamna Hochstetter. Când se uită găsi un pachet care conţinea ouă, pâine, lapte şi chiar puţină carne. În noaptea aceea, el şi mama

lui avuseseră parte de un prânz pe cinste.

Dar cât timp puteau trăi din mila oamenilor din Ravenswald, care-şi mai aminteau de bunul lor Şef? Cât mai era până când Ubersturmführer-ul Emmerich îi va speria pe toţi?

— Josef a întârziat iar la jocul lui de cărţi – zise doamna Rosenberg.

— Dar a murit, mamă. Nu mai vine acasă.

— Ajunge din ce în ce mai târziu. Ştiu că munceşte din greu şi are nevoie de momente de recreere. Dar o să discut cu el despre asta.

— A murit. N-ai cum să vorbeşti cu el.

— Îi place să joace cărţi.

Se auzi o bătaie uşoară la uşa din spate.

— Trebuie să fie el – zise ea.

Netanel lăsă lingura în farfurie. Ce-o mai fi acum? Se forţă să rămână calm. Nu puteau fi SS-iştii. Ei veneau pe uşa din faţă, înarmaţi cu topoare, nu băteau timid la cea din spate. Deci, era probabil un prieten. Altcineva care le adusese de mâncare.

Lăsă pătura de pe umeri, aprinse altă lumânare şi ieşi pe coridor. Doamne Sfinte, parcă intrai într-un cavou. Se formase o pojghiţă de gheaţă pe gresie şi scoteai aburi din gură. Traversă holul, croindu-şi drum cu grijă printre cioburile rămase de la Noaptea de Cristal şi se îndreptă spre spălătoria din spate.

Oricine era, venise prin grădină, pe cărarea din pădure.

Deschise uşa, ferind flacăra lumânării. O figură stătea în beznă, cu haina şi căciula de lână pline de zăpadă şi cu un fular gros înfăşurat peste faţă.

Ridică lumânarea. Ochii aceia. I-ar fi recunoscut oriunde; chiar şi într-o mare de feţe.

— Marie – şopti el.

O trase înăuntru şi închise uşa.

— Este atât de întuneric afară. Era cât pe ce să cad pe scările de la subsol – murmură ea.

Nu era în stare să-i răspundă.

Îşi scoase fularul şi-i zâmbi.

— Credeai că am uitat de tine, nu-i aşa?

— Te-a văzut cineva?

— Nu mă vedeam nici pe mine pe o noapte ca aceasta.

Băgă mâna în buzunar şi scoase un pachet învelit într-o hârtie

albă, pătată.

— Măcelarul aduce acum marfa acasă. Este un serviciu suplimentar pentru clienţii lui.

Luă darul.

— N-ar fi trebuit să faci asta! Câteodată naziştii supraveghează casa. Este un mare risc.

— Nu m-a văzut nimeni.

Se cutremură.

— Aici este îngrozitor de frig. Aşa-i în toată casa?

— Încercăm să economisim combustibil. Acum locuim doar în două camere.

— Aţi aprins vreun foc? Mi-e frig!

Ezită. Este periculos pentru ea, se gândi Netanel. Trebuie so trimit acasă. Dar nu putea s-o facă. Într-o lume a umbrelor, apăruse în sfârşit o luminiţă.

— Pe aici – zise el.

Pregătiră cotletele în bucătărie, în suc propriu. Mirosul viţelului fript îl făcu să saliveze şi începu să-i ghiorăie maţele de foame.

— Carne proaspătă – şopti el. I-am uitat gustul!

Lumânarea pâlpâi când o suflare de vânt pătrunse printre crăpăturile din fereastră.

— Ar trebui să te trimit acasă. Dacă eşti văzută aici, vei fi arestată.

— Nu pot să stau să văd cum mori de foame. Cunosc pericolul.

Îşi trecu un braţ în jurul ei şi-i sorbi aroma părului şi coloniei. Simţi cum tresare de bucurie, după ce luni de zile nu experimentase decât goliciune sufletească, amărăciune şi disperare. Încercă să uite coşmarul din lumea exterioară. Chiar aici, chiar acum, asista la un miracol şi nu se putea gândi la altceva.

— Cum ai făcut rost de mâncare? Crezi că tatăl tău n-o să descopere?

— Nu mă verifică niciodată. De ce ar face-o? Şi în afară de asta, pe unii clienţi pe care nu-i plac – naţional-socialiştii, de exemplu – îi încarc la cântar în mod voit. Îi pun să plătească pentru ce ţi-am adus ţie astă-seară. Nu înseamnă chiar că fur şi, în acest fel, îi oblig pe nazişti să contribuie la o cauză nobilă, chiar dacă nu-şi dau seama!

Se uită la el şi-i pieri brusc zâmbetul.

— Nu-mi vine să cred ce au făcut. Nu numai ţie, ci tuturor

evreilor din oraş. Sunt inumani.

— Ba sunt umani, Marie. Oamenii se comportă aşa cu noi de două mii de ani. Este nevoie doar de cineva ca Hitler ca să-şi dea arama pe faţă.

— Dar nu toţi sunt aşa.

— Nu – zise el. Nu toţi.

O privi drept în faţă.

Ce putea face? Ar fi fost mai bine pentru ea să fi rămas în Berlin. Dar, în ceea ce-l privea, îi mulţumea lui Dumnezeu că o adusese înapoi.

O sărută uşor pe buze.

— Cotletele sunt aproape gata – zise ea. Hai să-i facem o surpriză mamei tale.

— Îţi mulţumesc că ai venit aici – zise el. Dar nu pot să te las să-ţi pui viaţa în primejdie pentru mine. Nu trebuie să mai vii!

— Bine – spuse ea. Dacă aşa crezi.

Dar ştiau amândoi că o să se întoarcă. Ştiau că nu vorbise serios.

Partea a şasea
PALESTINA 1939

32

Bab el-Wad, Ierusalim — Fort Latrun

Umbrele erau subţiri şi palide, iar tufişurile dansau în arşiţă. Camioane uruiau prin defileu, răsunând între pereţii înguşti. Apoi, se făcu din nou linişte.

Luptătorii Sfinţi din Iudeea se lăsaseră pe vine sub un pâlc de pini. Ochi negri stăteau la pândă sub turbanele lor. Îşi sprijiniseră armele de umeri şi aşteptau în tăcere.

— Nu vine – zise unul din ei.

— Spunea că va fi pe şosea la o oră după ivirea zorilor. Iar acum este aproape de prânz.

— Vom aştepta – zise Izzat. Ce altceva putem face?

Izzat nu voia să se întoarcă la Rab’allah, deşi îi era foame, sete

şi frig. Dacă se vor înapoia fără să tragă nici un glonte, vor deveni ţinta glumelor din cafenea. Va întârzia cât mai mult posibil această umilinţă. Dracu’ să-l ia pe Majid! Fie ca o mie de albine să-i năpădească testiculele!

Lângă Lydda

Călătoria durase unsprezece ore; dacă ar fi luat-o prin Bab el-Wad, n-ar fi făcut mai mult de şase. Mă întreb dacă acest ocol a fost într-adevăr necesar? – se gândea Talbot, când Lydda apăru dinaintea lor, turtită şi albă la lumina gălbuie a după-amiezii.

— Crezi că acum am scăpat de bandiţi? îl întrebă Talbot.

Majid râse, ca şi când Talbot ar fi făcut o glumă pe care el n-o prea pricepuse.

— Sigur, effendi Talbot. Poate că ar trebui să ne întoarcem tot pe aici. Ca să nu avem nici o surpriză.

— Cum crezi că este mai înţelept, Majid – zise Talbot, punând o mână pe umărul şoferului său.

Bun băiat. Făcea tot ce trebuia, fără să se plângă. Şi părea sincer preocupat de soarta lui. În multe privinţe, se simţea mult mai bine cu el decât cu Elizabeth.

— Cum crezi că este mai înţelept.

Bab el-Wad, Ierusalim — Fort Latrun

Amurgul era limpede şi liniştit, accentuând contrastele dintre umbre şi lumini. Fiecare stâncă şi tufiş se zăreau perfect. Orizontul pălea în violet, pe măsură ce soarele cobora după dealurile Iudeii. Căldura începuse să scadă în intensitate.

Ziua se terminase.

Izzat dădu cu piciorul într-o piatră şi o privi cum prinde viteză şi se rostogoleşte pe potecă, până la marginea drumului.

— Le-a spus englezilor despre planul nostru. Este un laş şi-un trădător!

Auzi zumzetul unui motor la cotitura şoselei. Îşi ridicară capetele cu toţii, entuziasmaţi. Era alt camion, un vehicul britanic de aprovizionare, cu farurile strălucind. Se îndrepta spre Latrun.

Deodată, Izzat se trezi uitându-se în ţeava neagră a unei puşti. Strigă îngrozit şi se trase înapoi.

— O să te împuşc direct în cap – zise Rishou.

— Nu – scânci Izzat.

Se uită la grupul lui de Luptători Sfinţi. Nici o speranţă din partea lor.

— Nu, te rog.

— Îndrăzneşti să insulţi un membru al familiei mele, ticălosule?

— Allah îmi este martor că n-am vrut să spun aşa ceva!

— Pot exista o mie de motive pentru care britanicii n-au trecut pe aici azi.

Izzat nu se gândea decât la unul singur, dar faptul că îşi exprimase gândurile cu vocea tare îl făcuse să se uite acum pe ţeava puştii lui Rishou.

— Curajul şi onoarea fratelui tău sunt vestite în aceste părţi. O ştie toată lumea.

Rishou se gândi.

— Fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului! – zbieră Izzat disperat. N-am vrut să-l jignesc!

— L-ai numit trădător şi laş!

— O figură de stil, Rishou. Mă plec în faţa numelui fratelui tău!

Rishou lăsă puşca. Onoarea lui fusese satisfăcută. Acum putea să se îndepărteze.

Pentru o clipă, Izzat se gândi să-l împuşte pe la spate, dar respinse ideea la fel de repede cum îi venise. Ar distruge imaginea sa faţă de Luptătorii Sfinţi şi Zayyad l-ar ucide, oricum, drept răzbunare. Nu, va avea timp altă dată să încheie conturile cu familia Hass’an.

33

Locul Unde Nebunul Şi-a împuşcat Unchiul

Erau doi călăreţi în uniforma albastră de doc a celor din kibuţuri. Duceau după ei patru ponei. Îi cumpăraseră, probabil, de la Ierusalim, îşi spuse Izzat. Păreau neînarmaţi. Ţinte uşoare. O compensaţie, probabil, pentru ziua irosită în zadar. Şi caii vor fi o răsplată satisfăcătoare.

Izzat îşi făcu cunoscute intenţiile restului bandei şi se aşezară pe vine să-i aştepte, sub vârful culmii. Era acelaşi loc pe care îl

alesese acum cinci ani, când atacase procesiunea nupţială a Khadijei.

Ştia cum numiseră oamenii din Rab’allah acest loc. Ei bine, câţiva evrei morţi o să-i facă să nu mai râdă de el. Mâine, faptele Luptătorilor Sfinţi din Iudeea vor fi cântate în toată valea.

O lună plină se ridica peste dealuri, aruncând o lumină fosforescentă peste defileu. Unde era Rishou? – se întrebă Izzat. Probabil că se întorsese la Rab’allah. Spera să fie aşa. Nu voia să împartă gloria.

Îşi duse degetele la buze. Ceilalţi dădură din cap. Albul ochilor ieşea în evidenţă în întuneric. Se auzi ceva curgând. Tareq făcuse pe el.

Izzat se uită peste marginea defileului. Erau aproape, la mai puţin de cincizeci de paşi.

— Omorâţi-i! – zbieră Izzat.

Îşi potrivi Mauserul şi ţinti.

— *Allah y Akbar*! – exclamară în cor douăsprezece glasuri.

Limbi portocalii de foc sclipiră de-a lungul defileului, când Luptătorii începură să tragă. Un cal necheză speriat după prima rafală. Apoi Izzat auzi un strigăt ascuţit – parcă ţipase o femeie. Poneii galopau pe potecă, spre kibuţ. Unul din călăreţi scăpase cu ei.

— Urmaţi-mă! – strigă Izzat şi începu să coboare.

O făcuseră. Allah, Prea-Bunule şi Milostivule, lasă să fie măcar un singur evreu mort. Sau mai bine lasă-l viu, ca să-i vârâm testiculele pe gât.

Undeva în apropiere, un cal necheză de durere. Apoi auziră cu toţii; alt strigăt omenesc.

— Este viu! – zise unul din ei.

— O să ne distrăm – spuse Izzat.

Distingea silueta calului la zece paşi. Călăreţul se căznea să se târască. Izzat o luă la fugă.

Calul căzuse într-o parte şi evreul îşi prinsese piciorul sub el.

— Te rog – suspină evreul – te rog…

— O femeie! – strigă Izzat triumfător.

— Allah este într-adevăr mare! – zise cineva. Rămaseră liniştiţi, uimiţi de mărinimia lui Allah. Nici unul dintre ei nu mai violase o evreică până atunci şi-l aşteptau pe Izzat să le spună ce să facă.

— Te rog… – murmură femeia.

— Scoateţi-o de sub cal – le porunci Izzat.

Doi dintre ei o apucară de braţe şi o traseră. Femeia ţipă agonizant şi leşină.

— Fii de târfe! – exclamă Izzat. Uite ce-aţi făcut. Aşa nu ne mai e de nici un folos. Treziţi-o!

— Cum?

Izzat se aplecă asupra calului muribund şi găsi o sticlă cu apă prinsă de şa. Se apropie de femeie şi-i vărsă conţinutul pe faţă. Începu să geamă încet.

— Ţineţi-o pironită la pământ – le ordonă Izzat.

— Vă rog… – zise Sarah.

Calul fornăia şi dădea din picioare.

— Calul meu… ajutaţi-mi calul…

Sarah îşi săltă capul şi încercă să stea în fund. Gemu de durere. Doi Luptători o apucară şi o trântiră la pământ.

Izzat se aruncă deasupra ei şi îşi ridică hainele.

— Uită-te, evreico! Vezi! Armele noastre sunt mai bune ca ale voastre!

— Vă rog…

— Ţevile noastre sunt mai lungi! – chicotiră Luptătorii Sfinţi.

— Şi tragem de la douăzeci de mile!

—…… te rog……

Calul sforăi şi îşi dădu sfârşitul.

— Acum, o să-ţi arăt ce bine ştiu să ţintesc!

Izzat îngenunche între picioarele lui Sarah.

Femeia gemu de durere!

—… te rog…

O puşcă răpăi în beznă. Un glonte se înfipse în pământ, la câţiva metri depărtare.

Izzat sări în picioare să-şi ia arma.

— Ce se întâmplă?

Şi mai multe împuşcături.

Luptătorii începură să-şi caute puştile. Unii dintre ei încercau să se târască înapoi pe culme şi să fugă.

— Evreii! – strigă Rishou undeva, deasupra lor. Vin evreii! Haideţi să plecăm mai repede de aici!

Încă trei împuşcături.

Luna dispăruse în spatele unor nori întunecaţi. Izzat văzu flacăra portocalie a unei puşti, deasupra lui. N-avea nici o şansă

dacă se confruntau cu kibuţnicii. Erau mai bine pregătiţi pentru atacurile nocturne şi aveau arme mai bune.

O rupse la fugă.

— Izzat! – strigă cineva.

Era Rishou.

— Unde sunt? îl întrebă Izzat.

Ceva îl izbi în fesă şi se întoarse să vadă ce fusese. Dar îi amorţi piciorul şi căzu.

Era lovit! Pe barba Profetului, îl împuşcaseră!

— Ajută-mă! – strigă el.

Trebuia să plece de acolo. Allah, ajută-mă în nenorocirea mea! Se străduí să se ridice, dar picioarele i se îndoiră sub el. Veneau evreii! Evreii erau nişte călăi şi nişte animale! Auzise cum se purtau cu prizonierii.

— Sunt rănit! Ajută-mă! Rishou!

Câinii, or să-l lase acolo!

Dar apoi, cineva îl înşfăcă de braţ şi începu să-l tragă pe pământul tare, înapoi, spre culme. Încercă să-şi folosească piciorul bun. Altă împuşcătură ţâşni printre stânci, la câţiva yarzi depărtare şi un fragment de piatră îl izbi direct în faţă.

— Mai repede!

Ajunseră pe culme. Celălalt om căzu pe burtă, gâfâind de efort. Era Tareq, constată Izzat. Bineînţeles, numai un idiot ar fi rămas în urmă să ajute un rănit. Izzat se străduí să se târască, trăgându-şi piciorul rănit după el.

Trebuiau să scape de aici.

— Du-mă în spate! îi şuieră el lui Tareq. Fără mine nu aveţi conducător!

Se întreba ce se întâmplase cu Rishou. Spera că-l prinseseră evreii.

Sarah zăcea pe spate, incapabilă să se mişte, conservându-şi energia ca să-şi stăpânească valurile de greaţă şi durere. Îşi îmbrăţişă umerii, înfigându-şi degetele în noroi. Durerea era sfâşietoare, de neimaginat. Vreau să mor, să mor!

— Sarah?

O voce de bărbat răsună din trecutul dulce-amar. Mintea îmi joacă feste, se gândi ea. Deschise ochii, dar n-avea cum să distingă ceva pe asemenea beznă.

— Nu-i nimic. Au plecat – zise vocea. Te doare chiar aşa de

rău?

Nu putea fi adevărat. Nu putea fi el. Închise ochii din nou.

— Sarah, vorbeşte-mi! Deschide ochii!

Îi simţi mâinile sub cap şi răsuflarea caldă pe obraz.

— Rishou?

— Sarah, te rog, deschide ochii!

— Nu poţi fi tu…

— Ce ţi-au făcut?

— Nu trebuie să stai aici… oamenii mei… vin…

— Nu-i nimic.

— Or să te împuşte.

— Nu este nici un kibuţnic. Doar eu.

Nu înţelegea. Auzise împuşcăturile şi strigătele alarmate ale arabilor în timp ce alergau. Nu avea sens. Ce căuta aici? Nu reuşea să judece din cauza durerii.

I se uscase gura şi nu putea înghiţi.

— Eu am fost, Sarah, eu am tras! Acum este totul în ordine.

Îşi strânse mâinile într-ale ei.

— Mă doare aşa de rău!

— Ssst. O să fie totul bine!

— Tu… trebuie să rupi…

— Nu ştiu cum să îngrijesc fracturi, Sarah.

O apucă din nou durerea şi se încovrigă lângă el. Rishou, Rishou. Nu-l mai văzuse de mult. Totuşi, i se părea natural să fie cu el, aici. O s-o ţină şi o s-o ajute să se termine totul cu bine. O adusese la culmea plăcerilor, aşa că o să reuşească s-o facă să depăşească durerea.

— Ticăloşii aceia ţi-au făcut ceva?

Clătină din cap. Nu prea îi văzuse pe arabii care încercaseră s-o violeze.

— Doar când m-au tras de sub Meshaq… calul meu… Rishou… unde este Meshaq?

— Calul a murit, Sarah.

Gemu când o cuprinse alt spasm dureros.

— Ah, Rishou, ajută-mă… mă doare…

— O să te duc până la kibuţ.

— Trebuie să rupi… mai întâi.

Îşi pipăi rana. Era îmbrăcată în şort. Rishou îşi, trecu degetele peste piciorul ei drept. Ajunse într-un punct, de-a lungul gleznei sale drepte, când o auzi gemând şi încordându-se. Piciorul era

deformat, răsucit în afară; fragmente de oase străpunseseră pielea, năclăind-o de sânge.

— Îndreaptă-l – gemu Sarah. Spre celălalt picior.

Rishou scoase cuţitul şi rupse trei fâşii din tivul *abbayah*-ului său. Apoi, ca şi când şi-ar fi amintit, mai rupse una. Avea nevoie să muşte ceva. Durerea va fi insuportabilă.

Se lăsă pe vine, lângă ea.

— Sarah?

— Ţine-mă!

Îi trase părul la o parte de pe frunte şi îi dădu să bea apă din burduful de piele prins la brâu. De câţi ani n-o mai văzuse, se gândi el. De cinci ani! Cinci ani! Nopţile acelea petrecute în livadă, parcă fuseseră ieri. Îi luă mâna. Era rece şi umedă. Simţi inelul de pe degetul stâng. Deci se măritase!

Ce s-a întâmplat cu mine? se gândi el. Mi-am trădat proprii mei oameni, ajutând o evreică împotriva unui frate arab! Nu ştiu decât că n-am mai iubit pe nimeni şi nimic ca pe această femeie. Poate că are un soţ evreu, dar sufletul ei îmi aparţine. Îmi va aparţine întotdeauna.

— O să fixez piciorul – zise el.

— Eşti un vis, nu-i aşa?... Durerea mă face să am vedenii. Rishou, te visez de atâtea ori!

Şi eu te-am visat, se gândi el. De câte ori am fost cu Khadija şi am ajuns la plăcerea sublimă, gândindu-mă la tine?

— O să fixez piciorul – repetă el.

Luă o bucată de pânză şi i-o vârî în gură. Puse mâna stângă pe genunchiul ei şi-i apucă glezna. Îl văzuse pe Zayyad făcând asta odată demult, când unul din fraţii săi căzuse din copac. Trebuie să tragi uşor, pentru ca oasele să se îmbine aşa cum trebuie.

Sarah îşi scoase cârpa din gură.

— Mă gândesc la tine tot...

Rishou strânse piciorul.

Corpul lui Sarah se încordă ca un arc şi ţipă; strigătul ei răsună la nesfârşit pe dealurile întunecate.

* * *

Yaakov o auzi de la numai o sută de yarzi depărtare. Fu cât pe ce să vomite de disperare. Sarah! Sarah!

Atât de aproape!

— Aici, jos! – zbieră unul din oameni.

Yaakov trase calul pe poteca abruptă.

Hainele arabului erau singura pată albă în valea întunecată. O formă neagră, lipsită de viaţă, zăcea la picioarele lui. Sarah! *Şi-a îndreptat cuţitul împotriva fiicei mele*!

Struni calul, ridică puşca la umăr şi trase. Hainele albe reprezentau o ţintă excelentă. Arabul căzu.

Yaakov sări din şa, împiedicându-se printre pietre, spre trupul fiicei sale.

— Sarah…

Mâinile lui îi pipăiau corpul şi fu cât pe ce să izbucnească în lacrimi uşurat când constată că îmbrăcămintea ei era neatinsă. Nici o picătură de sânge!

— Sarah! – strigă el.

Dar ce era cu faţa ei? Ce făcuse nemernicul cu faţa ei? Nu, nu era nimic. O scutură de umeri.

— Sarah, trezeşte-te!

Copitele răpăiră pe drum. Acum venise Asher împreună cu ceilalţi.

— S-a întâmplat ceva? – îl întrebă Asher cu sufletul la gură. Ce i-au făcut? Este bine?

Yaakov îi căută pulsul.

Trăieşte!

— Cred că da! – zise el.

Asher îi sprijini capul pe braţe.

— Ce facem cu ăsta? – zise alt bărbat.

Yaakov se ridică. Arabul zăcea pe spate. Avea o pată întunecată pe partea din faţă a hainelor.

— Ticălosule! – zbiera Yaakov. *Ticălosule*!

Îl lovi cu piciorul. Arabul gemu şi încercă să se întoarcă. Yaakov îl lovi din nou.

— O tortura!

Se aplecă şi-l apucă de păr pe Rishou.

— Mă auzi, Abdul? – zise el în arabă.

— Nu… mă cheamă… Abdul – murmură Rishou.

Yaakov scoase cuţitul.

— Noi nu suntem ca voi! – şuieră el! N-o facem din plăcere. Dar, dacă nu îmi spui ce s-a întâmplat, o să te ciopârţesc ca orice arab.

— Voi, evreii învăţaţi… repede.

Yaakov lovi mânerul cuţitului de rana din umărul lui Rishou. Rishou urlă.

— Nu…

Sarah deschise ochii şi încercă să se ridice.

— Nu!

Yaakov se întoarse.

— Sarah!

O strânse la piept, răsuflând uşurat.

— Ah, Sarah a mea! Slavă Domnului! Ce ţi-a făcut?

— Lasă-l… mă ajută… – zise Sarah.

Încercă să-l împingă pe Yaakov şi urlă de durere.

— Acum o să fie bine – zise Asher.

—… mi-a salvat viaţa.

Vru să-l ia de mână pe Rishou.

— Ajută-l – şopti ea – ajută-l…

Rab'allah

Yaakov şi Asher şi-au ţinut caii de frâu până la o sută de paşi de sat. Rishou atârna pe armăsarul lui Asher. Sângele i se scursese pe coapsa animalului, lăsând o urmă întunecată, care strălucea în lumina palidă a lunii.

Rishou gemu.

— Va trebui să-l ajuţi – îi spuse Yaakov lui Asher. A pierdut mult sânge. Lasă-l lângă sat. Mă rog, cât îndrăzneşti să te apropii.

Asher ezită, amintindu-şi de trupul neînsufleţit al lui Levi. El fusese cel care-i alertase. Imediat cum îl dăduse jos din şa, murise, străpuns în piept de un glonte arăbesc.

Yaakov îi citi gândurile.

— Nu l-a omorât el pe Levi – zise el. Doar ai auzit-o pe Sarah. S-a arătat milos. Ajută-l!

Asher descălecă. Îl înşfăcă pe Rishou de haine şi-l trase de pe cal. Rishou gemu şi se lăsă în genunchi. Asher trecu braţul bun al lui Rishou după umărul lui şi-l ridică în picioare.

Rishou gemu.

— Ce-i Abdul? Puţină durere nu strică.

— Nu-i vorba de asta. Doar că stau prea aproape de un evreu şi mă copleşeşte mirosul.

Asher începu să-l târască pe Rishou pe poteca dinspre

Rab’allah. Rishou se ţinea de el. Braţul stâng îi atârna într-o parte, nefolositor şi picioarele de-abia îl susţineau.

— Într-o zi, o să ne socotim cu voi toţi, ticăloşilor – zise Asher. Levi era un om bun. Valora câţi douăzeci de felahi împuţiţi de-ai voştri.

— Nu ştiu cine la ucis. Acesta este adevărul.

— Habar n-ai care este diferenţa între adevăr şi o grămadă de rahat de cămilă!

— Ştiu cum arată rahatul de cămilă. Îmi ţin braţul în jurul lui chiar acum.

Asher se trase înapoi şi Rishou căzu cu faţa-n pământ.

— Tu eşti cel care a lucrat în livada noastră, nu-i aşa?

— Ai memorie bună.

— Tu eşti cel pe care-l sorbea Sarah din ochi.

— Este cea mai frumoasă femeie pe care am văzut-o vreodată!

— Este, de asemenea, soţia mea. Ţi-au mai rămas cincizeci de yarzi să te târăşti, Abdul. Cu puţin noroc, o să reuşeşti.

Rishou stătea liniştit, adunându-şi puterile. După un timp, auzi caii evreilor îndepărtându-se. Atunci începu să se târască spre Rab’allah. Sarah este o femeie frumoasă, se gândi el, dar nu cred că o să mă înţeleg vreodată cu prietenii ei.

34

Se pare că toţi din Rab’allah se îngrămădiseră în casa lui Zayyad. Erau foarte entuziasmaţi. Wagil fusese răzbunat. Chiar şi Zayyad părea încântat de evenimentele din timpul nopţii. Consecinţele cumpătate puteau aştepta până mai târziu.

Salteaua lui Rishou fusese adusă în camera principală, ca să se uite toţi la gaura lăsată de glonte în umărul său. Glontele trecuse direct prin el, dar era slăbit pentru că pierduse sânge şi femeile îi pansaseră rana cu ierburi tămăduitoare care absorbeau otrăvurile.

Dar trebuia să se odihnească.

— Spune-ne din nou povestea – îl îndemnă cineva.

Rishou oftă. O auziseră cu toţii, de zeci de ori.

— A fost o ambuscadă la Bab el-Wad – le zise el. După apusul soarelui, am văzut maşina lui Majid. Dar englezii ne păcăliseră. Effendi Talbot era escortat de cincizeci de soldaţi britanici şi trei maşini blindate. Dar am decis să-i atacăm, deşi eram depăşiţi numeric, în mod evident.

Părea absurd, chiar şi pentru el, dar fusese obligat să accepte această versiune. Când Rishou se târâse în sat, noaptea trecută, Izzat şi Luptătorii Sfinţi scorniseră deja o poveste şi Rishou avusese prudenţa să n-o contrazică. Nu voia să fie chestionat în privinţa propriului său rol în împuşcarea lui Izzat. Aşa că se mulţumise doar să adauge partea sa finală, încununată de eroism.

Trei din Luptătorii Sfinţi făceau parte acum dintre cei prezenţi. Se poartă cu mine de parcă am fi tovarăşi de arme de nu ştiu când, remarcă Rishou. Tare aş vrea să le văd mutrele dacă ar afla cine trăsese de fapt în ei noaptea trecută.

— Am împuşcat un englez drept în inimă de la o sută de paşi! – strigă Tareq.

— I-am scos ficatul cu propriul meu cuţit! – zise altul, arătând tuturor cuţitul cu mâner de os.

— Ce s-a întâmplat după ambuscadă? – întrebă Zayyad, cum era şi normal de altfel.

— I-am împrăştiat cu primele rafale. – recită Rishou –, dar, între timp, maşina lui Majid dispăruse spre Latrun.

Oare această cea mai bună poveste, este cu adevărat cea pe care o inventase Izzat? – se întrebă Rishou. Poate că durerea şi rana îl făcuseră să delireze.

— În drum spre Rab’allah am dat peste evrei – zise Tareq, incapabil să se mai abţină. Aveau mitraliere.

— Izzat a fost rănit în timpul atacului – strigă alt Luptător.

Rishou se întrebă dacă-i trecuse cuiva prin cap să se gândească cum de primise un glonte în fundul lui gras dacă alerga înainte. Îi părea rău că era un ţintaş atât de prost. Fusese la douăzeci de paşi de Izzat când îl auzise strigându-l. Un trăgător bun l-ar fi nimerit direct în inimă, chiar şi în beznă.

— Spune-ne ce-ai făcut în momentul acela, Rishou! – îl îndemnă cineva.

Rishou le explică cum îi văzuse pe Luptătorii Sfinţi ducându-l pe braţe pe eroicul Izzat, în timp ce el se hotărî să-i ţină în loc pe atacatori doar cu puşca sa.

— Erau cel puţin două sute – zise Zayyad mândru, exagerând istorisirea lui Rishou, care declarase modest că fuseseră doar patruzeci.

— Le-am dat o lecţie pe care n-or s-o uite niciodată! – adăugă Tareq.

Nici Izzat n-o s-o uite prea uşor, se gândi Rishou. Acum are două găuri în fund. I-ar fi plăcut să fi fost acolo când doctorul şeicului Daoud extrăsese glontele cu forcepsul.

Povestirea îl obosise. Închise ochii şi adormi. După un timp, sătenii se duseră la cafenea să discute despre bătălie cu ceilalţi Luptători. Descriau amănunţit ce ar fi făcut dacă ar fi avut norocul să fie acolo.

Zayyad se aşeză lângă fiul său şi observă că se înroşise în obraji de febră. Avea nevoie de odihnă şi de ierburi bune. Dar, deocamdată, nu va profita nici de una nici de alta. Va trebui să plece din Rab’allah şi să se ascundă printre beduinii din Negev. Britanicii vor veni să cerceteze moartea evreului. Se vor pune întrebări şi oricine avea o rană de glonte era bun de spânzurătoare! Sigur, dacă nu era cumva nepotul unuia din Înaltul Comitet Arab. Ca Izzat, de exemplu.

Se întreba ce se întâmplase de fapt noaptea trecută. Poate că nu va afla niciodată. Oricum, de un lucru era sigur: gaura din fundul lui Izzat nu fusese făcută de o mitralieră evreiască.

Locul Unde a Murit Smochinul

Rishou se clătină în şa. De-abia se ţinea pe cal, dar tatăl lui îi explicase că trebuia să părăsească Rab’allahul fără întârziere. De pe culme, vedea un nor de praf, ridicat de pe drumul care lega Ierusalimul de Rab’allah. Probabil că era căpitanul Mannion, se gândi el sau inspectorul Cooper.

Cei doi oameni care-l însoţeau păreau neliniştiţi. Dacă Rishou murea, n-avea rost să se mai întoarcă în sat. Zayyad îi va absolvi public de orice vină şi apoi va veni noaptea să-i înjunghie drept în inimă. Incidentul din noaptea trecută îi dăduse bătrânului muktar toată vigoarea tinereţii.

— Trebuie să ne grăbim – zise unul din ei.

Pe Rishou îl durea înfiorător umărul şi îl ameţise febra. Îşi alungă greaţa care ameninţa să-l copleşească.

— Da, da – zise el, încă în stare de toropeală.

Acolo jos, dincolo de vii şi livezi, era kibuţul. Se întreba ce făcea oare Sarah. Evreii aveau doctori buni. Nu se îndoia că-i vor drege piciorul.

Se uită înapoi la Rab'allah. Cel puţin doi ani – îi spusese tatăl său. Bineînţeles, o să-i fie dor de Zayyad şi de cei doi fii ai săi, Ali şi Rahman. Şi de Khadija – mda, era o bună bucătăreasă.

Dar bănuia că nici unul n-o să-i lipsească aşa de mult ca evreica cea frumoasă care-l învăţase atâtea în livada de meri. Ar da orice să mai petreacă încă o noapte cu ea, sub lună. Dar acum era imposibil. Într-o zi, va fi muktarul Rab'allahului şi va trebui să se confrunte cu realităţile noii Palestine. Nu mai trebuia să se pună vreodată în situaţia de a ridica puşca împotriva propriilor săi confraţi, chiar dacă unul din ei era Izzat Ib'n Mousa.

O să-şi amintească mereu de ea când va fi lună plină şi când se va apropia culesul merelor. Dar acum era bărbat, un arab. Sarah Landauer trebuia ascunsă pentru totdeauna în locurile secrete din inima sa.

Partea a şaptea
GERMANIA, 1941-42

35

Ravenswald

Domnul Nöldner ţinea neapărat să-şi informeze clienţii că nu avea nimic personal împotriva evreilor. Da, îl susţinea pe Hitler. Doar pusese Germania pe picioare. Dar el, personal, nu era antisemit. Considera că ceea ce se întâmpla cu evreii era o ruşine îngrozitoare.

O ruşine îngrozitoare, se gândi Netanel, dar, de asemenea, o ocazie minunată pentru Domnul Nöldner, pentru că domnul Nöldner era proprietarul Casei de Amanet. În timp ce altădată de-abia îşi câştiga existenţa în Ravenswald – majoritatea celor din oraş aveau cel puţin un membru al familiei angajat la Fabrica Rosenberg –, acum făcea parte din lumea bună. De fapt, cumpărase de curând casa doctorului Köhn, de la văduva lui, pentru preţul derizoriu de treisprezece mii de mărci. Köhn murise de pneumonie la Dachau.

Situaţia domnului Nöldner s-a îmbunătăţit o dată cu venirea lui Hitler; când primii evrei începuseră să părăsească Ravenswaldul, în 1934, fuseseră obligaţi să vândă tot ceea ce nu puteau lua cu ei. Când nu reuşeau să vândă, apelau la el. Mai târziu, când restricţiile privind emigraţia se înrăutăţiseră, şi evreii nu mai aveau voie să ia nimic de valoare, şunca de Westphalia înlocui tradiţionalul *bratwurst*[25] pe masa domnului Nöldner.

Chiar şi acei evrei care mai rămăseseră în Ravenswald fuseseră obligaţi să apeleze la serviciile sale. N-aveau de ales; trebuiau să amaneteze bunuri personale ca să plătească alimentele de bază, cum ar fi pâinea şi laptele. Chiar şi pe acestea nu le puteau achiziţiona decât printr-un intermediar.

Dar Noaptea de Cristal îl procopsise cu adevărat şi-l ajutase să cumpere casa cu şase camere a domnului Köhn, situată sus, pe deal, cu faţa la oraş. Reichstagul dăduse o lege potrivit căreia evreii nu aveau voie să posede metale preţioase – aur sau argint – şi chiar articole de lux, ca radioul.

Cozile de la magazinul domnului Nöldner deveneau din ce în ce mai lungi.

Amintirile lui Netanel despre aceste evenimente erau amare. Rătăcise printre hainele casei sale, adunând fel de fel de lucruri de argint: tacâmuri baroc, ibricul de argint pentru cafea, obiectele ornamentale folosite la Paşte, candelabrele pentru Sărbătoarea Luminii. Pusese totul în două geamantane de piele şi se dusese la domnul Nöldner, care se oferise să-i plătească după greutatea metalului.

— Dar majoritatea argintăriei este veche! – protestase Netanel. Numai menorahul are peste două sute de ani!

Domnul Nöldner ridicase din umeri.

[25] Cârnat (germ.)

— Îmi pare rău. Sunt timpuri grele. Ce să spun? Eu, personal, n-am nimic împotriva evreilor, dar… ştiţi cum este acum. Următorul!

Netanel acceptase oferta lui Nöldner. Nu avusese încotro. Legea spunea că trebuia să vândă şi nimeni altul nu i-ar fi dat mai mult.

Dar zilele prosperităţii trecuseră pentru domnul Nöldner. În dimineaţa aceasta nu mai erau decât câţiva clienţi în magazin. Doar evrei. La fel ca şi Netanel, purtau o banderolă pe braţ cu steaua neagră a lui David, prinsă pe o pânză galbenă. Aşa se decretase. Nu puteau ieşi în lume fără acest stigmat de paria.

Aşteptau trişti, în linişte. Unul avea un covor vechi, legat cu o sfoară; altul, Horowitz, negustorul de pantofi, avea un patefon cu acul rupt. Ce abundenţă de bogăţii! – se gândi Netanel.

O burniţă rece bătea în geamuri.

— Ce ai venit să vinzi?

Netanel se uită în jur. Cel care i se adresase era un bărbat mic de statura, cu păr negru, strălucitor, care semăna cu o tunsură de călugăr. Avea ochi ageri, apoşi, ca un câine, şi ridurile de pe faţă păreau trasate în praf.

— Am o piesă de porţelan de Meissen – zise Netanel.

Omul dădu din cap, semn că-l înţelegea. Apoi ridică pachetul învelit în hârtie maro.

— Uită-te. Pantofi buni de piele. Dar nu-i mai port. Aşa că de ce să nu-i vând? I-am spus soţiei mele – ce rost are să ţii un lucru pe care nu-l mai porţi? Totuşi nouă nu ne vine atât de greu cât îţi vine ţie! Eşti fiul Şefului, nu-i aşa?

— Exact – îi răspunse Netanel prudent.

— Sunt Amos Mandelbaum.

Îi întinse mâna.

— Lucram la fabrică. Probabil că nu-ţi aminteşti.

Netanel clătină din cap.

— Nu, îmi pare rău.

Dădură mâna.

— Era un om bun, tatăl tău. Un om mare. Ceea ce i s-a întâmplat a fost o tragedie. I-am şi spus soţiei mele:

— Ceea ce fac cu acest om este o tragedie.

— Când toate acestea se vor termina, o să-i ridice o statuie chiar în mijlocul pieţei. Vei vedea!

— Au deja o statuie. A regelui Ludwig.

Mandelbaum părea că nu-l auzise.

— Doisprezece ani am lucrat la fabrică. De fiecare Paşte, toţi muncitorii evrei primeau câte o primă. Era un om bun. Un om mare. Totuşi, nu trebuie să fim trişti.

Eu nu sunt trist, se gândi Netanel. Am obţinut viză de Cuba pentru mine şi pentru mama. Nu însemna SUA, dar era aproape. Pe 23 decembrie plecau cu vaporul. Aşa că de ce ar fi trist?

Dar ce-o să se întâmple cu acest Mandelbaum şi alţii ca el, care rămâneau în urmă? Poate că de aceea se ferea să vorbească. Vinovăţia. Avea bani să plătească mita, pe când ceilalţi nu.

— Am auzit o glumă acum câteva zile — zise Mandelbaum.

— O glumă?

— Hitler şi Göring discutau. Göring îi spune lui Hitler:

— Ştii, evreii sunt cu adevărat deştepţi.

— Dovedeşte-mi! – spune Hitler.

Aşa că, intră în cel mai apropiat magazin de porţelan şi Göring cere un set de ceai.

— Uite – spune el, îndreptând mânerele spre dreapta.

Când apare proprietarul, un german, îl întreabă:

— Caut un set de ceai exact ca acesta, dar am nevoie ca mânerele să fie pe partea stângă.

Omul spune că acesta este singurul serviciu pe care-l are şi că va trebui să ia legătura cu angrosistul, să vadă dacă putea face rost.

Aşa că Hitler şi Göring se duc la un magazin evreiesc. Göring face din nou acelaşi lucru.

— Am nevoie de un set de ceai exact ca acesta. – îi spuse el evreului –, dar cu mânerele pe stânga.

— O să văd ce pot face – îi răspunse evreul.

Apoi luă setul, întoarse toartele cănilor spre stânga şi reveni la tejghea.

— Domnii mei. – zise el –, aveţi noroc! Mai am unul. Doriţi să vi-l împachetez?

Aşa că Göring cumpără setul. După ce ieşiră din magazin, se întoarse spre Hitler:

— Vezi, ţi-am spus eu că evreii sunt deştepţi?

Hitler îi răspunse:

— Este ridicol. Nu dovedeşte nimic. Evreul îl avea în stoc.

Mandelbaum se răsuci pe scaun râzând.

— Înţelegi! – zise el. Îl avea în stoc!

Râse din nou.

Horowitz se întoarse de la tejghea alb la faţă de disperare. Puse în buzunar cei câţiva bănuţi daţi de Nöldner şi plecă. Netanel îl urmări cum mergea prin ploaie, cu ochii plecaţi, având grijă sa nu atragă atenţia asupra lui. Un evreu cu capul semeţ dădea de necaz.

— Următorul – zise domnul Nöldner.

Netanel se apropie. Domnul Nöldner îl studie după ochelari. Avea un zâmbet bonom şi îi strălucea un dinte de aur pe maxilarul inferior.

— Cu ce vă pot ajuta, domnule Rosenberg?

Netanel scoase pacheţelul din buzunar. Era învelit într-un ziar şi legat cu o sfoară. Netanel îl deschise cu grijă. Înăuntru era o figurină de porţelan, un băieţel în pantaloni de piele, sprijinit de o poartă. Era o pereche; partenera lui fusese o fată blondă, în rochie albastră, cu un coş de flori în mână. Soldaţii care se năpustiseră în casă în Noaptea de Cristal o striviseră sub picioare, dar băiatul scăpase în mod miraculos.

Pe Netanel îl durea să se despartă de bibelou; figurinele de Meissen se oglindiseră în vitrina de cristal din salon de când se ştia el. Se distrugea încă o legătură cu trecutul.

— O piesă ornamentală – zise domnul Nöldner.

— Este de Meissen îl corectă Netanel.

— Mai sunt şi altele? – întrebă domnul Nöldner, dovedind că ştia mai multe despre porţelanul de Meissen decât voia să pară.

— Cealaltă s-a spart.

— Mare păcat. Dacă aţi fi avut perechea…

— V-am mai spus; este de Meissen. Chiar şi de una singură valorează o avere.

Domnul Nöldner aşeză bibeloul pe tejghea şi îşi luă figura unui om ale cărui mâini sunt legate de circumstanţe.

— Aş vrea să vă ajut. Vă dau cinci mărci să vă scap de ea. La urma urmei, aţi fost un client bun.

— Cinci mărci!

Domnul Nöldner ridică mâinile în sus.

— Ştiu că este mult pentru o simplă piesă decorativă, dar vreau să vă ajut dacă pot.

— Rahat ce eşti!

Domnul Nöldner se dădu înapoi.

— Nu permit să fiu insultat de unul ca tine. Ia-o şi pleacă.

Netanel îşi aruncă privirile în magazin. Ceilalţi oameni se uitau în podea, studiind modelul covorului uzat. Ce patetici arată, se gândi Netanel. Floarea evreimii europene, îngrămădită în magazinul unui cămătar, cerşind câţiva bănuţi.

Ridică figurina şi o zdrobi de marginea tejghelei. Apoi lasă să cadă cioburile pe podea.

— Acum este o pereche – zise el.

În timp ce se întorcea la Casa din Pădure, ploaia rece se înteţise. Îşi ţinea capul sus şi se uita drept în ochii oamenilor.

Tunurile lui Göring pentru campania untului începuseră să bubuie. Acum era imposibil să obţii unt adevărat sau smântână. Totul era *erzatz*, înlocuitori. Înlocuitori de unt, de cauciuc şi chiar de ţesături. Oamenii glumeau, spunând că îşi cumpără un costum cu frunze verzi în loc de revere şi rochii din care vor creşte crengi.

Seara, la cină, Hermann dăduse la o parte untul şi margarina, dezgustat.

— Rahat! – zbierase el, cât pe ce să scuipe pe masă.

— Prefer să mănânc pâinea neunsă decât cu porcăria asta!

Erau numai trei la masă. Dieter plecase în Rusia, cu Armata a VI-a: în timpul verii, Hitler deschisese un al doilea front şi invadase Uniunea Sovietică. În august primiseră o scrisoare de la el, în care spunea că se află la Smolensk şi va sărbători Crăciunul la Moscova. În ziare, numele ruseşti dominau totul. Bialystock, Minsk, Kiev, Leningrad. Comentatorii radio enumerau victorie după victorie, pe măsură ce von Bock şi generalii săi înaintau spre capitala sovietică.

— O să-i învăţăm minte pe comuniştii ăştia! – spusese Hermann în noaptea aceea, în timp ce stătea în fotoliu şi citea scrisoarea.

— Dieter scrie că şirurile de prizonieri se întind cat vezi cu ochii. Este bine că stăpânim Polonia, altfel n-am avea unde să-i aducem! – exclamă el râzând ca de o glumă bună.

În afară de untul *erzatz*, singura problemă pentru Hermann şi Inge era maşina. Continuau să plătească cinci mărci pe săptămână, dar nu primiseră nici un semn din partea Fabricii de Automobile. Fusese terminată în 1939, aşa cum promisese Hitler, dar izbucnise războiul şi acum fabrica era ocupată cu producerea

autovehiculelor pentru armată.

Era a treia iarnă de război şi în Ravenswald totul se acoperise de gheaţă. Ploaia rece se transformase în zăpadă şi la patru după amiaza se întuneca deja. Copiii patinau pe Ravensee.

După cină, Marie se aşeză cu Hermann şi Inge să asculte radioul. De data aceasta, ştirile nu mai fură dominate de evenimentele de pe frontul sovietic. Prietenii şi aliaţii Germaniei – înalţi, blonzi şi arieni până-n măduva oaselor! se gândi Marie dezgustată – atacaseră flota americană de la Pearl Harbour.

Toată lumea înnebunise.

Mai târziu, în timp ce Hermann moţăia pe scaun, crainicul anunţase altă lege, dată la Berlin, referitor la evrei. Marie tresări atât de violent, încât îl trezi pe tatăl ei.

— Ce s-a întâmplat? – o întrebă el.

— Nimic – răspunse ea –, dar mintea i-o luase razna.

De aici înainte, Göring decretase că nici un evreu sub vârsta de şaizeci de ani nu avea voie să iasă din ţară.

Ultima cale de scăpare a lui Netanel se închisese.

36

Era Hanukkah, Sărbătoarea Luminii. Netanel aprinse toate lumânările pe care le mai avea – patruzeci de flăcări strălucitoare care alungau umbrele din colţurile micuţei încăperi devenite sanctuarul lor după Noaptea de Cristal. Era o extravaganţă, dar Netanel îşi motiva risipa, gândindu-se că peste două săptămâni nu vor mai avea, oricum, nevoie de lumânări. Vor pleca din Germania.

Împachetaseră totul, cu excepţia articolelor strict necesare. Netanel umpluse două valize cu lucruri; bunurile gospodăreşti, cearşafurile, tacâmurile şi pânzeturile fuseseră puse în cufere de lemn, aliniate acum de-a lungul peretelui. Totul era gata pentru călătoria lor de aproape o lună, de când Netanel se întorsese de la Berlin cu preţioasele vize. Acum nu le mai rămăsese decât să aştepte; să asculte zăpada care cădea pe acoperiş, şuieratul lugubru al vântului, trosnetul buştenilor în cămin.

— Tatăl tău trebuie să se întoarcă acasă cât de curând – zise doamna Rosenberg.

Biata mama, se gândi Netanel. Cu fiecare zi se retrăgea tot mai mult în fanteziile ei. Cum o să se adapteze unei ţări noi şi străine?

Tot ce ştia Netanel despre Cuba se rezuma la cele câteva rânduri găsite în enciclopedia tatălui său; era o insulă în Indiile de Vest, cu capitala la Havana şi cu o economie bazată pe trestie de zahăr şi tutun. Ce-o să se întâmple cu ei când vor ajunge acolo? Oare mama va continua să-l aştepte pe Josef să se întoarcă de la jocul de cărţi? O va chema la fel ca acum pe Hilde să-i aducă ceaşca de cafea după-amiaza?

Părea ireal, un vis de copil. Totuşi, vizele erau ştampilate şi biletele lor pentru ruta Hamburg-Havana se aflau pe cămin, deasupra focului. Ştia care va fi ultimul său gest faţă de pământul german; când va păşi pe puntea vaporului va trânti un scuipat evreiesc pentru solul „patriei”.

Auzi pe cineva bătând la uşa de la bucătărie. Marie! Se ridică şi trecu prin salon. Deschise uşa şi o trase înăuntru. O dată cu ea intră un curent de aer rece. Netanel închise repede.

— Ai obrajii roşii – zise el zâmbind şi o îmbrăţişă.

N-o mai văzuse de aproape o săptămână.

Se trase de lângă el. Ştia că se întâmplase ceva.

— Ce este?

— Nimic – zise ea prea repede şi-i întinse pachetul ascuns sub haină.

— Viţel, lebăr şi cârnat. Îmi pare rău că n-am putut veni până acum. Probabil că aţi murit de foame.

— Îţi mulţumesc.

Îşi scoase haina. Netanel se ura pentru această slăbiciune; n-ar fi trebuit să-i permită să continue. Îi spusese de fiecare dată că trebuia să fie ultima oară, dar ştiau amândoi că se amăgeau. Acum, nici Netanel, nici mama lui nu mai puteau supravieţui fără ea. Cumpăra alimente cu banii pe care îi dădea el, fura carne din măcelăria tatălui ei, îi înştiinţa cine oferă vize, ce ţări acceptă refugiaţi. Dar mai ales, îi oferea compania şi alinarea ei, care erau mai preţioase ca orice pe lume.

I-ar fi dăruit mai mult dacă ar fi lăsat-o. Dar risca deja prea mult. Dacă ar fi făcut-o iubita lui, ar fi condamnat-o la pierzanie.

Totuşi, îl deranja că raţiunea îi controla atât de mult sentimentele. Parcă ar fi fost tatăl său, preocupat în primul rând să gândească. Cu toate acestea, deşi Netanel ştia că făcea exact

ce trebuie, se dispreţuia pentru asta.

Marie intră în living-room.

— Ai aprins lumânările.

— Este Hanukkah. Sărbătoarea Luminii. Când eram copil străluceau în toată casa.

— Ar fi trebuit să le păstrezi – zise ea.

În clipa aceea, Netanel simţi că ceva nu era în ordine.

Doamna Rosenberg îşi ridică privirile.

— Cine este?

— *Guten Abend*[26], doamnă Rosenberg!

— Netanel! Nu putem primi creştini în casă!

— Dar, mamă, uite ce ne-a adus!

Întinse pachetul cu carne.

— Domnul Rosenberg se va întoarce cât de curând de la jocul de cărţi. Nu putem primi creştini în casă!

Apoi îşi îndreptă din nou atenţia asupra buştenilor din cămin.

Marie se întoarse în salon. Acolo dormea doamna Rosenberg. Netanel adusese un pat de sus pentru ea.

Marie se aşeză pe marginea patului, cu genunchii strânşi la piept. Nu îndrăznea să-l privească.

Este ceva rău de tot, se gândi Netanel.

— Îţi mulţumesc că ai venit – zise el.

— Tata crede că sunt la cinema.

— Într-o zi o să te prindă.

— M-a mai prins şi altă dată. Aşa că inventez altceva. Dacă i-aş spune adevărul, nu m-ar crede oricum.

Râse strident. Încerca să se prefacă.

Se aşeză lângă ea.

— S-a întâmplat ceva.

Ezită.

— Nu ştiu cum să-ţi spun.

— Spune şi gata. Te rog!

Vocea ei era plină de durere.

— Ce-o să ne facem, iubitule?

— Spune-mi ce s-a întâmplat!

— Am auzit la radio, astă-seară. Au anulat toate aprobările de emigrare pentru evreii sub şaizeci de ani.

[26] Bună seara (germ.)

Netanel înţepeni.

Era surprins de propria sa reacţie; parcă se aşteptase. De fapt, Cuba nu i se păruse niciodată foarte reală. Se simţea ca şi când s-ar fi trezit dintr-un vis plăcut. Poate că adevărata disperare va veni mai târziu.

— Ce-o să ne facem? – zise Marie.

— O să pleci de aici astă-seară şi n-o să te mai întorci.

— Ai mai spus asta. Ştiu că nu vorbeşti serios.

— Ba vorbesc foarte serios, dar eşti prea încăpăţânată să asculţi.

— Trebuie să existe o cale!

— Ne-au trântit în nas ultima portiţă de scăpare. Ar trebui să mai aştept încă treizeci şi cinci de ani. Voi fi prea bătrân până atunci.

— Nu renunţa la speranţă, iubitule. Întoarce-te la Berlin. Poate găseşti pe cineva pe care să-l mituieşti.

— Cu ce? Am vândut tot. Cu ce am luat pe maşină, am obţinut vizele de la ambasada cubaneză.

— Mai ai casa. Poţi oferi acţiunile.

— Poate.

Va încerca, bineînţeles, dar îşi pierduse încrederea. Acum era convins că nu vor scăpa niciodată din acest iad.

Marie îl luă de mână.

— Nu renunţa la speranţă.

— Nu mai există nici o speranţă.

— Of, Netya, nu pricep nimic. Spun că nu-i vor pe evrei, dar acum nu vă lasă să plecaţi. Nu înţeleg…

— Cred că pur şi simplu le face plăcere. Le-am lipsi, fiindcă n-ar mai avea de cine să se împiedice. Trebuie să existe un ţap ispăşitor.

— O să pleci. O să găseşti tu o cale. Ştiu eu că o să găseşti.

— Cel mai rău este că o parte din mine nu doreşte să plece. Dacă scap de germani, trebuie să te las pe tine în urmă.

Îşi puse braţele în jurul lui. Părul ei era moale şi mătăsos, iar mirosul coloniei îi amplifica durerea. Parcă l-ar fi lovit cineva cu pumnul în stomac. Ia-o, se gândi el. Poate că n-o să mai ai altă ocazie. Nu se ştie ce se va întâmpla mâine. Fie că pleci, fie că nu, o pierzi oricum. Profită de clipa aceasta.

Dar aşa o să faci din ea o evreică. Sărutul tău este sărutul morţii. Eşti evreul Midas. Atingerea ta reprezintă stigmatul unui

paria.

— Te iubesc, Netanel.

O împinse.

— Pleacă!

Îi apucă mâna.

— Te rog.

— Nu! N-o să murim de foame. Doamna Hochstetter mai lasă pachete din când în când, la fel ca şi alţi oameni. Vin şi ne aruncă câte o pâine în faţa casei. Foarte simplu. Ei nu spun că le pare rău, iar noi nu le mulţumim. Poate că este mai bine aşa.

— Vorbesc serios. Te iubesc. N-am încetat niciodată să te iubesc.

— Nu mai contează. Am devenit un lepros. Nu poţi atinge un lepros.

— Dar vreau să te ating.

Se ridică.

— Pleacă!

Fata se duse în bucătărie. Îşi puse haina şi îşi înfăşură fularul în jurul gâtului. Se îndreptă spre uşă ezitând. Când se întoarse spre el, ochii ei sclipeau de mânie.

— N-ai nevoie să iei hotărâri pentru mine. Nu poţi să mă opreşti să vin aici. Te iubesc şi o să te iubesc până la capăt. N-o să te trădez niciodată. Niciodată!

După ce plecă, Netanel rămase mult timp cu privirile pierdute în gol, încleştându-şi şi descleştându-şi pumnii disperat. Apoi se înapoie în living-room şi începu să stingă lumânările pe rând. Lăsă doar una – singura lor lumină în această noapte de iarnă.

37

Marie văzu un bărbat într-o haină gri şi o pălărie tiroleză trecând pe lângă magazinul lor. Un cal solid, maroniu stătea afară, pe caldarâm. Animalul întoarse capul şi împinse omul în vitrină. Bărbatul alunecă şi se dezechilibră. Apoi se ridică in picioare şi se îndepărtă grăbit.

— Spritzer – zise Marie.

Emmerich, cărăuşul, tocmai intra pe uşă. Văzuse trecătorul căzând şi înjură pe înfundate. O zări pe Marie şi îşi ridică pălăria

de doc.

— Animalul acesta are cel mai groaznic temperament pe care l-am văzut vreodată.

Probabil fiindcă îl baţi tot timpul.

— Cu ce vă pot servi, domnule Emmerich?

— Am venit să-l văd pe tatăl tău, domnişoară.

Hermann despica un porc. Ieşi şi-i făcu semn cu mâna lui Emmerich să vină în spate. Marie ieşi în stradă. Spritzer îşi plecase capul, înhămat la căruţa grea. Scotea aburi pe nări în aerul rece de martie.

— Spritzer, sunt eu, Marie. Îţi aminteşti?

Scoase două cuburi de zahăr din şorţ. Le ţinea pentru copiii care veneau la magazin.

— Ţi-am adus ceva.

Bătrânul cal o studie cu ochii lui roz, răutăcioşi. Chiar dacă îşi amintea de ea, se pare că nu-i făcea plăcere. Dar un cub de zahăr era un cub de zahăr. Îl acceptă fără graţie, adulmecându-i mâna cu nasul lui umed.

Apoi, satisfăcut că nu mai avea ce să-i ofere, îşi manifestă recunoştinţa ignorând-o, în loc s-o împingă în vitrină cu botul.

Încercă să-l mângâie pe coamă, dar îşi suci capul. Spritzen era dur. Putea fi îmblânzit, dar nu şi cumpărat.

Un client intră în magazin. Nu mai avea timp să-l dădăcească.

— Fii cuminte, Spritzer – îi spuse ea, dar calul sforăi dezgustat.

— Ce voia? – întrebă Marie după plecarea lui Emmerich.

— Afaceri, atâta tot – îi răspunse Hermann.

— N-ar trebui să faci afaceri cu asemenea oameni. Este un porc.

— Ai grijă cum vorbeşti. Fiul lui a devenit acum un om important. Este Sturmbahnführer în SS.

— Şi ce face, mă rog?

— Munca lui este secretă – zise Hermann, dând din cap cu un aer important.

— Nu luptă cu ruşii, ca Dieter al nostru?

— SS-iştii sunt unităţi de elită.

— Crezi că ar trebui să fiu impresionată?

Hermann plescăi din limbă, enervat de intransigenţa ei.

— Tânărul Rolf Emmerich te-a aşteptat mulţi ani. Ai pierdut o şansă excelentă.

— Ştii cum este. M-a oprit greaţa.

— Ce deşteaptă eşti acum, după ce te-ai întors de la Universitate! La ce ţi-a folosit? Eşti aproape o fată bătrână. Ar fi trebuit să fii măritată până acum.

— Nu este vina mea, tată, ci a lui Hitler. I-a înrolat în armată pe toţi băieţii drăguţi.

— Şi ce-ai de gând să faci cu viaţa ta? Te duci la cinema în fiecare săptămână. Inge vrea să ştie când o să ne faci bunici.

— Ai vreo sugestie?

— Ce zici de Rudi Hoettges?

— Este pe jumătate orb şi tembel din naştere. Nici armata n-a avut nevoie de el. Ca să nu mai vorbim de Gestapo.

— Nu glumi despre Gestapo!

— Toţi tinerii din Ravenswald sunt fie infirmi, fie înapoiaţi mintali, fie evrei. Poate că ai vrea să mă întorc la Netanel Rosenberg şi să-l întreb dacă nu mai vrea să se însoare eu mine?

Hermann se albi la faţă.

— Taci din gură! Dacă mai pomeneşti numele lui în casa mea, te bat până te învineţesc!

Hermann îşi ridică privirile şi îl văzu pe domnul Netzer, poştaşul, pe partea cealaltă a străzii. Ocoli tejgheaua şi deschise uşa grăbit.

— *Guten Morgen*, domnule Netzer!

Netzer îi făcu semn cu mâna. Avea din ce în ce mai mult de colindat de când Hitler deschisese frontul rusesc. Toţi voiau scrisori de mână, bineînţeles. De cele care purtau ştampila oficială a Reichstagului se temeau cu toţii.

— Aveţi ceva pentru mine?

— Nimic, îmi pare rău.

Herman închise uşa. Trecuse o lună de când nu mai primise nici o veste de la Dieter. La radio se vorbea despre glorioasele victorii de la Harkov şi Crimeea. Dar, în ultima scrisoare, Dieter le povestise de radiatoare îngheţate şi oameni cu degerături la mâini şi la picioare.

Hermann dispăru în camera din spate. Marie auzi ţăcănitul furios al satârului, în timp ce tatăl ei îşi vedea mai departe de treabă.

Mai aveau o singură lumânare să aprindă Seder-ul. De acest Paşte nu mai exista *matzoh*, ierburi aromate, sau vin pentru

prorocul Ilie. Mâncau, în schimb, pâine neagră cu unt erzatz, îndulcită cu pastă groasă de melasă, făcută din sfeclă.

În timp ce Netanel recita povestea fugii evreilor din Egipt, se uita la Steaua Evreiască, gravată cu cuţitul pe suprafaţa mesei. Lasă-l pe poporul meu să plece; cuvintele îi răsunau în cap. Cinci mii de ani şi nimic nu se schimbase, doar că de data aceasta nu mai era un Moise care să-i conducă şi un Dumnezeu care să trimită zece molime peste cei care-i persecutau.

Recită poveştile şi rugile în timp ce mâncau în tăcere. Când termină, şoptiră:

— La anul, la Ierusalim!

Dar Netanel se întreba dacă pentru el va mai exista anul viitor, la Ierusalim sau în altă parte?

— Acum trebuie să plec acasă – zise Marie.

Netanel o sărută uşor pe obraz.

— Îţi mulţumesc că ai venit!

— N-ar trebui să primeşti creştini în această casă – zise doamna Rosenberg. Tatăl tău trebuie să apară din clipă-n clipă.

38

— Unde ai fost noaptea trecută? – o întrebă Hermann.

— La un Paşte evreiesc – glumi ea. Am fost la cinema.

Marie îşi legă şorţul.

— Vrei să deschid magazinul?

— Ce-ai văzut?

— Un western. Tom Mix.

— America. Sunt duşmanii noştri cei mai înverşunaţi şi la cinematograf prezintă westernuri, Tom Mix.

Pufni dezgustat şi se duse în camera din spate. Avea de tranşat o carcasă uriaşă. Era cea mai mare vacă pe care o văzuse vreodată, se gândi ea.

— Cu cine ai fost?

— Cu Ilse.

Îi spusese lui Ilse s-o acopere. Fata credea că Marie se întâlnea cu Rudi Hoettges. Ilse era şi mai proastă decât Rudi.

— Ilse! Fata asta ar speria şi o gorilă! Cum îţi imaginezi că poţi cunoaşte un băiat când umbli cu asemenea sperietoare după

tine?

— Ilse este o fiinţă foarte cumsecade. N-ar trebui să vorbeşti aşa despre ea.

— Să ştii că nu întinereşti, iar anii trec.

— Crezi că întinereşte cineva?

— Ai răspuns la toate. N-ar fi trebuit să te trimit la facultate. Ai învăţat doar să întorci vorbele tatălui tău.

Îşi încrucişă braţele şi-l privi atent.

— Şi de ce m-ai trimis, mă rog?

Nu-i răspunse. Luă un cuţit mare şi începu să-l ascută.

— Ce fel de animal mai este şi ăsta? – întrebă Marie.

— Un cal. A ce seamănă?

— Un cal? Ai început să vinzi carne de cal?

— Vorbeşte mai încet!

Se uită după uşă, să se asigure că nu era nici un client în magazin.

— Crezi că o să-şi dea seama cineva de diferenţă?

— De ce este nevoie să vinzi carne de cal?

— Fiindcă este mai ieftină! Sunt vremuri grele. Un om deştept trebuie să se priceapă să obţină un profit dacă vrea ca familia lui să nu sufere. Dacă aş fi avut o casă de amanet, m-aş fi îmbogăţit până acum. Dar, cum sunt doar un biet măcelar, trebuie să mă descurc cum pot!

— De unde ai luat acest biet animal?

— De la bătrânul Emmerich. I-am făcut o favoare. I-am plătit mai mult decât i-ar fi oferit la ecarisaj. Când o să intre-n cârnat, n-o să mai ştie nimeni.

Spritzer. Ce porc eşti, tată!

Auzi clopoţelul de la intrare. Poştaşul Netzer stătea la tejghea şi nu îndrăznea s-o privească.

— Am ceva pentru tine – zise el.

Apoi îi dădu scrisoarea şi se grăbi să iasă.

Plicul dactilografiat purta emblema cu vultur şi zvastică a Reichstagului. Era adresată tatălui ei, dar o desfăcu imediat cu mâini tremurânde. Poate că era doar rănit.

O citi şi se duse în camera din spate.

Hermann văzu scrisoarea mototolită în mână şi puse jos satârul.

— Dieter? – zise el.

Fata dădu din cap.

Se uită disperat în jurul lui, ca un înecat după un colac de salvare. Îşi duse mâna la gură şi izbucni în lacrimi. Marie se uită la el. Nu-l văzuse niciodată plângând.

— Ce-o să ne facem? – zise el.

Marie ar fi vrut să-i aline durerea, dar se simţea amorţită. Marie îşi înghiţi lacrimile şi îşi scoase şorţul.

— O să-i spun lui Inge – spuse el. Închide magazinul!

Se uita fix la carcasa de pe masă şi se gândea la fratele ei. Încerca să-şi amintească aşa cum era, înainte să intre în Hitlerjugend, când purta încă pantaloni de piele şi se juca pe scări cu soldăţei de cositor; nu un cadavru rece pe câmpiile ruseşti, îngheţat şi sângerând ca Spritzer întins acum aici, în faţa ei.

Un fuior de fum se ridica leneş pe cerul albastru, îngheţat, al serii de martie. Casa din Pădure seamănă mai degrabă cu o fermă părăsită pe un câmp de luptă, se gândi Marie. Gardul dispăruse de mult, ca să căptuşească ferestrele. Acum mai rămăseseră foarte puţini copaci. Netanel îi tăiase pe cei mici pentru foc. Doar salcia uriaşă şi cei doi brazi bătrâni scârţâiau în vânt.

Marie alergă repede pe potecă şi o luă prin spate, spre uşa de la bucătărie. Netanel îi deschise, privind-o surprins. Nu mai venise niciodată pe lumină.

— Ce s-a întâmplat? – şopti el.

Marie stătea tremurând lângă masa de la bucătărie.

— Ce este? – o întrebă el din nou.

— Îmbrăţişează-mă! – îi zise ea.

Îşi trecu braţele în jurul ei. Se sprijinise de el. Avea nevoie de puterea şi alinarea lui.

— Spune-mi ce sa întâmplat!

— Dieter! – murmură ea.

Ştia că este o prostie. Nu-l înghiţise niciodată pe Dieter, cel puţin nu în ultimii ani. Când intrase în Hitlerjugend, îl dispreţuise. Ultima oară când îl văzuse, purta uniforma Wehrmachtului, cu două galoane pe umăr. De-abia îşi vorbiseră. Dar era fratele ei. Odinioară se jucase cu el când era în leagăn şi-i îndrumase primii paşi.

Nu era supărată pe ruşi. În schimb, îl ura pe Hitler. Îi luase fratele de lângă ea şi-l transformase într-un monstru. Moartea

fusese lovitura finală.

— Îmi pare rău – şopti Netanel. Îmi pare rău.

— Cine este? – strigă doamna Rosenberg. S-a întors cumva Josef de la jocul de cărţi?

— Nu este nimeni, mamă – îi răspunse Netanel.

O conduse pe Marie în salon, aprinse lumânarea de lângă pat şi închise uşa.

Marie se aşează pe pat.

— Nici măcar nu ştiu cum a murit.

Netanel o îmbrăţişă. Nu ştia ce să-i spună.

— N-a apucat să crească – zise Marie. N-a avut şansa. M-am gândit că într-o zi o să fim din nou frate şi soră. Că o să privim înapoi şi o să facem haz de toate acestea. Era doar un băieţel care se juca de-a soldaţii.

— Şsst – murmură Netanel, mângâindu-i părul. O să fie bine.

— N-o să mai fie niciodată bine. Nici unul din noi nu crede asta. Ne-a transformat vieţile într-un coşmar.

Acum se înfuriase. Durerea va veni mai târziu. Acum îi era clar că nimeni nu mai avea o viaţă la dispoziţie. Nici ea, nici Netanel, nici cei pe care îi cunoştea. Doar câteva luni, zile, ore. Moartea lui Dieter dezlănţuise hotărârea de nezdruncinat să preţuiască fiecare minut care-i mai rămăsese.

Îşi scoase haina, îşi deschise puloverul şi începu, să-şi desfacă nasturii de la rochie.

— Ce faci?

Îi luă faţa în mâinile ei, privindu-l feroce.

— Când o să fii tu însuţi?

— Ce vrei să spui?

— Vor să ne ia totul, Netya şi noi îi lăsăm! Ne temem atât de rău, încât le-am dat voie să ne răpească totul. În curând, o să te ia şi pe tine!

Se ridică şi îşi trase rochia peste cap.

— Nu – zise Netanel.

Nu trebuia să fie aşa. Luă rochia şi încercă s-o îmbrace.

— Nu-ţi dai seama ce faci.

Se trase de lângă el.

— Într-un fel, o să mi te ia de lângă mine. Dar acum, nu pot. Fiecare moment alături de tine reprezintă o clipă pe care n-o s-o regret când vei fi departe.

Îşi încolăci braţele în jurul gâtului său.

— Mi-e frig. Ai de gând să mă laşi să stau în patul tău sau vrei să rămân, aici şi să îngheţ?

Actul sexual fusese rapid şi ciudat. Când avea douăzeci de ani, Netanel îşi pierduse virginitatea cu o prostituată din München. Învăţase puţin din această experienţă şi din cea următoare. Dar, de atunci bărbaţii evrei deveniseră indezirabili în Germania lui Hitler şi ocaziile fuseseră limitate. Ceea ce ştia aflase din cărţi.

Se terminase prea repede. De-abia pătrunsese în ea când se simţise aproape de orgasm. Se trase afară şi o auzi murmurând:

— Nu!

Apoi se cutremurase de plăcere, gâfâind deasupra ei vinovat, epuizat şi ruşinat.

Fata îi mângâie părul.

— N-ar fi trebuit să faci asta.

— Poate că te pricepi să-l induci în eroare pe tatăl tău. Dar cred că şi Hermann şi-ar da seama dacă ai veni acasă... cu un copil.

— Pentru tine a fost bine?

Auzise de la verişoara ei că prima oară nu era niciodată plăcut. O duruse mai mult decât se aşteptase.

— A fost minunat.

Mein Gott dar ce-o să facă cu cearşafurile mamei lui?

Rămaseră tăcuţi un timp. Marie crezuse că dacă vor face dragoste vor fi mai apropiaţi. Dar ea se simţea ciudat de stânjenită.

Uşa de la living-room se deschise.

— Tu eşti, Josef? – întrebă doamna Rosenberg.

— Mamă, închide te rog uşa – zise Netanel.

— Eşti în patul meu?

— Da, mamă.

— Eşti obosit?

Se uită cu atenţie prin întuneric.

— Ah, Netanel, cine este acolo?

— Marie Helder, mamă. A venit să ne viziteze.

— Ah, Netanel, ai adus un creştin în casă!

Netanel începu să râdă fără să vrea.

— Da mamă, mă tem că dă. Şi acum du-te în salon şi aşteaptă. Tata se va întoarce în curând.

Uşa se închise.

Rămaseră în întuneric, ascultându-şi propria respiraţie.

— Altădată aş fi înnebunit să se fi întâmplat asta! – zise el.

Dădu la o parte pătura de pe faţa ei.

— Se pare că Adolf Hitler mi-a pregătit terenul.

Fata deschise ochii. Netanel râdea. Deodată, stânjeneala dintre ei dispăru. Începu şi ea să râdă.

— Ar fi trebuit să încui uşa – zise el.

— Nu contează. Oricum, mai bine mama ta decât Gestapoul.

O sărută şi-i dădu la o parte o buclă.

— Îmi pare rău. N-a fost prea bine, nu-i aşa?

— A fost doar începutul. Vrei să mai încercăm?

Marie închise ochii şi-l lăsă s-o iubească. Se strădui să nu se mai gândească la Dieter, la tatăl ei, la absolut nimic. O să aibă destul timp mai târziu. Ştia că făcea, în sfârşit, ceea ce ar fi trebuit să facă de ani de zile. Era cu bărbatul pe care-l alesese şi irosise atâta timp.

39

Pe măsură ce se apropia vara, ştirile de seară de la radio anunţau alte nume: armata germană cucerise Sevastopolul, port la Marea Neagră, şi se apropia de Stalingrad; aliaţii lor, japonezii, debarcaseră pe o insulă din Pacific, numită Guadalcanal; trupele Afrika Korps ale lui Erwin Rommel înaintau repede spre Canalul de Suez. Crainicul susţinea că în curând Palestina britanică va fi în mâinile germanilor, împreună cu întreaga Africă de Nord.

Dar pe Hermann nu-l mai interesa desfăşurarea războiului. Devenise posac şi posomorât de la moartea lui Dieter; cât despre Inge, căzuse la pat de supărare. Doctorul o vizita regulat, ascultându-i suferinţele imaginare şi prescriindu-i liste întregi de medicamente. Dar Marie ştia ce era cu mama ei; îşi pierduse dorinţa de viaţă.

Acum, în zilele fierbinţi, când se însera după ora nouă, lui Marie îi venea mai greu să se ducă la Casa din Pădure. Îndrăgostiţii se refugiau după pomii din spatele curţii. Aşa, pericolul de a fi văzuţi era şi mai mare. Se trezi tânjind după nopţile reci de iarnă, când doar câţiva oameni se aventurau pe străzile oraşului şi era protejată de întuneric.

Din cauza acestor riscuri, venea doar de două ori pe lună la

Casa din Pădure. Atunci se aruncau în pat măcinaţi de dorinţă, după atâţia ani de abstinenţă. Marie nu ştia cum de reuşise să trăiască atâta timp fără să aibă un bărbat în viaţa ei. Păcătuise faţă de biserica ei şi încălca şi legile ţării, dar nu fusese nicicând mai fericită.

Verişoara ei, care se căsătorise mai de mult, îi spusese că sexul era dificil şi neplăcut la început. Dar, într-o zi – îi explicase ea îmbujorată la faţă – devine minunat.

Heidi avusese dreptate. Ea şi Netanel scăpaseră curând de stânjeneală şi, la un moment dat, trupul ei fu cuprins de o senzaţie magică, neaşteptată. La primele încercări, nu simţise nimic, dar, pe măsură ce dragostea lor devenise mai blândă, adunase înăuntrul ei o tensiune devastatoare, care explodase, lăsând-o vlăguită, epuizată şi extraordinar de fericită.

Când deschise ochii, Netanel îi zâmbi:

— Oare asta înseamnă că o să ajung în iad? – şopti ea.

— De ce, pentru că ţi-a plăcut?

— Sunt o bună catolică! N-ar fi trebuit să-mi placă.

— Ba ar fi trebuit. Oare mama ta nu ţi-a spus nimic?

— Îmi imaginez că pe ea n-o încântă niciodată ceva în mod deosebit.

În momentul acesta, simţea într-adevăr că-i aparţine. Erau uniţi fizic şi afectiv şi nu mai conta ce spunea preotul, guvernul sau tatăl ei. Când va veni ziua de mâine cu necazurile şi amărăciunile ei, va avea cel puţin la ce să se gândească.

— Cum este pentru tine? – o întrebă el. Vreau să spun când ajungi la momentul final?

— Este… Nu pot să descriu. Ca un nimb de căldură care tot creşte. Şi se întinde peste tot corpul meu. Dar tu?

— Pentru mine?… Nu ştiu… este într-un fel ca un strănut…

Se prefăcu indignată.

— Ca un strănut?

Reuşise să-l facă să se simtă stânjenit.

— Un strănut?

— Mă rog, doar senzaţia. – se bâlbâi el –, dar nu în nas…

Se prefăcu că-i trage o palmă.

— Nu cumva ai vrea să-ţi spun „Noroc” de fiecare dată?

— Dacă doreşti. Dar mai bine ai spune *Gezundheit*[27], noi evreii

[27] Sănătate (germ.)

aşa obişnuim.

— Întregul meu trup se transformă într-un curcubeu de culori, iar tu strănuţi.

Îi zâmbi, iar ea îşi trecu degetele prin părul lui.

— Nu m-am gândit niciodată că o să râd când o să fiu cu un bărbat în pat. Credeam că este un lucru serios.

— Cu mama în camera alăturată, care-mi strigă să nu aduc creştini în casă? Cum ar putea fi serios?

Îl îmbrăţişă. Observă că slăbise. Netanel şi mama lui îşi epuizaseră stocul de alimente iarna trecută şi acum trăiau de pe o zi pe alta. În ultima vreme, Marie cumpăra alimente şi le lăsa în pădure, ca să reducă riscul de a fi văzută. Dar incursiunile ei nu mai erau deja un secret pentru prietena ei Ilse şi pentru băcan. Era doar o chestiune de timp până va fi trădată.

Atinse Steaua de Argint a lui David pe care Netanel o purta la gât – cadoul ei de Crăciun de acum câţiva ani.

— Să nu renunţi niciodată – îi şopti ea. Indiferent ce se întâmplă. Promite-mi!

— Îţi promit.

Într-o zi va fi altfel, se gândi ea. Nu putea fi mereu aşa. Va veni o vreme când vor putea sta aici cât vor dori, fără să se teamă.

Altă dată, îl întrebase:

— Dacă ai putea pleca de aici, unde te-ai duce?

Se gândi înainte să-i răspundă.

— În Palestina – spusese el în cele din urmă. Sioniştii afirmă că, într-o zi, evreii vor avea propria lor ţară acolo. Îţi imaginezi? Un loc în care să nu mai fim străini! Unde faptul că eşti evreu să nu fie o insultă! Undeva de unde să nu ne poată lua nimic înapoi!

Era târziu, seara, aproape de ora zece, dar soarele nu coborâse încă după Alpii îndepărtaţi. Aerul era cald şi mirosea a fân. Marie urcă scările spre apartamentul ei, conştientă de senzaţia plăcută dintre picioarele ei. O cuprinsese frica, aşa cum i se întâmpla mereu când se întorcea acasă din vizitele ei clandestine la Casa din Pădure.

Îşi luă un aer plictisit când deschise uşa, dar îngheţă în prag. În living-room se afla un străin care bea *schnapps* cu tatăl ei…

Se ridică, înclină uşor din cap şi îşi apropie călcâiele cizmelor.

— Bună seara, domnişoară Helder – zise Rolf.

Marie se uită la tatăl ei.

— Ce caută aici?

Hermann părea speriat şi nu-i răspunse.

— Am venit să te văd – spuse Rolf zâmbind.

Se schimbase, se gândi ea. Căpătase o arogantă încredere în sine. Purta pe uniformă însemne de Sturmbahnführer SS, iar chipiul lui cu cap de mort îi rânjea de pe masa de la fereastră. Părea suplu şi chipeş ca un lup. Faţă de zeu şi ochi de gheaţă.

— Unde ai fost? – o întrebă el.

— Nu te priveşte.

— Tatăl tău spune că la cinema.

Marie îşi concentră atenţia asupra lui Hermann. Arăta îngrozitor de nefericit. Deci chiar şi el este intimidat acum de fiul cărăuşului.

— Hai, vino să stai jos! – o îndemnă Rolf.

Hermann căscă, se întinse şi se frecă la ochi.

Când termină cu această prefăcătorie, îi spuse:

— Sunt obosit. Vă rog să mă scuzaţi. Mâine dimineaţă trebuie să mă scol devreme.

Mulţumesc tată, se gândi Marie. Îţi mulţumesc pentru că mă aperi. Îţi este într-adevăr frică de el, sau te-ai gândit că acest parvenit ţi-ar putea fi de ajutor?

— Noapte bună, domnule Helder – zise Rolf.

— Noapte bună, Sturmbahnführer Emmerich. Noapte bună, Marie.

— Şi eu trebuie să mă duc la culcare! – exclamă Marie.

Hermann se uită la Rolf şi apoi la ea.

— Dar oaspetele tău…

— Nu este oaspetele meu…

Rolf zâmbea, dar ochii lui sclipeau de mânie.

— Las-o să se ducă la culcare, dacă doreşte, domnule Helder. Mă gândeam să-i spun ceva care s-o ajute, dar, dacă este obosită, poate că o s-o lăsăm pe altă dată.

Îşi luă chipiul.

Marie înghiţi momeala.

— Cum crezi că m-ai putea ajuta?

Zâmbi cinic. Figura lui enigmatică o tachina. Oare ştia? – se gândi ea. Trebuia să afle.

Îşi scoase haina şi se aşeză în fotoliu, lângă foc. Îl auzi pe Hermann intrând în dormitor. Rolf se aşeză vis-a-vis şi îşi aprinse

o ţigară.

— Cum a fost filmul? – o întrebă el.

Capul lui se învăluise într-un nor de fum.

— Care film?

— Filmul pe care l-ai văzut astă-seară.

— De asta ai venit aici? Ca să vorbim despre cinema?

— Am venit să te văd. Te-am admirat întotdeauna, Marie. Păcat că datoria faţă de ţară m-a făcut să lipsesc atât de mult din Ravenswald.

— Nu mi-am dat seama că ai lipsit.

Îi pieri zâmbetul. În cameră se lăsase o atmosferă glacială. Fără surâs, ochii lui răutăcioşi o încremeneau. Mă urăşte, îşi spuse ea. Mă doreşte cu disperare, dar fiindcă n-are nici o putere asupra mea, mă urăşte.

— Continui să-i preferi pe jidanii tăi în locul bunilor germani?

Oare m-a văzut? Îi răspunse semeţ.

— Ce doreşti, Rolf?

Se sprijini de scaun, luându-şi din nou un aer de superioritate.

— Îmi pare rău pentru fratele tău.

— S-a jertfit pentru patrie. Cine şi-ar fi putut dori mai mult?!

Chiar dacă sesizase ironia din glasul ei, se făcu că n-o bagă în seamă.

— Ştii, ai fi putut să-l salvezi.

— Să-l salvez? Cum? A murit în Rusia! Nici măcar nu ştiu ce s-a în…

— Ar fi putut să nu fie acolo. S-ar fi aranjat un transfer. Era posibil să servească Reichul şi în alte feluri.

Ce idee ciudată, se gândi Marie.

— Cum anume?

— Nu contează. Acum este important să ai prieteni.

Se aplecă spre ea.

— Prieteni influenţi.

— Ca tine?

— Ştii, m-ai judecat greşit. Pot fi un prieten foarte bun.

— Cu ce te ocupi exact, Rolf? Eşti în armată, am observat. Dar unde ai luptat, mă rog?

— Ţi-am mai spus. Există şi alte modalităţi de a servi Reichul.

— Aşa deci, eşti bucătar! Faci sandwich-uri pentru Wehrmacht?

Bărbatul sări în picioare.

— Taci din gură, nemernico!

Marie se ridică şi ea. O depăşea cu un cap şi Marie se temea de forţa şi furia lui. Dar n-o să se lase intimidată în propria ei casă.

— Nu încerca să-ţi repeţi vizita, Rolf!

Văzu că se străduia să se controleze, ca să nu-şi piardă avantajul. Îi revenise zâmbetul sălbatic. Se prefăcu că pleacă şi îşi luă chipiul de pe masă.

— Apropo, ce s-a întâmplat cu ovreiaşul ăla al tău?

Te scoate din sărite, îşi spuse în sinea ei.

— Am auzit că se află tot aici, la Ravenswald. Credeam că l-au trimis deja în lagăr. Pentru propria sa protecţie, desigur.

Marie tăcu din gură, conştientă că-i urmărea reacţiile.

— Totuşi, n-o să mai fie mult timp pe aici! Noapte bună, Marie, îţi mulţumesc pentru ospitalitate.

— Ce vrei să spui?

Alergă şi se propti în uşă.

— Cum adică n-o să mai fie mult timp pe aici? Ce-o să se întâmple cu el?

Rânji. Avea o privire ciudată. Ce însemna oare? Triumf? Nu, mai mult decât atât. Îşi dădu seama că era uşurare.

— În noaptea aceasta îi adună pe toţi evreii – zise el. Mâine dimineaţă, Ravenswald-ul va fi, în sfârşit, *Judenrein*, eliberat de evrei.

Se făcu albă la faţă şi i se strânse stomacul de groază. Rolf o privea atent.

În cele din urmă, îi spuse:

— Noapte bună, Marie. Somn uşor.

Aşteptă o clipă după ce plecase, apoi îşi luă haina şi se îmbrăcă. Îi era foarte clar ce avea de făcut.

40

Netanel dormea pe bancheta din living-room. Doamna Rosenberg îl scutură de umeri. Era în cămaşa ei albă de noapte şi flacăra lumânării arunca umbre întunecate pe chipul ei.

— Bate cineva la uşa de la bucătărie – zise ea.

Netanel se ridică şi ascultă. Da, se auzea foarte bine.

Era un sunet blând, dar insistent. Dacă ar fi fost germanii, ar fi

dărâmat pur şi simplu uşa. Nu putea fi decât o singură persoană.

Se îmbrăcă repede. Îşi trase pe el pantalonii şi cămaşa.

— Crezi că este tatăl tău? – îl întrebă doamna Rosenberg.

Netanel îi luă lumânarea din mână, se duse în bucătărie şi deschise uşa. O umbră se strecură pe lângă el.

— Marie?

Închise uşa şi apropie lumânarea de faţa ei. Îşi dădu seama imediat ce se întâmplase.

— Cine este? – strigă doamna Rosenberg.

Şuviţe lungi de păr încărunţit îi atârnau pe faţă când băgă capul în bucătărie.

— Este în ordine, mamă, poţi să te duci la culcare.

— Nu ştiu unde este tatăl tău. Ar fi trebuit să termine jocul de cărţi până acum.

— Du-te la culcare! – repetă Netanel.

Când rămaseră singuri, puse lumânarea jos şi o luă în braţe pe Marie.

— Când? – murmură el.

— La noapte.

— N-ar fi trebuit să vii aici!

— Trebuia să te avertizez. Încearcă să fugi.

— Unde? Încotro?

Fata tremura.

— Doar n-o să-i laşi să te ia!

Îi luă faţa-n mâini şi o sărută uşor pe buze.

— Nu este nimic de făcut. La revedere, Marie.

— Trebuie să te ascunzi!

— Ţi-am mai spus – zise el calm. N-am unde să mă ascund.

Se uită fix la el. Avea dreptate. N-are încotro să se ducă. Nu l-ar adăposti nimeni. Absolut nimeni.

— Atunci pleacă cel puţin din casă. Măcar în noaptea aceasta. Până când se termină arestările.

— Dacă ne ascundem la noapte, vor veni mâine. Sunt pregătit pentru asta de mult timp. Nu-i nimic.

— Ba este!

Este! – ar fi vrut ea să-i strige. Nu va mai fi niciodată bine. Când o să-l ia pe el, îi vor răpi încrederea întrun Dumnezeu milos, încrederea în viaţă.

— Trebuie să pleci! – zise el. Nu cumva să te găsească aici!

— Nu!

Nu-mi pasă dacă mă împuşcă, se gândi ea. Tu eşti tot ce-mi doresc şi fără dragostea ta nu sunt decât o fiică de măcelar într-un şorţ pătat.

— Trebuie să pleci!

Dar era prea târziu. Auziră amândoi scârţâitul anvelopelor pe pietriş şi strigătele soldaţilor care tropăiau cu cizmele lor grele. Netanel o apucă de umeri şi o împinse spre uşa bucătăriei.

— NU!

— Sunt aici! PLEACĂ!

Răsunară voci la uşa din faţă.

— Aufmachen, Polizei![28]

Netanel trânti uşa de perete şi o împinse afară.

— Fugi!

Auzi cizme în jurul casei.

O uşă fu sfărâmată înăuntru, în locuinţa lui. Se mişcau umbre printre copaci. Vocile oamenilor se distingeau tot mai aproape. Degetele lungi ale torţelor îi căutau.

— Fugi, Marie, pentru numele lui Dumnezeu, fugi, te rog!

Nu, n-o să fug! Lasă-i să mă ia! O să-i scuip drept în faţă!

Netanel apăru în prag. O umbră se strecură în spatele lui şi auzi o izbitură urmată de un geamăt. Ar fi vrut să alerge la el, dar, deodată, simţi mâini care o trăgeau în jos. Cineva îi băgase o lanternă în ochi.

— Cine este?

— O femeie.

— Fata lui Helder. Ce caută aici?

—… amantă împuţită de evreu…

— Ce facem cu ea?

— Adu-o înăuntru. Lasă-l pe colonel să hotărască.

Apoi, auzi altă voce, strigând din bucătărie, blândă, ca într-un vis. O voce care venea din alt timp, când lumea era aşa cum trebuia să fie. Aparţinea doamnei Rosenberg.

— Josef, exclamă ea în beznă, Josef, tu eşti?

Partea a opta
GERMANIA ŞI POLONIA 1942-3

[28] Deschideţi, poliţia! (germ.)

41

Peronul era înţesat de oameni, majoritatea femei, copii şi bătrâni, cu valize de carton în mână şi mici baloturi legate cu sfoară. Netanel se gândi că ar fi trebuit să fie un vacarm cu atâţia oameni adunaţi, dar toţi vorbeau în şoaptă. Frica se simţea ca o prezenţă vie. Plutea în aer ca o ceaţă rece. Soldaţi înarmaţi cu mitraliere îi priveau posaci. La lumina felinarelor, feţele lor păreau opace şi cenuşii ca pereţii.

— Unde mergem? îl întrebă doamna Rosenberg.

Netanel îşi ţinea braţul în jurul ei şi o conducea prin masa de trupuri. Oamenii se dădeau la o parte instinctiv. Bănuiau după crusta de sânge de pe faţa lui că dădeau de bucluc dacă vorbeau cu el.

— Nu ştiu, mamă. Sunt aici. Va fi totul bine.

— Nu înţeleg. Cine sunt aceşti oameni? Vreau să merg acasă.

Nu-i lăsaseră nici măcar să se îmbrace. Mama lui era, tot în cămaşa ei lungă de noapte, iar el, în cămaşa şi pantalonii subţiri pe care şi-i trăsese când venise Marie.

Marie!

Unde o fi oare? N-o s-o aducă aici, laolaltă cu evreii. Ce-o să păţească? Ce bine ar fi să ştie că se află în siguranţă! N-ar fi trebuit să vină, doar că…

Îşi amintea că pornise înconjurat de soldaţi, în ţipetele mamei sale. Apoi, un ofiţer Gestapo îi băgase o lanternă în faţă.

— Eşti Rosenberg?

Deşi nu-l vedea, recunoscuse vocea lui Weber. Rămase tăcut şi Weber continuă:

— Da, este el.

Netanel şi mama lui fură înghesuiţi într-un camion militar, păziţi de trei soldaţi. Văzu pentru ultima oară veranda albă a Casei din Pădure sclipind în lumina lunii ca nişte schelete, apoi camionul se îndepărtă uruind şi casa lui rămase în urmă. O parte din el ştia că n-o s-o mai vadă niciodată.

Încercă să vorbească, dar îl durea capul de la lovitură şi i se uscase limba.

— Unde este Marie? – o întrebă el în şoaptă pe mama lui.

Dar unul din soldaţi îl izbi cu patul puştii şi leşină din nou.

Trenul trase în staţie, scrâşnind din frâne, învăluit într-un nor de aburi. Avea ataşate vreo douăsprezece vagoane. Soldaţii germani intrară în alertă; deschiseră uşile vagoanelor şi începură să strige ordine, împingând oamenii înăuntru.

Netanel fu dus înainte de masa de oameni. O prinse de mână pe mama lui. Era îngrozit să nu fie separaţi. Ştia că nu s-ar descurca de una singură.

— Ce se întâmplă? îi strigă ea.

— Ţine-te de mine!

— Vreau să mă întorc acasă.

— Nu se poate.

Un om cu o pălărie cu boruri late încercă să se strecoare între ei. Oare era atât de nerăbdător să se ducă la pierzanie? se întrebă Netanel. Îl lovi cu cotul în nas şi-l dădu înapoi. Omul îl privi surprins.

Netanel îşi trase mama spre el şi-i puse braţul pe umeri. Urcară în vagon. Oamenii erau îngrămădiţi unul într-altul pe podea, în beznă. Undeva, plângea un copil.

Netanel găsi un loc pentru ei, lângă peretele din faţă al vagonului. În timp ce se lăsa pe vine, simţi că-l trage cineva de mânecă.

— Fii atent! îi strigă o voce. Vezi pe unde calci!

Netanel izbucni.

— Ce, idiotule, credeai că o să mă aşez în poala ta?

— Nu-mi place – zise doamna Rosenberg. Hai acasă.

— Ţi-am mai spus, nu se poate!

— De ce eşti supărat pe mine? Doar n-am făcut nimic!

— Îmi pare rău, mamă, dar te rog să nu mă mai întrebi dacă mergem acasă!

Uşile se închiseră şi rămaseră în întuneric. O femeie începu să ţipe.

— Faceţi să tacă vaca aia! strigă o voce.

Cineva scăpără un chibrit să aprindă o lumânare. Flacăra lumină faţa unui om.

— Vezi, nu-i chiar aşa de rău, zise el. Cam înghesuit, dar suportabil.

Parcă mai auzise vocea asta undeva. Netanel îşi dădu seama că îl cunoştea; era Mandelbaum, omul de la casa de amanet, glumeţul. Fu cât pe ce să geamă. Ar fi preferat temniţele Gestapoului. Poate că Mandelbaum n-o să-l recunoască în beznă.

— Te cunosc, nu-i aşa? zise Mandelbaum. De la casa de amanet. Mandelbaum, Amos Mandelbaum! Eşti fiul Şefului, nu? Hei, oameni buni, aici se află Netanel, fiul lui Rosenberg.

— Şi ce-ai vrea să facem, să chiuim de bucurie? întrebă cineva.

Mandelbaum se făcu că nu-l aude.

— Ce ţi s-a întâmplat? Ai o tăietură urâtă la cap.

— Un simplu accident. Am dat peste un colonel gestapovist.

— Va trebui să te pansezi, când vom ajunge în Cehoslovacia.

— Unde?

— Acolo ne duc. Trimit evreii din toată Germania. Va trebui să muncim, dar vom avea cel puţin ce mânca.

— De unde ştii?

— I-am auzit vorbind pe soldaţi. Ai încredere în mine! Apropo, mi-ai cunoscut familia? Ea este Rula, soţia mea, iar aceştia sunt copiii mei, Ruth şi Sophie.

Le lumină feţele cu lumânarea. Netanel văzu o femeie cu figură obosită şi păr cărunt, despletit – probabil că era extenuant să trăieşti lângă un om atât de vesel, se gândi Netanel – şi două adolescente cu ochi speriaţi.

— Am onoarea să mă adresez doamnei Rosenberg?

Mandelbaum întinse mâna mamei lui Netanel.

— Îmi pare rău pentru soţul dumneavoastră. A fost un om mare. Un om adevărat.

Doamna Rosenberg îşi trase repede mâna, de parcă ar fi fost lepros.

— Josef se va întoarce în curând de la jocul de cărţi – şopti ea şi îşi ascunse faţa în umărul lui Netanel.

Trenul alerga în noapte, oprindu-se câteva minute sau ore-n şir, apoi pornea din nou şi iar se oprea, şi tot aşa, la nesfârşit. Netanel studie oamenii înghesuiţi unii în alţii, la flacăra lumânării lui Mandelbaum şi asculta înjurăturile şi schimbul de palme, inevitabile în această înghesuială. Este ca la balamuc, se gândi Netanel. Unii ţipau, alţii se certau şi dădeau din picioare; alţii stăteau liniştiţi şi retraşi, ca mama lui, deja pe jumătate nebuni şi şocaţi de ce se întâmplase.

Să ne rugăm la Dumnezeu ca această călătorie să nu dureze mult, se gândi Netanel. Dacă nu ne scot mai repede de aici, copiii şi bătrânii nu vor rezista.

Trenul se opri din nou. Mandelbaum îl trezi pe Netanel din visare.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă Netanel.

— Nu pot să dorm niciodată în tren.

Nu pot să dorm niciodată în tren. Oare glumea sau vorbea serios? Era nebun sau debil mintal?

— Ai mai fost într-un tren ca acesta?

— Va fi bine. Vom ajunge în curând.

Scoase un portofel din buzunar şi-l deschise. Înăuntru, avea fotografia unui tânăr. Netanel se uită la el la lumina lumânării. Un băiat zâmbitor, cu păr negru, ondulat.

— Fiul tău?

— Shimon. A plecat în Palestina când avea şaisprezece ani. Ne scrie des. Lucrează în ceea ce se cheamă un kibuţ, lângă Ierusalim. Când lucrurile vor reveni la normal aici, îl vom aduce acasă. Acolo, în deşert nu este viaţă potrivită pentru un tânăr. Noi i-am spus, dar n-a vrut să asculte. Sionişti i-au băgat în cap numai tâmpenii.

— Ai fi preferat să fie aici, cu tine?

Lui Mandelbaum îi pieri zâmbetul pentru o clipă.

— O să treacă.

Cineva se mişcă enervat în spatele lor.

— *Ruhe! Ruhe!* Mai tăceţi din gură! Încercăm să dormim!

— Să dormiţi? zbieră Netanel. Cum poate cineva să doarmă aici?

Mandelbaum zâmbi blând şi luă fotografia.

— Are dreptate – zâmbi el. Trebuie să ne gândim şi la ceilalţi!

Puse poza la loc în portofel. Apoi băgă mâna în sacoşa de piele dintre el şi soţia lui, scoase termosul, turnă cafea într-o cană de cositor şi i-o dădu lui Netanel.

Netanel o acceptă vinovat. Deci, îşi spuse el, nu-ţi place omul, dar eşti gata să-i bei cafeaua. Ai stat prea mult timp zăvorât în Casa din Pădure. Ai uitat că măsura unui om nu este suma caracterului său, ci aptitudinea lui spre bunăvoinţă.

— Îţi mulţumesc, zise el.

Cafeaua era neagră, dulce şi tare.

Îl încălzea pe dinăuntru şi se simţea mai bine.

Îşi dădea seama că mama lui îşi sprijinise capul de umărul său. Se îngreunase, semn bun. Deci adormise. Se gândi s-o trezească şi să-i ofere nişte cafea, dar îşi spuse că se vor opri în curând şi o

să bea atunci. Mai bine s-o lase să doarmă. Îşi trecu braţul în jurul umerilor ei şi o trase spre el, ajutând-o să stea cât mai confortabil.

Netanel văzu o umbră ridicându-se dintre ei. Lângă uşi era un vas mare din tablă, ca, să-şi facă nevoile. Un băieţel se îndreptă spre el şi Netanel îl auzi uşurându-se. Deodată, trenul se pune în mişcare, iar băiatul se împiedică, lovi vasul şi-i împrăştie conţinutul pe podea. Bărbaţi şi femei ţipară dezgustaţi şi băiatul începu să plângă, călcând peste trupurile adormite, în drum spre celălalt capăt al vagonului, unde se afla familia sa. Toţi îl blestemau şi-l înjurau.

— A fost un accident! strigă Netanel. Lăsaţi-l în pace!

— Păi ţie nu-ţi pasă – îi strigă o voce necunoscută. Nu trebuie să dormi în pişat toată noaptea.

Netanel închise ochii. De s-ar termina mai repede coşmarul acesta!

Dungile gălbui de pe podea, semn că răsărise soarele, îl făcură pe Netanel să priceapă că trecuse noaptea. Se târî până la marginea vagonului şi se uită afară.

Se opriseră din nou, undeva într-o gară. Peronul era pustiu, cu excepţia celor doi soldaţi germani cu pistoale mitralieră în mână. Parcă scria ceva deasupra peronului: Trebon. Deci Mandelbaum avusese dreptate. Se aflau în Cehoslovacia.

Un grup de muncitori feroviari, cu târnăcoape şi lopeţi în mâini, mergeau şchiopătând pe pietriş cu picioarele goale. Aveau stele galbene prinse de haine. Erau în majoritate femei; unele foarte în vârstă, dar şi copii de cinci-şase ani. Două gărzi SS mergeau în urma lor, cu puştile atârnate de umeri.

Pentru o clipă, una din femei se uită spre vagon cu o figură măcinată de disperare. Acesta este viitorul, păreau să spună ochii ei. Apoi dispăru şi ropotul cadenţat al cizmelor se pierdu în depărtare.

Netanel se întoarse. Dumnezeu să ne ajute!

Ziua părea că nu se mai sfârşeşte, punctată de momente de speranţă şi disperare. Odată, trenul se opri şi nu se mai mişcă ore-n şir, în timp ce soarele transformă vagonul într-un cuptor. Corpul lui Netanel era plin de sudoare; i se scurgea din păr, pe piept şi se îmbiba în haine. Bărbaţi şi femei înjurau şi blestemau,

scoţându-şi îmbrăcămintea. Aerul deveni fetid şi rarefiat. Nu era nici ora unu când începu panica – observă Netanel uitându-se la ceas.

În fundul vagonului, o femeie tânără începu să se vaite:

— Copilul meu este pe moarte!

Ţipetele ei nu mai conteneau.

— Copilul meu este pe moarte, copilul meu este pe moarte…

Pruncul, care sugea la sân, zăcea în braţele ei, cu gura deschisă.

Un tânăr sări în picioare şi bătu cu pumnii în uşă, urlând după apă. I se alătură alt om, şi încă unul. Deodată, se bulucirăcu toţii. O femeie cu doi copii urlau prinşi în îngrămădeală.

— Uită-te la oamenii aceştia! – zise Mandelbaum. Ce ruşine!

Cei de la uşă se luptau între ei cu pumnii şi picioarele. Un bărbat ţipă şi căzu, ţinându-şi faţa în mâini.

— Trebuie să-i oprim! – spuse Netanel.

Mandelbaum plescăi din limbă.

— Oamenii trebuie să-şi păstreze demnitatea! exclamă el.

În ciuda căldurii, purta cravată şi îşi ţinea haina împăturită frumos pe genunchi.

— Daţi-ne apă! ţipă cineva bătând cu pumnii în uşă. Murim de sete! Daţi-ne apă!

Soldatul de afară izbi cu patul puştii în vagon.

— Tăceţi din gură! – strigă el. Ce nevoie au morţii de apă?

Linişte.

Oamenii îngrămădiţi la uşă se întoarseră la locurile lor şi în vagon se lăsă o tăcere apăsătoare. Deodată, fură confruntaţi cu toţii cu propria lor decepţie. Nu exista nici un lagăr de refugiaţi în Cehoslovacia, aşa cum se spusese. Erau trimişi undeva să moară. Nu era de mirare, după Noaptea de Cristal.

Mandelbaum îi oferi lui Netanel ultimul strop de cafea. Era caldă şi amară, dar Netanel o acceptă recunoscător. Cel puţin îi umezea gura şi buzele. Îi oferi puţin şi mamei sale, dar clătină din cap.

— Acum vreau să merg acasă, spuse femeia.

— Nu se poate – murmură Netanel.

— Nu-mi place aici.

— N-avem încotro.

Îşi puse braţele în jurul ei. Doamna Rosenberg plângea. De s-ar termina mai repede, se rugă Netanel în beznă Dumnezeului în

care nu mai credea de când era copil. De s-ar termina mai repede!

Şi ai grijă, Doamne, de Marie a mea!

Altă noapte.

Ziua îi deshidratase. Acum zăceau în ceaţa densă şi umedă, ridicată din propriile lor trupuri, zăcând neputincioşi, prea slăbiţi ca să mai protesteze împotriva tratamentului inuman la care erau supuşi sau ca să mai implore milă. Pruncul urlase de foame toată ziua, dar acum, din fericire, tăcuse.

Netanel se sprijinise de spatele vagonului, străduindu-se să respire. Capul doamnei Rosenberg se odihnea în poala lui.

Deodată, răsună un strigăt ascuţit în beznă.

— Copilaşul meu! – urlă tânăra mamă. Copilaşul meu a murit!

Nu înceta cu ţipetele. Netanel auzi în întuneric voci care încercau s-o aline, dar nu voia să se liniştească. Apoi, Netanel distinse glasul blând, sonor al unui om, probabil un rabin, predicând *kaddish*, ruga morţilor.

— *Baruch dayyan emeth* – zise cineva în ebraică.

Binecuvântat fie judecătorul cel fără de greşeală.

Mama îşi jeli pruncul toată noaptea. Suspinele ei vorbeau pentru toţi.

42

Oare când începuse călătoria? De două, trei nopţi? Greu de spus. Coşmarul îşi pierduse conturul. Conştiinţa se topise în vise, într-o lume a iluziilor agonizante. Câteodată, se trezea întinzând mâna după un pahar cu apă rece, dar, apoi, trupul său era adus brusc la realitate şi nu mai rămânea nimic decât întunericul, duhoarea şi suspinele.

Se ridică şi se uită în jur. Mandelbaum se trezise. Fiica sa se odihnea cu capul în poala lui. La început, Netanel crezu că era moartă. Avea buzele crăpate şi umflate şi ochii duşi în fundul capului, ca un cadavru. Dar, la un moment dat, strigă în somn şi Mandelbaum o mângâie pe păr ca s-o liniştească. Lui Mandelbaum i se umflase limba de sete. Spuse ceva, dar Netanel clătină din cap, incapabil să-l înţeleagă.

— Totul… o greşeală – repetă el.

O greşeală! Cum mai puteau oamenii aceştia să se agaţe de

speranţe? Câţi Mandelbaumi or exista oare? Câţi buni evrei ca tatăl său, care considerau că lucrurile nu se puteau înrăutăţi mai mult decât erau? Chiar şi după ce germanii le luaseră tot, le masacraseră familiile, îi torturaseră bestial, se gândeau că, poate mâine lucrurile se vor îmbunătăţi; cineva va spune că regretă, că fusese o greşeală îngrozitoare şi toţi micuţii Mandelbaumi vor da din cap înţelegători şi o vor lua de la început. Aşa fusese întotdeauna.

Mandelbaumii din lumea aceasta! – se gândi Netanel cu amărăciune. Iată de ce mă aflu aici; pentru că tatăl meu a fost un Mandelbaum. Întreaga mea naţie este alcătuită din Mandelbaumi, care ne-au condamnat pe toţi.

Moartea bebeluşului fu urmată de altele; majoritatea, bătrâni şi câţiva copii. Cine mai ştia câţi? Chiar şi cei mai pioşi erau acum prea epuizaţi şi deshidrataţi să repete *kaddish*. Duhoarea cadavrelor şi excrementelor devenise insuportabilă. Cât va mai dura oare? Sau germanii intenţionau să plimbe trenul prin toată Europa până când mureau toţi oamenii dinăuntru. Poate că acesta era un sfârşit potrivit pentru nişte oameni care nu avuseseră niciodată o ţară a lor.

Un om îngenunche lângă uşă, îşi scoase penisul şi urină în palmă, apoi îşi duse mâna la gură şi sorbi conţinutul.

Netanel îl invidia.

Se uită la mama lui. Ţinea gura deschise în timp ce dormea. Lumina care se strecura prin crăpăturile vagonului îi scotea în evidenţă conturul ascuţit al feţei. Cămaşa ei de noapte era murdară şi ruptă. Şi-o trăsese în jurul gâtului, ca să se acopere.

Toată viaţa ei, se gândi el, fusese ocrotită; dar se dovedise o iluzie, un fir de pai. Nu exista adăpost pentru cei slabi.

Absolut nici unul.

Oswiecim, Polonia

Uşile se deschiseră cu un trosnet.

Era noapte, dar peronul gării era inundat de lumină şi oamenii strigau de durere, acoperindu-şi ochii cu mâinile.

— *Raus, raus*! – strigau soldaţii SS. *Schneller*![29]

Unul din ei, sări în vagon şi începu să izbească cu cizmele

[29] Mai repede (germ.)

oamenii care zăceau.

— Raus! AFARĂ!

Netanel se uită nedumerit la această apariţie. Trezit dintr-un somn letargic, încerca să-şi amintească unde se afla. Soldatul îl apucă de cămaşă şi-l aruncă spre uşă. Se împletici pe peron. Peste tot se vedeau umbre cu geamantane în mână. Bărbaţi, femei şi copii se strigau unii pe alţii, uluiţi, dezorientaţi de lumina orbitoare, de loviturile gărzilor şi de brusca eliberare din teribila închisoare. Răguşiseră de sete, de foame şi de oboseală.

— Mamă, unde eşti?

— Aici!

— Unde aici?

— Esther, Esther!

— Ce se întâmplă? Poate să-mi spună cineva ce se întâmplă?

— Soţul meu! *Mi-am pierdut soţul*!

Netanel se uită la vagonul unde fuseseră întemniţaţi şi torturaţi… cine ştie cât! Cineva scrisese cu cretă: PERICOL! TRANSPORT DE EVREI ÎMPUŢIŢI!

Şi dedesubt:

Evreii vor fi distruşi de cultura germană.

Netanel privi în jur. Peronul era presărat cu bagaje şi geamantane deschise, goale; ici-colo câte o perie, o tigaie, o păpuşă. De unde proveneau? De ce linia ferată se oprea brusc la capătul peronului?

În difuzoare răsuna muzică clasică: „Valkiria” – Wagner.

Gărzile SS se grupaseră acum în jurul lor, rânjind unei mame care aranja hainele copiilor ei, dar zâmbetele erau lipsite de căldură. Ceva li se părea foarte nostim, dar Netanel se simţea ca un om care sosise prea târziu la o conversaţie; toţi râdeau şi lui îi scăpase gluma.

Unde era mama?

Îşi făcu loc prin mulţime, spre vagon. Podeaua se umpluse cu cadavre. Doamne Sfinte, atât de mulţi?!

— Mamă!

Un soldat îl lovi cu patul puştii în stomac. Când se îndoi, îl izbi în spate, trântindu-l pe jos. Netanel se ridică în genunchi, pregătit să se bată, dar n-avea rost. Îşi dădu seama că aceasta era procedura obişnuită.

Cineva îl ridică în picioare.

— Nu-i nimic! – murmură Mandelbaum. Uite!

Un şir de camioane militare trăseseră lângă gară. Unele aveau pictate un cerc alb cu o cruce roşie. Gărzile îi adunaseră, separând bărbaţii de bătrâni, femei şi copii. Pentru prima oară, Mandelbaum începu să protesteze.

— Rula! – strigă el – Sophie, Ruth!

— Nu acum, zise soldatul. O să fiţi amândoi împreună după aceea.

— După ce? – strigă Netanel.

Germanul smulse valiza din mâna lui Mandelbaum şi o aruncă.

— O să-ţi iei bagajul mai târziu! – zise soldatul.

Apoi îl împinse pe Mandelbaum lângă ceilalţi soldaţi.

— O să ne gazaţi? întrebă o femeie.

— Dar ce ne credeţi? Barbari? pufni santinela.

Deodată, altă viziune. Schelete în pijamale vărgate, cu capetele rase, apărură pe peron, mişcându-se tăcut printre oameni. Aveau un mers ciudat, cu capetele plecate şi mâinile atârnând inerte. Semănau cu nişte fantome ridicate dintr-un cimitir. Unii din ei încărcară bagajele împrăştiate, iar alţii se suiră în vagoane şi aruncară morţii pe peron.

Netanel îl văzu pe unul din ei rostogolind-o pe mama lui ca pe un sac de cartofi. Ateriză în cap. Lui Netanel i se păru că-i auzise oasele trosnind. Rămase un timp acolo, în cămaşa ei murdară, răsucită şi grotescă, pentru a fi acoperită apoi de alte trupuri.

Netanel ar fi vrut să strige, să protesteze, să se lupte să simtă ceva, dar setea şi epuizarea îl făceau neputincios. Ca un sac de cartofi dintr-o căruţă, se tot gândi el.

Femeile şi copiii fură mânaţi către camioanele cu cruce roşie, flancate de gărzi cu lupi alsacieni. Sophie se uită înapoi şi-i făcu cu mâna. Mandelbaum zâmbi şi-i răspunse, în timp ce privea cum familia lui era încărcată într-un camion.

După ce plecară, bărbaţii fură duşi la camioanele care aşteptau de partea cealaltă a gării. Toţi erau tăcuţi, adânciţi în propriile lor gânduri, rugându-se să moară mai repede sau să primească un pahar cu apă.

43

Pe plăcuţa fixată deasupra porţii din fier forjat scria:

ARBEIT MACHT FREI

Se uitau cu toţii din camionul deschis, compunându-şi în gând propriul lor viitor.

— Vezi… – murmură Mandelbaum. Lagăr de muncă… n-or să… ne omoare.

Un oraş uriaş, alcătuit din şiruri de clădiri identice din cărămidă, defilă pe lângă ei în beznă. Când convoiul se opri, fură înconjuraţi de SS-işti, care zbierau la ei să se dea mai repede jos. Doar SS-iştii puteau lătra atât de feroce. Se întreba dacă nu cumva vocea era un criteriu de selecţie. Cei care aveau glasuri tunătoare intrau în SS; iar restul, în Wehrmacht.

Fură mânaţi într-o încăpere mare, goală şi zăvorâră uşa în urma lor. Netanel privi în jur. Erau, probabil, încă vreo cincizeci de oameni ca el, cu răni pe obraz, buze crăpate, sângerânde, ochii nedumeriţi şi speriaţi. Un bec palid le accentua paloarea.

În colţul camerei era un robinet. Toţi se uitau la el. Nici unul din ei nu băuse nimic de zile întregi. Pe perete stătea scris:

ESTE INTERZIS SĂ SE BEA APĂ

Nu se mişca nimeni.

Gluma era monstruoasă. Oare toţi suntem Mandelbaumi? O să murim de sete pentru că scrie undeva să nu bem apă? Îl împinse pe omul din faţa lui şi dădu drumul la robinet. Îngenunche şi deschise gura sub jet. Apa era caldă, maronie şi avea gust de mlaştină.

O scuipă.

Ceilalţi îl priveau. Durerea cumplită a descoperirii lui li se citea pe faţă tuturor. Netanel îşi apăsă capul, disperat, pe peretele rece şi umed.

Acesta era sfârşitul.

În curând vor apare SS-iştii cu pistoalele-mitralieră şi îi vor secera. Aşteptau scurgerea nesfârşită a minutelor.

Poate că, de fapt, am murit în tren, se gândi Netanel. Acesta este iadul, un loc unde eşti chinuit de sete şi ţinut într-o cameră în care apa este ruginită şi aştepţi moartea care nu mai vine. Da, îşi imagina că acesta trebuia să fie iadul. Suferinţă fără sfârşit, de care nu mai scăpai nici prin moarte.

Cineva din fundul camerei leşină, izbindu-se, în cădere, cu ţeasta de podea. Sunetul îi aminti lui Netanel de mama lui, când umbrele în pijama o trataseră ca pe o valiză. Era moartă. Spuse

cuvintele cu voce tare, încercând să le conştientizeze.

— A murit.

Poate că ea este cea care a avut noroc.

O santinelă SS deschise uşa. Asta este, se gândi Netanel.

Acum, înţelegea la ce servea robinetul. După aceea, vor veni să spele sângele. Probabil că exista o scurgere în celălalt colţ. Poate că ar fi trebuit să încerce să scape înainte să se suie în tren. Acum nu-i mai păsa. Să se termine odată!

— Afară! – strigă soldatul.

Fură duşi prin lagăr în altă clădire, în acelaşi fel de încăpere. Pe pereţi erau atârnate cuiere.

— Scoateţi-vă hainele – le zise santinela. Puneţi banii şi bijuteriile în buzunare, ca să nu vi se fure.

Să ni se fure? – se gândi Netanel. De către cine? Scoase steaua lui David dăruită de Marie şi o ascunse în pumn.

Goi, murdari şi epuizaţi, se supuseră.

Uşa se închise în urma lor.

Erau la duşuri. Apa rece şi murdară le ajungea până la glezne. Se uitau unii la alţii. Ce se întâmpla? Cineva se aplecă şi se apucă să soarbă apa infectă, ca un câine.

Ce altă tortură rafinată li se mai pregăteşte acum?

Nu se întâmplă nimic.

Deodată, un torent de apă rece ca gheaţa ţâşni, peste capete lor din duşuri. Toţi strigară şocaţi şi surprinşi. Netanel deschise gura şi lăsă apa să-i curgă în gât, dar o scuipă imediat. Avea gust de rugină. Însă puţină înghiţise şi vomită.

Îşi îndepărtă mizeria şi sângele închegat în păr. Se curăţa automat şi, în timp ce se achita de această sarcină, un alt gând îi trecu prin cap. Dacă aveau de gând să-i ucidă, ce rost ar mai fi avut să-i trimită la duş?

Şi uite aşa, se născu în el un demon numit speranţă. Îl smulse din furie şi supărare, şoptindu-i că, deşi mama lui murise, iar el era acum un prizonier şi un sclav, ar putea avea şansa să supravieţuiască.

Îi raseră în cap, în acompaniamentul urletelor şi loviturilor soldaţilor, iar apoi, goi, aşa cum erau, fură înşiraţi în ordine alfabetică ca să li se imprime numerele pe braţ.

Netanel deveni prizonierul 81 305.

Primiră uniforme, caschete, haine şi pantaloni cu dungi gri şi

albastre. Numărul era cusut şi în partea din faţă a hainei, alături de steaua roşie-galbenă a lui David. Celelalte lucruri care intrau în posesia lor erau un castron de supă şi o pereche de saboţi din lemn.

Nu îndrăzneau să se uite unul la altul, pentru că în ochii vecinului se reflecta aceeaşi imagine care îi întâmpinase în Gara Oswiecim: figuri fantomatice în pijama, cu capetele rase, creaturi lipsite de demnitate sau putere!

Supravieţuire? – se gândi Netanel. M-am alăturat morţilor vii.

În seara aceea, se aşezară pe vine, în noroi, în afara barăcilor, cu raţia lor. Lagărul era un adevărat turn al lui Babel; se vorbea în poloneză, germană, idiş, rusă. Răsunau strigăte şi ameninţări în aproape douăzeci de limbi.

— Un sfat – zise cineva. Nu te repezi niciodată în faţă când se serveşte supa.

Dov era un veteran în lagăr. Fusese adus acum patru luni la Oswiecim din ghetoul Varşoviei. Ştia să vorbească nemţeşte. Spunea că făcuse şcoala la Berlin.

— Dar n-am mâncat şi n-am băut de zile întregi – zise Netanel.

Sorbise dintr-o înghiţitură supa. Supă? Apă sărată cu frunze de varză şi câteva bucăţi de napi.

— Eşti un Număr Mare. Nu ştii nimic – zise Dov, îndesându-şi supa în gură cu o lingură de metal. Cu cât vei învăţa mai repede, cu atât îţi va fi mai bine.

— Ce să învăţ?

Ochii palizi, albaştri ai lui Dov îl priveau cu milă şi compătimire. Era solid, deşi carnea se topise de pe el. Dar, simţea încă puterea în trupul său şi în intensitatea privirii sale.

— Ascultă. Uită tot ce ştiai înainte să vii aici. Încearcă să-ţi imaginezi că ai picat din cer. Trebuie s-o iei de la început, ca un nou-născut. Deci, primul lucru pe care trebuie să-l înveţi este să nu fii niciodată printre primii când se serveşte supa.

— De ce?

— Pentru că la suprafaţă este numai lichid. Iar pe fundul vasului este mai groasă.

Netanel îl privea pe Dov mâncând. Culegea legumele mai întâi.

— De unde ai lingura?

— Pot să-ţi fac rost şi ţie dacă vrei. Te va costa o raţie de

pâine.

— Bine.

— Ţi-o dau mâine. Când îmi aduci pâinea?

Netanel încercă să-şi vâre pe gât lichidul greţos, dar i se întoarse stomacul pe dos. Scuipă. Dov se holbă la el cu gura deschisă.

Unul din prizonieri se îndreptă spre el, întinzându-şi vasul ca un cerşetor. Dădea din cap, asemenea unul câine obişnuit să fie bătut. Îl implora din ochi pe Netanel să-i dea restul de supă.

Netanel o împinse spre el, dar, înainte ca omul să o înşface, Dov se dovedi mai iute.

— Altă regulă. Nu trebuie să iroseşti mâncarea pe *Müsselman*. Aici trebuie să ai grijă de prietenii tăi.

Turnă în castronul său restul supei lui Netanel.

— Ce este un *Müsselman*?

— Vei afla în curând.

Müsselman-ul se retrase în colţul camerei.

— Toate mesele sunt aşa de proaste ca asta?

— Care toate mesele? Nu mai este decât micul dejun. O felie de pâine şi o cană de cafea.

Netanel muşcă dintr-o bucată de pâine. Câteva firimituri i se risipiră pe haină. Dov începu să le adune cu degetele, băgându-le repede în gură, ca o maimuţă care prinde muşte.

Netanel îl împinse.

— Ce faci?

— Ţine-ţi vasul sub bărbie – zise Dov. Uite aşa. În acest fel nu vei risipi nimic.

Netanel se uită în curte, la Mandelbaum; bietul Mandelbaum, care continua să creadă că îşi va primi înapoi lucrurile şi bagajul şi se va alătura familiei sale. Îl privi cum îşi bea supa până la ultima picătură, ţinându-şi vasul sub bărbie, ca un Număr Mic.

Bietul cap-sec de Mandelbaum! Ei bine, va trăi mai mult ca mine.

Se întindeau străzi nesfârşite cu barăci din cărămidă, de două etaje. Lui Netanel, Mandelbaum şi celorlalţi li se dădu un dormitor. Paturile nu erau decât nişte scânduri acoperite cu paie şi pânză aspră de sac. Erau supraetajate câte patru, până-n tavan, despărţite de trei coridoare.

Nu era destul loc pentru toată lumea, aşa că Netanel fu obligat

să-şi împartă culcuşul şi pătura murdară cu Mandelbaum. Netanel încercă să adoarmă, dar îl înţepau paiele şi pişcăturile feroce ale păduchilor nu-i dădeau pace. Limba i se întărise ca o talpă; iar capul îi plesnea de durere.

— Este revoltător pentru poporul german – zise Mandelbaum.

În ceea ce-l priveşte, o să-i scutesc pe germani de grijă – se gândi Netanel. O să-l omor înaintea lor.

— Ce vrei să spui?

— Ce crezi că or să facă oamenii din Ravenswald când se vor trezi şi vor descoperi ce-a făcut Hitler de data aceasta. Nu pot deporta sute de buni germani dintr-un oraş, fără să se întâmple nimic.

— Ba pot!

— Nu, de data aceasta a mers prea departe. Oamenii se vor ridica.

— Nu-i pasă nimănui ce se întâmplă cu noi.

— Nici mie! – şuieră cineva. Mai bine aţi dormi.

Să dormi? Să dormi?

Luminile din baracă erau încă aprinse.

— Nu le sting, niciodată – îi spusese Dov. Niciodată!

Dar apoi, pe neaşteptate, rămaseră pe întuneric câteva secunde binecuvântate, înainte să se facă din nou lumină.

— Doamne Sfinte, nu renunţă nici un pic să găsească noi modalităţi de a ne tortura! – strigă Netanel.

— De data aceasta n-au fost germanii, îi spuse Dov din patul de dedesubt.

— Vreun amărât s-a aruncat în sârma ghimpată electrificată.

Netanel nu reuşea să adoarmă, imaginându-şi trupul care se prăjea pe sârma ghimpată. Auzea neîncetat trosnetul capului mamei sale pe caldarâm şi încerca să se roage în gând pentru Marie.

Când îl cuprinse, în sfârşit, osteneala, fu deşteptat de sunetul apei împrăştiate într-un hârdău de cositor, când unul din oameni se duse să urineze. Aceste zgomote continuară toată noaptea. Supa umpluse vezicile tuturor. Odată, din obişnuinţă, Netanel încercă să se uite la ceas dar numărul tatuat pe încheietura mâinii îi rânji batjocoritor.

Însă nu reuşiseră să-i ia chiar tot lui Netanel Rosenberg. Simţea încă în palmă razele ascuţite ale Stelei lui David. Se grăbi

s-o ascundă sub pânza de sac.

Luminile pâlpâiră încă de două ori în timpul nopţii şi oamenii continuară să-şi facă nevoile în găleată, în timp ce alţii strângeau din dinţi, gemeau şi scânceau în somnul lor agitat.

Iată cum îşi petrecu Netanel Rosenberg prima sa noapte la Auschwitz.

44

Era încă noapte când îi sculară din paturi şi îi mânară în piaţeta principală, *Appelplatz*, pentru apel. Agresaţi şi insultaţi de gardieni, fură aşezaţi în coloane de cinci pe patru, în blocuri de douăzeci şi grupuri de o sută.

Brutalitate şi ordine. Cele două pietre de temelie pe care s-a înălţat noua noastră Germanie. Orphan îi aştepta. Nu era plăcut la vedere la această oră a dimineţii. Mă întreb unde l-au găsit? Probabil la docurile din Hamburg. Are faţă de boxer şi ochi mici, strălucitori, de animal de pradă. La fel ca şi ei, purta uniformă vărgată şi şapcă, dar, în loc de steaua evreiască roşie-galbenă, avea triunghiul verde de criminal. De asemenea, spre deosebire de ei, era încălţat cu cizme de piele şi ţinea în mână un baston zdravăn de cauciuc.

Se lovi cu bastonul în palmă când li se adresă.

— Deci, *meine Herren*[30], bine aţi venit la Auschwitz. Voi, *Häftlinge*, evrei împuţiţi, aţi dus-o bine multă vreme, în timp ce buni *Reichsdeutscher*[31] ca mine cerşeau o bucată de pâine. Acum, *Herrgottsacrament*[32], s-a întors roata şi veţi afla ce înseamnă să munceşti cinstit. Are vreunul dintre voi diplomă universitară?

Un bărbat din primul rând ridică mâna pe jumătate. Dov, care stătea lângă Netanel, în rândul al doilea, scoase un oftat.

Orphan făcu un pas înainte, ridică bastonul şi-l lovi pe bietul om în vintre. Bărbatul urlă ascuţit şi se prăbuşi în genunchi. Bastonul îl izbi din nou în ceafă. Căzu într-o parte.

[30] Domnii mei (germ.) (n.t.)
[31] Germani ai Reich-ului (germ.) (n.t.)
[32] Pe Dumnezeul meu (germ.) (n.t.)

Orphan îl rostogoli pe spate, îşi puse cizma în gâtul lui şi o ţinu acolo. Omul horcăi şi îşi dădu sufletul în faţa lor.

— Asta este părerea mea despre intelectuali – zise Orphan. Aşa că nu încercaţi să mă prostiţi.

Când se termină, omul fu târât la o parte şi începu apelul. Pe mort îl bifă prezent. Nu conta dacă murea cineva, atâta timp cât nu evada.

Apelul continuă ore-n şir. Numele fură strigate-n bloc, de *kapos*, pentru ca apoi să fie verificate şi reverificate de ofiţerii SS. Stăteau înşiraţi, ameţiţi de nesomn, tremurând de frig şi aşteptau să vadă ce li se mai pregătea.

Netanel nu-şi revenise încă din uimire după scena la care asistase. Nu era vorba de violenţă. – Dumnezeu ştie, îi văzuse în acţiune pe SS-işti şi ştia de ce sunt capabili aceşti oameni –, dar indiferenţa cu care fusese ucis omul acela… Orphan se purtase ca un şef de sală care sparge un ou. Trei mişcări precise şi se terminase totul, fără pasiune sau furie. Ucisese un om ca să demonstreze ceva. Nici unul dintre miile de prizonieri sau zecile de *kapo* şi SS-işti din *Appelplatz* nu se deranjaseră să se întoarcă şi să se uite.

— Ucide câte unul din noi în fiecare dimineaţă? – îi şopti Netanel lui Dov.

— Nu, doar atunci când trebuie să impresioneze Numere Mari. Ştii cum a căpătat această poreclă de Orphan! Şi-a ucis mama şi tatăl. Cu toporul.

Cum poate cineva să supravieţuiască aici? Psihopaţii sunt gardieni, iar cei sănătoşi la cap sunt prizonieri.

Se luminase de ziuă când se termină apelul. Lagărul semăna cu un mic oraş de cărămidă – străzi nesfârşite, cu barăci înconjurate de turnuri de pază şi sârmă ghimpată. O umbră întunecată aduna rămăşiţele carbonizate ale unuia din prizonierii care se aruncaseră în timpul nopţii pe gardul electrificat.

După apel, fură adunaţi în plutoane de lucru, *Arbeitskommandos*, şi porniră la treabă în saboţii lor de lemn. Lui Netanel i se păru că aude un disc cântând marşul sentimental „Rosamunda”. Delira. Dar se întoarse şi văzu oameni în uniforme vărgate, ca şi a lui, cu viori, trompete şi tobe, adunaţi la poartă să-i petreacă de parcă ar fi fost nişte regimente care plecau să lupte pentru patrie.

Când trecură pe sub porţi, Orphan strigă „*Mützen ab*!” şi îşi scoaseră toţi şepcile, salutându-i cu deferenţă pe SS-iştii care aşteptau cu câinii lor să-i escorteze la lucru. Netanel privi înapoi şi văzu inscripţia de pe poarta din fier forjat:

MUNCA TE ELIBEREAZĂ

Netanel învăţă repede.

Învăţă cum să economisească jumătate din pâinea de la micul dejun, ca s-o mănânce la amiază, la Fabrica Farben, când era atât de epuizat după ce căra plăci grele de lut, încât îi jucau puncte negre pe dinaintea ochilor şi îi venea să se lase în genunchi şi să moară.

Învăţă să nu bage în seamă duhoarea şi muştele şi să mănânce pe ascuns în latrină, ca să nu-i fure nimeni hrana.

Învăţă să aprecieze când găleata lăsată peste noapte, în baracă era aproape plină, ca să nu fie ultimul şi să trebuiască, prin urmare, s-o golească în toiul nopţii.

Învăţă să-şi scoată întotdeauna şapca când trecea pe lângă el o santinelă SS, ca să nu mai fie bătut.

Învăţă să-şi ruleze mâneca şi să-şi arate numărul tatuat pe încheietura mâinii ca să primească raţia de mâncare.

Învăţă să nu atragă niciodată atenţia asupra sa.

Învăţă să spună „*Jawohl*!” ori de câte ori primea vreo instrucţiune.

Învăţă să se aşeze în locul cel mai bun când se servea supa, judecând după mărimea oalei.

Învăţă că, dacă îşi lăsa lingura, cămaşa sau raţia de pâine nepăzite, măcar pentru o clipă, vor fi furate.

Învăţă să-şi strângă toate lucrurile, începând de la castronul de cositor şi până la saboţii de lemn, şi să doarmă cu capul pe ele în timpul nopţii.

Învăţă că totul era de valoare, orice zdreanţă, indiferent cât de inconsistentă sau jegoasă era, – putea fi folosită ca prosop sau ca să-şi înfăşoare picioarele pentru a le proteja în saboţi.

Învăţă să nu se gândească niciodată la ziua de mâine.

Învăţă să nu se gândească la absolut nimic. Totuşi, mai avea de învăţat încă o lecţie, pe care i-o servi chiar Amos Mandelbaum.

În fiecare dimineaţă, când se trezea, Netanel se îmbrăca repede ca să nu lase nimic nepăzit. Aproape imediat, cei care

făceau curăţenie în cameră îi izgoneau cu măturile lor, strigând, ameninţând şi ridicând nori de praf în aer. Netanel se duse la latrină şi spălător. Aveau cinci minute până să servească raţiile de cafea şi pâine, iar cei care ajungeau târziu nu mai primeau nimic. Netanel văzu un om urinând în timp ce alerga să recupereze timpul.

Spălătoarele erau întunecoase, umede, iar podeaua de cărămidă era acoperită cu un strat alunecos de noroi. Pereţii erau acoperiţi cu fresce. Netanel se întreba dacă era o glumă proastă, o bătaie de joc sau o macabră nebunie, opera vreunui SS-ist, incapabil să înţeleagă absurdităţile.

Una din ele reprezenta un bun prizonier, gol până la brâu, săpunindu-şi faţa şi corpul; dedesubt scria:

So bist du rein.

(Aşa eşti curat.)

Altă frescă înfăţişa un *Müsselman* jegos, cu un nas semitic coroiat şi uniformă murdară, care-şi băga doar un deget în chiuvetă; dedesubt scria:

So geht's du rein.

(Aşa ajungi la un sfârşit rău.)

Un sfârşit rău! – se gândi Netanel, de parcă spălatul cu această apă rece ca gheaţa nu era un sfârşit destul de rău; faptul că erai bătut până mureai cu bastoanele de cauciuc însemna numai disciplină.

Mandelbaum stătea la spălător alături de Netanel. Îl văzu cum îşi scoate şapca, haina şi cămaşa şi le pune cu grijă între genunchi, ca să nu-i fie furate. Mandelbaum încerca să se spele cu o bucată murdară de săpun şi cu apă rece – o sarcină aproape imposibilă – pe faţă, pe braţe şi pe corp.

Apoi se şterse grijuliu cu haina.

Netanel îşi dădu cu puţină apă pe faţă şi îl privi cu milă. Bietul Mandelbaum! Ce urmărea să demonstreze? Faptul că se spăla atât de conştiincios îi consuma preţioasa energie de care va avea nevoie peste o jumătate de oră, pe şantier, când vor fi toţi la fel de murdari.

— Te-am văzut la spălător – zise Mandelbaum, în timp ce stăteau pe vine, rezemaţi de peretele latrinei, cu cana de cafea şi felia de pâine în poală.

— Am observat că nu te mai speli aşa cum trebuie.

Mandelbaum se simţea jignit, de parcă Netanel l-ar fi dezamăgit.

— Ce rost are? Dacă doreşti să pretinzi că mai suntem membri ai rasei umane, n-ai decât!

— Sunt surprins că ai această atitudine, domnule Rosenberg, mai ales dumneata.

— Este o pierdere de timp şi energie.

— Nu, domnule Rosenberg. Nu este. Nu mi se pare deloc o risipă.

— Peste o oră vei fi la fel de murdar ca şi mine. O să aibă grijă Orphan de asta!

— Nu acesta este lucrul important!

— Atunci care?

— Spălatul reprezintă o parte esenţială a existenţei umane. Nu este vorba doar de refacerea igienei zilnice, ci şi de refacerea demnităţii noastre. Dacă-i lăsăm să ne ia şi acest lucru, nu ne mai rămâne chiar nimic.

— Cum să mai avem demnitate, Mandelbaum? Ne-au ras în cap, ne obligă să urinăm în găleată şi să ne îmbrăcăm în uniforme vărgate, ca nişte clovni. Am renunţat la demnitatea noastră din ziua când am păşit pe această poartă!

Mandelbaum clătină din cap.

— Vezi, pentru dumneata este mai greu, domnule Rosenberg. Ai fost întotdeauna respectat. Demnitatea ţi s-a părut un lucru obişnuit. N-a trebuit să-ţi aminteşti de existenţa ei.

— Ce tot spui, Mandelbaum?

— Pot să ne trateze ca pe nişte animale, dar, dacă noi nu ne comportăm ca nişte animale, n-au cum să ne îngenuncheze. Poate mă consideri un om simplu, domnule Rosenberg. Dar spălatul în fiecare zi mă ajută să supravieţuiesc.

Să supravieţuieşti! Cuvântul suna ca o blasfemie. Cum putea cineva să se gândească la ziua de mâine, când erau confruntaţi în fiecare zi cu foamea, tortura şi decăderea fizică şi morală? Poate că singurii oameni sănătoşi erau cei care se aruncaseră în gardul de sârmă ghimpată electrificat.

Totuşi, mai era Marie. Trebuia să-şi amintească de Marie.

— Eu prefer să-mi economisesc energia – zise Netanel.

Dar, a doua zi de dimineaţă, când se trezi, alergă la spălător, se dezbrăcă de haină şi cămaşă şi se spălă.

45

Deveni evident pentru Netanel că unii prizonieri arătau mai bine ca alţii. De fapt, exista o ierarhie rigidă în lagăr, iar evreii obişnuiţi – *Häftlinge* – se aflau la baza piramidei.

Prima distincţie dintre prizonieri era culoarea triunghiului de pe uniformele lor. Roz pentru homosexuali, violet pentru Martorii lui Yehova, roşu pentru politici, verde pentru criminali, iar două triunghiuri roşii-portocalii formau steaua lui David pentru evrei. Stăpânii lagărului, din diverse motive, nu erau gărzile SS, ci triunghiurile verzi – criminalii.

Triunghiurile verzi reprezentau crema, aristocraţia lagărului. Pentru ei erau rezervate cele mai bune munci. Majoritatea *kapo*, gărzile prizonierilor erau triunghiuri verzi. Poziţia de care se bucurau le permitea să obţină raţii suplimentare de hrană, aveau parte de articole de lux, cum ar fi tutunul şi insecticidele, şi exista chiar un bordel cu evreice poloneze, *Frauenblock*, pentru folosinţa lor privată.

Dar nu toţi *kapo* erau criminali germani. Mai erau şi evrei, care, prin mită şi favoruri şi printr-o demonstraţie excesivă de brutalitate, întorseseră spatele propriilor semeni, ca să se salveze pe ei. *Kapo* germani erau ca nişte câini de pază, se gândea Netanel; aveau o brutalitate înnăscută şi nu ştiau altceva. Dar pentru *kapo* evrei nu nutrea decât dispreţ.

Alături de *kapo*, fiecare bloc era administrat de un *Blockälteste*, cel mai bătrân din bloc, şi ajutoarele sale, *Stubenältester*. Majoritatea erau, de asemenea, criminali sau prizonieri politici germani sau polonezi; dar printre aceştia, mai erau şi evrei care-şi vânduseră sufletul pentru condiţii mai bune şi o şansă minimă de supravieţuire. *Blockälteste* din barăcile lui Netanel era un om numit Mendelssohn. Se spunea că era un *Hassidim* din ghetourile Varşoviei.

Locuia separat de ei, într-o cameră mare, din colţul barăcilor cu Orphan, *Stubenältester* şi câţiva prieteni. Netanel văzuse interiorul încăperii o singură dată, când lăsaseră uşa deschisă pe jumătate, din greşeală. Aveau mese, scaune şi rafturi pentru pahare şi farfurii. Aveau chiar şi obiecte de decor: flori artificiale şi tăieturi din reviste, precum şi lozinci care proslăveau ordinea, disciplina şi igiena.

Dar ceea cel uimise cel mai mult pe Netanel erau paturile; da, paturi adevărate, cu plăpumi roz de mătase. Îţi venea greu să-ţi imaginezi că Orphan dormea fericit sub o plapumă roz de mătase.

Deodată, Mendelssohn apăru în prag şi-i trânti uşa-n nas.

— Acolo se află tot ce visezi – zise Dov, când Netanel îi povesti mai târziu.

— Toată lumea strânsă într-un perimetru de câţiva acri. Câţiva privilegiaţi care-şi poartă de grijă şi îşi păstrează puterea prin forţă şi înşelătorii. Şi, de cealaltă parte a baricadei, ne aflăm noi, care muncim pentru o coajă de pâine, murim de foame şi ne zbatem pentru această existenţă nenorocită.

Stăteau în praful portocaliu, între cărămizile sparte ale Fabricii Farben, la umbra unui zid înalt, care-i ferea de soarele dogoritor al amiezii. Supa chioară le încălzise stomacurile, dar nu le înlăturase senzaţia de epuizare din membre. Netanel se odihnea cu gura deschisă şi braţele inerte, ca o marionetă abandonată.

— Deci, eşti un comunist – replică Netanel.

— Un sionist. Am vrut să plec în Palestina înainte de război. Singurul mod prin care noi evreii vom putea să triumfăm este să avem ţara noastră. Dar atunci ne-au invadat germanii şi n-am mai avut scăpare.

— Tatăl meu spunea că Palestina nu înseamnă nimic decât mlaştini şi deşert.

— Vorbea ca un bun german.

— Poate că Palestina este doar un vis, ca multe altele. Evreii nu sunt o naţie, ci o religie. Câteodată, nici măcar atât.

— Atunci de ce nu renunţi la ţara şi religia ta? Hai, renunţă!

Dov zâmbi atotştiutor.

— Ţi-ar fi plăcut s-o faci, nu-i aşa? Dar nu te-au lăsat germanii!

— Sunt german.

Dov zâmbi din nou.

— Atunci spune-le să te numească *kapo*.

— Aş prefera să mor decât să devin aşa ceva.

— Probabil că asta o să se şi întâmple. Cât timp crezi că poate să supravieţuiască cineva într-un asemenea loc dacă nu-şi asigură un post de conducător?

Dov se trase lângă el.

— Ştii ce fac ticăloşii ăştia de Mendelssohn şi Orphan? Primesc cincizeci de pâini pentru raţia noastră. Trebuie să taie pâinea în

zece bucăţi, pentru fiecare masă, dar ei o taie în unsprezece. Simplu. Deci, la fiecare masă câştigă cinci pâini. Ce rămâne după ce înfulecă ei schimbă pe alte produse la piaţa neagră.

— Dacă ştii toate acestea, de ce nu ai organizat ceva pentru tine?

Dov ridică din umeri şovăitor.

— Ba am făcut-o!

— Ce?

Dov ezită şi apoi arătă spre un grup de patru *kapo* care conversau lângă coliba de lemn ce le servea drept birou pe şantier.

— Îl vezi pe cel mare din dreapta, cu bărbie ascuţită? Este Lubanski. Se ocupă de *Kartoffelschalen Kommando*, Grupul pentru Curăţat Cartofi. I-am vândut dintele meu de aur şi mi-a promis să mă ia printre ei. Încep de mâine. Este ultima mea zi când muncesc pe căldura asta şi car cărămizi. Este uşor la bucătărie, şi dacă furi câţiva cartofi, nu bagă nimeni de seamă.

— Nu te cred.

Dov deschise gura şi-i arătă locul negru sângerând de pe gingia de jos, unde fusese un dinte.

Netanel închise ochii. Sirena va suna din minut în minut şi vor trebui să muncească încă cinci ore sub soarele dogoritor.

— Eu n-am ce să-i dau – murmură el.

Dar îşi aminti de Steaua de argint a lui David şi se hotărî imediat. Nu există nici o lege pe lumea aceasta care să-i spună că trebuia să sufere la fel ca ceilalţi. Aici nu există decât o singură lege: să supravieţuieşti încă o zi.

Se întinse pe pat, uitându-se la fereastra barăcii. Steaua de argint a lui David era ascunsă în pumnul drept; îi simţea razele în carne. Aştepta.

Lubanski apăru din baraca de vizavi şi se îndreptă spre *Appelplatz*, cu pasul lui bine cunoscut. Netanel sări din pat. Mişcarea lui bruscă nu atrase atenţia celorlalţi. Mulţi prizonieri făceau la fel când îi apuca diareea şi se grăbeau să ajungă la latrină.

Alergă pe stradă.

— Domnule Lubanski!

Kapo se opri şi se întoarse.

Netanel îşi scoase şapca.

— Pot să vorbesc cu dumneavoastră? – întrebă el.

Lubanski înaintă spre el cu mâinile în şold.

— Ce vrei, *Häftling*?

— Înţeleg că vă ocupaţi de Grupul pentru Curăţat Cartofi. Aş dori un loc în grupul dumneavoastră. Sunt gata să plătesc.

Întinse mâna şi-i arătă Steaua lui David.

Lubanski o cercetă atent.

— Grupul pentru Curăţat Cartofi spui.

Întinse pumnul, lăsând să se vadă doar două raze ale stelei. Lovitura veni cu atâta viteză încât îl lua prin surprindere pe Netanel. Simţi o izbitură în obraz şi căzu într-o parte.

Lubanski se aşeză cu genunchii pe umerii lui şi începu să-l bată.

Încercă să se elibereze, dar *kapo* era prea puternic. Auzi un glas zbierând şi îşi dădu seama că era al lui.

Continuă să-l bată la nesfârşit şi se opri la fel de brusc cum începuse. Sesiză voci furioase în jurul lui. Asta este, se gândi Netanel. Se gândesc cum să mă termine.

— Netanel? – zise o voce cu blândeţe.

Îl recunoscu pe cel care vorbise. Era Chaim, vărul său. Chaim, care fusese arestat de germani în Austria, înainte de război. Acum era mort, mai mult ca sigur, înseamnă că şi el era la fel.

— Chaim? Gata, s-a terminat?

— Netanel, tu eşti?

Netanel încercă în zadar să deschidă ochii.

— Slavă Domnului că sa terminat!

— Grupul pentru Curăţat Cartofi! – spuse cineva dezgustat.

— Este un Număr Mare, n-a ştiut! – zise Chaim.

— Nu te-aş fi recunoscut. A fost vocea ta. Când te-am auzit…

Se ridică şi răcni un ordin. Netanel se simţi săltat de subsuori. În cele din urmă fu aşezat în pat şi auzi vocea lui Mandelbaum şoptindu-i la ureche.

— Te-a aranjat rău de tot. Te doare?

Netanel nu putea să-i răspundă.

Trăia şi nu simţea nici un pic de bucurie. Doar dezamăgire.

Durerea veni a doua zi de dimineaţă.

Mandelbaum îl ajută să se ducă la spălător. Riscă să rămână fără masa de prânz ca să-i spele sângele închegat de pe faţă. Netanel avea un ochi umflat şi buza crăpată în două locuri. Colţurile stelei îi sfâşiaseră obrazul, pleoapele şi buza.

În timp ce Mandelbaum îl ajuta, Dov îl privea de afară.

— A fost o glumă – zise el.

Netanel nu-i răspunse.

— Oricum, ce făceai în timp ce eu eram aici, mâncam hrana asta îngrozitoare şi mă speteam muncind? Dormeai într-un pat bun şi înfulecai mâncare germană gustoasă! Doar eşti evreu, la fel ca şi mine. De ce nu erai şi tu aici?

Netanel se îndepărtă clătinându-se.

— Poate că acum suntem, chit – zise Dov.

Se adunară în *Appelplatz*. Orphan îl chemă pe prizonierul 81 305 şi-l mână în partea de vest a barăcilor. Îl aştepta Chaim.

— *Herrgottsacrament*! Uite ce-a făcut ticălosul din faţa ta!

Netanel îl privi fix. Parcă era vărul său şi parcă nu era. Ultima oară îl văzuse pe Chaim înainte să plece în Austria cu mătuşa Esther şi Michal. Pe atunci era un băieţel în pantaloni scurţi. Ceea ce îşi amintea, într-adevăr, era vânătaia roşie de pe bărbia lui.

Chaim. Mă rog, aşa spunea că-l cheamă. În jocul de umbre şi lumini al reflectoarelor din turn, omul dinaintea lui avea înfăţişarea unui boxer. Nu mai semăna deloc cu vărul lui grăsuţ. Semăna mai degrabă cu SS-iştii care-şi petreceau timpul bătându-l.

— Eşti chiar tu? – murmură Netanel printre buzele sfâşiate.

— Se pare că amândoi am trăit de o sută de ori în ultimii şapte ani, Netanel.

Se apropie de el.

— De când eşti aici?

— De o săptămână, poate două, nu-mi amintesc.

— Pot să te ajut, Netanel! Ştiu cum merg lucrurile. Supravieţuiesc de patru ani în lagărele de exterminare ale lui Hitler.

— Mătuşa Esther? – întrebă Netanel.

Numele familiale îi sunau ca o limbă străină.

— Michal?

— Au murit – zise Chaim, fără să încerce să-i explice cum.

— Grupul pentru curăţat Cartofi! Chiar i-ai spus asta tocmai lui Lubanski?

Netanel nu-i răspunse. Ce să-i spună? Era un Număr Mare, un *Häftling* prăpădit şi tot nu se învăţase minte.

— Lubanski a fost boxer profesionist. Dacă n-aş fi intervenit,

te-ar fi ucis.

Netanel rămase tăcut. Se gândea la vărul său transformat în *kapo*, *kapo* evreiesc!

— A crezut că-ţi baţi joc de el!

Chaim se uită peste umărul lui Netanel la şirurile de uniforme împuţite şi la proprietarii lor jigăriţi.

— Uită-te la ei! Vin de pretutindeni. *Hassidimi* din Varşovia şi Lublin, ţigani din România, cizmari şi croitori neştiutori din ghetouri. Cum de ne-am amestecat cu tot acest gunoi? O-m fi evrei, dar suntem şi germani, *Reichsdeutscher*.

— Suntem doar… evrei.

— O să te ajut – zise Chaim. O să-ţi fac rost de un post de *Stubenälteste* în blocul meu. Poate o să reuşesc să conving pe cineva să facă din tine un *kapo*.

Netanel clătină din cap.

— N-am nevoie de… ajutorul tău.

— Nu fi idiot!

— Mai degrabă aş muri…

— Ce?

Chaim făcu un pas spre el, uluit.

— Uită-te la tine! Plin de sânge şi de murdărie. Eşti aici doar de două săptămâni.

Desfăcu haina lui Netanel.

— Ţi se văd deja coastele. Semeni cu un schelet. Nu mai rezişti în ritmul ăsta!

— Am… demnitate.

— Demnitate?

Chaim râse dispreţuitor.

— N-o… să-mi trădez… semenii.

Vocea lui Chaim deveni brusc dură şi primejdioasă.

— Aveai demnitate când erai fiul Şefului! Acum nu eşti decât un gunoi în uniformă vărgată! Nu pricepi? Acesta este un lagăr al morţii. Singura cale de ieşire este prin coşurile de la Birkenau! Când nu-ţi mai rămâne nici un pic de putere, te gazează. Asta vrei?

— Nu voi fi *kapo*.

Chaim îl scuipă.

— Dracu’ să te ia!

Tuşi şi scuipă din nou.

— Dracu’ să te ia, ticălos încrezut ce eşti! Să nu îndrăzneşti să

mă judeci tu pe mine!

Netanel îl privi fără să spună nimic.

— Pot să-ţi salvez viaţa! şuieră el.

— Poate... mă bagi... în Brigada de Curăţat Cartofi – zise Netanel.

— Du-te la locul tău, prizonier 81 305! – zise Chaim.

46

La începutul lui noiembrie, veniră ploile. Plouă timp de zece zile, transformând lagărul într-o mlaştină. Mirosul de umezeală şi mucegai înăbuşea izul dulceag al fumului care se ridica pe coşurile de la Birkenau.

Grupa lor de muncă fusese mutată de la Fabrica Farben pe şantierele de la Buna. Netanel se trezi tremurând într-un şanţ adânc de trei picioare, aruncând noroiul cu lopata. Încerca să-şi apropie cât mai puţin pielea de hainele ude şi îngheţate.

Nu exista nici un fel de culoare. Şinele ferate, colibele, orizontul erau învăluite într-o nuanţă de gri, la fel ca întregul peisaj înmuiat în apă. Un mărfar trecu pe lângă ei şi Netanel îşi ridică privirile, uitându-se fără să vadă, cu ochii opaci, ca un animal prins în capcană.

Panourile pictate cu vopsea albă îi defilau pe dinainte.

Deutsche Reichsbahn[33]*... Deutsche Reichsbahn... Deutsche Reichsbahn...*

— Vine iarna – zise Dov lângă el.

Ploaia i se prelingea pe haine de pe nasul lui lung.

Iarna, se gândea Netanel. Sunt aici de aproape patru luni.

— Nimic nu se compară cu o bună iarnă poloneză.

Ucide şapte din zece oameni. Se spune că, dacă n-ar fi existat iarnă, Hitler ar fi inventat-o.

— Am auzit o glumă bună despre Hitler – zise Mandelbaum.

Netanel se uită la el.

Încă nu-şi dăduse seama dacă Mandelbaum era prost sau înţelept; victimă sau supravieţuitor. De mii de ori de când sosise aici trăise aceeaşi senzaţie – că totul nu era decât o glumă bizară. Şi acum, iată-l pe Mandelbaum debitându-şi bancurile

[33] Căile Ferate Germane (germ.)

sale nostime într-un şanţ îngheţat, de parcă s-ar fi aflat într-o *Bierkeller* din München.

— Nu mă interesează – zise Dov.

Dar Mandelbaum nu-l băgă în seamă.

— Hitler se trezeşte într-o dimineaţă, se uită pe fereastră şi vede soarele deasupra Poloniei.

— Bună dimineaţa, domnule Soare – zise Hitler.

— Bună dimineaţa, domnule Hitler – spune Soarele.

Apoi, după-prânz, Hitler iese în grădină, se uită pe cer, vede soarele deasupra Germaniei şi spune:

— Bună ziua, domnule Soare.

Şi Soarele spune, la rândul lui:

— Bună ziua, domnule Hitler.

— Pe urmă, în seara aceea, Hitler se uită pe fereastră, vede Soarele apunând la vest şi spune:

— Noapte bună, domnule Soare.

Şi Soarele îi răspunde:

— Du-te dracului, acum sunt în Anglia.

Netanel îşi dădu capul pe spate şi izbucni în râs.

Deodată, simţi bastonul lui Orphan între umeri.

— Ce te amuză aşa, evreu împuţit?

Netanel începu să sape.

— Îmi place să muncesc, domnule *kapo*.

Orphan se întoarse bombănind. *Häftling*-ul înnebunise. Era şi normal când ştia că se apropia iarna.

* * *

Iarna aduse cu ea atât binecuvântare, cât şi blestem.

Detaşamentele de lucru aveau voie să muncească în zăpadă şi ploaie, dar nu şi când era ceaţă sau întuneric, din simplul motiv că aceste fenomene favorizau evadarea. Aşa că programul de lucru era mai scurt – de la opt la patru.

Dar aceste ore erau mai chinuitoare decât orice suportase Netanel până atunci. Erau obligaţi să stea la nesfârşit în bezna cumplită din *Appelplatz*, la începutul şi la sfârşitul fiecărei zile, şi să trudească sub ploaia de gheaţă doar în pantaloni şi haină de pânză. În fiecare minut de când se trezea şi până se întorceau în barăcile lor să se cufunde într-un somn binecuvântat, Netanel sărea de pe un picior pe altul, lovindu-se cu mâinile în părţi ca să

se încălzească.

Îşi dăduse o parte din preţioasa raţie de pâine ca să facă rost de mănuşi, iar când se rupeau, îşi petrecea ore-n şir să le cârpească.

Aşa cum prezisese Dov, iarna începuse în curând să facă victime. În fiecare dimineaţă, *Stubenältester* trăgeau morţii din paturi, îi dezbrăcau şi îi stivuiau în faţa barăcilor, ca să fie luaţi de cei din *Leichenkommando*.

Într-o duminică, Netanel îi urmări ce făceau. Erau patru. Unul stătea pe grămada de trupuri, altul lângă camion. Cel de-al treilea pe un taburet, iar al patrulea între aceştia din urmă. Îşi treceau morţii de la unul la altul, ţinând cadavrele scheletice de păr, de braţe sau de picioare. Păreau imuni la orice fel de orori. Nici măcar nu clipeau, auzind cum trosneau oasele când atingeau scândurile îngheţate ale camionului. De fapt, ce importanţă mai avea acum? – se gândi Netanel. Oasele rupte, bâtele *kapo*-urilor sau colţii galbeni ai câinilor nu mai aveau nici o importanţă pentru ei acum.

În curând, Netanel deveni şi el indiferent. Nu mai ocolea cadavrele de lângă barăci, şi călca pur şi simplu peste ele, ca toţi ceilalţi. După un timp, le acordă tot mai puţină atenţie, ca şi coşurilor crematoriului, reflectoarelor montate pe turnurile de pază şi cozilor galbene ale şobolanilor care umblau acum nestingheriţi printre barăci, la fel de cutezători ca nişte pisici domestice.

Netanel învăţă cum să supravieţuiască.

Învăţă de asemenea că moartea începea de la picioare. Dacă încălţările nu ţi se potriveau sau dacă picioarele nu erau bine protejate apăreau rosături care se infectau în condiţiile în care umblau. Zona infectată se umfla şi rana devenea din ce în ce mai mare şi mai adâncă. Netanel văzuse cum degetele îngheţate ale camarazilor săi *Häftlinge* cangrenau rapid şi putrezeau. Dacă se încăpăţânau să continue munca, ajungeau să meargă târşâit. În cele din urmă, se duceau la infirmerie pentru tratament, dar SS-iştii ştiau că nu exista vindecare. *Dicke Füsse* – picioare proaste – reprezenta o condamnare la moarte. Victimele se întorceau foarte rar înapoi. Scăpau ca mulţi alţii prin coşurile de la Birkenau.

Netanel deveni obsedat de picioare. Le spăla şi le usca în

fiecare seară înainte de culcare. Aduna toate bucăţile de hârtie sau cârpă, cu care să le încălzească şi să le protejeze în saboţii umezi şi duri de lemn. Când îi rămânea vreo hârtie, o îndesa în haină să-i ţină de cald, dar picioarele se bucurau de cea mai mare atenţie.

Cu fiecare zi, devenea şi mai încrezător că o să supravieţuiască. De fapt, trebuia să supravieţuiască. Pentru Marie.

Ziua începu invincibil.

Clopotul sună în bezna, rece, înainte să se lumineze, întrerupând somnul agitat. Groaza zilei care urma şi senzaţia binecunoscută de foame erau ca un plumb rece în stomac.

Garda de noapte aprinse luminile şi trecu printre şirurile de paturi.

— *Wstvac* – zise el blând în poloneză – Sculaţi-vă!

Nu era nevoie să vorbească mai tare. Se treziseră cu toţii de mult, pregătindu-se să înceapă calvarul noii zile.

Netanel se îmbrăcă şi alergă pe pământul îngheţat spre latrine, se spălă repede pe piept, pe braţe, pe faţă, nu numai pe mâini, ca *Müsselmenii*. Apoi se plasă în cel mai bun loc la coada pentru cafea şi preţioasa raţie de pâine. Se asigură că picioarele sale erau bine protejate în saboţii de lemn şi alergă în piaţa principală pentru apel.

Tremură ore-n şir în ploaia rece, în timp ce *kapo* îi strigau. Se scutura din toate încheieturile. Era învins. Lupta nici nu începuse încă şi ştia că nu putea triumfa, nu azi. Îi înţepeniseră deja degetele de la mâini. Nu le mai simţea. Predă-te. Lasă-i să te împuşte. Sorţii sunt împotriva ta.

Încă câteva minute. O să număr până la o sută şi, dacă o să mai fiu încă în picioare, o să hotărăsc cei de făcut.

Nici o rază de soare, doar o lume întunecată, ostilă. Trecură de porţi, nişte umbre plecate, fără speranţă. Orchestra cânta „Rosamunda”.

Nu pot s-o fac. Nu o zi întreagă. Azi voi pierde.

Depoul îl aştepta – un câmp de luptă alcătuit din beton, fier şi noroi îngheţat. Totul era cenuşiu si rece. Singurele culori erau curcubeul petrolului din bălţile negre. O ceaţă de vapori se ridica din ţevile, şinele şi boilerele care îngheţaseră peste noapte. În depărtare, turla Auschwitz-ului străpungea ceaţa.

Mărşăluiră spre birou şi Orphan făcu din nou apelul. Apoi, îi încredinţă civilului Meister, Lentner, un polonez taciturn, cu o mustaţă galbenă, plângăreaţă şi ochi cenuşii. Nu-i privea niciodată drept în faţă. Le evita ochii ca un spectator la o luptă unde învinsul a rămas prea mult timp în picioare.

Orphan se duse să se culce în coliba lui Meister, lângă soba fierbinte, ferit de burniţă şi noroiul îngheţat.

Nu mai pot, se gândi Netanel. Nu mai am nici un pic de forţă în braţe. Azi nu pot lupta din nou.

— *Bohlen holen* – le spuse Lentner şi arată spre o grămadă de cuşete aruncate între şine. În apropiere se afla un cilindru enorm din fier forjat pe un vagon de marfă. Netanel înţelese ce vor avea de făcut: vor trebui să pună cuşetele cap la cap, ca să rostogolească cilindrul de pe vagon în atelier.

Cuşetele întţepeniseră în pământ şi fiecare cântărea cât un om sănătos. El şi Mandelbaum se aplecară şi ridicară pe primul pe umeri. Gheaţa se prelingea pe gâtul lui Netanel şi fierul îi împungea în oase. Când simţi greutatea, începură să-i tremure picioarele.

Înaintară clătinându-se prin gheaţă şi noroi. Numără paşii, se gândi Netanel. Zece, unsprezece. Nu pot face asta toată ziua! Renunţă acum! Douăzeci şi unu, douăzeci şi doi. Lasă-i să te împuşte! Scapă pe coş. Treizeci şi cinci, treizeci şi şase. Muşcă-ţi buza. Mai tare. Nu mai simţi nimic. Cincizeci şi trei, cincizeci şi patru. Mai tare. O durere binecuvântată, care-l făcea să uite de cealaltă, mai cumplită. Aproape am ajuns, doar câţiva paşi. Optzeci şi trei, optzeci şi patru…

Optzeci şi cinci de paşi.

Ai reuşit.

Lăsară greutatea.

Netanel se ridică cu gura deschisă. Umărul şi braţele îi zvâcneau în ritm cu inima. Pentru câteva clipe, îi fu imposibil să vadă sau să audă ceva. Ploaia rece care-i bătea în faţă îi făcea bine.

Nu mai pot!

Mandelbaum se clătină pe picioare; avea ochii duşi în fundul capului şi inflamaţi ca nişte prune descojite.

— N-a fost chiar aşa de rău! – zise el.

Orphan apăru în uşa colibei.

— La treabă, evreu împuţit!

Se îndreptară spre grămada de cuşete. Netanel încercă să calculeze câte drumuri aveau de făcut. Cincizeci pentru fiecare din detaşamentul de muncă. Doi la câte o cuşetă. În jur de o sută de cuşete.

Patru drumuri.

Poate voi reuşi să supravieţuiesc. Pe urmă o să mă hotărăsc.

După al doilea drum devenise orb şi surd la tot. Stătea în picioare, gâfâind, cu braţele inerte. Îşi simţea picioarele prea grele. Parcă se înţepeniseră în pământ.

Nu mai pot.

Netanel se bălăbăni înapoi. Ajunsese prea repede.

— Trebuie să mă duc la toaletă – îi spuse el lui Meister Lentner.

Lentner ridică din umeri şi făcu semn spre Levin. Levin era bătrân şi slab, *Scheissbegleiter*-ul detaşamentului – însoţitorul la toaletă – care trebuia să-i conducă pe prizonieri la latrină şi să aibă grijă să nu evadeze. Sigur, dacă ar fi avut într-adevăr unde fugi, Levin n-ar fi fost în stare să-i oprească! Altă ironie de-a germanilor.

Dusul la latrină îl scuti de un drum. Când se întoarse, văzu un camion înaintând prin noroi, încărcat cu raţia pe ziua aceea. Probabil că era în jur de ora zece, se gândi Netanel. Revărsarea amiezii era la orizont. Pentru prima dată, ziua era vulnerabilă. Poate că o să reziste până la prânz… Rămăseseră doar cuşetele grele; cele îngheţate, cu plăci de fier prinse de ele.

— O să aşteptăm până ţipă la noi – îi şopti Netanel lui Mandelbaum. Chiar dacă o să ne coste o lovitură cu bastonul.

În cele din urmă, supraveghetorul, asistentul lui Orphan, observă că nu-şi vedeau de treaba. Le strigă să muncească. Reuşiră să ridice o cuşetă pe umeri. Ploua şi mai tare, biciuindu-le feţele… unu, doi…

Uzi, cu genunchii îndoiţi, tremurând de epuizare şi de frig, îşi croiră drum prin noroiul lipicios.

Căzură de două ori în genunchi.

Nu aşa de departe acum, poate doar douăzeci de paşi…

Aproape trei.

—… optsprezece, nouăsprezece…

Gata.

Simţi aroma supei fierbinţi, purtată de vânt. Era ora mesei. Ziua nu i se mai părea atât de înspăimântătoare. Trecuseră

peste ce era mai greu. Trebuia să mai reziste încă o jumătate de oră. O să mă descurc, se gândi Netanel. Apoi, mâncare şi odihnă. Pe urmă, o să hotărăsc cei de făcut.

Sirena de prânz.

Se îndreptară spre baracă să primească raţia de supă de la Orphan. În ciuda rugăminţilor, refuză să amestece în oală. Păstra bucăţile de cartofi şi păstârnac pentru el.

Dar, cel puţin, lichidul le umplea stomacurile şi-i încălzea, iar Netanel era recunoscător pentru asta. Linse castronul şi se îngrămădi lângă sobă, laolaltă cu ceilalţi. Căldura începea să le usuce hainele. Aburul se ridica din îmbrăcămintea lor ca un nor des şi umed care mirosea a ciuperci.

Netanel ascultă burniţa care bătea în fereastră şi închise ochii. Adormi imediat.

Se trezi cu puţin înainte de ora unu. Un presentiment întunecat îl agitase, şoptindu-i că acest scurt repaos se terminase.

Apoi auzi şuieratul triumfător al lui Orphan.

— Alles heraus![34]

Netanel ieşi, zguduit de frigul şi umezeala de afară, încă trei ore. Da, putea s-o facă. Acum ziua se mai domolise. Putea s-o învingă, să câştige.

Sirena de la fabrica de carbid străpunse atmosfera grea, cenuşie. Burniţa şi vântul scăzuseră în intensitate. Altă ironie a sorţii, se gândi Netanel. Acum, când ziua de lucru se terminase şi se întorceau în lagăr, nu mai era nevoie să fie torturaţi şi de forţele naturii.

Orphan îi aranjase *zu dreine*, în formaţii de câte trei, ca să mărşăluiască înapoi spre lagăr. Tot el era cel care ţinea ritmul:

— Links, links, links[35]*…*

Mai trebuiau să facă faţă apelului, dar, apoi, vor primi raţia de pâine şi vor putea să se odihnească. Netanel înainta cu capul plecat, dar în interiorul lui se simţea mulţumit. Câştigase! În dimineaţa aceasta, sorţii fuseseră împotriva lui, iar oponenţii săi se dovediseră puternici. Dar îi învinsese. Mai întâi din obişnuinţă, apoi prin răbdare şi, în cele din urmă, prin voinţă.

[34] Afară cu toţii (germ.)

[35] Stângul-stângul-stângul (germ.)

Azi câştigase din nou, la fel ca şi ieri şi alaltăieri.

Iar mâine o s-o ia de la început.

47

Roţile de fier scrâşniră când trenul se opri. Gărzile se mişcară rapid, deschizând uşile vagoanelor.

— Heraus! Heraus! Mach schnell! SCHNELL![36]

Mulţimea se revărsă pe peron, plutind în lumina albă, fosforescentă. Marie îşi strânse în jurul umerilor haina de lână. Hermann i-o dăduse când o văzuse ultima oară – cât timp trecuse de atunci – la sediul poliţiei din München.

Gărzile îşi croiră drum printre oameni, împingând femeile şi copiii într-o parte şi aranjând bărbaţii în şiruri. Copiii ţipau, femeile zbierau după soţii lor. Un câine de pază dărâmă un om şi începu să-l sfâşie.

Un soldat o apucă de braţ şi o împinse în rând cu celelalte femei. Nu încercă să opună rezistenţă. Îşi dădu seama că era unul din lagărele morţii de care auzise. O s-o omoare.

Oricum, aşteptase destul.

Femeia din faţa ei avea un prunc în braţe şi un băieţel şi-o fetiţă care-o ţineau de poala hainei.

— Daniel, Rachel, să staţi lângă mine, aţi auzit? Să nu-mi daţi drumul!

Se întoarse spre bătrânul din dreapta ei.

— Nu împinge!

Marie se lăsă dusă de mulţime spre camioanele care aşteptau.

Se întreba dacă aici îl duseseră şi pe Netanel. În orice caz, acum nu mai conta.

Cineva se îndreptă spre ea.

— Vino aici – zise SS-istul. Maiorul doreşte să-ţi vorbească. Ce târfă norocoasă eşti!

O duminică din două era zi de odihnă. Atunci se străduiau să adune tot ce era necesar. Bucăţi de sârmă, ca să prindă saboţii, hârtie ca să-şi căptuşească hainele, bucăţi de cârpă folosite în loc de prosop sau ca să-şi protejeze picioarele. Dar azi era prea

[36] Afară! Mişcaţi-vă repede! (germ.)

frig să se mai mişte, aşa că stăteau în păturile lor şi priveau ploaia care picura pe pervaz, mulţumind lui Dumnezeu că nu trebuiau să muncească.

Netanel simţi că Mandelbaum băgase mâna în paie. Îi înmână pe furiş mica sa comoară. Era o fotografie mototolită şi împăturită de atâtea ori, încât cel din poză devenise de nerecunoscut.

— Băiatul meu din Palestina.

Netanel se uită şi i-o dădu înapoi.

Mandelbaum o strânse la piept ca pe o icoană.

— Când eram la garderobă, am ştiut că ticăloşii ăştia n-o să ne mai dea hainele înapoi. Parcă poţi avea încredere într-un german?

— Foarte inteligent, Mandelbaum.

Mandelbaum se mai uită o dată la fotografie înainte s-o ascundă din nou.

— Poate că acum n-o să mai vrea să se întoarcă în Germania. Mai ales după ce i-au făcut mamei lui şi mie!

Să se întoarcă? Oare care evreu cu mintea întreagă ar mai pune piciorul în Germania? Poate doar Mandelbaum.

— Este foarte bine acolo unde se află.

— A fost un băiat bun, ar fi trebuit să-l cunoşti. Silitor la învăţătură. Rabinul îşi punea mari speranţe în el. Dar, în ultimii ani… Nu ştiu ce-i apucă pe copii câteodată. Când a spus că vrea să plece în Palestina, nu mi-a venit să cred. Sioniştii aceştia îl înnebuniseră. L-am implorat să se răzgândească, dar n-a vrut să mă asculte.

— Însă s-a dovedit că a fost mai bine, nu?

— Poate, domnule Rosenberg, poate.

— Poate?

— Într-o zi, lucrurile se vor aranja. Vei vedea.

Eşti nebun, se gândi Netanel. Sau poate că rezistă prin autosugestie. Dar tu, Rosenberg? se întrebă el. Care este nebunia ta? Că o s-o revezi într-o zi pe Marie?

Cel puţin, această speranţa m-a împiedicat să devin un *Müsselman* ca Dov de acolo.

— Mă întreb ce-o face soţia mea acum? zise Mandelbaum.

Dov stătea întins pe pat şi-i urmărea. Acum se ridică, sprijinindu-se într-un cot.

— Soţia şi copiii tăi s-au transformat în funingine pe coşurile

de la Birkenau, idiotule!

— Taci din gură, Dov! – zise Netanel.

— I-au băgat în cuptoare în aceeaşi noapte în care au sosit, Mandelbaum. Familia ta a dispărut într-un nor de fum.

— Taci din gură! exclamă Netanel.

Polonezul cel mare ridică din umeri şi se întinse la loc pe pat.

— Idioţi!

Dov se schimbase o dată cu iarna. Încetase să se mai organizeze. Trecuse hotarul de la cei salvaţi la cei înecaţi. La un moment dat, îşi pierduse energia să mai lupte. Căpătase o privire înfierbântată şi îşi târşâia picioarele, mergând cu ochii în jos. Carnea care-i mai rămăsese pe oase se topise. Mirosea a fecale, puroi şi transpiraţie şi vorbea în continuu despre moarte. Pentru că nu mai încerca să se organizeze, nu mai era nici un avantaj să stai în preajma lui, aşa că oamenii începuseră să-l evite.

Nu mai era folositor. Devenise în jargonul lagărului un *Müsselman*.

— Când oamenii vor afla ce se întâmplă aici, se vor revolta – zise Mandelbaum. Vei vedea. Se vor revolta şi lucrurile vor reveni la normal.

Ploaia îngheţată bătea în pervazele ferestrelor.

După ce îşi primiseră raţia de supă la prânz, se adunară în burniţă pentru alt apel şi apoi se întoarseră în barăci. De îndată ce intrară, *Blockältester*-ul strigă pe neaşteptate:

— *Blocksperre*!

În limbajul lagărului însemna că blocul este închis. O linişte de moarte se lăsă în cameră. Toţi ştiau ce însemna, dar numai Dov îndrăzni să spună cuvântul cu voce tare.

— Selecţie!

Uşile fură încuiate şi Mendelssohn îi alinie câte doi, în timp ce Orphan alerga pe intervalele dintre paturi, lovind cu bastonul de cauciuc pe cei care erau prea înceţi sau prea îngroziţi să se ridice în picioare.

— Cine este gata pentru cuptoare? Tu ce zici, rahat de evreu? Vino să-l vezi pe bunul doctor, o să te aranjeze el, nici o grijă!

Orphan îi mână prin *Appelplatz*, către baie.

— Şi acum dezbrăcaţi-vă, rahaţi ce sunteţi!

Ploua torenţial. Îşi scoaseră lucrurile şi aşteptară tremurând în ploaie, cu braţele scheletice strânse la piept.

— Înăuntru! Câte unul! – zise Orphan.

Netanel fu primul. Comandantul lagărului şi câţiva ofiţeri SS stăteau la masă cu unul din doctori. Netanel îl recunoscu; era Mengele. Doctorul se uită la Netanel când intră şi-i zâmbi încântător. Era un bărbat chipeş, îmbrăcat elegant, care degaja un aer calm. Unul din ofiţeri înregistră numărul lui Netanel.

— 81 305.

Cu o uşoară mişcare a capului, Mengele îi făcu semn spre uşa care ducea la baie şi Netanel ieşi.

Mendelssohn şi Orphan îl aşteptau.

— Ai avut noroc, rahat de evreu ce eşti – îi şopti Orphan. Deci mâine va trebui să vii cu mine la depou.

Netanel se uită înapoi la uşa băii. Ieşiră şi alţii; le făcu semn din cap ca să priceapă că trecuseră cu bine selecţia. Mandelbaum apăru, dar nu şi Dov. Peste zece minute selecţia se termină şi fură duşi înapoi în curte, în faţa băii şi li se spuse să se îmbrace.

În timp ce Orphan îi escorta la barăci, Netanel băgă mâna în buzunarul de la piept. Cineva îi furase lingura.

De îndată ce plecă Orphan, începură şoaptele.

— Bietul Dov – zise Mandelbaum.

— Unde este Moshe? Oare l-au selecţionat pe Moshe?

— La văzut cineva pe Mendel?

— Da, Jan? El nu era un *Müsselman*! Nu putea să-l aleagă pe Jan.

Un bătrân rabin din Lublin căzu în genunchi şi începu să-i mulţumească lui Dumnezeu cu voce tare pentru că îl salvase de la moarte. Netanel îl trânti pe podea.

— Taci din gură! Nu există nici un Dumnezeu care să te asculte! Oare crezi că Domnul a făcut alegerea de acum? Ei bine, te înşeli. Au fost numai germanii.

Se făcu linişte. Mandelbaum se ridică şi-l trase de mânecă pe Netanel.

— Haideţi, domnule Rosenberg. Este rabin. Lăsaţi-l!

— Este un rahat! strigă Netanel. Vrea să-i mulţumească lui Dumnezeu pentru că alt amărât a fost ales în locul lui.

— Hai, vino, domnule Rosenberg! Vino!

Rabinul se uită la el fără să înţeleagă. Netanel se trânti în pat. Şoaptele începură din nou.

Netanel se aştepta să nu-l mai vadă pe Dov, dar, peste câteva

minute, cei aleşi pentru camera de gazare fură aduşi în barăcii. Se făcu linişte în încăpere.

Unii din cei selectaţi plângeau, alţii se rugau, dar majoritatea erau tăcuţi şi taciturni ca şi Dov. Se întinse în pat.

Vecinul lui îl trăgea de jachetă:

— De ce m-au ales pe mine? – strigă el. Nu sunt *Müsselman*! De ce m-au ales?

— Pentru că eşti evreu! – strigă un glas batjocoritor.

Orphan, Mendelssohn şi *Stübenältester* stăteau în prag şi priveau spectacolul. Era o distracţie pe gratis.

— Mi-au scris numărul din greşeală! – strigă cineva, apelând direct la Mendelssohn. Uitaţi-vă la mine, mai pot să muncesc luni de zile de aici înainte, domnule *Blockältester*! Spuneţi-le că au făcut o greşeală!

— O să le spun, bineînţeles! – zise Mendelssohn. Data viitoare când o să-l văd pe doctorul Mengele o să-i spun mai mult ca sigur. Adică, luna viitoare!

Orphan făcu mare haz, laolaltă cu restul *Stübenältester-ilor*. Apoi intrară în camera lor şi trântiră uşa.

Dov se ridică.

— Rosenberg, nu vrei să cumperi o lingură?

— De ce aş vrea?

Dov ridică din umeri.

— Vrei… sau nu?

— De unde ştii că mi-a fost furată?

— Jumătate de raţie de pâine, preţul obişnuit. Da sau nu?

— O să mori – ce nevoie, mai ai de pâine?

— Nu vreau să mor înfometat, Rosenberg.

Îi întinse lingura.

Netanel o luă. Jumătate de raţie pentru un mort. Ce risipă!

— Nu trebuie să-ţi pară rău pentru mine – zise Dov. Şi tu eşti ca şi mort. Toţi aceşti amărâţi de *Häftlinge* sunt deja morţi. Este doar o chestiune de timp până vă vine rândul. Aşa că nu trebuie să-ţi pară rău pentru mine.

Izbucni în râs.

— Vai, Marie, ce încântat sunt să te văd tocmai aici. Silezia este cam mohorâtă în acest anotimp. Dar ia loc, te rog. Mulţumesc, sergent, poţi să pleci.

Maiorul Rolf Emmerich înconjură biroul şi-i ţinu scaunul. Când se aşeză, scoase un pachet, şi îşi aprinse o ţigară. Îi oferi şi ei.

Fata clătină din cap.

— Ai avut mare noroc că s-a întâmplat să fiu la gară azi-dimineaţă. Nu intră în îndatoririle mele. Am fost transferat de curând de la Buna. Dacă nu te-aş fi văzut…

Marie îşi ţinea mâinile în poală şi îşi pironise privirile în podea.

Bărbatul se aplecă şi-i ridică bărbia.

— Ce cauţi aici?

— Unde este aici?

— Oswiecim. În sud-vestul Sileziei, Polonia.

— Este un lagăr de exterminare, nu-i aşa?

Un muşchi îi tresări în bărbie.

— Ce te face să crezi asta?

— De ce nu mă ucizi mai repede?

— De ce aş face aşa ceva? Hermann nu mi-ar ierta-o niciodată.

— Ce vrei de fapt?

Rolf trase din ţigară şi o cântări din priviri.

— Mai întâi răspunde-mi la întrebare. Cum ai nimerit în trenul acesta? Ştiam că transportul conţine doar evrei din Theresienstadt.

Marie ridică din umeri. De ce i-ar spune?

Când vorbi din nou, i se adresă pe un ton mai aspru.

— Aş putea afla foarte repede. Câteva telefoane şi gata. Dar prefer să aud din gura ta. Ar fi o dovadă de prietenie. Iar acum s-ar putea să ai nevoie de un prieten, Marie. Eşti foarte departe de casă.

Are dreptate, se gândi ea. N-are rost să renunţ.

— Am fost arestată în iunie de Gestapo.

— De ce? Nu, lasă-mă să ghicesc!

Zâmbi din nou.

— Nu cumva din cauza prietenului tău?

— M-au găsit în casa lui, cu el în pat.

Rolf se ridică brusc, de parcă l-ar fi împuns ceva. Îşi dădu seama că se trădase şi încercă să se stăpânească, îndreptându-se spre fereastră.

— Continuă.

— Am fost interogată şi am petrecut Dumnezeu ştie cât timp în închisoarea din München.

— Te-au bătut?

— Ţi-ar fi plăcut s-o facă?

— Nu fi proastă, o repezi el.

— Cred că nu ştiau ce să facă cu mine. M-au trimis la Theresienstadt. Apoi, acum două zile, m-au suit în tren şi m-au adus aici.

— Theresienstadt este o tabără de vară în comparaţie cu locul acesta.

— Probabil că am ajuns într-un moment nepotrivit. Era iarnă.

Se întoarse de la fereastră şi se sprijini de spătarul scaunului.

— Nu-ţi dai seama ce norocoasă ai fost!

— Ba da, este evident!

Îi mângâie părul. Fata se feri şi apoi o apucă strâns şi o trase spre el.

— Aici nu este Germania. Ai multe de învăţat. Mai întâi, va trebui să înveţi să te porţi frumos cu mine. Dacă vrei să rămâi în viaţă.

— Tu ai hotărât că vreau neapărat să trăiesc. Nu eu.

Gemu când îşi răsuci degetele în părul ei.

— Se poate muri în multe feluri, în foarte multe feluri. Cel mai rău este când mai respiri încă, deşi sufletul ţi-a pierit de mult.

O sărută pe gât.

— Ai de ales.

Îi dădu drumul şi se aşeză la birou.

— Ce crezi că s-a întâmplat cu femeile acelea care au fost cu tine în tren?

— Îmi imaginez că au fost omorâte deja.

Bărbatul o aprobă.

— Da, mare păcat, dar aşa sună ordinele. Ştii, ne creează probleme. Femeile sunt foarte rare pe aici. Ai văzut clădirea mare din spatele porţilor principale?

Marie făcu semn că da.

— Acela este *Frauenblock*. De fapt, ca să fiu sincer, este bordelul lagărului. Este rezervat pentru prizonierii arieni, drept răsplată pentru îndeplinirea anumitor obligaţii. Ştii, aceşti bărbaţi nu sunt cei mai de frunte cetăţeni ai Germaniei. Unii sunt extraordinar de violenţi, iar alţii pur şi simplu nişte psihopaţi. Fetele sunt în majoritate poloneze şi, din păcate, au mult de lucru. Nu avem niciodată destule, pentru că, din anumite motive, mor foarte repede, după câteva luni.

Se opri să tragă din ţigară.

— Deci, ai de ales. Poţi ajunge în *Frauenblock*, să serveşti plebea ţării, avându-i drept parteneri sexuali pe cei mai cumpliţi criminali. Sau, îţi pot aranja să ocupi un post lejer în lagăr, având drept obligaţie să satisfaci un singur client, un om important şi gentil, din când în când.

— Adică pe tine.

— Bănuiesc că este un târg bun.

Stinse ţigara şi se sprijini de spătarul scaunului, cu mâinile sub cap.

— Te-am aşteptat mult timp şi mai refuzat. Mă resemnasem. Dar acum, soarta te-a adus aici. În aceste circumstanţe, nu mai este necesar să-mi pledez cauza. Alegerea îţi aparţine.

Marie îşi ascunse faţa-n palme. Ar fi fost uşor să aleagă moartea şi să-l înfrunte. Se pregătise pentru acest moment de când fusese arestată. Dar să mori încet, prin brutalitate şi viol, într-un bordel al unui lagăr de exterminare…

Îşi trase mâinile. Fir-ar el să fie. N-o s-o vadă târându-se.

— Mă mai doreşti încă?

— O să vedem, nu?

Netanel îl văzu pe Chaim aşteptând lângă coliba lui Meister când detaşamentul lor de muncă ajunse în curte.

Zăpada se topise, dar saboţii lui Netanel se afundau în praful de cărbuni. Chaim îi făcu semn.

— Deci ai trecut de selecţie.

Netanel încuviinţă din cap.

— *Herrgottsacrament*, ai idee cum arăţi?

— Mi-au luat oglinda de bărbierit.

— Nu trebuie să continui în felul ăsta.

— Nici tu.

Chaim pufni dezgustat.

— Azi-dimineaţă am fost la baracă când *Leichenauto* a venit să-ţi ia prietenii.

Arătă spre coşurile de la Birkenau, vizibile în această dimineaţă după săptămâni în şir. Un fum negru-gălbui se proiecta pe cerul albastru.

— Uite-i unde au ajuns!

— Dacă vrei să mă ajuţi, găseşte-mi un detaşament mai uşor.

— Evreii n-au voie să presteze munci mai uşoare.

— Îţi mulţumesc, Chaim. Mama ta ar fi mândră de tine.

Chaim ridică din umeri.

— Este o iarnă lungă, Netya. Sosesc tot timpul noi *Häftlinge*. Ai supravieţuit acestei selecţii. Dar sper că nu-ţi imaginezi ca vei supravieţui celei viitoare! – zise el şi se îndepărtă.

Netanel îl privi. Studie litera „K” prinsă de spatele hainei. Un evreu la fel ca mine. Dar nu pot să-mi trădez conştiinţa şi să-mi vând sufletul, aşa cum a făcut Chaim. N-au decât să mă bată, dar n-au cum să mă doboare dacă nu sunt de acord să devin unul de-al lor.

Da, vreau tare mult să supravieţuiesc, să ştiu ce s-a ales de Marie.

Orphan îl lovi cu bastonul între umeri.

— La treabă, evreu împuţit! Bunul doctor ţi-a salvat fundul ca să munceşti, nu ca să visezi cu ochii-n soare!

Netanel se alătură celorlalţi, aşteptând să primească uneltele din şopronul lui Meister.

Marie…

Partea a noua
PALESTINA 1943

48

Talbieh

Henry Talbot îşi lua micul dejun în curtea interioară. Era o dimineaţă luminoasă, liniştită. Cel mai bun anotimp al anului, se gândi el. Rândunelele se jucau în ramurile smochinului, iar vrăbiile ciuguleau printre frunzele viţei, hrănindu-se cu strugurii negri, dulci, în timp ce bătrânul Abdollah alegea mazăre, aşezat pe un scaun de trestie, în colţul grădinii.

Talbot simţi că-l mustră conştiinţa. Ori de câte ori savura astfel de momente se simţea ca un băieţel neascultător, care chiulise de la şcoală. Îşi aminti că acum, în Anglia, sora lui stătea probabil la coadă, să-şi ia raţia, iar fratele său mai mic privea cum curgea ploaia prin cortul său kaki din câmpiile Salisbur-ului.

Totuşi, războiul se apropiase foarte mult şi de el.

Anul trecut, pe vremea asta, Rommel intrase în El Agheila, la

numai nouăzeci de mile de Alexandria. Muftiul, care fugise la Berlin după declanşarea războiului, făcuse apeluri frecvente la Radio Damasc, îndemnându-i pe egipteni să se revolte. Timp de câteva săptămâni, se aşteptase ca *Panzer*-ele germane să pătrundă în Cairo şi Ierusalim, aşa cum se întâmplase la Paris şi Varşovia. Zile-n şir arseseră luminile pe Dealul Sfatului Rău şi în Edificiul lui David; administraţia britanică se pregătea să plece pe fugă. Însă invazia germană fu oprită la Alamein şi acum trupele Afrika Korps ale lui Rommel erau înfrânte şi împrăştiate în peninsula Cape Bon.

Fără îndoială, fusese o mare dezamăgire pentru arabi.

Majid apăru cu un ceainic cu ceai proaspăt. Îl puse grijuliu în mijlocul mesei, adună firimiturile de pâine şi aşteptă.

Talbot îl privi nerăbdător. Relaţia lor se complicase în ultima vreme, iar acum şi-ar fi dorit să nu fi renunţat aşa de uşor la deosebirea dintre stăpân şi servitor.

— Cum te mai simţi, Majid?

— Splendid, mulţumesc, effendi Talbot.

Ezită.

— De fapt, aş fi vrut să vă rog ceva, effendi.

Ştiam, se gândi Talbot. Vreunul din protejaţii săi intrase în conflict cu poliţia palestiniană.

— Ai necazuri?

— Oh, nu, effendi. Este vorba de fiul meu cel mic Yusuf. Va fi circumcis sâmbătă.

— Şi vrei să-ţi dau liber? Nu-i nici o problemă.

— Este foarte frumos din partea dumneavoastră, effendi... Dar mă întrebam dacă dumneavoastră şi Nuiaua – Lady Talbot n-aţi vrea să ne onoraţi familia cu prezenţa?

Talbot puse jos ziarul.

— Este foarte amabil să ne inviţi, Majid.

Talbot îşi dădu seama că propunerea reprezenta o mare onoare. Era, de asemenea, şi foarte măgulitoare. Elizabeth va spune, bineînţeles, cu totul altceva.

— Va avea loc în satul meu natal, Rab’allah. Veniţi?

— Va trebui să discut mai întâi cu Lady Talbot.

Dar de ce nu? se gândi el. Această vizită va întări relaţiile britanice-arabe; presupunând că nu mai aveau de gând să-l asasineze.

Rishou îşi parcă taxiul negru, marca Plymouth, pe stradă, lângă apartamentul lui Majid şi apăsă pe claxon. Majid scoase capul pe fereastra de la al doilea etaj şi-i făcu cu mâna. Peste câteva minute, apăru din nou îmbrăcat în cel mai bun costum european al său. Mirham îl urmă învеşmântată într-un *thaub* de mătase albă şi o eşarfă neagră pe cap. Acelaşi contrast de stiluri se reflecta şi în îmbrăcămintea fiilor şi fiicelor lor.

Majid se aşeză lângă Rishou, în timp ce Mirham şi copiii se înghesuiră pe bancheta din spate. Mirham şi băiatul cel mare se luptau cu nişte saci voluminoşi.

— Zahăr, – spuse Majid –, zahăr britanic de bună calitate. Tate şi Lyle.

Rishou îi zâmbi.

— Tata va fi încântat.

— Englezii au fost buni cu noi – zise Majid, ignorând să precizeze că englezii nu ştiau absolut nimic despre această tranzacţie.

— Ce mai faci, Rishou?

— Bine, Majid.

— Cum îţi merge cu taxiul? Prosperi?

— În ritmul acesta vom deveni cei mai bogaţi oameni din Ierusalim. Vom fi invitaţi să luăm ceaiul cu Mandoob en Sami.

Taxiul fusese achiziţionat în mare parte din banii daţi de Majid. Războiul îi priise. Talbot îi încredinţase lui Majid toată administraţia gospodăriei sale, iar Majid oprea un comision de 15% din suma oferită pentru întreţinerea familiei Talbot.

— La fel de simplu ca şi când ai smântâni o găleată – se lăuda el.

Folosea aceşti bani ca să cumpere produse britanice valoroase – cum ar fi conserve de carne şi motorină – care aduceau profituri frumoase pe piaţa neagră. În acest fel, îşi dubla şi îşi tripla câştigurile de fiecare dată. Şi uite aşa reinvestise în Plymouth şi în permisul pentru taxi.

În timp ce conducea, Rishou îl studia din colţul ochilor. Majid se îngrăşase. Avea două rânduri de bărbi şi burta îi atârna peste cureaua pantalonilor săi vestici. Da, se gândi Rishou, britanicii au fost într-adevăr buni cu noi.

Nu intenţionaseră, dar aşa se întâmplase.

Când Rishou nu folosea taxiul, îl lăsa parcat în faţa cafenelei, cu radioul dat la maximum, aşa încât clienţii să poată asculta buletinele de ştiri de la Damasc. Siria se afla sub controlul guvernului francez de la Vichy şi rapoartele despre război se deosebeau foarte mult de ce auzeau de la postul de radio britanic din Ierusalim. Însă, un singur lucru era foarte clar. Deocamdată, germanii nu mai aveau nici o şansă să-i alunge pe britanici din Palestina. Miracolul promis de Muftiu nu se produsese.

— Am fost trădaţi – ţipă Izzat când buletinul de ştiri se încheie.

Aceste vorbe deveniseră un fel de litanie personală.

— *Insh'allah*. A fost voinţa lui Dumnezeu – zise Zayyad.

— Oare este voinţa lui Dumnezeu să ne vindem merele, smochinele şi oile britanicilor? Ba chiar şi luptătorii noştri pentru armata lor? Asta însemna să ne înfruntăm duşmanii?

Se făcu linişte în camera plină de fum. Toţi ştiau că Zayyad hotărâse să vândă produse guvernului mandatat şi să permită unor săteni sa muncească la baza militară RAF din Ierusalim. Acuzaţia lui Izzat era menită să-i submineze autoritatea. Oare cum va reacţiona Zayyad?

Din taxiul lui Rishou răsuna muzică orientală.

Dar Majid fu cel care vorbi primul.

— Britanicii nu sunt duşmanii noştri – zise el.

— Ba da, ţin cu evreii!

Majid sări în picioare.

— Cum? De ce spui că britanicii sunt împotriva noastră? Uită-te la tine! Mori de foame? În toată Palestina nu găseşti pic de zahăr, cafea, orez şi grâu. Dar eu ţi le aduc pe toate. Şi ghici de unde? De la britanici! Unii dintre voi au biciclete, puteţi cumpăra ţigări Player în loc să răsuciţi tutunul vostru de proastă calitate. Jamil Sinnawi are propria sa toaletă pentru că britanicii i-au dat de lucru la depozitele armatei. Şi uitaţi-vă cum sunteţi îmbrăcaţi!

Câţiva se priviră prin fumul gros. Unii aveau haine vestice sub *abbayah*-uri, mulţi purtau ceasuri de mână şi ţineau între degete pachete de ţigări Player. Poate că Majid avea dreptate.

— Aţi fi avut toate aceste lucruri dacă n-ar fi fost britanicii?

— Toate darurile vin de la Allah – zise Izzat.

— Atunci poate că şi evreii sunt un dar – interveni Rishou.

Câţiva oameni izbucniră în râs şi Izzat se făcu roşu la faţă.

— Muftiul spune că Adolf Hitler este inamicul declarat al evreilor. Deci, este prietenul nostru. Iar britanicii sunt duşmanii lui Hitler. Deci, şi ai noştri!

— Britanicii ne-au promis să ne acorde independenţa. Şi ei nu ne-au minţit niciodată – zise Majid.

— De ce să ne dea cineva ceea ce este al nostru de drept? Dacă ne-am fi răsculat şi am fi luptat cu toţii când Muftiul a declarat *jihad*-ul, germanii ar fi fost aici acum!

Majid încercă să-l reducă la tăcere, dar Rishou îl opri.

— Nu, frate, prietenul nostru are dreptate, probabil. Poate aşa s-ar fi întâmplat. Dar, spune-mi, Izzat, cum intenţiona Muftiul să scape de germani?

— Germanii ne-ar fi lăsat să ne guvernăm în pace.

— Dar, dacă ne plac atât de mult, poate că ar fi vrut să rămână.

— I-au dat cuvântul Muftiului.

Rishou clătină din cap.

— Ştii, Izzat, poeţii nu s-ar putea inspira prea mult din inteligenţa ta.

Izzat se strâmbă.

— Eu n-am fost la şcoala britanică, ca tine, Rishou, dar ştiu ce văd. Evreii au venit şi ne-au luat pământul. Britanicii i-au lăsat. Când te duci în Locul Unde A Murit Smochinul şi te uiţi în vale, ce vezi? Evrei! Evrei pe pământul care a fost odată al nostru.

— A fost o mlaştină.

Izzat îl ignoră.

— Dar evreii care şi-au construit o fermă la al-Naqb, lângă, satul meu? Bunicul şi-a păscut oile pe acest pământ.

Se spune că a făcut şi alte lucruri cu oile, se gândi Rishou. Dar Izzat reuşise să-şi demonstreze punctul de vedere.

— Ce-i făcut e făcut. Britanicii au promis că n-o să mai vină nici un evreu.

— Sunt deja prea mulţi. Nu vrem că evreii să defileze pe sub nasul nostru cu femeile lor cu picioarele şi braţele goale. Şi nu vrem ca bărbaţii lor să se holbeze la femeile noastre, şi nici să transforme pustietatea lăsată de Allah în marea lui înţelepciune…

— Ajunge! – exclamă Zayyad.

Se făcu linişte. Toţi întoarseră capul spre muktar. Zayyad ştia că ar fi trebuit să pună capăt discuţiei mai devreme, dar, dacă nu i-ar fi lăsat pe tineri să vorbească, mai târziu ar fi şuşotit între ei, pe furiş. De aproape zece ani se certau din cauza evreilor. Izzat avea dreptate. Evreii se instalaseră pe un pământ care fusese al arabilor de sute de ani. Însă acum era prea târziu.

— Britanicii şi-au dat cuvântul că ne vor încredinţa Palestina. Între timp, ne-au făcut să prosperăm ca niciodată. Trebuie să avem încredere în ei.

Izzat arătă spre fotografia din perete, înconjurată de flori proaspete. Wagil.

— Cum mai poţi avea încredere în ei după ce ţi-au omorât fiul?

Zayyad îşi strânse mâna în pumn.

— Tu ce-ai face, Izzat? Dacă n-aş negocia cu englezii, ar pune alt muktar în locul meu. De exemplu, pe unchiul tău Daoud. El este revoluţionar atâta timp cât nu-i afectează comerţul pe piaţa neagră.

— Trebuie să ne supunem ordinelor Muftiului.

— Şi să revenim la vechile obiceiuri? Ei bine, îndrăzneşte să-i spui lui Jamil Sinnawi să se întoarcă pe câmpurile lui bolovănoase şi să trudească toată ziua în soare pentru câteva chintale de orz putred.

— Este timpul să proclamăm Palestina provincia noastră. Britanicii nu sunt invincibili. Se albiseră la faţă ca femeile când aflaseră că vin germanii!

— Dacă avem răbdare, nu va fi nevoie să ne batem. Nu vreau să plângă şi alţi taţi după fiii lor aşa cum am plâns eu după al meu.

— Dacă nu acţionăm acum, vom plânge oricum mai târziu! – strigă Izzat.

Apoi, sări în picioare şi ieşi în fugă din cafenea. Nu scoase nimeni nici o vorbă. Se auzea doar muzica din Plymouth.

Zayyad clătină din cap. Blestemat să fie Muftiul, şeicul Daoud şi Izzat Ib’n Mousa! Fie ca Allah săi trăznească şi să le reteze testiculele!

49

În timp ce ieşea din cafenea, Rishou îl auzi pe Rahman strigându-l. Rahman era fiul lui cel mic şi liniştit. Băiatul alergă şi-l prinse de mână.

— Ce este? zise Rishou. Ce s-a întâmplat?

— Repede!

Cauza îngrijorării lui Rahman era Ali, fratele său – un îngâmfat şi un încăpăţânat, la fel cum fusese şi tatăl său la vârsta lui. Se luase la bătaie cu Hamad, unul din băieţii din sat, cu trei ani mai mare ca el şi cu un cap mai înalt. Când apăru Rishou, îl găsi pe Ali cu nasul însângerat. Zăcea în praf în spatele casei şi Hamad stătea deasupra lui. Prietenii lui Hamad îşi ridicară privirile.

Când Ali îl văzu pe Rishou, sări în picioare. Din mândrie, se gândi Rishou. Toţi copiii mei sunt exageraţi de mândri.

Hamad îl zări şi el pe Rishou şi se dădu cu un pas înapoi, nesigur. Ali profită de această ezitare şi se năpusti cu pumnii asupra lui. Hamad reacţionă instinctiv şi pumnul lui îl lovi în cap pe Ali. Ali se clătină şi căzu într-o parte.

Khadija alergă spre ei din casă.

— Încetaţi!

Dar Rishou o apucă de mână şi o ţinu clătinând din cap.

— Este rănit!

— Taci din gură! – o apostrofă Rishou.

Khadija îi cercetă faţa şi observă ce hotărât era. Ar fi periculos să-l contrazică.

Ali se ridică.

Hamad, îşi lăsă mâinile în lături. Se uită temător la Rishou.

— Gata, Ali, ajunge. Nu vreau să-ţi fac rău.

Ali se năpusti din nou şi-i dădu doi pumni, înainte ca Hamad să apuce să-şi revină din uimire. Voia să termine. Dacă îl rănea pe Ali, Rishou l-ar fi pedepsit mai mult ca sigur. Dar nu putea nici să plece ca un prost.

— Ajunge, Ali! Gata, suntem prieteni.

Se aplecă şi întinse mâna băiatului. Ali îl trânti pe jos şi se aruncă peste el. Dădu cu pumnii de două-trei ori în băiatul cel mare. Dar Hamad era mult mai solid, îl aruncă zvâcnind din umeri şi-l izbi în bărbie, făcându-l să aterizeze direct cu faţa-n pământ.

Hamad sări în picioare. Îi curgea sânge din gură. Acum era într-adevăr speriat. Oare de ce nu-l oprea Rishou? Ali era un ticălos mic, dar nu voia să-i facă rău.

Khadija s-ar fi dus la fiul ei, dar Rishou nu-şi slăbea strânsoarea. Ali se ridică încet în genunchi şi scuipă noroiul din gură. Era mânjit de sânge pe toată faţa.

— Rămâi unde eşti îi şuieră Rahman.

Ba nu, o să se ridice, se gândi Rishou.

Ali se ridică.

— Vine englezul! strigă unul din prietenii lui Hamad.

Văzuse praful ridicat de maşina lui Talbot. Ceilalţi băieţi îşi pierdură imediat interesul pentru luptă şi se împrăştiară. Hamad îi urmă uşurat.

Ali se uită la Rishou şi Khadija.

— Du-te şi spală-te pe faţă la fântână! zise Rishou.

Ali plecă împleticindu-se, urmat de Rahman.

— Ar fi trebuit să-i opreşti! zise Khadija.

— Trebuie să înveţe să se bată.

— Hamad este mai mare ca el.

— Nu ne putem alege întotdeauna duşmanii.

— Este doar un copil.

De când este mamă s-a schimbat, se gândi Rishou. Credeam că seamănă cu o găleată goală, în care tatăl ei şi-a vărsat toate părerile. Acum are propriile sale priorităţi: fiul ei.

— Într-o zi va fi un adevărat Hass'an, zise Rishou.

— Ba nu, într-o zi o să-ţi sece lacrimile din cauza lui.

Roverul se opintea pe drumul noroios. Era primăvară şi dealurile se acoperiseră de flori: irişi sălbatici, maci şi anemone galbene, roz şi purpurii se iveau pe după pietre. În maşină era cald ca într-un cuptor şi dealurile ludeii se cufundaseră în pâclă. În curând se va stârni *hamsiin*-ul.

— Spune, Henry – zise Elizabeth, făcându-şi vânt nervoasă cu o batistă parfumată –, cu ce ocazie se dă această petrecere?

— Este ceremonia circumciziunii. Un eveniment foarte important pentru un copil arab. Cum ar fi confirmarea la englezi.

— Fără tăiere împrejur.

— Exact.

Roverul trecu peste o ridicătură şi Elizabeth scoase un strigăt, proptindu-se în scaun.

— Sunt şi eu invitată să asist la tortură sau eu trebuie să aştept afară şi să număr strigătele?

— Pentru numele lui Dumnezeu, Elizabeth!

— Nu te îngrijora Henry. Este o vizită diplomatică. N-o să te fac de râs vomitând sau ceva de genul acesta.

— Va trebui să participăm la masa festivă care va urma.

— Vrei să spui că va trebui să şi mâncăm ce servesc?

Talbot inspiră adânc. O făcea special, bineînţeles. Perversă cum era, îi va place mai mult ca sigur ceremonia. O să aibă ce povesti prietenilor ei îmbibaţi cu gin de la clubul de bridge.

Excursia din această după-amiază fusese încurajată de Înaltul Reprezentant al Coroanei. Acum, politica guvernului urmărea să-i atragă pe arabi de partea lor. La Radio Ierusalim se transmisese de curând că doctorul lui Hitler era evreu şi regele Angliei bea cafea arăbească. Veştile că naziştii omorau evrei în lagărele de concentrare – Talbot considera că aceste poveşti erau exagerări americane – nu se dăduseră publicităţii, de frică să nu trezească simpatie în rândurile arabilor. Oficialităţilor britanice li se interzisese chiar să-l critice pe Muftiu care locuia la Berlin şi-l susţinea activ pe Hitler.

Ajunseră în vârful dealului şi zăriră colibele Rab’allah-ului, înconjurate de livezi de pruni, măslini şi smochini. Sub pomi se întindeau câmpiile aride.

— Rab’allah, zise Talbot.

— Ah! – zise Talbot – ce ciudat.

Mirosurile se făcură simţite primele. Duhoarea înţepătoare a lemnului ars, fumului, bălegarului, urinei şi trupurilor încălzite de soare şi răcorite de vânt. Era mirosul proaspăt al vieţii, naşterii, zămislirii şi morţii. Evoca ritmul neîntrerupt al secolelor, o aromă pestilenţială, neschimbată de pe vremea lui Abraham.

În timp ce se uita la feţele din jurul lui, la ochii curioşi, obrajii maronii, nebărbieriţi şi dinţii rupţi, Talbot îşi dădu seama pentru prima oară de natura forţelor care se aflau în conflict. Aceşti oameni reprezentau ritmul natural al vieţii, aşa cum se povestea în paginile Bibliei; evreii, în schimb, reprezentau secolul douăzeci. Ei aduseseră irigaţia, şorturile, femeile, ştiinţa şi gândirea europeană. Pe aceste locuri străvechi, biblice, văzu conflictul dintre omul modern şi propria sa moştenire ereditară.

— Ah, Doamne, ce pute, – zise Elizabeth –, o să leşin!

Se înghesuiră în maşină. Toţi voiau să-i atingă. Mai ales femeile păreau fascinate de rochia lui Elizabeth. Unele încercau să-i smulgă pălăria.

— Pentru Dumnezeu, Henry, fă ceva!

— Ce propui, Elizabeth? – pufni Talbot când altă figură îmbrobodită încercă să-i ia geanta din piele de crocodil.

Talbot respiră uşurat când îl zări pe Majid croindu-şi drum prin mulţime în costumul său impecabil şi cu cravata purpurie de mătase.

— Effendi Talbot! – strigă el – Lady Talbot! Ce bine îmi pare că aţi venit!

Oamenii se dădură la o parte respectuoşi.

Talbot clătină din cap recunoscător.

— Bună ziua, Majid! Sper că n-am întârziat.

— Bineînţeles că nu!

Elizabeth făcu semn spre unul din călăreţii care-i escortaseră. Era un bărbat chipeş, cu o barbă deasă, neagră, ochi întunecaţi şi cruzi şi zâmbet batjocoritor. Se sprijinea în şa şi-i privea.

— Cine este? – îl întrebă pe Majid.

— Fratele meu Rishou; o să vi-l prezint mai târziu.

— Sper – zise Elizabeth.

Pe Talbot îl apucă furia. Pentru o femeie educată ca ea, Elizabeth se comporta câteodată fără nici un pic de bun-simţ.

— Îmi pare rău pentru această îmbulzeală – zise Majid. Mă tem că toţi sunt foarte curioşi să vă cunoască.

— Nu curiozitatea mă deranjează – zise Elizabeth. Nu poţi învinui oamenii că sunt curioşi. Pe mine mă deranjează igiena – adică lipsa ei.

Talbot o privi aspru, iar Majid se prefăcu că nu înţelege.

— Pe aici – zise el şi-i conduse spre casa lui Zayyad. Tata doreşte foarte mult să vă cunoască.

De îndată ce intrară, Rishou îl căută pe Majid.

— Deci acesta este marele effendi Talbot şi femeia lui – zise el.

— Da, grozavi oameni! Mă înţeleg bine cu amândoi!

50

Erau unsprezece în cameră: Zayyad, Talbot, Majid, soţiile lui Zayyad, Soraya şi Ramiza, Khadija, Mirham, cei doi băieţi, Rahman şi Yusuf, Naji Azzem, cel care făcea circumciziunea, şi Rishou. Reprezenta un moment important din viaţa băieţilor; din această clipă, vor fi etichetaţi fie ca leu, fie ca oaie. Ali fusese circumcis cu un an înainte şi nici nu clipise. Când cuţitul sclipise

în camera slab luminată, strigase:

— Sunt un Hass'an şi sunt obişnuit cu durerea!

Aşa cum îl învăţase Rishou. Rishou avea motive să se mândrească cu Ali. Rahman era altfel. Nu ştia cum se va comporta.

Băieţii stăteau pe podea, goi de la jumătate în jos, uitându-se în tavan. Rishou aştepta ascultând şoaptele din jurul lui. Majid îi explica lui Talbot în engleză că omul care va executa operaţia era în acelaşi timp bărbierul satului şi cânta din fluier la nunţi.

Între timp Khadija o tachina pe Mirham.

— Uită-te la Yusuf al tău. Nu prea are cine ştie ce păsărică! Oare ce-o să taie Naji?

— Este mai mic ca Rahman – protestă Mirham. Va creşte.

— Eu una am văzut păduchi mai mari pe măgarul meu – zise Khadija şi Rishou fu cât pe ce să pufnească în râs.

Ce limbă ascuţită avea.

— Uită-te, în schimb, la Rahman al meu – continuă ea fără milă. La numai şase ani, are o statură de cal. Iar păsărică lui va fi invidia tuturor fetelor când va creşte.

Dar curajul Khadijei dură până în momentul când Naji scoase briciul. Era acelaşi pe care-l folosea pentru bărbieritul clienţilor săi. Când se aplecă să se apuce de treabă, femeia se năpusti afară.

Rishou observă că Talbot se albise la faţă.

În timp ce Naji lucra, Rahman continua să se uite-n tavan. Îşi încleştase bărbia fără să clipească. Ah, Rahman al meu, se gândi el. Sunt mândru. Nu m-ai făcut de râs.

Se terminase.

Soraya, bunica lui Rahman, se aplecă să-l doftoricească. Unse rana cu untură de oaie, ca să aline durerea, şi apoi bandajă penisul în pânză înmuiată în ulei de susan.

Acum era rândul lui Yusuf.

La prima picătură de sânge, copilul răcni şi încercă să fugă. Majid şi Rishou trebuiră să-l ţină de mâini şi de picioare, pentru ca Naji să-şi termine treaba. Din cauză că se zbătea, bărbierul era obligat să lucreze mai încet şi cu mai multă grijă, iar strigătele lui Yusuf păreau să nu mai contenească. Mirham ieşi suspinând.

Când se termină, Soraya se aplecă să-l oblojească. Băiatul scâncea ca un prunc.

Rishou se uită la Majid. Era alb la faţă de umilinţă.

Dar nimeni nu observase că Talbot leşinase.

Zayyad rosti o scurtă rugăciune de mulţumire din Coran şi începu ospăţul.

Serviră pâine proaspătă, mazăre cu seminţe de susan şi usturoi, frunze de viţă aburite, umplute cu nuci şi stafide, boabe de grâu zdrobite şi fripte, ficăţei de miel, iaurt, roşii, ceapă, lapţi la frigare, dovleci, *okra* şi praz.

După aceea, Zayyad bătu din palme, iar fiicele şi nepoatele lui aduseră felul principal de mâncare: pui rumeniţi; cuşcuş; capete întregi de miel; testicule de miel garnisite cu ierburi, scorţişoară şi usturoi; cotlet de miel de primăvară cu garnitura de orez presărat cu şofran, mărar şi vişine; banane, pepeni şi struguri ca desert.

Stăteau cu picioarele încrucişate, în stil arăbesc, pe covoare. Elizabeth stătea cu picioarele într-o parte, de parcă ar fi fost călare. Era singura femeie prezentă şi Talbot îşi dădu seama că ceilalţi arabi din cameră se holbau la picioarele ei, imaginându-şi că sunt discreţi. Chiar şi Majid, fir-ar să fie. Elizabeth, aşa cum era de aşteptat, se arăta încântată. Nici nu părea să-i pese că-şi mototolise rochia.

Se aplecă spre el.

— Ţi-a plăcut să vezi cum mutilează copiii? şopti ea.

— Încearcă să faci un efort, Elizabeth.

— Credeam că mă port încântător. Cât de prietenoasă ai vrea să fiu? Ai prefera să mă culc cu şeful de acolo?

Făcu semn în direcţia lui Zayyad.

— Nu, dar să nu crezi că o să te opresc.

— Foarte nostim, Henry.

Zayyad ştia că discută despre el. Zâmbi şi scoase cu arătătorul un ochi de oaie. Făcu un plescăit când ieşi din orbită. Apoi, îl întinse lui Talbot.

— Cred că preferă testiculele – zise Elizabeth.

Talbot luă „delicatesa”.

— Închide ochii şi gândeşte-te la Anglia! – spuse Elizabeth, ca să-l încurajeze.

Talbot înghiţi. Pentru rege şi patrie, se gândi el.

Iisuse Christoase!

Când se termină ospăţul, fetele lui Zayyad se bătură pentru

onoarea de a-i spăla degetele. Elizabeth ridică din sprânceană şi se uită la soţul ei.

— Bănuiesc că ai ce admira aici, zise ea.

Fetele se întoarseră la bucătărie să aducă cafeaua, fiartă de două ori şi garnisită cu nucşoară.

Zayyad se întinse, se bătu cu mâna pe burtă şi râgâi.

— Dacă trage şi vânturi, o să te rog să mă conduci acasă.

Talbot n-o băgă în seamă.

Zayyad scoase o mică cutie încrustată cu pietre preţioase şi, spre uimirea lui Talbot, extrase din ea un băţ de haşiş. Majid îi dădu narghileaua şi Zayyad strivi câteva fragmente în vas. O aprinse şi i-o oferi lui Talbot.

Talbot se întoarse spre Majid.

— Spune-i, te rog, tatălui tău că îi mulţumesc, dar nu fumez.

Zayyad se gândi pentru o clipă.

— Du-te şi adu whisky – îi zise el lui Majid în arabă.

Era ascuns într-o lădiţă specială, în spatele hambarului, împreună cu armele.

După ce plecă Majid, Elizabeth se întoarse spre soţul ei.

— Cât timp trebuie să mai fim drăguţi cu aceşti oameni bestiali?

— O să plecăm în curând. Te deranjează bărbaţii?

— Cu excepţia fratelui lui Majid, mi se par toţi nişte troglodiţi.

Îşi scoase pudriera şi rujul. În cameră se făcu o linişte mormântală. Elizabeth îşi ridică privirile inocente şi-i zâmbi lui Rishou.

— Cred că de data aceasta ai cam exagerat cu îndatoririle tale diplomatice, Henry. Când voi ajunge acasă, va trebui să mă bag în baie şi să mă înmoi o săptămână. De aici unde o să ne mai trimită oare? În Borneo?

— Te rog să taci din gură, Elizabeth.

— Tu probabil că te simţi ca acasă. Nu cumva sodomia este un cuvânt arăbesc?

Talbot sorbi cafeaua şi-i zâmbi lui Zayyad care-i făcu semn să mănânce mai multă baclava. Englezul îşi dorea să apară mai repede Majid.

— Aceşti oameni trăiesc ca nişte negri, Henry. Nu pricep nici în ruptul capului de ce guvernul britanic consideră că trebuie să le facă pe plac.

— Multe nu pricepi tu, Elizabeth; dar acum n-avem timp să le

lămurim.

— Ei bine, nu uita că nu te-am dezamăgit, Henry. Nu ţi-aş fi ratat succesul diplomatic. Am urmat o şcoală bună, ţine minte. Pot să mă tăvălesc în noroi cu cei mai…

Majid apăru cu sticla de whisky.

Talbot ridică mâna.

— Nu, mulţumesc, Majid. Nu cred că-mi trebuie.

— Eu aş vrea un pahar – zise Elizabeth.

Zayyad stătea lângă Rishou şi-l privea pe Talbot îndepărtându-se la volan, pe drumul murdar dinspre Ierusalim. Era furios. Ştia când este tratat de sus. Îi oferise acestui englez şi soţiei sale toată ospitalitatea sa, iar ei îl trataseră, în schimb, ca pe un simplu beduin, un sălbatic. Se văzuse foarte clar, din atitudinea lor. Aceşti britanici erau lipsiţi de respect. De aceea îl sfătuise pe Rishou să nu le spună că vorbea englezeşte la fel de bine ca fratele său.

— Ce au comentat când Majid sa dus să aducă whisky-ul?

— Femeia vorbea despre noi, ca şi când am fi fost nişte oameni de nimic.

— N-am întâlnit în viaţa mea atâta neruşinare. Să-şi arate picioarele de parcă am fi fost eunuci. Iar effendi englez o lăsa.

— Se pare că se poartă frumos cu noi doar pentru că aşa doreşte regele lor de la Londra. Femeia se plângea la nesfârşit că îi ofensăm nasul.

Zayyad se strâmbă nemulţumit. Deci acesta este marele effendi Talbot despre care am auzit atâtea! se gândi el. Aceştia erau prietenii Regelui George! Fie ca o cămilă leproasă să tragă vânturi în nasul lui! Fie ca Allah să transforme pântecul femeii sale într-un palmier şi să dea naştere la nuci de cocos păroase. Se întoarse spre Rishou.

— Ce-o să se întâmple când se va termina războiul şi nu vor mai avea nevoie să se poarte frumos cu noi?

Partea a zecea
POLONIA, l943

51

Oswiecim

Soarele se ridică rece şi alb pe un orizont cenuşiu, noroios. Azi era puţin mai cald decât ieri. Crivăţul nu le mai pătrundea prin haine în *Appelplatz*.

Era primăvară. Supravieţuise nouă luni la Auschwitz.

Începuse iarna ca Număr Mare, dar ajunsese în primăvară ca veteran, supravieţuitor, Număr Mic. Tatuajul de pe braţul său îl deosebea de ceilalţi. Era o fosilă vie, un dinozaur. Din grupul jalnic de oameni care fuseseră transportaţi în vagonul groazei din Ravenswald, rămăseseră doar el şi Mandelbaum.

Acum veniseră noile Numere Mari şi aveau pe cine să păcălească la raţiile de hrană. Numerele Mici puteau convinge Numerele Mari să plătească trei raţii de pâine pentru o lingură; Numerele Mici puteau convinge Numerele Mari că la infirmierie se dădeau pantofi de piele şi că vor avea grijă de supa lor până îşi făceau rost de o pereche; Numerele Mici ştiau când găleata era aproape plină în timpul nopţii după zgomotul pe care-l făcea atunci când era folosită; Numerele Mari se duceau să se uşureze când nu trebuia şi erau trimişi de santinela de noapte s-o golească.

Puteai deosebi foarte uşor un Număr Mare de un Număr Mic. Numerele Mari îşi opreau o parte din raţia de pâine de dimineaţă pentru mai târziu. Numerele Mici o mâncau pe toată la micul dejun, pentru că le era prea foame şi ştiau că stomacul gol era cel mai sigur loc unde puteau păstra comoara cenuşie fără să le fie furată.

Iarna trecută, Netanel învăţase să se organizeze.

La masa de seară vindea jumătate din porţia sa de pâine pentru două castroane de supă. Din amestecul apos extrăgea puţinele bucăţi de legume şi apoi vindea supa altui prizonier pentru o jumătate de raţie de pâine. După aceea, repeta tranzacţia iar şi iar, câteodată de douăzeci de ori într-o seară.

În iarna aceea, îşi vânduse cămaşa de trei ori, pentru a obţine raţii suplimentare. De fiecare dată îl abordase pe Orphan şi-i ceruse alta în loc.

— Ce s-a întâmplat cu cămaşa, 81 305?

— Mi-a fost furată – zise Netanel. La spălător.

— Ai vândut-o.

— Nu, domnule, mi-a fost furată.

Orphan luă bastonul de cauciuc din cui şi-l bătu între umeri şi în coaste până când căzu la picioarele lui ţipând. Apoi, îi dădu altă cămaşă.

Netanel se gândi că preţul era rezonabil.

Supravieţuirea era mai importantă decât mândria, aşa că trebuia să renunţe la ea.

De exemplu, merita să-i lustruiască pantofii lui Orphan şi Mendelssohn pentru o porţie suplimentară de pâine.

Se oferi voluntar să aducă oalele cu cafea la micul dejun şi supa de duminică. Pierdea o jumătate de oră de somn, clătinându-se prin *Appelplatz* prin zăpadă şi vânt, dar merita, pentru că îi dădea ocazia să fure un nap, un morcov şi poate chiar un cartof de la bucătărie. Legumele se puteau mânca crude sau puteau fi schimbate la piaţa neagră, pe raţii suplimentare de supă.

Îi vânduse lui Orphan doi molari de aur pentru patru raţii de pâine fiecare. Orphan îi scosese singur dinţii cu cleştele. Netanel fusese uimit ce uşor îi ieşiseră din gingie. Foametea, remarcă Orphan râzând, oferă anumite beneficii. Dar el era prea amorţit de durere să-i răspundă.

Această tranzacţie îi oferi altă posibilitate de *Organisierung*. Putea să-i dea Unui Număr Mare două raţii de pâine pentru un dinte de aur; dacă *Häftling*-ul ezita, îi oferea două şi jumătate, poate chiar trei. Atunci îl ducea la Orphan care-i scotea dintele, plătea preţul convenit şi-i dădea lui Netanel contravaloarea standard de pe piaţa neagră din lagăr – patru raţii.

Era un comerţ profitabil, deşi Netanel ştia că Orphan primea câte douăzeci de raţii pentru fiecare dinte de la Meister – cel de la depou.

Dar indiferent cât de bine se organiza, nu reuşea să scape de senzaţia de foame. Răbda frigul, munca şi bătăile, dar foamea îl dobora.

Foamea devenise umbra lui care-l urmărea şi-l tortura zi de zi. Nesfârşita foame.

Câteodată, noaptea, îi privea pe ceilalţi prizonieri cum dorm. Îi vedea cum îşi ling buzele şi îşi mişcă fălcile, anticipând un dejun imaginar. Era îngrozitor să-i urmărească, pentru că ştia foarte bine ce înseamnă aceste viziuni; le avea şi el noapte de noapte.

Când se trezea dimineaţa, durerea lor rece nu-l părăsea încă. Era ca un adolescent care visa încontinuu să facă dragoste.

În visele sale, simţea mirosul heringului fript în tigaie; pipăia cu limba o felie însiropată de tort, vedea sucurile, care se scurg dintr-o friptură de vacă.. Dar halucinaţiile nu se realizau niciodată. În vis se făcea că cineva îi smulgea furculiţa din mână sau îl striga pe nume, sau îi fura farfuria. Nu-şi potolea foamea niciodată, nici măcar în imaginaţia lui.

Foamea făcea să i se învârtească intestinele şi să ghiorăie ca într-o tobă goală.

Foamea îi topea grăsimea de pe coaste şi îl făcea să arate ca un cadavru.

Foamea îi lăsa băşici pe tălpi, care nu se mai vindecau niciodată.

Foamea îl făcea să-l doară capul în fiecare dimineaţă şi să simtă o senzaţie de leşin noaptea.

Foamea îl făcea să nu se gândească la nimic altceva decât la raţia următoare.

Foamea îl împiedica să gândească.

Foamea.

Odată, el şi Mandelbaum stăteau lângă baracă, în zăpadă şi îşi mâncau pâinea şi cafeaua de dimineaţă. Mandelbaum primise mai multă pâine şi Netanel nu reuşea să-şi ia ochii de la codrul cenuşiu din pumnul omului.

Mandelbaum îl urmărea şi el.

— Vrei să negociem?

Lui Netanel nu-i venea să creadă. Idiotul.

— Bine – zise el şi îi întinse raţia.

Acceptă preţul şi Mandelbaum îi smulse mâncarea. Se uitau unul la altul.

Netanel îşi dădu seama că fusese înşelat. Acum avea raţia mai mică. Oare cum reuşise Mandelbaum să facă asta?

— M-ai înşelat – zise Mandelbaum.

Mandelbaum întinse raţia. Netanel i-o smulse şi-i dădu cealaltă bucată de pâine.

Se întâmplase din nou. Mandelbaum avea din nou bucata mai mare. Se uitau unul la altul, uimiţi.

— Vrei să facem schimb încă o dată? zise Netanel.

— Ce rost are? Tu iei întotdeauna bucata mai mare.

Îşi mâncară raţia în linişte, uluiţi şi doborâţi de iluzii.

Halucinaţia era un fenomen obişnuit; alt chin cu care trebuiau să trăiască. Mai existau şi altele la Auschwitz.

Odată i se păruse chiar că o zărise pe Marie.

Doar pentru o clipă. Era într-o duminică şi primise ordin să cureţe gardul. SS-iştii îl deconectaseră de la curent, aşa că reuşise să îndepărteze cadavrul, iar apoi, cu soldatul în spatele lor, o luară printre şirurile de sârmă ghimpată, adunând murdăria împrăştiată de vânt.

Gardul separa lagărul de clădirea administraţiei SS şi de barăci. Netanel îşi ridică privirile la un moment dat şi văzu o fată ieşind grăbită din birourile Gestapoului.

— Marie! – şopti el.

— *Schnell, mach schnell*! – strigă SS-istul şi-l lovi cu patul puştii în spate.

Netanel se aplecă să-şi continue munca. Când îndrăzni să privească din nou, dispăruse în ceaţa cenuşie şi îngheţată de la Auschwitz şi îşi dăduse seama că fusese altă iluzie, alt chin invocat de demonii din mintea sa.

Raţia de seară fusese distribuită cu o oră în urmă, dar câţiva *Müsselmani* rămaseră pe vine pe podea răzuind castroanele cu lingura, în căutarea unei bucăţele uitate din greşeală. Un bătrân evreu care fusese odată medic într-un spital din Varşovia se plimba printre paturi, oferindu-se să îngrijească răni la picioare şi bătături pentru o jumătate de raţie de pâine. În alt pat, un bărbat care fusese croitor la Lublin muncea de zor cu acul lui, asigurându-şi o porţie suplimentară de hrană. Mendelssohn apăru în uşă.

— Cine are pantofi rupţi? – strigă el.

Oamenii se năpustiră să ajungă primii la ieşire. Doar primii douăzeci şi ceva vor primi saboţi noi. Restul vor trebui să aştepte altă ocazie. Ce diavol încarnat putea să găsească atâtea modalităţi de tortură pentru o simplă pereche de saboţi?

Peste câteva minute, sună alt clopot şi santinela de noapte se aşeză pe un scaun lângă uşă, în timp ce luminile scăzură în intensitate.

Mandelbaum se ghemui în patul lui, ca să nu-l vadă nimeni cum scoate fotografia fiului său din paie.

— Şobolanii mi-au mâncat băiatul – şopti el.

— Mai bine pe el decât pe tine.

— I-au ros jumătate din faţă. Când va dispare, se va termina cu totul. Voi fi gata de crematoriu.

— Nu vorbi aşa – îi spuse Netanel.

Dar avea dreptate. În ultimele luni parcă nu mai era Mandelbaum pe care îl cunoscuse el. Devenise un *Müsselman*. Când îşi scotea cămaşa puteai să-i numeri coastele. Se transformase într-un schelet. Netanel remarcase că îi puteai număra până şi oasele de la cutia cranianã. Dar cel mai rău era mirosul; Mandelbaum încetase să se mai spele. Netanel se gândea că aşa îi selectau SS-iştii pe cei buni de crematoriu – după miros.

— Sophie a murit, micuţa mea Ruth a murit şi ea. Cum pot face asemenea lucruri cu copiii?

— Nu au murit – se auzi Netanel spunând. Le-au dus în lagărul de femei de la Birkenau, împreună cu soţia ta... Ai spus-o chiar tu.

— Nu, s-a terminat. Sunt pregătit.

Netanel se uită la patul de deasupra lui şi încercă să găsească un motiv pentru care să-l menţină în viaţă pe Mandelbaum. De ce era aşa de important pentru el? se întreba el. Fiindcă era singura lui legătură cu Ravenswald-ul. Şi cu cel care fusese odinioară. Pentru că îl cunoşteam după nume, înainte să devenim toţi nişte numere.

Sau pentru că, dacă nu l-ar mai dispreţui pe Mandelbaum, s-ar dispreţui pe sine.

— Ascultă, am auzit ceva azi. Soldaţilor nu le place ce se întâmplă aici. Chiar şi ei s-au săturat de atâţia morţi. Unii dintre ei au de gând să întoarcă armele împotriva comandanţilor lor şi să ne elibereze.

— Nu, domnule Rosenberg, n-o să ne ajute nimeni. Or să ne omoare oricum, mai devreme sau mai târziu. De ce să mai aşteptăm?

Deci nebunul s-a trezit la realitate, se gândi Netanel, iar eu fac parte din batalionul de nebuni care trăiesc din vise. Clopotul îi întrerupse gândurile, anunţând ora de culcare.

52

Marie îl aşteptă pe funcţionar să răsfoiască în dosarul cu

ordine. Degaja un aer important, ca şi când ar fi fost vorba de o corespondenţă secretă, înmânată de führer în persoană. Se uită la ea cu priviri hămesite. Uniforma de *Läuferka* – curieră – n-o avantaja, dar într-un loc ca acesta, se gândi funcţionarul,…

— Rămâi aici până vin – zise el.

Apoi duse hârtiile în biroul alăturat şi închise uşa în urma lui.

Marie înconjură masa şi trase sertarul de la dulap. Ştia ce caută. Douăzeci şi trei de femei din Blocul 41 de la Birkenau fuseseră alese pentru crematoriu. Trei dintre ele erau membre ale funcţionarilor lagărului. Scoase rapid cărţile lor de identitate şi le înlocui cu altele ascunse în buzunarul ei. Aparţineau unor femei gazate cu cinci luni în urmă.

Făcuse această operaţiune de douăzeci de ori până acum. Ca *Läuferka* avea voie să circule prin lagăr, ducând ordinele de la clădirea centrală a administraţiei la blocurile din jur, care se întindeau pe distanţe de câţiva kilometri, presărate cu posturi de pază şi puncte de control. Îndatoririle ei îi ofereau acces la unele informaţii secrete.

Când se întoarse funcţionarul, stătea la birou unde o lăsase când plecase din cameră. Nu observase sudoarea care strălucea pe fruntea ei.

— Asta a fost tot, îi zise el.

Simţi că o studia în timp ce se îndepărta. Un porc, se gândi ea. Un simplu funcţionar SS şi se poartă de parcă ar fi Göring. Într-o zi mi-ar place să-ţi spun de câte ori am operat în preţioasele tale dosare în timp ce tu te fâţâiai în biroul colonelului. Dar presupun că nu va exista niciodată această ocazie.

Într-o zi o să mă prindă şi o să mă împuşte. Atunci de ce o fac? Aş fi putut să fiu gazată la Birkenau sau aş fi putut să sufăr chiar acum de foame, alături de celelalte schelete rase-n cap; în schimb, am o cameră doar pentru mine şi mâncare suficientă. O aristocrată în iad.

Văzuse de curând un ziar german pe un birou şi fusese uimită de ce citise: „retrageri tactice” pe frontul rusesc; „regrupări de trupe” în Africa de Nord. Pierdeau. Războiul se va termina curând. Hitler va trebui să negocieze. Poate că armata va încerca să scape de el. Coşmarul va lua sfârşit în cele din urmă!

Atunci, de ce mai risc?

Pentru ce mi-a făcut Rolf, se gândi ea. Ca să-l fac să plătească pentru că l-a ucis pe Netanel al meu.

Maiorul SS Rolf Emmerich se aşează pe scaun, lângă pat. Cizmele lui negre de piele sclipeau la lumina veiozei. Era în cămaşă. Zâmbi blând când santinela o introduse în cameră pe Marie.

— Îţi mulţumesc, sergent, – zise el – poţi să te retragi.

Rolf întinse mâna spre noptieră şi luă un pachet de ţigări. Îşi aprinse una, continuând să zâmbească.

— Frumoasa mea Marie.

— Vrei s-o faci acum sau va trebui să-ţi ascult mai întâi discursul? Nu-mi dau seama ce este mai rău.

Rolf clătină din cap, prefăcându-se şocat.

— De ce te străduieşti să mă jigneşti? De ce o faci, draga mea? Nu-ţi dai seama că sunt cel mai bun prieten al tău?

— Îi mulţumesc lui Dumnezeu în fiecare seară.

— Aşa şi trebuie să faci. Unde ai fi fără mine?

Marie căscă plictisită.

— Vrei să-mi desfac picioarele pentru tine chiar acum?

Îi pieri zâmbetul. Îl jignea pentru că ştia că dorea mai mult decât sex. Îi plătea cu aceeaşi monedă.

— Mai întâi, aş vrea să-ţi arăt ceva.

— Va fi o schimbare.

— Ah, Marie a mea. Erai o fetiţă atât de politicoasă. Cine te-a învăţat să vorbeşti aşa de urât?

— Presupun că m-am amestecat cu cine nu trebuie.

Haina îi atârna de spătarul scaunului. Scoase din buzunar un teanc de cărţi de identitate, fiecare cu emblema oficială SS. I le întinse sub nas şi le răsfoi cu degetul mare.

— Ştii ce sunt?

— Cărţi de identitate.

— Care anume?

I se întunecaseră privirile. Nici urmă de frică, aşa cum sperase, sau măcar surprindere.

— Cele pe care le-am schimbat azi în biroul colonelului Schrantz.

— A fost o prostie, Marie.

— Iartă-mă, dar după părerea mea, prostul a fost funcţionarul care m-a lăsat să scotocesc sub nasul lui.

Rolf trânti actele pe masă. Începu să râdă pe neaşteptate.

— Ai perfectă dreptate. Cred că ar fi cazul să-şi mute biroul

mai aproape de câmpul de luptă.

Se trânti pe pat şi îşi puse mâinile sub cap.

— Dar ce mă fac eu cu tine?

— Nu-mi pasă.

— Ba cred că-ţi pasă. Oh, poate că nu ţi-ar păsa dacă te-aş trimite la Crematoriu. Totuşi, în *Frauenblock* este cu totul altceva.

O văzu înghiţind în sec de frică.

— Deci acesta este punctul tău vulnerabil, nu-i aşa, micuţă Marie?

— Va să zică… aceasta este pedeapsa mea?

Oftă.

— Nu ştiu. Acum am altă „menajeră”. Este *Läuferka*, la fel ca şi tine. Se poartă mult mai frumos cu mine şi nu face prostii, aşa cum faci tu.

Arată cărţile de identitate de pe pat.

— O să mă arunc în sârma ghimpată înainte să mă trimiţi acolo.

— Da, presupun că aşa ai face. Şi ar fi păcat. Ce-o să-i spun tatălui tău?

Se uitară unul la altul în linişte.

— Scoate-ţi hainele.

Marie se dezbrăcă şi se întinse în pat. Îşi puse mâinile sub cap şi îşi pironi privirile în tavan. Bărbatul se aplecă, îi puse o mână pe sân şi o sărută pe gură.

— Marie, te-aş putea ajuta foarte mult dacă m-ai lăsa. Poate că aş putea chiar să te scot din locul acesta.

— N-ai putea să mă scapi de tine.

Îşi scoase cureaua furios şi îşi trase pantalonii în jos. Îi desfăcu picioarele şi se rostogoli peste ea.

— De ce nu închizi ochii şi te prefaci că sunt iubitul tău evreu?

— Cum să mă prefac? De câte ori respir îţi simt mirosul.

Îi strânse sânul. Tresări şi îşi scoase instinctiv o mână de sub cap să se apere.

Rolf zâmbi.

— Vezi? Şi tu simţi. Doar te prefaci că nu simţi nimic.

— Mă simt dezgustată.

— Nu contează, Marie. Este tot ce doresc.

O străpunse cu brutalitate. Scoase un mic strigăt, dar faţa ei rămase lipsită de expresie. Întotdeauna este aşa, se gândi el. Stă

nemişcată. Ca şi când aş face dragoste cu un cadavru.

— Nu-mi pasă, Marie, mie îmi ajunge. Oricum, nu mai ai ce altceva să-mi oferi.

— O avea mai mare ca a ta, Rolf. Ţi-am spus vreodată asta? În comparaţie cu a lui, scula ta seamănă cu o alună!

Rolf se strâmbă. Îşi pierdea erecţia. Târfa îl inhibase!

— Acum este mort. L-am selectat chiar eu pentru camera de gazare. Păcat că nu l-ai văzut. Picioarele lui erau ca două scobitori.

— Îţi face plăcere, Rolf. Eu una nu simt nimic.

Se mişcă mai repede. Fir-ar să fie. Îşi pierdea complet erecţia.

— Continuă Rolf – şopti ea. Continuă. Leagănă-mă să adorm!

Se ridică.

— Întoarce-te!

Se uită la el mirată. Bărbatul o plesni peste faţă.

— Întoarce-te!

Clătină din cap. O lovi din nou, o prinse de încheietura mâinii şi o trase într-o parte. Încercă să-i reziste. O plesni încă de două ori. Fata ţipă şi îşi duse mâna la gură. Văzu picături de sânge pe pernă. Îi duse mâna la spate şi o strânse cu putere.

Da, acum era mai bine. Îi revenise erecţia.

— O să te fac eu să simţi – îi şopti el la ureche. O să te fac să gemi de plăcere, aşa cum gemeai pentru amantul tău evreu.

Dumnezeu să mă ajute! se gândi Marie. Dumnezeu să mă ajute când ura îmbracă haina pasiunii şi diavolul este liber să facă ce vrea.

Zăcea suspinând pe pernă. Rolf stătea dezbrăcat pe marginea patului. Fumul din ţigară se ridica în tavan. Din când în când, îi mângâia umărul neted şi palid. Trupul ei era acoperit de o sudoare rece.

— Îmi pare rău dacă te-a durut şopti el.

— Doamne Sfinte…

— Prima dată este neplăcut întotdeauna. O să-ţi fie mai uşor cu timpul.

Se sculă din pat şi îşi trase hainele pe ea. O durea tot corpul.

— Vezi, poţi să-ţi pierzi virginitatea de mai multe ori, Marie.

Oare era nebun? se gândi ea. Poate că nebunia însemna, doar, să faci ce vrei, fără nici un fel de reţinere. Nebunia lui Rolf era nebunia de care se molipsiseră toţi germanii.

— Te iubesc, Marie – şopti el.

— Într-o zi, o să te ucid – murmură ea şi plecă împleticindu-se.

53

În mintea sa, Netanel îl numise Dansul Morţilor. În fiecare seară, intrau pe porţile lagărului, târându-şi picioarele ca nişte oameni pe care-i strângeau pantofii. Trupurile lor depăşiseră pragul durerii, iar spiritul se golise de orice aspiraţie, în afară de nerăbdarea de a mânca un codru de pâine şi de a se întinde pe salteaua de paie plină de păduchi.

Kapo zbierau şi-i loveau cu bastoanele de cauciuc, dar Netanel devenise de mult indiferent la strigăte şi bătăi. Mintea sa se concentra doar asupra raţiei. Încă o zi, încă o victorie câştigată.

Dar, după apel, bătu clopotul şi cineva strigă:

— Blocksperre!

Mendelssohn şi Orphan rânjeau la ei. Mendelssohn dădu fiecăruia o carte de identitate cu numele, vârsta, numărul şi naţionalitatea, tipărite sub vulturul SS, iar ajutoarele lui Orphan îi mânară spre barăci. Cuvântul era şoptit ca o molimă, din gură-n gură, printre rândurile de oameni speriaţi.

— *Selecjwa*!

— Selecţie!

— Acesta este sfârşitul pentru mine, zise Mandelbaum.

— O să fie totul bine, zise Netanel. Dă un sfert din raţia de pâine pentru un bărbierit, îl sfătui el. O să merite. Hai, mai ai încă timp.

Mandelbaum căută fotografia sub saltea. Dispăruse.

— Şobolanii mi-au mâncat băiatul, bolborosi el.

— O să fie bine, repetă Netanel.

Dar îţi venea greu să te uiţi la Mandelbaum când era dezbrăcat. Varicele de pe pulpe erau mai mari ca muşchii braţelor.

— O să fie bine.

Cuvinte de consolare erau repetate în jurul lor, în timp ce oamenii încercau să se încurajeze unii pe alţii.

— No să te aleagă pe tine. Tu nu eşti un *Müsselman*.

— Nu va fi rândul tău. Eşti încă sănătos şi puternic.

— Îi aleg doar pe cei bolnavi. Tu o să fii O. K.

— Am auzit că nu-i mai trimit la Birkenau pe cei aleşi. Îi duc înapoi, la Theresienstadt.

— Nu aleg evrei germani, doar polonezi.

— Vor alege un Număr Mare…

— Nu selectează Numere Mici…

Uşa barăcii se deschise şi Orphan se năpusti înăuntru.

— Gata, ticăloşilor, dezbrăcaţi-vă! *Schnell, schnell*! Veniţi aici cu cărţile de identitate în mână! Grăbiţi-vă!

Fură mânaţi în *Tagesraum*[37], cu cărţile de identitate strânse între degete. Era o noapte rece şi înghesuiala ţinea de cald. Acum toţi ţineau cărţile de identitate deasupra capetelor, ca să nu le piardă sau să le mototolească.

Ca nişte copii de şcoală într-o excursie, se gândi Netanel.

Pe perete era o oglindă spartă. În ea, Netanel văzu o adunătură de schelete, cu capetele rase, mai mari decât corpul, cu feţele distorsionate de foamete şi frică. Zări un bărbat înalt, cu o cicatrice rozalie pe obraz, plin de bube. Îi părea cunoscut. Vreun coleg de şcoală, care se schimbase îngrozitor.

… Ba nu, sunt chiar eu.

Doamne Sfinte, sunt chiar eu.

Dar nu se poate! Omul este un monstru, hidos şi diform, ca o arătare de gheto. Eu nu pot fi aşa.

Uşa de la *Tagesraum* se trânti de perete. Afară, reflectoarele din turnurile de pază transformaseră noaptea într-o mare fosforescentă. Îi aşteptau trei persoane: un maior SS, Mendelssohn şi Orphan.

Netanel îl recunoscu imediat pe maiorul SS. Era Rolf Emmerich.

— Sunt ca şi mort, murmură el.

Rolf arăta excepţional, un înger căzut în iad, înveşmântat în negru. Lumina artificială îi încadra faţa în umbre, ca un portret de Vermeer, conferindu-i o aură de perfecţiune eterică. Ochii îi sclipeau ca nişte safire, reflectând lumina fără s-o absoarbă, iar zâmbetul era blând, plin de beatitudine.

Mendelssohn stătea în dreapta lui, Orphan în stânga. Mai scunzi ca Rolf, îmbrăcaţi în uniformă de prizonieri, păreau nişte creaturi din lumea adâncurilor, meniţi să scoată în evidenţă întunecata splendoare a lui Rolf.

[37] Camera de zi (germ.)

Fu întrerupt din contemplare de glasurile ajutorilor de *kapo*.

— Heraus! Heraus! Mach schnell, schnell!

Primul bărbat alergă spre Rolf – înţepenit şi scheletic – şi îi dădu cartea de identitate. Rolf i-o înmână lui Mendelssohn. Omul fu mânat înapoi în baracă, prin altă uşă. Totul se terminase în câteva secunde. Soarta lui, care o fi fost, se hotărâse deja.

Cine era viaţa? Mendelssohn sau Orphan?

Dura doar câteva secunde ca să se decidă asupra unui om. De fapt, se gândi Netanel, ce conta dacă Rolf făcea o greşeală. Ce importanţă avea dacă un om apt de muncă era trimis la gazare, iar unul bolnav era cruţat. Conta doar să scape de numărul necesar, pentru a face faţă noilor-veniţi.

Un bătrân înainta târşâind. Şchiopăta şi Netanel îi auzea respiraţia şuierătoare. Rolf rânji. Era clar ce voia să spună zâmbetul său. Dădu cartea de identitate lui Mendelssohn.

Deci aşa.

Mendelssohn era moartea.

Orphan viaţa.

— Adio, domnule Rosenberg, îi şopti Mandelbaum.

Mandelbaum fu împins înainte. Rolf îi luă cartea de identitate şi o izbi de mănuşa lui neagră. Nu ştia ce hotărâre să ia. Se uită peste umărul lui Mandelbaum şi păru să ezite. În clipa aceea, unul din ajutoarele de *kapo* îl apucă pe Netanel de braţ şi-l împinse înainte.

Rolf îşi ridică privirile şi ochii lor se întâlniră. Asta este, se gândi Netanel. Ori mă trimite la gazare, ori mă păstrează pentru alt chin, mai rafinat.

54

Netanel alergă şi-ii dădu cartea de identitate lui Rolf. SS-istul se uită la el. Nu dădu nici un semn că l-ar fi recunoscut. Absolut nici unul.

Când o să vadă cartea de identitate, o să ştie, se gândi Netanel. Dar Rolf nu se uită la cartea de identitate şi, în momentul acela, Netanel ştiu ce-o să se întâmple. Se va termina imediat.

Avea două cărţi în mână.

Două cărţi.

Bineînţeles, Mandelbaum! Rolf nu se hotărâse în privinţa lui Mandelbaum, iar ajutorul de *kapo* îl împinse prea repede pe Netanel înainte. Nu mai era nimic de făcut. Rolf se uita deja peste umărul lui Netanel, la următorul deţinut. Dăduse o carte de identitate în dreapta, lui Mendelssohn, şi alta în stânga, lui Orphan.

Netanel aruncă o privire. Orphan, viaţa, ţinea cartea lui Mandelbaum.

La început, fu cât pe ce să protesteze. Dar ce să spună? Stai puţin, ai făcut o greşeală? Să cerşească milă şi dreptate lui Rolf Emmerich, fiu de căruţaş şi maior în *Schutzstaffeln*? Aici nu existau greşeli. Trăiai sau mureai şi nu-i păsa nimănui.

Ajutorii de *kapo* îl mânau deja spre uşile barăcii. Nu mai simţea bastoanele de cauciuc care-l împungeau între umerii goi. Organizarea sa minuţioasă, lupta disperată pentru supravieţuire în lunga iarnă poloneză. Numărul lui Mic nu contaseră deloc. Mai bine s-ar fi aruncat în sârma ghimpată din prima noapte.

Şi totul numai din cauza lui Mandelbaum. Îi venea să plângă de ciudă. De ce să rabde atât, ca să sfârşească în asemenea hal?

Şi aş vrea, doar, s-o mai văd o dată pe Marie.

Netanel se aşeză pe pat şi nu se sinchisi să se îmbrace.

— O să te trimită într-un lagăr special – îi spuse Mandelbaum.

— Ce?

— O să te trimită într-un lagăr special. De data aceasta nu mai gazează oamenii. L-am auzit pe Mendelssohn spunând cuiva.

Netanel se uită la Mandelbaum. Zâmbea, chiar credea asta. Avusese un moment de luciditate şi acum înnebunise din nou.

— Crezi într-adevăr ce spune Mendelssohn?

— De ce ar minţi?

— Ca să-şi uşureze munca. Şi fiindcă îi place.

— O să fie bine, vei vedea. De data aceasta nu mai gazează oameni.

— Mai du-te dracului şi lasă-mă odată în pace, Mandelbaum.

Rahatul. Încearcă să nu fie prea vesel că el o să trăiască şi eu o să mor. Ei bine, de ce nu? Şi eu aş fi fericit în locul lui. Dar nu sunt. Urmează să fiu gazat. Şi îmi vine să-l sfâşii, pentru că este numai vina lui.

— Împart raţia. Vei primi o porţie dublă. Nu-i grozav?

Porţie dublă, se gândi Netanel. Să dea porţie dublă unui mort.

Grozav, auzi! Mandelbaum vorbea serios. Crede cu adevărat că ar trebui să fiu recunoscător.

— Va fi bine, domnule Rosenberg.

Ar fi vrut să-l lovească, să-i astupe gura, dar îl părăsiseră puterile, aşa că se îmbrăcă, luă vasul şi-i ceru lui Mendelssohn porţia dublă promisă.

Când sună deşteptarea a doua zi de dimineaţă şi garda de noapte trecu printre paturi murmurând: „Wstvac” Netanel nu se mişcă. Mandelbaum sări din pat, se îmbrăcă repede şi alergă la spălător. Ajutorii de *kapo* îl ignorară pe Netanel. De fapt, încetase să mai existe.

Pentru prima oară de când sosise la Auschwitz avea patul numai pentru el. Se putea întinde pe salteaua de paie, fără să simtă în oase marginile de lemn. Acum, în aceste ultime momente în iad, se delecta cu lucruri pe care altădată nici nu le remarcase.

Sentimentele sale variau între exaltare şi groază. Când se simţea uşurat că viitorul său fusese hotărât în sfârşit, când intra în panică, îngrozit de gândul morţii.

Baraca era tăcută, goală, cu excepţia celor care dormeau şi îşi aşteptau moartea, ca şi el. Se simţea ca o fantomă. Lumea se învârtea în jurul lui, dar el nu mai făcea parte din ea. Putea observa, dar nu putea fi văzut.

Afară, foştii săi tovarăşi de suferinţă tremurau în beznă la apelul de dimineaţă. Privi în linişte umbrele palide, în timp ce zorile se strecurau pe podeaua de ciment. Pentru ce această grabă? De ce ziua era atât de nerăbdătoare să înceapă?

* * *

Veniră la jumătatea dimineţii.

— *Achtung*![38]

Se dădură jos din pat, iar Orphan şi ajutorii de *kapo* îi aliniară. Mendelssohn stătea la o masă pliantă, lângă uşă. Oamenii din primul rând îi arătară tatuajul de pe braţ, iar el îi bifă pe foaia scrisă la maşină.

— O să ne gazeze, domnule *Blockältester*? – îl auzi întrebând pe unul din ei.

[38] Atenţie (germ.)

— Nu, nu, veţi fi duşi în alt lagăr. Vă dau cuvântul meu. Jur pe mormântul mamei!

De-ai putrezi în iad, Mendelssohn! – se gândi Netanel.

Leichenauto era o furgonetă mare, vopsită în gri, cu un coş de metal care ieşea din acoperiş. Din cauza lipsei de combustibil, transportul din lagăr fusese adaptat să funcţioneze şi pe bază de lemn, şi pe bază de benzină. Şoferul SS stătea la volan şi privea drept înainte.

— Urcaţi-vă! Mai repede! – strigă unul din ajutoarele de *kapo*, împingându-i de la spate.

Mă duc la moarte, se gândi Netanel. Moarte. Nu i se părea reală, presupun că nu pare reală nimănui. Nimeni nu se gândeşte că o să moară într-adevăr.

Era câte o bancă pe fiecare din laturile furgonetei. Netanel se aşeză. Nu vorbeau şi nu se uitau unii la alţii. Uşa se închise şi îi lăsă în semiîntuneric… Netanel îşi dădu seama că totul se făcuse cu ajutorul unui singur SS-ist. Un criminal german şi câţiva evrei vânduţi, şi întreaga noastră naţie îşi pleacă capul şi se lasă exterminată.

Leichenauto porni din loc. Se uită în colţ. Nu era foc pe grătar. Deci, azi foloseau benzină.

Cineva începu să se roage.

— Nu vă este ruşine? zise Netanel cu voce tare.

Nu-i răspunse nimeni.

Nu va şti nimeni niciodată, zise Netanel. Vom muri şi nimeni nu va cunoaşte suferinţele noastre. Ne mână ca pe vite şi nu ripostăm nici măcar o dată. Vor omorî toţi evreii din lume şi nu se va opune nimeni.

Vorbea de unul singur.

— Cineva trebuie să supravieţuiască! Trebuie să existe o răzbunare! Trebuie să existe o mântuire pentru noi…

Linişte.

Sunt morţi deja, se gândi el. Au murit la selecţie.

— N-am vrut să fiu evreu, ei m-au făcut? Cum puteţi muri aşa? Cum o să vă găsiţi odihna pe lumea cealaltă?

Se uita la coşul din colţul furgonetei. Poate aş putea încăpea înăuntru, se gândi el. Ei bine, nu. Nu pot, adică Netanel Rosenberg n-ar putea să-şi vâre trupul solid într-un spaţiu atât de mic. Dar bărbatul pe care l-am văzut în oglinda din *Tagesraum* ar putea.

— Jur că o să mă răzbun pentru voi toţi – zise el.

Mai târziu, se întrebase dacă observase vreunul ce făcuse. Se vârâse în sobă, ridicându-şi braţele deasupra capului şi împingându-şi capul şi umerii.

Nu putea să respire. Funinginea îi intra în nas şi-n gât, dar îşi înfrânse panica. Continuă să împingă, până ajunse cu picioarele pe grătar. Atingea cu vârfurile degetelor marginile sobei.

Va aştepta până când se vor opri, hotărî el. Apoi, o să iasă.

Trebuia să respire întretăiat. Nu te înecai dacă nu respirai prea multă funingine deodată. Nu prea era aer, dar ajungea.

Se simţea ciudat de calm. Aştepta.

Furgoneta se opri. Linişte, apoi zgomot de cizme. Netanel îşi trecu degetele pe buza burlanului şi se trase în sus. Destul spaţiu ca să-şi îndoaie puţin genunchii şi să nu i se vadă picioarele…

Degeaba, nu putea să se ţină; braţele lui erau prea slăbite. Poate dacă se sprijinea în genunchi şi-n coate…

Auzi santinela SS strigând:

— Heraus! Heraus! Los! Los![39]

Aşteptă să audă tropotul cizmelor pe podeaua furgonetei şi strigătele lor triumfătoare când îl vor scoate din ascunzătoare.

În schimb, auzi cum se trântesc uşile.

Şi acum ce-o să facă?

Prostule, se gândi el. Prostule! Ce ai câştigat? Câteva ore? Nu poţi deschide uşa din interior, aşa că nu văd cum o să scapi! Şi unde să fugi? Întreg Auschwitz-ul este o închisoare!

Ieşi din sobă şi se ghemui într-un colţ.

Afară, gărzile SS zbierau instrucţiuni victimelor. Răsună izbitura înfundată a patului unei puşti în oase.

Motorul furgonetei prinse din nou viaţă.

Şi acum ce-o să facă?

Leichenauto se opri. Netanel auzi şoferul dându-se jos din maşină, închizând uşa şi îndepărtându-se. Încă o uşă trântită şi apoi linişte.

Dusese *Leichenauto* la garaj, se gândi Netanel. Sunt în clădirea SS-ului. Încercă uşa disperat.

Înşelase moartea. Dar cu o singura zi.

[39] Afară! Afară! Repede! Repede!

55

Căscând, caporalul SS Dieter Overath deschise uşile *Leichenauto*-ului. Avea sub braţ un morman de surcele. Era iarăşi lipsă de benzină şi primiseră instrucţiuni să folosească din nou lemn. Înjură. Ura lemnele. Îi murdăreau uniforma cu funingine din burlane şi nici motorul nu funcţiona bine. Trebuia să aprindă focul şi să-l alimenteze cu lemne tot timpul. Când puneai benzină, învârteai doar cheia şi porneai.

Se urcă în spatele *Leichenauto*-ului şi fu cât pe ce să se scape pe el.

— *Herrgottsacrament*! Acolo era un evreu!

În pielea goală, acoperit cu funingine. Stătea ghemuit într-un colţ, negru de sus şi până jos, cu albul ochilor ieşind în evidenţă ca luna pe cerul nopţii. O fantomă! O fantomă gazată, care se întorsese să-l bântuie.

Scăpă grămada de lemn.

— Calmează-te, Dieter, îşi spuse el. Oricine poate vedea că evreul este viu; foarte viu şi foarte speriat. Dar ce căuta în *Leichenauto*?

— Cine eşti? – şuieră el. Ce cauţi în furgoneta mea?

Omul se holba la el.

Funingine. *Herrgottsacrament*, burlanul!

— Nenorocitule, ce-ai de gând cu mine?

Evreul nu-i răspunse.

Ce-o să facă? Putea să ia puşca din cabină şi să-i tragă un glonţ în cap. Dar ce-o să-i spună maiorului? Dacă afla Emmerich, l-ar fi putut transfera pe frontul de Est, aşa cum păţise funcţionarul colonelului. Evreul fusese bifat pe formulare, deci se presupunea că era mort. Acum nu mai putea să-l ducă înapoi la Birkenau fără actele necesare. L-ar fi reclamat. Sigur, nu era greşeala lui, ci a idiotului care proiectase aceste furgonete afurisite, dar lui Emmerich n-o să-i pese.

Trânti uşile şi le încuie. Ce Dumnezeu să facă cu el?

Leichenauto se opri pe o stradă, în apropiere de *Appelplatz*. Overath sări din maşină. Se uită în jur grăbit, să se asigure că nu-l urmărea nimeni, şi deschise uşile din spate.

— Ieşi! – şuieră el. Mai repede, mişcă-te, rahatule!

Se urcă, îl apucă pe Netanel de braţ şi-l aruncă afară din furgonetă. Netanel alunecă pe spate în noroi. Mai bine să cadă beleaua pe capul altuia, se gândi Overath.

— Rahat de evreu, de ce mi-ai făcut asta? – şuieră el.

Închise uşile şi se sui la volan. Se îndepărta, rugându-se lui Dumnezeu să nu afle maiorul Emmerich.

Barăcile erau goale.

Netanel se duse la duşuri şi îşi îndepărtă funinginea, apoi se întoarse la barăci şi se aşeză în pielea goală pe marginea patului, aşteptând să se întoarcă ceilalţi. Erau o familie săracă, iar Mendelssohn şi Orphan erau părinţi cruzi, dar asta era tot ce avea.

Nu se mişcă şi nu vorbi nimeni. Nici măcar nu se uitau la el.

— Bună, Mandelbaum – zise Netanel. Mandelbaum se aşeză în vârful patului şi îşi mâncă raţia, de parcă el n-ar fi fost acolo.

— Mandelbaum? Sunt eu, Rosenberg.

— Pleacă, îi şopti Mandelbaum.

Netanel se ridică şi se aşeză la coadă, să-şi ia raţia. În clipa aceea, oamenii încetară imediat să se mai împingă şi se dădură la o parte să-i facă loc. Ca de obicei. Mendelssohn şi Orphan împărţeau supa şi pâinea. Când îl văzură, începură să şuşotească între ei. Netanel îşi arătă numărul lui Orphan.

— Următorul – zise Orphan.

— Dar, domnule *kapo*...

— Următorul!

Sunt un om mort, se gândi Netanel. Pe un mort nu-l vedeai. Nu-i vorbeai şi nu-i dădeai să mănânce. Nu ştiu ce atitudine să aibă faţă de mine. Dacă recunosc că nu sunt mort, s-ar putea să cadă vina pe ei şi să fie pedepsiţi. Aşa că se prefac că sunt invizibil.

Nu-mi rămâne de făcut decât un singur lucru.

Nişte zori murdare, gălbenite, câmpuri cenuşii, triste, dincolo de sârma ghimpată. Chaim zări un om in pielea goală împleticindu-se prin *Appelplatz*. Nu-l recunoscu. Se plesni cu mânerul biciului în palmă şi se duse să-l întâmpine. Probabil era un evreu care înnebunise. O să-l aranjeze el.

— Chaim!

— *Herrgottsacrament*! – şopti Chaim.

Se uită la cicatricea pe care nebunul de Lubanski i-o făcuse vărului său.

— Netanel!

— Ajută-mă!

— Dar unde-ţi sunt hainele? Ce s-a întâmplat cu tine?

— Ajută-mă, o să fac orice. O să le arăt eu ticăloşilor ăstora. Ajută-mă!

Chaim zâmbi.

— Vrei să devii *kapo*, nu-i aşa?

— Aş intra şi-n SS dacă ar fi nevoie. Nu mă lăsa să mor. Trebuie să dau un sens acestei lupte…

— Nu contează decât să supravieţuieşti, Netanel. Atâta tot.

— Ajunge. Deocamdată.

Chaim zâmbi.

— Ei bine, vom vedea.

Făcu semn spre Birkenau. Un fum sinistru, maroniu se ridica la orizont, deasupra pădurilor.

—Au început devreme. Cunoscuţii tăi cumva?

Netanel clătină din cap.

— Din clipa aceasta, nu mai cunosc pe nimeni.

Partea a unsprezecea
POLONIA ŞI GERMANIA, 1944-45

56

N-o să uite niciodată, cât va trăi, mirosul verii lui 1944. Când arde, carnea umană emană o duhoare înecăcioasă, dulce şi greţoasă în acelaşi timp. Vremea era fierbinte şi uscată, cerul se înroşise, iar apusurile erau lungi, rozalii şi minunate. Fumul

coşurilor deveni stindardul sufletelor pierdute care coborau din tren în batalioane zdrenţăroase.

Fabrica morţii era alimentată zi şi noapte cu vagoane întregi de evrei din Ungaria şi Italia şi cu ţigani din România. Majoritatea nu ajungeau să cunoască Auschwitz-ul aşa cum îl cunoştea el; stăteau în lagăr doar până când erau număraţi, gazaţi şi arşi. Tot ce mai rămânea ca dovadă a trecerii lor era câte o valiză ruptă, pe peron, sau o păpuşă uitată pe o bancă.

Dar asfinţiturile celor care asistau la asemenea monstruozităţi erau splendide.

Curând, crematoriul ajunse la capacitatea maximă şi nu mai reuşi să-i ardă pe cei gazaţi. Netanel fu pus să aibă grijă de *Arbeitskommando* trimis să sape şanţuri adânci în pădurile de deasupra Birkena-ului. Când terminară ce aveau de făcut, SS-iştii sosiră cu camioane pline cu cadavre. Chiar şi lui Netanel îi venea greu să respire, deşi, după doi ani de Auschwitz credea că se obişnuise cu orice duhoare.

Detaşamentul lui Netanel fu pus să arunce corpurile în tranşee şi să le îmbibe cu benzină. Apoi un sergent SS aruncă un chibrit.

O vâlvătaie neagră se ridică sute de picioare spre cer.

Totuşi, trenurile continuau să vină. Toată noaptea, în fiecare noapte, stătea pe patul său şi auzea vagoanele scârţâind. Coşmarul părea să nu aibă sfârşit.

Se afla în pădure cu detaşamentul său şi privea flăcările scuipate din alt şanţ cu cadavre, când un camion SS cenuşiu opri pe cărare, mai în jos. Doi sergenţi SS săriră jos.

Unul din ei scoase o roabă din spate.

Înăuntru se aflau vreo douăzeci de copii.

— Cine vrea să facă o plimbare? strigă unul din sergenţi.

Era un bărbat solid, vesel, roşu la faţă, cu păr blond. Un bun tată german, se gândi Netanel.

Copiii se luptară între ei care să meargă primul.

Omul râse, luă o fetiţă şi o aşeză în roabă.

— Ţine-te bine! – strigă el.

Alergă în jos, pe pantă, iar fetiţa – nu are mai mult de cinci ani, se gândi Netanel – ţipa entuziasmată.

Bărbatul o duse peste culme, dispărând din privirile celorlalţi. Se îndrepta spre şanţul în flăcări.

— Doamne Sfinte, murmură Netanel.

Închise ochii. Dar în noaptea aceea, în patul lui, îi răsunară în

urechi strigătele fetiţei şi ale celorlalţi copii care o urmaseră. Îi sfâşiau sufletul. În clipa aceea, îi jură în gând fetei ucise că va trăi şi va avea grijă ca asemenea monstruozităţi să nu se mai repete.

Netanel luă de pe masă jumătatea de pâine, şi ascunse în palmă câteva ţigări. Pe piaţa neagră a lagărului, dacă pâinea însemna bani, ţigările erau valută forte.

Chaim juca şah cu Alexandr; Shlomo dormea în patul lui. Netanel ieşi pe uşa din spate şi aşteptă în umbră. Peste câteva minute, auzi mersul târşâit al unui *Häftling*.

— Mandelbaum?

— Domnule Rosenberg…

— Ţine!

Îi dădu pâinea.

Mandelbaum îşi înfipse imediat dinţii în ea. Netanel aşteptă; înţelegea acest fel de foame. Chiar şi acum când putea organiza totul, nu uitase. Că atunci când ai fost sărac, chiar dacă într-o zi te îmbogăţeşti, consideri orice risipă ca pe o blasfemie.

— Ce mai faci, Mandelbaum?

— Ieri a fost altă selecţie.

— Ştiu. Te-ai descurcat, nu?

Înfulecă altă bucată de pâine.

— Mă tem să nu facă vreo greşeală.

— Se întâmplă foarte rar. Oricum, în curând o să se termine. Englezii şi americanii sunt în Franţa.

Mandelbaum continua să mănânce.

— Ai auzit ce s-a întâmplat cu Orphan?

— Da, am auzit.

Gestapoul îl prinsese vânzând dinţi de aur lui Meister Lentner de la depou. Dinţii de aur, bineînţeles, erau proprietate germană, recuperată înainte de gazare, când respectivul proprietar nu mai avea, oricum, nevoie de ei. Era ilegal să-i comercializezi. Dar, Orphan scăpase de ştreang. Se arătaseră foarte miloşi şi îl trimiseseră la minele de cărbuni din Silezia.

— Când se va termina, o să-l caut şi o să-l scuip în faţă – zise Mandelbaum.

Terminase aproape toată pâinea.

— N-o să-l mai vezi – spuse Netanel.

Durata de viaţă a prizonierilor din minele de cărbuni nu

depăşea trei luni.

Mandelbaum băgă în gură ultima bucată de pâine şi se sprijini de baracă satisfăcut. Când suferi tot timpul, îşi aminti Netanel, o clipă de alinare se transformă într-o sublimă formă de extaz.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, domnule Rosenberg.

— Ţine – zise Netanel.

Îi dădu ţigările.

— Poţi cumpăra orice cu ele pe piaţa neagră. Dar, mai întâi, vezi dacă nu poţi să-l îmbii pe Mendelssohn ca să te repartizeze într-un detaşament mai uşor.

Mandelbaum ascunse ţigările în haină.

— Să nu spui nimănui de unde le ai.

Mandelbaum se apropie de el. Ce rău puţea!

— Când o să se termine totul – zise el – o să mă duc la fiul meu în Palestina.

— Ce-o să faci în deşert? Poţi să te întorci cu mine la Ravenswald.

— N-o să te întorci nici dumneata acolo, domnule Rosenberg. Nici unul din noi nu se mai poate întoarce acum.

— Ba nu, te înşeli, se gândi Netanel. Eu am de ce să mă întorc. Trebuie să aflu ce s-a întâmplat cu Marie.

— Vino mâine-seară. Poate mai fac rost de nişte pâine.

Mandelbaum se îndepărtă. Era un prăpădit, un Număr Mic, care supravieţuise doi ani ca *Häftling*. Chiar şi Mendelssohn îl respecta acum. Prizonierilor le inspira mirare şi poate chiar speranţă. Supravieţuise datorită lui Netanel. Reprezenta absolvirea vie a lui Netanel pentru că îşi trădase semenii.

Chaim îşi ridică privirile de pe tabla de şah.

— Ar trebui să fii atent.

Netanel nu-i răspunse.

— SS-iştii nu trebuie să afle că te porţi blând cu un *Häftling* evreu.

— După apelul de dimineaţă, o să-l lovesc la fel de tare ca şi tine. Dar ceea ce fac noaptea cu pâinea mea mă priveşte.

— Aici nu poţi fi independent, Netanel.

Netanel se trânti în pat.

Împărţea camera cu Chaim şi alţi doi *kapo*, evrei germani, ca şi el. Acum, avea un pat doar pentru el, cu o saltea adevărată, o pătură caldă şi chiar şi cearşafuri. Era o mică bucătărie cu plită şi raft pentru mâncare. Mâncare! Li se dădea margarină şi gem, ca

parte din raţiile lor. Primeau, de asemenea, adevărate comori, cum ar fi tutunul şi insecticidele, care puteau fi comercializate pe piaţa neagră sau la infirmerie, ca să obţină conserve de carne şi ouă proaspete. Nu se ordonase camuflajul de noapte, aşa că jucau şah mult timp după ce se dădea stingerea.

Ei patru erau privilegiaţi şi îşi atrăseseră ura celorlalţi, devenind, la rândul lor, duşmănoşi. Nu se înţelegeau decât între ei.

— I-am auzit azi vorbind pe doi ofiţeri SS, zise Chaim. Cineva a încercat să-l ucidă pe Hitler.

— Circulă întotdeauna fel de fel de zvonuri, spuse Alexandr.

— Nu părea un zvon. Spuneau că cineva a pus o bombă sub biroul lui. Rommel făcea şi el parte din complot.

— Rommel!

— Aşa spuneau.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Netanel.

Chaim ridică din umeri.

— Nu ştiu. Oricum, Hitler n-a murit. Dar SS-iştii erau îngrijoraţi. Americanii şi englezii se îndreaptă spre est. Cred că în câteva săptămâni vor fi la Paris.

Se uită la Alexandr şi apoi la Netanel.

— Ştiţi, sfârşitul războiului va fi un moment foarte periculos pentru noi.

Se făcu linişte, în timp ce fiecare din ei se gândea la ceea ce era de neimaginat. O zi când comportarea lor va fi judecată după standardele unei lumi exterioare, de care uitaseră cu toţii.

Dar există o perspectivă şi mai întunecată, şi anume aceea de a fi judecaţi de ceilalţi prizonieri. În acest caz, ştreangul călăului ar fi blând pentru ei. Cine o să pledeze pentru mine? se gândi Netanel. Doar Mandelbaum. Ceilalţi mă urăsc, aşa cum îi uram eu pe Orphan şi Mendelssohn. N-o să creadă nimeni că nu doar dorinţa de a se răzbuna justifica această trădare. De fapt, nici eu n-aş crede.

— Trebuie să plecăm de aici până atunci, zise Alexandr.

— Sunt de acord, spuse Chaim. Dar cum o să reuşim?

Se uită la tabla de şah şi îşi mută regele, luând regina lui Alexandr.

— Şah mat! exclamă el.

57

Toamna se prelungi la nesfârşit, senină şi caldă, de parcă apropierea Aliaţilor ar fi izgonit iarna. Apoi, într-o zi, blânda linişte a lagărului fu zguduită de unda de şoc a unei explozii. Răsună din direcţia Birkenau-ului.

Puţin după aceea, Netanel auzi voci îndepărtate cântând Internaţionala în poloneză, germană şi rusă. Fură urmate, în mod inevitabil, de comenzi lătrate în germană şi de răpăitul înfundat al Schmeisser-urilor. Ţipete urmate de linişte.

În câteva minute, veştile înconjurară lagărul. Un grup de *Sonderkommando* aruncaseră în aer crematoriul.

Octombrie, şi zilele erau încă luminoase şi senine. Baloanele de baraj pluteau deasupra Munţilor Carpaţi ca nişte insecte monstruoase, iar clopotniţa de la Auschwitz – frumoasă imagine – biserica, se gândi Netanel, altă glumă de-a lui Dumnezeu – se zărea deasupra pădurii. Dar serile deveniseră reci. Nici apropierea Aliaţilor nu putea împiedica o ultimă iarnă la Auschwitz. Detaşamentul lui Netanel descărca cărămizi la fabrica de carbid. Munca era zdrobitoare, dar învăţase repede ce trebuia să facă. Nu i se părea greu să strige, să înjure şi să lovească oamenii între coaste cu bastonul de cauciuc, când îşi amintea de cuptoarele de gazare de la Birkenau şi de copiii aruncaţi în foc cu roaba, în pădurea Buna. Cineva trebuia să plătească şi ticăloşii aceştia nu erau pregătiţi.

De fapt, era uşor să dispreţuieşti un *Häftling*. Înţelegea acum de ce SS-iştii o făceau cu atâta uşurinţă. Un om înfometat, cu spatele plecat sub greutatea cărămizilor stârnea fie silă, fie milă, or, aici nu există loc pentru milă. Aceşti evrei se lăsaseră încălecaţi; fiecare din ei se bazase pe compasiunea duşmanilor săi sau pe intervenţia prietenilor, la fel ca şi tatăl lui. În cele din urmă, fuseseră abandonaţi, dar nu ripostaseră şi îl trăseseră şi pe el în noroi. Începu să-i considere la fel de duşmani ca şi pe SS-işti.

Un *Häftling* se împiedică şi răsturnă cărămizile. Netanel alergă şi-l lovi cu bastonul în spate.

— Scoală-te, evreu împuţit!

Omul îşi ridică privirile; o faţă scheletică, cu barbă rară, cenuşie şi ochi gălbejiţi. Rânji, plecându-şi capul umil. Era

Mandelbaum.

— Te rog, domnule Rosenberg.

— Scoală-te, ticălosule!

Netanel îl lovi din nou. De fapt, îl ajută. Îşi aminti cum o durere mai mare te făcea să uiţi de cele mici şi te obliga să continui.

Mandelbaum se ridică.

— Ia-le de jos! – zbieră Netanel.

Mandelbaum făcu un efort, dar căzu din nou în genunchi. Netanel se uită în jur; doi SS-işti îl urmăreau. Îl lovi a treia oară.

— Mandelbaum, pentru numele lui Dumnezeu, scoală-te! – şuieră el.

— Nu mai pot…

— Ridică-te, ticălosule!

Sună sirena. Sfârşitul zilei. Uşurat, Netanel îl lovi încă de două ori şi se întoarse aparent dezgustat că sirena pusese capăt micuţei lui distracţii. Cei doi SS-işti chicotiră şi se îndepărtară. Netanel se uită înapoi. Mandelbaum nu reuşise să se ridice nici acum. N-o să reziste peste iarnă. Va urma drumul pieirii.

Când se întoarseră în *Appelplatz*. Netanel observă că fusese înălţat un eşafod pe pajiştea din faţa pieţei. Deci! În seara aceasta va avea parte de distracţie.

Netanel îşi numără detaşamentul şi strigă numărul sergentului SS:

— *Kommando 58, sieben und sechzig Häftling, Stärke stimmt!*

— Plutonul 58, şaizeci şi şapte de prizonieri, număr corect.

Se aprinseră reflectoarele. Eşafodul era luminat ca o scenă. Şi acum, teatrul, se gândi Netanel. Un *Häftling* fu târât, dintr-o baracă din apropiere, de doi SS-işti şi împins pe treptele de lemn ale eşafodului. Avea faţa umflată şi vânătăi în jurul gurii şi ochilor. Nu putea să se ţină pe picioare fără să fie susţinut.

Maiorul SS Rolf Emmerich se sui pe platformă.

— *Häftling* 183 095 a fost condamnat la moarte din ordinul Înaltului Comandament Gestapo din Berlin pentru crime împotriva poporului german. În ultima lună, fracţiuni comuniste din cadrul lagărului au conspirat să saboteze proprietatea germană. În mărturisirea sa completă, *Häftling* 183 095 a recunoscut că a furat explozibile din Fabrica Union pentru trădătorii comunişti de la Birkenau. Înţelegeţi?

— *Javohl*![40] – răsunară mii de voci.

Emmerich făcu semn spre gărzi. Târâră omul către trapă, îi trecură funia peste cap şi strânseră nodul.

— Tovarăşi! – strigă omul. Sunt ultimul!

Netanel îşi încleştă pumnii până când simţi unghiile în carne şi înghiţi în sec ruşinat. Da, cineva ripostase totuşi, se gândi el. Nu se duseseră toţi să moară în cuptoare fără să protesteze, ca nişte oiţe blânde. Dar calea aleasă de mine este mai bună. Dacă aş reuşi să scap de aici, aş dovedi că aşa este.

Se făcu linişte.

Apoi, pe neaşteptate:

— Tovarăşe, te salutăm!

Netanel se uită în jur, să vadă care idiot îşi semnase condamnarea la moarte. Omul ridicase mâna la frunte. Pe ridurile feţei sale înnegrite şi îmbătrânite apăruseră lacrimi.

Mandelbaum.

Rolf sări de pe platformă şi ajunse la el din câţiva paşi. Îl făcu să se îndoaie cu un pumn şi îl doborî la pământ cu al doilea. Apoi, îşi puse cizma pe gâtul lui Mandelbaum şi cercetă miile de feţe fantomatice.

— Mai este cineva amator? – întrebă el.

Înclinând din cap abia vizibil, Rolf dădu ordinul. Trapa se deschise şi prizonierul 183 095 atârnă în capătul funiei. Orchestra intonă un vals de Strauss şi prizonierii se răspândiră în timp ce omul îşi dădea duhul.

— Tu! – strigă Rolf.

Doamne Sfinte, se gândi Netanel. Se referă la mine.

Mandelbaum se zbătea sub cizma lui Rolf.

— Omoară-l! – zise Rolf.

Netanel rămase nemişcat pentru o clipă. Rolf îl urmărea atent. Se întoarse spre una din santinelele SS care stătea lângă eşafod.

— Dă-i bastonul!

Soldatul desprinse băţul de lemn de la curea şi-l puse în braţele lui Netanel.

— Este în plutonul tău – zise Rolf. Ucide-l sau te ucid eu pe tine!

Îşi luă piciorul de pe gâtul lui Mandelbaum.

Mandelbaum se rostogoli într-o parte, respirând întretăiat. Rolf

[40] Da, să trăiţi! (germ.)

se dădu înapoi.

Nu pot s-o fac, se gândi Netanel. Văzu cu coada ochilor că Rolf îşi desfăcuse tocul şi scoase pistolul Luger.

— Grăbeşte-te, *kapo*!

Mandelbaum este oricum ca şi mort. Nu mai are nici o şansă. Tot ce am făcut am făcut cu un scop. Pentru copiii din pădure, pentru tovarăşii mei morţi în *Leichenauto*. Nu pot muri până nu-i răzbun.

Ridică bâta.

Se uită în jos, la uniforma lui. Ca şi când ai strivi un pepene, se gândi el. Sucul se împrăştie peste tot. Bucăţi de Mandelbaum pe faţa şi cizmele lui Rolf.

— Lasă-l aici, pentru *Leichenkommando* – zise Rolf şi se îndepărtă.

Netanel îşi ridică privirile. O femeie se holba la el. Avea o banderolă albă pe mânecă: „LÄUFERKA”. Văzuse tot şi se pare că spectacolul la care asistase fusese absorbit ca o pată.

Marie.

În momentul acela, Netanel Rosenberg muri sufleteşte.

Santinela SS îi smulse băţul din mână şi îl şterse de uniforma vărgată a lui Netanel. Îl prinse la loc de curea şi-l urmă pe maiorul SS Emmerich.

Netanel se uită în jur. Marie dispăruse. Doar plutonul lui mai rămăsese în piaţă, cu ochii în pământ.

Linişte absolută.

— Ah, scumpa mea Marie, zise Rolf.

Stătea la fereastră şi fuma o ţigară.

Soldatul închise uşa şi Marie se aşeză pe marginea patului.

— Eşti palidă. Nu te simţi bine?

Clătină din cap.

— Ai văzut execuţia?

Îi făcu semn că da.

— Te-a cutremurat?

Nu-i răspunse.

— Tatăl tău a fost măcelar. Nu-i nici o diferenţă. Carne, atâta tot.

Marie inspiră adânc. Începuse să tremure.

— Ce s-a întâmplat? Pentru numele lui Dumnezeu?

O plesni peste faţă.

— Devii din ce în ce mai plictisitoare.

De-abia mai respira.

— Ce este? Pentru numele lui Dumnezeu, spune ceva!

Îşi plecă capul şi îi căzu părul pe faţă.

Herrgottsacrament! Se întoarse dezgustat şi îşi stinse ţigara în scrumiera de pe noptieră.

— Cred că va trebui să facem ceva cu tine, draga mea. Cred că va trebui să te învăţăm să fii recunoscătoare.

Se duse la fereastră şi îşi aprinse o altă ţigară. Sună alarma aeriană. Înjură încet, apoi se aplecă şi stinse veioza. *Scheiss*![41] Ruşii!

Acum îi auzea foarte clar – uruitul inamicului nevăzut. Îşi aruncă bombele în fiecare noapte, iar armatele lor se apropie zi de zi. Ruşii din est, americanii din vest. Ca o menghină care le storcea sângele.

Simţi pământul cutremurându-se la impactul primelor bombe şi văzu pentru o clipă o flacără portocalie pe cer. Şi încă una. Tot mai aproape. Se întoarse de la fereastră şi în clipa aceea se sparse sticla şi căzu pe podea. O auzi pe Marie ţipând. Când se ridică, zăcea cu faţa-n jos, suspinând. O răsuci. Era şocată.

Poate că tocmai de asta avea nevoie. De un tratament de şoc.

Reveni la fereastră. Una din bombe lovise rezervorul de acetilenă de la gară. *Appelplatz* fu luminată de un mănunchi de flăcări portocalii.

Nu mai era timp. Acestea erau ultimele zile. Venise clipa disperării, când trebuia să iei ce poţi şi să pleci.

58

Frauenblock era situat la al doilea etaj din clădirea administraţiei, după porţile principale. Gărzile SS aveau acces liber, ori de câte ori doreau; era de asemenea folosit de criminalii arieni, care îşi executau sentinţele ca *Blockältester* sau *kapo*. Erau răsplătiţi pentru bună comportare, permiţându-le să frecventeze bordelul o dată pe lună.

Domnul *kapo* Lubanski se apropie de biroul din capătul scărilor

[41] Rahat (germ.)

şi îşi aruncă recomandarea pe masă. Îşi vârî degetele mari la curea şi aşteptă. Supraveghetorul de la *Frauenblock*, un triunghi verde, ca şi el, îşi ridică privirile şi rânji.

— Domnule Lubanski, ce putem face pentru dumneavoastră azi?

Lubanski nu-i răspunse. Avea o figură dură, dăltuită parcă în piatră. Parcă îi venea greu să scuipe.

— Avem o prospătură – zise supraveghetorul.

— Altă târfă de jidancă din gheto?

Supraveghetorul ridică din umeri. Era nostim s-ăl aţâţi pe acest tip. Nebun de legat, bineînţeles. Complet *verrükt*.

— Nu, aceasta este o bună ariană.

— Ce caută o nemţoaică aici?

— Cui îi pasă? O să-ţi placă, Lubanski. Are încă destul foc în ea.

Lubanski încercă să nu-şi arate entuziasmul. Trebuia să se stăpânească. Mai ucisese târfe în Hamburg. Dar aici nu îndrăznea, nu o fiică a Reichului. SS-iştilor nu le-ar conveni.

* * *

Supraveghetorul auzi ţipete din camera de la capătul coridorului. Era obişnuit. Unele fete deveneau isterice când erau puse să facă lucruri neobişnuite.

Verifică să vadă cine folosea Camera. Lubanski! Bineînţeles! Spera că n-o să nenorocească fata prea rău. Devenise favorita unuia din SS, iar prospăturile erau destul de greu de găsit.

Pe măsură ce avansau ruşii, trenurile continuau să se reverse în gara de la Oswiecim, dar, acum, veneau dinspre est şi numai cei bolnavi şi neputincioşi alimentau cuptoarele de la Birkenau. După pierderile suferite în vară, Înaltul Comandament al Gestapoului începuse să privească problema evreiască din alte perspective; îşi dăduseră seama că evreii ar putea fi mai folositori Germaniei vii, ca forţă de muncă pentru fabricile de armament, paralizate de bombardamente.

În timp ce în lagăr se adunau tot mai mulţi deţinuţi, condiţiile se deteriorau pe zi ce trecea, chiar şi pentru privilegiaţi. Raţiile se reduseseră, iar scarlatina, difteria şi tifosul aduse de refugiaţi nu făceau deosebire între prizonieri şi SS-işti. Soldaţi, *Häftlifige*,

Blockältester, ofiţeri, toţi erau seceraţi deopotrivă.

Şi, în fiecare noapte, veneau bombardierele.

Netanel se afla la depoul feroviar Buna când primul atac aerian din timpul zilei lovi câmpul. Auzi sirenele şi se uită instinctiv spre cer; când privi în jur, observă că plutonul lui fugise deja la adăpostul copacilor.

Nu avea altceva de făcut decât să le urmeze exemplul.

Tocmai ajunsese la liziera copacilor când prima bombă lovi cabina supraveghetorului şi pământul se cutremură sub picioarele lui. Lemn şi metal se răspândiră în iarbă, în jurul lui.

Continuă să fugă.

A doua explozie, apoi a treia.

Se aruncă în iarba moale cu faţa-n jos. Un container de benzină explodă într-o trombă de flăcări. Bombele începură să plouă pe calea ferată şi pământul se cutremura bum-bum-bum-BUM!

În timp ce privea, admira frumuseţea distrugerii, poezia ei. Flăcări, fum şi dezastru. Mormane de dărâmături. Resimţea plăcerea unui copilaş în faţa demolării.

Distruge, se gândea Netanel. Distruge tot.

Undeva, auzi un om chiuind de bucurie.

Plutonul lui, prizonierii lui, duşmanii lui, se aflau toţi în jurul lui, în iarbă, îşi dădu seama Netanel. Stăteau pe burţile lor umflate şi rodeau păpădie, ca să-şi astâmpere foamea, în timp ce ploua cu bombe. Mi-ar place să fiu ucis, se gândi Netanel. Curând, s-ar putea să aibă această şansă.

Dar au întârziat.

Sunt deja mort.

Viziunea care-i apăruse în noaptea când îl omorâse pe Mandelbaum nu fusese rezultatul imaginaţiei sale bogate. Chaim îi spusese că Marie Helder era *Läuferka* în lagăr de douăzeci şi două de luni. În tot acest timp fusese atât de aproape. Ticăloşii! O făcuseră să sufere doar pentru că îl iubea. O aduseseră aici ca să fie martoră în clipa când făcea pact cu diavolul. Dorinţa lui de supravieţuire dispăruse.

Acum rămăseseră doar morţii şi atâta tot.

Flăcările căii ferate se reflectau în ochii lui. Nu-l mai susţinea decât furia, pentru că furie era tot cei rămăsese acum, când toate celelalte emoţii umane fuseseră smulse din sufletul său.

Lubanski îşi desfăcuse cureaua cu care legase mâinile fetei de

pat, lăsând-o să geamă şi să se rostogolească pe-o parte. Observă că era sânge pe saltea. Picăturile roşii îl excitară. I-ar fi plăcut să continue, dar supraveghetorul bubuia în uşă. Distracţia lui se terminase.

Sirenele continuau să urle. Se pare că ruşii bombardau din nou calea ferată. Era prima oară când atacau ziua. Probabil că se apropiaseră foarte mult.

Se îmbrăcă repede. Fata plângea cu capul în pernă. Când se va termina războiul şi se va întoarce la Hamburg, va plăti pentru una ca ea şi va face treaba aşa cum trebuie.

59

Maiorul SS Rolf Emmerich îşi ridică ochii de pe birou. Sergentul salută şi introduse prizoniera în cameră. Rolf spuse soldatului să se retragă, puse jos stiloul şi luă ţigările.

Îi tăiaseră părul. Ce păcat. O prefera cu părul lung. Paloarea feţei accentua vânătăile de la ochi şi buza era umflată şi crăpată în două locuri. Dar cel mai uimitor lucru era atitudinea ei. I se lăsaseră umerii şi îi dispăruse semeţia. Avea ochii roşii şi goliţi de orice expresie.

Rolf îşi aprinse ţigara şi se rezemă de scaun.

— N-ai nimic să-mi spui?

— Te rog, murmură ea.

— Ciudat. Atâţia oameni vor să se poarte frumos. Am auzit că şi tu te-ai purtat frumos. Dar poate fi un blestem, nu crezi?

— Te rog, Rolf…

— Nu arăţi prea bine. N-au avut grijă de tine. O să discut cu ei să vedem cum îţi putem îmbunătăţi condiţiile.

Îi tremurau umerii.

— Nu mă trimite iar acolo.

Rolf rânji. Fusese prea blând, prea indulgent. Ar fi trebuit să procedeze aşa de mult.

— Nu ştiu, Marie. Acum am o nouă fată în casă. Se poartă foarte frumos cu mine.

— Te rog.

Oftă, ca şi când generozitatea i-ar fi secat propriile resurse.

— Ţi-am oferit prietenia, protecţia mea. Iar tu ai râs de mine.

Marie îşi ridică încet privirile.

— Te rog, nu mă trimite înapoi.

Ce minunat era s-o vadă în starea aceasta!

— Acum nu mai stă în puterea mea.

Marie căzu în genunchi.

— Aş face orice.

— Zău? o întrebă el uimit. Şi ce crezi că aş vrea, mă rog, de la tine? Ţi-am oferit prietenia şi încrederea mea, iar tu mai trădat. Tot ce voiam în schimb era prietenia ta.

— Îmi… pare… rău.

Bărbatul râmji.

— Vorbeşti serios, Marie?

— Am greşit. Nu mă trimite înapoi. Te implor, nu mă trimite înapoi.

Se îndreptă spre ea, o apucă de păr şi o obligă să-l privească.

— Spune că mă iubeşti.

— Te… iubesc.

— Spune mai cu convingere.

— Te iubesc, Rolf!

Îi dădu drumul.

— Nu ştiu. Poate că acum este prea târziu.

— Te iubesc!

Ce schimbare! O lună în *Frauenblock* făcuse minuni. Păcat însă că lăsase şi urme fizice.

— Micuţa mea Marie, o să fac tot ce pot. Nu va fi uşor. Ai vrea să te întorci în fosta ta cameră?

Marie începu să plângă.

— Poţi să vii la mine la noapte. O să vedem dacă ai învăţat într-adevăr să fii recunoscătoare. Pe urmă o să mă hotărăsc.

Când alarma aeriană începu din nou, chemă garda s-o ia. Ticăloşii de ruşi. Ei bine, ajunseseră prea târziu. Obţinuse ce-şi dorea. Un simplu act de supunere la picioarele lui şi toate umilinţele trecutului fuseseră şterse cu buretele.

Ajunul Anului Nou.

Noaptea fără stele mirosea a zăpadă. Netanel stătea la fereastra camerei sale şi se uita la gardul de sârmă ghimpată. Nu era nimeni afară, absolut nimeni. Anul trecut, din clădirea SS-iştilor răsunaseră strigătele germanilor beţi, dar în seara aceasta era o linişte mormântală. Lagărul începuse să se golească; cei mai capabili muncitori fuseseră trimişi în Germania să lucreze la

fabricile de armament.

Chaim se apropie. Luase nişte *schnapps* de la una din santinele. Turnă cafea fierbinte din ibricul de pe sobă în două căni de cositor şi picură nişte *schnapps*. Îi dădu lui Netanel una din căni şi veni lângă el la fereastră.

— Vor abandona lagărul foarte curând – zise el.

Netanel dădu din cap, fără să spună nimic.

Chaim sorbi din cafea.

— Sunt aici de doi ani şi jumătate. A devenit ca un cămin pentru mine.

Netanel se uită la el. Doamne Sfinte! Chiar vorbea serios!

— Vom face planuri.

— Planuri? Ce fel de planuri? Va trebui să aşteptăm ocazia şi când va veni, va trebui să ne mişcăm repede.

— Prefer să-i urmez pe SS-işti decât să rămân cu prizonierii.

— N-or să ne dea această şansă, Chaim, te rog să mă crezi.

Undeva din larg, o voce începu să cânte Internaţionala. Urmară alte voci. Mai întâi glasuri de bărbaţi, apoi şi de femei; erau pline de speranţă şi triumf. Cântecul se risipi în noaptea rece. Ceva se agită în cenuşa caldă de la Birkenau, se gândi Netanel. Din oasele carbonizate ale unora ca Amos Mandelbaum, ne vom ridica aidoma unei armate de fantome, iar anatema acestei armate va fi: *Niciodată*.

Rolf Emmerich auzi şi el cântecul. Damnaţiunea presupune nebunie, se gândi el, o stare de euforie, ca la beţivi. Ce bune erau astfel de momente ca să-ţi dezlănţui pasiunile. Deja de trei ori în noaptea aceasta.

Deci acum s-a terminat şi voi savura sfârşitul, cu toată amărăciunea lui apetisantă. În ultima clipă, voi face aranjamente ca să-mi salvez pielea, dar acum o să mă prefac că nu-mi pasă. Am parte de o libertate absolută; puţini oameni ştiu despre ce este vorba. Am trăit doisprezece ani de vise patriotice şi m-am săturat până-n gât. Ca orice luptător, o să-mi aduc aminte întotdeauna de această mare campanie a vieţii mele.

Marie adormise. Rolf aprinse veioza şi ea îşi deschise brusc ochii, înspăimântată. Până nu demult, crezuse că s-ar putea să-i arate până la urmă puţină afecţiune. Dar era în zadar. Poate că era mai bine aşa. Dacă l-ar fi iubit vreodată, s-ar fi plictisit de mult de această obsesie. Şi ce însemna viaţa fără obsesii?

O studie cu un ochi critic. Bărbierul lui îi tunsese părul aşa cum trebuia. În *Frauenblock* i-l ciopârţiseră doar, iar vânătăile nu dispăruseră încă. Trase cearşaful. Slăbise. Poate că o să-i facă rost de nişte ajutoare de la Crucea Roşie.

O parte din el îşi dorea ca avioanele ruseşti să se întoarcă. Îi plăcea să facă dragoste în timpul bombardamentelor. Apropierea pericolului îl excita.

— Spune-mi că mă iubeşti, zise el şi se sui peste ea.

— Te iubesc, murmură fata.

— Roagă-mă să fac dragoste cu tine din nou.

— Te rog, Rolf.

— Spune-o mai cu convingere.

— Te rog, Rolf, fă dragoste cu mine!…

Bărbatul îşi mişcă şoldurile.

— Învăluie-mă cu braţele şi picioarele tale.

Gemu şi se agită sub el. Era o bună actriţă, se gândi el; ştia să se prefacă şi asta era tot ce conta. Invazie şi cucerire. Era unica plăcere a vieţii.

60

Era un revolver în mijlocul mesei.

Marie n-o cunoştea pe cealaltă fată. Avea păr blond şi ochi albaştri şi ar fi fost frumoasă dacă n-ar fi avut hidoasele cearcăne vineţii sub ochi, dovadă a chinurilor pe care le îndurase. O privea pe Marie pe sub pleoape ca un câine bătut.

Rolf îşi aprinse o ţigară şi se sprijini de pervazul ferestrei.

— Este evreică – îi spuse lui Marie. Îţi vine să crezi? Au adus-o aici din ghetoul din Poznan. O evreică! Păr blond, ochi albaştri, dar evreică! Mă întreb ce ar avea de spus Julius Streicher?

Marie se uită la fată şi apoi la pistol.

— Se numeşte Rebecca – zise Rolf. Are şaptesprezece ani. Este cealaltă fată în casă a mea. Sper că nu eşti geloasă.

Marie îşi drese glasul.

— De ce m-ai adus aici?

Bubuitul artileriei îndepărtate zgudui geamurile.

— Auzi, Marie?

— Ruşii.

— Da, ruşii.

Se uită pe fereastră.

— Vor sosi aici din clipă-n clipă. Armata a pierdut. Nu mai vrea să lupte. N-ar fi trebuit să invadăm Rusia. A fost singura greşeală a führerului. Sunt prea mulţi, ticăloşii ăia.

Marie nu-şi putea desprinde privirile de la revolver.

— Într-o oră, eu, împreună cu câţiva ofiţeri vom pleca de aici. Din păcate, nu mai avem decât un singur loc disponibil şi nu ştiu pe cine să iau cu mine.

De fapt, nu era tocmai adevărat. Dacă aveau de gând s-o şteargă înaintea restului trupelor, vor avea nevoie să escorteze „urgent" la Berlin „un prizonier foarte important". Doi prizonieri ar fi un răsfăţ inutil, când atâţia ofiţeri de-abia aşteptau să plece. Îşi îndreptă atenţia spre cele două fete.

— Pe care din voi s-o iau?

— De ce nu alegi? – zise Marie. Sunt sigură că oricare din noi este gata să se sacrifice şi să rămână în urmă.

Rolf zâmbi.

— Ţin prea mult la amândouă ca să vă las la mila ruşilor. Cine ştie ce voi face?

Bătu cu degetele în pervaz.

— Aşa că iată ideea mea – zise el.

Fetele se uitară la revolver.

— Vom lăsa soarta să decidă. Pe masă, în faţa voastră este un revolver. Are un singur glonte. Veţi duce arma la tâmplă şi veţi apăsa pe trăgaci. Iar cea care dă prima de glonte... Ei bine, va trebui să rămână în urmă.

Rolf ridică pistolul. Închise mecanismul şi roti încărcătura cu degetul arătător. Apoi trase piedica.

Puse revolverul în faţa Rebeccăi.

— Tu începi prima – zise el.

Se întoarse la fereastră.

Rebecca se uită la Marie şi apoi la armă. O ridică; era grea pentru ea şi nu prea putea să-şi fixeze arătătorul pe trăgaci. Îşi duse arma la tâmplă.

— Nu! zise Marie.

Păcănitul trăgaciului răsună în cameră ca un tunet.

Rolf râse.

— Ei, Marie, acum este rândul tău.

Rebecca trânti pistolul şi-l împinse spre Marie.

Marie nu se mişcă.

— Dacă ai de gând să nu intri în micul meu joc, va trebui să te împuşc oricum – zise Rolf. Mai există doar un singur loc în maşină şi dacă renunţi la şansa ta, ei bine…

Ridică din umeri.

Marie ridică arma. Era incredibil de grea. Fă-o, se gândi ea. Fă-o şi gata, n-ai de ales.

Îi era greu să susţină pistolul şi să acţioneze în acelaşi timp mecanismul. Când apăsă pe trăgaci, ricoşă; dacă ar fi fost un glonte pe ţeavă, i-ar fi explodat direct în faţă.

Lăsă revolverul.

— Sorţii se vor lămuri curând – zise Rolf.

Cele două fete se uitară una la alta.

— Nu trebuie s-o faci! spuse Marie. Dacă refuzăm amândouă, va trebui să se hotărască de unul singur. Putem să-i refuzăm această plăcere, măcar atât.

Rebecca părea că n-o aude. Ridică pistolul şi-l duse la cap. Strânse ochii şi începu să tremure.

— Nu! exclamă Marie.

Clic!

Rebecca împinse arma spre Marie cu ambele mâini, de parcă ar fi fost un butoi cu fier.

— O şansă din trei, spuse Rolf. Da, jocul devine din ce în ce mai interesant.

— N-o s-o fac! – zise Marie.

Rolf îşi desfăcu tocul de la curea.

— Vrei s-o fac eu pentru tine?

Marie ezită, apoi ridică revolverul. Îl duse la tâmplă cu ambele mâini, ca să-şi oprească tremurul. Dacă va fi glontele, voia să se ducă unde trebuie. Trăgaciul rezistă presiunii.

Clic!

Marie lăsă arma. Rebecca bătea cu degetele în masă, într-un ritm al morţii. Tremura din tot corpul. Nu! Mai bine să fiu eu – se gândi Marie şi ridică pistolul din nou. Dar Rolf venise deja lângă ea şi îi smulse revolverul.

— Aşteaptă să-ţi vină rândul! zise el.

Se duse în capătul celălalt al mesei. Rebecca nu se mişcă. Îi cursese un firicel de salivă pe bărbie.

— Cred că s-a prins prea mult în joc, nu-i aşa, draga mea? N-ai

vrea s-o fac eu pentru tine?

Puse ţeava la capul fetei blonde. Degetele bătură şi mai tare în masă.

— Încă o dată, ca să câştigi! exclamă el şi trase.

Clic!

Rebecca începu să ţipe. Îşi strânse braţele la piept, puse capul pe masă şi începu să tremure. Rolf aşeză arma jos şi o împinse spre Marie. Rânjea ştrengăreşte.

— Ce păcat! zise el.

Marie luă arma. Îşi încleştă degetul pe trăgaci, îl îndreptă spre faţa zâmbitoare a lui Rolf. Şi trase.

Clic!

Rolf îşi dădu capul pe spate şi izbucni în râs. Clic, clic, clic, clic!

Rolf luă revolverul dintre degetele ei şi-l deschise. I-l arătă. Era gol.

— Îmi pare rău, zise el. O mică glumă de-a mea. Mă jucam cu un pistol gol.

Îşi puse ambele mâini pe masă şi se aplecă spre Marie.

— Voiam să văd ce-o să faci.

— Ţi-am spus că într-o zi o să te omor, spuse Marie. Să ştii că am vorbit serios.

— Înseamnă că toată recunoştinţa ta a fost falsă. M-ai înşelat tot timpul.

Scoase Lügerul din toc şi i-l puse între ochi.

— Ce să fac eu cu tine?

— Omoară-mă!

Rolf zâmbi: dinţi albi perfecţi.

— Foarte bine, zise el.

Întoarse capul şi se uită la Rebecca. Suspina. Buza de jos îi tremura ca unui copil. Rolf îi trase un glonte în cap.

Marie se uită la perete. Se umpluse de sânge. Picioarele Rebeccăi zăceau inerte pe scaunul răsturnat.

Rolf puse la loc pistolul şi îşi aprinse altă ţigară.

— Începusem să mă satur de ea, oricum. Tu eşti mult mai apetisantă.

Suflă fumul pe nări, suspinând cu regret.

— Plecăm într-o jumătate de oră.

61

Era seară, când auzi vestea în lagăr: evacuarea. Se zvonea că majoritatea ofiţerilor SS plecaseră deja. Venise sfârşitul; dar Netanel ştia că ultimele ore erau cele mai periculoase. Când vor părăsi Auschwitz-ul, vor lăsa în urmă protecţia atâtor ani de mult invidiate privilegii.

Zăpada scârţâia sub picior, iar vântul sufla rece şi tăios. Artileria bubuia la orizont, iar cerul era luminat de rachete. Câteva din ele aterizau foarte aproape, spre spaima santinelelor. SS-iştii erau agitaţi şi primejdioşi. Netanel auzea răpăitul mitralierelor, semn că soldaţii îi pedepseau pe cei care încetineau marşul; câinii de pază lătrau înfuriaţi de zgomote şi mişcare.

Cadavre îngheţate în poziţii ciudate presărau drumul. Netanel înota prin mormanele de zăpadă, cu capul plecat ţinându-se cât mai aproape de omul din faţa lui ca să se adăpostească de vânt. Chaim le făcuse rost de rucsacuri încărcate cu raţii suplimentare de pâine, melasă şi margarină, pe care le furase de la bucătărie. Doar Dumnezeu ştia unde se duceau şi cât va dura drumul. Merita să cari greutatea în spate, când ştiai că cel puţin n-o să mori de foame. Netanel şi ceilalţi *kapo* erau bine hrăniţi şi mai zdraveni decât *Häftlinge*; puteau rezista marşului dacă reuşeau să lupte împotriva frigului.

— Am auzit că ne duc la Matthausen, zise Chaim.

— Şi eu am auzit. Se zvoneşte că au fixat mitraliere la porţi şi o să ne secere pe toţi, ca să aibă ruşii ce îngropa.

— N-or să facă asta, zise Chaim.

— De ce nu?

Chaim se uită la el şi nu-i răspunse.

Un bătrân *Müsselman* se poticni şi căzu în genunchi epuizat. Un SS-ist îl dădu la o parte cu cizma. Apoi îi puse puşca la tâmplă şi trase. După aceea, îşi văzu de drum.

— Ticălosul, zise cineva.

— Ari era bătrân şi neputincios, spuse altcineva. Trebuia să se aştepte.

Da, se gândi Netanel, trebuia. Era cel mai crud lucru pe care-l văzuse în doi ani şi jumătate de lagăr. Soldatul îl împuşcase pentru că încetinea ritmul marşului. Atâta tot. N-o făcuse din ură,

ci doar pentru că era evreu.

În zori, ajunseră pe linia secundară de cale ferată.

Netanel se trânti pe jos şi luă o gură de zăpadă să-şi potolească setea. O lumină cenuşie se zărea la est.

Chaim căzu în genunchi lângă el.

— *Herrgottsacrament*, – murmură vărul său –, cât o-m mai avea de mers?

Din întuneric, apăru silueta unui tren. Avea cam douăsprezece vagoane goale.

— Ne duc înapoi în Germania, zise Netanel.

SS-iştii se mişcau printre şirurile de figuri ghemuite, lovind cu patul puştii în dreapta şi-n stânga, fără discriminare.

— Urcaţi! Urcaţi!

Una din gărzi trase cu puşca în aer. Umbrele se ridicară în picioare şi o porniră clătinându-se spre vagoane.

Chaim fu gata să se urce, când un soldat îl prinse şi-l trase înapoi.

— Tu, vino aici!

— Sunt *kapo*! – protestă Chaim.

Santinela îi smulse rucsacul din spate.

— Puţin îmi pasă. Poţi să fii şi *Reichsführer*-ul în persoană.

Chaim încercă să-şi apere mâncarea.

— Este a mea! Eu am furat-o!

Soldatul ridică patul puştii şi îl lovi pe Chaim peste braţe. Îşi duse mâna la gură şi îşi scuipă doi dinţi în palmă.

— Şi acum, tu, îi zise santinela lui Netanel. Sau vrei să păţeşti la fel?

Netanel îşi scoase rucsacul şi îl dădu. Mulţimea îl împinse de la spate şi îl făcu să se urce-n vagon. Oamenii din jurul lui zâmbeau satisfăcuţi. S-a terminat cu privilegiile, voiau ei să spună. Acum sunteţi în rahat, la fel ca noi.

De-abia aveau loc să respire, o masă de fiinţe umane în haine de bumbac ude şi îngheţate, înghesuiţi unii-n alţii. Mirosul era cumplit, un amestec de sudoare, puroi, mucegai şi frică. Podeaua metalică a vagonului era acoperită cu gheaţă. Netanel începu să tremure de frig.

Chaim se ghemui lângă el. Îşi ţinea mâna dreaptă la gură şi i se scurgea sângele printre degete. Luă mâna cealaltă şi se uită la dinţii rupţi.

Începu să plângă.

— Ticălosul…

— Ce te aşteptai?

Buza umflată şi dinţii lipsă îl făceau să se exprime foarte greu.

—… îl cunoşteam… – zise el –… *Kapo* şase ani… îl ştiam pe ticălos…

— Eşti evreu, Chaim, nu uita.

Trenul se puse în mişcare. Nu vorbea nimeni. Oamenii tremurau şi priveau în gol ca nişte cadavre, orbi la orice, în afară de propria lor suferinţă. Singurele sunete erau huruitul ritmic al roţilor şi gemetele vântului. Cerul avea o culoare purpurie.

Începuse să ningă.

Lângă Lübben, Germania

Pensiunea era plină, dar Rolf comandă trei camere în numele SS-ului, una pentru colonelul Hauptmann, una pentru maiorul Schenke şi una pentru el şi Marie. Şoferul lor, sergentul Netzer, va trebui să doarmă în maşină. Oricum, trebuia s-o păzească cineva.

Conduseseră toată noaptea. Era mai sigur să doarmă ziua. La lumina zilei se aşteptau la mai puţine atacuri aeriene.

Rolf o duse pe Marie sus pe scări, sub privirile ostile ale proprietarului şi soţiei sale. Avea cătuşe la mâini, pentru că trecea drept un prizonier important al Reich-ului. Când ajunseră în cameră, Rolf o aşeză pe pat şi încuie uşa. Îşi scoase haina şi îşi aprinse o ţigară. Îi tremurau mâinile.

— Cât mai avem până la Berlin? – îl întrebă Marie.

— Nu mergem la Berlin.

Începu să se agite prin cameră.

— Războiul merge prost. Tot frontul de est se prăbuşeşte.

— Îmi pare rău, Rolf. Pot să te ajut cu ceva?

— Taci din gură!

O plesni peste faţă, dar regretă imediat.

— Îmi pare rău – zise el.

Scoase o cheie din buzunar şi-i desfăcu cătuşele.

— N-am vrut să te lovesc.

Îi masă încheieturile mâinilor.

— Trebuia să ţi le pun. Eşti prizoniera noastră.

— Patru SS-işti pentru o fată. Sper că te simţi în siguranţă.

Nu-i răspunse, îi strălucea sudoarea pe obraz. Se ridică, se apropie de foc şi aruncă ţigara în cărbuni.

— Colonelul Hauptmann vrea să mergem spre vest şi să ne predăm britanicilor.

— Şi eu?

— Poţi să ne fii de mare ajutor. O să le spui cum ne-am ocupat de tine după ce te-am scos din lagăr şi te-am salvat de la gazare.

Se uită fix la el.

— Chiar vorbeşti serios, nu-i aşa?

— Nu glumi, Marie. Încearcă să fii recunoscătoare măcar o dată.

— Nu te îngrijora. O să-mi amintesc tot ce-ai făcut pentru mine.

— Dacă o să ne faci greutăţi, poate că ar fi mai bine să nu te luăm cu noi.

— Puţin îmi pasă ce faci!

După experienţele cumplite din *Frauenblock*, după ce văzuse caricatura care fusese odată iubitul ei, omorându-şi unul din camarazi cu o bâtă de lemn, de ce credea oare că-i mai păsa de viaţa ei?

— Cred că o să reuşim – spunea Rolf. Avem toate actele necesare. Va fi uşor până ajungem aproape de front.

— Ce-o să faci după război, Rolf? O să cari bere?

Se auzi o bătaie în uşă. Rolf o deschise. Era colonelul Hauptmann. Vorbiră câteva clipe în şoaptă.

— Ne vedem mai târziu – zise Rolf.

— Ce se întâmplă?

— Colonelul m-a întrebat dacă poate rămâne puţin singur cu tine. Fii drăguţă cu el, da?

Maiorul Schenke aştepta pe coridor. Zâmbi şi-i făcu semn lui Rolf spre dormitor.

— Am avut-o şi eu o dată în *Frauenblock*.

— Taci din gură!

Schenke se înroşi la faţă. Cine se credea ticălosul ăsta? Acum erau toţi în aceeaşi oală.

— O să ne ajute?

Rolf clătină din cap.

— Va trebui să scăpăm la noapte de târfa asta. La noapte, după ce colonelul termină treaba cu ea.

Bielawa, Polonia

Ziua se transformă în noapte şi noaptea în zi. Zăpada se depunea pe feţele cenuşii, neclintite, pe bărbile încărunţite, pe uniformele jerpelite şi înnegrite. Totul are culoarea plumbului, se gândi Netanel, ca un desen în creion, ca o frescă de Modigliani. Trenul se oprise, de fapt, fusese oprit ore-n şir. Se deplasaseră foarte încet de când plecaseră din Oswiecim, oprindu-se adesea ca să lase să treacă alte trenuri, probabil de marfă, sau pentru transportul trupelor. Nu exista toaletă, aşa că zăceau în mizerie tăcuţi, pentru că era prea frig şi ar fi consumat prea multă energie să se agite. Când se lumină de ziuă, observă că santinelele SS continuau să-i păzească la adăpostul mitralierelor. Idioţi, se gândi Netanel. Chiar dacă am avea putere să fugim, unde am putea să ne ducem?

Era imposibil să te ridici sau să te mişti. Oamenii dormeau sau îşi pironiseră privirile epuizaţi în cer.

Cât va mai dura?

Îşi alungă somnul. Ştia că dacă dormea nu va mai reuşi să-şi revină şi acesta va fi sfârşitul. Ajunsese prea departe ca sa renunţe tocmai acum.

Se gândi la Marie. Compusese în mintea lui sute de explicaţii posibile în caz că s-ar mai întâlni vreodată, dar colocviile sale erau menite să-şi liniştească doar conştiinţa şi până la urmă era nevoit să le abandoneze. Se alăturase damnaţilor, aşa că trebuia să meargă înainte, îi uşura sarcina pe care şi-o asumase.

Auzi cizme grele în zăpadă şi uşa vagonului fu trântită de perete. O santinelă le porunci să coboare. Câţiva oameni se ridicară înţepeniţi, ţipând de durere, după ce stătuseră atâta timp amorţiţi.

— Am ajuns – îi şopti Netanel lui Chaim.

Întinse mâna şi se apucă de marginea vagonului cu degetele sale îngheţate. Omul din faţa lui începu să se târască spre uşa deschisă şi-i făcu loc să se ridice. *Herrgottsacrament*! Nu reuşea să-şi dezdoaie genunchii.

— *Raus! Raus! Schnell!*

— Ajută-mă, Chaim! – murmură el.

Îşi îndreptă picioarele urlând de durere.

— Chaim?

Îl împinse cu pumnul stâng. Chaim căzu într-o parte, rece şi greu ca o statuie, cu mâinile înmănuşate strânse în jurul genunchilor şi cascheta vărgată trasă peste urechi, îngheţat în timpul său, se gândi Netanel. Auschwitz reprezentase căminul lui. Acum va purta uniforma vărgată pentru totdeauna.

62

Lângă Lübben

Porniră târziu, după-amiaza.

Hauptmann se aşeză pe locul din faţă, lângă şoferul Netzer. Marie stătea în spate, între Rolf şi Schenke. Îi puseseră din nou cătuşele. Schenke rânjea la ea.

Şoseaua era aglomerată cu maşini militare. Un şir nesfârşit de transportoare de trupe se îndreptau spre est, către frontul rusesc.

— Amărâţii, zise Schenke. Uită-te la ei. Nu au mai mult de şaptesprezece ani.

Tinerii din camioane le făceau veseli cu mâna şi scoteau strigăte de bucurie.

— Idioţii! murmură Rolf.

Nu zăriră avioanele de vânătoare. Apărură brusc, zburând razant, deasupra câmpiei, la mai puţin de o sută de picioare, atingând aproape cu aripile ramurile copacilor. Primul semn fu când un jeep Volkswagen din faţa lor explodă într-o trombă de flăcări. Gloanţele se năpustiră din cer spre ei, răscolind zăpada.

— Ieşi de pe şosea! – zbieră Hauptmann.

Dar Netzer nu mai avu timp să reacţioneze. Marie se aruncă instinctiv înainte, exact când auzi parbrizul făcându-se zob. Cineva ţipă. Mercedesul derapă într-un şanţ şi se opri.

În clipa aceea, leşină.

Când îşi reveni, uşa era deschisă şi Schenke dispăruse. Parbrizul era plin de sânge. Hauptmann se ghemuise pe locul din faţă, horcăind. Marie simţi o greutate pe umărul drept.

Rolf.

Capul lui era o masă de carne. Îl împinse şi căzu cu faţa pe podea.

Văzu sclipirea argintie a metalului când avionul zbura

deasupra şoselei şi observă steaua roşie pictată pe fuselaj. Auzi răpăitul mitralierei şi simţi o trombă de aer când un camion explodă în apropiere.

Trebuia să scape de acolo.

Se aplecă peste trupul lui Rolf şi căută cheile în buzunarul din dreapta. Îi tremurau mâinile. Care era cheia, care era? Cătuşele se deschiseră. Aruncă cheile şi o rupse la fugă.

Rolf deschise ochii. Încercă să-şi scoată Lugerul din toc, dar nu putu să-şi mişte braţul. Scăpase, fir-ar ea să fie. Un câmp maroniu, presărat cu puncte albe şi silueta ei care se pierdea la orizont.

Lângă Bielawa

Urmară drumuri şerpuitoare de ţară, departe de şoselele principale. Avioanele Aliaţilor patrulau zona, dar când se apropia vreunul, santinelele se strângeau lângă prizonieri. Nu voiau să rişte.

Pantofii lui Netanel îi răneau picioarele îngheţate. Simţea sângele scurgându-se între degete. Oare ce-l învăţase Dov? Că moartea începe de la pantofi... îi scoase şi-i legă de gât, mergând desculţ prin zăpadă.

Găsiră un cal mort la marginea drumului. Netanel alergă împreună cu alţi câţiva şi smulse bucăţi de carne cu dinţii şi degetele. O mestecă crudă, sugând sângele şi sucurile. Soldaţii îl arătară cu degetul râzând. Dracu să-i ia. Avea de ales între viaţă şi moarte. Făcuse şi lucruri mai rele.

Dădură peste o fermă părăsită. Santinelele îi îngrămădiră în hambar. Mai rămăseseră câteva sute dintre ei. Se prăbuşiră în paie epuizaţi înghesuindu-se unul într-altul să se încălzească. Netanel adormi repede, cufundându-se în bezna binefăcătoare a uitării, cel puţin pentru un timp.

Ajunseră la şoseaua principală.

Era înţesată de oameni şi vehicule abandonate. Refugiaţii cărau valize voluminoase, pline cu îmbrăcăminte, împingeau camioane cu mobilă, trăgeau căruţe încărcate cu tigăi, cărţi şi pui în colivii, duceau de lanţ vaci, porci şi oi. Polonezii fugeau din nou, de data aceasta înapoi, departe de vechea lor inamică, Rusia, către aliaţii care veneau din vest.

Înainte ca soldaţii să-şi dea seama ce se întâmplă, coloana de

prizonieri se topi în aglomeraţie, şi, în clipa aceea, SS-iştii acceptară, se pare, gândul că totul se terminase. Alţi prizonieri se desprinseră din coloană şi alergară pe câmp. Netanel îi urmă. În toamna care trecuse fuseseră lăsate pe câmp mormane întregi de fân. Se aruncă în prima căpiţă care-i ieşi în cale şi stătu nemişcat.

Auzi murmur de voci în jur şi îşi dădu seama că se ascundeau şi alţi oameni acolo.

— Gata – zise cineva. Ticăloşii se pregătesc s-o şteargă!

Netanel se uită şi el. Santinelele se alăturaseră coloanei de refugiaţi… Îi părăsiseră.

Era liber. Reuşise. Supravieţuise.

Partea a douăsprezecea
PALESTINA, 1945

63

SS Eretz Israel

Orice ar fi mai bine decât starea în care se afla, se gândi Netanel. Absolut orice. Inclusiv, Auschwitz-ul.

Vechiul vas scârţâia din toate încheieturile. Netanel întinse o mână, se apucă de ţeava metalică de care era prins patul lui şi încercă să-şi alunge valul de greaţă care-l cuprinsese. O sudoare rece îi îmbibase hainele.

Te rog, Doamne, fă să se termine mai repede chinul acesta!

Hamacuri de pânză atârnau între ţevi, înşirate pe trei rânduri. În aer plutea o duhoare insuportabilă, dar pe punte îngheţai de frig, aşa că n-aveai încotro. Mirosul ăsta o să mă doboare, se gândi el. Podeaua era plină de vomă.

Rabdă – îşi spuse el. Aşa cum ai învăţat să înduri foamea, frigul şi bătăile. Trebuie să rezişti minut de minut şi să supravieţuieşti. Vasul se clătină din nou şi Netanel oftă, gândindu-se că o să se răstoarne. Oamenii ţipau şi vomitau. Alţii

se prăbuşeau din paturile suspendate. Iar cei care se rugaseră în şoaptă până atunci urlau cu voce tare, implorându-l pe Dumnezeul strămoşilor lor săi ajute încă o dată.

Mai aveau o zi până să ajungă, dar Palestina părea mai îndepărtată ca oricând.

Durase atât de mult.

Mai întâi, lungile luni petrecute într-un lagăr din Polonia, aşteptând sfârşitul războiului. În timp ce se afla în lagărul DP, fu contactat de Organizaţia *Brichach* – cuvântul însemna „scăpare" în poloneză. – care-i făcu rost de bani şi de acte false de identitate. Când fu eliberat, deveni Daniel Herzog, evreu austriac din Graz.

Oraşele erau pline de ruine şi fiecare şosea şi gară gemea de refugiaţi. Se închiseseră graniţele, pentru că armatele de ocupaţie încercau să oprească emigraţia ilegală şi să-i prindă pe naziştii care încercau să fugă. Netanel, ar fi putut să se întoarcă în Germania, dar acolo nu-l mai aştepta nimic. Ştia în ce direcţie se află salvarea lui.

La jumătatea lui august, trecu frontiera în Cehoslovacia. Grănicerii fuseseră mituiţi de *Brichach*, aşa că nu întâmpinase nici o greutate.

La începutul lui septembrie, intrase în Austria, în zona de ocupaţie britanică. Pentru prima oară în doisprezece ani, văzu steaua lui David purtată cu mândrie. Era prinsă pe o uniformă britanică, iar cel căruia îi aparţinea era un *sabra*[42]: palestinian din Brigada Evreiască staţionată în punctul de frontieră de la Tarvizio.

Netanel crezuse atunci că voiajul lui se apropiase de sfârşit. Dar, în realitate, de-abia începuse.

Reprezentantul *Brichach* din localitate îl informase că britanicii încercau să oprească fluxul de refugiaţi care se revărsa din Europa în Palestina. Ca primă măsură, închiseseră graniţa cu Italia.

Aşa că Netanel făcu autostopul până la Villach, în apropiere de frontiera italiană şi trecu graniţa ilegal în zori. Aerul era tare şi rece, iar soarele se ridica palid peste o vale întinsă. În depărtare, Alpii străluceau ca nişte metereze îngheţate. În aceste ore sălbatice, avu impresia că va lăsa în urmă partea întunecată din

[42] Evreu indigen (n.t.)

el.

Când ajunse la Tarvizio, descoperi că Brigada Evreiască plecase deja. Găsi o fermă, unde italiana lui trunchiată cu accent german atrăsese priviri ostile, până când le desenase pe pământ steaua lui David. Atunci îl invitară înăuntru, îl hrăniră cu supa şi-l duseră la Tarvizio într-o căruţă şubredă. De acolo, luase trenul spre Trieste. Vagoanele erau pline de refugiaţi, agăţaţi de uşi şi de ferestre. Aşa că nu găsi loc decât pe acoperiş. Se agăţă disperat până ajunse la destinaţie, lipit de metalul îngheţat, ca să evite vântul rece de decembrie şi tunelurile fără sfârşit.

În Trieste constată că făcea parte din sutele de refugiaţi evrei adunaţi de Mossad Aliya Bet, o organizaţie fondată de Yishuv în Palestina, cu scopul de a străpunge blocada britanică. Îl hrăniră şi-l îmbrăcară, în timp ce aştepta vaporul. Într-o noapte, în uniformă de soldat al Brigăzii Evreieşti, el împreună cu alţi o sută cincizeci de oameni fuseseră scoşi din oraş şi duşi într-o zonă izolată pe coastă. Eretz Israel, un vapor vechi şi ruginit, aştepta în beznă la capătul cheiului. Cinci sute de bărbaţi şi femei se îngrămădiră pe punte sub ploaia torenţială. Netanel Rosenberg, bunul cetăţean german, învăţat să trăiască în bogăţie, lux şi confort, se trezi singur, fără nici un acoperiş deasupra capului, în drum spre Pământul Sfânt.

Tel Aviv

Secret

Către: DISCID HAIFA, în atenţia:
DISCID HAIFA

De la: PLACID

162/17/8/1 17/12

SS Genova, redenumit *SS Eretz Israel* a părăsit Triestul pe 8/12, a navigat trei sute de mile marine la vest de coastă timp de 13.00 de ore, 17/12, se îndreaptă spre est cu zece noduri. Trebuie neapărat să-l interceptaţi. Timpul aproximativ de sosire pe 18/12, după apusul soarelui.

Decodificat: RJ
1735 ore 17/12

Mordechai Yarkoni era şeful statului-major al Haganahului, Agenţia Evreiască militară clandestină. Îşi turnă cafea din ibricul

de pe masă şi reciti telexul. Fusese transmis de unul din agenţii lor de la Ierusalim, acum o jumătate de oră; PLACID era numele de cod britanic pentru Cartierul General CID din Ierusalim.

Se aflau în Casa Roşie, a Cartierului General al Agenţiei Haganah, o clădire anodină cu cinci etaje de pe strada Ha Yarkon. Fereastra dădea spre plajă. Vântul răscolea nisipul pe bulevard şi Marea Mediterană era liniştită şi cenuşie, presărată cu puncte albe.

Yarkoni dădu telexul tânărului chipeş care stătea de partea cealaltă a mesei. Este un sabra, se vede dintr-o privire, se gândi Yarkoni. *Saabra* era para deşertului care creştea în pustietatea palestiniană, pentru că avea o coajă exterioară ţepoasă ce o proteja de ariditatea deşertului şi de oameni. Era, de asemenea, numele coloniştilor evrei care fondaseră aşezări în Palestina. Aveau toţi mustăţi negre şi degajau un aer de siguranţă, pe care nu-l căpătai decât după o viaţă petrecută într-o luptă permanentă cu deşertul şi cu semenii tăi.

Yarkoni aşteptă până când Asher Ben-Zion termină de citit mesajul şi spuse:

— Un Sunderland britanic i-a zărit ieri la două sute de mile sud-vest de Famagusta. Au avut de înfruntat o mare zbuciumată, dar ne aşteptăm să sosească la Haifa pe la miezul nopţii.

— Câţi oameni are la bord?

— Cinci sute patruzeci şi şase.

Asher ridică din sprâncene.

— O mulţime de evrei.

— Mai mulţi decât am încercat să aducem vreodată. Trebuie să le arătăm britanicilor că nu ne pot opri. De fapt, trebuie să le demonstrăm, mai ales, arabilor.

Asher încuviinţă din cap.

— Şi dacă îi interceptează englezii?

— Căpitanului i s-a spus să aducă vasul la mal. Nu trebuie să se lase oprit de englezi sub nici un motiv. Trebuie să-i salvăm pe toţi şi să-i dispersăm cât mai repede în Haifa şi Acra. Au fost alertaţi toţi oamenii noştri.

Asher se gândi că acest sistem de comunicaţie era excelent. Staţia radio din biroul alăturat îl ţinea în legătură pe Yarkoni cu fiecare aşezare evreiască şi post de comandă al Haganahului de pe toată întinderea, de la Acra la Eilat.

— Cine va răspunde de operaţiunea pe uscat?

Yarkoni sorbi din cafea.

— Tu, îi răspunse el.

Asher încercă să-şi ascundă entuziasmul. În Haganah nu exista o ierarhie formală; oamenii îşi dobândeau autoritatea prin reputaţie şi experienţă. Până acum, se descurcase foarte bine.

— N-o să te dezamăgesc – zise el.

— Dacă o faci, îţi sparg capul – spuse Yarkoni.

Şi chiar vorbise serios.

64

Rab'allah

Recepţia la aparatul de radio Phillips se deteriorase în cursul zilei. Se stârnise furtună dinspre Mediterană şi semnalul se întrerupea. Muzica arăbească – flautul şi toba – venea în valuri ca ritmul cicadelor, când aproape dispărea, când deodată se intensifica, devenind de-a dreptul asurzitoare.

Luptătorii Sfinţi din Iudeea erau aşezaţi în cerc, la fereastra cafenelei. Ploaia se scurgea pe jgheaburi şi covoarele miroseau a mucegai. Iarna era un anotimp blestemat. Copiii mureau, înecaţi de tuse, iar oile şi caprele se ascundeau în peşteri, la adăpost de ploile reci. Până acum, iarna nu aveau altceva de făcut decât să stea la taclale sau să facă copii care să-i înlocuiască pe cei dispăruţi.

Dar anul acesta era altfel; anul acesta, veneau evreii.

— Trebuie să luptăm – spunea Izzat pe un ton potolit. Aşa cum am luptat şi pe vremea Muftiului. Amintiţi-vă cum britanicii au vrut să ne împartă pământul şi să-l dea evreilor! Atunci am luptat şi aşa trebuie să facem şi acum.

— De s-ar întoarce Muftiul, zise cineva.

Muftiul dispăruse după război şi nu ştia nimeni unde se află. Se zvonise că ar fi într-o închisoare franceză.

— Muftiul face noi planuri, zise Izzat, sugerând că ştia mai mult decât voia să spună.

Oamenii strigară entuziasmaţi.

— Ai auzit ceva?

— Mă întâlnesc tot timpul cu şeicul Daoud.

— Muftiul trăieşte?

Izzat habar n-avea.

— Şeicul este în permanentă legătură cu el. Muftiul a transmis prin el un mesaj personal pentru bravii săi Luptători!

Se auzi un murmur de satisfacţie. Muftiul în persoană!

— Ne-a poruncit să continuăm *jihad*-ul şi să luptăm până la ultima picătură de sânge arab.

Vorbele lui avură efectul la care se aşteptase. Luptătorii se agitară şi-l înconjurară fascinaţi.

— N-o să las puşca jos până n-o să stârpesc toţi evreii din Palestina, zise unul din ei.

— Fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului dacă o să-mi găsesc odihna până n-o să-i arunc pe evrei în mare!

— Suntem alături de tine, Izzat! Ce doreşte Muftiul de la noi?

Izzat îşi coborî vocea.

— Acum, când s-a terminat războiul, evreii sunt pregătiţi să vină aici cu miile, cu zecile de mii!

Îl aprobară cu toţii. Citiseră poveştile din ziarul Falastine despre vapoare încărcate cu emigranţi, pregătite să străpungă blocada britanică şi despre bandele de evrei care aşteptau pe ţărmurile Europei să se reverse în Palestina.

— Britanicii se prefac doar că-i gonesc. Englezul paşă Bevin vrea să vină aici ca să nu se trezească cu ei în Marea Britanie. Nu aş avea mai multă încredere în englezi decât într-un beduin înarmat cu un cuţit pe întuneric! Trebuie să luptăm!

Răsunară murmure de aprobare…

— Am un plan, un plan pentru care însuşi şeicul Daoud şi-a dat binecuvântarea, fie ca Allah s-ăl binecuvânteze, un plan care…

Tăcură cu toţii când muzica fu întreruptă de vocea crainicului de la Radio Damasc. Începu să citească un raport despre lagărele de exterminare pe care britanicii pretindeau că le descoperiseră în Germania şi Polonia. Crainicul spunea că observatori arabi independenţi pretind că aceste lagăre nu există.

Vocea crainicului se estompă.

… s-a transmis… un plan minuţios… de către Diavolul Sionist… simpatia lumii pentru… invazia evreiască în Palestina Arabă…

Buletinul se termină cu ştirea că trei mii de imigranţi evrei fuseseră debarcaţi acum două nopţi lângă Acra.

Izzat privi feţele posomorâte din jurul lui, care-l priveau cu ochii sclipind în umbra amiezii. Nici unul din cei prezenţi nu se

îndoia de posibilitatea unei astfel de conspiraţii şi nici nu subestima magnitudinea ameninţării cu care erau confruntaţi.

— Vedeţi..., zise Izzat.

— Dar fotografiile? protestă unul din ei.

De la sfârşitul verii, paginile ziarului Falastine se umpluseră cu pozele cuptoarelor germane de gazare. Atunci fusese un motiv de veselie.

— Oricine poate măslui o poză, zise Izzat. Este cel mai uşor lucru. Şi, în afară de asta, dacă poveştile ar fi adevărate, englezii şi americanii i-ar primi pe evrei în propriile lor ţări. Nu, este o înşelătorie.

Logica argumentului era imbatabilă.

— Spune-ne despre planul tău, zise cineva.

Izzat se aplecă desenând hărţi invizibile pe covor cu arătătorul.

— În fiecare dimineaţă, la ora opt, pleacă un autobuz spre Tel Aviv de la Poarta Jaffa. Este înţesat de evrei şi nu-i păzeşte nimeni. Putem să ne alegem un loc potrivit pentru ambuscadă. Va fi mai uşor decât să culegi smochine din pom. Vom avea o recoltă bogată – adăugă el pentru cei al căror curaj era domolit de zgârcenie.

— Dar cu englezii ce ne facem?

Izzat zâmbi ştrengăreşte.

— Lăsaţi-i în seama mea pe englezi.

Linişte. Părea promiţător. O mare lovitură dată evreilor, care se anunţa lipsită de pericol şi promitea să le ofere şi posibilitatea de a prăda autobuzul. De-abia aşteptau să se ducă acasă şi să-şi ungă puştile.

— Arată-ne cicatricea, îl îndemnă cineva.

Izzat se sculă şi îşi ridică hainele. Apoi se întoarse. Cicatricea roşiatică de pe fesă contrasta cu pielea arămie.

— Spune-ne din nou povestea!

Izzat se lăsă convins.

— Era în noaptea când am atacat cincizeci de călăreţi din kibuţ – începu el. Am ucis vreo doisprezece atunci şi le-am tăiat testiculele! Unul din ei zăcea lângă calul lui, prefăcându-se mort. Când evreii au rupt-o la fugă, i-am urmărit şi el m-a împuşcat din spate.

— Voia să-ţi tragă un glonte în cap şi a greşit ţinta!

Se întoarseră cu toţii. Era Zayyad.

Izzat îşi trase hainele în jos. Era alb la faţă de furie.

— Ai venit să ne conduci în *jihad*-ul nostru, Abu Wagil?

— Care război sfânt? La tine numai ambiţia este sfântă.

— Pentru mine, Palestina este sfântă! Nu fac decât să continui lupta începută de marele martir Wagil Hass'an, fiul tău.

Făcu semn spre micul altar din colţul cafenelei şi spre portretul îngălbenit care atârna acolo.

Zayyad studie feţele din jurul lui Izzat. Câţiva oameni erau din al-Naqb, iar restul din propriul lui sat. Majoritatea erau felahi ori idioţi ca Tareq.

— Ce faceţi aici?

Nu-i răspunse nimeni. Autoritatea mea asupra lor începe să slăbească, se gândi el. Miros disperarea lor. Li s-a îmbibat în piele ca sudoarea.

— Cafeneaua s-a închis. Duceţi-vă acasă.

Nu se mişcă nimeni.

— Toţi! Afară!

Se împrăştiară. Până la urmă nu rămase decât Izzat.

— De ce oare ascultă pe idioţi ca tine? se întrebă Zayyad cu voce tare.

— Pentru că nu vor să-şi vadă pământul furat, femeile violate şi copiii trecuţi prin baionetă.

— Vorbeşti ca Muftiul.

— Muftiul vorbeşte pentru noi toţi.

— Când Muftiul deschide gura, vântul îi zboară limba.

— Şi ce-ai vrea să facem, Abu Wagil? Să stăm şi să-i lăsăm pe evrei să ne alunge în deşert.

Ce să le spună? – se gândi Zayyad. Izzat avea dreptate, într-o zi vor trebui să lupte. Dar ca să lupte bine, oamenii aveau nevoie de conducători capabili, nu de ucigaşi şi oportunişti în haine de clerici. Aveau nevoie şi de arme, care să nu le explodeze în mâini.

— Dacă pui în primejdie satul acesta, îţi tai degetele de la picioare, unul câte unul şi ţi le vâr pe gât, zise el. Şi acum, ieşi afară!

După ce plecă Izzat, se trânti pe divanul de lângă fereastră.

Rishou, Rishou, Rishou… ce-o să mă fac?

65

Furtuna se domoli destul ca să permită celor suficient de curajoşi să înfrunte valurile şi să iasă pe punte. Marea cenuşie se zbuciuma înspumegată. Netanel se apucă de parapet, inspirând aerul sărat şi îngheţat. Simţi un gust amar în gură şi închise ochii să-şi înghită răul care-l epuiza.

Când îi deschise din nou, se trezi uitându-se la profilul supt al *Blockältester*-ului Mendelssohn.

Se rezemase de parapet, la câţiva metri depărtare, mai slab şi mai palid decât îl ştia Netanel când era stăpânul Blocului 51, dar nu încăpea nici o îndoială. El era. Se priviră pentru o clipă, recunoscându-se reciproc şi apoi se uitară în altă parte.

Netanel era prea uimit să reacţioneze. Continua să se uite fix la mare. Ruşinea şi ura îi reveniră încet, o dată cu amintiri crude şi dureroase, care îl făcură să geamă cu voce tare.

Ar trebui să-l denunţ! se gândi el. Aş fi instrumentul pedepsirii sale. O să spun tuturor de pe vas cine este şi ce-a făcut la Auschwitz, iar ei or să-l ia şi or să-l arunce în mare.

Dar îşi aminti imediat; cum să-l denunţ pe Mendelssohn când şi eu sunt vinovat, la fel ca şi el? Nu mai ai dreptul să acuzi, când şi tu însuţi ai fost un *kapo*. Ai sângele lui Mandelbaum sub unghii. Vă aveţi la mână unul pe celălalt.

Se uită mult timp la întinderea mare de apă rece şi cenuşie, iar când îşi ridică privirile puntea era pustie, Mendelssohn dispăruse.

Furtuna se îndepărtase; soarele apunea în spatele lor pe un cer senin… Acum, puntea se umpluse de oameni care de-abia aşteptau să vadă Palestina. Mulţi din tovarăşii de călătorie ai lui Netanel erau supravieţuitori ai lagărelor de concentrare germane, la fel ca şi el. Pentru fiecare din ei, vederea Pământului Făgăduinţei avea o semnificaţie mistică, aidoma curcubeului pe care-l zărise Noe după Potop. Însemna că supliciul lor se sfârşise.

Acum, erau în jur de vreo trei – patru sute pe punte – se gândi Netanel. Doar cei prea slăbiţi de răul de mare rămăseseră în cabină. Feţele din jurul lui erau trase şi fantomatice în lumina verzuie a amurgului. În ciuda frigului, unii bărbaţi erau în cămaşă, fericiţi să simtă aerul rece după duhoarea sufocantă de sub punte. Toţi aveau numere tatuate pe încheieturi şi

antebraţele albe ca marmura.

În timp ce scrutau zările, rugându-se să zărească ţărmul înainte să se întunece, avură câteva viziuni.

Omul de lângă el se întoarse şi-i zâmbi. Netanel nu-şi putea da seama câţi ani avea – treizeci, patruzeci, cincizeci, greu de spus la veteranii lagărelor. Îi lipseau doi dinţi.

— Am ajuns în sfârşit acasă – zise el în germană.

— Anul acesta la Ierusalim – spuse Netanel, parafrazând ruga de Paşte.

— Eşti german?

— Înainte de război am locuit lângă München. Dar tu?

— Frankfurt. Dar am trăit în Belgia din 1936. Părinţii mei m-au trimis acolo să scap de naziști. Poţi să crezi aşa ceva? Familia aceasta a avut grijă de mine timp de trei ani. Ce oameni buni! El era poştaş!

— Ce s-a întâmplat?

— Propriul lui frate l-a denunţat la Gestapo. Ai mai auzit aşa ceva? N-am reuşit să aflu ce s-a întâmplat cu ei.

Netanel se uită la încheietura lui.

— Unde te-au trimis?

— La Maidanek. Am stat cincisprezece luni acolo.

Făcu semn spre dinţii lipsă.

— Un *kapo* mi-a făcut-o. Cu patul puştii. Un evreu la fel ca mine. Îţi vine să crezi?

Îi întinse mâna.

— Mă numesc Chaim. Toată lumea îmi spune Hymie. Pe tine cum te cheamă?

Netanel se gândi la varul său Chaim, îngheţat într-un vagon, undeva în Polonia.

— Rosenberg. Netanel Rosenberg.

— Cunoşti pe cineva în Palestina?

Netanel clătină din cap.

— Vărul meu locuieşte la Tel Aviv. A plecat din ‘34 cu întreaga familie. I-am spus că este nebun. „Cum o să trăieşti într-un asemenea loc?” Îţi vine să crezi?

— Nici unul din noi nu putea să prevadă ce-o să se întâmple.

— Îl cheamă Uri, Uri Aisenberg. Are un restaurant pe strada Dizengoff. Ar trebui să-l cauţi. Poate o să-ţi găsească ceva de lucru.

Se auzi un strigăt, urmat de altele. Arătau cu toţii într-un

punct. La orizont, spre est, se zărea o fâşie galbenă, ca o linie trasată de un creion.

— Palestina – zise Hymie, reverenţios, de parcă ar fi rostit o rugă.

Pe măsură ce se apropiau de coastă, dunele galbene de nisip din Golful Akko şi pinii verzui, întunecaţi de pe Muntele Carmel din Haifa începură să se contureze pe fundalul cenuşiu.

Soarele coborî la asfinţit, iar razele sale aurii le arătau drumul spre casă.

Apoi, se făcu noapte. Navigară mai departe prin bezna amară, către sclipirea portocalie a rafinăriilor din Haifa. Veteranii lagărelor se întoarseră în cabine să se încălzească, aşteptând să treacă ultimele orele, înainte să ajungă, în sfârşit, acasă.

Haifa

Trei bărbaţi şi o femeie stăteau la o masă întro cameră micuţă, deasupra unui restaurant din strada He-Haluz. Ploaia bătea în fereastră, scurgându-se pe sub pervaz şi formând o băltoacă la picioarele lor. Rămăşiţele unui dejun alcătuit din omletă şi salată erau împrăştiate pe masă, printre pahare şi o sticlă de vodcă, nedesfăcută.

Asher îi privi pe ceilalţi.

— Tocmai am primit mesajul de la căpitanul vasului Eretz Israel. Îi va lăsa la mal pe oaspeţii noştri la ora zece, în noaptea aceasta, lângă satul Quiryat HaGefen.

Bărbatul din stânga lui Asher, David Shapira era îmbrăcat în uniforma kaki a sergenţilor din Poliţia Supranumerară Evreiască. Bătu cu arătătorul în masă.

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine. Trebuie să-i ascundem aici şi în Acra înainte de ivirea zorilor.

Vorbi şi celălalt bărbat, pe nume Uri Ben-Carmel. Ca şi Asher, nu purta uniformă, dar, ca director local al Companiei de Transport Egged, juca un rol vital în cadrul Organizaţiei Haganah.

— O să pregătesc patru autobuze şi am să caut să conving câţiva şoferi de la Solel Boneh să vină cu camioanele la punctul de întâlnire.

— Pe câţi poţi garanta? – îl întrebă Asher.

— Cel puţin şase. Ar mai fi încă trei, dar…

Ridică din umeri.

— Spun că au familii şi se tem.

— Ce ai mai aranjat?

— Avem cel puţin douăzeci de taxiuri. Toţi, membri Haganah pe care ne putem baza.

— Şi dacă se întâmplă ceva? – zise poliţistul.

Asher le spuse despre telexul pe care-l interceptaseră de la Cartierul General CID din Ierusalim.

— Înseamnă că vor fi acolo – zise Shapira.

Asher înălţă din umeri.

— Da, presupun că sunt. Dar la bordul vasului se află, de asemenea, o echipă Haganah. Vor avea grijă ca oamenii să ajungă pe plajă, indiferent ce se întâmplă. După aceea, este treaba noastră.

Ben-Carmel luă o înghiţitură de vodcă.

— Chiar şi aşa este aproape imposibil să-i aducem la Haifa şi Acra în noaptea aceasta. Vor fi blocaje peste tot.

— Da, poate că va fi nevoie să-i cazăm la kibuţurile din Kfar Atta şi Kfar Yassif.

Ceilalţi rămaseră tăcuţi.

— Va trebui să organizăm ceva ca să-i ţinem ocupaţi pe englezi – zise Asher.

— La ce te-ai gândit? îl întrebă Shapira.

— Este evident că trebuie să-i oprim pe britanici să ajungă la punctul de întâlnire. Dar, mai întâi, trebuie să ne asigurăm că nu vor veni în forţă. Aici, vom avea nevoie de tine, Rebacca.

Rebecca Orenstein încuviinţă încet din cap. Era o fată solidă, cu câteva fire de mustaţă deasupra buzei de sus. Purta şorţ kaki şi bluză de doc şi stătea cu picioarele desfăcute şi mâinile pe masă, ca un bărbat. Dar, când vorbi, vocea ei caldă şi plăcută contrasta cu înfăţişarea.

— Am pregătit doisprezece Palmaciniki. Trebuie doar să ne dai de ştire.

Fetele din Haganah se bucurau de acelaşi tratament ca şi bărbaţii. Multe făceau parte din Palmach, ramura militară de elită a organizaţiei.

— Ce armament aveţi?

— Pistoale-mitralieră Sten, treisprezece puşti, zece arme de mână de diverse calibre şi două aruncătoare de mine de cinci

milimetri.

— Câtă muniţie?

— Poate pentru trei atacuri, din păcate, Ash.

— Grenade de mână?

— În jur de douăsprezece.

Asher zâmbi.

— Suficient. Mai bine decât să aruncăm cu pietre.

— Am făcut şi asta.

— Bine. Uri, tu te vei ocupai de transport. Este lămurit. Shapira, vom avea nevoie să-i ţii în loc pe englezi între Haifa şi punctul de întâlnire. Iar tu, Rebecca, mă tem că va trebui să te rog pe tine şi pe Palmacinikele tale să atacaţi fortul britanic de la En Josef.

66

SS Eretz Israel

Vasul scârţâi şi se clătină izbit de un val.

Netanel stătea în hamacul lui, ascultând vibraţia motoarelor şi discuţiile pline de entuziasm ale celor din jur. Acum, când se apropiaseră de destinaţie, înviaseră cu toţii. Uitaseră de frica şi disperarea lor din timpul furtunii.

Deodată, auzi o voce strigând în germană, un glas dur, poruncitor. Oare n-o să se termine niciodată cu aceste coşmaruri?

Apoi, o auzi din nou.

Nu era în imaginaţia lui… O auziseră cu toţii.

Acum distingea şi cuvintele.

— Vă vorbeşte căpitanul Sunderland al Marinei Maiestăţii Sale. Aţi pătruns ilegal în apele Protectoratului Palestinei. Venim la bord. Dacă nu opriţi imediat motoarele, vom fi obligaţi să deschidem focul.

Vibraţiile crescură. Măriseră viteza.

Netanel sări din pat şi alergă pe coridor.

Puntea era scăldată în lumina reflectoarelor. Netanel îşi duse mâna la ochi. Distinse o siluetă pe nava britanică de patrulare, la mai puţin de un sfert de milă de port.

— *Eretz Israel*, vă previn pentru ultima oară. Dacă nu vă supuneţi, vom deschide focul.

Eretz Israel continua să înainteze în viteză. Şalupa de patrulare se îndrepta direct spre el.

Oamenii se năpustiră pe punte. Un ofiţer alergă dea lungul parapetului, spunându-le să se întoarcă în cabine.

Netanel auzi un pocnet în metalul de deasupra capului, de parcă cineva ar fi aruncat cu monezi. Deodată, femeile începură să ţipe. Zăceau deja trei trupuri pe punte.

Se stârnise panica.

Lui Netanel îi trebuiră câteva minute să priceapă ce se întâmpla. Şalupa de patrulare trăgea în ei.

Se aruncă cu faţa-n jos.

Uruitul motoarelor ajunsese la apogeu, făcând vasul să tremure. Şalupa de patrulare Vickers trase din nou. Gloanţele plouau pe punte, ricoşând din toate părţile.

Trebuie să cobor, se gândi Netanel. Dar scara era plină de oameni. Văzu o femeie ţipând, strivită în aglomeraţie.

Netanel se uită peste parapet. Căpitanul lui *Eretz Israel* se îndrepta exact către şalupa de patrulare care se afla acum la mai puţin de cincizeci de yarzi depărtare.

Alt răpăit de mitralieră înfipse gloanţe în carena vasului. Prea sus ca să primejduiască viaţa celor de pe punte. Ferestrele de la cabine se făcură ţăndări.

Se încleştă, aşteptând să se ciocnească de şalupă.

Dar nu se ciocniră.

Netanel se uită înapoi şi văzu şalupa de patrulare despicând valurile negre. Căpitanul striga la ei prin portavoce, dar Netanel nu mai distingea cuvintele. Erau astupate de şuieratul vântului şi de răpăitul mitralierelor Vickers.

Două corpuri zăceau pe burtă, în beznă, la câţiva metri depărtare. Dintr-unul se scurgea un şuvoi negru în canalul de evacuare. Reflectorul şalupei de patrulare se roti din nou, luminând puntea şi feţele morţilor. Unul din ei era Mendelssohn.

Iar celălalt Hymie.

Poţi să-ţi imaginezi aşa ceva? – se gândi el.

En Josef

Fortul britanic Tegart domina coasta, cocoţat în vârful unui deal, la o milă nord de oraş. Rebecca ştia că nu era păzit temeinic. Englezii nu se aşteptau să fie atacaţi în propriul lor fort.

Trei runde de grenade erau ca şi când ai fi aruncat smochine într-o maşină blindată, dar, dacă puteau proiecta grenadele direct în zid, ar putea stârni panică timp de vreo oră. Era important să dea impresia celor din garnizoană că aveau dea face cu un atac concertat.

Se cuibări într-o râpă, sub ziduri şi făcu semn spre două Palmacinike să aducă aruncătoarele de grenade. Ploua torenţial şi cizmele lor se afundau în noroi.

Calculul traiectoriei era o chestie de noroc. De la această distanţă, n-ar fi prea greu, hotărî ea. Aş putea arunca o portocală în santinela de pe zid dacă aş avea un aruncător ca lumea.

Fixă cu mâinile ei arma şi sărută preţioasa grenadă de 5 mm înainte s-o bage înăuntru. Sperase că o să participe la un atac serios, pe viaţă şi pe moarte, dar presupunea că merită, oricum, să ajute 500 de compatrioţi evrei să ajungă în Palestina.

Pocnetul grenadei răsună în linişte.

Erupse o flacără albă, urmată de o explozie răsunătoare. O sirenă se declanşă dincolo de ziduri. Soldaţii britanici strigară speriaţi şi un ofiţer începu să împartă ordine.

La o sută de yarzi spre dreapta, o mitralieră Sten răpăi în zid. Răsunară şi alte împuşcături în beznă. Palmacinikele ei se înşirară în jurul fortului. Dacă ştiau să drămuiască muniţia şi să se mişte cu grijă, puteau fi confundate cu o armată.

Qiryat HaGefen

Asher stătea pe plajă, scrutând întunericul. Încerca să zărească vasul *SS Eretz Israel*. Luna apărea şi dispărea după nori, îngreunându-i misiunea. Ploaia îi lipise părul de faţă. Picături de apă i se scurgeau pe bărbie.

Când luna apăru din nou, îşi ridică binoclul şi distinse silueta vaporului la nord de golf. Sclipea ceva în dreptul ei. Probabil că era patrula engleză care semnala ţărmul.

Lăsă binoclul şi înjură pe înfundate.

— Ce este? îl întrebă Ben-Carmel.

— S-a dus prea mult către nord. Se apropie în mod periculos de recif.

Asher alergă la maşină şi luă lampa Aldis. Trebuia să-i prevină înainte să fie prea târziu.

Şoseaua Haifa

Căpitanul Tom Hughes de la Direcţia a 6-a Aeropurtată trase jeep-ul către şirul de maşini aliniate, cu mâna apăsată pe claxon. În cele din urmă, se opri, se dădu jos şi se uită în direcţia reflectoarelor, uimit şi enervat. Era un tip din Yorkshire şi nu se obosea să fie politicos.

— Ce dracu' se întâmplă aici?

Drumul era complet blocat. Două camioane se răsturnaseră pe-o latură. Le înconjuraseră maşini de poliţie şi de salvare. Oamenii se strânseseră curioşi, uitându-se la camioanele avariate şi amestecându-se printre personalul medical.

Un poliţai în uniformă kaki alergă prin ploaie şi salută elegant:

— Sergent David Shapira de la Poliţia Supranumerică. Evreiască. Îmi pare rău că nu vă puteţi continua drumul, căpitane. Mă tem că a fost un accident!

— Luaţi dracului astea din drum!

— Încercăm să deblocăm şoseaua cât mai repede.

— Pe dracu'! – tună Hughes.

Va dura ore-n şir până să iasă din acest haos. Îi punea răbdarea la grea încercare. Mai întâi, trebuise să-şi trimită jumătate din trupele sale la En Josef, unde colonelul care răspundea de fort – îl cunoştea pe tip, era complet idiot şi londonez pe deasupra – raportase că se afla sub asediul unei forţe superioare numeric.

Şi acum porcăria asta.

Hughes, îl dădu la o parte pe poliţistul mic de statură şi îşi făcu loc prin mulţime. Un bărbat zăcea pe spate lângă camion, cu faţa acoperită de o masă de sânge. Celălalt şofer era prins încă în cabina lui şi doi poliţişti încercau să-l scoată de acolo.

Ploua torenţial.

O clipă. Ceva nu era în regulă.

— Probabil că s-au ciocnit frontal – spuse sergentul evreu. Încărcătura s-a răspândit pe toată şoseaua. Nu cred că o să strângem totul până mâine dimineaţă.

Da, ceva nu era în regulă, categoric! Pe ploaia asta! Două motoare fierbinţi. Ar fi trebuit să fie abur.

Lovi cu piciorul capota camionului. Mâncată de rugină. Fusese dată cu vopsea pe deasupra.

— Caporale! Dă-mi afurisita aia de lanternă!

Hughes se aplecă şi se uită atent înăuntru.

— Ce s-a întâmplat, căpitane? Aţi găsit ceva?

— Da, am găsit. Camionul ăsta afurisit nu are motor!

Shapira clătină din cap.

— Un afurisit de miracol, aş spune!

Rânji.

— Dar ţara asta este plină de miracole, nu-i aşa?

Shapira zâmbi, la rândul lui.

— Presupun că da.

Camioane fără motoare. Cărămizi şi ţevi împrăştiate pe toată şoseaua. Cu alte cuvinte, o ambuscadă, se gândi Hughes. Câteva maşini de poliţie şi ambulanţe şi câţiva civili răniţi pentru ca zăpăceala şi întârzierea să fie desăvârşite. Tipii ăştia erau sclipitori de inteligenţi câteodată.

Hughes îl apucă pe Shapira de cămaşă şi-l trase spre cabina contorsionată a camionului.

— O s-o păţeşti pentru asta, băiete, să fiu al dracului dacă n-o s-o păţeşti! bombăni el şi se întoarse la jeep-ul său.

SS Eretz Israel

Netanel stătea la proră şi vedea valurile spărgându-se de străvechile ziduri romane, sub dune. O lampă Aldis sclipea prin ceaţa de nisip şi spumă.

Echipajul dădea ordine, încercând să-i aducă pe toţi înapoi pe punte.

Vasul se ciocni brusc de stânci. Hârşâitul metalului pe recif fu atât de agonizant încât Netanel îşi duse mâinile la urechi şi răcni. Fu aruncat înainte, se lovi cu capul de un bolard şi leşină.

Când deschise ochii, vasul se înclinase, iar valurile înspumate se pregăteau să-l primească în vârtejul lor. Nu trebuia să mai stea pe gânduri. Plonjă cu picioarele înainte în mare, iar apa rece îi acoperi capul.

En Josef

Rebecca înjură. Nu mai suporta durerea din mână. I se

scurgea sângele prin bandaj. În afară de ea, erau rănite încă trei Palmacinike. Ajungea pentru o singură noapte.

Întăririle britanice vor sosi în curând.

Se uită spre Haifa exact la timp şi văzu semnalul luminos pe şosea. Convoiul britanic fusese oprit.

Două rafale de mitralieră secerară pământul la cinci yarzi de locul unde stătea.

— Retrăgeţi-vă! strigă ea. Trimiteţi semnalul roşu! Hai să ieşim dracu' de aici!

Qiryat HaGefen

Peste tot pluteau capete ca nişte dopuri. *Eretz Israel* se înfipsese în recif. Acum se înclinase la un unghi de patruzeci şi cinci de grade. Îl străpunseseră stâncile. Marea mai avea puţin până să-l înghită de tot.

Un val se rostogoli pe lângă el şi se sparse pe plajă. Auzi pe cineva ţipând.

— Leah! Leah!

Femeia lipăia în apă, încercând să ajungă lângă o fetiţă. Netanel se repezi şi scoase copilul la suprafaţă. Apoi înotă cu ea spre ţărm.

Se afla la mai puţin de o sută de yarzi depărtare, dar curenţii îngreunau înaintarea. Netanel se luptă din răsputeri până când ajunse într-o zonă mai liniştită şi se lăsă purtat de valuri. Acum, pe plajă apăruseră lumini şi se auzeau oameni strigând.

Cineva alergă spre el prin apa puţin adâncă şi-l trase pe plajă.

— Ia copilul! strigă Netanel.

Fetiţa îi fu smulsă din braţe şi Netanel căzu în genunchi, în spumă.

Îşi ridică privirile. Bărbaţi şi femei veneau dinspre sat. Aduceau funii sau formau lanţuri umane ca să tragă din apă pe cei care mai luptau încă, înotând împotriva curentului. Felinare fură aşezate pe ţărm şi farurile maşinilor luminau plaja.

Evrei care ajută alţi evrei, se gândi el. Pentru prima oară!

Se întoarse în apă. Acum era mai uşor să înoate purtat de curent. O găsi pe mama copilului, epuizată, gata să se înece. O apucă de braţe şi înotă cu ea, de data aceasta spre capătul nordic al plajei.

Şoseaua Haifa–Acra

Hughes eliberă drumul până la „accident”, amenințându-i pur şi simplu pe şoferii celorlalte maşini: dacă nu-şi trăgeau vehiculele din şanţ, vor trece cu camioanele peste ele.

În timp ce trupele debarasau şoseaua de cărămizi şi ţevi de metal, fură ataşate funii de camioanele avariate şi altele două le traseră de pe partea carosabilă. Dură aproape două ore până reuşi să-şi croiască drum cu convoiul lor.

Zâmbea când se întoarse la jeepul lui. Shapira se aşeză în spate cu caporalul lui Hughes. Caporalul îi puse un pistol la tâmplă.

— Mai bine mai târziu decât niciodată, fir-ar al dracului! zise Hughes. Aşa am spus întotdeauna!

Qiryat HaGefen

Netanel înotă, de patru ori spre epavă. Acum se lăsă pe genunchi în nisipul moale şi scuipă apa sărată din plămâni, pregătindu-se pentru încă un drum.

De data aceasta nu mai avea putere. Dar se va duce oricum.

Se aruncă în valuri. Cineva îl apucă de braţ.

— Ce faci? Eşti epuizat! Întoarce-te!

Netanel doborî omul cu un pumn. Plonjă în următorul val şi se pierdu în beznă.

Asher se uită după el. Nebun. Omul era mai mult decât epuizat.

O luă după el.

Mai erau încă oameni în apă, chiar prea mulţi. Se aruncă cu capul sub val şi simţi cum îl trage curentul spre epavă. Netanel se afla deja la cincizeci de yarzi mai departe. O femeie se zbătea să susţină un băieţel. Netanel îi apucă şi încercă să-i tragă înapoi pe plajă. Femeia intrase în panică şi începuse să se zbată.

Când veni Asher, apucă băiatul care era deja fără cunoştinţă, ridicându-l de braţul stâng. După aproape un sfert de oră nu reuşiseră să învingă curentul, iar Netanel rămăsese în urmă.

Asher văzu capătul unei funii la suprafaţa apei. O apucă. Cei de pe plajă observară gestul lui şi începură să tragă imediat. De îndată ce ajunse în ape puţin adânci, bărbaţii alergară prin valuri

şi îi luară copilul din braţe.

Asher îşi înfăşură funia de umăr şi înotă îndărăt.

Curentul îi purtase pe Netanel şi pe femeie înapoi, către recif. Tot ce putea face Netanel acum era să-şi ţină capul deasupra valurilor. Încă câteva minute şi se vor îneca amândoi.

— O iau eu! strigă Asher. Apucă-te de funie!

Netanel o înfăşură în jurul taliei, epuizat.

— Ţine-te bine! îi strigă Asher.

Se menţinea la suprafaţă, aşteptând să-i zărească cei de pe ţărm şi să-i tragă la mal.

Şoseaua Haifa–Acra

Hughes se ridică în picioare în jeep şi arătă cu degetul spre bărbatul cu tichie de lână.

— Ia-ţi afurisitele astea de animale de pe afurisitul acesta de drum chiar acum!

Omul dădu din mâini şi-i răspunse în ebraică.

— Ce spune?

— Că Dumnezeu în marea lui înţelepciune a creat oile înaintea maşinilor, îi traduse Shapira.

Hughes pufni şi se dădu jos din jeep. Erau cel puţin vreo două sute de oi în jurul maşinii. Se făcuse miezul nopţii.

— Dumnezeu în marea lui înţelepciune a creat, de asemenea, mitraliere şi asta este exact ce am să folosesc împotriva afurisitelor ăstora de oi dacă nu le ia mai repede de pe drum.

Shapira traduse aproximativ ce spusese căpitanul Hughes păstorului. Omul clipi la lumina farurilor.

— Comunică-i că n-are decât din partea mea! îi zise omul lui Shapira. După cum ştii prea bine, fiindcă a fost ideea ta, le-am furat de la un arab. Aşa că n-o să mă supăr dacă englezul le măcelăreşte pe toate şi le pune la grătar. Sunt convins că stăpânul lor arab va vărsa lacrimi amare.

— Zice să le împuşti! îi spuse Shapira lui Hughes.

Hughes se întoarse spre şoferul camionului din spatele lui.

— Hai, porneşte! zbieră el. Treci direct printre ele!

* * *

Asher auzi de pe plajă apropierea convoiului şi văzu farurile proiectate pe cer pe după dealuri.

— Grăbiţi-vă! îi strigă el lui Ben Carmel. Vin! Grăbiţi-vă!

Cărară bărbatul leşinat în sus pe plajă şi-l aşezară în cel mai apropiat camion.

— Dă-i drumul! strigă Asher.

Alerga printre camioane şi taxiuri, lovind cu piciorul în uşi şi zbierând la şoferi.

— Au venit englezii! Daţi-i drumul!

Când sosi Hughes, îi ordonă caporalului să aprindă reflectorul montat în spatele jeepului şi să-l îndrepte spre plajă.

— Fir-ar al dracului! murmură el.

Se vedeau mii de urme în nisip. Bărbaţi şi femei rămăseseră în apă, ajutând supravieţuitorii să ajungă la mal sau formau lanţuri umane şi încercau să-i tragă pe cei care nu mai aveau putere să înoate.

Apărură capete la lumina reflectorului, plutind pe valurile cenuşii. Silueta neagră a vasului *Eretz Israel* scrâşnea pe recif.

Hughes se întoarse spre caporal.

— Spune-i lui Sharp să-şi aşeze plutonul dea lungul şoselei şi să oprească pe oricine ar încerca să fugă de pe plajă. Pe urmă, adu-i pe Alderson şi Finch şi anunţă-i să se pregătească să-şi ude cizmele.

— Ce-o să faci?

— Nu sunt un afurisit de animal, Shapira. Acolo sunt oameni gata să se înece.

— Este vina ta! zise Shapira. Au supravieţuit naziştilor ca să moară la o sută de yarzi de Palestina.

— Ba nu, sergent, nu este vina mea! spuse Hughes. Poate că este vina afurisitului de Bevin sau a afurisitului de Ben-Gurion, dar în nici un caz a mea. Este clar?

Dracu’ să-i ia pe toţi! – se gândi el. Ce *încurcătură* afurisită!

Dracu’ să-i ia pe toţi!

67

Ierusalim

Pe Sarah o apucă tremuratul şi îşi băgă degetele în mânecile

jachetei de lână. Afară, lângă Poarta Damascului, un vânt rece flutura hainele arabilor care se îngrămădeau în jurul autobuzelor. Evrei micuţi se întorceau de la şcoală, în pantaloni lungi de ski şi căciuli de lână, râzând şi chicotind, cu obrajii roşii de frig.

Se uită la ceas. Bărbatul întârziase. Chelnerul îi turnă cafea. Duse la gură ceaşca micuţă şi îşi încălzi nasul şi obrajii la aburi.

— Mii de scuze – zise el în arabă. Am avut de rezolvat nişte afaceri.

Sarah ridică din umeri şi-i făcu semn să se aşeze. Îi plăcea mereu să întârzie, ca să-i demonstreze că era stăpân pe situaţie. Probabil că-i venea greu să trateze cu o femeie, se gândi ea.

Îi spusese că-l cheamă Ishmael. Avea păr scurt, ondulat, spicat cu fire albe şi o mustaţă stil Chaplin, purtată adesea de arabii cu pretenţie de domni. Hainele erau bine croite, deşi de un gust execrabil, iar cravatele sale erau făcute toate din mătase brodată în culori ţipătoare.

Ceilalţi, de până atunci, se străduiseră să nu atragă atenţia, dar Ishmael era cel mai împopoţonat individ din cafenea, dacă nu din tot cartierul Porţii Damascului. Se pare că dorea ca ceilalţi arabi să creadă că era amanta lui. Oricum, nu-i trecuse nimănui prin minte că era membră *Shai*, serviciul de spionaj al organizaţiei Haganah.

Afară începuse să se întunece. Strigătele muezinilor de pe minarete care chemau credincioşii la rugăciunea de seară răsunau în tot oraşul. Cuvintele se topeau în vuietul vântului de decembrie.

După ce chelnerul le aduse cafeaua, Ishmael îşi aprinse o ţigară şi se aplecă peste masă zâmbind. Când surâse, îşi dezveli un dinte de aur. Se poartă, într-adevăr, de parcă ar fi o întâlnire între îndrăgostiţi, se gândi ea.

— Ai adus banii? – o întrebă el.

— Doar ţi-am mai spus, Ishmael. N-o să vezi nici un ban până nu ne furnizezi o informaţie valoroasă. Doar n-o să te plătim ca să stai aici şi să-ţi bei cafeaua.

— De unde să ştiu dacă pot să am sau nu încredere în tine? zise el.

Era o pretenţie uimitoare pentru un trădător, dar, cu toate acestea îi răspunse:

— Ce-ar fi viaţa fără încredere?

Bărbatul rânji şi-i privi insolent sânii. Apoi, i se adresă în

engleză.

— De ce nu vrei să mergem undeva să facem dragoste? îi şopti el.

Tipic pentru un arab orăşean, se gândi ea. Cred că dacă folosesc asemenea cuvinte este o dovadă de emancipare. Îl privi fix, dar nu-i răspunse.

— Este un hotel chiar după colţ, continuă el.

— Bine. Du-te tu mai întâi. Ne întâlnim acolo.

Sorbi din cafea.

— Dacă nu ajung într-o jumătate de oră, poţi să începi şi fără mine.

Bărbatul râse copios. Scotea nişte sunete adânci, care-i veneau din piept, ca bolborositul narghilelei.

Acum, după ce l-am pus la punct, sper că o să putem trece la treabă, se gândi Sarah.

— De-aproape o lună ne-am întâlnit aici în fiecare săptămână. Dar nu mi-ai spus încă nimic folositor.

— Ţi-am spus că o să mai dureze.

— Este o tranzacţie simplă, Ishmael. Tu eşti vânzătorul, iar eu cumpărătorul. Nu-ţi dau nici un ban până nu-mi oferi ceva folositor.

Ishmael se aplecă înainte, ţinându-şi ţigara între buze. Se vedea cât de colo că voia să-i spună un secret.

— Unul din autobuzele voastre va fi atacat. Sarah ridică din sprâncene.

— Care anume?

— *Egged*-ul de dimineaţă dinspre Tel Aviv. Intenţionează să ucidă toţi pasagerii, să-i prade şi să dea foc maşinii.

— Când?

— Peste două zile. Ambuscada va fi la Bab el-Wad.

— Câţi oameni? Ce fel de arme?

Ishmael îşi îndreptă ţigara şi tutunul trosni ca lemnul de foc.

— În jur de doisprezece, – zise el –, nu vă îngrijoraţi în privinţa armelor. Probabil că or să se răneascâ mai mult pe ei înşişi.

— Cum ai obţinut aceste informaţii, Ishmael?

Bărbatul se posomorî.

— Voiai ceva folositor. Ţi-am dat. Acum plăteşte-mă!

Sarah clătină din cap.

— Dacă autobuzul va fi atacat, te vom plăti. Dar nu-ţi dau bani pentru o poveste care ar putea foarte bine să fie inventată.

— Crezi că aş putea face aşa ceva?
— Sunt sigură.
Ridică din umeri.
— Ce aveţi de gând?
— Să luăm măsuri de precauţie.
Îşi stinse ţigara şi vorbi din nou în arabă. Ochii lui o priveau plini de admiraţie.
— Poate că nu vreau să fiu plătit în bani.
— Este tot ce-ţi oferim.
— Păcat!
Se uită la ceas. Era scump, observă ea. Un Rolex american.
— Trebuie să plec.
— La rugăciunea de seară, cumva?
Zâmbi, dar ochii lui erau reci. Probabil că nu-i convenea, se gândi ea. Nu-i convenea să trateze cu o femeie şi să fie şi refuzat pe deasupra.
Îl privi cum se îndepărta. Informaţia pe care i-o dăduse era foarte importantă, dar şi motivaţia lui era la fel de importantă. Oare ce-l determinase pe Ishmael să colaboreze cu Haganah?
Unii arabi deveneau informatori ca să câştige bani uşor. Effendi din oraş erau altfel. Se nărăviseră cu viaţa luxoasă şi plină de plăceri, iar loialitatea lor fusese umbrită de interese personale.
Alţii tratau trădarea ca pe un joc, de parcă rezultatul conflictului dintre propriul lor popor şi evrei ar fi fost cu totul altceva decât rezultatul propriei lor perfidii. Lăcomia îi robea şi-i împiedica să privească în perspectivă.
Alţii foloseau organizaţia evreiască drept mijloc de răzbunare. Mai bine să-mi omoare Haganah duşmanul, decât s-o fac eu şi să-mi oblig familia să suporte consecinţele.
Se întreba din care categorie făcea parte Ishmael.
Într-un colţ, un arab în anteriu alb, murdar, răsucea mătăniile între degete, rostindu-şi rugăciunile. Îl chema Levi BarAyal; şi era agent *Shai*, la fel ca ea. Sarah îi făcu semn. Atunci se ridică şi-l urmă pe Ishmael prin mulţime, trecând de Poarta Damascului.

Haifa

Vechiul Fiat îşi croi drum pe pantele Muntelui Carmel, pe lângă blocurile şi casele în stil arăbesc, lăsând în urmă străzile

cartierului Hadar. Asher parcă Fiat-ul lângă o pensiune ascunsă după un pâlc de pini înalţi. Se dădu jos din maşină şi intră înăuntru.

Proprietarul, pe nume Levitski, îl duse într-o cameră, la al doilea etaj. Netanel stătea pe un scaun, la fereastră şi se uita la portul învăluit în ceaţă. Vântul zguduia ferestrele şi sufla sălbatic.

— *Shalom,* zise Asher şi-i întinse mâna. Mă numesc Asher Ben-Zion. Fac parte din Haganah.

Netanel se uită la vizitatorul său, dar nu dădu nici un semn că l-ar fi recunoscut după noaptea trecută.

— *Shalom*.

Asher se trânti pe un scaun. Avea cearcăne sub ochi.

— Iartă-mi înfăţişarea. N-am dormit de patruzeci şi opt de ore. Am avut multe de aranjat.

Netanel încuviinţă din cap, dar nu zise nimic.

— Cum te numeşti? îl întrebă Asher.

— Rosenberg. Netanel Rosenberg.

— Îţi aminteşti ce s-a întâmplat noaptea trecută, Rosenberg?

— Îmi amintesc că m-am udat foarte rău.

— Ai salvat cel puţin douăzeci de oameni.

Îl studie pe Rosenberg mai atent. Cicatricea de pe partea dreaptă a feţei se vindecase prost şi îi ţinea pleoapa pe jumătate închisă. Buza îi fusese sfâşiată în două locuri şi îi trăgea colţurile gurii în jos, într-un rânjet permanent. Seamănă mai mult cu un pungaş decât cu un erou, se gândi Asher.

Câţi ani o avea? – se întrebă el. Părul îi era plin de fire albe şi pielea, îi stătea întinsă peste oasele feţei. În jur de patruzeci.

Levitski îi dăduse haine curate, dar cămaşa era prea mică pentru el şi mâneca nu-i acoperea tatuajul albastru de pe încheietura braţului. Îşi mişcă încontinuu mâinile, remarcă Asher. Parcă n-aveau astâmpăr. Dar cel mai ciudat lucru erau ochii lui. Opaci, lipsiţi de viaţă, ca cei ai peştilor morţi, înşiraţi în piaţă pe tarabe.

— Eşti deosebit de curajos, zise Asher.

— Asta crezi?

Asher clătină din cap.

— Da, aceasta a fost prima impresie.

— Şi acum?

— Acum mă întreb dacă nu sperai cumva să te îneci.

Netanel îşi dezdoi degetele cu un mare efort de voinţă.

Deodată, Asher îşi dădu seama că omul îl asculta cu atenţie.

— Câţi aţi salvat noaptea trecută?

— Din cei cinci sute patruzeci şi şase de oameni la bord, estimăm că au reuşit să ajungă la ţărm mai mult de trei sute. Restul, fie s-au înecat, fie au fost pescuiţi de englezi azi-dimineaţă.

— Aţi reuşit să ascundeţi restul supravieţuitorilor?

Asher clătină din cap.

— Din păcate, nu. Britanicii au luat cel puţin o sută. Fie de pe plajă, fie din sat sau din blocajul de pe şosea. Restul sunt împrăştiaţi pe coasta de nord, aici, în Haifa, în Acra sau în kibuţurile îndepărtate. Numai în această pensiune sunt opt din camarazii tăi.

— Deci, numai două sute.

Asher tresări jenat de nota de reproş din glasul interlocutorului său.

— În circumstanţele actuale este mai mult decât am îndrăznit să sperăm. Încă două sute de evrei în Palestina, care altfel ar fi putrezit în lagărele DP din Europa. Europa nu mai vrea refugiaţi evrei. Noi, da.

— Chiar crezi că britanicii or să ne lase să avem propriul nostru stat evreiesc aici?

— Nu, nu cred că vor să facă asta, dar îi vom obliga.

— Veţi folosi forţa împotriva lor?

— Vom folosi orice mijloace necesare. Acesta este Pământul Făgăduinţei, promis de Dumnezeu pe vremea faraonilor şi de Balfour în 1917. Închipuieşte-ţi! Avem atât cuvântul lui Yehova, cât şi al britanicilor! Palestina ne-a fost promisă de două ori.

— Atunci de ce ne opresc acum să venim? Noaptea trecută au tras în noi. Am văzut doi oameni zăcând pe punte, răpuşi de gloanţele britanice. Credeam că englezii erau de partea noastră! Credeam că doar germanii vor să ne ucidă!

— Asta este politica.

— Totul este politică. Hitler şi Streicher au fost tot politică. Şi gazarea copiilor este tot politică.

Asher ridică din umeri.

— Britanicii vor petrolul arab, se tem de expansiunea ruşilor şi vor să menţină aici bazele lor aeriene. Aşa că, deşi le pare rău pentru noi şi varsă găleţi de lacrimi la procesele de la Nürnberg, au hotărât să-i curteze pe arabi. În ceea ce-i priveşte pe englezi,

Netanel, trebuie să înveţi că ei nu cunosc decât două poziţii politice. Fie te obligă să-i lingi în fund, fie îngenunchează şi te ling ei pe tine.

— Şi voi ce-aţi făcut până acum?

— Când Ernest Bevin, ministrul lor de externe, a redus imigrarea la o mie cinci sute de evrei pe lună, Consiliul nostru Naţional a declarat o grevă de protest de o zi. A avut efectul unei înţepături de ţânţar pe crupa unei cămile.

— Şi?

— Şi, Consiliul a hotărât că este timpul să luptăm. Când au izbucnit revoltele arabilor din 1936, Organizaţia Haganah a fost folosită doar pentru apărare. Şi iată ce s-a întâmplat. Britanicii au cedat în favoarea arabilor. Unul dintre noi va cuceri Palestina. Eu unul aş prefera să mănânc un munte de excremente de cămilă decât să trăiesc sub stăpânire arabă. Aşa că va trebui să câştigăm. Nu avem unde să ne ducem.

— Ne trebuiau oameni ca tine în Germania acum doisprezece ani!

— Ceea ce s-a întâmplat în Germania acum doisprezece ani a creat oameni ca mine.

Băgă mâna în buzunarul hainei şi scoase un plic.

— Este pentru tine.

— Ce-ai acolo?

— Acte de identitate... Acum eşti un om liber, Netanel Rosenberg. Ce ai de gând să faci cu noua ta libertate?

Netanel se aplecă şi, deodată, ochii săi îşi recăpătară strălucirea.

— Am venit pentru un singur motiv în Palestina. Vreau să dau o mână de ajutor la construirea unei patrii, unei ţări în care evreii să se afle în siguranţă. Un loc unde să ştie că nu-şi vor pierde averile, căminul, copiii, soţia, părinţii, familia şi viaţa doar pentru că este evreu. Evenimentele prin care am trecut eu nu trebuie să se mai repete. Nu vreau libertate – vreau să mă leg de cauza voastră. De fapt, de cauza noastră.

Asher se gândi.

— Nu este uşor, Rosenberg. Ca armată, nu avem grade şi oficial nu existăm. Avem puţine arme. Şi dacă eşti prins înarmat, britanicii te aruncă în închisoarea de la Acra pe cel puţin cinci ani. În clipa de faţă nu avem decât speranţe şi vise.

— După trei ani la Auschwitz, este raiul pe pământ.

— Câţi ani ai?

Netanel se opri să se gândească.

— M-am născut în 1916.

Doamne Sfinte! – se gândi Asher. Nici treizeci de ani! Destul de tânăr ca să lupte alături în Palmack.

— Fără familie?

Netanel îşi aminti pentru un moment de mama şi tatăl său. Nu avusese timp să-i jelească. La un moment dat, îi trecu prin minte imaginea lui Marie, dar o alungă.

— Fără.

Asher se ridică.

— Bun. Pregăteşte-te să pleci de aici peste zece minute după ce ţi se va da de ştire. De acum înainte faci parte din Haganah. Noi suntem familia ta.

Se duse la uşă, ezitând.

— Ştii, într-un fel, îmi pare rău. Avem nevoie de câţi mai mulţi oameni ca tine. Dar nu mi se pare cinstit. Vii dintr-un război şi dai de altul.

Netanel clătină din cap.

— Nu, nu este un război nou. Este acelaşi. A început de mult şi este timpul să se termine odată!

Ierusalim

Apartamentul lui Sarah se afla în Rehavia, în mijlocul cartierului Sion, la câteva sute de yarzi de Agenţia Evreiască. Un pâlc de pini creşteau lângă fereastra ei şi când gătea în bucătărie, auzea crengile trosnind şi foşnind în bătaia vântului.

Era a şaptea noapte de *Hanukkah*, care marca revolta încununată de succes a macabeilor din 167 î. d. Ch. Un sfeşnic cu opt braţe stătea în mijlocul mesei din sufragerie. Şapte din lumânările sale erau aprinse. La ferestrele apartamentelor de vizavi vedeai luminile altor sfeşnice, la fel ca ale ei. De pe coridor venea miros de *latkes* prăjite, prăjituri de cartofi fripte în tigaie.

Se auzi o bătaie în uşă. Se uită la ceas. Ora nouă.

— Cine este? – strigă ea.

— Levi.

Deschise uşa. Lavi Bar-Ayal se dezbrăcase de hainele arăbeşti şi de turban, – o precauţie înţeleaptă în Rehavia, se gândi Sarah, – iar acum purta o jachetă lungă până la genunchi şi un fular. Se

strecura pe lângă ea şi se aşează la masă.

— Este frig, zise el.

— Este iarnă. Ai aflat ceva? îl întrebă ea.

Îi făcu semn că da.

— După ce s-a despărţit de tine, a luat un taxi de la Poarta Damasc până la o casă din Katamon. A stat acolo câteva ore. Am întreprins câteva cercetări. Proprietara este o femeie. O austriacă. Vecinii spun că este prostituată. Poate că sunt doar invidioşi, nu-mi dau seama.

— Deci acum ştim pe ce îşi cheltuieşte banii.

Levi ridică din umeri.

— S-ar putea. După aceea, a luat alt taxi şi s-a întors în Oraşul Vechi. A intrat într-o mică fabrică de ulei de măsline. Începând de acum, lucrurile au devenit foarte interesante.

— O fabrică de ulei de măsline?

— M-am interesat la cafeneaua din vecinătate. Nu te îngrijora, am fost discret. Proprietarul avea nevoie doar să fie încurajat. Mi-a povestit despre toţi de pe stradă.

— Ce ţi-a spus despre Ishmael?

— Crede că este un…

Levi se opri.

— Mi-a dat de înţeles că practică sexul pe căi nenaturale. Se pare, de asemenea, că fabrica de ulei este o afacere de familie. Este deţinută de clanul Hass'an din Rab'allah, un mic sat, cam la douăzeci de mile de Ierusalim.

Sarah se înroşi la faţă.

— Da, ştiu.

— Pe prietenul nostru îl cheamă Majid, Majid Hass'an. Se pare că el este cu banii, iar fratele lui cu munca.

— Cum îl cheamă pe fratele lui?

Levi se arătă uimit de întrebare. Se încruntă, încercând să-şi amintească.

— Rishou. Cred. Rishou Hass'an. De ce? Este important?

Sarah stătea în pat, cu mâinile sub cap şi privea stelele clipind printre ramurile pinilor de la fereastră. Răceala cearşafurilor şi singurătatea patului o deprimau. Se întrebă ce făcea, oare, Asher în noaptea aceasta. După atâţia ani, reuşise aproape să se convingă pe sine că-l iubea.

Şi acum, deodată, apăruse din nou numele acesta!

Rishou!

Nu-l mai văzuse din noaptea ambuscadei. Şi nu mai auzise nimic de el până acum. Rămăsese ca o icoană în amintirea ei. Un secret luminos şi strălucitor pe care-l idolatriza în fanteziile ei.

Dacă închidea ochii acum, putea simţi mirosul merilor şi vântul deşertului, putea simţi aroma pielii lui, un amestec ciudat de nucşoară şi tutun de calitate. Parcă vedea cum o privea cu ochii lui adânci care o săgetau până-n adâncul sufletului. În ultima vreme, tânjise după aceste clipe mai mult ca oricând. În adolescenţă, fusese posedată de un diavol care o îndemnase să accepte orice risc. Îndrăznise să traverseze frontiera şi să atingă ce era interzis, tabu. O eliberase, aşa cum nu i se mai întâmplase niciodată!

Rishou!

Chipul, amintirea, numele lui erau legate inexorabil de tinereţea ei, cu sentimente mai puternice decât tot ce nutrise vreodată pentru semenii ei. Acum îi intrase în sânge. Da, bănuia că exact asta se întâmplase. Îi pătrunsese în sânge.

Simţi durerea ascuţită pentru fiinţa pe care o pierduse într-un fel şi rămase trează, în noapte, făcându-şi planuri.

68

Erau doar opt mese la Fink, dar aici se rostiseră mai multe zvonuri, minciuni şi trădări decât în toate hanurile din Ierusalim la un loc. De când fusese deschis, la începutul anilor treizeci, devenise aproape un club privat al comunităţii britanice de spionaj.

Azi, maiorul Ian Chisholm stătea la fereastră fumând. Dădea din cap ocazional, salutându-şi colegii care intrau sau ieşeau. David Rothschild, proprietarul, îl întâmpină personal. Îi aduse o halbă cu bere şi o farfurie cu şniţele.

În ciuda gradului său, Chisholm avea înfăţişarea solidă a celor din NCO, cu nasul turtit şi faţa brăzdată de cicatrice. Semăna cu un bătăuş. De fapt, îşi rupsese braţul la rugby, când era la şcoală şi cicatricele de pe faţă fuseseră provocate de cioburi de sticlă în timpul Blitzului.

Războiul îi priise lui Ian Chisholm. Fără Hitler n-ar fi înaintat prea repede în grad. Tatăl său fusese vânzător de legume şi fructe, aşa că nu avea originea nobilă necesară promovării. Dar originea nobilă nu oprea gloanţele sau schijele, aşa că, la

capitularea Germaniei, fiul vânzătorului de legume şi fructe se trezi maior.

Chisholm se uită la ceas. Târziu.

Majid intră peste câteva minute. Purta un costum în dungi, închis la culoare şi cravată roşie de mătase. Chisholm era cât pe ce să geamă cu voce tare. Pentru numele lui Dumnezeu, arăta ca un gangster.

— Bună, bătrâne, zise Majid. Îmi pare rău că am întârziat.

Se aşeză şi pocni din degete în direcţia lui Rothschild.

— O bere.

Chisholm îşi duse mâna la bărbie şi încercă să zâmbească. Cine dracu' se credea nenorocitul ăsta? Ura arabii, iar un arab cu accent englezesc şi aer de om şcolit era, după părerea lui, mai rău decât un negru sau un irlandez.

— Ce mai faci, domnule Hass'an? zise Chisholm, străduindu-se să fie cel puţin politicos, dacă nu binevoitor.

— Splendid. Pur şi simplu splendid.

— Mă bucur să aud asta.

Rothschild îi aduse berea lui Majid. Chisholm îşi ridică paharul şi exclamă:

— Noroc!

Uite ce trebuia să facă pentru rege şi pentru ţară! Auzise multe zvonuri nostime despre acest Majid. Se spunea că învârtea afaceri pe piaţa neagră; mai erau şi alte poveşti neplăcute despre el şi un ştab din diplomaţia britanică.

Totuşi, ordinele de sus sunau foarte clar: fraternizaţi cu arabii, hărţuiţii pe evrei. Hărţuiţii! Dacă guvernul ar lăsa armata să-şi vadă de treabă aşa cum trebuie, ar face mai mult decât să-i hărţuiască. Doar era teritoriu britanic şi, dacă nu se potoleau, ar fi trebuit să-i înveţe minte şi să le arate tăişul ascuţit al diplomaţiei coloniale. Cum era proverbul acela? Poţi face orice cu o baionetă, doar să stai pe ea nu. Totuşi, ordinele recomandau un tratament blând. Şi fraternizarea asta! Trebuia să-şi amintească mereu să fraternizeze.

— Ce ai pentru mine? – îl întrebă el pe Majid.

— Necazuri! şopti Majid.

— Unde?

— Pe şoseaua Baib el-Wad. Autobuzul Egged de dimineaţă dinspre Tel Aviv.

Chisholm dădu din cap.

— Când?
— Mâine-dimineaţă.
— Şi ce fel de atac este? Ambuscadă sau bombă?
— Ambuscadă.
— Bine, zise Chisholm.

În ceea cel privea, arabii puteau face orice, atâta timp cât soldaţii britanici nu eram răniţii şi nu se perturba procesul de guvernare. Majid era unul din cei câţiva informatori arabi care-l ţineau la curent. Era spre beneficiul ambelor părţi.

Armata trimitea o patrulă la Bab el-Wad în fiecare dimineaţă şi seară, ca să se asigure că nu se întrerupea traficul. Patrula de dimineaţă se va întoarce la Ierusalim până să ajungă autobuzul Egged la locul cu pricina. Arabii şi evreii n-aveau decât să se încaiere cât pofteau.

— Nu veţi trimite trupe să intervină? îl întrebă Majid.
— Să intervină în ce? spuse Chisholm şi îşi sorbi berea.
— Grozav! exclamă Majid.

Allah să mă ajute în supărarea mea! Îl mustra conştiinţa, dar ce-ar fi putut să facă? Era un arab loial, dar, în ziua de azi, sexul de calitate costă bani, nu glumă.

Deşertul Iudeii

Netanel se afla la mai puţin de cincizeci de yarzi depărtare când o văzură. Gazela îşi săltă capul şi o luă la fugă peste pietre, în albia uscată a râului.

Yaakov Landauer apăru lângă umărul drept al lui Netanel.

— Nu-i rău deloc pentru un începător.
— Dar ce credeai? Doar sunt animale sălbatice.
— Un bun palmacnik ar fi apucat-o de coadă şi ar fi gătit-o la prânz.

Yaakov îşi scoase pălăria kaki şi îşi şterse sudoarea de pe frunte, dezgolindu-şi părul castaniu, înspicat cu fire albe. Se ridică.

Câţi ani o avea? se întrebă Netanel. Cincizeci şi cinci? Şaizeci? Oricum, mai bătrân decât tata când a murit. Şi uită-te la el! Nici urmă de blândeţe. Dur şi neclintit ca trunchiul unui măslin.

Restul grupului se îndrepta către ei.

— Şi acum, vom mărşălui! strigă Yaakov. Când vom ajunge pe stânci, acolo, o să vedem cât de bine aţi învăţat să vă căţăraţi!

Netanel ajunsese la kibuţul Kfar Herzl cu o săptămână înainte. Călătorise cu patrusprezece camarazi, zece bărbaţi şi patru femei. Majoritatea erau ca şi el, veterani ai lagărelor de concentrare, care reuşiseră să scape de englezi. Noile lor acte de identitate arătau că erau muncitori agricoli. La controalele de pe drum, şoferul spusese autorităţilor britanice că se duceau la kibuţ să ajute la strângerea recoltei. Soldaţii îi lăsaseră să treacă.

Cei mai mulţi erau polonezi, doi unguri şi un german ca şi el. Conversau între ei în idiş, dar, de îndată ce ajunseră la kibuţ, fură îndemnaţi să vorbească în ebraică, o limbă care până atunci nu fusese folosită decât în scris, la fel ca şi latina; o limbă a scripturilor.

Era noapte când sosiseră. Netanel fu dus într-o pivniţă de vin, sub sufrageria comună, şi luat la întrebări în semiîntuneric de trei oameni, ale căror feţe nu le putea vedea. Află mai târziu că unul dintre ei era Yaakov Landauer, comandantul Haganah al kibuţului.

În faţa lui, pe masă se afla o Biblie veche şi un pistol Beretta. Cu o mână pe scriptură şi cu alta pe metalul rece al armei, cei trei bărbaţi invocară ceea ce se cheamă conştiinţa supremă a sionismului şi-l invitară să jure credinţă Organizaţiei Haganah.

Patruzeci şi trei de mii de evrei palestinieni luptaseră alături de forţele britanice în timpul celui de-al doilea război mondial împotriva germanilor. Doriseră, de asemenea, să fie instruiţi în arta militară, iar manualele de studiu fuseseră furate din barăcile armatei britanice de pe tot cuprinsul Orientului Mijlociu. Acum, aceste manuale reveniseră Organizaţiei Haganah.

Netanel şi ceilalţi recruţi fură instruiţi aşa cum trebuie. În timp ce kibuţnicii erau pe câmp, Yaakov Landauer îi aduna pe cei mai noi soldaţi în sufrageria comună din Kfar Herzl şi le predă primele noţiuni de luptă.

Le aduseseră arme din ascunzătoarea kibuţului, – kibuţnicii îi spuneau *slik* –, care se afla sub un planşeu de beton, în coteţul găinilor. Li se arătă cum se demontează şi se asamblează la loc revolverele, pistoalele, puştile, mitralierele Sten şi chiar şi puştile-mitralieră Hotchkiss.

Fură învăţaţi judo.

Fură învăţaţi să acorde primul ajutor.

Fură învăţaţi cum să se descurce în munca de spionaj.

Fură învăţaţi cum erau tehnicile de interogatoriu. Unele metode, se gândi Netanel, ar fi fost foarte apreciate la Auschwitz.

Fură învăţaţi să semnalizeze şi să interpreteze hărţile.

Fură învăţaţi cum să supravieţuiască.

Nu prea le rămânea timp să mănânce, ca să nu mai vorbim de somn.

Apoi, fură duşi în deşert.

— Primul lucru pe care trebuie să-l deprindeţi – îi anunţă Yaakov – este cum să săriţi dintr-un camion în mişcare.

Siguranţa era de-o importanţă extremă. Ca parte a instruirii lor de bază, recruţii Haganah fură duşi în deşert târziu după-amiaza şi li se spuse să sară din spatele autovehiculului în mers. Bineînţeles, camionul nu va încetini. Apoi, li se ceru să găsească punctul de întâlnire folosind metodele de orientare pe timp de noapte pe care le învăţaseră la lecţiile teoretice. În afară de grija permanentă pe care o aveau de a nu fi descoperiţi de patrulele britanice, instruirea presupunea o testare rapidă şi primejdioasă a priceperii şi abilităţii noului recrut.

Dar acesta era doar începutul.

Învăţară să mărşăluiască pe timp de noapte.

Învăţară să patruleze fără busolă sau lumină.

Învăţară să prindă – mai întâi animale şi apoi oameni.

Învăţară să se caţere pe stânci.

Învăţară cum să arunce grenade, folosind portocale umplute cu cartofi.

Şi când se termină, mărşăluiră din nou.

Epuizare, foame, sete. Era o nouă experienţă pentru fiecare din supravieţuitorii lagărelor de concentrare. Dar cel mai bine se descurcau tinerii recruţi *sabra*. Aveau trupuri suple şi vânjoase, obişnuite cu dificultăţile deşertului. O nouă rasă de evrei, se gândi Netanel. Duri, aroganţi, atletici. Dacă ar avea ten deschis şi păr blond, ar fi arienii pe care-i visase Hitler.

Luna se ridică deasupra deşertului, uriaşă, cu craterele şi mările sale conturate foarte clar. Nu mai văzuse o asemenea lună până acum. Cel puţin, nu în Ravenswald. Dar nu-i dăduse importanţă. Însă, aici în pustietate, unde strămoşii lui dormiseră, probabil, odată în corturi din piei de animale, se simţea din nou în armonie cu ritmul lumii naturale, de parcă s-ar fi întors în timp,

într-un Eden sterp, scăldat de soare, într-un moment al istoriei când nu apăsa asupra lui păcatul crimei, când sângele lui Amos Mandelbaum nu i se lipise de degete, pentru că evenimentele nu avuseseră încă loc.

Somn adânc şi întunecat. Amos Mandelbaum stătea în spatele tejghelei, la casa de amanet.

— Ce mi-ai adus azi? îl întrebă el.

Netanel împinse înainte o roabă. În roabă era o fetiţă cu o bâtă în mână.

— Ţi-aş oferi mai mult dacă ai avea şi perechea, zise Mandelbaum.

Uşa se deschise brusc şi intră Mendelssohn. Arăta cu degetul spre Netanel.

— Ne-ai minţit! Eşti un nazist!

— Nu, zise Netanel, nu înţelegi.

— Eşti un ucigaş nazist!

— Nu!…

— Hai, în picioare! tună Yaakov, scuturându-l de umăr. Te-ai odihnit destul. Acum vom mărşălui din nou. Dacă vreţi să fiţi palmaciniki, trebuie să daţi dovadă că sunteţi în stare!

Netanel se clătină pe picioare în beznă.

Acum rămăseseră doar şase din grupul iniţial, plus patru *sabras*. Restul fuseseră terminaţi de marşurile nesfârşite şi de lipsa de somn. Dar pe mine n-o să mă doboare, se gândi Netanel. Mai bine să mor decât să nu trec acest test.

Urmă silueta lui Yaakov Landauer în jos, pe poteca stâncoasă. Rucsacul şi puşca Sten îi rodeau umărul prin jerseul negru. Amos Mandelbaum, însoţitorul său tăcut, mergea lângă el.

Douăsprezece zile.

Douăsprezece zile de nesomn, de foame şi apă cât să le ajungă. Toţi muşchii din trupul lui urlau de oboseală. Braţele şi picioarele erau sfâşiate de stâncile şi buruienile deşertului. Tălpile îi sângerau de la marşurile nesfârşite. Era ameţit de oboseală şi sete.

Dar reuşise. Meritase s-o facă. Antrenamentul se terminase. Acum devenise un Dalmacinik.

Yaakov Laudauer se aşează pe vine lângă el şi-i dădu o puşcă. Făcu semn spre conserva de tablă care fusese pusă pe o ridicătură la o sută de yarzi depărtare.

— O singură împuşcătură – zise el. Nu ne putem permite să risipim mai multă, muniţie. Este cadoul tău de absolvire.

Erau într-o vale; pereţii înalţi care-i înconjurau vor amortiza zgomotul. Un şacal patrula pe culme ca o santinelă pe parapet, căutându-şi prada.

Netanel luă puşca şi ţinti.

Dăduse greş.

Yaakov zâmbi şi-l bătu pe umăr.

— Nu te îngrijora, noi avem nevoie de soldaţi, nu de trăgători de elită. La noapte ne întoarcem la kibuţ. O să vă odihniţi câteva zile. Pe urmă, o pornim din nou.

Netanel se uită pe culme. Şacalul dispăruse. Nu găsise nici o pradă uşoară pe aici, se gândi Netanel.

Da, nu mai găsise.

69

Bab el-Wad

Izzat se aşează pe vine, cu vechiul Mauser pe genunchi. Se uită la şoseaua care şerpuia printre dealuri, către Ierusalim. Valea n-ar fi putut să fie mai perfectă. Parcă Allah însuşi ar fi creat-o special ca să le permită să-i atace special pe evrei. De fapt, hotărî el, probabil că acesta fusese motivul. Chiar înainte de vremurile acestea prevăzuse că va veni un moment când evreii vor încerca să le răpească pământurile.

Perfect. Un ascunziş perfect în spatele rocilor, de unde puteau ţinti direct în defileu; o capcană perfectă între brazii înalţi; fără putinţă de scăpare.

Se uită la ceasul masiv de la mână pe care-l purta sub mâneca largă a hainelor arăbeşti. Mai aveau puţin de aşteptat.

Ierusalim

Autobuzul albastru-argintiu al Companiei Evreieşti Egged se pregătea să plece din staţie, când un sergent evreu de poliţie se urcă, vorbi grăbit cu şoferul şi le ordonă tuturor să coboare. Jumătate din pasageri erau femei, plus vreo doisprezece copii. Se strecurară pe uşă fără să protesteze.

Locurile lor fură ocupate repede de două duzini de membri ai Poliţiei Evreieşti, îmbrăcaţi în haine civile. Fiecare din ei era membru Haganah şi avea arma lui. Deoarece poliţiştii erau singurii autorizaţi să poarte arme, nu se fereau să-şi ascundă puştile, mitralierele Sten şi pistoalele Beretta de 9 mm.

De îndată ce ei se urcară în autobuz, şoferul porni motorul şi porniră spre Tel Aviv, în drum spre Bab el-Wad.

Bab el-Wad

Izzat zâmbi. Va fi uşor.

Aştepta. Oamenii săi primiseră ordin să nu deschidă focul până când nu le va da semnalul.

Dar unul din Luptători deveni nerăbdător. Văzu un nor de fum şi auzi un Poc! amplificat de pereţii defileului. Idioţii! se gândi Izzat. Deschiseseră focul prea devreme. Parbrizul strălucitor al autobuzului se făcu ţăndări. Gloanţele străpunseră laturile metalice ale autobuzului din ambele părţi ale defileului.

Izzat începu şi el să tragă. Autobuzul părăsi şoseaua şi se opri.

Uşor.

— *Allahu Akbar*! strigă Izzat şi descărcă puşca în aer, descărcând-o în jos, în vale.

Se întâmplase ceva rău.

Izzat se opri în loc. Propriul său instinct de conservare îl avertiza asupra primejdiei. Luptătorii săi Sfinţi trecură pe lângă el cu hainele fluturând, târându-se printre pini şi trăgând în timp ce fugeau.

Toate geamurile autobuzului se făcuseră ţăndări. Fiecare fereastră în parte. Bineînţeles, se gândi el, au fost sparte de gloanţele noastre.

Oare chiar aşa s-a întâmplat?

Chiar şi în cele mai vitejeşti momente n-ar fi pretins că vreunul din ei ar putea lovi o cămilă cu un pepene de la distanţă de trei yarzi.

Se întâmplase ceva rău.

O parte din geamuri fuseseră sparte din interior.

Deodată, apărură la ferestre ţevi de puşti. O capcană! îşi dădu el seama. Iar acum era prea târziu să se retragă.

Aerul şuiera ca un roi de albine furioase când cineva începu să tragă cu mitraliera. Puşti şi revolvere se alăturară vacarmului şi o

ploaie de gloanţe se înfipseră în pietrele de la picioarele lui, ridicându-le în aer. În jurul lui, Luptătorii strigau şi cădeau seceraţi.

Pentru numele lui Allah!

Se întoarse şi o luă la fugă, urmat de supravieţuitorii însângeraţi ai armatei Muftiului.

70

Ierusalim

Era în seara dinainte de Sabat, iar piaţa din jurul Porţii Damascului se umpluse de oameni: *hassidimi* cu pălării negre se rugau cu buclele-n vânt; arabi cu turbane negre se îndreptau spre moschee să răspundă chemării muezinului; călugăriţe cu capişoane albe se grăbeau la misa de seară.

Azi, Majid ajunse devreme. Asudase în ciuda burniţei care-i udase umerii şi reverele late ale costumului. Îşi tamponă faţa cu batista purpurie de mătase pe care şi-o scoase din buzunarul de la piept.

— Bună, Ishmael – zise Sarah. Felicitări.

— Şase răniţi, patru din ei din satul meu – îi şopti el în engleză. Alţi trei răniţi!

— Au fost înarmaţi, spre deosebire de femeile şi copiii care ar fi fost în autobuz dacă nu ne-ai fi prevenit.

— Nu trebuia să se fi întâmplat aşa!

Sarah scoase un mic pachet învelit în hârtie maro din buzunarul hainei sale.

— Vei constata că am fost foarte generoşi.

Majid smulse pachetul de pe masă de parcă ar fi fost o revistă pornografică.

— Nu trebuia să se fi întâmplat aşa.

Sarah ridică din umeri.

— Şi ce-ai fi vrut să se întâmple? Să fie violate femei şi să fie masacraţi copii?

— Eu sunt un bun arab. Patru bărbaţi erau din satul meu.

Îşi şterse fruntea şi se uită în jur, prin cafenea: Sarah îşi sorbi cafeaua.

— Nu ţi-ai numărat răsplata.

Majid aşează pachetul între genunchi şi îl deschise. Puse

conţinutul în buzunar. Părea mai calm.

— Sunt o mulţime de bani.

— O să primeşti şi mai mulţi dacă dai dovadă că meriţi.

Majid se aplecă spre ea.

— Nu ştiam că o să ucideţi atât de mulţi! Fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului dacă mint!

Am impresia că o să te ardă oricum, se gândi Sarah. Mă întreb dacă Rishou ştie ce faci? Mă îndoiesc.

— Dar ce îţi imaginai? Avem dreptul să ne apărăm.

— Aţi fi putut anula cursa.

— Atunci prietenii tăi ar fi atacat altul. Oamenii care au murit aveau arme. Se vor duce la Allah ca martiri. Gândeşte-te la nenorociţii pe care i-ai salvat. Femei şi copii nevinovaţi.

— Erau evrei – zise Majid.

Apoi, dându-şi seama ce spusese, îşi pironi privirile în podea.

— Ai grijă să ne dai informaţiile de care avem nevoie – îi spuse Sarah. O să avem grijă să fii răsplătit.

— Nu pot să te mai ajut. Asta este. Sunt un bun arab.

Superiorii ei din *Shai* se aşteptaseră la asta. Îi spuseseră ce să facă. Chiar şi aşa nu era o perspectivă plăcută. Dar ce mai rămăsese plăcut în Palestina?

— N-o să-ţi permit să procedezi aşa… Majid, zise ea.

Buza de sus i se umpluse de broboane de sudoare. I se dilataseră ochii şi i se citeau gândurile pe faţă.

— Târfă ce eşti! – zise el în arabă.

— Numele tău adevărat este Majid Hass’an. Satul tău de baştină este Rab’allah şi eşti proprietarul unei mici fabrici de ulei în cartierul musulman. Vezi, ştim tot despre tine. Poate tu te crezi un bun arab, dar mă întreb ce-o să zică Luptătorii Sfinţi când vor afla ce-ai făcut?

— Nu poţi…

Vocea ei deveni dură, ca de oţel.

— Nu fi atât de naiv! Ce-ţi imaginezi că se petrece aici, în Palestina? Luptăm pentru propriile noastre vieţi. În Europa ne-au ucis cu milioanele şi n-a mişcat nimeni nici un deget. Dacă pierdem Palestina n-avem unde să ne ducem. Este război, Majid. Am face orice pentru că nu ne permitem să pierdem!

Majid o privi mirat. Război? Între arabi şi evrei existaseră neînţelegeri de când se ştia. Era un fel de rivalitate tribală. Nu se gândise niciodată că se va ajunge la această situaţie. Dar fata

vorbea serios! Credea într-adevăr că evreii puteau câştiga; puteau să le ia Palestina! Gândul acesta îl făcu să i se întoarcă stomacul pe dos.

Îşi alungă gândul ca să poată reflecta mai adânc la ameninţarea care plana asupra lui. Cei din Haganah ştiau cine era şi se pregăteau să-l expună. Nu putea permite aşa ceva.

Şi, în afară de asta, avea nevoie de bani.

Oraşul Vechi

Compania de Ulei de Măsline Hass'an era situată într-o clădire cu două etaje, cu o cafenea într-o parte şi un comerciant de alamă într-alta. Era seară şi negustorul trăgea obloanele la magazinul său. Un vânzător ambulant sudanez prăjea alune pe trotuar.

O femeie acoperită din cap până-n picioare într-un abbayah negru din care i se vedeau doar ochii se opri să se uite pe fereastră. Trei bărbaţi munceau la presă, în camera întunecată din spate, cu feţele acoperite de sudoare. Femeia îi privi fără să fie văzută, apoi se îndepărtă, amestecându-se printre celelalte arăboaice de pe stradă.

Dar se deosebea de ele în toate privinţele.

Era evreică.

Sarah Landauer îl urmărea pe Rishou trudind la presă. Îşi scosese cămaşa şi purta doar o vestă albă. Sudoarea îi strălucea pe spate şi pe umeri. Se schimbase, se gândi ea. Băiatul din livada cu meri dispăruse. Acum devenise bărbat, cu piept lat şi barbă neagră. O cuprinse o senzaţie ciudată. Crezuse că, dacă o să-l vadă, se va linişti şi va reuşi să şi-l scoată din minte. Dar îşi dădu seama deodată că nu se schimbase nimic. Îl mai iubea încă.

Era periculos să stea aici. Trebuia să plece. Îşi satisfăcuse o toană prostească. Îşi promise în gând să nu se mai întoarcă niciodată.

Partea a treisprezecea
PALESTINA, 1946

71

Atlit

Şuieratul pânzei de cort în vânt, strigătele îndepărtate ale soldaţilor.

Marie se uită la sârma ghimpată. Parcă s-ar fi uitat la sârmă ghimpată de când se ştia; lagărul de la Auschwitz, nesfârşitele lagăre DP din Europa şi acum aici. Dar în loc de crivăţul câmpiei sileziene, bătea un vânt cald dinspre Mediterana cenuşie şi posomorâtă.

Ea nu părea atât de marcată ca ceilalţi; disperarea care se răspândise ca o molimă în lagărele DP nu o cuprinsese şi pe ea. Dar oricine o cunoscuse înainte n-ar fi recunoscut-o acum. Era mult mai slabă şi ridurile de pe faţă i se accentuaseră. Acum câteva luni fusese rasă în cap într-un lagăr din Austria, ca să nu se umple de păduchi, şi acum părul îi era încă scurt, ca la un băiat.

Durase aproape un an să ajungă în Palestina. Îşi găsise, în sfârşit, un loc la bordul navei *Theodor Herzl*, unul din vapoarele lui Mossad Aliyah Ret care străpungeau blocada, dar fusese interceptat de o fregată britanică în largul coastei Haifa. Aşa că se trezise din nou în spatele sârmei ghimpate.

Dar în mintea ei se considera liberă. Nu-şi amintea decât, că era logodită şi venise să se căsătorească cu un tânăr evreu german, pe nume Netanel Rosenberg. Şi, dacă va scăpa din acest loc, era sigură că o să-l găsească.

Tel Aviv

Mai mulţi bărbaţi şi femei se aflau în jurul biroului lui Mordechai Yarkoni din Casa Roşie. Studiau harta trasată în creion, întinsă ca o faţă de masă colorată.

Asher Ben-Zion făcea parte din grup. Era din nou comandantul misiunii pe care plănuiau s-o ducă la bun sfârşit. Restul erau comandanţi *Palmach* de pluton; dintre ei făcea parte şi Rebecca

Orenstein, bandajată la mâna stângă în urma rănii de acum câteva săptămâni la En Josef; mai era, de asemenea, un tânăr şi dur supravieţuitor al lagărelor de concentrare, care se afla la prima sa misiune. Îl chema Netanel Rosenberg.

Mordechai Yarkoni se aplecă înainte. Lumina proiectată de becul din tavan îi făcea părul castaniu să lucească aidoma unui stejar lăcuit.

—... sunt turnuri de pază aici şi aici... – zise el, arătând cu degetul pe hartă.

— Lagărul este înconjurat de cinci metri de sârmă ghimpată. Înăuntru se află şase sute de camarazi de-ai noştri din Europa, majoritatea luaţi acum două săptămâni de pe vasul Theodor Herzl. Britanicii ameninţă că-i trimit în Europa.

Se uită în jurul mesei, cu ochii strălucind de mânie.

— Or, asta nu se va întâmpla, zise el.

— Câţi soldaţi? întrebă cineva.

— Trei sute, răspunse Yarkoni.

Se auzi un fluierat prelung. Trei sute! Vor fi depăşiţi şi numeric şi ca armament.

— Dar există un punct foarte slab, adăugă Yarkoni zâmbind, iar bărbaţii şi femeile grupaţi în jurul mesei păreau să se relaxeze.

— Mulţi din soldaţii garnizoanei sunt neînarmaţi. Armele lor sunt depozitate aici, în arsenal, sub pază. Dacă l-am putea sabota, i-am scăpa fără mari pierderi.

— Care unităţi vor ataca arsenalul? întrebă Rebecca.

— A ta şi a lui Netanel. Tu vei comanda.

— De ce nu tragem în reflectoarele din turnuri ca să tăiem firele de alimentare? propuse cineva.

Yarkoni clătină din cap.

— Dacă facem asta, îi prevenim pe englezi. Trebuie să trecem de sârma ghimpată înainte să atacăm turnurile.

Arată din nou pe hartă.

— Clădirea principală se află aici. Am aranjat o diversiune care să ţină santinelele ocupate în timp ce unităţile Rebeccăi şi ale lui Netanel vor intra în lagăr.

Încuviinţară cu toţii.

— După cum ştiţi, douăzeci din camarazii noştri s-au infiltrat în tabără în ultimele săptămâni. Mâine seară, la zece fix, vor stârni un foc în spatele lagărului. Intenţionează să creeze o diversiune.

Să arunce cu pietre în santinele, ceva de genul acesta, în acest timp, doi din oamenii noştri vor scoate prizonierii, spre marginea lagărului.

— O să-i vadă santinelele din turn, remarcă cineva.

— Bineînţeles. Dar vor crede că încearcă să scape de foc. N-o să tragă dacă nu se apropie de sârma ghimpată.

Se uita la hartă.

În timp ce se întâmplă toate acestea, detaşamentele Rebeccăi şi ale lui Netanel se vor infiltra în lagăr şi se vor îndrepta spre arsenalul cu explozive. De îndată ce vor auzi detunătura, unităţile rămase vor ataca turnurile de pază, iar Asher va lua o companie de Carmeli şi se va ocupa de clădirea ofiţerilor. Fiecare va avea în grijă câte doi prizonieri şi-i va duce înapoi spre camioane.

— Este în ordine pentru femei, zise Rebecca, dar toată lumea ştie cum sunt bărbaţii. Dau unii peste alţii în întuneric.

Izbucniră cu toţii în râs, mai ales femeile. Atunci, Yarkoni le spuse:

— Va fi lună plină la noapte şi meteorologii au anunţat vreme frumoasă. Ne va da suficientă lumină. Suficientă chiar şi pentru bărbaţi.

— Şi ce se întâmplă cu cele două plutoane de la arsenal? – întrebă Asher.

— Imediat ce-l distrug, se vor întoarce şi se vor regrupa cu unităţile din interiorul sârmei ghimpate. Apoi vor trage ca să-i acopere pe ceilalţi. Nu vor opune prea multă rezistenţă după pierderea arsenalului, pentru că englezii nu vor mai avea pur şi simplu cu ce să lupte.

— Atunci de ce nu tăbărâm pe ei să-i omorâm pe toţi? întrebă cineva.

Toţi cei prezenţi întoarseră capul. Asher îşi ridică privirile să vadă cine vorbise. Era Netanel.

— Scopul nostru este să apărăm oamenii, nu să ucidem bărbaţi neînarmaţi.

— Sunt soldaţi. Se află aici ca să ne omoare.

— Noi nu procedăm aşa, râse Yarkoni pe un ton hotărât, care nu mai invita la comentarii.

Asher îl privi mirat pe Netanel. Lumina becului îi accentua dungile de pe faţă şi ochii reci. Omul îl înspăimânta într-un fel şi se întreba dacă făcuse o alegere bună în privinţa lui. Dar îl

impresionase pe socrul său în timpul instruirii din deşert, iar Yaakov Landauer nu era genul de om care să se lase uşor impresionat. Îl alesese pe Netanel pentru o pregătire suplimentară de încă cinci săptămâni ca să devină comandant de pluton.

Asher se întreba ce-l mâna de la spate. La fel ca noi toţi, dorea ca evreii să aibă propria lor ţară, unde să se poată simţi în siguranţă. Dar mai era ceva în ochii lui, ceva mai mult religios decât patriotic. Mulţi din supravieţuitorii lagărelor de concentrare aveau un foc în ei care-i ajutase să reziste. Dar, în cazul lui Netanel remarcase o notă sumbră, răuvoitoare.

— Alte întrebări? se interesă Yarkoni.

Nu scoase nimeni nici o vorbă. Sugestia lui Netanel îi făcuse pe toţi să se cutremure. Asher putea citi cu uşurinţă feţele celorlalţi comandanţi: bun, vor muri câţiva soldaţi britanici. Dar este vorba de luptă, nu de crimă.

Noi nu suntem nazişti.

Harta fu împăturită şi cineva se duse să aducă cina de Seder. În seara aceasta era prima noapte de Paşte. *Matzoh*-ul, ierburile şi mielul fript fură aşezate pe masă, iar vinul rubiniu Muntele Carmel fusese pus într-o cupă, după uşă, pentru prorocul Ilie. Bărbaţii îşi acoperiră capetele cu tichie şi Yarkoni luă *Haggadah* şi începu să citească.

— De ce această noapte este diferită de celelalte nopţi? spuse Asher.

Mordechai Yarkoni îşi ridică mâinile, cu palmele sus, şi citi textul dinaintea lui.

— Această noapte este diferită pentru că sărbătorim cel mai important moment din istoria poporului nostru, în noaptea aceasta celebrăm eliberarea din sclavie...

72

Ierusalim

Căpitanul James Talbot de la Divizia a 6-a Aeropurtată sorbi din pahar. Restaurantul era plin, dar atmosfera părea reţinută! Conversaţiile purtate în şoaptă umpleau încăperea, de un bâzâit asemănător insectelor în timpul verii. Porţelanul era de Bavaria,

paharele de Mosar, iar tacâmurile de argint masiv de Wilna. În celălalt capăt al camerei, un pian cânta o melodie liniştită, greu de identificat.

Observă că majoritatea clienţilor erau ofiţeri superiori sau birocraţi de carieră. Dispreţuia gesturile lor fandosite – îşi ştergeau buzele cu şerveţelul după ce sorbeau din cocktail, miroseau vinul şi nu deschideau niciodată gura când zâmbeau. Îi ura pe toţi. Cu excepţia fratelui său, bineînţeles.

Ei bine, poate.

Dacă exista un loc în Ierusalim care să merite să fie văzut – îi spusese Henry – acela era restaurantul lui Hesse. Hesse era evreu berlinez, un tip rotunjor, glumeţ, care fusese odată ospătar-şef pe un vas ce transporta refugiaţi evrei în Palestina, pe vremea când era încă o ocupaţie legală. Localul lui era situat pe o străduţă lăturalnică, în spatele celei mai scumpe zone comerciale din Ierusalim – Bulevardul Prinţesa Mary. Rămăsese deschis chiar şi în timpul revoltelor din 1936–37, iar pianul cânta în mod constant, cu excepţia nopţii de vineri când era începutul Sabatului.

— Deci asta făceai tu în timp ce noi ceilalţi luptam împotriva germanilor, îi spuse el fratelui său.

Henry Talbot se înroşi la faţă.

— Doar ştii că nu a fost opţiunea mea, Jimmy.

— Ştiu, glumeam doar.

— N-ar mai fi aşa de nostim dacă ar fi trebuit să stai tu aici.

Bineînţeles, se gândi James. Fusese probabil un adevărat iad. Dar toţi ar fi vrut să lupte după ce se terminase războiul.

— Da, groaznic, ce mai.

— Eşti un rahat îngâmfat.

James se înroşi la faţă, ridică paharul şi se prefăcu că se concentrează asupra băuturii. Henry fusese întotdeauna genul de frate mai mare care-ţi dădea coşmaruri. La şcoală era o catastrofă la sport şi un neputincios la trânte. Dar acasă făcea pe superiorul şi ţinea predici. James îi tolerase aerele ca să n-o supere pe mama lui. Dar acum nu mai avea de ce să suporte.

— Ascultă Henry, dacă n-am fi într-un restaurant elegant, te-aş fi făcut să-ţi înghiţi vorbele.

— Nu fi măgar.

— N-ai mai fost pe acasă de zece ani. Nu mai sunt frăţiorul tău mai mic.

Talbot oftă. Era adevărat, micul James, crescuse, deşi era cam prea mândru de galoanele de pe umeri. La sfârşitul războiului, armata avusese mare nevoie de ofiţeri. Dacă ştiai să-ţi scrii numele corect, de două-trei ori, te făceau general de brigadă.

Ultima oară când îl văzuse pe James, fusese în 1936, când se dusese în Anglia. Trecuse mult timp de atunci. Presupunea că Anglia i s-ar părea la fel de străină ca şi fratele său. Atunci, James tocmai absolvise liceul; acum, după opt ani, devenise căpitan cu mustaţă roşcată, cruce militară pentru merite deosebite în luptă şi o viziune muncitorească asupra lumii.

Era prea mare să-l mai înveţe bunele maniere. Dar să fie afurisit dacă avea de gând să se scuze. Mai ales când el era cel care plătea.

— A sosit mâncarea, zise el.

Un chelner le aduse două cocktailuri – Hesse era vestit pentru ele – şi mâncară un timp în linişte.

— Îmi imaginez că te bucuri că sa terminat totul, zise el în cele din urmă.

— Aş vrea să se fi terminat.

— Cum adică?

— Mă refer la Palestina. Mă simt ca o raţă în bătaia focului. Cel puţin, când luptam împotriva germanilor, existau nişte reguli.

— Prostii, Jimmy. Acest conflict nu va ţine. Evreii şi arabii se ciondănesc de când se ştiu.

James puse jos furculiţa şi se aplecă spre el.

— Cum să nu ţină? Ba este din ce în ce mai rău. Afurisiţii de evrei atacă forturi, aruncă în aer poduri şi depozite. Doar Dumnezeu poate ştii ce mai au de gând. Se spune că peste câteva luni, vor staţiona aici în jur de trei sute de mii de soldaţi britanici.

Cineva scăpă o tavă în bucătărie. Talbot tresări. Toţi din restaurant se făcuseră albi la faţă. Ca şi Talbot, se speriaseră, crezând că explodase o bombă.

— Guvernul va găsi o soluţie, zise Talbot.

— Guvernul! Oare câte comisii a trimis Bevin până acum? Nu contează dovezile lor. Aceşti clovni n-o să priceapă nimic oricum.

— Presupun că tu le ştii pe toate, Jimmy.

— Uite, acum câţiva ani îi susţineam pe evrei. Iar azi, am trecut de partea arabilor. Am sucit şi răsucit ţara asta de atâtea ori, încât va dura ani de zile până să desfacem nodurile! Dacă o

să le desfacem vreodată!

Un bărbat pe care Talbot îl cunoştea de la biroul Înaltului Reprezentant al Coroanei se uită înspre masa lui.

— Vorbeşte încet, şuieră Talbot.

— Este uşor să fii obiectiv aici. Nici unul din voi n-aţi văzut lagărele de concentrare ale naziştilor.

— Nu ştiam că tu le-ai văzut.

— Doar unul, numit Belsen. Şi mi-a fost de ajuns.

Talbot îşi unse chifla cu unt. Tribunalul Militar Internaţional de la Nürnberg începuse acum cinci luni şi domina încă ştirile din lumea întreagă.

— Este adevărat tot ce a apărut în presă?

— Nu este un subiect potrivit pentru prânz, dar am reţinut imaginea unui schelet uman în uniformă vărgată, încercând să taie o bucată de carne de pe un cadavru de trei zile, cu marginea ascuţită a unei linguri. Când interpretul nostru l-a întrebat ce făcea, a răspuns că-i era foame! Judecă şi tu!

Talbot îşi privi fratele care înfuleca cu poftă mâncarea. Deodată, peştele i se păru mai roşiatic şi dădu farfuria la o parte.

— Slavă Domnului că am câştigat zise Talbot.

— Nu cred să conteze prea mult pentru evrei. Sigur, nu-i torturăm şi nu-i folosim ca sclavi, dar îi băgăm în lagăre. Noi nu-i vrem, americanii nu-i vor, polonezii nu-i vor, ruşii nu-i vor. Şi în singurul loc care-i vrea într-adevăr, nu pot rămâne.

— Aceasta nu este ţara lor, zise Talbot. Arabii au locuit aici înaintea lor.

— Şi ce dacă? Noi suntem aici doar de treizeci de ani şi ne-am făcut stăpâni.

— Asta-i altceva…

— Vreau să spun că nu există un statut care să limiteze dreptul asupra proprietăţii. Romanii i-au repatriat forţat pe evrei acum două mii de ani. Nu-i aşa?

— Şi ce să le explicăm arabilor care au trăit aici dintotdeauna?

— În 1937, comisia Peel a avansat ideea reîmpărţirii pământurilor. Mie unul, mi s-a părut o soluţie bună.

— Pentru că nu eşti arab şi casa ta nu se află pe teritoriul propus să treacă sub stăpânirea evreilor. Cum te-ai simţi dacă ar veni americanii şi ţi-ar spune să te muţi la Manchester pentru ca francezii să ocupe Guildfordul?

Îşi dădu seama că ridicase vocea, aşa că se strădui să

vorbească în şoaptă.

— Gândeşte-te din această perspectivă. Familia noastră a locuit în Guildford de numai patruzeci de ani, pe când arabii sunt înrădăcinaţi aici de pe vremea lui Mohamed!

James îl privi mirat pe fratele său mai mare, surprins de pasiunea cu care abordase acest subiect. Parcă nu mai era Henry pe care-l cunoştea el.

— Ţi-ai schimbat culoarea politică, Henry? zise el.

— Am stat prea mult în Palestina.

— Sper că nu prea mult…

— Nu-mi da tu mie lecţii, Jimmy. Cel puţin, punctul meu de vedere coincide cu datoria faţă de ţară. O coincidenţă fericită probabil, dar asta este. Nu uita pentru ce te afli aici.

— Ştiu pentru ce mă aflu aici: ca sa lupt în alt război afurisit.

Talbot îşi feri privirile. Jimmy avea dreptate. Citise dosarele. În anii ‘30, kibuţnicii instituiseră un program militar obligatoriu de instruire pentru toate fetele şi toţi băieţii între patrusprezece şi şaptesprezece ani. Acum, CID ajunsese la concluzia că organizaţia Haganah, deşi ilegală, număra patruzeci de mii de membri, inclusiv o unitate profesională de elită, formată din o mie cinci sute de bărbaţi şi femei cu o pregătire superioară, numită Palmaci.

Da, James avea dreptate, dacă evreii voiau să creeze necazuri, aveau cu ce s-o facă.

— Singurul lucru pe care aş vrea să-l evit – zise James – este să supravieţuiesc germanilor şi apoi să vin aici şi să fiu împuşcat într-un război stupid, în care n-am chef să mă implic.

— Nu se va întâmpla asta, Jimmy, îi spuse Talbot.

— Mulţumesc. Nu uita să-i spui asta şi lui Bevin. Da?

Oraşul Vechi

Femeia în abbayah negru se opri lângă Compania de Ulei de Măsline Hass’an. În seara aceea, trecuse de douăzeci de ori pe lângă această fabrică, intenţionând să se familiarizeze cu locul, dar era sigură că n-o văzuse nimeni. Vălul – o unealtă a supunerii femeii, îi dădea, de asemenea, avantajul anonimatului.

Păşi pe aleea de lângă cafenea şi dădu colţul pe o stradă lăturalnică, în spatele fabricii. Urcă treptele grăbită şi apăsă pe mâner. Uşa era descuiată. Scoase pistolul Beretta de sub

abbayah şi intră.

Rishou Hass’an închise presa şi încuie uşile. Se făcuse târziu şi fratele său nu apăruse. Învăţase să se obişnuiască cu asta. Sperase că Majid o să se întoarcă şi să-l lase să se ducă acasă, la Rab’allah pentru, câteva zile, dar fratele său fusese reţinut în altă parte, ca de obicei. Probabil de o amantă. Nu contează. Va pleca mâine.

Îşi aminti că Majid era indispensabil în mai multe privinţe. De exemplu, în privinţa capitalului. Banii lui creaseră Compania de Ulei de Măsline Hass’an. Nici Rishou nu-şi dădea seama de unde provin. O parte erau obţinuţi din profitul dobândit de Majid pe piaţa neagră, iar alţii din activitatea de taxi. Dar numai Allah ştia în ce altceva mai era implicat Majid.

Fusese ideea lui Rishou să folosească măslinele din livada lor ca materie primă, dar banii îi pusese Majid. Acum, cel puţin, vor putea lăsa ceva valoros fiilor lor, dacă pământurile din jurul Rab’allahului vor fi înghiţite de evrei.

Vechile vremuri trecuseră. Devenise evident că satul nu mai putea supravieţui izolat de oraş. Influenţa lui Zayyad asupra oamenilor scădea; acum contau doar banii. Cu bani cumpăra maşini, costume de haine, ţigări. Banii te făceau un om respectabil.

Se uită ceas. Va urca în biroul de la etaj, va completa evidenţele contabile şi apoi se va culca. Era o saltea pe podea, adusă în acest scop.

Aprinse o lampă şi închise lumina electrică. Apoi urcă la etaj tremurând. Din fericire, Majid furase o sobă cu petrol din depozitele britanicilor. Va avea nevoie de ea la noapte.

Deschise uşa biroului şi îl izbi un curent de aer cald. Privi alarmat soba aprinsă. Cineva era deja acolo.

— Majid? întrebă el.

Uşa se închise în urma lui.

Se întoarse. O femeie, o arăboaică, stătea în prag cu arma-n mână. Bărbatul rămase cu gura căscată.

— Pune lampa jos, zise femeia.

Vocea i se părea cunoscută, deşi vorbea pe sub văl.

Puse jos lampa, şi atunci căzu vălul.

— Sarah…

Arma era îndreptată spre pieptul lui.

— Stai unde eşti.

Pentru o clipă, fu prea şocat să se mişte. Apoi zâmbi şi făcu un pas înainte.

— Sarah…

— Ţi-am spus să stai unde eşti!…

— Nu-mi vine să cred că te afli aici…

— Vreau doar să vorbim. Nu te apropia…

Bărbatul n-o luă în seamă. Dădu la o parte ţeava pistolului şi o îmbrăţişă.

— Nu, murmură ea.

Pistolul Beretta căzu pe podea. Oricum, nu era încărcat.

73

Atlit

Ruinele fortăreţei Cruciaţilor se înălţau deasupra plajei. O lună plină atârna peste Mediterană, lăsând o scară argintie de pe cerul negru presărat cu stele. Oraşul de corturi era tăcut, dar degetele scheletice ale luminii revărsate din turnuri cercetau întunericul.

Asher se uită la cadranul luminos al ceasului său. Cinci minute.

— Gata?

Rebecca şi Netanel stăteau lângă el, pe dună.

— Suntem gata, zise Rebecca.

— Apropiaţi-vă cât mai mult. Spectacolul va începe imediat. Plasaţi-vă între cele două turnuri de pază.

Rebecca şi Netanel s-au furişat prin întuneric. Asher văzu că erau urmaţi de ceilalţi, înaintând pe burtă, ca nişte şerpi.

Minutele treceau încet. Îi venea să urineze, deşi ştia că are vezica goală. Întotdeauna i se întâmpla aşa. Aşteptarea era cea mai grea parte.

Din tabără se auzeau strigăte. O portocală de foc strălucea pe cer ca un soare în miniatură. Asher se uită la ceas. Era timpul.

Reflectoarele din turnuri măturară sârma ghimpată. Asher începu să se târască, ţinând arma în braţe. Îl urmau încă o sută treizeci de forme de-a lungul dunei, îmbrăcaţi toţi în jerseuri negre şi pantaloni negri de dril, invizibili în noapte.

Asher auzi răpăitul unei mitraliere din interiorul taberei. Să dea Dumnezeu ca britanicii să tragă în aer! se gândi el. Scrută

bezna în direcţia sârmei ghimpate, în locul unde ştia că ar fi trebuit să fie plutoanele Rebeccăi şi ale lui Netanel, dar nu zărea nimic.

Focul formase o coroană portocalie pe cerul nopţii. Auzi una din gărzi trăgând din turnul de pază. Probabil că văzuse deja refugiaţii alergând spre gardul de sârmă. Santinela trase o rafală din mitraliera Vickers.

Grăbeşte-te, Rebecca.

Şi mai multe împuşcături din interiorul clădirii. Reflectoarele continuau să lumineze şirurile de corturi, dar, de unde stătea Asher, îi era imposibil să vadă ce se întâmpla.

Trei fără douăzeci şi două de minute. Probabil că ajunseseră dincolo de sârma ghimpată. Alergau spre arsenal. Se ocupau de gărzi. Vor încerca să pătrundă înăuntru dacă vor putea şi să ia mitralierele şi muniţia. Apoi, vor folosi grenadele. Probabil că va mai avea de aşteptat încă cinci minute, mai puţin de trei, dacă Netanel şi Rebecca dădeau de bucluc.

Asher nu îndrăznea să se apropie de sârma ghimpată.

Aşteaptă, aşteaptă.

Simţea mirosul morţii în aer. Al cui va fi rândul în noaptea aceasta?

Focul se stinsese aproape şi zgomotele se estompaseră. Reflectoarele se roteau pline de neastâmpăr, deasupra taberei, apoi începură să cerceteze sârma ghimpată. Asher se târî mai aproape de perimetru, la cincizeci de yarzi de baza turnului. Zărea găurile din sârma ghimpată pe unde se strecuraseră Netanel, Rebecca şi Palmacinikii lor.

Ştia că în curând le vor remarca şi gărzile. Deodată, auzi răpăitul mitralierelor de lângă barăcile armatei. Lumina reflectoarelor se roti din nou. Santinelele de deasupra lui dădeau alarma.

Aşteptă.

Probabil că localizaseră arsenalul. Ascultă păcănitul schimburilor de focuri, tresărind la fiecare strigăt, fiindcă îşi imagina că era unul din Palmach. Lupta se prelungi nepermis de mult. Poate că nu reuşeau să intre, se gândi Asher. O fi prea bine păzit.

O lumină albă, orbitoare, fu urmată la o fracţiune de secundă

de un bubuit puternic. Asher îşi ridică privirile, văzu un nimb de foc pe cer, urmat de o ciupercă de fum, mai negru chiar decât noaptea.

— Isuse Christoase! zbieră unul din soldaţii aflaţi în turn.

Îşi duse Stenul la umăr, ţinti şi trase. Un zăngănit de geamuri, un strigăt. Şi mai multe împuşcături din dreapta şi se stinse şi cealaltă lumină.

Oamenii alergau pe lângă el cu cleşti în mână şi s-au apucat de treabă.

Panică oarbă.

Asher sesiză siluetele care alergau spre el prin întuneric. Instrucţiunile date prizonierilor de către membrii Haganah infiltraţi în lagăr fuseseră uitate. Un grup de oameni porni dinspre corturi către gard.

În Casa Roşie, când Yarkoni le prezentase planul, totul păruse foarte simplu. Asher se simţi deodată sufocat de trupurile care se îmbulzeau în întuneric. Ordinele sale se pierdeau în vacarmul de strigăte şi se întreba dacă el şi oamenii săi vor reuşi să iasă din acest balamuc.

Întinse mâna şi apucă persoana de lângă el, o femeie.

— *Palamach*! Vino cu mine! strigă el. Una din gărzile cocoţate în turn trase orbeşte în beznă. Simţi că-i amorţeşte piciorul şi căzu. Încercă să se ridice, dar nu reuşi. Gloanţele plouau în jurul lui, răscolind pământul. O grenadă explodă la baza turnului.

Mitraliera amuţi.

I se udase coapsa. Pipăi cu degetele şi descoperi o gaură în carne de mărimea unei monede. Apăsă tare cu palma, să oprească sângele.

Cineva îngenunche lângă el şi-l luă de umeri.

— Eşti rănit.

Era vocea unei femei, o refugiată.

— Fugi!

— Dar eşti rănit…

Sângele i se scurgea printre degete. Trebuia să ţină apăsat, aşa cum îi învăţaseră la instruire.

— Dă-mi cuţitul! zise femeia. Repede!

Se scotoci şi-i dădu cuţitul. O auzi cum îşi taie cămaşa. Îi înfundă o bucată de cârpă în pumn.

— Ţine-o pe rană! zise ea.

O puse peste rană. Îi venea să leşine. Pierduse mult sânge. Trebuia să lupte să nu-i vină rău.

Palmacinikii şi refugiaţii roiau în jurul lui. Auzi altă rafală. Se aflau în bătaia focului, expuşi din toate părţile.

— Trebuie să ajungi la gard! îi strigă el.

Femeia îi bandajă rana cu fâşii tăiate din fustă.

— Poţi să-ţi mişti piciorul? Este rupt?

— Nu simt nimic! Pleacă de aici!

— Nu mă urnesc din loc fără tine!

Asher se uită la ea. I se împăienjeniseră ochii de durere. O faţă de înger, păr scurt, ochi uriaşi, cearcăne sub ochi. Îşi trecu un braţ în jurul umerilor bărbatului, încercând să-l ridice în picioare.

Razele lunii scăldau într-o lumină argintie corpurile împrăştiate în lagăr. N-o să reuşim, se gândi Asher. Britanicii or să ne secere înainte să ajungem la sârmă ghimpată.

Deodată, trei Palmaciniki alergară spre ei din întuneric şi văzu sclipirea mitralierelor Sten din mâna lor. Cineva apucă femeia şi o împinse înainte.

— Du-te la gard! Grăbeşte-te! răsună vocea lui Netanel.

Îngenunche lângă el.

— Ash! Eşti rănit?

— Piciorul!

— Rahat! Pierzi o mulţime de sânge! Ajutaţi-mă!

Netanel, împreună cu un camarad Palmacinik îl luară de braţe şi-l traseră spre sârma ghimpată. Asher auzi clănţănitul mitralierei. Unul din oamenii lor le acoperea retragerea.

În clipa aceea, leşină.

Camioanele aşteptau cu motoarele pornite pe şoseaua din apropierea dunelor. Cei doi Palmaciniki alergau pe nisip. Ţineau puştile încrucişate sub formă de scaun, ca să-l susţină pe Asher.

Maşinile porniră pe întuneric, cu farurile stinse, îndepărtându-se pe drumul care-i va duce de-a lungul câmpiei la un kibuţ aflat la douăzeci de mile est. Trebuiau să plece înainte să apară maşinile blindate ale englezilor de la Haifa.

Asher fu pus în ultimul camion. Mâini puternice îl traseră înăuntru.

Femeia se smulse de lângă ceilalţi şi se aplecă spre el.

— Se simte bine?

— Pleacă de aici!

Un Palmacinik o trase şi o împinse spre celălalt camion, unde se afla restul refugiaţilor. Zări faţa omului pentru o clipă, în lumina lunii. Un cap ras, ascuns aproape sub o şapcă kaki şi o cicatrice pe obraz, mascată de unsoarea neagră de camuflaj.

Nu-l recunoscuse pe Netanel Rosenberg.

74

Şoseaua Tel Aviv – Ierusalim

Erau cel puţin douăzeci de tinere şi tineri în spatele camionului, îmbrăcaţi în costume albastre de doc – păreau muncitori evrei în drum spre kibuţ. Maşina trecu pe lângă gardul din sârmă ghimpată al bazei militare britanice de la Sarafand, îndreptându-se spre est, către câmpia de coastă. Lăsară în urmă câmpuri plantate cu viţă de vie şi grâu, minaretele de la Ramle şi până la Bab el-Wad, Poarta Văii şi cele douăzeci de mile de defileu care străjuiau şoseaua până la Ierusalim.

Acesta era drumul parcurs de caravanele cu cămile pe vremea lui Christos. Legiunile lui Titus îşi construiseră forturile de-a lungul acestei şosele, iar Cruciaţii veniseră tot pe aici când îi atacaseră pe sarazini.

Când intrară în vale, auziră clopotul Mănăstirii Cele Şapte Păcate, cu acoperişul ei de ţiglă roşie. Răsuna purtat pe aripile vântului, alături de aroma delicată a florilor de portocal. Vedeau muncitori lucrându-şi viile în terase şi, deasupra lor, clădirea cenuşie a Fortului Latrun, unde santinelele britanice îi priveau prin binocluri.

Apoi, pereţii văii se închiseră şi se treziră între fălcile defileului Bab el-Wad – douăzeci de mile de curbe sinuoase, cu case albe, arăbeşti, agăţate de stânci. Femeile şi bărbaţii *Palmach* din camion stăteau tăcuţi şi se bucurau de captura lor – femeile ascunseseră părţi componente ale puştilor în sutiene sau între picioare, grenadele se înfundaseră în saci cu cartofi, iar puştile se dosiseră printre scândurile camionului. Simţeau că sunt priviţi cu ochi ostili pe unde treceau şi ştiau că se află în gura lupului.

Peste trei ore ajunseră în satul Kiryat Anavim şi o luară la stânga, pe şosea. În timp ce se uitau în jos, spre oraşul Ierusalim, Netanel simţea că se linişteşte. Admiră monumentul alb strălucitor al profetului Samuel, sus, în vârful muntelui. Legenda

spune că acesta este locul de unde Richard Inimă de Leu a privit pentru prima oară oraşul Ierusalim şi a izbucnit în plâns. Netanel plângea de asemenea şi murmura cuvintele rugăciunii de Paşte, pe care le rostise odată, cu mult timp în urmă, la o masă strălucitoare şi veselă din Germania.

— Anul viitor la Ierusalim.

Anul aşteptat de două milenii de strămoşii săi sosise în sfârşit, dar, în loc să fie plin de fericire, era dominat de ură. Tânărul blând care rostise aceste cuvinte în Ravenswald nu l-ar fi recunoscut pe Palmacinikul din camionul care străbătea Şoseaua Jaffa, în drum spre pereţii rozalii ai Oraşului Sfânt.

Kibuţul Kfar Herzl

Kibuţul se dezvoltase foarte mult în ultimii zece ani, se gândea Sarah. Acum erau pajişti şi flori; leagăne şi cutii cu nisip; şcoala era dotată cu arzătoare Dunsen şi microscoape; avem propriul nostru spital; casele se întind pe pante, în şiruri drepte, cu acoperişurile lor din ţiglă roşie şi pereţii albi, iar grădinile sunt frumos îngrijite; avem curent electric şi aparate de muls vacile în grajduri.

În jurul kibuţului, zăcând în pâcla amiezii, se aflau dealurile Iudeei, maronii şi sterpe, de culoarea bălegarului, o amintire a vremurilor de demult. Îşi ţinuseră promisiunea făcută de Herzl şi sionişti; îmblânziseră ţinuturile sălbatice. Dar, câteodată, Sarah tânjea în sinea ei după peisajul pe care-l găsiseră când veniseră prima dată aici. Atunci fuseseră obligaţi să lupte împotriva pustiului pentru fiecare bucată de pământ şi nu-şi dădea seama ce docil şi trist ar putea arăta totul după ce va fi cucerit.

Se gândi la Rishou. Probabil că i se frângea inima când venea aici. Poate de aceea îşi petrecea aşa de mult timp la Ierusalim, în ultima vreme. Când se întoarce la Rab’allah se simte răscolit de ceea ce vede; îi aminteşte cum a fost furat pământul strămoşilor săi şi îi demonstrează cât de avansaţi suntem noi, europenii. Mă întreb dacă ne invidiază sau ne dispreţuieşte?

Isaac juca soccer pe teren cu alţi patru băieţi. Un copil reuşit, se gândi ea; înalt, atletic şi chipeş. Avea aproape unsprezece ani. Oare când zburase timpul?

Avea şase ani când Asher intrase în Brigada Evreiască şi se dusese să lupte în Italia. Între timp, ea începuse să activeze în

rândurile *Histadruth*-ului, la Ierusalim, şi stătea tot mai puţin timp în kibuţ. De atunci fusese crescut de fapt de Yaakov şi devenise un străin pentru amândoi.

Asher şchiopătă până în verandă şi se aşează pe scaunul de lângă ea. Sarah îl ajută să-şi pună piciorul rănit pe un taburet.

— Nu mă dădăci.

— Dar eşti un erou rănit.

— Sarcasmul nu este cea mai atrăgătoare parte a personalităţii tale.

— Apropo de personalitate, te porţi ca o capră cu o ţeapă în fund de când te-ai întors. Ce s-a întâmplat?

— Nu-mi place să fiu invalid.

— Mai bine decât cadavru.

Ridică din umeri.

— N-am de gând să-mi cer scuze.

— Bineînţeles că nu.

— Nu pot să mă învârt pe aici ca un schilod.

— Nu este nici vina mea, nici a tatălui meu.

Îl văzu cum se căznea să-şi înfrângă mândria. Se scarpină sub bandaj. Glontele nu-i rupsese osul – din fericire – dar îi perforase o arteră.

Bombăni ceva care semăna a scuze. Asher şi mândria lui! Făcu semn spre Isaac.

— Băiatului îi este dor de tine. Ar trebui să te întorci aici, la kibuţ.

— Acum eşti şi tu cu el. Oricum, activitatea mea în Haganah este la fel de importantă ca a ta.

Asher tăcu un timp.

— Ai un amant la Ierusalim? o întrebă el brusc.

— Da, ştii, unul din iubiţii mei arabi. Ce întrebare prostească!

— Ştiu că lucrurile nu merg bine între noi.

— Nu credeam că ai observat.

— Am remarcat unele semne. Alţi bărbaţi n-ar fi observat dacă n-ar fi făcut dragoste cu soţiile lor de un an, dar eu sunt perspicace.

— Tu ai fost la Haifa, eu la Ierusalim. Este greu să întreţii relaţii intime când te despart dealurile Samariene.

— De ce crezi că le-am cerut să-mi dea însărcinări la Haifa?

Nu-i răspunse. Nu era încă pregătită. Nu acum.

— Când te întorci la Ierusalim? se interesă el.

— Mâine, după Sabat.

— De ce nu te interesezi dacă n-aş putea fi cu ceva de folos în Shai? Simt că înnebunesc aici. Doctorul spune că va dura luni de zile până să mă alătur unităţii mele.

Înainte să-i răspundă, auzi pe cineva strigându-l pe Asher. Îşi ridică privirile şi-l văzu pe Yaakov înaintând pe potecă, înspre ei. Era însoţit de un individ înalt şi slab.

— Ash, ai un vizitator – strigă Yaakov.

Asher se ridică în picioare să întâmpine.

— Netya!

— *Shalon, Ash*! zâmbi Netanel. Ce mai face eroul de la Atlit?

Netanel stătea pe fereastră şi fuma ţigară de la ţigară. O sticlă de votcă desfăcută stătea pe masă între ei, dar numai Asher bea din ea.

— Unitatea noastră a primit ordin să se mute la Ierusalim – zise Netanel. Cei din conducere spun că de aici vor începe tulburările.

— Trebuie să-i pisăm în continuare pe englezi.

— Sunt de acord. Dar nici arabii n-or să stea degeaba.

— Nu putem să-i lăsăm să triumfe aşa cum am făcut înainte de război!

Vorbeşte de parcă ar fi fost aici, se gândi Asher. Ce repede a absorbit obiceiurile noastre şi felul nostru de a judeca. Îşi scărpină piciorul, nervos.

— Înnebunesc stând aici.

— Te doare? îl întrebă Netanel.

Clătină din cap.

— Nu, dar mă deranjează. Mai ales când este cald.

— Ai avut noroc. Ai fi putut să pierzi tot sângele.

— Dacă nu m-ai fi găsit tu, aşa s-ar fi întâmplat.

Luă o înghiţitură de vodcă.

— I-am şocat pe englezi. N-aş fi vrut să fiu în pielea Înaltului Reprezentant al Coroanei când a aflat vestea.

Netanel încuviinţă din cap fără să zâmbească.

— Acesta este doar începutul.

Da, doar începutul războiului Haganah, se gândi Asher, dar pentru mine este sfârşitul. Petrecuse trei zile zăcând fără cunoştinţă într-un kibuţ, la câteva mile de Atlit. Când fu transportabil, îl aduseră la Kfar Herzl, la miezul nopţii, într-un camion acoperit. La început, doctorii de la spital crezuseră c-o să

piardă piciorul. Atunci, Asher îi spusese lui Yaakov că prefera să-i tragă un glonte în cap.

Îşi păstrase piciorul.

Peste câteva săptămâni, Yarkoni însuşi venise la kibuţ să-l felicite personal; eliberaseră o sută optzeci şi şase de refugiaţi şi pierduseră doar patru Polmaciniki. Dar Rebeca Orenstein fusese unul din ei.

— A fost lovită la primul atac, îi spusese Yaakov. Rosenberg a preluat comanda. Ai ales bine, Asher. I-a condus grozav şi plutonul lui îl adoră. Spun că nu se teme de nimic.

Nu se teme de nimic.

— Ai auzit veştile? îl întrebă Netanel. A reapărut Muftiul. Se află la Cairo, ca oaspete al regelui Farouk.

— Rahat!

— Îţi dai seama ce se petrece în Jaffa şi Nablus? Ai crede că sa renăscut însuşi Mohamed.

— Credeam că englezii l-au împuşcat pe Muftiu la Berlin.

— Se pare că au economisit gloanţele pentru noi. Ar fi bine să te vindeci mai repede. Vom avea nevoie de tine.

— Vom avea nevoie şi de mai multe Rebecci, dar de unde o să le găsim?

Întinse mâna să ia bastonul.

— Hai să nu mai discutăm despre asta! M-a apucat durerea de cap de la vodcă. Vrei nişte cafea?

Netanel se ridică.

— O aduc eu, zise el şi intră în bucătărie.

Asher se sculă de pe scaun şi privi dealurile. Mă întreb cine eşti tu, de fapt, Netanel Rosenberg, se gândi el. Vorbeşti ca şi când te-ai fi aflat aici toată viaţa, iar trecutul tău n-ar exista. N-ai pomenit nimic nici de Germania, nici de Auschwitz. Poate că, dacă aş fi îndurat ce ai îndurat tu, m-aş comporta la fel.

Şi totuşi, nu vorbeşte niciodată despre femei, nu glumeşte, nu-l interesează decât lupta pentru statul evreiesc. Bineînţeles, toţi suntem dedicaţi trup şi suflet acestui ideal. Dar la Netanel este mai mult decât atât. De ce am oare sentimentul că dacă ar fi să câştigăm, Netanel Rosenberg ar dispare brusc?

Netanel se întoarse cu un ibric de cafea şi două căni mari, pe o tavă. Turnă lichidul aburind în ceşti şi se aşeză.

— De unde eşti din Germania? îl întrebă Asher deodată.

Parcă îi trecuse un nor întunecat peste faţă.

— Nu vreau să vorbesc despre asta.

— Dar vezi, şi eu sunt german. Ştiai asta? Aveam şaisprezece ani când am venit aici. Părinţii mei erau din Bavaria, dintr-un mic orăşel de lângă München.

— Cum se numeşte oraşul?

— Ravenswald.

Netanel nu spuse nimic un timp.

— N-am auzit de el, zise bărbatul în cele din urmă.

— Ultima scrisoare pe care o am de la părinţii mei este din 1941. Nu ştiu dacă mai trăiesc. Am încercat să aflu. Dar nu prea cred că am vreo şansă.

Netanel privea dealurile fără să comenteze.

— Cât timp ai stat la Auschwitz? insistă Asher.

Netanel îi evită privirile.

— Foarte mult. De ce?

— Te întrebam pentru că avem câţiva oameni aici, în kibuţ care au fost şi ei acolo. Mă gândeam că poate, ai vrea să-i întâlneşti.

— Cum, Ash? De parcă am fi foşti colegi de şcoală, nu? Şederea la Auschwitz nu-i chiar acelaşi lucru. Ce crezi că am face? Am depăna poveşti nostime despre camerele de gazare?

Asher ridică din umeri; avea dreptate. Apoi se uită în ochii lui Netanel şi văzu ceva care Mordechai Yarkoni credea că nu mai există de mult. Sclipi pentru o clipă şi apoi dispăru.

Frica.

75

Rab'allah

Rishou îşi construise propria sa casă pe deal, chiar sub cea a tatălui său, cu faţa spre livezile de măslini. Se vedea foarte clar ce bine îi mergeau afacerile cu fratele său. Casa avea şase dormitoare, două magazii, un pat înălţat, o toaletă exterioară şi chiar o sobă primus în bucătărie. Ar fi trebuit să-i consolideze poziţia de viitor muktar al Rab'allahului, dar lucrurile nu se desfăşuraseră aşa cum prevăzuse şi noua sa casă stârnise mai multă ostilitate decât respect. Lui Rishou nu aveau ce să-i reproşeze, dar se ştia că Majid Hass'an făcuse avere datorită relaţiilor sale cu britanicii. Iar britanicii erau acum duşmanii lor.

Într-o zi va trebui să aleg şi eu, Rishou ştia asta. Va trebui să-mi repudiez fratele sau să devin un effendi ca el.

Dimineaţa. Vrăbiile zburau în livada de măslini, iar rândunelele se agitau printre smochini. Un soare alb alunga ceaţa de pe câmpii.

Rishou o urmărea pe Khadija în drum spre fântână, cu Wagiha după ea. Soţia lui se îngrăşase pe parcursul anilor şi îşi pierduse interesul faţă de ea. Acum, când Sarah revenise în viaţa lui, – slăvit să fie Allah –, nu mai simţea dorinţa să-şi posede nevasta. Khadija nu dădea semne că i-ar fi păsat. Fie că bănuia că avea amantă, fie credea că nu mai era în stare.

Spera din tot sufletul să fie prima variantă. Probabil că simţise existenţa alteia. Dar cine putea spune? Doar Allah ştia ce discutau femeile la fântână despre el. Poate că o să se culce cu ea la noapte, ca să-i demonstreze că bărbăţia lui rămăsese neştirbită.

Când făceau dragoste, nu era niciodată la fel ca atunci când era în pat cu Sarah. Cu mulţi ani în urmă, în livada cu meri, Sarah îi arătase care era zona ei erogenă şi-l învăţase cum s-o mângâie. În noaptea nunţii încercase fără succes să găsească centrul plăcerii Khadijei. Mai târziu, îi mărturisise că nu-l mai avea de când era mică.

Legăturile sale amoroase cu Sarah îl entuziasmaseră şi-l intrigaseră în acelaşi timp. Imamul spunea că Dumnezeu crease femeia ca să-şi primească bărbatul din datorie. Sigur, putea să-l admire pentru lungimea membrului său şi pentru calităţile sale, dar era o blasfemie să simtă mai multă plăcere ca el. Când se culcase prima dată cu Sarah atinsese culmile plăcerii de trei-patru ori.

Se gândea tot timpul la ea. La început, doar pentru trupul ei. Dar acum, se trezise că tânjea după compania ei, râsul ei, limba ei ascuţită; Khadija nu reuşise niciodată să-i ofere toate aceste lucruri. Fusese o soţie bună şi ascultătoare, dar nu o iubea. Sarah îi ocupa fiecare clipă.

Şi habar n-avea unde-l va duce pasiunea pentru ea.

Şeicul Daoud urma să-l viziteze pe tatăl său în dimineaţa aceea şi Zayyad îi spusese să fie prezent la întâlnire din curtoazie. În timp ce străbătea scurta distanţă până la casa lui, îl

văzu pe Rahman jucând soccer cu alţi doi băieţi. Se jucau cu mingea de tenis pe care le-o adusese Majid când lucra pentru familia Talbot.

— Unde este Ali?

Rahman era capabil de multe lucruri, dar nu putea să mintă. Rishou era câteodată disperat. Cum o să se descurce vreodată în viaţă acest băiat?

Rahman îşi târşea picioarele în praf şi nu-i răspunse.

Rishou se îngrijoră şi-l luă de ureche.

— Unde este fratele tău?

— Nu ştiu.

Rishou îl lovi din nou.

— Spune-mi unde este fratele tău!

Rahman se uită în jur. Cei doi prieteni ai săi dispăruseră. Nici un ajutor din partea lor.

— A plecat la al-Naqb.

— Al-Naqb? Ce caută acolo?

Rahman nu-i răspunse. Rishou îl apucă de lobul urechii şi-l ridică pe vârfuri.

— Ce caută fratele tău la al-Naqb?

— Vrea să se alăture Luptătorilor Sfinţi! bombăni Rahman.

Rishou îi dădu drumul. Allah să mă ajute în supărarea mea! Se întoarse, se îndreptă grăbit spre grajduri şi puse şaua pe Al-Tareq.

Şeicul Daoud îmbătrânise. Se uscase şi avea porţiuni lipsă de barbă şi dungi sub ochi. Fiii săi îl ajutară să descalece. Bătrânul ţap se va întâlni în curând cu Allah, se gândi Zayyad. Nu vor ajunge nici o mie de virgine din Paradis să-i trezească simţurile. Se spune că membrul îi atârna nefolositor între picioare ca un sac de apă de şaua unei cămile. O dreaptă răsplată pentru că a trăit mai mult decât trebuia şi ne-a împovărat cu prezenţa lui.

Zayyad stătea în uşă să-l întâmpine, cu sabia ceremonială de beduin prinsă în talie. Se îmbrăţişară – trupul lui este fragil ca al unui copil, se gândi Zayyad – şi-l pofti înăuntru. Era sigur că auzise oasele şeicului trosnind când fiii lui îl ajutară să se aşeze. Soraya şi Ramiza aduseră ceai de mentă îndulcit şi o tavă de argint cu halva.

— Fie ca drumul tău către casa mea să fie întotdeauna neted, zise Zayyad.

— Binecuvântat să fii şi tu, frate, îi răspunse şeicul.

— Îi mulţumim lui Allah că eşti bine şi în putere.

Noroc cu fiii tăi care te ţin pe picioare.

Şeicul Daoud îşi învârti mătăniile între degete.

— Slăvit să fie El! Mă bucur că şi tu eşti la fel de sănătos. Toată Iudeea ştie ce mult au prosperat fiii tăi şi casele lor.

— Mulţumită Lui! exclamă Zayyad.

Ritualul salutului era lung şi obositor pentru că trebuiau să se intereseze de sănătatea şi averea fiilor, fiicelor şi nepoţilor şi să se roage lui Dumnezeu să-i apere şi să-i ajute pe toţi.

În cele din urmă, şeicul Daoud se uită la fotografia înrămată a Muftiului care atârna pe perete, în casa lui Zayyad şi spuse:

— Binecuvântat să fie numele lui Allah că l-a adus pe Muftiu viu şi nevătămat!

Poate că El vrea să ne înveţe ce înseamnă suferinţa, se gândi Zayyad.

— Este într-adevăr un mare miracol.

— A vorbit deja la postul de radio Cairo, îndemnându-ne să-i zdrobim pe sionişti şi să-i aruncăm în mare.

— *Insh'allah,* zise Zayyad prudent. Facă-se voia lui Dumnezeu!

— Cum ar putea El să dorească altceva? Dar trebuie să ne dovedim demni de ajutorul Lui! Trebuie să fim gata să ne vărsăm sângele pentru Palestina arabă!

Ţie îţi este uşor să vorbeşti. Ai intrat deja pe jumătate pe Porţile Paradisului.

— Spune-mi, frate, unde o să ne ducă toate astea? Oare tinerii or să se mai întoarcă în sat să sărute mâna părinţilor lor? Or să le dea înapoi pământurile felahilor noştri sau vor trebui să trudească pentru vreun effendi de la oraş, care poate vinde pământurile într-o zi, aşa cum le-au vândut evreilor? Palestina Arabă o să ne înapoieze tradiţiile?

— Bineînţeles! zise şeicul Daoud.

Să dea Dumnezeu să te împroaşte cu pârţuri o cămilă leproasă! – se gândi Zayyad. Iar testiculele tuturor nepoţilor tăi să se usuce-n soare ca stafidele şi nepoatele să nască pepeni! Nu mă laşi nici măcar să spun o minciună cinstită! Indiferent ce se întâmplă acum, ştiu că sunt ultimul muktar adevărat al Rab'allah-ului. Satul nostru, tradiţiile noastre sunt pe moarte. Britanicii ne-au învăţat ce înseamnă revolta, iar blestemaţii de

evrei au introdus obiceiurile europeneşti, aşa că n-o să mai fim niciodată aceeaşi.

— Chiar crezi că englezii or să ne trădeze? zise Zayyad. Păzesc coasta împotriva evreilor şi au oprit vânzările de pământ pentru sionişti. Ce mai vrei de la ei?

— Or să ne trădeze, aşa cum au făcut şi altădată. Dacă este să scăpăm de evrei, va trebui să ne descurcăm de unii singuri.

Zayyad se gândi. Dacă ar salva Rab'allah-ul ar lupta cu plăcere. Dar trăise destul şi, cu toate că nu ştia să socotească, aşa ca fiii săi, era capabil să prevadă ce se va întâmpla în viitor. Dar nu prea avea de ales.

Uruitul unui camion pe şosea îi întrerupse gândurile; când se apropie, auzi strigăte de femei. Se ridică şi ieşi afară.

Erau îmbrăcaţi în uniformele albastre de doc ale kibuţnicilor şi avea arme moderne – pistoale Beretta şi mitraliere Sten, nu ca Luptătorii Sfinţi – cu vechile lor Mausere şi Parabellum-uri. Băteau cu pumnii în camion, îşi agitau puştile în nasul femeilor şi adresând insulte în arabă la felahii de pe câmpuri şi la mulţimea adunată în piaţă, lângă cafenea. Camionul trecu repede prin sat şi se pierdu în zare, lăsând în urmă o trombă de praf. Dispăru după deal, în drum spre unul din kibuţurile de la Marea Moartă.

Evrei înarmaţi şi războinici. Muftiul nu era singurul care se pregătea de luptă.

Zayyad auzi vocea răguşită a şeicului Daoud.

— Ei bine, frate, ce spui?

— Acum nu mai contează ce spun eu. Jumătate din tinerii satului s-au alăturat deja bandei nepotului tău Izzat.

— Fie ca Allah să-l ajute să învingă!

— Fie ca Allah să-i dea puţină judecată! zise Zayyad pe înfundate.

al-Naqb

Locul de întâlnire al Luptătorilor Sfinţi din Iudeea nu mai reprezenta de mult un secret. La jumătate de milă de al-Naqb se afla o peşteră unde sătenii îşi adăposteau caprele şi vitele pe vreme rea. Caii păşteau pe deal şi o santinelă singuratică moţăia sub un smochin.

Rishou descălecă de pe Al-Tareq şi intră înăuntru.

Era întuneric şi umezeală. Pereţii se acoperiseră cu muşchi şi în aer plutea un miros de mucegai şi excremente de capră. Se strânseseră în jur de douăzeci de tineri, ghemuiţi pe vine, într-un cerc, înarmaţi cu fel de fel de obiecte, de la străvechile săbii de Damasc şi până la Mauserele din primul război mondial.

Ali stătea pe vine lângă peretele grotei, cu Lee Enfield-ul lui Rishou pe genunchi.

Când intră, Izzat îşi ridică privirile şi i se adresă pe un ton batjocoritor.

— Încotro, frate? Ai venit să ni te alături?

— Mai degrabă m-aş alătura unei trupe de acrobaţi ambulanţi.

— De ce vrei să-l iei pe Ali? Te temi că va deveni un arab adevărat?

— Este deja un arab adevărat. Dar mă tem că, dacă te va urma pe tine, va deveni un cadavru adevărat.

— Oricine moare ca martir pentru Islam, trăieşte veşnic în Paradis! zbieră cineva.

Rishou se întoarse să-l înfrunte. Douăzeci de perechi de ochi îl priveau plini de ură.

— Nu are decât unsprezece ani! le strigă el.

— Dacă este destul de mare să lupte, înseamnă că este destul de mare să se alăture Luptătorilor Sfinţi! spuse Izzat.

— Oh, desigur, este destul de mare să lupte. Dar nu destul ca să facă diferenţa dintre o cauză dreaptă si o aventură prostească!

— Nu-ţi mai pasă de noi! exclamă altcineva.

— Îţi pasă doar de bani!

Rishou le întoarse spatele şi se îndepărtă.

Ali se uită după el. Îşi împinsese bărbia înainte, sfidător. Rishou luă puşca.

— Dacă mai îndrăzneşti să-mi iei arma, îţi rup braţul şi te bat până îţi bagi minţile-n cap. Ai înţeles, Ali?

Ali încuviinţă din cap.

— Da, *yaba*.

Rishou remarcă umilinţa din ochii băiatului, dar şi satisfacţia sa.

— Nu, nu înţelegi absolut nimic, Ali. Iar când o să înţelegi, va fi probabil prea târziu.

76

Oraşul Vechi

Era prea cald în camera mică, iar sudoarea le scălda corpurile şi strălucea pe picioarele lor ca uleiul de măsline încins. Femeia stătea călare pe el, întârziind cât mai mult momentul când vor trebui să se despartă. Transpiraţia lor se scursese pe trupul lui. I se prelinsese o picătură pe obraz. O şterse cu degetul.

— Nu trebuie să mai vin aici, zise ea şi îşi dădu seama că gândise cu voce tare.

— Sssst, murmură el, făcându-i semn să tacă. Uită, Sarah. Mulţumeşte-i lui Dumnezeu pentru clipa de faţă.

Pentru tine este uşor, se gândi ea. Tu o trădezi doar pe Khadija, soţia ta. Dar eu, când vin în locul acesta, trădez o naţie întreagă, nu numai pe Asher. Cum de îndrăznesc să risc atât? Un ofiţer Shai să se aventureze într-un cartier arab? Dacă aş fi prinsă, câte secrete ar putea stoarce arabii de la mine! Dacă voi fi descoperită vreodată, simpla mea prezenţă reprezintă o trădare. Nu ajunge că am comis un adulter, mai trebuie să şi iubesc un arab, un duşman al neamului nostru?

— O să iasă mari conflicte, Rishou. De data aceasta va fi mai rău ca-n 1936. Mult mai rău. Este o nebunie să continuăm.

Rishou nu-i răspunse imediat, apoi spuse:

— Când eram mic, Zayyad m-a trimis la şcoală, la moscheea din sat, să învăţ Coranul. În cea dea doua povaţă, Mohamed povesteşte – aşa cum ştii – că un mahomedan a despărţit apele mării pentru Moise şi a salvat evreii de Faraon. Tot musulmanii au fost cei care i-au aranjat lui Moise să se întâlnească cu Allah pe Muntele Sinai, unde a primit cele zece porunci şi a făcut Biblia. În schimb, spunea el, evreii au întors totul pe dos, ne-au furat Coranul şi l-au falsificat, au minţit în legătură cu Avram. Cred că ne pregătea încă de pe atunci pentru vremea când va trebui să luptăm împotriva voastră.

— Şi tu ai crezut?

— Atunci da.

— Şi acum?

— Am fost norocos. Tatăl meu este un om bogat după

standardele satului nostru şi şi-a putut permite să mă trimită la Colegiul Anglican de aici, din Ierusalim. Aşa am avut posibilitatea să-mi formez o viziune diferită despre lume. Dar în Rab'allah, imamul nostru continuă să ne descrie în moschee, în fiecare vineri, cum evreii ucid pruncii arabi şi le sorb sângele.

— Este o minciună. Facem asta doar la ceremonii festive.

Se rostogoli de pe el.

— Suntem prizonierii trecutului. Toată această ură pentru lucruri despre care se presupune că s-au întâmplat acum două mii de ani.

— Dar nu uita, Sarah, dacă n-ar fi vorba de lucrurile care s-au întâmplat acum două mii de ani, n-ai mai fi avut nici un motiv să te afli aici. Fără trecut, voi, evreii aţi fi invadatori sau războinici. La fel ca şi Hitler pe care-l urâţi atât!

Nu-i răspunse. Se uită la el.

— Tu ne urăşti?

— Îi urăsc pe effendi care v-au vândut pământurile.

— Nu asta te-am întrebat.

— Orice bun arab trebuie să urască evreii. Aşa a poruncit Muftiul.

— Tot nu mi-ai răspuns la întrebare.

Îi zâmbi trist. Apoi, întinse mâna şi o mângâie.

— Aş vrea să-i urăsc pe evrei. Este de datoria mea. Dar cu unii dintre voi, îmi vine greu. Şi acum, dă-mi voie să-ţi pun şi eu o întrebare. Nu ar trebui să-i urăşti pe arabi, la rândul tău?

— Nu prea mă pricep s-o fac, nu?

O sărută pe frunte.

— Păcat că nu te-ai născut arăboaică!

— Dacă aş fi fost arăboaică, aş fi stat acum la Rab'allah, la fântână, să-ţi spăl lucrurile, iar tu ai fi petrecut aici, cu o evreică. Nu-i aşa?

Încuviinţă din cap. Probabil că avea dreptate.

Al-Rashid era un hotel dărăpănat, de pe strada Suq Khan es Zeit. Se afla aproape de a şaptea oprire a crucii, unde se presupune că a căzut Christos pentru a doua oară.

Toţi cădem, se gândi Talbot, în timp ce se grăbea să intre. Dar unii cad mai rău decât alţii şi cu mai puţină graţie.

Într-o cafenea, pe partea cealaltă a bazarului, un bărbat cu turban alb îl văzu închizând uşa. Peste câteva minute, Levi Bar-

Ayal îl urmă, oprindu-se numai ca să dea o grămăjoară de monede palestiniene proprietarului, în schimbul unei chei.

Majid stătea pe pat şi fuma o ţigară. Era îmbrăcat doar într-o cămaşă albă de mătase, chiloţi de mătase purpurii şi şosete galbene cu jartiere. Haina şi pantalonii atârnau în garderobul vechi. O cravată bleu cu dungi galbene fusese aranjată frumos pe spătarul unui scaun.

Talbot privi în jur dezgustat. Perdelele erau trase, dar Talbot zări în semiîntuneric un gândac pe peretele din colţul camerei. Pe pat se vedeau urme închise, greu de identificat. Acordurile inevitabile ale muzicii orientale răsunau din stradă.

Se mustra că venea aici. Îşi promisese de nu ştiu câte ori că n-o s-o mai facă.

— Pari nervos, Henry! îi zise Majid. Vrei o ţigară?

— Nu, mulţumesc spuse Talbot.

Se duse la fereastră şi trase perdelele, şi mai apropiate una de alta, ca să nu se mai vadă nimic.

— Ce se întâmplă cu tine?

Era sigur că Majid îl tachina. Măcar dacă n-ar vorbi aşa, ca un şcolar în săptămâna de corvoadă.

Talbot îşi scoase haina şi se îndreptă spre garderob. Majid ocupase unicul cuier disponibil. Ezită. Apoi lăsă haina pe spătarul unui scaun şi se aşeză.

— Nu avem prea mult timp, îi spuse Majid. Am o întâlnire de afaceri la ora patru.

— Nu putem sta puţin? îl întrebă Talbot.

— Bine.

Scoase pachetul de ţigări Four Square din noptieră şi aprinse două. Păstră una pentru el şi i-o dădu pe cealaltă lui Talbot.

— Cred că ar fi mai bine să fumezi.

Totul începuse de când Majid fusese servitorul lui în casa din Talbieh. Majid se dovedise discret, iar Talbot se lăsase prins în această legătură. Treptat, măcinat de vinovăţie şi ruşine respirase uşurat când Majid îşi dăduse demisia. Îşi promisese sie însuşi că legătura dintre ei luase sfârşit. Dar, în loc să se întâmple aşa, continuaseră să se întâlnească în secret, în hoteluri de mâna a treia. Ştia că într-o zi vor fi descoperiţi. Dar nu reuşea să se opună acestei părţi întunecate şi neexplorate din inima lui.

Nu era un om pasional. Nu actul fizic îl entuziasma, ci

intimitatea. Cu Majid putea discuta probleme personale pe care nu îndrăznea să le abordeze cu colegii şi cu atât mai puţin cu Elizabeth. Da, când era cu Majid, putea să renunţe la rolul de gentleman şi diplomat englez, care nu i se potrivea.

Doar cu Majid, fir-ar el să fie!

* * *

Talbot îşi sprijini capul în mâini.

— Cred că am o depresiune nervoasă.

Majid trase din ţigară.

— Ce este, Henry?

— Nu mai merge absolut nimic.

— Dacă vrei, eu pot să plec…

— Nu, nu-i vorba de asta… adică mă rog, ar fi unul din lucruri. Toate îmi merg anapoda.

— Nu eşti deloc coerent.

Talbot se ridică. Avea ochii foarte obosiţi.

— Majid, spune-mi, ca arab, ce părere ai despre evrei?

Majid ridică din umeri.

— Muftiul vrea să-i arunce pe toţi din Palestina.

— Arabul ăla împuţit! Ar fi trebuit să-l spânzurăm când am avut şansa! Ei bine, dar despre noi, britanicii, ce părere ai? Crezi că i-am trădat pe evrei? Crezi că ar fi trebuit să-i lăsăm să vină în Palestina, aşa cum le-am promis?

— Bineînţeles că i-aţi trădat. I-aţi trădat pe toţi!

Talbot remarcă ce uşor îşi schimba Majid loialitatea. Când se alia cu englezii, când tuna împotriva lor.

Majid clătină din cap.

— Acesta este motivul supărării tale, Henry? Gândeşti prea mult!

— Serviciul colonial a fost viaţa mea. Am considerat întotdeauna că noi, britanicii, am reprezentat o forţă civilizatoare. Dar acum… acum nu ştiu ce să mai cred.

— Te-ai supărat pentru câţiva evrei. Nu merită.

— Atunci ce merită, Majid? Ţie de ce îţi pasă?

— De mine, zise Majid plin de candoare.

Talbot se aplecă spre el.

— Aş vrea să ştii ceva. Când a fost spânzurat fratele tău, am fost acolo. Mi s-a ordonat de către Înaltul Reprezentant să asist

la execuţie.

— Da, ştiam.

Talbot îl privi mirat.

— Ştiai?

— Wagil a fost întotdeauna cam naiv. Ceea ce sa întâmplat era inevitabil. Nu pot să te învinuiesc pentru prostia lui.

Talbot se cutremură.

— Cel mai mare ticălos pe care l-am văzut vreodată eşti tu, Majid.

— Presupun că da. Şi acum, dă-mi voie să te ajut puţin, ca să te relaxezi.

Uşa se dădu de perete şi se năpusti înăuntru un bărbat cu turban. Ridică aparatul de fotografiat şi apăsă pe buton. Înainte ca Talbot să aibă timp să reacţioneze, omul se întoarse şi o luă la fugă pe scări.

Talbot se ridică tremurând.

— Oh, Doamne!

Majid zâmbi jenat.

— Îmi pare foarte rău, Henry.

Talbot se uită la el, distrus.

— Ce?

— M-au obligat s-o fac. Era o problemă de viaţă şi de moarte. Fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului dacă te mint.

Talbot nu-şi mai găsea cuvintele de furie.

— Tu... ai aranjat... asta?

— N-am vrut.

Majid se dădu jos din pat şi începu să se îmbrace pe îndelete.

— Mă tem că cineva din Haganah doreşte să te întâlnească.

— Haganah?

— Spun că dacă nu-i ajuţi, toţi copiii din Alexandria până la Beirut vor flutura poza ta pe stradă. Poate că se laudă doar.

— Ticălos nenorocit.

— Ştiu, îmi pare rău, dar ce-ai fi vrut să fac? Când plecă, îl lăsă pe Talbot stând în pat, ca trăsnit, pământiu la faţă, holbându-se la uşă.

77

Era vineri seară, ajunul sabatului la evrei. O cacofonie de sunete se ridica deasupra oraşului, în timp ce vaietul rugăciunilor

din sinagogi se amesteca cu chemarea muezinilor şi dangătele clopotelor din turnul bisericii. Evrei în haine de gabardină se grăbeau spre locurile sfinte, călugări franciscani în anteriuri maronii îşi târau paşii pe stradă, cu capetele plecate, amestecându-se într-o mare de turbane negre şi albe.

Cafeneaua mirosea a grăsime, cafea şi sudoare.

Ea îl văzu urcând dealul dinspre Poarta Damascului, o siluetă înaltă, în costum alb şi cravată închisă la culoare, mişcându-se ciudat, cu o graţie pompoasă. Părea deranjat de mulţime, de parcă s-ar fi aşteptat să se dea toţi la o parte şi să-i facă loc. Ajunse la uşa cafenelei şi se uită în jur nesigur.

Sarah luă pachetul de ţigări Four Square şi le împinse spre capătul mesei, aşa cum se înţeleseseră. Bărbatul clipi surprins. Precis că nu se aştepta să întâlnească o femeie.

Se îndreptă spre masă şi se aşeză.

— Haganah? zise el.

Părea incapabil s-o privească drept în ochi.

— Da. Tu eşti Henry Talbot.

— Exact.

Chelnerul puse o cană crăpată în faţa lui Talbot şi o umplu cu cafea fierbinte dintr-un ceainic de alamă. Apoi se îndepărtă.

— Este cea mai josnică stratagemă de care am auzit vreodată, murmură Talbot.

— Serios, domnule Talbot?

— Nu sunt mândru de ceea ce sunt. Dar mă consider superior şantajiştilor.

Sarah se stăpâni cu greutate. Se aplecă peste masă.

— Englez înfumurat ce eşti. Oamenii voştri se lăfăie în cluburi, serviţi de împuţiţii de arabi cu ginuri şi tonice, iar când lumea adevărată pătrunde peste voi, începeţi să invocaţi civilizaţia. O să-ţi spun eu ce este josnic, domnule Talbot. Este josnic faptul că lumea i-a permis lui Hitler să ucidă milioane de evrei în camerele de gazare şi apoi i-a lăsat să putrezească în lagărele de pe tot cuprinsul Europei. Asta este într-adevăr josnic.

— Ziarele au exagerat…

— Crezi că sunt nişte poveşti? Probabil că te plictisesc grozav. Dar noi luptăm pentru vieţile noastre şi oamenii disperaţi fac lucruri disperate.

— Şi dacă îţi spun să te duci la dracu’?

Sarah se rezemă de spătar şi sorbi din cafea. Zâmbi.

— Dar n-o să spui, nu-i aşa?

— Ce aveţi de gând?

Sarah băgă mâna în buzunarul cămăşii sale kaki şi scoase un mic plic. Îl împinse spre Talbot. Bărbatul îl deschise. Înăuntru era o carte poştală. Fotografia alb-negru era prost realizată, dar trăsăturile sale se vedeau foarte clar. Sub ea scria: Iubire ciudată. Britanicii în pat cu arabii în Palestina.

— Dacă nu eşti de acord să ne ajuţi, o să trimitem o copie Înaltului Reprezentant al Coroanei şi apoi o să distribuim restul pe străzile Ierusalimului. Se va termina cu cariera şi căsătoria ta. Dacă te întorci în Anglia, vei trăi în dizgraţie şi ruşine. Iată ce avem de gând.

Poza tremura între degetele lui Talbot. Saliva i se strânsese în colţurile gurii.

— *Majid, rahat ce eşti*! strigă el deodată.

Toţi oamenii din cafenea se opriră din discuţie, iar ceilalţi clienţi – arabi şi câţiva evrei – se întoarseră şi se uitară la ei.

Talbot rupse cartea de vizită în bucăţi.

— Isuse Christoase!

— Îmi pare rău, Henry, zise Sarah, pe un ton mai blând. Eu personal consider că oamenii pot face ce vor cu viaţa lor privată. Nu-mi plac aceste metode. Dar fii convins că vom folosi toate armele pe care le avem la dispoziţie.

Talbot strânse între degete bucăţile de hârtie, le făcu ghemotoc şi le aruncă pe masă, dezgustat. Îşi puse capul în mâini şi nu scoase nici o vorbă. Sarah aştepta îngrijorată. Nu se aşteptase ca Talbot să facă o scenă aici, în cafenea. Probabil că-şi dădea seama, mai mult ca sigur, că-şi primejduia cariera dacă se comportă în asemenea hal. Oare putea avea încredere că o să-şi păstreze cumpătul?

Şi totuşi îi părea rău pentru el. Ceva ce-i spusese era adevărat; nu se mândrea deloc cu ce avea de făcut. Dar nu avea de ales. Fără Palestina nu le rămânea nimic. Hitler demonstrase foarte clar acest fapt.

Talbot îşi ridică mâna să-şi şteargă lacrimile de pe faţă. Vorbea răguşit.

— Ce vreţi de la mine?

— Faci parte din personalul diplomatic?

— Da.

— Atunci presupun că este evident ce dorim.

Clătină din cap.

— Nu-i de ajuns că natura m-a făcut homosexual. Acum vreţi să devin şi trădător.

— Toţi suntem trădători, Henry. Unii ne trădăm ţara, alţii principiile.

El surâse batjocoritor.

— Grozav discurs. Pe cine încerci să convingi? Pe mine… sau pe tine?

Lui Sarah îi era necaz că-şi dezvăluise propria slăbiciune. Nu va face din nou aceeaşi greşeală. Îl fixă din priviri.

— Trebuie s-o faci, Henry. Ne întâlnim din nou aici, vinerea viitoare. Vrem să ştim tot ce gândesc britanicii, tot ce plănuiesc. Dacă nu obţinem rezultate tangibile, o să te distrugem, ai înţeles?

Se ridică să plece.

— Ştiţi, ar fi trebuit, de fapt, s-o recrutaţi pe soţia mea. I-ar fi plăcut s-o facă. Şi cred că ar fi avut şi talent.

Ieşi din cafenea şi se pierdu printre mulţimea care mişuna seara în zona Porţii.

Katamon

Katy Antonius era văduva celui mai vestit istoric şi scriitor arab al secolului său, în timp ce ea era cea mai bună şi primitoare gazdă a Ierusalimului arab. Invitaţii săi la soiréeurile de vineri seara includeau cei mai proeminenţi membri ai comunităţilor britanice şi arabe. Henry Talbot luă ginul oferit de chelnerul arab în haină albă şi se alătură unui grup format din episcopul anglican al Ierusalimului, un maior britanic şi secretarul personal al Înaltului Reprezentant al Coroanei. Discutau despre un raport în care se arăta cum Haganah aruncase în aer un pod în Galileea.

Lui Talbot îi venea greu să se concentreze asupra conversaţiei. Se gândea neîncetat la discuţia avută mai devreme în seara aceea, cu agentul Shai.

Vrem să ştim tot ce gândesc britanicii. Tot ce plănuiesc. Dacă nu obţinem rezultate tangibile, o să te distrugem. Ai înţeles?

Atenţia lui rătăcea peste tot. Podele lustruite de parchet, rochii de seară, clinchetul cuburilor de gheaţă, costumele de gală, sclipirea unei brăţări, râsete zglobii. Şi acolo, pe balcon, se afla

Elizabeth, suplă, zveltă, într-o rochie neagră, ca smaraldele tatălui ei strălucind pe gâtul alb ca zăpada, în timp ce râdea noului ei cuceritor. Cine o fi de data aceasta? Ah, sigur, Chisholm, ţeapăn şi marţial în uniforma sa kaki cu blazoane roşii-maronii.

— Cred că ar fi timpul să introducem legea marţială. Tu ce părere ai Henry?

I se adresa însuşi secretarul particular. Talbot se întoarse destins.

— Cred că ar fi timpul să arătăm de ce suntem în stare, spuse el.

Din câte ştia, această expresie avea darul să astupe multe goluri într-o conversaţie.

— Şi acum, vă rog să mă scuzaţi, dar aş vrea să discut ceva cu Elizabeth.

Era răcoare şi plăcut pe balcon. Briza nopţii îndoia copacii şi aducea pe aripile ei aromele brazilor şi rozmarinului. În Oraşul Vechi, răsuna clopotul mănăstirii armeneşti.

Elizabeth şi Chisholm şopteau unul lângă altul. Talbot tuşi ca să-şi semnalizeze prezenţa şi Elizabeth tresări, prefăcându-se surprinsă.

— Ah, Henry. Ai venit exact la timp. Maiorul Chisholm şi cu mine discutam despre problema evreiască.

— Şi aţi găsit o soluţie?

— Credem că ar trebui să existe mai multe relaţii sexuale între cele două tabere. Nu eşti de acord?

Chisholm rânjea cu subînţeles. Ce bine ar fi dacă ar cădea din balcon chiar acum, se gândi el.

— Cel mai important lucru este să nu existe victime.

— Eşti prea blând, Henry, zise soţia lui maliţioasă. Acesta a fost întotdeauna defectul tău.

— Consider că negocierile sunt mai bune decât confruntarea.

— Eu sunt pentru orice lucru cei poate apropia pe oameni, exclamă Elizabeth, privindu-l pe Chisholm.

Târfa.

— Oare nu asta voiam să spun şi eu, Lizzie? zise el, folosind special diminutivul pe care ea îl detesta atât de mult.

Chisholm întoarse conversaţia la subiectul lui preferat.

— Cred că nenorociţilor ăstora li s-a permis să meargă prea

departe. Dacă aş fi la comanda armatei, aş pune imediat situaţia sub control. După părerea mea, Hitler avea dreptate în unele privinţe.

Lui Talbot nu-i venea să creadă.

— Vorbeşti serios?

— După cum spunea şi soţia ta, Talbot, eşti prea blând.

— Aproape bleg, îl completă Elizabeth.

— Se pare că este timpul să mâncăm, spuse Chisholm. Vă rog să mă scuzaţi.

Trecu pe lângă Talbot şi se îndreptă spre sufragerie.

Talbot se uită la soţia sa. Probabil că era în călduri, se gândi el. O simţea după miros.

— Nu prea este genul tău, nu-i aşa?

— Nu ştiu. Dar din când în când, simt nevoia unui tip dur.

— Chiar trebuie să flirtezi aşa, pe faţă?

— Ce rost are să ne mai prefacem?

Puse paharul pe balustradă şi-l luă de braţ.

— N-o să te mai stânjenesc, dragule. Îţi promit că n-o să mă culc cu el decât după cină. Şi acum, hai la masă!

Începură cu *mezze* arăbesc: bucăţele mici de carne, salată de creier, vinete şi sărmăluţe în foi de viţă. Chisholm domină conversaţia, exprimându-şi puternic părerea că evreii ar trebui puşi la respect foarte dur. Talbot observă că episcopul anglican se înroşise la faţă stânjenit, în timp ce secretarul particular se concentra asupra mâncării, indispus de o asemenea indiscreţie.

Lui Talbot, însă, îi fu imposibil să adopte această tăcere diplomatică.

— Dar, desigur – îi spuse el lui Chisholm –, şi noi ar trebui să ne asumăm o parte din vină.

Chisholm îl privi dispreţuitor.

— Singura greşeală pe care am făcut-o a fost că ne-am lăsat baionetele să ruginească.

— Vorbeşti ca Himmler.

— Şi tu ce soluţie ai? Să ne lăsăm călcaţi în picioare?

— Când au început prima dată neînţelegerile în 1936, evreii au dat dovadă de multă stăpânire de sine. În acelaşi timp, Muftiul din Ierusalim a îndemnat populaţia arabă la mari acte de violenţă. Drept rezultat, a cules cea semănat. Mă tem că ambele tabere au învăţat o lecţie dură de la noi; anume că violenţa naşte

violenţă.

— Tocmai de aceea este cazul să-i învăţăm minte.

— Ar trebui să găsim o soluţie echitabilă. Care să nu implice folosirea baionetelor.

— Dar Henry ... răsună altă voce.

Spre surprinderea lui, Talbot constată că era a soţiei sale.

—... doar n-o să-i tolerăm pe aceşti indivizi din Haganah. Sigur, eu nu sunt decât o femeie, dar mi se pare că ne fac să părem ridicoli.

Câţiva ofiţeri ai armatei se înroşiră la faţă şi îşi plecară ochii în farfurie. Această critică aspră, în ciuda eforturilor lor, îi zguduise.

Chisholm îi zâmbi triumfător lui Talbot.

— Soţia ta a pus punctul pe i, Henry. Doar noi i-am lăsat să vină aici şi acum s-au întors împotriva noastră. Oare cum sună proverbul acela apropo de muşcatul mâinii care te hrăneşte?

Talbot se gândi că nu avea rost să-l contrazică. Spusese deja prea mult. Şi, în afară de asta, nu problema evreiască îl preocupa pe el acum. Ce eşec! Un trădător şi un încornorat pe deasupra, se gândi el. O absurditate! Mai ales că motivul chinului său erau două lucruri la care nu mai ţinea de mult – soţia şi ţara. Amândouă se comportaseră ca nişte târfe şi totuşi n-am renunţat nici la una, nici la alta. Totdeauna am crezut că esenţa unui om este să fie britanic şi să fie respectabil. Am încercat să fiu şi una şi alta, dar sunt condus de proşti şi sunt însurat cu o târfă.

Ce-o să mă fac?!

78

Dealul Sfatului Rău

Primul secretar Reginald Chandler îi făcu semn lui Talbot să ia loc.

— Intră, Henry. Aşază-te, aşază-te. Fă-te comod!

Aranjă hârtiile de pe birou şi apoi se sprijini de spătarul scaunului, împreunându-şi degetele peste burta sa respectabilă. Soarele filtrat prin fereastră sclipea pe pomada aplicată cu generozitate pe părul lui des, grizonat.

Chandler făcea parte din vechea gardă; primise prima sa însărcinare diplomatică pe vremea când regina Victoria se mai

afla încă pe tronul Angliei. Talbot îşi imagina uneori că avea praf între ridurile feţei. Urma să se pensioneze peste patru luni. Unii din colegii lui Talbot glumeau şi spuneau că va fi ambalat cu grijă şi expediat în ţară ca un exponat preţios, destinat pentru British Museum, unde va fi aşezat alături de mumia egipteană.

— Cred că vremea o să se încălzească, zise Chandler.

Îşi începea întotdeauna discuţia vorbind despre vreme.

— Da, domnule, vine vara.

— Într-adevăr. Ei bine, Henry, ce pot face pentru tine?

— Voiam să vă cer un sfat, domnule. Am aflat ceva şi am considerat că trebuie să vă informez.

— Foarte bine.

— După cum ştiţi, soţia mea joacă bridge cu câteva doamne din grupul lui Katy Antonius. Se pare că una dintre femei a lăsat să-i scape că soţul ei l-a întâlnit aici la Ierusalim pe un fost ofiţer SS.

Aerul jovial al lui Chandler se evaporă.

— Înţeleg.

— Nu ştiu dacă trebuie să dau crezare acestor zvonuri, dar am considerat că trebuie să raportez imediat, ca să putem verifica. S-ar putea să fie o greşeală, dar…

— I-ai mai spus cuiva?

— Nu, domnule, bineînţeles că nu.

— Bun. Atunci aşa o să rămână.

— Poftim, domnule?

— Ştii, Henry, nici mie numi plac astfel de treburi, dar mă tem că n-avem ce face.

— Nu înţeleg.

— Nu fi prost. Înţelegi foarte bine. Nu ne putem permite să-i supărăm pe arabi.

— Vreţi să spuneţi că este adevărat? Adăpostim foşti ofiţeri SS?

— Adăpostul nu este tocmai cuvântul potrivit.

— Şi atunci cum să-i spunem, domnule?

Chandler i se adresă pe un ton aspru.

— După cum am spus, Henry, nu avem ce face.

— Acest om ar putea fi un criminal!

— Trebuie să privim lucrurile în ansamblu. Dacă vrem să ne păstrăm influenţa asupra acestei regiuni, – şi dacă nu, când noi o părăsim, o lăsăm deschisă ruşilor sau, Doamne fereşte,

americanilor – atunci trebuie să examinăm cu grijă fiecare bucată de pâine şi să vedem pe ce parte este unsă. Doar ştii asta.

— Este intolerabil!

Chandler îşi aranjă cravata.

— Dacă vrei să ştii, află că sunt zeci de ofiţeri SS şi de Gestapo în Palestina, poate chiar sute. Au venit la invitaţia arabilor, dar, în situaţia de faţă, nu putem întreprinde nimic împotriva lor.

Talbot nu spuse nimic. Se uita pur şi simplu la el.

— Nu mă privi aşa, Henry. Nu-i vina mea. Nici a ta. Ne aflăm aici ca să îndeplinim politica guvernului.

— Aceasta este politica oficială, domnule?

— Bineînţeles că nu. Este doar un fapt de viaţă. Şi acum, spune-mi dacă pot să te mai ajut cu ceva?

— Nu, domnule, vă mulţumesc pentru sfat.

Talbot se ridică şi ieşi. Simţea că-i vine rău. Parcă auzea vocile copiilor de la şcoala din Guildford: *Până când vom construi Ierusalimul pe pământul verde şi liniştit al Angliei*...

Când se întâmplase oare? Când întorsese spatele ţara sa Golgotei?

Ei bine, dacă Înaltul Reprezentant al Coroanei şi primul său secretar nu erau interesaţi de foştii ofiţeri SS, cunoştea el pe cineva care va fi.

Rehavia

Blocul se afla la mică distanţă de Agenţia Evreiasca unde lucra, dar pe Asher îl durea aşa de rău piciorul, încât era un efort să stea în picioare. Strânse din dinţi şi şchiopătă pe scară, până la etajul şase.

Se simţea miros de pâine prăjită şi se auzea un copil plângând. Asher găsi camera 613 şi bătu la uşă.

Se deschise un centimetru şi o femeie mică de statură, brunetă se uită la el.

— Ce vrei?

— Mă rog pentru pacea Ierusalimului, spuse Asher, dând parola obişnuită a Palmacinikilor.

Femeia deschise uşa şi Asher intră înăuntru. Perdelele fuseseră trase şi era un miros închis. Rămăşiţele dejunului nu se adunaseră încă de pe masa din bucătărie. Ceilalţi patru ocupanţi

ai apartamentului erau patru bărbaţi şi o fată. O mitralieră Sten demontată stătea pe podea, pe un cearşaf alb. Doi bărbaţi o curăţau şi o ungeau cu grijă.

Unul din ei îl recunoscu imediat.

— Bună Moshe. Cum merg treburile?

Moshe îl îmbrăţişă.

— Acesta este Asher Ben-Zion, le spuse Moshe celorlalţi. A comandat batalionul meu când am fost la Haifa. A condus raidul de la Atlit.

Ceilalţi se relaxară. Fata care îi deschisese uşă îi oferi o ţigară.

Moshe i-o aprinse.

— Ce-ţi mai face piciorul, Ash?

— Se vindecă.

— Cu ce te mai ocupi? Am auzit că te-ai întors la kibuţ?

— Nu scăpaţi voi de mine aşa de uşor. Lucrez pentru Shai până când voi fi apt de luptă.

— Deci, ce te aduce aici?

— Îl caut pe Rosenberg. Este acasă?

Uşa de la dormitor se deschise şi apăru Netanel. Avea părul răvăşit şi hainele mototolite de somn. Se întinse zâmbind.

— Ash? Ce cauţi la Ierusalim?

— Am nişte veşti bune pentru, tine, Netanel. N-ai vrea să îndeplineşti o misiune Shai?

Erau doar două dormitoare, cu un singur pat metalic în fiecare cameră şi saltele pe podea. Lucrurile personale se ţineau în rucsacuri împrăştiate peste tot. Trebuiau să fie gata de plecare oricând.

— Vezi cum trăim la Ierusalim? zâmbi Netanel. Câteodată mi se pare că la Auschwitz era mai bine.

— Dacă-i laşi pe oamenii tăi să cureţe mitraliere în camera de zi în timp ce sunt străini la uşă, v-aţi putea trezi din nou, cât de curând, în spatele sârmei ghimpate.

— Doar ştii cum sunt aceşti sabra. Nu poţi să le spui ce să facă.

— Nu uita că şi eu sunt sabra.

Netanel surâse amuzat.

— Nu, Ash, nu uit.

Asher se aşeză pe marginea patului, strâmbându-se de durere. Îşi masă muşchiul. Urcatul celor şase etaje îl extenuase.

— Cum merge? îl întrebă Netanel.

— Mă doare tot timpul.

— Unele răni nu se vindecă niciodată. Ştiu cum este. Încă mă mai doare capul după bătăile germanilor.

Scoase un pachet de ţigări din buzunarul de la piept şi-l deschise cu degetul mare. Băgă o ţigară în gură şi o aprinse de la chiştocul lui Asher.

— Ai fost ocupat? se interesă Asher.

— Arabii şi-au înteţit atacurile în zona Oraşului Vechi. Unul din băieţii mei a fost rănit săptămâna trecută, când au atacat un autobuz Egfed, lângă Poarta Zion. Cu o săptămână în urmă, am pierdut încă doi când britanicii i-au prins cu revolvere în buzunar. Am destule probleme şi eu. Dar povesteşte-mi despre tine. Ce faci la Ierusalim?

— Lucrez pentru Shai, serviciul de spionaj. De aceea mă aflu aici. A apărut ceva care cred că o să te intereseze.

— Nu sunt omul potrivit, Asher. Nu mă pasionează travestiurile.

— Nu am de gând să te fac spion. Avem nevoie de voluntari pentru o misiune. Este periculos, bineînţeles.

Netanel ridică din umeri.

— Spune-mi mai întâi despre ce este vorba.

— De Auschwitz, Netya.

Netanel se schimbă la faţă.

— A venit vreunul din ei aici, la Ierusalim?

— Soţia mea lucrează şi ea pentru Shai. Are un om bine plasat în cadrul guvernului britanic. I-a spus că un ofiţer se află aici, la Ierusalim, în colonia germană. A fost maior SS la Auschwitz.

— Şi britanicii îl adăpostesc?

— Nu chiar. Dar nu iau nici o măsură. Aşa că va trebui să luăm noi. O să ne ajuţi?

— Cunoşti deja răspunsul.

Trase din ţigară.

— Cum îl cheamă, Ash? Poate că îl cunosc.

— Emmerich. Fostul maior SS, Rolf Emmerich.

79

Wilhelmina

Doi poliţai arabi păzeau poarta. Căpitanul Wilbur Spencer-White şi şoferul său, caporalul George Taylor, înmânară permisele lor sergentului arab. Taylor glumi cu el în timp ce ofiţerul tăcea.

— Bună zi pentru race[43] , spuse Taylor.

Sergentul cercetă atent permisele.

— Care cursă?

— Rasa umană.

Sergentul n-avea chef de râs. Permisele păreau în ordine, dar îi plăcea să-şi exercite măcar o dată autoritatea asupra afurisiţilor de britanici.

— Ce treabă aveţi aici?

— Ne priveşte, îi răspunse ofiţerul. Actele noastre sunt în regulă. Aşa că fii băiat bun şi lasă-ne să trecem.

Bătu nerăbdător la bordul jeepului.

— Bună zi pentru cursă, zise Netanel când trecu de gărzi.

— Am auzit asta odată, de la un caporal britanic, zise Asher. Nici atunci nu zâmbise nimeni. Dacă cineva te ia drept prost, devine mai puţin suspicios în ceea ce te priveşte.

Jeepul se opri în curtea interioară. Netanel se dădu jos.

— Noroc, îi şopti Asher.

— M-am rugat pentru această clipă de când am scăpat de la Auschwitz. Nu am nevoie de noroc. Doar că nu vreau să se termine prea repede.

— Netya, ţine minte. Nu avem timp decât de un glonte.

— O să ţin minte.

Netanel se îndreptă spre nişa din faţă. Era îmbrăcat în uniformă kaki şi în şapcă. Îşi aranja tocul pistolului Webley Special şi bătu în uşă cu bastonul său.

Arhitectura casei era în stil clasic arăbesc, construită din piatră rozalie de Ierusalim, cu arcuri graţioase şi tavane boltite, deasupra unei curţi centrale, plină cu flori multicolore. Farfurii arăbeşti din cupru şi aramă decorau pereţii şi podelele erau făcute din marmură albă şi neagră.

— Maiorul Emmerich nu prea mai primeşte vizitatori, spuse menajera.

O chema Ilse. Era nemţoaică, aşa cum îl informase, deşi,

[43] Joc de cuvinte; în engleză, cuvântul RACE este omonim – înseamnă şi cursă şi rasă (n.t.)

bineînţeles, afirmase că nu ţinea cu naziştii.

— Mulţi buni germani nu au fost de acord cu Hitler şi faptele sale. Dar ce puteam face? Cum spuneaţi că vă cheamă?

— Spencer-White, căpitanul Spencer-White, zise Netanel.

— De ce doriţi să-l vedeţi?

— Probleme oficiale, spuse Netanel, străduindu-se să vorbească cât mai politicos.

— Nu ştiu dacă va putea să vă ajute prea mult, zise Ilse, şi pentru o clipă, distinse o uşoară ironie, ca şi când ar fi râs de el.

Nu, probabil că se înşelase.

Hai, grăbeşte-te. Du-mă odată la el, se gândi Netanel. Vreau să-i văd faţa când o să-i pun pistolul la tâmplă. Vreau să-i amintesc de Amos Mandelbaum. Vreau să-l privesc cum moare, aşa cum l-a privit el pe Mandelbaum şi vreau să ştie cine l-a răzbunat. Vreau să-mi spăl păcatele prin sângele şi groaza lui.

— Bineînţeles, nici maiorul Emmerich nu-l plăcea pe Hitler – trăncăni Ilse. Era doar un soldat care îşi făcea datoria.

Ajunseră în salon, o cameră luminată, cu podele prăfuite, de parchet, imprimeuri persane şi un cuţit beduin de vânătoare, atârnat de perete.

Pe un scaun de trestie, departe de el, cu faţa spre grădină, se afla un om. Netanel îşi strânse pumnii, încercând să se stăpânească. Nu-mi vine să cred, se gândi el. Nu-mi vine să cred că soarta te-a adus aici.

— Ai un vizitator, maiorule, îl anunţă Ilse.

Netanel se uită la bărbatul din fotoliul de trestie.

Nu era Emmerich.

Corpul care stătea acolo îi aparţinuse poate odată. Părul blond, scurt şi ochii reci albaştri erau aceiaşi. Dar era ca şi când te-ai fi uitat la o figură de ceară care fusese lăsată pe foc; în timp ce o jumătate de faţă îşi păstrase frumuseţea rece, de zeu teutonic, cealaltă jumătate se topise parcă. Corpul de sub pătură semăna cu un schelet; muşchii de pe partea stângă dispăruseră, expunând pleoapa rozalie; avea o privire fixă.

Acesta nu putea fi maiorul SS Emmerich.

— Aveţi un vizitator! îi strigă Ilse în urechea dreaptă. Este colonelul Spencer-Weiss de la armata britanică. *Verstehen Sie*[44]?

Emmerich bodogăni ceva de neînţeles în germană.

[44] Înţelegeţi? (germ.)

— Nu ştiu dacă astăzi veţi ajunge la vreun rezultat, căpitane – zise Ilse. Are zile bune şi zile rele. Oricum, o să vă las singuri. Chemaţi-mă dacă aveţi nevoie de mine. Sunt în bucătărie.

— Emmerich? spuse Netanel. Emmerich, ştii cine sunt?

Nu primi nici un răspuns. I se scurgea saliva de pe bărbie, formând o pată întunecată pe halat. Stătea ciudat pe scaun, înclinat pe partea stângă.

— Nu-ţi mai aminteşti de mine? Sunt Netanel Rosenberg!

I se păru că tresărise. Probabil că înţelegea. *Trebuia* să înţeleagă! Scoase revolverul şi trase piedica. Puse ţeava între ochii lui Rolf.

— Netanel Rosenberg. Îţi aminteşti de mine, Rolf? De la Auschwitz?

Ochiul drept îl privea impasibil.

Doamne Sfinte, nu-mi fă asta, se gândi Netanel. Trebuie să-şi amintească. Ar fi de ajuns să zăresc o sclipire în ochii lui Rolf ca să-l pot ucide. Amos va fi răzbunat, iar eu voi scăpa de chin.

Se uită în ochiul bun al lui Rolf, până în adâncul inimii sale negre, dar nu văzu decât propria sa imagine.

— Prea târziu, îi şopti în ureche Amos Mandelbaum.

— Prea târziu, zise Netanel cu voce tare.

Rolf bombăni ceva în germană. Parcă spusese „Ilse”. Netanel simţi un miros greu. Fostul maior SS Rolf Emmerich făcuse pe el.

— Fir-ai tu să fii! şopti Netanel.

Nu va reuşi să se răzbune. Nu aici. Ce mai rămăsese din Rolf Emmerich putrezise în scheletul de pe scaun.

Puse la loc revolverul şi ieşi din cameră. Ilse apăru din bucătărie, ştergându-şi mâinile de şorţ.

— Plecaţi deja, domnule căpitan?

Netanel încuviinţă din cap.

— De când este în această stare?

— A fost rănit la cap când convoiul în care călătorea a căzut pradă unui avion rusesc. După aceea, în spital, s-a îmbolnăvit de malarie şi a ajuns aşa cum este acum. Câteodată reuşeşte să îngâne câteva cuvinte. Aţi terminat problemele dumneavoastră oficiale?

— Da, mulţumesc, zise Netanel.

Ilse îi întinse mâna şi Netanel o scutură. Însă îşi dădu seama prea târziu ce făcuse femeia. Îi trăsese mâneca şi-i descoperise numărul tatuat pe antebraţ.

— Nu eşti căpitan englez, zise ea râzând dispreţuitor. Eşti un evreu împuţit!

Netanel îşi trase mâna.

— Pleacă din calea mea! exclamă el.

— Hitler avea dreptate în ceea ce vă priveşte. Facem o favoare lumii întregi. Poate că arabii vor termina ce am început noi.

Netanel scoase Welbeyul şi-i puse ţeava la tâmplă.

— Hai, fă-o! îl ispitea femeia.

Netanel lăsă ţeava în jos, spre amuzamentul ei. Apoi o ridică din nou şi-o lovi în tâmplă. Femeia se prăbuşi pe podeaua de marmură. Bărbatul păşi peste trupul ei inert şi ieşi din casă.

Partea a patrusprezecea
PALESTINA, 1946

80

O dimineaţă fierbinte, un soare alb care poleia pietrele rozalii ale Oraşului Vechi şi cerul albastru. Henry Talbot se uita prin parbriz în timp ce şoferul său încerca să se descurce în traficul pe sub Poarta Jaffa. Se uită la ceas. Avea o întâlnire la ora patru în Zona de Securitate Britanică din vestul oraşului. În ritmul acesta, va întârzia mai mult ca sigur.

— Grăbeşte-te, Moussa, zise el, deşi era clar că micul Moussa nu putea face nimic mai mult decât să apese pe claxon.

În faţa lor, Turnul lui David se ridica pe cer ca un simbol străvechi peste fumul înecăcios al traficului secolului al XX-lea. Pe Talbot îl apucă dorul după timpurile acelea tihnite de demult.

Deodată, Rover-ul se opri. Sunetul claxoanelor deveni asurzitor, cât pe ce să astupe răpăitul îndepărtat al mitralierelor.

Talbot se aplecă înainte.

— Ce se întâmplă, Moussa?

Un camion vechi se proptise în faţa lor, blocând drumul.

Moussa ridică din umeri.

— Nu ştiu, effendi Talbot.

Încercă să se strecoare, dar îi fu imposibil. Traficul dinspre Poartă se scurgea interminabil. O căruţă trasă de un asin făcu o

manevră şi se lovi de o tarabă de fructe, împrăştiind pe drum struguri şi smochine. Un arab bătrân trecu pe lângă ei împingând o bicicletă şi strigând ceva despre evrei.

— Aşteaptă aici, îi spuse Talbot lui Moussa, deşi instrucţiunile sale erau inutile.

Acum, Moussa nu mai putea să mişte maşina în nici o direcţie.

Talbot o luă la fugă. Un evreu mic de statură, în costum închis la culoare şi pălărie cu boruri late, dădu peste el şi-l trânti de-un camion. Arabi, femei cu copii în braţe se năpusteau pe lângă el, zbierând isteric. Un taxi arab, claxonând asurzitor încercă să-şi croiască drum prin mulţime. O arăboaică în *abbayah* negru căzu ţipând sub roţile sale.

Ce se întâmpla oare, pentru numele lui Dumnezeu?

Un autobuz Egged, numărul doi, de la Noul Ierusalim spre Oraşul Vechi, era oprit în mijlocul pieţei, vizavi de stâlpii înalţi ai Porţii Jaffa. O mulţime de arabi se strânseseră în jurul maşinii, unii din ei înarmaţi cu puşti. Toate ferestrele autobuzului fuseseră sparte, iar de sub uşa de partea şoferului se scurgea sânge, formând o bălţoacă pe drum.

— Doamne Sfinte, murmură Talbot.

Un jeep britanic şi o maşină blindată erau parcate pe partea cealaltă a pieţei, în Bethleem Road. Talbot îl zărea pe ofiţerul comandant aplecându-se peste parbrizul jeepului să vadă mai bine.

De ce nu pune capăt acestei nebunii? se întreba Talbot.

Din autobuz izbucni un răpăit de mitralieră. Probabil că femeile din Haganah erau înarmate. Oricum, indiferent ce pistoale sau puşti aveau, se pare că nu erau de ajuns ca să-i ţină pe arabi la distanţă pentru mult timp.

Alergă spre patrula britanică. Când se apropie, îşi dădu seama că îl cunoştea pe ofiţerul cu beretă roşie din jeep.

Chisholm.

— Eu aş şterge-o în locul tău, bătrâne. Aici nu este un loc potrivit pentru funcţionari paşnici.

— Chisholm! Pentru numele lui Christos, fă ceva!

Chisholm făcu semn spre şoferul său.

— Mai bine ghemuieşte-te aici, de partea cealaltă a caporalului Walterson. N-am vrea ca vreun glonte rătăcit să răpească administraţiei unul din ofiţerii săi destoinici.

— Încetează odată! Va fi un masacru!

— Da de unde, doar câţiva evrei prăpădiţi.

— Sunt femei şi copii în autobuzul acela!

— Femei şi copii evrei. Nu-i nici un britanic!

Talbot îşi scoase mănuşile de piele şi se aşeză pe scaunul de lângă şofer.

— Pleacă de acolo, îmi strici vederea.

— Îţi ordon să pui capăt acestei atrocităţi.

— Nu poţi să-mi ordoni. Nu eşti împuternicit s-o faci!

Talbot se întoarse. Arabii încurajaţi de pasivitatea patrulei britanice, se apropiau tot mai mult de autobuz, înconjurându-l. Două figuri Hassidimi în haine negre de gabardină şi pălării cu boruri, săriră afară, încercând să scape. Făcuseră doar cinci paşi când fură loviţi de un voleu de împuşcături care-i seceră imediat.

— Ai auzit ştirile de azi-dimineaţă? îl întrebă Chisholm.

— Încetează odată, pentru numele lui Dumnezeu!

— Evreii au atacat una din patrulele noastre în Oraşul Vechi. Au omorât doi soldaţi şi au rănit încă trei. Unul din ei n-o să mai meargă niciodată. A luptat cu mine în Normandia.

— Dar n-are nici o legătură cu ce se întâmplă acum.

Un arab cu puşca în mâna stângă alergă spre uşa autobuzului. Răsună pocnetul unui pistol şi căzu pe spate, cu braţele întinse în lături. Pentru o clipă, camarazii săi se retraseră.

— Este timpul să le dea cineva o lecţie acestor evrei. Doar n-o să-i lăsăm să ne ucidă soldaţii şi pe urmă să-i protejăm.

Un Fiat albastru, cu claxonul urlând disperat, îşi croia drum prin traficul aglomerat din Jaffa Road. Un steag Haganah flutura la fereastra din spate. Chisholm îl trase de braţ pe şofer şi-i făcu semn.

— Repede!

Jeep-ul alergă de-a lungul pieţei să-l intercepteze.

O femeie cu un copil în braţe ieşi din autobuz şi o luă la fugă spre Centrul Comercial Evreiesc. Talbot crezu că o să reuşească. Deodată, se auzi o împuşcătură şi căzu. Se făcu linişte. Apoi, copilul începu să plângă.

Mama lui nu se mai mişca.

În Fiat erau trei Haganah, iar acum stăteau întinşi pe caldarâm, cu mâinile la spate, sub cap. Armele lor – un pistol Beretta, o mitralieră Sten şi două grenade de mână – erau

împrăştiate lângă ei. Doi soldaţi îi păzeau, înarmaţi cu puşti Bren.

— Chisholm, ce dracu' faci?

— Datoria, bătrâne. Aceşti oameni deţin ilegal arme de foc. Este evident că sunt terorişti.

Talbot se întoarse spre piaţă. Mulţimea înconjurase aproape complet autobuzul. Acum nu se mai trăgea. Se lăsase o linişte mormântală, cu excepţia scâncetelor copilului.

— Pentru numele lui Dumnezeu, aceşti oameni sunt complet lipsiţi de apărare.

— Dacă nu sunt implicaţi cetăţeni britanici, nu sunt obligat să intervin.

Talbot se hotărî. Cineva trebuia să ia o măsură.

Începu să alerge spre autobuz.

— Înapoi, strigă el arabilor. Vă poruncesc să vă daţi înapoi.

Feţele lor erau desfigurate de ură şi sete de sânge. Se duse în mijlocul lor şi se postă în uşa autobuzului, cu mâinile întinse.

— Duceţi-vă acasă! Toţi! Sunt Regele Angliei şi vă poruncesc să vă întoarceţi acasă în momentul acesta.

Unul din arabi ridică puşca ezitând. Hai împuşcă-mă, ticălosule, se gândi Talbot. O să-l răstignească pe Chisholm pentru asta!

Dar unul din camarazii omului îi smulse arma din mână. Să ucizi evrei era un lucru, dar să ucizi britanici era cu totul altceva, chiar dacă minţeau că ar fi Regele Angliei.

Deodată, maşina blindată o luă la goană prin piaţă, risipind mulţimea. Chisholm era la volan în jeep-ul său, iar şoferul claxona. Talbot auzi pe cineva din autobuz şoptind cuvinte de mulţumire. Arabii înarmaţi se dispersaseră acum, înghiţiţi de traficul intens care se scurgea pe ambele părţi ale Şoselei Jaffa.

Jeep-ul se opri în faţa lui Talbot şi Chisholm se ridică, aplecându-se peste parbriz.

— Nu pot să te sufăr, Talbot, îi zise el.

Lui Talbot îi venea să leşine. Se temea să nu i se facă rău.

— Sentimentul este reciproc.

— Indiferent ce înseamnă asta.

— O să fac un raport complet despre aceasta.

— N-ai decât!

Talbot se îndepărtă. Chisholm se dădu jos din jeep şi ordonă supravieţuitorilor din autobuz să coboare. Soldaţii îi escortară prin mulţime cu armele ridicate. Talbot îl văzu pe Chisholm

salutând o fată cu mâna ridicată ca un nazist, iar apoi deschise uşa din dreptul şoferului şi-l împinse cu cizma.

Copilul nu mai plângea. Când Talbot ajunse acolo, observă că murise deja.

Talbieh

Când Henry Talbot ajunse acasă, James stătea în curte cu Elizabeth şi beau ceai de tei cu lămâie şi bitter. Elizabeth părea senină şi proaspătă în rochia ei albă, lungă, cu părul în vânt. Ochii ei erau goliţi de expresie, se gândi Talbot.

James sări în picioare, aparent uşurat să-l vadă. Era roşu în obraji, remarcă Talbot. Probabil că făcuse un efort să converseze cu soţia mea. Mă întreb cu ce subiect îl întreţinuse pe fratele meu mai mic? Bridge-ul? Tenisul? Impotenţa masculină?

— Doamne Sfinte, Henry. Te simţi bine?

— Îmi pare rău că am întârziat.

— Eşti alb ca varul.

— Am avut o zi obositoare, atâta tot.

Elizabeth, observă el, îl studia mai puţin îngrijorată decât fratele său.

— Henry, ce ai pe costum?

— Sânge, dragă.

— Cunosc cumva victima?

— Nu cred.

— Grozav.

Târfă sarcastică ce eşti!

— Azi după-amiază a fost o ambuscadă lângă Poarta Jaffa.

— Da, am auzit. Ai fost implicat şi tu?

— Într-un fel, da.

Moussa îi aduse lui Talbot un scotch cu sifon. Talbot îl goli dintr-o înghiţitură şi-i dădu paharul înapoi.

— Mai adu-mi unul!

Moussa ridică din sprâncene şi se grăbi să-l asculte.

— Ai grijă, îi spuse Elizabeth, se spune că îţi creşte păr pe piept.

— Atunci ar trebui să ai tu grijă.

— Eşti bosumflat, nu-i aşa? îl întrebă Elizabeth.

Îşi termină bitterul şi se ridică.

— Vă las să vorbiţi. Eu mă duc să-mi smulg firele de pe piept,

Henry.

Intră în casă, bocănind cu tocurile ei înalte pe lespezi. James îşi drese glasul.

— Sper că totul merge bine între voi doi.

— Bineînţeles.

— Nu vreau să mă bag…

Începu să se ridice.

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu, te-am invitat la cină, aşa că o să rămâi şi o să bagi în tine, chiar dacă va trebui să te îndop cu mâna mea, este clar?

James se înroşi până-n vârful urechilor. Îşi luă paharul şi se cufundă în tăcere.

— Îmi pare rău, zise Talbot în cele din urmă. Sunt cam stresat.

— Am observat.

Elizabeth cânta la pian în salon. Acordurile devastatoare ale melodiei „Für Elise” se revărsau dincolo de uşile duble.

— Eşti răvăşit din cauza celor întâmplate la Poarta Jaffa?

— Ai auzit şi tu?

— Da, că arabii au atacat un autobuz Egged şi una din patrulele noastre i-a alungat.

Talbot râse lipsit de umor.

— I-au alungat? Da, presupun că este adevărat. Într-un fel, i-au alungat. Ticălosul de Chisholm era la comandă. La început, n-avea de gând să facă nimic. Era gata să-i lase pe arabi să-i măcelărească.

— Haide, Henry…

— Jimmy, am văzut cel puţin cinci evrei ucişi, inclusiv o mamă şi pruncul ei! Nu avea de gând să ridice nici un deget.

Moussa aduse alt pahar cu whisky şi Talbot îl luă recunoscător. Se înserase. Se stârnise vântul, înfoind frunzele smochinului de deasupra capetelor celor doi bărbaţi.

— Nu ştiu dacă ţi-a trecut prin cap, Jimmy, dar este foarte clar ce avem de făcut aici. Trebuie să-i ţinem pe evrei cu mâinile la spate şi să-i lăsăm pe ceilalţi să-i pălmuiască.

James termină de băut.

— Acum încep să înţeleg cum se simţeau nemţii, zise el. Chiar dacă nu credeau în lupta lor, ce puteau să facă? Când mă aflam în Europa, eram gata să mă sacrific. Să-mi dau viaţa pentru rege şi ţară şi prostii de genul acesta. Dar, dacă o să mor în locul ăsta afurisit, o să fiu foarte supărat.

81

Şiruri nesfârşite de tarabe se întindeau învârfuite cu prune şi piersici. În piaţă răsunau strigătele negustorilor şi ciorovăielile cumpărătorilor, dar în cafenea zumzetul pieţei era astupat de zgomotul asurzitor al radioului.

Sarah stătea în colţul camerei, cu Talbot. Aşa cum se aşezaseră acolo, vorbind în şoaptă, ar fi putut trece drept o pereche de îndrăgostiţi, doar că bărbatul era cam bătrân şi nereprezentativ pentru o fată aşa de drăguţă. Un observator mai atent ar fi putut bănui că femeia îmbrăcată în cămaşă kaki şi şort albastru de doc nu avea chef de flirt. Şi, în plus, se vedea din atitudinea ei, în timp ce se apleca spre bărbat. Figura ei era încordată şi furioasă.

— Ştiu că britanicii pun ceva la cale. Ne bazăm pe tine să ne spui despre ce este vorba.

Talbot ridică din sprâncene.

— Da? Şi ce anume ştiţi?

— Ştim, Henry că trupele britanice construiesc alt lagăr, lângă Jaffa, iar tipografia guvernamentală a comandat încă patruzeci şi cinci de mii de ordine de detenţie.

— Poate că este o simplă rutină.

— Ştiu, de asemenea, că administraţia are deja în stoc nouă mii de formulare. Ce zici despre asta, Henry?

— Că aţi compromis total administraţia noastră.

— Noi am dedus că domnul Cunningham plănuieşte să facă arestări pe scară largă în viitorul apropiat. Trebuie să ştim cine, când şi cum.

— Nu cred că vă pot ajuta în această privinţă.

Sarah zâmbi rece.

— Am trecut în revistă ajutorul pe care ni l-ai dat până acum. Nu este cine ştie ce.

— Vi l-am dat pe Emmerich.

Sarah ridică din umeri.

— Ce vrei să spui? o întrebă Talbot.

— Dacă în următoarele şapte zile nu ne oferi nişte informaţii utile, Sir Alan Cunningham va primi o carte poştală cu nişte vederi de neuitat din Ierusalim.

Talbot bătu cu degetele în masă.

— Îţi place munca ta?

— Nu, nu-mi place, Henry. Şi vreau să spun că nu este o meserie. Nu există bani care să acopere ceea ce fac.

Talbot îşi privi mâinile fără să spună nimic.

— Ieri am auzit o poveste interesantă despre tine.

— Oh?

— Unul din colegii mei a fost martor la atacul asupra autobuzului de la Poarta Jaffa. Spunea că ai prevenit măcelul.

— Sunt sigur că exagerează.

— Oare?

— Crezi că simpatizez în secret cauza voastră? Nu te lăsa indusă în eroare, Miss Haganah. A fost doar un gest umanitar.

Sarah se aplecă spre el.

— Ce diferenţă este între a salva un autobuz cu evrei şi a salva şase sute de mii?

— Cam de treizeci de ani de închisoare.

— Uite ce este, Henry, dacă trimitem această poză, cariera ta s-a terminat. Ajută-ne! Dacă Bevin ia atitudine împotriva forţelor Haganah, evreii din Palestina vor rămâne lipsiţi de apărare. La fel ca şi oamenii din autobuzul acela.

— Faci apel la umanismul meu sau la propriul meu interes?

— La amândouă.

Se uită la ceas.

— Trebuie să plec.

— Şapte zile.

— Da, da, înţeleg.

— Nu putem să ne mai întâlnim aici. Data viitoare te aştept în Piaţa Zion. O să intru la cinema. Tu o să mă urmezi.

— Sper că o să fie un film bun. O să aduc ciocolată.

Ieşi în soarele fierbinte, cu capul aplecat într-o parte, de parcă iar fi fost greu să-l susţină pe umeri.

Yemin Moshe

Yemin Moshe era prima aşezare evreiască ridicată în afara zidurilor Oraşului Vechi. Fusese finanţată de filantropul englez Sir Moses Montefiore. Marie locuia acolo, într-un mic apartament cu un singur dormitor, deasupra unei băcănii de la parter. Era funcţionară la Histadruth, Federaţia Forţelor de Muncă Evreieşti. O învăţaseră să bată la maşină şi, deoarece dăduse dovadă de

inteligenţă şi conştiinciozitate, promovase rapid ca stenografă şi secretară personală a unui membru al comitetului central.

Ducea o existenţă liniştită. În fiecare zi pleca la lucru la opt dimineaţa şi se întorcea la şase seara, cu excepţia sabatului. Noaptea îşi pregătea de mâncare, ascultând radioul şi apoi citea înainte să adoarmă. Ieşea foarte rar undeva. Când începuse prima dată să lucreze la Histadruth, primise nenumărate invitaţii la cină din partea bărbaţilor, dar precizase de la bun început că era logodită, aşa că invitaţiile încetară în curând.

Se supusese rutinei noii sale vieţi ca un înotător epuizat pe o plută. Se afla în siguranţă; avea ce mânca şi dormea într-un pat cald. După Oswiecim şi lagărele DP din Europa, se simţea ca o regină.

Băcănia de la parter era proprietatea unui om, pe nume Fromberg, un bătrân evreu berlinez care fugise din Germania în 1934. În afară de câteva prietenii legate la Histadruth, era singurul om cu care vorbea în mod frecvent. Avea un cap chel, care semăna cu un ou fiert, şi o mustaţă galbenă, plângăreaţă. Era un bărbat vesel şi blând şi vorbea cu ea mai mult în germană, decât în ebraica pe care încerca s-o deprindă.

La început, se arătase uimit de faptul că nu era evreică, dar o adoptase repede, ca pe una din fiicele sale – avea şase fete care locuiau în cele trei camere din spatele magazinului –, precum şi de faptul că refuza în mod constant invitaţiile la cină.

— Domnişoară Helder! îi strigă el, când ajunse în capătul scărilor. Aţi avut o zi bună azi?

— Da, mulţumesc, domnule Fromberg.

Bineînţeles, fiecare zi semăna cu cealaltă. Dar şi cele mai rele semănau cu Paradisul în comparaţie cu Oswiecim.

— Este foarte cald.

— Nu mă deranjează.

Fata intră în magazin. Era plin de marfă şi praf şi mirosea a carne uscată şi a brânză mucegăită.

— N-ai vrea să luăm masa împreună, diseară? Soţia mea face şniţele. O să-i spun să pună o farfurie în plus.

— Vă mulţumesc mult, dar nu în seara aceasta, domnule Fromberg.

— Ah, dar nu mănânci niciodată. Uită-te la tine! Dacă stai într-o parte nu laşi nici o umbră. Ai nevoie să te hrănească o gospodină ca soţia mea.

— Poate altă dată. Acum sunt obosită.

— Nu-i de mirare că eşti obosită. De-abia te mai ţii pe picioare. Când o să se stârnească *hamsiin*-ul, o să te doboare.

— O să port pantofi solizi, ca să mă tragă în jos.

— Soţia mea îmi spune întotdeauna: de ce n-o aduci la masă pe fata aceea slăbănoagă? Cum să-şi găsească un bărbat dacă-i subţire ca un pai?

— Am deja pe cineva care vrea să se căsătorească cu mine, domnule Fromberg.

Bărbatul se încruntă.

— Da, da, bine, micuţă domnişoară. Şi acum cu ce să te servesc?

— Aş vrea două ouă pentru ceai.

Ouăle pe care le vindea Fromberg erau vestite; le cumpăra de la arabii care-şi creşteau păsările în libertate, spre deosebire de cele din kibuţuri, hrănite cu grăunţe speciale. Din cauza acestui fel de alimentaţie, gălbenuşurile lor nu aveau nici gust, nici culoare.

Fromberg căută sub tejghea.

— Tot n-ai găsit ce căutai la Agenţia Evreiască?

— Nu încă. Poate în curând.

Fromberg se întristă brusc, aşa cum i se întâmpla ori de câte ori Marie pomenea de căutarea logodnicului ei. Faptul că avea o vecină frumoasă şi necăsătorită părea să-l sâcâie, de parcă ar fi fost proprietarul unui pantof desperecheat.

— Agenţia Evreiască este plină de oameni care-şi caută familiile şi prietenii, spuse Marie. O să-i găsească până la urmă.

Fromberg împachetă ouăle în ziar şi-i strigă, în timp ce urca pe scări, că soţia lui va pregăti oricum un şniţel în plus, în caz că se răzgândeşte. Apoi, se aşeză să cugete în linişte. Nu era drept ca o fată atât de drăguţă să trăiască de una singură, să nu iasă nicăieri, să nu se distreze… să nu mănânce. Câteodată, se întreba dacă acest logodnic al ei exista într-adevăr. Văzuse tatuajul lagărului morţii pe braţul ei şi se gândea că necazurile sărmanei Marie Helder nu se mărgineau doar la pierderea poftei de mâncare.

Talbieh

Pe masa din curte erau două pahare goale şi o scrumieră plină

cu mucuri de ţigări, dar numai două erau mânjite de ruj. Abdollah şi Hasna lipseau, spre surprinderea lui. Talbot îi căută, fără succes, în bucătărie şi în camerele lor. Îl apucă frica, dându-şi seama că era confruntat cu inevitabilul.

Era răcoare în casă. Un ventilator se mişca într-un ritm sincopat; i se rupsese o aripă. Paşii lui răsunau pe parchet. Urcă scările spre dormitor şi deschise uşa.

Elizabeth nu era complet goală; îşi păstrase bijuteriile. Stătea întinsă pe marginea, patului, cu picioarele pe podea şi o pernă sub fund. Nici Chisholm nu era dezbrăcat complet; nu-şi scosese cizmele. Lustruite impecabil, remarcă Talbot. Îngenunchease lângă pat, între picioarele lui Elizabeth.

Avea cuburi de gheaţă în gură.

Elizabeth se ridică, acoperindu-şi sânii mici cu palmele.

— Oh, Henry!, exclamă ea, uitându-se la el. Mă consideri, probabil, un flirt deplorabil!

Chisholm se ridică şi el. Talbot considerase întotdeauna că un bărbat prins în flagrant delict cu soţia altuia trebuia să-şi ia pantalonii şi să dispară cât putea de repede, dar Chisholm nu dădea semne că ar fi avut de gând să plece. Nu părea nici măcar stânjenit.

Talbot nu reuşea să-şi ia ochii de pe sexul lui. Substanţial era cuvântul care-i venise în gând. Un maior şi armamentul lui. Probabil că Divizia a 6-a Aeropurtată fusese dotată cu astfel de arme atunci când îşi recrutase membrii pentru şcoala de paraşutism.

Chisholm scuipă cuburile de gheaţă pe marmură.

— Nu ştii să baţi la uşă?

— Acesta este dormitorul meu! Şi aceea este soţia mea!

— Ei bine, bătrâne, acum mă folosesc de ea, aşa că şterge-o!

Ticălosul, nu-şi pierduse nici măcar erecţia.

— O să te ucid, îi zise Talbot.

Chisholm se încruntă, vădit încurcat.

— Cu ce?

Talbot se aruncă asupra bărbatului masiv. Chisholm îşi ridică leneş pumnul, îl lovi în bărbie şi-l dobori pe podea. Talbot ateriză pe spate şi se izbi cu capul de marmură.

— Încetează! o auzi pe Elizabeth strigând. Ajunge! Îmbracă-te şi pleacă!

Chisholm se îmbrăcă încet, urmărindu-l atent pe Talbot.

Cizmele lui răsunară pe scări şi apoi auzi uşa trântindu-se în urma lui.

Talbot se trase în colţul camerei şi se rezemă de perete. Elizabeth se aşeză pe marginea patului, cu o ţigară în portţigaretul de fildeş. Nu se deranjase să se îmbrace.

— Vrei să chem doctorul?

Talbot clătină din cap.

— Nu este prea civilizat să dai buzna în propria-ţi casă.

— Oricum, este şi mai puţin civilizat să te regulezi cu ofiţeri.

— Eşti atât de demodat în această privinţă. Ce-ai vrea să fac? Dacă tu nu te achiţi de aceste obligaţii, trebuie să chem ajutoare din afară, bineînţeles.

— Mă aşteptam la puţină discreţie.

Talbot îşi băgă degetele în gură. I se mişcau doi dinţi.

— Chisholm – de ce Chisholm?

— De ce nu?

— Pentru că…

Talbot îşi aminti de Poarta Jaffa. Cum să-i explice?

—… nu este… pentru că este un ticălos.

— De obicei, aşa sunt toţi bărbaţii care se culcă cu nevestele altora.

Îşi stinse ţigara în scrumiera de lângă pat şi se ridică.

— Mă duc să fac un duş.

Ieşi.

Talbot lăsă capul în jos, ruşinat. Îi era ruşine şi pentru ea, şi pentru el. Îi era ruşine că nu avea măcar forţa fizică să-l pedepsească pe bărbatul care-i luase soţia. Îi era ruşine că Dumnezeu îi schilodise sufletul în asemenea hal încât nici n-o mai dorea.

Se gândi la Chisholm şi la Poarta Jaffa şi i se păru că exista un singur mod în care-şi putea recâştiga mândria, şi anume prin trădare. Ce cuvânt ciudat!

82

Sâmbătă seara. Oamenii se îngrămădeau în jurul Pieţei Zion, agasaţi de lustragii arabi care-şi izbeau periile de cutii, sperând să atragă clienţii. Aroma seducătoare a cafelei prăjite îi

ademenea pe alţii spre cafenelele de pe străzile Ben Yehuda şi King George V, unde europenii exilaţi în costumele lor strălucitoare, încercau să-şi recreeze un mod de viaţă, defilând în haine moderne, achiziţionate în magazinele de pe Bulevardul Princess Mary. Muzica se revărsa din magazinele arăbeşti şi strigătele negustorilor dominau atmosfera.

Henry Talbot o zări pe Sarah aşezându-se la coadă lângă Cinematograful Zion. Îşi cumpărase un bilet. Englezul cumpără un baton de la un yemenit, muşcă din el de câteva ori şi apoi îl dădu unui lustragiu. Se uită la reclamă. *Abbot şi Costello la Hollywood*.

Oare femeia Haganah alesese special acest film? Intenţiona să-l liniştească? Cumpără un bilet şi intră înăuntru.

Aşteptă câteva minute să-şi obişnuiască ochii cu întunericul. Când titrajul în ebraică şi arabă apăru pe ecran, oamenii izbucniră în râs. Îl deprima să vadă cât de uşor îşi exportau americanii cultura lor puerilă.

Sarah stătea la câţiva metri depărtare, pe un loc din spate. Probabil că îl zărise exact când intrase. Fără s-o bage în seamă pe plasatoare, se aşeză lângă fată.

— Comediile sunt ideale pentru acest gen de treburi, îi spuse ea. Când râd, oamenii nu pot trage cu urechea şi nu te pot apostrofa să faci linişte.

— Ah, deci aceasta este o comedie. Nu mi-am dat seama.

— Nu-ţi place Abbot şi Costello?

— Dacă aş fi avut de ales, aş fi preferat să-mi cufund capul în ulei fierbinte. Dar acum asta este, suntem aici.

— Ai adus ciocolată, aşa cum ai promis, Henry?

— Îmi pare rău, am uitat. Dar nu crezi că ar fi de preferat dosarele Înaltului Reprezentant al Coroanei?

Oamenii izbucniră din nou în râs.

— Le ai la tine? zise Sarah, încordându-se brusc.

— Ar fi fost cam voluminoase, nu crezi? Dar pot să fac rost de ele.

— De toate dosarele?

— Da.

Sarah inspiră adânc.

— Bun.

— Aşa o să scap de obligaţiile faţă de voi?

— O să vedem.

— O să vedem? Ce să vedem? Ce mai vreţi?

Un arab cu turban şi costum vestic se aşează lângă el, pironindu-şi ochii pe ecran. Talbot îl urmărea prin întuneric. Omul părea concentrat, de parcă ar fi urmărit *Regele Lear*.

— La început ne-ai înfometat, iar acum ne oferi un dejun copios. Mă tem că nu te mai înţeleg.

— Aveţi un jeep şi uniforme britanice?

— Bineînţeles.

— Bineînţeles, repetă Talbot. Pot face rost de dosare pentru opt ore. Vă priveşte cum vă descurcaţi. La sfârşitul acestei perioade, trebuie să le daţi înapoi intacte. Este clar?

— Nu avem prea mult timp la dispoziţie.

— Pentru informaţii strict secrete este o eternitate. Aveţi nevoie de doi oameni care să se dea drept ofiţeri britanici. Cu alte cuvinte, o pereche de ticăloşi aroganţi.

— De unde le luăm?

— De pe Dealul Sfatului Rău.

Talbot îi dădu un plic.

— Două seturi de cărţi de identitate. Or să vă ajute să intraţi. Şi o hartă a împrejurimilor. Îmi spuneţi când sunteţi gata şi eu o să precizez ora. O să le fotografiaţi, atâta tot.

— N-avem nevoie de mai mult.

Publicul se zgudui de râs. Un evreu se chircise pur şi simplu pe scaun, ştergându-şi ochii cu o batistă uriaşă, albă. Talbot se uită la arabul de lângă el. Nu-şi schimbase expresia. De fapt, ce motiv ar fi avut să râdă? Se gândi el. Cum să înţeleagă? În ultimii treizeci de ani, se ciocnise de o cultură pe care nu putea s-o priceapă, de un mod de viaţă diametral opus celui cu care fusese învăţat. Costumul vestic şi turbanul erau simbolurile dihotomiei aduse de britanici şi evrei pe acest pământ. Şi iată cum încercau să înţeleagă şi să râdă.

Şi iată-mă şi pe mine – se gândi el – gata să vând.

Totuşi cineva trebuia săi protejeze pe evrei de oameni ca Chisholm.

— Rămâi până la sfârşitul filmului? o întrebă el.

— Numai dacă mă loveşte apoplexia în următoarele cinci minute.

— Înseamnă că mai aveţi o şansă, spuse Talbot.

Apoi se ridică şi ieşi. Se lăsase noaptea. Iuda se întâlnise cu Caiafa, îşi zise el. Rămânea doar să se sărute.

— Asher, poţi să alegi pe cine vrei pentru această operaţiune. Ştii cât de importantă este.

Asher încuviinţă din cap.

— Netanel Rosenberg.

— Nu trebuie să te hotărăşti imediat.

— A învăţat engleza când lucra în Germania pentru tatăl său şi o vorbeşte fluent. Şi se pricepe foarte bine să joace teatru.

Se aflau într-un apartament din Rehavia. Ferestrele erau deschise pentru că era cald, dar nu adia nici o briză şi în cameră mirosea a unt încins de la omleta pregătită de Sarah pentru cină. O sticlă de vin de Rishon stătea pe masă.

— Dar eşti convins că poţi avea încredere în el?

— Nimeni nu este mai devotat ca Netanel, nici măcar Ben-Gurion.

— Nu pun la îndoială devotamentul lui. Dar când l-am trimis după Emmerich, nu pot spune că s-a descurcat. L-a lăsat în viaţă şi a agresat-o pe menajeră.

— I-a văzut tatuajul. Voia să dea alarma.

— În această operaţiune nu ne putem permite nici o greşeală.

— Nu vor fi greşeli.

— Bine.

Sarah aduse un plic din sertarul din bucătărie. Îl împinse pe masă şi îşi turnă nişte vin.

— Noi acte de identitate.

Asher le luă să le examineze.

— Nu va fi la fel de uşor ca atunci când aţi intrat la Emmerich – zise ea. Vor fi soldaţi britanici la poartă. Dacă prietenul tău german scapă vreun *danke schön*[45] s-a terminat.

— N-o să scape — mormăi Asher.

De când intrase în Shai se văzuse obligat să primească ordine din partea soţiei sale şi nu-i plăcea deloc.

Femeia, băgă mâna în buzunarul de la piept şi scoase o hârtie albă, împăturită în patru. Apoi o netezi pe masă. Era o hartă trasată cu cerneală neagră.

— Omul meu a desenat-o pentru noi. Aici este poarta

[45] Mulţumesc (germ.)

principală, aleea şi grădinile. Reşedinţa se află dincolo. Mergeţi cu maşina până la intrarea laterală de acolo. Persoana o să vă aştepte la nouă şi un sfert, fix. Să nu ajungeţi prea devreme – veţi da naştere la interpretări – şi nici prea târziu, altfel o să-l scoateţi din sărite. Veţi saluta, veţi spune numele şi rangul şi veţi lua servieta pe oare v-o oferă. Apoi vă veţi întoarce şi veţi porni cât de repede spre Kfar Herzl.

— Până şi-un catâr ar reuşi.

— Da, tocmai de aceea te-am ales pe tine.

Se uită la ea şi văzu că zâmbeşte, aşa că surâse la rândul lui. Îşi dădu la o parte părul negru care-i cădea pe faţă.

— Omul ăsta al tău poate într-adevăr să facă rost de dosare?

— El spune că da.

Bărbatul clătină din cap.

— Pentru noi reprezintă o adevărată bombă atomică.

Îşi puse mâna peste a lui.

— Fii atent. Dacă vei fi arestat, o să te considere spion.

Îşi schimbase brusc atitudinea. Începuse să se joace cu inelul de pe degetul ei.

— Îţi pasă dacă mă mai întorc sau nu?

— Da, îmi pasă foarte mult de tine.

— Nu este acelaşi lucru.

— Cum adică?

— Vreau să spun că nu mă iubeşti.

Femeia îl privea îndurerată. Se străduia, se gândi el. Nu voia să fie răutăcioasă.

— Te rog, Ash.

O trase spre el. O sărută şi ea îi răspunse încordată. Făcea dragoste din memorie, îşi spuse el. Nu mergea, de fapt nu mersese de la bun început. Dar cel puţin era a lui într-un fel şi nu putea renunţa la ea.

Trecuse atât de mult timp. Chiar şi acum când se aflau sub acelaşi acoperiş, stătea cu spatele la el în pat. Dar în noaptea aceasta o dorea din tot sufletul şi se aştepta la un miracol.

* * *

Rămase o vreme treaz, privind-o cum doarme. Avea o faţă de înger la lumina lunii. De înger şi de mincinoasă. Când se întorsese după război, sperase că lucrurile se vor schimba. Dar

din contră, timpul mărise distanţa dintre ei. Pasiunea soţiei sale era prefăcută, iar actul sexual mecanic, o simplă supunere şi atâta tot. Dar nu-i promisese niciodată că-i va oferi mai mult.

Tragedia era că se considera mulţumit.

83

Dealul Sfatului Rău

Încuiate în sertarul unui birou de lângă salonul lui Sir Alan Cunningham, se aflau câteva dosare care purtau ştampila roşie de STRICT SECRET. În afară de Sir Alan, doar câţiva oameni mai aveau cheia biroului. Henry Talbot era unul din ei.

Ajunsese la servici cu zece minute mai devreme decât de obicei şi, în loc să se ducă direct în biroul lui, urcase la etaj şi se îndreptase spre apartamentul Înaltului Reprezentant al Coroanei. Caporalul îl recunoscu imediat şi-i deschise uşa. Talbot intră înăuntru, descuie biroul şi scoase trei dosare cu următoarele titluri: HAGANAH, STERN şi IRGUN ZVAI LEUMI. Dosarul HAGANAH avea câteva sute de pagini şi Talbot de-abia reuşi să-l vâre sub braţ.

Încuie biroul şi ieşi. Semnă pentru dosare în registrul caporalului şi apoi se întoarse în birou. Se simţea uimitor de calm. Băgă cele trei dosare într-o servietă neagră de piele şi o închise.

Gata. Asta era tot.

Se uită la ceas. Nouă fără cinci. Mai avea destul timp. Deodată începură să-i tremure genunchii şi trebui să se aşeze. În momentul acela, auzi o bătaie în uşă şi intră primul secretar, Reginald Chandler.

— Bună dimineaţa, Talbot. Se pare că şi azi o să fie cald.

— Da, domnule.

— Îmi pare rău că am dat buzna aşa. Eşti ocupat?

Isuse Christoase!

— Nu, deloc. Luaţi loc, vă rog. Doriţi o ceaşcă cu ceai?

— De ce nu?

Talbot ieşi şi-i spuse funcţionarului său Mahmud să aducă două ceşti. Se uită la ceas. Nouă fără trei minute. Cum să scape

de Chandler în mai puţin de optsprezece minute?

Se întoarse în birou şi se aşeză.

— Pari palid, Talbot. Nu te simţi bine?

— Ba nu, domnule, nu am nimic.

— Vreau să discut ceva cu tine. Strict confidenţial, bineînţeles.

— Înţeleg. Sper că nu este un lucru neplăcut.

— Doamne fereşte, nu. De fapt, sunt chiar veşti bune. După cum ştii, mă retrag la sfârşitul lui august.

Talbot se uită la ceas cu coada ochiului. Oare ce dorea ţapul ăsta bătrân?

— O să ne lipsiţi foarte mult.

— Îţi mulţumesc, Henry. N-aş putea spune că nu aştept cu nerăbdare momentul. Am o căsuţă în Esher. Păcat că soţia mea nu mai trăieşte. O să mă simt singur fără ea.

Margery Chandler murise cu şase ani în urmă.

Doamne, nu-l lăsa să devină sentimental, se gândi Talbot. Altfel, n-o să mai scap de el.

— Cel puţin, o să aveţi ocazia să jucaţi cricket aşa cum trebuie. Mie îmi pare rău că aici n-am ocazia.

— Presupun că ai dreptate. Oricum, nu despre asta voiam să discut cu tine…

Mahmud aduse ceai tare în două ceşti de porţelan roz. Le puse pe birou şi se retrase.

Nouă şi două minute.

Chandler se uită trist la ceaşca lui de ceai.

— N-am cunoscut până acum nici un localnic care să facă un ceai adevărat. Cel puţin indienii erau cei mai groaznici. Şi doar ei cultivă ceaiul. Ştii, când eram la Delhi, înainte de primul război mondial…

Santinela purta uniformă kaki, coif de oţel şi cizme lustruite ca sticla neagră. Avea o puşcă pe umărul drept. Camaradul său ţinea un Thompson îndreptat spre maşină în timp ce verifica actele. Nici unul din ei nu râdea.

— Frumoasă zi pentru cursă, zise Asher.

Santinela îl ignoră şi cercetă atent permisele de intrare.

— Caporal Davidson şi locotenentul Jenkins.

Netanel bătu nerăbdător în maşină.

— Pe cine căutaţi?

— Chiar te interesează, sergent?

Cei doi oameni se uitară unul la celălalt.

— Avem o întâlnire cu Henry Talbot, unul din secretarii Înaltului Reprezentant al Coroanei, îi spuse Netanel în cele din urmă.

Soldatul păru satisfăcut de această explicaţie. Îi înapoie actele lui Asher, oarecum cu părere de rău.

— Regret că v-am reţinut.

Asher băgă în viteză şi se îndepărtă.

— N-ar fi trebuit să foloseşti numele lui Talbot, îi spuse Asher.

— N-am avut de ales.

Asher bombăni. Ştia că Netanel avea dreptate, dar Sarah îi spusese să folosească numele doar într-o situaţie extremă. Ori, nu prea fusese cazul. În timp ce conducea, îşi ştergea sudoarea palmei drepte de şorţul său kaki. Simţea o senzaţie familiară în stomac.

Parcă vedea în minte harta desenată de Talbot. În loc să urmeze poteca spre partea din faţă a clădirii, o coti pe o alee cu pietriş, mărginită de boscheţi de trandafiri. Se uită la ceas. Nouă şi paisprezece minute.

Perfect.

Opri jeepul la intrarea laterală şi privi treptele care duceau la uşă. Era încuiată. Nici urmă de Talbot.

Îşi aminti cei spusese Sarah. Dacă te prind, vei fi tratat ca spion.

Se uită la Netanel. Se întinsese pe scaun, contemplând crengile unui brad..

— Unde dracu o fi Talbot? şopti Asher.

— O să vină, zise Netanel căscând. Uită-te la trandafirii aceştia. Englezii ştiu într-adevăr, cum să îngrijească o grădină, nu-i aşa?

— Problema este – spunea Chandler – că cei de la Whitehall vor trebui să se hotărască pe cine vor numi în locul meu. Deci va trebui ales un prim secretar. Este nevoie de cineva de încredere şi discret.

Cineva compromis total de Haganah, se gândi Talbot.

— Mi-am luat permisiunea să te propun.

— Pe cinstea mea, este foarte drăguţ din partea dumneavoastră, domnule.

Doamne Dumnezeule, nouă şi şaisprezece minute!

— Ei bine, ai muncit cu conştiinciozitate şi te-ai dovedit o persoană de încredere. Te aşteaptă un viitor mare, tinere Talbot. Un viitor mare.

Dacă ai şti ce viitor mă aşteaptă. Ori închisoarea, ori dizgraţia.

— Vă mulţumesc foarte mult, domnule.

— Bineînţeles, nu s-a hotărât nimic deocamdată. Oricum, va fi doar o numire temporară. Până va sosi cineva mai experimentat din Anglia. Dar eşti un băiat bun şi sunt convins că vei promova rapid.

— Vă sunt foarte recunoscător, domnule. Pur şi simplu nu ştiu ce să spun.

Ştii ce, te rog să încetezi şi să mă laşi să-mi vâr capul în ştreang fără să mă chinuiesc degeaba.

— Ei bine, m-am gândit că ar fi bine să te anunţ. Sir Alan te va informa, fără îndoială, în mod oficial la timpul potrivit.

Se ridică să plece.

Apoi se răzgândi.

— Ar mai fi încă ceva. O problemă strict confidenţială.

— Pini – zise Netanel. Şi la Buna erau pini.

Umbrele ramurilor dansau pe şapca lui.

— Unde este Buna? spuse Asher. Unde este Talbot?

— Buna era numele curţii de lângă Auschwitz, îi răspunse Netanel.

Avea o voce blândă şi visătoare.

— Ciudat cum asociezi un lucru cu altul. Când mă uit la un pin, mi se face frig şi foame. Mă simt ca şi când aş vrea să mor.

Asher bătu cu degetele în volan. În orice moment ar putea apare un ofiţer britanic care să-i ia la întrebări. De ce sunteţi aici? Ce faceţi? Atunci probabil că dorinţa funestă a lui Netanel se va împlini. Asher se hotărâse să nu se lase arestaţi. Mai bine să moară răpus de gloanţe decât în ştreang.

— Îl mai aşteptăm încă cinci minute, zise el.

— Cel mai rău este că nu poţi uita. Chiar dacă mănânc o cină copioasă, pe urmă tot mi-e foame. Ştii, nu corpul este înfometat, ci creierul. Îţi atacă mintea.

Era pentru prima dată când Netanel pomenea de Auschwitz. Ar fi putut să-şi aleagă un moment mai bun.

— Este greu să explici cuiva care n-a fost acolo. E ca şi când ai muri şi Dumnezeu te-ar arunca în Iad. Da, chiar aşa.

Netanel se întoarse şi se uită la el.

— De unde spuneai că eşti?

— Din Bavaria. Un oraş numit Ravenswald, lângă München.

— Ai fost întotdeauna Asher Ben-Zion?

— Nu, acesta este numele ebraic pe care l-am adoptat când am venit aici. Eram sionist – deci Ben-Zion, fiu al lui Sion. Iar Asher este traducerea ebraică a cuvântului fericire. Aşa m-am simţit când am venit în Palestina. Unde dracu' o fi Talbot?

— Şi înainte cum te chema?

— Mandelbaum. De ce?

Mai bine ţi-ai ţine gura, se gândi Asher. S-a întâmplat ceva. N-am chef de conversaţie. Pentru numele lui Dumnezeu, dacă apare vreun soldat, s-a terminat cu noi!

Netanel încremeni în loc, palid la faţă, privind fix pinii dinaintea lui.

— Dacă Talbot nu apare mai repede cu dosarul acela, zise Asher, o să mă duc eu să-l iau.

— Voiam să păstrez secretul, spunea Chandler.

Imposibil, se gândi Talbot.

—... dar o să-ţi mărturisesc totuşi. Se pare că numele meu a fost propus pentru medaliile acordate de Anul Nou.

— Ah, dar acestea sunt nişte veşti minunate!

Nouă şi douăzeci şi două de minute. Te rog, te rog, încetează!

— Nu-i aşa? Este ca un KCMG. Patruzeci de ani de serviciu şi aşa mai departe. Margery ar fi fost mândră.

Nu Margery – îşi spuse Talbot. *Doamne, nu-l lăsa să vorbească din nou despre Margery*!

— Toţi vom fi mândri, domnule.

— Îţi mulţumesc, Talbot. Pot să mă bazez pe tine să păstrezi secretul?

Cu alte cuvinte pot să mă bazez pe tine că o să răspândeşti vestea ca să mă împăunez şi eu de glorie înainte să plec? Sigur, pot să fac asta pentru tine, bătrâne. Dar cred că aş putea să pregătesc terenul într-un fel destul de pervers, dacă o să-mi dai şansa.

— N-o să-i spun nimănui, îi promise Talbot şi se ridică de pe scaun.

Chandler pricepu gestul lui. Când se sculă în picioare, dădu fără să vrea peste servietă.

— Ai treabă?
— Doar câteva dosare.
— Atunci te las să te ocupi de ele.
Când plecă, Talbot se uită la ceas. Nouă şi douăzeci şi şase de minute. Doamne Sfinte! Luă valiza şi ieşi.

Asher ezita cu mâna pe cheia de la motor.
— S-a întâmplat ceva.
Când îi răspunse, vocea lui Netanel suna ciudat de detaşată.
— Nu putem pleca, Ash. Fie ieşim cu dosarele, fie ne scot de aici între patru scânduri. Asta este.
— Netya, ţie îţi curge prin vine apă îngheţată!
— Este greu să mori prima dată. Pe urmă te obişnuieşti.
Asher nu mai avu timp să întrebe ce voia să spună. Uşa laterală se deschise şi apăru un bărbat înalt, palid, într-un costum dungat. Netanel sări din jeep să-l întâmpine. Îl salută.
— Locotenentul Brian Jenkins, domnule.
— Ai grijă de ele, spuse Talbot.
Îi înmâna o servietă grea.
— Doresc să fie înapoiate la cinci treizeci cel târziu.
— Da, domnule, spuse Netanel şi salută din nou.
Apoi sări la loc în jeep, cu valiza pe genunchi.
Talbot îi urmări dispărând pe alee, cu anvelopele scrâşnind pe pietriş.

84

Kibuţul Kfar Herzl

În zilele calde şi însorite, rufele kibuţului fluturau în vânt. Dar azi nu fluturau rufe. În schimb, prăjinile de lemn susţineau mii de negative fotografice.
Sarah stătea pe veranda spălătoriei şi le privea. Baia din spatele ei – la fel ca şi şcoala şi holul – fuseseră ocupate în ziua aceea de Haganah. Ieri, fotografii specialişti ai Shai aduseseră aparatele de fotografiat, substanţele chimice şi recipientele pentru developat. Yaakov Landauer le pusese la dispoziţie cincisprezece kibuţnici.
De îndată ce Asher şi Netanel sosiseră cu captura lor, grupul

intrase în acţiune.

Cei doi oameni, îmbrăcaţi în uniformele lor britanice, se aşezară la masa de pe verandă să fumeze. Când apăru Sarah, Asher se ridică în picioare.

— Ai câteva poze pentru albumul de familie?, zise el.

— Nici nu vă daţi seama ce aţi adus în servietă! spuse Sarah.

— Pune-mă la încercare!

— Sunt toate informaţiile pe care le deţin englezii despre noi – Haganah, Palmaci, Stern şi Irgun Zvai Leumi. Mii de nume în ordine alfabetică. Vârstă, adresă, ocupaţie, chiar şi poziţia în cadrul organizaţiei. Au mult mai mult decât ne-am imaginat. Mult mai mult! Tu apari la litera L – Liability[46]!

Apoi deveni din nou serioasă.

— Ar putea să ne distrugă. Deţin date despre structura noastră internă, despre dezvoltarea Palmacinicilor, arme, totul. Dacă vor să ne distrugă, o pot face.

— Şi care sunt veştile bune?

— Acestea sunt veştile bune.

Începu să vorbească în şoaptă.

— Am găsit, de asemenea, un plic mare alb, sigilat cu ceară roşie, purtând ştampila oficială a guvernului britanic. Era contrasemnat de Sir Alan Cunnigham şi de secretarul şef al guvernului. Credem că nimeni nu i-a mai văzut conţinutul până azi.

— Mă faci curios.

— Sunt patrusprezece pagini tipărite – un ordin operaţional pentru armată. Numele de cod al operaţiunii este Broadside. Scopul – distrugerea Haganah.

Asher rămase tăcut. Urmărea kibuţnicii care roboteau de zor să întindă negativele.

— Sunt hărţi ale Ierusalimului, Tel Avivului şi Haifei, indicând casele comandanţilor noştri. Sunt, de asemenea, hărţi ale kibuţurilor arătând posibile depozite de armament. Nu există nici o îndoială. Hitler vrea să ne distrugă.

— Când este planificată această operaţiune?

— De îndată ce Cunningham primeşte parola de la Whitehall, va ordona trecerea imediată la acţiune. Ordinul precizează apoi operaţiuni militare îndreptate împotriva a patruzeci şi nouă de

[46] Responsabilitate (engl.)

oraşe şi aşezări separate, folosind maşini blindate şi infanterie. Autorizează, de asemenea, RAF şi artileria să tragă în caz de rezistenţă.

— Doamne Sfinte! Când?

— Ordinele operaţionale datează din 16 aprilie. Deci acum două luni. Ordinul de atac poate veni oricând.

— M-a apucat durerea de picior. Putem să stăm jos, undeva?

Sarah se uită la Netanel.

— Toate acestea trebuie să rămână între noi – zise ea şi se îndreptă spre capătul verandei.

Asher se aşează pe balustradă.

— Şi acum ce-o să se întâmple? – întrebă Asher.

— Am trimis un raport preliminar la Casa Roşie din Tel Aviv. Toţi cei incluşi pe listă vor trebui să se mute imediat. Avem nevoie de noi centre de comandă în toate oraşele principale şi trebuie să dislocăm depozitele de armament în alte kibuţuri. De exemplu, am verificat informaţiile deţinute de britanici în privinţa Kibuţului Kfar Herzl. Ştiu exact unde se află armele.

— Cum au obţinut toate aceste date?

— Serviciul Britanic de Spionaj acţionează în Palestina de treizeci de ani sau poate că avem o scurgere de informaţii la nivel înalt. Dar cel mai important este să facem mutările necesare înainte ca Bevin şi Macii Roşii să ne dea şah mat.

— Îţi mulţumim, Henry Talbot!

— Da. Poate că nu seamănă cu Moise, dar gentlemanul nostru englez a despărţit, într-adevăr, apele mării pentru noi. Ne-a arătat calea de ieşire.

Dealul Sfatului Rău

Henry Talbot stătea la fereastra biroului său şi se uita spre Ierusalim. Era târziu, după-amiază, şi oraşul plutea în pâclă, ca o insulă ridicată din ceaţă. Soarele ardea pe domul aurit, construit, se spune, pentru a comemora locul unde Mohamed călărise spre cer pe calul său El-Bureq. Turnurile *yeshivoth*-ului se ridicau din vechiul cartier evreiesc, unde oamenii numiţi „Cei uitaţi de Dumnezeu” păstraseră credinţa încă din vremea diasporei. Biserica Sfântului Mormânt, înălţată pe Golgota, locul răstignirii lui Christos, se pierdea în pâclă. Atâtea religii se băteau pentru supremaţie acolo jos; ce istorie plină de ură!

Bărbaţii aveau nevoie de religie – se gândi Talbot – nu ca să-i înveţe să iubească, ci ca să aibă o justificare pentru crimele lor. Dacă n-ar fi existat nici Christos, nici Mohamed, ar fi trebuit să inventeze unul.

Sau poate exact asta şi făcuseră.

Dacă diavolul ar avea nevoie de o deghizare, atunci s-ar numi Dumnezeu. Sub această deghizare aruncase catolicii împotriva protestanţilor, sarazinii contra cruciaţilor şi acum arabii împotriva evreilor.

Muezinul din minaretul înalt al Moscheei Al-Aqsa începu să strige spre Asr pentru ruga de seară. Cântecul său răsuna deasupra văii Kidron şi a Muntelui Măslinilor.

Talbot se uită la ceas. Dacă nu-i înapoiau servieta până la cinci şi jumătate, se terminase cu ei.

Poate că se terminase oricum.

Dealurile iudaice, lângă Al-Naqb

Netanel ţinea servieta între genunchi, în timp ce jeepul înainta pe drumul străjuit de pini. Pereţii abrupţi ai văii îi înconjurau, aruncând umbre întunecate pe şosea. Zumzetul motorului răsuna între pereţii defileului. Lui Asher nu-i plăcea această linişte.

— Tu ce-ţi doreşti, Netanel? îl întrebă Asher.

Netanel ridică din umeri, dar nu-i răspunse.

— Haide, la ce visezi? Fiecare om are un vis!

— Oare? Al tău care este?

— Vreau să ridic un nou kibuţ în Negev. Vreau să-l construiesc din nimic, aşa cum a făcut Yaakov La Kfar Herzl. Vreau să creez o oază în deşert. Asta vreau să fac când se va termina totul.

— Crezi că se va termina vreodată?

— Da. Într-o zi!

Se uită la Netanel. Fusese şi mai tăcut şi retras de la ultima lor conversaţie despre Buna. Poate – se gândi el – îi deşteptase prea multe amintiri dureroase.

Deşi mai erau câteva ore până la asfinţit, pereţii defileului făceau să se întunece devreme. Pinii erau negri şi duşmănoşi şi se făcuse deodată rece.

— Eşti un cal întunecat, Netya, n-o să te înţeleg niciodată…

Asher auzi o răpăitură ca un plesnet de bici şi simţi curentul

răcoros când glontele trecu pe lângă el. Distinse un clang-clang când gloanţele se înfipseră în jeep. Apăsă pe frână.

— Ieşi afară! îi strigă lui Netanel.

Îl apucă de cămaşă şi-l trase pe poteca de lângă drum. Se întinseră pe burtă, în praf, să asculte.

— Unde sunt? şopti Netanel.

— Nu ştiu!

Asher duse mâna la curea. Singurele arme pe care le aveau erau două pistoale britanice Webley. Foloseau doar într-un atac de aproape.

Un glonte ricoşă în noroi, la câţiva centimetri de faţa lui. Scoase un strigăt când fragmente de piatră îi biciuită obrazul.

— Copacii! zbieră Netanel.

Îl ridică în picioare pe Asher şi se îndreptară în zigzag spre crângul de pini. Răsunară încă două împuşcături în timp ce fugeau.

Se aruncară cu faţa-n mocirlă, gâfâind. Linişte, cu excepţia bâzâitului ţânţarilor.

— Te simţi bine? îi şopti Netanel.

Asher îşi duse mâna la faţă. Era plină de sânge. Nu vedea decât cu un singur ochi.

— Nu ştiu.

Netanel îi şterse sângele cu mâneca şi-i examină rana.

— Ai o tăietură deasupra pleoapei drepte şi alta pe frunte. Probabil, din cauza fragmentelor de piatră.

— Am, de asemenea, şi o mulţime de muşcături de ţânţari.

Asher se întoarse.

— Unde sunt ticăloşii?

Se trase după trunchiul unui copac şi cercetă şoseaua. Netanel se aşeză la cinci yarzi depărtare de el, cu revolverul sprijinit de braţ.

— Uite-i!

O umbră se strecură în jos, pe deal, înspre jeep. Încă o mişcare la stânga şi o mică avalanşă de pietre.

— Îi ciuruiesc pe ticăloşii ăştia – îi şopti Netanel.

— Aşteaptă până se apropie. Nu avem decât zece gloanţe. Hai să vedem mai întâi câţi sunt.

O figură se adăposti în spatele jeepului. Asher se ghemui în umbră. Omul părea îmbrăcat complet în negru. Nu semăna cu un arab.

Dar, dacă nu era arab, atunci ce era?

— Ai văzut? – murmură el.

— Doamne Sfinte! exclamă Netanel.

Auziră şoapte undeva la stânga. Cuvintele pluteau duse de briza nopţii.

Vorbeau în ebraică.

Asher se ridică şi intona versurile celei mai sacre rugăciuni ale religiei sale.

— Shma Yisrael, Adonai Eloheinu, Adonai Ehaaaaaad!

Lungi ultima silabă, conform obiceiului, imitând ultima suflare a lui Ben Joseph Akiba, ucis de romani.

— O, Israel, Domnul Dumnezeu, Dumnezeu este Unul.

Vocea a răsunat în jur şi apoi a urmat o linişte deplină.

— Cine sunteţi? strigă o voce în cele din urmă.

— Haganah! Dar voi? Irgun, Stern, ce anume?

Auzi pe cineva înjurând.

Asher se ridică, străbătând luminişul şi escaladă poteca uscată spre şosea. Un bărbat cu păr negru, rar şi cu ochelari se sprijinea de jeep, cu o mitralieră Sten în braţe. Purta pulover şi pantaloni negri.

— Sunt Asher Ben-Zion.

— Moshe Meodovnik.

— Irgun?

Meodovnik încuviinţă din cap.

— V-am luat drept soldaţi britanici.

Asher îl ignoră şi examină jeepul. Era ciuruit de gloanţe şi avea radiatorul spart. Apa se scurgea pe drum, ridicând un nor alburiu de abur. Asher urlă de furie şi dădu cu piciorul în cauciucuri.

— Păcat. Era un vehicul bun – zise Meodovnik.

— Îţi dai seama ce-ai făcut?

— A fost o greşeală. Se mai întâmplă.

Netanel îl urmase pe Asher.

— Ia-o uşor, Ash îi spuse el.

Acum apăruseră şi ceilalţi din banda Irgun. Erau în majoritate yemeniţi, remarcă Asher. Ţărani şi fanatici.

Asher îl lovi pe Meodovnik cu pumnul drept direct în bărbie şi-l trânti pe drum. Rămase acolo timp de câteva secunde, uluit, şi apoi întinse mâna după arma care se rostogolise lângă el. Dar, înainte să ajungă la ea, Netanel îi pusese deja revolverul la

tâmplă.

— De ce nu vrei să ne liniştim?

— Sabra ticălos ce eşti, şuieră Meodovnik.

Ceilalţi soldaţi Irgun îşi îndreptaseră armele spre Asher. Nu se clintea nimeni.

Netanel trase piedica revolverului.

— Hai să spunem mai bine că a fost o zi proastă pentru toţi, şopti el în urechea lui Irguni.

Meodovnik ridică mâinile.

— Da. Să nu uităm că ne aflăm de aceeaşi parte a baricadei.

Îi zâmbi lui Asher, dar avea ochii plini de ură.

Netanel îşi coborî revolverul.

Meodovnik se ridică încet.

— Dacă ne-aţi fi informat în legătură cu operaţiunile voastre, nu s-ar fi întâmplat aşa ceva, îi spuse el lui Asher.

Apoi se întoarse, urmat de ceilalţi.

— Şi cum o să ajungem la Ierusalim?, strigă Asher după el.

— Încercaţi s-o luaţi pe jos.

Asher se uită la Netanel care-şi întinsese braţele într-un gest de resemnare. Asher se ridică pe capota jeepului şi îşi luă capul în mâini. Bietul Henry Talbot.

Dealul Sfatului Rău

Talbot se uită la ceas. Şase şi zece minute. Contemplă aleea care ducea la poarta principală, observând cum se alungeau umbrele. Se simţea ciudat de calm; sau poate că îl epuizase tensiunea nervoasă. Ziua i se păruse cât un secol, o sută de ani de agitaţie, cu atenţia fixată pe trecerea inexorabilă a timpului, marcată de limbile ceasului.

Şi în cele din urmă, nu fusese salvat.

Se deschise uşa şi apăru Chandler.

— Mai eşti aici, Henry? Ştii, este timpul să te duci acasă.

— Mai am ceva de rezolvat.

Chandler încuviinţă din cap.

— Vrei să treci mâine-seară pe la mine, cu Elizabeth, să bem ceva? Am invitat şi familia Rogerson.

— Da, cu plăcere, zise Talbot automat. La ce oră?

— Pe la opt. Este bine?

— O s-o anunţ pe Elizabeth.

Se închise uşa. Talbot se întoarse la fereastră. Cei din Haganah îl trădaseră. Of, Doamne! Ce-o să mă fac acum?

85

Oraşul Nou

Pe Marie o dureau ochii de oboseală. Se uită la ceas. Aproape două dimineaţa; lucra de peste şaptesprezece ore. Micuţul birou era înghesuit şi plin de fum de ţigară, iar unicul bec nu dădea suficientă lumină. Cineva îi adusese o cană cu cafea, dar era prea obosită s-o bea. Tastatura maşinii de scris plutea dinaintea ei.

Când termin – îşi spuse ea – o să mă duc acasă şi o să dorm două zile.

Directorul Histadruth-ului îşi pusese întregul personal la dispoziţia Haganah-ului în dimineaţa ceea. Aveau de bătut la maşină liste cu nume şi adrese, copiate de pe negative fotografice. Membrii Haganah, presupunea Marie. Fiecare dactilografă avea o oglindă, ca să poată citi negativele. Era groaznic şi pentru ochi, şi pentru nervi.

Marie se apucă de ultimul set de negative. Îi era din ce în ce mai greu să se concentreze, imposibil să baţi la maşină aşa de repede, fără să faci vreo greşeală.

RONSKI,	Shlomo
Vârsta:	23
Adresa:	Strada HaHavazelet, nr. 16
	Ierusalim
	Oraşul Nou
	Rezervă Haganah
ROSEN,	Michael
Vârsta:	38
Adresa:	Apartament 8
	Str. Ben Yehuda, nr. 120
	Tel Aviv
	Membru Stern
ROSENBERG,	Netanel
Vârsta:	29

Adresa: Apartament 6D
Strada HaNasi nr. 213
Rehavia
Palmach: comandant de pluton
ROSENTHAL, David…

Marie se opri şi se uită la ce dactilografiase.

Netanel.

Îşi aminti de ultima oară când îl văzuse la Casa din Pădure, când îi dăruise Steaua lui David din argint.

Netanel.

Până la urmă îl regăsise.

Talbieh

Soarele se ridica deasupra oraşului, alungând umbrele asupra Muntelui Măslinilor. Vocea muezinului răsuna pretutindeni din minaretul Al-Aqsa.

Allahu Akbar, la illaha Allah, Alsalat Khayr min alnaum!

Dumnezeu este cel mai mare, nu există alt Dumnezeu decât Dumnezeu, iar rugăciunea este mai bună decât somnul!

Pentru cei care pot dormi, se gândi Talbot.

Asculta cum se trezesc cei din gospodărie; clinchetul tacâmurilor în sufragerie, hârşâitul măturii în curte, mirosul cafelei prăjite în bucătărie. Ritualul zilnic pe care-l ignorase întotdeauna îi părea preţios în acest unic moment singuratic.

Boarea fetidă a *hamsiin*-ului care sufla dinspre deşert învolbura frunzele smochinului.

— Încă o zi fierbinte, ar fi spus Chandler.

Apoi auzi un sunet neaşteptat; scrâşnetul unui vehicul oprit în faţa casei; paşi prin curtea pavată, ceva aruncat în uşă. Apoi paşi care se retrăgeau şi uruitul unui motor.

Peste câteva minute, apăru Moussa cu o servietă.

— Cineva a lăsat asta la uşa din faţă, effendi Talbot.

— Mulţumesc, Moussa, zise Talbot.

Luă servieta şi o deschise. Pe deasupra dosarelor găsi un plic pe care scria „TALBOT”, cu litere roşii de tipar. Îl desfăcu.

Înăuntru era o carte poştală care-l înfăţişa pe el şi pe Majid. De ea era prins negativul şi o notiţă scrisă de mână: „Ne pare rău”.

— Şi mie la fel, zise Talbot cu voce tare.

Rupse fotografia şi negativul în bucăţele mici şi se duse spre uşile duble, care dădeau în curte. Aruncă bucăţile în aer, lăsându-le să plutească, purtate de hamsiin.

Rehavia

— Moshe Meodovnik, zise Sarah. Este un emigrant rus care a venit aici cu familia în 1928. Profesor de matematică şi de multe alte lucruri. A fost arestat de britanici în 1938, pentru port ilegal de arme de foc şi a fost condamnat la cinci ani închisoare. În 1941 i s-a oferit posibilitatea să-şi execute sentinţa sau să lupte în Brigada Evreiască. S-a remarcat în bătăliile din Africa de Nord şi Italia. După război, l-am invitat să se alăture trupelor Haganah, în calitate de comandant regional. A preferat însă organizaţia Irgun Zvai Leumi.

— N-am fi putut să-i anunţăm?

— Nu colaborăm niciodată cu Irgun. Oficial i-am repudiat.

Ibricul fluieră în bucătărie.

— Mai vrei cafea?

Se ridică şi se duse în bucătărie. Asher termină de mâncat ouăle, se şterse la gură cu şerveţelul şi-l aruncă pe masă dezgustat. Bandele Irgun şi Stern erau ca nişte copii bastarzi pentru Haganah – radicali şi exageraţi, periculoşi pentru toţi, inclusiv pentru Haganah.

— Şi acum ce-o să se întâmple?

— Până la noapte, fiecare comandant regional va avea câte o copie după acest dosar. Avem chiar copii după dosarele Irgun şi Stern. Acum sunt de partea noastră…

— Oare…?…

— Într-o săptămână, toate informaţiile pe care le au britanicii despre noi vor fi inutile. Cât despre noi, ar fi mai bine să ne facem bagajele şi să plecăm de aici chiar azi.

— Şi cu Talbot ce-o să se întâmple?

Sarah nu-i răspunse. Asher se scărpină sub plasturele de pe ochi şi de pe frunte. Căldura îl enerva.

Sarah se întoarse cu o cană de cafea proaspătă.

— Probabil că o să-şi petreacă restul zilelor în închisoare. Şi va trebui să-mi mulţumească mie pentru asta.

— Nu este vina ta. De fapt, nu este vina nimănui. Ba nu, singurul vinovat este Meodovnik!

— Nu ajută la nimic să ştim asta!

— Uite, Sarah…

— Bun, o să-mi smulg părul şi o să-mi pun cenuşă-n cap. Dacă ar fi s-o iau de la început, aş proceda la fel. Sper că nu se aşteaptă nimeni să fiu mândră pentru asta.

Turnă cafea.

— Acţiunea aceasta a salvat Haganah.

— Dacă am fi înapoiat servieta la timp, l-am fi salvat şi pe Henry Talbot.

Îi acoperi mâna cu a lui.

— Îmi pare rău.

Avea lacrimi în ochi.

— Este foarte ciudat, dar începuse să-mi placă. Părea un om blând şi degaja un umor macabru. Mă simt vinovată.

Băură cafeaua în linişte. Simţ al umorului, se gândi Asher cu tristeţe. Ei bine, bietul de el, o să aibă mare nevoie de această trăsătură de caracter.

Dealul Sfatului Rău

Henry Talbot ajunse la Reşedinţă la ora opt. Maşina lui Chandler era trasă deja la intrare. Moussa îl duse până în dreptul scării şi Talbot coborî cu servieta strânsă în mâna dreaptă. Intră înăuntru.

Poate că mai avea o şansă.

Urcă scările de marmură până la al doilea etaj şi se îndreptă spre biroul sergentului.

— Talbot!

Se întoarse. Era Chandler.

— Bună dimineaţa, domnule. Pare o zi fierbinte.

Chandler era negru la faţă şi plin de sudoare. Ţinea în mână o uriaşă batistă albă. Străbătea repede coridorul, urmat de doi soldaţi îmbrăcaţi în uniforma regimentului Royal Suffolks.

— Talbot…

Chandler stătea acolo; mărul lui Adam îi ieşea în evidenţă.

— Am vorbit cu Elizabeth, spuse Talbot foarte calm.

Chandler părea că nul aude.

— Ce ai în servietă, Henry?

— Dosarele lipsă, domnule.

Chandler îi smulse servieta din mână şi o deschise, îi verifică

conţinutul şi o puse sub braţ. Făcu semn celor doi soldaţi care îl însoţeau.

— Mă tem că aceşti oameni vor trebui să te aresteze.

Talbot încuviinţă din cap.

— Da, înţeleg.

Chandler arăta ca şi când ar fi fost gata să izbucnească în plâns.

— Cum ai putut să faci aşa ceva?

— Presupun că la fel cum aţi ignorat oameni ca Rolf Emmerich.

— Este tot ce ai de spus?

Talbot se simţea liniştit, îi venea să râdă cu voce tare, uşurat că se terminase odată. Ce mai contează? În douăzeci şi patru de ore îşi aruncase realizările de-o viaţă, dar acum nu i se mai părea o pierdere teribilă.

— Mai este ceva, domnule.

— Da?

Chandler îşi încordă buzele.

— Asta înseamnă cumva că n-o să mai fiu numit prim secretar?

86

Rehavia

Trecuse atât de mult timp. Oare se schimbase? Ce-o săi spună? Dacă îşi găsise altă femeie?

Ajunsese acasă la ora patru în dimineaţa aceea, epuizată, cu ochii roşii de nesomn. Se aşezase în bucătărie şi băuse ceaşcă după ceaşcă de cafea, văzând cum se lumina de ziuă; apoi, alergase pe străzi, căutând un taxi.

—... strada HaNasi 213, Rehavia.

Blocurile semănau toate între ele. O luă la fugă pe scara de piatră până la etajul al doilea, obosită şi înfricoşată. Când ajunse la uşă, nu mai avea curajul să dea ochii cu el. Aşa că se ascunse sub scară să aştepte. Parcă îi înţepenise creierul în loc.

Nu ştia cât stătuse acolo, când auzi zgomote în spatele uşii. Un bărbat îmbrăcat în cămaşă albă, şort albastru de doc şi

sandale, alergă pe scări, sărind câte două trepte deodată. Când trecu pe lângă ea, ieşi din umbră.

Ajunsese deja la primul etaj când sesiză mişcarea. Se opri şi se întoarse.

Nu era sigură.

Avea părul tuns scurt şi presărat cu fire albe. O cicatrice îi desfigura o parte din faţă şi era neras de două zile. Slăbise şi pielea îi stătea întinsă pe oase.

Încercă să-şi amintească.

Netanel, Netanel al ei. Păr blond, frumos aranjat. Proaspăt bărbierit, ochi albaştri, imaculat în costumele sale de stofă şi pantofi negri, lustruiţi. Un chip de Adonis, bine întreţinut.

Se uitară unul la altul.

Bărbatul începu să urce scările.

— Netanel? şopti ea.

Se opri la jumătatea distanţei dintre ei.

— Doamne Sfinte.

Se făcuse cenuşiu la faţă.

Fata îi întinse braţele.

— M-am întors de la universitate, zise ea.

Dar Netanel nu schiţă nici un gest, aşa că lăsă braţele în jos şi se cercetară unul pe celălalt din depărtare, două fantome în *limbo*, care-şi pierduseră forma lor fizică.

Acra

Închisoarea britanică de la Acra era o fostă citadelă otomană, construită pe ruinele unei fortăreţe a cruciaţilor. Celula lui Talbot avea opt picioare pe zece şi era lipsită de curent electric şi toaletă. Apa picura de pe tavan şi pereţi zi şi noapte. Zidul exterior era gros de şaisprezece picioare şi singura lumină se filtra printr-o crăpătură înaltă de un picior şi lată de câţiva inci. Prin ea, zărea vârfurile pomilor de pe Dealul Napoleon.

Deşi Talbot nu avea acces nici la ziare, nici la radio, paznicul era un tip vorbăreţ şi părea să fie mai bine informat decât *Jerusalem Post* şi BBC World Service. Îl ajutase să-şi păstreze judecata.

Trecuseră aproape trei săptămâni de când fusese arestat. După interogatoriul iniţial, nu mai văzuse pe nimeni, nici din partea administraţiei, nici din partea armatei şi nu i se acordase

permisiunea să primească vizitatori. Nu avea idee cât de mult afectase trădarea sa războiul nedeclarat.

Guvernul comunicase cu el o singură dată. Primise o scrisoare cu emblema oficială a Gărzilor, prin care era informat că fratele său fusese ucis în misiune în Samaria.

Nu se dădeau alte detalii.

Acum două nopţi, îl informase paznicul, britanicii luaseră măsuri de forţă în Palestina şi-i atacaseră pe Yishuv.

— O sută de mii de oameni, îi spusese paznicul. O sută de mii! Ah! În toată Palestina! Trebuie să recunoşti că este o lovitură grozavă! Am afectat teribil Agenţia Evreiască de la Ierusalim!

Mă întreb dacă cei din Haganah erau pregătiţi, se gândi Talbot. Oare câţi or fi prins de fapt?

Auzi paşi pe coridor şi clănţănitul familiar al tocurilor cui. Se răsuci cheia în broască şi paznicul băgă capul în celulă.

— Bună ziua, domnule Talbot! Aveţi un vizitator.

Talbot se ridică.

Era învăluită într-un parfum exotic, năucitor. Purta o rochie roşie de mătase, cu un voal de plasă, care-i acoperea partea de sus a feţei. Ruj roşu aprins, mănuşi negre, portţigaret de fildeş şi o geantă neagră de piele.

Se legăna în mijlocul camerei, uitându-se împrejur. Strâmba din nas dezgustată.

— Ce ciudat.

Un soldat cu baioneta prinsă la armă o urmă în celulă. Uşa se închise în urma lui. Omul stătea în poziţie de drepţi, cu ochii fixaţi într-un punct, pe perete.

Elizabeth examină găleata de cositor din colţ.

— Ţi-ai făcut nevoile azi, Henry?

— Nu încă, dragă.

— Slavă Domnului.

Arătă spre lovitura de sub fereastră.

— Ce s-a întâmplat.

— Constructorul a făcut o eroare.

Îi zâmbi si trase din ţigară.

— Ei?

Îi zâmbi şi el.

— Ei?

— Nu te-ai plâns directorului? Ar fi putut cel puţin să-ţi dea o

cameră cu vedere mai frumoasă.

— Mă tem că acesta este apartamentul prezidenţial.

— Ah. Atunci îmi imaginez cum stau ceilalţi.

— Exact.

Îi făcu semn spre pat.

— Nu vrei să stai jos?

— Mai degrabă aş sări într-un bazin cu vomă.

Traversă camera şi-l ciupi de obraz.

— Pari palid.

— N-am prea ieşit la aer în ultima vreme.

— Şi miroşi cam urât.

Ridică din umeri.

— Zău? N-am observat.

Se întoarse şi se uită la santinelă şi apoi la soţul ei.

— Ai auzit ce s-a întâmplat noaptea trecută?

— Am auzit că au făcut câteva manevre.

— A fost un eşec total. Armata a dat peste câţiva membri Haganah de rang inferior şi peste o duzină de pistoale. Înaltul Reprezentant al Coroanei şi armata s-au umplut de rahat.

— Cred că a fost foarte neplăcut pentru ei.

— Armata spune că a fost vina Serviciului de Spionaj, CID-ul dă vina pe poliţie şi poliţia pe armată.

— Foarte bine. Eu mă temeam să nu mă scoată pe mine vinovat.

— Zău, Henry, mie puţin îmi pasă de toate acestea, dar comportarea ta mi-a distrus viaţa socială.

Talbot îşi băgă mâinile în buzunar.

— Chisholm n-a mai trecut pe la tine?

— Oamenii din Neanderthal mă atrag la început, dar fascinaţia este de scurtă durată. M-am plictisit să-l aud tunând şi fulgerând împotriva evreilor. Parcă m-aş culca în pat cu Heinrich Himmler în persoană.

Se opri şi trase din ţigară.

— Sper că nu te deranjează că am abordat acest subiect.

— Este o simplă conversaţie.

— Aş mai avea o singură întrebare. În după-amiaza aceea, când m-ai găsit cu sexul maiorului în palmă… pe cine erai gelos? Pe el sau pe mine?

Talbot se uită la santinelă. Rămăsese de neclintit, dar se înroşise în obraji.

— Am anumite limite, Lizzie. Ar fi fost bine să ai şi tu.

Începu să-i aranjeze gulerul de la cămaşă.

— Cine îţi spală aici?

— Nimeni.

— De neînchipuit.

Îl privi fix.

— N-aş fi crezut că eşti capabil de aşa ceva.

— Nici eu.

— Plec din Palestina.

— De fapt, sunt surprins că te mai afli încă aici.

— N-o să-ţi vină să crezi, dar am încercat să-l conving pe Sir Alan să te ajute. Nu-i aşa că sunt perversă?

— Puţin.

— N-am avut prea mare succes până la eşecul armatei din noaptea trecută. A doua zi de dimineaţă părea nehotărât.

— Nehotărât?

— Dacă să te distrugă sau să muşamalizeze totul. Cred că preferă a doua varianta. Oricum, ar fi trebuit să facă proces şi nimeni nu doreşte aşa ceva. Ar arunca o lumină proastă asupra tuturor. Aşa că vor trebui să-ţi dea drumul, iar tu o să demisionezi, bineînţeles.

— Da? Eu speram că o să-mi dea înapoi vechea mea slujbă.

Talbot se aşeză pe pat. Libertate. Era ultimul lucru la care se aştepta.

Elizabeth îşi termină ţigara şi o aruncă în găleata din colţ. Câtă clasă, se gândi Talbot cu amărăciune. Îşi scoase pudriera, îşi cercetă machiajul în oglindă şi apoi o închise cu un gest final.

— Ştii, într-un fel ţin la tine. Sigur, nu aşa cum ar trebui să ţină o femeie la un bărbat. Semeni mai degrabă cu un câine bătrân şi fără dinţi, care s-a dovedit odată folositor şi a prins un hoţ. Da, presupun că asta este.

— Nu ţi-e ruşine cu mine?

— De ce, pentru că eşti homosexual sau pentru că ţi-ai trădat ţara?

— Pentru amândouă.

— Da, pentru că eşti homosexual. Politica nu mă afectează. În schimb, mă afectează ce faci cu fundurile celorlalţi bărbaţi.

Talbot se uită din nou la santinelă. Era încordat.

— Deci?

— Deci, o să mă întorc în Anglia cu tine şi, după o perioadă

decentă, o să ne despărţim ca doi englezi civilizaţi. Cred că este singura soluţie, nu-i aşa?

— Îţi mulţumesc, Elizabeth.

Oftă şi-i puse mâna pe umăr.

— De ce Dumnezeu te-ai căsătorit cu mine?

Ridică din umeri. Poate că n-am vrut să recunosc adevărul în ceea ce mă priveşte. De fapt, cine vrea?

— La revedere. Te rog să încercă să te speli înainte să pleci de aici.

Se întoarse spre santinelă şi ridică din sprâncene, semn că întrevederea se terminase. Era foarte pricepută să dea comenzi fără să vorbească, se gândi Talbot. Îşi va risipi talentul în Anglia.

După plecarea ei, se aşeză să se uite la perete. Îşi pierduse cariera, soţia, dar se pare că nu şi libertatea. Restul vieţii i se înşira dinainte şi se gândea că ar trebui să profite mai mult de această a doua şansă, care i se acorda.

Partea a cincisprezecea
PALESTINA, 1946

87

Yemin Moshe

Fromberg îşi ridică privirile când auzi deschizându-se uşa de la magazin. O văzu pe Marie urcând scările.

— Bună seara, domnule Fromberg!

— Încă o zi fierbinte. Vrei să cumperi ceva?

Marie ştia că nu putea să scape. Se întoarse şi îşi scoase portofelul.

— Da, poate nişte brânză de Lebana.

Fromberg înfăşură brânza într-o foaie a ziarului *Jerusalem Post* şi o studie atent pe fată. Nu mai era domnişoara Pai. De când îşi găsise logodnicul părea mai împlinită şi mai sănătoasă.

Sigur, nu era de acord cu ce se petrecea la etaj.

— N-ai vrea să vii diseară la cină cu prietenul tău? Doamna Fromberg face gulaş.

— Nu diseară, domnule Fromberg, dar îţi mulţumesc oricum.

Îi dădu brânza.

— Azi au fost necazuri în Oraşul Vechi. Arabii au aruncat o grenadă într-un magazin de pe Strada David.

— Există întotdeauna necazuri undeva în lume.

Undeva în lume! se gândi el. Dar toate acestea se petrec chiar aici. Oare cum putea să doarmă cineva liniştit în pat? O urmări cum alerga la etaj. O fată încântătoare. Când o s-o ia tânărul acela de nevastă? Oricum, nu prea pricepea ce găsise la el. Nu-i plăcea deloc.

* * *

Netanel se aşeză la fereastră. Fuma ţigară de la ţigară şi tremura de furie.

Marie trânti geanta şi brânza pe masă şi-l sărută pe obraz.

— Ai avut o zi bună? îl întrebă ea.

Apoi se duse în bucătărie să prepare cafeaua.

O zi bună! îşi spuse Netanel.

Nişte arabi împuţiţi aruncaseră o grenadă în magazinul unui bijutier de pe Strada David. Când unitatea lui ajunsese acolo, era prea târziu să mai facă ceva, iar bijutierul şi fiul său zăceau împrăştiaţi pe toată aleea. Apoi, britanicii încercuiseră zona şi arestaseră doi din oamenii lui pentru port ilegal de arme. *Britanicii*! Dacă ar fi administrat oraşul aşa cum trebuie, nu s-ar fi întâmplat astfel de lucruri. În schimb, un bătrân Hassid nevinovat şi fiul său muriseră, iar doi Palmaciniki fuseseră aruncaţi în închisoare, pentru că încercaseră să facă treburile de care ar fi trebuit să se ocupe britanicii. Unde era dreptatea?

O zi bună!

Încercase de multe ori să-i explice lui Marie ce făcea, dar ori de câte ori îi povestea despre noua lui viaţă în organizaţia Palmaci şi de lupta pentru o Palestina Evreiască, ochii ei deveneau opaci şi ştia că nu-l asculta. La fel ca atunci când pomenea de Auschwitz.

— Ai auzit ce s-a întâmplat azi în Oraşul Vechi?

— Da, mi-a spus ceva domnul Fromberg.

— Arabii au ucis doi evrei cu sânge rece. Am văzut cu ochii mei.

— Ah, Netanel, se petrec atât de multe în lume. N-avem ce

face. Vrei nişte cafea?

Netanel clătină din cap şi îşi aprinse altă ţigară. Contempla fumul albastru care ieşea pe fereastră. O privea cum stătea în bucătărie şi măcina cafeaua, fierbea apa şi aducea ibricul. Te-ai schimbat foarte puţin de când ne-am văzut ultima dată la Casa din Pădure. Faţa ta nu este desfigurată ca a mea, murmuri cântece vesele în timp ce munceşti şi nu ai cearcăne sub ochi. Nimeni din cei care te-au cunoscut dinainte nu şi-ar imagina că n-ai nimic pe dinăuntru.

Parcă aş trăi cu o fantomă. Te văd şi te aud şi totuşi nu pari reală. Dar, dacă aş reuşi să te aduc cu picioarele pe pământ, amintirile tale m-ar distruge.

Ce-o să mă fac?

al-Naqb

Casa lui Izzat Ib'n Moussa nu era la fel de somptuoasă ca aceea a verilor săi. Cel mai mare dintre ei moştenise reşedinţa şeicului Daoud, care murise acum câteva luni. Avea piei de capră pe podea, în loc de perne de mătase; soţia lui Izzat îşi pisa singură grâul şi nu avea WC cu apă în grădină, ca acel construit de şeicul Daoud.

Totuşi, influenţa lui Izzat în sat o depăşise pe cea a fiilor şeicului, pentru că Izzat era liderul de nedisputat ai celei mai puternice miliţii arabe din zonă, Luptătorii Sfinţi din Iudeea. Muftiul însuşi coresponda cu el prin intermediarii lui de la Ierusalim. Când se va constitui noua Palestină Arabă, era evident că Izzat Ib'n Moussa va fi unul din oamenii de bază.

În afară de Izzat însuşi, mai erau încă cinci membri, toţi *fedayeeni* de încredere, cu excepţia unuia. Noul recrut era un copil. Nu avea barbă şi stătea hotărât, cu picioarele încrucişate. Îşi dădea seama că îl priveau cu toţii, deşi păreau atenţi la Izzat.

— Am nişte veşti din oraş, spunea Izzat. Ieri, pe Strada HaShalshelet, la marginea Cartierului Evreiesc, două tinere arăboaice se întorceau acasă de la piaţă. Deşi erau îmbrăcate modest, au fost atacate de câţiva tineri evrei! Au fost bătute şi violate de mai multe ori.

— Evrei împuţiţi!

— Va trebui să-i învăţăm minte…

— Britanicii n-au intervenit?

— Nu, au stat deoparte, au privit şi s-au distrat ca de obicei, spuse Izzat. Dacă vrem să trăim în pace în Palestina, trebuie să ne bazăm pe curajul şi forţa noastră, aşa cum ne-a ordonat Muftiul.

— Allah să-l binecuvânteze, răsună vocea lui Tareq.

Bătu din palme şi una din fetele lui se desprinse dintr-un colţ al camerei şi-i înmână un dreptunghi împăturit. Apoi se retrase din nou.

Izzat desfăşură hârtia şi o întinse pe covorul din piele de capră dintre ei. Era o hartă a Oraşului Vechi.

— Luptătorii Sfinţi din Iudeea vor răzbuna această crimă şi le vor da o lecţie acestor evrei ticăloşi.

— Allah să ne ajute!

Izzat puse degetul pe hartă.

— Pentru această misiune o să luăm Hillman-ul lui Tareq şi o să ne ducem în oraş pe Şoseaua Jaffa. Santinelele britanice de la punctele de control vor fi înştiinţate, aşa că n-o să verifice.

— Tu nu vii cu noi?

— Nu, de data aceasta, zise Izzat.

Îi însoţea foarte rar în misiunile lor; dar nu-i cerea nimeni socoteală. Autoritatea lui era de nediscutat.

— Veţi trece prin Piaţa Allenby şi veţi coti pe Bulevardul Mamillah. Ţinta voastră va fi noul Centru Comercial Evreiesc, vizavi de Poarta Jaffa. Acolo veţi trage în mulţime, dar aveţi grijă să nu răniţi vreun arab. Între timp, unul din voi va lua grenada şi o va arunca în brutăria de aici. Veţi ieşi din nou pe Bulevardul Mamillah şi o veţi lui spre Ierusalimul de Est.

— Cine va arunca grenada?

Toate privirile se întoarseră spre băiatul din mijlocul lor.

— Cred că este timpul ca tânărul Ali Hass’an să devină un adevărat fedayeen.

Ali nu clipi.

— N-o să vă dezamăgesc, spuse el.

Oraşul Vechi

Femeia arabă ezită şi o luă grăbită pe aleea, de lângă Fabrica de Ulei de Măsline Hass’an. Ce caut eu aici? se gândi Sarah. Sunt o târfă pentru bărbatul meu şi o trădătoare pentru oamenii mei.

Ce-o să se întâmple dacă voi fi prinsă? Cei din Haganah te vor repudia. Iar tatăl tău te va scuipa drept în faţă.

Dar nu mai stăpânea jocul pe care-l pusese în mişcare şi dorul o aducea întotdeauna înapoi, de fiecare dată. Câteodată nu se vedeau săptămâni în şir, dar Sarah nu ştia când era mai sigur să vină. De multe ori venise şi nu-l găsise pe Rishou, iar dezamăgirea pe care o resimţise fusese ca o durere fizică.

Stabiliseră un semnal de comun acord. Va sta la vitrina magazinului şi când el o s-o vadă, ea îşi va ridica mâna dreaptă să-şi potrivească vălul şi apoi va dispărea. Rishou le va da instrucţiuni muncitorilor să continue lucrul şi după aceea va urca la etaj, unde se vor dezmierda pe tăcute.

De fiecare dată când venea, îşi promitea că va fi ultima. Devenise cea mai devoratoare dorinţă a ei şi cea mai cumplită groază.

Se aşeză pe saltea, îmbrăcată doar într-o cămaşă kaki de bumbac, în timp ce el stătea gol sub cearşaf. O farfurie de lemn cu *felafel*[47] rece se odihnea pe pieptul lui. Sarah luă unul, îl înmuie în suc şi i-l băgă în gură. Pe urmă, alese unul şi pentru ea.

Bărbatul îi zâmbi.

— Ce s-ar face un biet culegător de mere fără un prânz bun care să-l menţină în putere?

— Atunci mănâncă. În după-amiaza aceasta vei avea mult de recoltat.

Îşi trecu degetul prin buclele negre de pe pieptul lui şi-i pieri buna dispoziţie.

— Soţia ta ştie despre noi, Rishou?

— Nu, nu ne putem permite să afle cineva despre legătura noastră.

— Dar bănuieşte, mai mult ca sigur.

Ridică din umeri.

— Femeile arabe sunt obişnuite ca bărbaţii lor să aibă amante. Atâta timp cât nu cheltuiesc prea mulţi bani cu ele, nu le deranjează.

— Dacă aş şti că iubeşti pe altcineva, aş vrea s-o omor.

— La noi este altfel. Vezi, tatăl meu a trăit o dată cu o femeie albă la Ierusalim. Era rusoaică. Nu aveam decât zece sau

[47] Fel de mâncare arăbească (n.t.)

unsprezece ani pe atunci, dar îmi amintesc că tot satul vorbea despre asta. Până şi mama se lăuda la fântână. Îi dădea o aură deosebită şi o făcea să pară importantă. Iată deci cum gândesc femeile noastre.

— Înseamnă că te deranjează că sunt evreică.

Rishou zâmbi.

— Da; dacă m-ai iubi cu adevărat, te-ai converti. Părinţii tăi au fost ruşi. Dacă te-ai face creştină, ar fi pur şi simplu perfect.

Îi dădu o palmă în glumă.

Bărbatul îşi îndreptă privirile spre grămada de haine din colţul camerei.

— De ce vii mereu înarmată?

— Care evreică s-ar aventura altfel într-un cartier arab? Trebuie să mă apăr.

— Dar porţi văl şi abbayah. Ce pericol crezi că te pândeşte?

Da, însă fetele din Haganah umblă întotdeauna înarmate.

— Mă simt mai în siguranţă.

Ridică din umeri.

Oare bănuieşte ceva? se întrebă ea. Şi care ar fi diferenţa pentru el dacă ar afla? Luă alt *felafel* şi i-l puse între buze.

— Crezi că ar fi prudent să vin aici fără văl? murmură ea.

— Cine ar putea spune? Depinde de britanici. Au făcut un târg în 1939 şi luptele au încetat. Probabil că or să cadă din nou la învoială. Se pricep la astfel de lucruri.

Sarah se întrebă dacă britanicilor le mai ardea de aşa ceva acum. Cu câteva luni în urmă, membrii organizaţiei Irgun le bombardaseră cartierul general de la Hotelul Regele David şi aruncaseră în aer întreaga aripă a clădirii. Muriseră nouăzeci de soldaţi britanici şi lucrători guvernamentali.

— Ce-ar fi să facă un târg doar cu noi? zise Sarah. Atunci va trebui să lupţi din nou împotriva lor.

— Nu eu, n-au decât să lupte Muftiul şi Înaltul său Comitet Arab dacă poftesc. Eu sunt doar un umil comerciant.

— Dar ce-ai face dacă ar izbucni într-adevăr un război?

— L-aş aclama pe Muftiu şi te-aş ascunde aici la birou până s-ar termina totul.

— Poate m-ai putea ascunde la Rab’allah.

— Nu cred, îi răspunse el pe un ton sardonic.

— Cum mai arată Rab’allahul?

— S-a schimbat, Sarah. Oamenii poartă haine vestice şi vor să-

şi cumpere radiouri, maşini şi ceasuri de mână. Cei tineri vorbesc despre o Palestină Arabă, în timp ce încearcă să transforme micul nostru sat într-o adevărată Americă.

Oftă.

— Mă îngrijorează băieţii mei.

— Povesteşte-mi despre ei!

— Ali este cel mai mare. Este un băiat bun, înalt şi puternic, iute din fire. Nu vrea decât să aibă propria lui armă. În asta constă forţa lui. Şi nenorocirea lui. Apoi, mai este şi Rahman. El nu vorbeşte prea mult. Învaţă bine şi ştie Coranul. Nu este un luptător ca fratele său, dar judecă bine.

— Îi urăsc amândoi pe evrei, nu-i aşa?

Se întunecă brusc la faţă.

— Dacă asta este părerea ta, atunci de ce mai vii aici?

— Dar de unde ştii ce gândesc fiii tăi?

— Doar sunt fiii mei. Gândesc ce le spun eu să gândească.

Îşi aminti de Isaac.

— Poate.

— Ai promis să nu vorbim de politică. Aşa că ai încălcat înţelegerea.

Sarah nu-i răspunse. Îşi aminti de bombardamentul din Oraşul Vechi din ziua aceea; cadavrele sângerânde împrăştiate pe caldarâmul Străzii David.

— Promite-mi un singur lucru, zise ea în cele din urmă.

— Ce?

— Promite-mi că indiferent ce-o să se întâmple, chiar dacă toată Palestina va fi în flăcări, chiar dacă vom fi înconjuraţi numai de ură... promite-mi că noi doi ne vom iubi veşnic.

Bărbatul se lumină la faţă. Ochii lui negri şi umezi o priveau blând.

— Îţi promit, zise el şi puse farfuria de-o parte.

— Nu-mi mai este foame.

O mică picătură de transpiraţie i se scursese între sâni. Rishou o luă cu degetul arătător şi o puse pe limbă.

— Aceasta este mâncarea cu care mi-ar place să mă hrănesc.

Femeia râse şi îşi scoase cămaşa. Rishou dădu cearşaful la o parte şi o lăsă să se urce peste el.

88

Sarona

Vila se afla printre pini, în vechea colonie germană din Sarona. Majid îşi parcă Fiat-ul la umbra curţii şi descuie uşa cu cheia. Era răcoare pe holul pardosit cu gresie. Pereţii văruiţi în alb şi tavanul erau din piatră rece la pipăit, în ciuda căldurii de afară. Se opri în capul scărilor.

— Ilse!

— Tu eşti, Hassim?

Majid se strâmbă. Ştia că mai avea şi alţi clienţi, dar nu-i plăcea să se gândească la asta. Candoarea ei îl enerva.

— Nu, sunt Majid – bombăni el.

Dar ea apăru în capul scărilor şi el uită imediat de supărarea lui. Simţi senzaţia familiară din piept şi gât când o văzu. Avea păr blond, platinat, şi o piele imposibil de albă, albă ca marmora. Atât de diferită de femeile arabe pe care le cunoscuse.

Se aplecă peste balustradă, îmbrăcată într-un halat de mătase violetă. Îşi ridică mâna să-şi pipăie părul lung, răvăşit.

— Nu te aşteptam, dragul meu. Nici măcar nu sunt pregătită.

Majid răguşise.

— Te iau aşa cum eşti.

Îi zâmbi; dinţii de sus erau uşor ieşiţi în faţă. Îi dădeau un aspect uşor copilăresc care-l scotea din minţi.

— Urcă, dragul meu. Vin într-un minut.

Bărbatul alergă pe scări, spre dormitorul ei. Auzi apa curgând în baia alăturată. Se aşeză pe pat şi începu să-şi scoată lucrurile. Draga de Ilse. Frumoasa Ilse.

Costisitoarea Ilse.

Dar merită. Un om ca el putea să-şi permită câteva vicii, iar dintre toate viciile din care gustase, ea era pe departe cea mai coaptă, cea mai delicioasă. Spusese că acolo de unde venise răbdase de foame. Era violată aproape zilnic de ruşi.

Înainte să vină ruşii, îi povestise ea, fusese fată cuminte. Virgină. Practica de nevoie această meserie. Dar era o fată bună.

Patul domina camera, o mobilă uriaşă din stejar, cu sculpturi şi cuvertură roz. Se aruncă gol pe salteaua moale şi îşi puse mâinile sub cap. Se uită prin cameră. De pereţi atârnau câteva tablouri, în special nuduri, iar pe noptieră tronau statuete de lemn înfăţişând diverse poziţii de amor. Două oglinzi mari erau

îndreptate spre pat.

Dar fusese virgină înainte să vină ruşii.

Începu să se maseze ca să aibă cu ce să se mândrească. Îi plăcea s-o vadă minunându-se de membrul lui uriaş. Ştia că spunea asta tuturor clienţilor ei, – nu suporta să se considere şi el în această categorie –, dar spera că, cel puţin în cazul lui, nu minţea.

Pentru azi, alesese o cămăşuţă neagră şi ciorapi franţuzeşti. Sutienul îi accentua sânii mari şi pufoşi. Un bărbat ar fi putut să se piardă în valea aceea, fără să-şi mai găsească drumul de întoarcere. Fie că aleea spre Paradis să fie la fel de caldă şi unduitoare!

— Mein Gott, murmură ea. Dar eşti cu adevărat uriaş!

— Hai, spune-o din nou, o îndemnă el. Să audă toată Palestina.

Îl masă cu ulei cald, îngenunchind deasupra lui, aşa încât sânii ei de marmoră fremătau la câţiva centimetri de faţa lui. Ar fi putut oricând să-l sufoce cu ei.

Închise ochii şi-o lăsă să-l alinte, încercând să-şi alunge senzaţia neplăcută care-l urmărise toată ziua. Încercă să uite că mâine trebuia să-l întâlnească pe maiorul englez Chisholm. Încercă să uite că va contribui la măcelărirea altor evrei în Centrul Comercial. Unii vor fi femei şi copii.

— Ce s-a întâmplat? îi şopti Ilse.

Bărbatul deschise ochii şi observă spre oroarea lui că îşi pierduse erecţia.

— Relaxează-te! Las-o pe Ilse să aibă grijă de tine!

Fata izbucni în râs şi deschise gura în formă de O.

Majid gemu de plăcere când îl încercui.

Trebuie doar să simţi! îşi spuse el. Încearcă să nu te gândeşti ce se va întâmpla dacă evreii aceia împuţiţi vor declanşa războiul în Palestina. Încearcă să nu te gândeşti ce se va alege de afacerile tale. Ar putea pierde Compania de Ulei de Măsline. Sau, un ticălos idiot – ca Izzat – i-ar putea folosi taxiul ca să arunce bombe şi cei din Haganah l-ar ciurui mai mult ca sigur şi atunci cine o să-i cumpere altul nou?

Allah să mă ajute în durerea mea! Încearcă să nu te gândeşti la Izzat! Încearcă să nu te gândeşti ce i-ar face el bărbatului cu cel mai mare membru din întreaga Palestină dacă ar afla că este informatorul celor din Haganah. Dar cum altfel şi-ar fi putut

permite luxul acestei guriţe dulci şi sâni calzi de marmoră albă?

— Ce s-a întâmplat, dragul meu? Ţi-e frică de mine astăzi?

Uită de Izzat! Uită de război şi de maiorul Chisholm! Gândeşte-te doar cât de mult te îmbogăţeşti cumpărând puşti şi grenade din depozitele armatei britanice ca apoi să le revinzi fedayeenilor şi membrilor Haganah la un preţ de cinci ori mai mare!

Gândeşte-te doar la Ilse şi la valea caldă care duce chiar la Porţile Paradisului!

— Aşa este mai bine! îi spuse Ilse încurajator. Ce minaret frumos. Şi acum să ne întoarcem la rugăciunile noastre.

— Oh, da, da… – zise el şi în momentul acela auzi chemarea muezinului, în timp ce Majid Hass'an slăvea zeul amorului.

Rab'allah

Ropotul copitelor de catâri pe caldarâm. Singurul sunet pe care Rishou îl asocia întotdeauna cu satul său; sunetul păcii, ordinii şi neclintirii. Atât de diferit de babilonia din Ierusalim cu camioanele, negustorii şi radiourile sale care urlau în toate cafenelele. În ziua de azi, toţi care aveau catâri îşi doreau acum un automobil.

La fel ca şi mine.

Coborî din Fiat şi intră în cafenea. Zayyad stătea într-un colţ cu câţiva şeici şi oameni în vârstă. Zâmbi când îl văzu pe Rishou. Îi permise fiului său să îngenuncheze şi să-i sărute mâna pentru a-şi arăta respectul cuvenit, iar apoi îl îmbrăţişă.

— Rishou! Mă bucur să te văd! Îţi merg bine afacerile?

— Da, tată!

— Şi Majid?

— Prosperă şi el.

O umbră trecu pe faţa lui Zayyad.

— Ar trebui să vină să-şi viziteze părinţii din când în când. Au trecut luni de zile de când nu l-am mai văzut.

— Munceşte din greu.

Da, munceşte din greu să-şi găsească femei cu care să se culce, îşi zise el în gândul lui.

— Spune-i că mi-ar face plăcere să-l am din nou la masa mea. Iei cafeaua cu noi?

— Bineînţeles, *yaba*. Pe urmă, mă duc să-mi văd fiii.

Băură cafeaua şi începură lungile saluturi tradiţionale,

obligatorii chiar şi între taţi şi fii. După aceea, când Rishou îşi luă la revedere de la ceilalţi, Zayyad îl conduse la uşa cafenelei, cu braţul pe umerii lui.

— Aş fi vrut să nu fiu nevoit să-ţi dau această ştire.

Rishou se impacientă.

— Ce s-a întâmplat? Au păţit ceva băieţii mei?

— Da, Ali… cred că ar trebui să discuţi cu el.

— Luptătorii Sfinţi!

Zayyad încuviinţă din cap:

— Discută cu el! Este atât de tânăr! Îi clocoteşte sângele în vene. Va lupta cu propria sa umbră, ca să-şi dovedească destoinicia.

— Izzat! Ar fi trebuit să-l fi omorât demult!

— Acum Izzat este păzit de oamenii lui. El reprezintă ochii şi limba Muftiului din Iudeea.

Ridică din umeri.

— Dacă n-ar mai fi Izzat, ar fi altcineva. Acum nu mai ascultă de mine!

— Fie ca Allah să-l lovească cu o mie de buboaie care să plesnească toate în acelaşi timp.

— *Insh'allah*!

— Îţi mulţumesc, *yaba*, o să mă ocup eu de fiul meu.

Rahman îngenunche şi-i sărută mâna la uşa casei, apoi se ridică să-l îmbrăţişeze. Rishou o mângâie pe cap pe Wagiha, apoi se întoarse spre Khadija şi-i spuse să-i pregătească baia.

Îmbăiatul era un simbol al bogăţiei sale. Din cauza lipsei de apă, doar cei bogaţi îşi puteau permite să se spele regulat, în timp ce felahii se mulţumeau să se spele o dată la câteva luni. Dar Rishou avea propria lui fântână şi chiar o cameră separată în casă pentru baie. Khadija încălzi apa într-un vas de aramă şi apoi o turnă, peste soţul ei, care stătea dezbrăcat pe un scaun.

După aceea, se îmbrăcă într-o haină albă şi *keffiyeh* roşu cu alb şi se aşeză pe covor, în timp ce Khadija şi Wagiha îl serveau cu ceai de mentă. Aştepta să se întoarcă Ali.

— Tată…

Rishou se ridică şi îi întinse mâna. Ali se făcu că nu observă.

Rishou făcu un pas înainte şi-l plesni cu putere peste obraz. O auzi pe Khadija gemând.

Urma palmei se întipări pe obrazul fiului său. Rishou îi spuse soţiei şi copiilor să iasă din cameră.

— Ai uitat cum trebuie să-ţi saluţi tatăl?

Ali nu-i răspunse.

Rishou îl lovi din nou.

— Să nu mai faci asta! zbieră Ali.

— De ce? Ai de gând să mă omori, Ali?

Luă cuţitul de la brâu şi i-l întinse fiului său. Căzu pe covor între ei.

— Ia-l. Văd că eşti înarmat acum. Dacă vrei să conteşti autoritatea ta asupra mea, ridică-l. Haide!

Ali se uită la cuţit şi la tatăl său, dar nu făcu nici o mişcare.

Rishou îl lovi din nou.

— Nu-ţi mai place să fii arab?

— Dar sunt arab. Un arab adevărat. Tu ai uitat ce înseamnă asta.

— Deci aşa! N-ai decât unsprezece ani şi vrei să-mi ţii predici!

— Izzat spune că ţii cu evreii.

Rishou îl lovi încă o dată. Ali făcu un pas înapoi. Îi dăduseră lacrimile.

— Dacă mai pomeneşti numele lui sub acoperişul meu, te bat până te las lat. Ai priceput?

— Atunci de ce nu lupţi împotriva evreilor?

— Pentru că nu doresc să devin o marionetă trasă în toate direcţiile de un nebun care-şi spune Muftiu! Pentru că nu-ţi poţi alege duşmanii după Dumnezeul la care se roagă? Ai înţeles?

— Izzat spune că îţi e frică.

Rishou îl apucă pe Ali de braţ şi-l luă la palme. Ali ţipă şi se smulse din strânsoare. Se trânti pe covor, înşfacă pumnalul şi-l îndreptă spre faţa tatălui său. Rishou era pregătit. Apucă braţul băiatului şi-l întoarse la spate.

Ali urlă de durere şi scăpă cuţitul.

Rishou îl răsuci şi-i puse o mână în jurul gâtului, obligându-l să îngenuncheze.

— Vrei să mă omori, Ali? Vrei să-ţi omori tatăl? Dacă doreşti într-adevăr să mă distrugi, este suficient să te laşi omorât! Vezi, este foarte simplu!

Ali se zbătea ca o pasăre prinsă în laţ, dar Rishou îl ţinea cu putere.

— Îţi este atât de greu să auzi că te iubesc aşa de mult? Când o să mori, o să mă arunc în mormântul tău şi pe urmă n-au decât să arunce pământul peste mine, fiindcă nu-mi trebuie să mai

trăiesc fără fiii mei!

— Dacă o să mor pentru Allah, o să ajung direct la Porţile Raiului, unde o să mă întâmpine însuşi Mahomed. O să am o mie de virgine care să mă servească zi şi noapte.

Rishou izbucni în râs.

— Şi ce-o să faci tu cu o virgină? O să joci fotbal cu ea? N-ai decât unsprezece ani!

Îi dădu drumul. Ali îngenunche pe covor, cu capul plecat. Strănută şi îşi şterse nasul cu dosul mânecii.

— Şi acum, salută-mă aşa cum trebuie – îi spuse Rishou.

Ali se întoarse în genunchi şi sărută mâna tatălui său. Apoi, Rishou îl ridică în picioare şi-l îmbrăţişă.

Fiul meu, se gândi. El. Toată dragostea mea este investită aici. Oare nu este suficient? Dar când este vreodată suficient?

89

Yemin Moshe

Resturile cinei erau împrăştiate pe masă: şniţel, salată, mango şi vin roşu, Carmel. Netanel îşi aprinse o ţigară şi se sprijini de spătarul scaunului. Marie de-abia se atinsese de mâncare.

— Nu-mi amintesc să fi fumat atât de mult înainte să plec la universitate, zise ea.

— Am avut probleme cu nervii după ce am ieşit de la Auschwitz.

Clipi rapid, de parcă i-ar fi spus ceva într-o limbă străină.

— Ţi-a plăcut mâncarea?

Bărbatul încuviinţă din cap.

— Da, a fost delicioasă.

— Domnul Fromberg ne tot invită la cină. Cred că este curios să te cunoască.

— Zău?

— Mă întreabă mereu când o să ne căsătorim.

— Poate că domnul Fromberg ar trebui să-şi vadă de treburile lui.

— Îmi vrea binele.

Îi vorbi peste buza paharului.

— Nu putem trăi aşa la infinit.

— Cum adică?

Marie puse jos paharul şi contemplă lichidul purpuriu.

— Nu vrei să te căsătoreşti cu mine?

— Cum să mă căsătoresc cu tine, Marie? Pentru numele lui Dumnezeu, cum s-o fac?

— Dar ai promis.

— Am venit să stau aici pentru că sunt îngrijorat din pricina ta. Dar nu putem să ne căsătorim. Doar m-ai văzut omorând un om cu o bâtă. Sunt un trădător şi un laş.

Faţa ei se descompuse ca lutul de pe roata olarului.

— De ce-mi spui mereu astfel de lucruri?

— Omul pe care-l ştiai tu, nu mai este… A pierit la Auschwitz. Te iubesc, Marie, te voi iubi întotdeauna. Dar nu pot să mă căsătoresc cu tine.

— Ai spus că o să ne căsătorim de îndată ce mă întorc de la universitate.

— Dar asta s-a întâmplat acum zece ani!

Izbi cu pumnul în masă. Vinul din paharul ei sări şi pătă faţa de masă.

— Dar ai promis, zise ea.

Se ridică, se duse în dormitor şi închise încet uşa în urma ei.

* * *

Deşi stăteau împreună de două luni, nu intrase în dormitorul ei. N-o mai dorea ca altădată; partea aceea din el rămăsese în urmă, în perimetrul străjuit de sârma ghimpată. Aşa că, în fiecare noapte, dormea pe podea sau pe canapea.

În noaptea aceea stătea în întuneric şi o asculta cum plângea de partea cealaltă a uşii. Se uită la cadranul luminos al ceasului său. Aproape de miezul nopţii. Plângea de două ore. Aruncă pătura de pe el şi îşi căută ţigările. Aprinse una şi se duse la fereastră. Te rog, Marie, încetează.

Dar continua la nesfârşit.

Zăcea în pat cu faţa-n jos şi capul pe braţe. Aprinse veioza de lângă pat.

— Marie, opreşte-te!

O ridică şi o strânse la piept. Îi tremura tot corpul. Lacrimile de pe faţă îi îmbibau cămaşa. Îşi îngropă obrazul în adâncitura gâtului ei.

— Te iubesc, zise ea suspinând.

O privi.

— Încetează, te rog, îi şopti el.

— Te iubesc, repetă ea.

Deodată, îi simţi buzele peste ale lui şi ştia că ar fi trebuit s-o respingă. Dar atunci, îl înlănţui cu braţele şi-l trase în pat. Parcă s-ar fi aflat din nou pe dormeza din Casa din Pădure, când făceau dragoste la lumina lumânării. Îl cuprinseseră aceleaşi sentimente pe neaşteptate, acelaşi amestec disperat de dorinţă, spaimă şi grabă, durerea unei pasiuni care îl susţinuse în lungii ani de chin.

O sărută la rândul lui şi simţi moliciunea şi căldura trupului ei. Crezuse că această parte din el murise. Poate că exista totuşi o cale de întoarcere. Poate că exista posibilitatea să pătrundă din nou în labirintul trecutului şi să caute un răspuns…

Îi smulse bluza, iar ea îşi dădu capul pe spate şi îşi oferi sânii. Îi trase fusta şi îi puse mâna pe chiloţi.

— Hai, hai, îl îndemna ea.

— Te iubesc, îi şopti el.

— Hai.

— Marie…

— Hai… loveşte-mă… muşcă-mă!

Parcă nu mai era vocea ei.

Încercă să se desprindă de ea, dar se agăţase de gâtul lui.

— Hai, violează-mă, străpunge-mă!

— Marie…

Se uita la ea de parcă ar fi fost o străină. Ochii ei păreau bântuiţi de viziuni demonice, iar faţa ei se contorsionase de ură şi frică. Nu mai era Marie a lui. Şi aceasta nu era Casa din Pădure.

— Hai! zbiera ea. Loveşte-mă! Loveşte-mă!

— Încetează…

Îi luă mâna şi o puse în părul ei.

— Trage-mă de păr!

— ÎNCETEAZĂ…

— Loveşte-mă, ticălosule, voi germanii sunteţi toţi nişte ticăloşi!

Se rostogoli de lângă ea, şocat, pe măsură ce Auschwitz-ul adâncea prăpastia dintre ei. Se blestemă în gând că încercase să se apropie de ea când ştia prea bine că nu există cale de întoarcere. Îl privi dispreţuitor şi apoi, când demonul trecutului

dispăru, se rostogoli într-o parte şi se ghemui ca un făt în pântecele mamei. Începu să plângă încet.

Netanel îl auzi pe Fromberg bătând în tavan. Îl treziseră strigătele. Când ieşi din dormitor, Marie mai plângea încă, dar ştia că n-avea cum s-o oprească.

Poarta Damasc

Sarah o privi pe bătrâna arăboaică zbârcită traversând strada cu capul plecat. Căra în spate un coş de piersici cumpărate din piaţă şi trăgea de funie un catâr. Soţul ei stătea călare, învelit în *keffiyeh*-ul lui.

Poate că aşa aş fi arătat şi eu cu Rishou dacă nu ne-ar fi despărţit religia.

Se întoarse spre Majid.

— Ce ai pentru mine?

Majid luă o ceaşcă de cafea, dar îi tremurau mâinile şi vărsă o parte din conţinut pe faţa de masă.

— Stai prost cu nervii, îi zise ea.

— Şi te miră?

— Ar trebui să te relaxezi.

O ironiză.

— Tu ce faci ca să te relaxezi?

— Ucid arabi.

Se strâmbă, de parcă ar fi înghiţit ceva stricat. Îşi şterse palmele de pantaloni.

— Săptămâna trecută a fost un atac în Oraşul Vechi, îi zise ea.

— Nu pot să ştiu tot ce se întâmplă.

— Deci, ce ştii, Majid?

— Ştiu că se pregăteşte ceva în Centrul Comercial.

— Când?

— Joi.

— La ce oră?

— Cred că de dimineaţă. Nişte arabi vor intra cu o maşină în Centrul Comercial şi vor arunca o grenadă în mulţime. Este tot ce ştiu.

— Britanicii au fost informaţi?

Majid îşi şterse sudoarea de pe buza superioară.

— Probabil.

Sarah scoase un plic din şort şi-l împinse pe masă. Majid îl luă

şi îl băgă în buzunarul hainei cu un gest expert.

— Vreau să termin o dată cu treburile acestea, murmură el.

— Care treburi?

— Cu întâlnirile noastre. Nu pot să vă mai ajut.

— Trebuie să ne ajuţi. N-ai de ales.

— Nu poţi să mă storci la nesfârşit. Într-o zi o să mă opresc. Numi pasă ce-o să faceţi. Chiar dacă ei or să mă ucidă.

— Bineînţeles că or să te ucidă. Ştii foarte bine ce fac fraţii tăi arabi cu informatorii. Or să te omoare încet, cu cuţitele şi or să te lase în stradă, pradă câinilor. Familia ta nu va avea nevoie să te îngroape.

Lui Majid îi tremura buza de sus.

— Nu-mi pasă. Într-o zi, tot o să mă opresc. N-aveţi decât să faceţi ce vreţi!

— Credeam că îţi plac banii, zise Sarah, pe un ton mai blând.

— Da, dar mai întâi sunt arab.

— Ba nu eşti. Ai încetat de mult să mai fii arab.

— O să vedeţi voi, şuieră Majid.

Sarah îl privi cum se îndepărtează. Sărmanul ticălos. Superiorii ei din Shai îi spuseseră să-l piseze în continuare, dar se întreba dacă o să mai reziste. Ştia că n-o să-şi ducă la îndeplinire ameninţările. Când o să ajungă la disperare, nu va mai avea nici un rost să tragă de el.

Se întreba, de asemenea, pe cine mai informa Majid. Îşi imagina că într-o zi, cât de curând, arabul va pierde controlul asupra jocului şi va avea parte de un sfârşit crud şi sângeros. Dacă n-ar fi un rahat lipsit de principii, iar părea chiar rău pentru el.

90

Yemin Moshe

Asher se opri în capătul scărilor slab luminate şi se strâmbă de durere din cauza piciorului. Îl blestema în fiecare zi pe soldatul britanic care-l împuşcase în noaptea raidului de la Atlit. Se stăpâni şi bătu în uşă.

După câteva clipe, auzi o mişcare în apartament.

— Cine este?

— Asher.

Se deschise uşa şi Asher se strecură înăuntru. Netanel era palid şi nebărbierit.

— Este târziu. Probabil că ai să-mi comunici ceva important.

— Da, ai dreptate.

Netanel încuie uşa cu grijă.

— Frumos loc, zise Asher privind în jur.

În comparaţie cu ultimul. Apoi o văzu şi îi fu greu să nu se arate uimit. Era frumoasă, cu păr castaniu şi ochi verzi, uimitori. Netanel nu manifestase niciodată nici cel mai mic interes faţă de femei şi sex. Unde o găsise oare pe fata aceasta?

— Marie, acesta este un prieten al meu din Palmaci, îi spuse Netanel. Asher Ben-Zion. Asher, ea este Marie Helder.

— Bună, Asher, îl salută Marie.

Îi întinse o mână moale şi palidă, iar el se grăbi să i-o strângă. Apoi îşi aminti. Îi crescuse părul, iar rochia zdrenţuită fusese înlocuită de o bluză roz şi de o fustă neagră, modernă. Dar era ea, mai mult că sigur.

— Tu! şopti el.

Marie se încruntă.

— Poftim?

— Ai fost la Atlit! Tu m-ai ajutat când am fost împuşcat! Netanel, ea este fata de care ţi-am povestit.

— Nu prea înţeleg, zise Marie.

— Lagărul de refugiaţi! Am fost lovit în picior! M-ai ajutat. Nu-ţi aminteşti?

Se făcu linişte. Netanel şi Marie schimbară între ei câteva priviri. Asher se întrebă pentru o clipă dacă nu cumva se înşelase. Dar, nu, era ea.

— Unde este acest Atlit? spuse Marie.

Netanel îi evita privirile.

— Era întuneric, Ash. Aiurai de durere. Memoria îţi joacă uneori feste.

— Da, îmi pare rău, se bâlbâi el. Probabil că m-am înşelat.

— Netya, invită-ţi prietenul să stea jos! îl îndemnă Marie. Eu mă duc să pun de cafea.

Netanel îi puse un braţ în jurul umerilor şi-l duse la masa de la fereastră.

— Hai, vino să-mi spui veştile, Ash. L-ai văzut pe Yaakov? Ce mai face?

Marie le aduse cafeaua şi apoi se aşeză să asculte conversaţia lor fără să scoată o vorbă. Asher nu reuşea să-şi desprindă privirile de pe chipul ei. Era sigur că ea era fata de care-şi amintea. El şi Netanel discutară un timp despre Kfar Herzl şi apoi reveniră la politică şi la ultimele atacuri arăbeşti din oraş.

Aproape instantaneu, Marie se ridică şi spuse noapte bună.

— Vă rog să mă scuzaţi, zise ea. Trebuie să mă trezesc devreme. Noapte bună, Netya. Noapte bună, Asher. Mi-a părut bine că ne-am întâlnit.

— Noapte bună, Marie. Mă bucur că te-am cunoscut. Te rog să-mi scuzi atitudinea de mai-nainte.

— Bineînţeles. Noapte bună.

De îndată ce se închise uşa dormitorului, Asher îl apucă de braţ pe Netanel.

— Ea este? Spune-mi!

— Nu ştiu. Este chiar atât de important, Ash?

— Pentru numele lui Dumnezeu! Credeam că o să înnebunesc! A fost la Atlit? Nu-şi aminteşte?

— Ţi-am mai spus, nu ştiu.

— A fost la Auschwitz, nu-i aşa?

Asher remarcase tatuajul purpuriu de partea interioară a braţului ei alb.

Netanel se întunecă la faţă.

— Eşti bun de spion, Ash.

— Ce se întâmplă, Netya?

Netanel ciocăni cu degetul arătător în tâmplă.

— Nimeni nu supravieţuieşte la Auschwitz. Cel puţin nu complet. Îţi afectează creierul.

— Dar evenimentele de la Atlit s-au petrecut acum câteva luni?

Netanel ridică din umeri.

— Sunt soldat, nu psiholog.

— Nu se poate face nimic?

— Eu îmi dau toată silinţa. Dar este problema mea, da?

— O iubeşti?

Netanel aruncă portţigaretul masiv de argint pe masă şi clătină din cap.

— Nu este ceea ce crezi. Are nevoie de cineva care să aibă grijă de ea. N-am putea discuta despre altceva? Oricum nu este

treaba ta.

— Te-ai gândit s-o duci la doctor? În kibuţ avem o mulţime de copii care au venit din lagăre şi…

— Ţi-am spus să schimbăm subiectul.

Ar fi vrut să-i pună o mie de întrebări, dar Asher se simţea ca şi când ar fi pătruns deja într-un loc întunecat şi sfânt. De fapt, Netanel avea dreptate. Nu era treaba lui. Fata nu-i aparţinea.

— O. K.

Gustă din cafea. Rece şi amară.

— Încă nu mi-ai spus de ce ai venit aici la ora aceasta, zise Netanel.

Asher schimbă subiectul cu părere de rău. Se încruntă, concentrându-se asupra problemei pe care trebuia s-o discute.

— Unul din informatori ne-a anunţat că se pregăteşte o acţiune în Centrul Comercial joia aceasta.

— La ce oră?

— De dimineaţă. Este tot ce ştim. Nişte fedayeeni vor conduce o maşină direct în Centru. Vor fi înarmaţi cu pistoale şi grenade.

— Şi ce vrei să fac?

— Cred că britanicii au fost preveniţi, aşa că există şanse să nu fie acolo. Masează-ţi oamenii în zonă cât mai devreme. Împarte-i în grupuri de câte doi şi trei şi înarmează-i. Vei avea nevoie de cel puţin douăzeci ca să acoperi tot perimetrul.

— Ştim ce tip de maşină or să folosească?

Asher clătină din cap.

Netanel stinse ţigara în ceaşca de cafea şi se ridică în picioare. Ţigara sfârâi şi se stinse. Netanel se uită pe fereastră.

— De ce trebuie să ne apărăm întotdeauna? De ce să nu-i lovim noi primii pe arabi?

— Ştii prea bine de ce.

— Da, ştiu. Dar este o porcărie!

Asher rămase tăcut.

Netanel îşi eliberă tensiunea oftând adânc.

— O să-i găsim noi, Asher. Dar vreau să-ţi spun un singur lucru. N-o să câştigăm Palestina dacă nu începem să aruncăm grenade peste ziduri.

— Nu este treaba noastră.

— Poate ar trebui să fie.

Asher îşi termină cafeaua.

— Noapte bună, Netya.

Se ridică ezitând.

— Ştii, în legătură cu Marie. Dacă aş putea să fac ceva…

— Fac eu tot ce se poate. Dar este problema mea, ai înţeles?

Când Asher închise uşa, Netanel rămase la fereastră, privind în întuneric. Asher se cutremură. Aici erau prea multe secrete. Prea multe lucruri de neînţeles.

Oraşul Nou

Maiorul Ian Chisholm sorbi o înghiţitură din berea Goldstar şi-l privi dispreţuitor pe arabul care stătea vizavi de el. Doamne Sfinte, toţi se holbau la cravata interlocutorului său! Ar fi trebuit să fie o întâlnire discretă. Ei bine, dacă era vreun Haganah în cameră – şi n-ar fi fost imposibil, deşi toţi care se aflau la Fink în după-amiaza aceasta erau îmbrăcaţi în uniforme britanice – n-ar fi putut bănui că bărbatul care avea o femeie goală pictată pe cravată era informator arab.

— Deci ce se mai aude, bătrâne? îl întrebă Chisholm.

— Joi dimineaţă, Centrul Comercial.

Chisholm pufni.

— Înţeleg.

— La ora zece.

Chiar gărzile lui Chisholm patrulau în zona aceea. Era foarte simplu să aibă grijă să nu fie rănit nici unul din oamenii săi, la fel de uşor cum era să-i ţină departe pe Haganah şi să-i lase pe arabi să-şi vadă de treabă. În acest fel, le-ar plăti pentru bombardarea Hotelului David.

— Îţi aminteşti când bande Irgum au bombardat Hotelul David?

— Bineînţeles, effendi Chisholm, zise Majid.

— Cel mai bun prieten al meu a rămas fără picioare în ziua aceea. A luptat alături de mine în Normandia şi pe Rin. A primit două medalii pentru curajul de care a dat dovadă. A fost rănit în Germania, aşa că a fost trecut la o muncă administrativă. Şi iată că vine aici să rămână fără picioare din cauza unui ticălos nenorocit. Ţi se pare drept, bătrâne?

— Nu, effendi Chisholm.

— Nici mie. Aşa că spune-mi mai bine cum să-i recunosc pe prietenii tăi, ca să fim siguri că o să-şi facă treaba în linişte.

Hâr. Poc! Clic…

Netanel se trezi şi ascultă, ciulind urechile în beznă. Probabil că era târziu, pentru că nu se aprinseseră luminile pe stradă.

Hâr. Poc!

Clipi în întuneric. Încă o dată.

—… Clic…

Recunoscu sunetul imediat. Se ridică de pe sofa şi se năpusti în dormitorul lui Marie. I se încurcase pătura în picioare.

Hâr. Poc!

— Marie!

—… Clic…

Pentru numele lui Dumnezeu, doar nu…

— Hâr…

Deschise uşa. Marie stătea pe marginea patului, în cămaşă de noapte, cu revolverul în mâna dreaptă. Trăsese piedica şi îşi pusese ţeava la tâmplă. Se uită la perete cu o expresie pierdută.

I se albiseră degetele pe trăgaci.

— *Nu*!

—… Clic.

Netanel îi smulse Webly-ul din mână. Fata îl privi surprinsă.

— Ce faci, pentru numele lui Dumnezeu?

— Nu-i nimic, îi spuse Marie. Mă joc puţin cu Rebecca.

— Cu Rebecca?

Îl cuprinse transpiraţia.

— N-o cunoşti pe Rebecca? îl întrebă Marie.

Îşi îndreptă din nou privirile spre perete, încercând să găsească fantomele trecutului. Deschise încărcătura revolverului. Un singur glonte.

— Doamne Sfinte.

Aruncă arma pe pat şi se aşeză. Îi puse braţul pe umeri.

— Of, Doamne, ce s-a întâmplat, Marie?

— Rebecca spune că am trişat.

— Cine este ea? Cine este Rebecca?

— Nu ştiu, spuse Marie cu o voce pierdută. Spune că vrea să se joace.

Netanel o strânse la piept, dar era rigidă ca o statuie. Dumnezeu să mă ajute, se gândi Netanel. Ce pot să fac? Şi pe mine mă torturează trecutul. Oare nu este de ajuns? Cum să

scap de fantomele care o bântuie pe ea, când n-am reuşit să scap nici de ale mele?

O duse la loc în pat.

— Trebuie să dormi, şopti el.

Închise ochii ascultătoare.

Netanel luă revolverul şi scoase gloanţele. Apoi se aşeză în pat şi o luă în braţe.

— Sssst, murmură el. Hai, dormi. O să fie totul bine. Dormi.

După un timp, respiraţia ei adâncă îi spuse că adormise, dar Netanel rămase treaz toată noaptea. Se gândea.

91

Kibuţul Kfar Herzl

În spitalul de la Kfar Herzl erau două saloane cu zece paturi fiecare, plus o clinică şi o sală de operaţii. Era deservit de un doctor, trei surori, un dentist şi un psihiatru.

Pe psihiatru îl chema Levin şi împărţea biroul cu doctorul, o mică încăpere văruită în alb, care dădea spre livada de meri. Într-un colţ era un dulap deasupra căruia atârna planşa unui oftalmolog. Nu exista altă mobilă, cu excepţia unei mese cu două scaune.

Levin îşi umplea pipa Meerschaum dintr-un săculeţ scos din buzunar. Era un tip drăguţ, cu ochi negri şi păr întunecat. Fetele din kibuţ spuneau că seamănă cu Cary Grant, dar erau de compătimit, pentru că avea o căsătorie fericită şi trei copii mici.

Îşi aprinse pipa şi se uită surprins la Marie, de parcă ar fi uitat că se afla acolo. Răsfoi dosarul de pe birou.

— Domnişoara Helder. Pot să-ţi spun Marie?

— Bineînţeles.

— Locuieşti la Ierusalim.

— Da, la Yemin Moshe, cu logodnicul meu.

— Ah, da, cu Netanel, Netanel Rosenberg.

Trase din pipă suflând norişori albaştri pe fereastra deschisă.

— El te-a adus aici.

— Da.

— Ştii de ce?

— Spune că mi-am pus revolverul la tâmplă.

— Hm. Îţi aminteşti?

Marie clătină din cap.

Levin îşi drese glasul.

— Te deranjează că te afli aici?

— Eu am încredere în Netanel.

— Dar?

— Nu-mi dau seama de ce aş fi vrut să fac aşa ceva?

— Nu crezi că sa întâmplat într-adevăr?

Marie pipăi biroul cu degetul arătător de parcă ar fi vrut să vadă dacă era şters de praf.

— Nu.

Levin se juca cu pipa, încruntându-se. Dificil caz.

— Mă întreb de ce el şi-ar fi imaginat ceva atât de… dramatic?

Marie nu-i răspunse.

— Marie?

— Poate ar trebui să discutaţi cu el.

— Ah.

Luă dosarul şi citi însemnările luate în timpul dialogului cu Rosenberg.

— Ai fost la Auschwitz?

Marie îl privi uimită.

— Netanel spune că ai fost la Auschwitz.

— Familia mea a locuit în Ravenswald, un mic orăşel din Bavaria.

— Şi ce s-a întâmplat cu tine în timpul războiului?

Marie se aplecă înainte, de parcă n-ar fi auzit bine.

— Poftim?

— În timpul războiului. Ce sa întâmplat atunci?

— Războiul?

Râse stânjenită.

— Aveam trei ani când s-a terminat.

Levin îşi cercetă pipa. Se stinsese. O puse între dinţi şi o aprinse din nou.

— Marie, poate că întrebarea mea o să ţi se pară prostească…

Fata îi zâmbea suav, se gândi el. Semn că la fel i se păruse şi cealaltă întrebare. Stinse chibritul.

— În ce dată suntem?

— 23 august.

— Şi ce an?

— Ce an?

— Hai, poţi să te amuzi dacă vrei.

— 1938.

Se făcu linişte. Fata îl privea cu ochi dilataţi de uimire, de parcă el ar fi fost cel mai stupid şi incompetent om pe care-l cunoscuse vreodată.

Levin trase cu sete din pipă. Da, greu caz. Chiar foarte greu.

Netanel se plimba cu Levin de-a lungul potecii noroioase care ducea de la spital la clădirea administraţiei. Aleea era străjuită de boschete de trandafiri. Parfumul greu se îmbibase în atmosfera neclintită. Levin îşi vârâse pumnii în buzunarul şortului. Îşi pusese pipa şi stiloul în buzunarul hainei.

— Ei? îl întrebă Netanel.

— Nu pretind că am găsit o soluţie uşoară problemei tale, tinere.

— Nici nu mă aşteptam.

— Nu? Atunci înseamnă că eşti un om remarcabil.

Levin cercetă unul din boscheţii de trandafiri.

— Frumoşi, nu-i aşa? Frumoşi să-i admiri, să-i miroşi şi să le atingi petalele catifelate. Dar uită-te ce ghimpi au. Ascuţiţi şi tăioşi. Ştii la ce folosesc?

Netanel ridică din umeri. Ce voia să spună cu asta?

— Ca să se apere?

— Da, ca să se apere. Pentru că, în ciuda frumuseţii, floarea este delicată şi se poate rupe cu uşurinţă. La fel se întâmplă şi cu psihicul omului. Când este ameninţat, încearcă să se protejeze.

— Marie?

— Modurile în care o persoană îşi protejează psihicul sunt la fel de variate ca şi personalitatea umană. Unii indivizi fac faţă în mod raţional. Ţin cont de realitatea externă şi se adaptează ei. Alţii fac faţă evadând din realitate – la fel cum a făcut şi prietena ta.

— Înseamnă că este nebună?

— Ce se înţelege oare prin nebunie? Dacă priveşti în jurul tău ce se întâmplă în Palestina, ţi se pare normal? Fiecare este puţin nebun, într-un fel. Aici, la Yishuv ne confruntăm cu atâtea trupuri şi minţi frânte. Unii reuşesc să-şi revină din coşmaruri. Putem să-i ajutăm puţin, dar cunoştinţele pe care le avem în acest domeniu sunt foarte sărace.

— Pe ea poţi s-o ajuţi?

— Aş încerca. Kibuţul este un sanctuar minunat pentru spirit. Dar ea nu vrea să stea aici, iar eu nu pot s-o oblig.

— Atunci cum s-o ajut să uite Auschwitz-ul?

— Tu o să-l uiţi vreodată?

Levin puse braţul pe umerii lui Netanel şi îl conduse pe alee.

— Nu ne doare ceea ce ne amintim, ci ceea ce vrem să uităm. Prietena ta, de exemplu, a rămas în anul 1938. A terminat universitatea şi s-a întors la Ravenswald, unde a descoperit că ai plecat. Aşa că a venit să te caute. Aceasta este realitatea ei. Aşa intenţionează să suporte amintirea Auschwitz-ului.

— Dar revolverul?

— Da, aici este problema. Partea ascunsă a minţii noastre, care ne taxează de fiecare dată. Ştie când trişăm şi ne acuză în somn.

— Va încerca din nou să se sinucidă. Sunt sigur.

— Nu ştiu ce să-ţi spun. Ea nu vrea să rămână. Vezi, în mintea ei, tu eşti cel nebun.

Netanel privi cerul cu pumnii încleştaţi.

— Spune-mi un lucru. Ce-o să se întâmple când o să-şi amintească?

— În multe cazuri, dacă suntem confruntaţi cu problemele noastre, putem învăţa cum să le rezolvăm. Dar, câteodată, este periculos să forţăm amintirile. Trebuie să fim prudenţi.

Levin îl studie pe tânărul slăbănog de lângă el. Poate că şi el ar avea nevoie de ajutor.

— Mi-ar place să fiu şi eu în starea lui Marie, zise Netanel. Să uit tot ce s-a întâmplat. Dar nu pot. Îţi mulţumesc pentru ajutor, doctore.

Levin ridică din umeri. Un teren minat. Erau atâtea de făcut. Englezii nu ar fi trebuit să trimită o sută de mii de soldaţi. Ar fi fost mai folositor să trimită o sută de mii de psihiatrii.

92

Oraşul Nou

Britanicii încercuiseră Centrul Comercial.

Autobuzul Egged, albastru cu argintiu, era oprit într-un şir lung de maşini, în spatele unui nod de trafic de pe Bulevardul Princess

Mary. Netanel se uită la ceas. Zece fără câteva minute. Ar fi trebuit să fi ajuns de mult în Centrul Comercial. I se strânsese stomacul de furie. Sări din autobuz şi îşi croi drum prin mulţime.

Două. Maşini blindate, verzui, blocau drumul, strangulând traficul până departe, în zare. Oamenii mişunau peste tot; şoferii de camioane şi autobuze îşi agitau pumnii şi claxonau furioşi; evrei mici de statură, în costume tradiţionale, cu serviete în mână strigau insulte soldaţilor; alţii stăteau resemnaţi la volan şi citeau ziare.

Un maior contempla încurcătura de circulaţie din jeepul său. Era înconjurat de o falangă de soldaţi cu coifuri de oţel şi uniforme de luptă. Bereta i se lăsase într-o parte, ştrengăreşte. Se aplecă spre parbriz, privind peste capetele mulţimii, de parcă ar fi urmărit o cursă de cai.

Netanel încercă să înainteze, dar era imposibil. Britanicii erau toţi nişte ticăloşi.

Alergă înapoi la autobuz. Un pluton de soldaţi ajunsese deja acolo. Câţiva din ei aşteptau nepăsători într-o parte, cu mitralierele Sten atârnate de umeri, în timp ce colegii lor îi dădeau jos din autobuz pe ceilalţi şi-i percheziţionau să vadă dacă n-aveau arme.

Printre pasageri, erau şapte Palmaciniki de-ai lui, patru băieţi şi trei fete. Netanel ştia că n-avea de ce să se îngrijoreze. Pistoalele şi grenadele erau ascunse de femei în locuri intime, aşa cum se obişnuia. Englezii aveau grijă să nu compromită femeile în timpul percheziţiei corporale.

Netanel se apropie de sergentul care comanda plutonul.

— Ce se întâmplă? De ce nu putem trece?

— Zona a fost înconjurată, domnule.

Sergentul era politicos, dar ferm. Îşi făcea datoria.

— De ce, pentru numele lui Dumnezeu?

— Din motive de securitate, domnule. Dar cine sunteţi, vă rog?

— Mă numesc Rosenberg.

— Rosenberg, repetă el.

Se distingea o notă de ostilitate în glasul soldatului.

— Exact.

— Vă deranjează dacă vă percheziţionez?

— N-ai decât.

Netanel fusese percheziţionat de nenumărate ori. Îşi desfăcu picioarele şi îşi ridică mâinile în timp ce sergentul îl pipăia. În

momentul acela auzi arme de foc de calibru mic, la numeai câţiva yarzi depărtare, în direcţia Centrului Comercial. Se făcu linişte.

Netanel se întoarse spre sergent.

— Arabii au ajuns deja. Fă ceva!

Sergentul făcu semn oamenilor săi. O luară la fugă înapoi, tropăind cu cizmele lor grele.

Un BUM ascuţit! Netanel cunoştea sunetul. O grenadă.

Un fum negru se ridică pe cerul albastru.

— Doamne Sfinte! şopti el.

Maiorul strigă un ordin şi una din maşinile blindate se desprinse din blocadă şi o porni spre Centrul Comercial.

Peste câteva minute, un Hillman negru scrâşni în viteză, trecând pe lângă maşina blindată. Ofiţerul britanic se făcu că nu-l vede. Peste câteva clipe, Hillman-ul o luă pe Şoseaua Jaffa şi dispăru.

Liniştea fu despicată de strigătele nevinovaţilor.

Întinderea de magazii şi bazare cunoscută sub numele de Centru Comercial era în mod predominant o zonă evreiască. Mulţimile se fâţâiau de acolo-colo, umăr la umăr printre baloturile de pânză, cuverturi, pantofi şi conserve de carne. Cumpărătorii erau la fel de diverşi ca şi mărfurile: hassdimi din Mea Sherim, ortodocşi în cămăşi albe, cu şepci împletite, fete din kibuţ în şorturi kaki.

Hillman-ul negru oprise în faţa unei brutării. Ali sări din maşină. Aproape instantaneu, doi bărbaţi din spate scoaseră armele, un Colt 45 şi o puşcă veche Mauser şi începură să tragă în mulţime. Clienţii din brutărie auziră împuşcăturile şi se aruncară pe podea.

Ali se năpusti înăuntru, băgă în gură două bucăţi de halva şi scoase grenada din pantaloni. Trase cuiul şi trânti grenada pe podea. Tareq pornise motorul şi băgase deja în viteza a doua când Ali ieşi alergând din magazin. Băiatul sări din mers.

Uşa maşinii se deschise când dădură colţul. De-abia se îndepărtaseră când explozia făcu ţăndări ferestrele brutăriei şi împrăştie obloanele de metal la două sute de yarzi.

Când sosiră englezii peste câteva minute, într-o maşină blindată, strada era plină de bucăţi de carne însângerată.

Asher încercă uşa. Descuiată. Semn rău.

O împinse.

Netanel stătea la fereastră cu două pachete de ţigări şi o sticlă de vodcă în faţa lui. Scrumiera era plină de mucuri de ţigări, iar sticla era pe jumătate goală.

— Bună, Ash, zise el.

Asher închise uşa şi se aşeză.

— Am auzit ce s-a întâmplat.

— Doisprezece morţi şi douăzeci şi doi de răniţi. Îţi vine să crezi?

Asher luă o gură de vodcă direct din sticlă.

— N-a fost vina voastră.

— Crezi că acesta este motivul pentru care sunt în asemenea hal? Că mă autoînvinuiesc?

— Data viitoare o să-i prindem, Netya!

— Data viitoare! De ce trebuie să fie o dată viitoare? Au fost deja prea multe. O. K., Ash, m-ai tot întrebat despre Auschwitz, ei bine, acum o să-ţi povestesc. Ştii ce-am văzut acolo? Am văzut bărbaţi care aruncau copii în flăcări cu roaba! Copii de cinci sau şase ani, arşi de vii! Pentru că erau evrei! Aceasta a fost ultima dată pentru mine, Ash. Orice dată viitoare după aceste orori reprezintă o monstruozitate! Este o blasfemie la adresa mea, la adresa noastră, a tuturor!

— Te rog, Netya. Nu este vina mea şi nici a ta. Facem ce putem. Asta este.

— Ştii ceva? Am vorbit cu unul din oamenii care a fost în Centrul Comercial azi-dimineaţă. Spunea că arabul care a aruncat grenada în brutărie nu avea mai mult de unsprezece-doisprezece ani. De-abia desprins de la ţâţa mamei, Ash, şi luptă împotriva noastră.

— Azi-dimineaţă a fost imposibil să facem ceva.

— Ba nu, Ash. Am putea face o mulţime.

Lui Asher nu-i plăcea atitudinea lui. Era oare doar durerea şi alcoolul? Sau Netanel se pregătea să trădeze disciplina Haganah?

— Noi nu suntem nazişti, Netya şi nici arabi. Nu ucidem oameni nevinovaţi. Când ai intrat în Haganah, ai jurat să respecţi puritatea armelor.

— Puritate!

— Scopul nostru este apărarea, nu crima.

— Eşti la fel ca tatăl meu. Nu vezi realitatea, nu-i aşa? Poveştile astea cu autoapărarea sunt nişte rahaturi! Îşi bat joc de noi. Atâta timp cât ştiu că n-o să-i rănim, vor continua să ne ucidă. Ochi pentru ochi, Ash. Moarte pentru moarte!

— Haganah nu se bazează pe aceste principii.

— Astfel de principii sunt valabile când locuieşti în kibuţuri şi te joci de-a cowboy-ii şi indienii. Dar poate că nu sunteţi în stare să luptaţi mai dur. Ştii ce i-au făcut tatălui tău?

Asher îl privi mirat.

— Nu ştiu, Netya, spuse el blând. Şi presupun că n-o să ştiu niciodată.

Încercă să nu bage în seamă mânia zugrăvită pe chipul celuilalt.

— Nu, n-o să ştii niciodată, nu-i aşa? şuieră Netanel. Voi, sabra! Vă credeţi duri şi în realitate nu sunteţi decât bronzaţi.

Netanel îşi aprinse încă o ţigară de la mucul celeilalte.

— Ieşi afară!

Asher plecă şi închise uşa încet în urma lui.

93

Domnul Fromberg îşi ridică privirile şi o văzu pe Marie urcând scările spre apartamentul ei.

— Bună seara, domnişoară Helder.

— Ce vreme caldă.

— Da, poate că mâine va fi mai rece.

Pare obosită, se gândi el. Are cearcăne sub ochi şi i-a pierit încrederea. Se întreba dacă totul merge bine între ea şi tipul acela Rosenberg. În ultima vreme se auziseră o mulţime de strigăte şi ţipete de sus.

— Urâte treburi se întâmplă în ziua de azi. De ce oare oamenii nu-şi văd liniştiţi de treabă?

— Poftim, domnule Fromberg?

— N-ai auzit? Au aruncat o bombă în Centrul Comercial.

— Sunt întotdeauna necazuri în lume, zise Marie şi plecă.

Fromberg începu din nou să citească ziarul.

Mucurile de ţigară se revărsau din scrumieră şi o sticlă goală de vodcă zăcea pe covor. Marie clătină din cap. Ce dezordine! O să-l facă să-şi schimbe atitudinea când se vor căsători.

— Netya, am sosit acasă!

Nu primi nici un răspuns. Probabil că plecase.

Se duse în dormitor şi îşi aruncă geanta pe pat. Se aşeză la oglindă să se demachieze.

Dar în oglindă văzu două feţe; una era a ei, iar cealaltă venea dintr-un coşmar al trecutului. Purta costum vărgat şi avea un J[48] negru prins de pieptul stâng. Era ras în cap şi plin de unsoare şi murdărie.

În mâna dreaptă, ţinea o bâtă de lemn.

Nu putea să respire. Tremura din tot corpul. Ar fi vrut să ţipe, dar nu-i ieşea nici un sunet din gură. I se încordase gâtul şi clătina din cap.

— Îţi aminteşti, de mine? zise Netanel.

Încercă să fugă spre uşă, dar n-o mai ţineau genunchii, aşa că se prăbuşi pe podea, răsturnând periile şi sticluţa de parfum de pe măsuţă.

Netanel o apucă de braţ şi îşi apropie faţa de a ei.

— Acum îţi aminteşti?

Tot nu putea să-i răspundă.

— Ce-i cu tine, târfă de evreică? Ţi-ai pierdut glasul? Poate că vrei să te duc la Sturbahnführer-ul Emmerich?

— Te rog…

— Deci, îţi aminteşti!

Închise ochii, ca să alunge vedenia.

— Nu!

— Spune-mi cine sunt!

Clătină din cap. Degetele lui puternice o strângeau de braţ şi durerea era de nesuportat.

— Nu…

— Atunci spune-mi cine sunt!

Deschise ochii. Faţa lui distorsionată de ură şi violenţă era lângă a ei.

— Eşti Netanel… – scânci ea.

— Şi ce fac?

Nu putea să spună, nu putea…

[48] De la Juden – evrei în germană (n.t.)

— Ce fac?

— Îl omori cu bâta pe evreul acela bătrân şi amărât!

Îi dădu drumul şi căzu pe podea. Vomită de câteva ori, până când rămase întinsă, epuizată şi golită pe dinăuntru. Netanel îşi scoase şapca şi o aruncă pe jos. Îşi luă murdăria de pe obraz.

— Cremă de ghete – spuse el.

Ieşi din cameră, smulgându-şi cămaşa. Apoi îl auzi intrând sub duş.

Rămase mult timp nemişcată pe podea. Lumina păli şi camera se cufundă în beznă: îl auzi cum îşi făcea bagajele. Când se întoarse, era îmbrăcat într-un jerseu kaki şi pantaloni negri de doc şi avea o geantă pe braţ.

— Acum, o să plec, îi spuse el.

Fata dădu din cap înţelegătoare.

— Dacă aş şti că pot să te ajut, aş rămâne. Dar nu te-ar ajuta cu nimic. Nu pot să-mi iert ce-am făcut, aşa că, chiar dacă… mai bine să nu mai vorbim despre asta. Dacă consideri că trebuie să le spui şi celorlalţi, n-ai decât.

Ezită, de parcă ar fi vrut să mai adauge ceva, dar nu-şi găsea cuvintele.

— O să-l sun pe un prieten deal meu, Asher, Asher Ben-Zion. Îţi aminteşti de el, nu? O să aibă grijă de tine.

Uşa se închise încet în urma lui.

Rămase unde era. Zidul fusese străpuns şi trecutul începea să o învăluie din ce în ce mai repede, ca un şuvoi.

O îneca.

94

Asher ajunse în capul scărilor şi încercă uşa. Era deschisă, aşa cum îi spusese Netanel.

Intră. Era noapte şi o briză uşoară învolbura perdelele. Împrăştiase scrumul pe masă în mormane cenuşii. Perdeaua atingea sticla şi păhărele.

— Marie?

Auzi un zgomot în dormitor. Se duse într-acolo.

Stătea pe marginea patului, cu un revolver în poală. Îşi ridică privirile şi se încruntă.

— Vreau să termin jocul cu Rebecca, zise ea.

— M-a căutat Netanel. Spunea că ai nevoie de ajutor.

Avea ochii roşii de plâns.

— Nu cred că Netanel se mai întoarce.

Îi luă uşor revolverul dintre degete. Un Parabellum.

— De unde-l ai?

— Din bazar. Sunt cam scumpe. Războiul a făcut să crească preţurile vertiginos.

Părea ameţită.

Se aşeză pe pat lângă ea şi-i puse braţul pe umeri.

— Cred că ar fi mai bine să vii acasă, cu mine.

Sanhedriyya

Veni iarna în Palestina, anunţată de ploile care băteau în fereastră; de dealurile îndepărtate ale Iudeei, înverzindu-se după seceta verii nesfârşite şi de strigătele jucătorilor şi spectatorilor de la meciurile de fotbal, jucate pe câmpurile din spatele YMCA.

O ceaţă fină, se rostogolea în jos pe deal, dinspre mormintele Şanhedrinilor, pe străzile sărmanului cartier yemenit al oraşului. Netanel Rosenberg se opri în faţa unei case şi se uită pe fereastră. O cutie albastră cu alb de săpun lux, plasată în colţul drept al ferestrei îi spuse că întâlnirea era sigură. Îşi şterse picăturile de ploaie de pe faţă cu o mişcare a mâinii drepte şi intră înăuntru.

Mai erau încă trei în cameră. Meodovnik, şiretul profesor de matematică din Kiev; Kohn, rabinul hassidin din Lubin, chel, cu excepţia celor două bucle atârnate în părţi, semn al religiei sale, cu barba încâlcită; şi Shoshan, yemenitul, care vindea kebab în Piaţa Zion şi era îmbrăcat într-o haină din piele de capră care puţea îngrozitor.

La prima vedere, se gândi Netanel Rosenberg, fiul patronului de fabrică din Bavaria, nu avea nimic în comun cu ceilalţi trei bărbaţi din cameră. În alte vremuri şi în alt loc, Meodovnik, socialistul convins, m-ar fi dispreţuit şi sentimentul ar fi fost reciproc. Cât despre Kohn, era un evreu fanatic; cum ar reacţiona oare dacă i-aş spune că mama făcea şniţele de porc? Şi Shoshan! Un ţăran crescător de capre din deşerturile Yemenului.

Visul care-i adusese împreună era simplu. Fiecare din ei ajunsese la aceeaşi concluzie: că singurul mod prin care se putea

salva poporul lor era să creeze un stat evreiesc de-a lungul hotarelor descrise în Biblia strămoşilor lor, între Suez, Acra şi râul Iordan.

Dar, mai întâi, trebuiau să scape de englezi şi de arabi.

Meodovnik le vorbi.

— După cum ştiţi cu toţii, englezii vor continua blocada lor câinoasă împotriva ţării noastre. Surorile şi fraţii noştri din Europa, arestaţi pe aceste ţărmuri, sunt deportaţi în Cipru şi ţinuţi în condiţii neomeneşti, în lagăre asemănătoare celor din care au scăpat.

— Am cerut să se pună capăt imediat acestor practici barbare. Dar n-am primit nici un răspuns. Ne-au obligat să acţionăm.

— Tribunalul militar al organizaţiei Irgum Zvai Leumi a trecut în revistă ultimele incidente îndreptate împotriva civililor evrei nevinovaţi din cauza teroriştilor arabi şi rolul negativ jucat de soldaţii britanici. Am studiat în special cele mai grave cazuri, şi anume atrocităţile care au avut loc în iunie şi noiembrie la Poarta Jaffa şi în Centrul Comercial.

— În ambele cazuri, comandantul forţelor britanice din zonă nu a făcut nimic pentru a proteja civilii evrei. Or acest fapt demonstrează complicitatea cu teroriştii. Persoana a fost audiată şi găsită vinovată. A fost condamnat la moarte. Această unitate a fost aleasă pentru onoarea de a executa această sentinţă.

— Cum îl cheamă pe englez, întrebă Shoshan.

— Chisholm – spuse Meodovnik. Maiorul Ian Chisholm.

95

Kibuţul Kfar Herzl

În fiecare vineri, mesele din sufrageria comună erau acoperite cu pânză albă şi se aprindeau lumânările în aşteptarea sabatului. Bărbaţii se îmbrăcau în cămăşi albe, curate şi femeile în rochii albe. După cină, cântau cântece, iar Yaakov deschidea Biblia şi le citea psalmi.

Se aşeză pe marginea uneia din mesele lungi, cu volumul negru pe genunchi. Avea pielea bronzată în comparaţie cu albul cămăşii, iar când vorbea avea o voce profundă şi răsunătoare.

— Oh, Doamne, păgânii au intrat în moştenirea Ta; templul

Tău sfânt a fost prădat; au transformat Ierusalimul în ruine.

— Leşurile servitorilor Tăi au fost date drept hrană păsărilor cerului, iar carnea sfinţilor, animalelor pământului.

— Sângele lor a curs ca apa în jurul Ierusalimului; şi n-a avut cine să-i îngroape.

— Am ajuns de râsul vecinilor noştri.

— Cât, Doamne? Oare mânia Ta va dura veşnic?

Timp de câteva clipe, nu vorbi nimeni. Yaakov închise cartea sfântă şi sunetul răsună ca pocnetul unui pistol. Se uită la feţele solemne din jurul său.

— Cine vrea să ne spună o poveste?

Aşa se obişnuia în fiecare vineri seară: psalmul şi apoi povestea.

— Asher!

— Aţi auzit toate poveştile mele, zise el.

— Şi nici una nu este adevărată, zise Sarah.

Se auzi un hohot de râs.

— Nu vrei să ne spui o poveste, Marie?

Toţi se întoarseră spre fata cu păr castaniu care stătea în capătul mesei, între Asher şi Sarah. Se făcu linişte în cameră. Marie nu prea vorbise de când venise la kibuţ. Muncise la şcoală, ajutându-i pe copii la lecţii, lucrase pe câmp şi la prepararea laptelui şi fusese acceptată pentru că era prietenă cu Asher şi Sarah. Dar nimeni nu ştia nimic despre ea. Asher venea mereu la kibuţ s-o viziteze şi le spusese pur şi simplu că fusese la Auschwitz şi trebuiau să se poarte frumos cu ea.

Acum se agitau cu toţii, nerăbdători s-o audă.

— Nu ştiu nici o poveste, zise Marie.

— Nu trebuie să fie poveşti în adevăratul înţeles al cuvântului, spuse unul din oameni. Vorbeşte-ne despre tine! Indiferent ce.

Marie îşi studie mâinile şi îşi frecă palmele de parcă ar fi fost murdare.

— Bine! exclamă ea. O să vă povestesc ceva care mi s-a întâmplat odată demult, când eram la Auschwitz.

Îi aruncă o privire lui Asher.

— Ştiu că toţi au auzit diverse lucruri despre acest loc. O să vă spun şi versiunea mea.

Se opri şi inspiră adânc.

— Când germanii au organizat deportarea, mulţi oameni au crezut că vor fi trimişi în lagăre de muncă, un alt fel de ghetou.

Aşa că au luat ce au putut cu ei. Aveau voie să aibă fiecare câte o valiză şi un rucsac. Aşa că oamenii şi-au îngrămădit aurul, bijuteriile, blănurile şi hainele lor cele mai bune. Germanii ştiau, bineînţeles. Poate că asta şi doreau.

Sorbi dintr-un pahar cu apă.

— Ştiţi, când am ajuns în lagăr am avut noroc. Tinerele fete erau alese câteodată pentru servicii speciale. Cred că înţelegeţi ce vreau să spun. Eu am fost privilegiată. Nu mi-au tăiat părul. Purtam o basma roşie pe cap. Ba chiar eram îmbrăcată în nişte haine foarte drăguţe. Mă făcuseră curieră şi, înainte de asta, am lucrat la ceea ce germanii numeau Effektenkammer[49].

Ideea era următoarea: când soseau noi contingente în lagăr, germanii le luau bagajele şi ni le trimiteau nouă. Trebuia să sortăm toate lucrurile şi să alegem ce era valoros. Obiectele erau trimise înapoi în Germania, la Ministerul de Finanţe.

Într-o zi, am luat o valiză din grămadă. Era foarte grea. Mă întrebam ce-o fi înăuntru. Poate că cineva adusese lingouri de aur. Am forţat încuietoarea şi am deschis capacul. Înăuntru era trupul unei fetiţe. Nu avea mai mult de un an şi jumătate.

Marie se opri o clipă, pierdută în amintiri.

— Poate că mama ei ştia ce se va întâmpla şi sperase să-şi salveze copilul, aşa că-l ascunsese în valiză. Dumnezeu ştie ce se petrecuse. Poate că fetiţa se sufocase. Sau poate că valiza stătuse prea mult pe peronul gării şi îngheţase. Sau poate că fusese presată de alte geamantane mai mari.

Când am arătat copilul santinelei, a izbucnit în râs. A luat-o de un picior şi a aruncat-o afară. A zis că or s-o ia cei din Leichenkommando[50]. Pe urmă, m-a trimis înapoi la treabă.

Se făcu linişte. Apoi Yaakov o întrebă:

— Povestea are un sfârşit?

— Presupun că acesta este sfârşitul. Nu ştiu cum o chema pe fetiţă. Dar era evreică, la fel ca voi. Poate ar fi bine să intonaţi *kaddish*-ul. Vreţi să faceţi asta pentru ea, vă rog?

Marie se aşează pe iarbă afară, contemplând crângul întunecat de meri. Lumina revărsată din sufragerie îi contura profilul şi silueta. Înăuntru dansau hora.

Sarah veni lângă ea. Un timp, rămaseră tăcute.

[49] Camera de bagaje (germ.)

[50] Evrei care adunau cadavrele (n.t.)

— Este atât de liniştit aici, spune Marie, în cele din urmă.
— Este o oază. Cel puţin deocamdată.
— Cum merg lucrurile la Ierusalim?
— Din ce în ce mai rău.
— Ce-o să se întâmple?
— Mai devreme sau mai târziu va izbucni războiul. Este inevitabil.
— Asher a mai aflat ceva despre Netya?
— Doar zvonuri. Crede că sa alăturat organizaţiei Irgun Zvai Leumi.
Marie îşi puse capul în mâini.
— Când eram mică, bunica îmi citea basme. Prinţul cel frumos omora vrăjitoarea cea rea şi se căsătorea cu prinţesa. Binele triumfa întotdeauna. Credeam că şi în viaţă este la fel.
— Nu este o regulă generală.
— Crezi în Dumnezeu, Sarah?
— Doar sunt evreică, nu?
— Spune, crezi?
— Ei bine, nu ştiu. Câteodată.
— Dacă ar exista un Dumnezeu, atunci cum a fost posibil să fie un Auschwitz?
— Vorbeşti de suferinţă tocmai unui evreu? Ea este baza religiei noastre. Fără suferinţă, n-am mai avea de ce să ne rugăm.
Lui Marie îi tremură glasul.
— Nu m-am gândit niciodată că suferinţa va face parte din viaţa mea. Aşa că îmi dau toată silinţa. Mă lupt cu amintirile, dar nu ştiu dacă vreau să-mi revin cu adevărat. Ceea ce mi s-a întâmplat mi-a zdruncinat credinţa în orice. În Dumnezeu şi în oameni. În ce altceva ai putea să crezi?
Sarah se gândi la Rishou. Ea în ce credea oare?
— Dumnezeu este ca soarele, Marie, îi spuse ea. Apune undeva, ca să strălucească în altă parte. Şi acum hai înăuntru să dansezi. Mâine, soarele va străluci şi pentru tine. Dacă nu poţi să crezi în Dumnezeu, Marie, crede în soare…

Intrară în sufragerie, ţinându-se de mână. Deasupra lor, din Locul Unde a Murit Smochinul, Izzat Ib’n Moussa ascultă muzică şi scuipă dispreţuitor în vânt.

Ierusalim.

Maiorul Jan Chisholm coborî treptele Casei Bijutierului, ignorând salutul gărzilor. Simţi efectul whisky-ului de îndată ce ieşi în aerul rece al nopţii. Un jeep acoperit trase la scară şi un caporal sări din maşină să-l salute. Chisholm se trânti recunoscător în scaunul de lângă şofer.

Jeep-ul străbătu încet Bulevardul King George, spre tabăra Schneller şi cartierul general al gărzilor. Deodată, un Plymouth negru ieşi de pe o stradă laterală, în faţa lor.

— Atenţie! strigă Chisholm.

Caporalul frână şi trase de volan. *Jeep*-ul ajunse în mijlocul intersecţiei.

— Idioţii! zbieră Chisholm.

Doi bărbaţi săriră din maşină şi alergară spre jeep. Chisholm îi privi surprins, alcoolul îi încetinise reacţiile. Nu-şi dădu seama decât în ultimul moment că unul din oameni avea o mitralieră Sten.

Rafala de gloanţe se înfipse în Chisholm şi în pieptul şoferului său. Chisholm se prăbuşi în drum, încercând să se târască pe coate şi genunchi. Vomita sânge pe strada alunecoasă, udată de ploaie.

Cel de-al doilea bărbat, cu figură vulturească, îmbrăcat în negru, alergă spre el.

— Ajută-mă, murmură Chisholm.

Omul ridică pistolul la tâmpla maiorului şi trase două gloanţe. Chisholm se întinse pe caldarâm, înţepenit pentru vecie. Asasinul său scoase o bucată de hârtie din buzunarul pantalonilor şi o vârî în haina lui Chisholm. Apoi fugi înapoi spre Plymouth şi se urcă înăuntru.

Ploaia se amestecă cu sângele şi mâzgăli cuvintele dactilografiate pe hârtia mototolită din tunica ofiţerului mort;

„Fie ca moartea să-i îmbrăţişeze şi să-i cufunde repede în iad, pentru că sunt mânaţi de răutate”.

Partea a şaisprezecea
PALESTINA, 1946

96

Piaţa Zion

Fără costumul său arăbesc, ar fi putut fi oricine se gândi Sarah. Părul lui negru şi des, barba bogată şi pielea maronie îi trădau originile asiatice, dar prăpastia care desparte religiile noastre dispare brusc o dată cu schimbarea hainelor. Acum, când stă aici cu mine în cafenea, eu în rochie şi ciorapi de nylon, el în cămaşă şi pantaloni europeni, încălţat cu pantofi scumpi din piele, am putea fi luaţi foarte bine drept effendi moderni şi bogaţi, sau arabi creştini, sau chiar evrei europeni. În această după-amiază, barierele ridicate între ei de sute de ani nu mai existau.

Fusese ideea lui Sarah să nu se mai întâlnească în camera micuţă din cartierul musulman, ci să se ducă la cinema şi să bea cafea în Piaţa Zion.

— Vin întotdeauna la tine cu vălul pe faţă, ca o arăboaică, îi spuse ea. Acum vreau să vii şi tu la mine fără *keffiyeh*, ca un evreu.

În cele din urmă, el acceptă.

Era o zi luminoasă şi răcoroasă, cu un soare apos pe cerul palid de iarnă. Pe munţii îndepărtaţi ai Iordanului apăruse zăpada.

— Ţi-a plăcut filmul? îl întrebă ea.

Bărbatul izbucni în râs.

— A fost ridicol.

— Ai stat tot timpul cu gura căscată. Trebuie sa recunoşti că ţi-a plăcut.

Se încruntă şi mestecă cu linguriţa în ceaşca de cafea.

— Da, ţi-a plăcut Tarzan, ce mai. Aşa vă vedeţi voi arabii!

— Se vede cât de colo că este un effendi. Pielea lui este albă ca marmura şi nu are păr pe piept.

Sarah amestecă şi ea cafeaua şi deveni din nou serioasă.

— Este chiar atât de rău, dragul meu Rishou?

— Ce anume?

— Să ne întâlnim aşa. Faci paşi mari şi încerci să mergi înaintea mea. Aici, în cafenea, te simţi de parcă ai sta gol pe o stâncă fierbinte.

Se întunecă la faţă. Indiferent cât de mult o iubea, în sufletul său rămăsese un arab, iar prestigiul lui de bărbat reprezenta totul pentru el. Să mergi alături de o femeie pe stradă, să conversezi cu ea în public era contrar tuturor regulilor sociale pe care le învăţase.

Dar la ce te aşteptai, Sarah? L-ai vrut exotic, misterios, de neatins. Acum vrei o relaţie erotică, nu-i aşa?

Îşi bău cafeaua.

— Şi acum ce-o să facem?

— Ai putea să mă conduci acasă.

— Tocmai până la Rehavia? Va trebui să-mi aduc catârul.

— Da, şi cine va merge călare?

Nu-i răspunse.

— Ce vrei de la mine? o întrebă el în cele din urmă, pe un ton amar.

— Presupun că mai mult decât aş avea dreptul să sper. Îmi pare rău.

— Vii mâine la fabrică?

— Mă duc la Kfar Herzl. Trebuie să-l vizitez pe Isaac.

Rishou se întristă şi mişcă ceaşca de cafea pe farfurioară. Sarah crezu că se posomorâse pentru că nu avea de gând să se culce cu el, dar apoi îi spuse:

— Cum este băiatul tău? Este un fiu bun? Face ce-i spui?

— Eu una nu-i mai spun de mult ce să facă. Poate bunicul lui. Munceşte din greu la kibuţ şi îşi vede de carte. Este tot ce-i cer.

— Îl vezi des?

— Cât pot de des. Este mai bine pentru el în kibuţ decât la Ierusalim. Mai sigur, oricum.

— Ştii, este ceva care n-am reuşit niciodată să pricep în privinţa voastră. Voi evreii vă lăsaţi copiii şi vă duceţi să munciţi pe câmp. Iar tu... stai aici la Ierusalim săptămâni în şir. O mamă ar trebui să stea cu copiii ei.

— Şi deci să nu facă nimic important şi valoros. Kibuţul reprezintă familia. Ce-ai vrea? Să fiu la fel cum este Khadija şi să-mi îngrijesc fiii în timp ce soţul meu se distrează cu amanta?

Îşi dădu seama că mersese prea departe. Bărbatul se albise la faţă.

Dar nu-i stătea în fire să reacţioneze aşa. Se întâmplase ceva.

— Ce este? îl întrebă ea blând. Spune-mi!

— N-ar trebui să-l laşi singur pe fiul tău prea mult timp. Aşa a

fost şi cu Ali. Ar fi trebuit să-mi petrec mai mult timp la Rab’allah.

— Ali? Dar ce-a făcut?

Nu mai discutase niciodată o problemă personală cu ea. Îl vedea cum lupta cu mândria lui.

— Nimic.

Întinse mâna şi-i atinse degetele.

— Spune-mi. Câteodată este mai bine să vorbeşti.

Izbucni dintr-o dată.

— Ce-ai face cu un fiu care nu-şi ascultă tatăl? Îl bat, dar fără nici un rezultat. Sigur, nu-i strică o bătaie din când în când. Dar continuă să mă sfideze.

— Cum te sfidează?

Păru gata să-i spună, dar în schimb, şuieră:

— Voi, evreii sunteţi de vină! Ne-aţi luat pământul şi modul nostru de viaţă! Aţi adus America, pe Tarzan, automobilele, ceasurile de mână şi ne-aţi împărţit în două tabere! Am încercat... am încercat să urmez calea lui Majid. Am făcut afaceri la Ierusalim şi m-am străduit să construiesc o punte între vestul pe care l-aţi adus şi satul nostru. Dar, de fiecare dată când mă întorc, constat că a mai dispărut câte puţin din Rab’allahul de altădată. În curând, fiii noştri îşi vor pierde respectul, iar fiicele noastre virtutea şi nu va mai rămâne nimic! Ce-aţi făcut?

Întinse mâinile neputincioasă, zguduită de furia lui. Ce să-i spună?

— Probabil că mă urăşti foarte mult.

Furia îi dispăruse la fel de repede cum venise.

— Nu, nu te urăsc. Mă gândesc la tine zi şi noapte şi nu pot să mi te scot din minte. Dacă aş putea să te urăsc, viaţa mea n-ar mai fi aşa de complicată şi visele mele ar fi mai simple.

Rămaseră tăcuţi un timp.

Apoi îi zise:

— Poţi să vii în după-amiaza aceasta?

Sarah se uită la ceas.

— Dar s-a făcut târziu.

— Poţi so faci?

Ochii lui negri şi umezi o sfredeleau.

Ochii lui! se gândi ea. Face dragoste cu mine cu ochii aceia. Priveşte direct în sufletul meu. Îmi este atât de greu să-l refuz.

— Te rog, şopti el. Sunt nebun după tine. Semăn cu o molie atrasă de flacără. Ştiu că până la urmă voi pieri, dar nu pot

rezista. Dar mai bine focul, decât răceala.

— Bine, zise ea.

al-Naqb

Cât de mult mă ofensează aceşti felahi! se gândi Majid. Covoarele din peri de capră ale lui Izzat îmi umplu costumul de murdărie. Şi uită-te cum este îmbrăcat! Abbayah-ul lui arată de parcă s-ar fi scăpat o cămilă pe el şi are atâta pământ sub unghii încât ar putea planta o vie.

Avea dreptate evreica aia. Spunea că nu mai sunt arab. Am lăsat satul în urmă. Sunt un adevărat effendi, la fel ca omul acesta pe care îşi închipuie că îl servesc aceşti felahi. Mă întreb daca însuşi Muftiul simte acelaşi dispreţ pentru fraţii săi arabi.

— Am vorbit cu Muftiul – spuse Izzat. Transmite felicitări iubiţilor săi mujahedini şi vă îndeamnă să continuaţi lupta până la marea şi glorioasa victorie.

Se auziră murmure de aprobare din partea celor adunaţi în cameră. Majid se uită la ei. Munir, Naji, Tareq, din propriul său sat, şi încă alţi doisprezece din al-Naqb, pe care-i cunoştea numai din vedere. Şi Ali, bineînţeles. Oare tatăl său ştia ce ticălos ucigaş devenise?

— Este clar că englezii nu sunt în stare să facă ordine, continuă Izzat. Să omori evrei este o treabă de bărbat.

— Slăvit să fie Allah! murmură Ali.

— Am un plan care ne va face vestiţi în toată Iudeea. Vom duce jihadul nostru chiar în Piaţa Zion. Vom face pe toată lumea să priceapă că nici un evreu nu va trăi în siguranţă nicăieri în Palestina!

Majid îşi aprinsa o ţigară. Îi tremurau mâinile. Izzat observă şi zâmbi.

— Te pasionează ideea, frate?

Majid îi evită privirile.

— Este sinucidere curată.

— Care arab se teme de moarte pentru o cauză sfântă?

— Eu, se gândi Majid. Şi tu la fel. De asta nu te bagi niciodată şi-i laşi pe alţii să rişte, iar tu aştepţi să culegi roadele.

Izzat se uită la feţele transfigurate şi asudate din jurul lui.

— Cine va fi martirul cauzei noastre? Care din voi este gata să/şi dea viaţa pentru Allah?

— Eu! exclamă Ali.

Izzat zâmbi.

— Băiatul vă face pe toţi de ruşine.

Îl mângâie pe Ali.

— Doar unsprezece ani şi este un leu printre ei.

Majid îşi stăpâni oftatul. Ali, tâmpitule! Nu vezi cum eşti manipulat? Nici n-ai trăit încă şi eşti gata să mori!

Va trebui să-i spun lui Rishou.

— Merg şi eu! strigă Tareq.

Acum începuseră să se ofere şi alţii. Izzat alese încă doi oameni din satul lui.

— Toţi sunteţi adevăraţi fedayeeni. Dacă veţi pieri, veţi merge direct în Paradis.

Şi, între timp, Izzat se va duce direct în pat.

Ochii lui Izzat sclipiră sălbatic în lumina amurgului. Parcă înnebunise. Majid se cutremură. De câte ori venea aici se temea că Izzat descoperise că dădea informaţii celor din Haganah. Avea coşmaruri, imaginându-şi ce ar păţi dacă l-ar prinde. Dar cum să afle? În plus, singurul motiv pentru care acceptase să-l ajute pe Izzat era ca să-l facă mai puţin suspicios.

Voia să se termine mai repede această întâlnire, să suie în maşină şi să se întoarcă la noua lui vilă din Seic Jarrah, la nevasta lui grasă şi la dulăpiorul secret cu whisky. Îi venea să se ducă la WC.

— Majid, ne-ai ajutat foarte mult pentru cauza noastră, spuse Izzat.

— Eu îl servesc pe Allah şi pe Muftiu.

— Mai ai prieteni în rândurile englezilor?

Izzat rostise cuvântul „prieteni” de parcă ar fi fost o obscenitate.

— Da, mai am încă legături cu ei, îi răspunse Majid cu grijă. Aşa reuşesc să fac rost de armele de care aveţi nevoie.

Era bine să-i amintească lui Izzat de acest lucru. Sigur, scotea profituri serioase. Dar nu la fel de mari ca acelea pe care le obţinea de la evrei.

— Este nevoie să-i prevenim în legătură cu ce-o să se întâmple. Vrem să ucidem evrei, nu englezi.

— Înţeleg. Voi avea grijă ca englezii să nu intervină.

— Bine, bine.

Izzat se uită în altă parte.

Majid oftă uşurat. Poate că de data aceasta nu-i voi anunţa pe cei din Haganah şi voi evita riscul. Dar atunci va trebui să renunţ la Ilse!

Şi la amanta mea.

— Ar mai fi ceva înainte să se termine întâlnirea, zise Izzat. Cineva dintre noi ne-a trădat.

Se făcu deodată linişte.

Allah să mă ajute în nenorocirea mea! se gândi Majid. O să mor! Se rugă în gând, cuprins de panică, implorându-l pe Dumnezeu să-l scape. Izzat nu avea de unde să ştie. Nu avea cum!

— Tu!

Izzat arată cu degetul.

— Tu, Khalil Azzem!

Tânărul tresări alarmat şi încercă să fugă spre uşă, dar Tareq îi tăie calea. Băiatul se aşează la perete.

Îţi mulţumesc, Allah, se gândi Majid. Îţi mulţumesc că n-am fost eu.

— Săptămâna trecută, în timpul atacului din Oraşul Vechi, Munir şi Anwar te-au văzut fugind! Ştii ce pedeapsă te aşteaptă pentru că ai fugit din bătălia pentru jihad?

Băiatului îi curgea salivă din gură. Clătină din cap disperat.

— N-am fugit de evrei! Veneau soldaţii britanici!

— Dar ai fugit! repetă Izzat şi îi făcu semn lui Tareq.

Fostul prost al satului scoase un revolver din haine şil împuşcă în cap pe Khalil. Tânărul se prăbuşi mort pe podea.

Majid se uită la costumul său. Creierii lui Khalil Azzem i se împrăştiaseră în poală. Ah, Majid, îşi spuse el, chiar dacă te îmbraci în costume frumoase, te despart doar două generaţii de deşert şi legile sale.

Înghiţi cu greu nodul din gât. Nu-i venea să creadă. Izzat îl condamnase la moarte pe acest om, fără să-i asculte măcar explicaţiile. Când dobândise atâta putere asupra lor? Nu-i venea să se ducă afară. Era prea târziu.

Se ridică în picioare şi ieşi din casă.

Se sprijini de maşină şi inspiră adânc aerul rece de după-amiază. Îl văzu pe Tareq târându-l pe Khalil Azzem din casă. Îl trânti în noroi, cu faţa-n jos. Majid nu-şi făcea iluzii în privinţa sorţii sale dacă ar afla de trădarea lui.

Sarah se întoarse pe-o parte ca să-l privească în timp ce dormea. Îşi trecu degetele prin buclele lui negre de pe piept şi-l mângâie pe gât. Este atât de frumos, se gândi ea.

Trăseseră storul la fereastră, dar îşi dădea seama după lumina care se filtra înăuntru că se făcuse târziu. Ascultă zgomotele exterioare, muzica arăbească de la radioul din cafeneaua alăturată; strigătele vânzătorilor de alune; îndemnurile negustorilor de aramă care se târguiau cu clienţii lor; cuvintele „Balak! Balak!” urlate ori de câte ori oamenii încercau să se strecoare prin mulţime cu catârii lor încărcaţi cu marfă. La parter, lucrătorii lui Rishou se amuzau, râdeau şi vorbeau cu voce tare în timp ce lucrau la presă.

Era o nebunie să vină aici, îşi aminti ea, dar nu concepea să se ţină de-o parte. Era ca şi când ar fi fost oarbă şi ar fi început deodată să distingă culorile. O lume cenuşie fusese luminată de boscheţi de trandafiri. Oare mă prefac că am din nou şaptesprezece ani? se întrebă ea. Sau poate că îl iubesc cu adevărat? Doamne iartă-mă, dacă aşa este. Tatăl meu n-ar face-o; şi nici Asher sau Haganah.

Se rostogoli de lângă el şi întinse mâna după ceasul de pe podea. Se făcuse aproape seară. Se ridică şi începu să se îmbrace.

Rishou deschise ochii şi zâmbi. Îi plăcea s-o privească îmbrăcându-se cu lucrurile ei ciudate de mătase, pe care nu le mai văzuse până atunci.

Sarah îşi întoarse brusc privirile şi-l surprinse că o urmărea.

— Credeam că dormi.

— Foşnetul mătasei m-a trezit.

— Cu toate zgomotele străzii te-a trezit foşnetul mătasei?

— Sunt zgomote pe care un bărbat poate să le ignore, iar altele pe care nu poate. Aşa trebuie să se îmbrace o sabra dură ca tine?

— Le-am cumpărat dintr-un magazin de pe Bulevardul Princess Mary. Este singura mea extravaganţă.

— Şi tatăl meu poartă chiloţi din mătase, dar nu sunt ca aceştia.

— Tatăl tău poartă chiloţi de mătase?

— Da, roşii. I-a cumpărat ca să-şi dovedească puterea şi poziţia.

— Şi-i arată la toţi?

Rishou râse.

— Bineînţeles că nu. Dar celelalte femei o văd pe mama când îi spală la fântână. Şi este de ajuns.

Îşi luă şortul şi cămaşa de lucru. În timp ce se îmbrăca, Rishou îi privi sânii şi oftă. Piersici prinse în mătase. O luă de mână şi o trase pe pat.

— Hai, vino, zise el.

— S-a făcut târziu.

— Mai stai puţin. Te rog.

— Nu mă ruga. Îţi faci de ruşine strămoşii beduini când mă rogi.

— Strămoşii mei beduini se regulau cu cămilele şi îşi furau propriile bunici. Nu ştiau ce înseamnă ruşinea.

— Trebuie să plec.

Încercă să se desprindă, dar o ţinea strâns.

— De ce?

— Pentru că oamenii din Shai se întâlnesc astă-seară în apartamentul meu din Rehavia. Pentru că îl şantajăm pe fratele tău şi căutăm să-i stoarcem cât mai multe informaţii.

— Dumnezeu să ne ajute.

— Nu uita că sunt căsătorită!

Deodată, se auziră paşi pe scările de lemn.

— Vine cineva! exclamă ea şi întinse mâna după lucruri. Este cumva vreunul din lucrătorii tăi?

— N-ar îndrăzni, zise Rishou.

Luă *abbayah*-ul. Dar era prea târziu. Se deschise uşa şi intră Majid.

Obrajii lui Majid se făcură roşii ca focul. O zări pe fată înainte să-şi tragă *abbayah*-ul peste cap. Se dădu înapoi, uimit. Peste câteva clipe, se năpusti pe uşă, o figură mototolită în negru, cu sandalele agăţate în mâna dreaptă. Se feri s-o lase să treacă. Femeia alergă în jos pe scări.

Majid intră în birou să dea ochii cu fratele lui. Rishou stătea pe saltea, sprijinit într-un cot, acoperit cu un cearşaf până la brâu.

— Ar trebui să baţi mai întâi. Nu aşa te-au învăţat englezii?

Majid nu era în stare să-i răspundă. Mintea i-o luase razna.

Evreica, spioana Haganah! Cum era posibil? Imaginea sânilor ei mici sub cămaşă îi încălzea vintrele, în timp ce implicaţiile descoperirii îi răceau inima şi-i amorţeau creierul. Gândeşte înainte să vorbeşti, îl avertiză instinctul.

— Ai broboane de sudoare pe bărbie! îl ironiză Rishou.

— Nu găsesc nimic de râs! exclamă Majid.

Scoase o batistă roşie de mătase din buzunarul de la piept şi îşi şterse transpiraţia de pe frunte.

— Cine a fost?

— O femeie.

— Şi te regulai cu ea aici, în birou?

— M-am plictisit de contabilitate. Şi nu găseam ceva mai bun de făcut.

— Cine este? îl întrebă Majid.

Rishou îi evită privirile.

— Mă priveşte.

Oare ştie că este spioană? Se gândi Majid. Ştie? Dacă-i spun, va trebui să-i explic de unde am aflat. Or, poate că şi Rishou este unul din spionii ei? Trebuia să cugete adânc.

— Sexul tău o să te bage în mare încurcătură într-o bună zi, îi zise el.

— Pe mine? Dar de escapadele tale sexuale care au devenit o adevărată legendă, ce mai ai de spus?

Rishou se ridică din pat şi se îmbrăcă repede.

— Şi acum, zise el, ne apucăm de registrele contabile?

97

Poarta Damasc

De două ori pe săptămână, Khadija şi Rahman duceau produsele din grădina lor la piaţa din Oraşul Vechi. Vara, când coşurile erau pline cu roşii şi smochine, mergeau în căruţa trasă de catâr pe drumul prăfuit către oraş, dar aveau de parcurs o distanţă destul de mare.

Aşa că se sculau dimineaţa în zori şi ajungeau acasă abia pe înserate. În timpul iernii, când nu aveau decât câteva ouă, pui şi brânză de capră, ieşeau la şosea şi se urcau în autobuzul argintiu al Companiei Naţionale.

Azi nu vânduseră decât nişte ouă şi brânză. Oamenii mişunau în jurul autobuzelor din preajma porţii. Vânzătorii de cafea îşi croiau drum prin mulţime, în timp ce arabi bătrâni, trăgând după ei catâri şi mai bătrâni, se ciocneau de oameni şi înjurau.

Khadija îşi pierdu buna dispoziţie. Prea multă lume!

— N-am putea să-i facem o vizită tatei la fabrică? o întrebă Rahman. Poate că o să ne ducă la Rab'allah cu taxiul unchiului Majid.

— Ştii că nu-i place să venim acolo.

— Mi-a spus că pot să-l vizitez într-o zi.

— O să mergem altă dată.

Rahman ridică din umeri dezamăgit. Khadijei îi părea rău pentru el. Era un băiat bun. Cum să-i explice că nu puteau vizita fabrica fiindcă bănuia că tatăl lui petrecea acolo cu amantele sale?

Rahman se îndoi sub greutatea coşului. Ţinea colivia de lemn cu pui în mâna cealaltă. De-abia putea s-o ridice de jos.

— Dă-mi-o mie! îi zise femeia.

— Nu, nu-i nimic, protestă Rahman. O duc eu.

Un băiat bun, se gândi ea. Îi lua întotdeauna greutatea din mână.

Primul autobuz era aproape plin. O capră stătea între şirurile de scaune. Femeile şi copiii se agăţaseră de uşi, iar alţii se căţăraseră pe acoperiş.

— O să mai aşteptăm, zise Khadija.

Bidonul de benzină avea o capacitate de cincizeci de galoane, dar benzina fusese aruncată. În locul ei, fusese umplut cu cuie vechi, bucăţi de fier, balamale ruginite şi containere de sticlă cu petrol. Două anvelope vechi de cauciuc ţineau filtrul detonatorului şi miezul central de TNT.

Camioneta fusese furată dintr-un garaj de pe Şoseaua Salah ed-Din, unde i se reparaseră panourile frontale.

În spate erau trei oameni. Doi dintre ei erau înarmaţi cu mitraliere Sten, iar celălalt ţinea bidonul să nu se răstoarne. Şoferul purta *keffiyeh* şi costum maro.

Era Netanel Rosenberg.

Trebuie să le fie frică de noi, se gândi Netanel. Trebuie să avem sânge pe mâini. Trebuie să fim blestemaţi ca agresori şi

barbari. Fie că sunt germani, arabi sau britanici, trebuie să înţeleagă că nu ne pot ucide fără să fie pedepsiţi.

Era sătul să vadă cadavre de evrei înşirate pe caldarâm, ca nişte leşuri de câine, sătul de coşmarele în care copiii erau aruncaţi cu roaba în flăcările din şanţurile de la Birkenau; văzuse destule trupuri înşirate sub giulgiuri în Centrul Comercial şi în Oraşul Vechi.

Era zdrobit de păcatul uciderii lui Amos Mandelbaum.

Singura ispăşire posibilă ar fi existenţa unui sanctuar unde astfel de crime să nu se mai repete niciodată.

* * *

Sarah se grăbi spre Poarta Damasc, anonimă din nou în *abbayah*-ul ei negru. Ce idioată eşti! îşi spuse ea. El îţi face semn şi tu îl urmezi. N-ai nici un viitor cu acest bărbat. Arabii şi evreii se ucid în întreaga Palestină. Cum poţi să-ţi închipui că vei găsi pacea cu el?

Şi acum, uite că ai fost descoperită! Oare fratele lui ţi-a văzut faţa? Te-a recunoscut? O cuprinse frica. Proasto! îşi şopti ea. Proasto!

Măcinată de propriile ei gânduri, nu văzu camioneta care trecu pe lângă ea, lăsând în urmă un fuior de fum negru. Auzi uşile din spate deschizânduse şi văzu un bidon cilindric aruncat din maşină. Căzu pe caldarâm şi începu să se rostogolească, aruncând scântei în jur.

Zări faţa unui bărbat exact înainte să se închidă uşile? Era un yemenit desfigurat de ură.

— Şi eu am auzit gemetele copiilor lui Israel! strigă el înainte să tragă uşa.

Cineva dădu peste ea şi o trânti pe jos. În momentul acela, bidonul se lovi de latura autobuzului şi şocul exploziei o făcu să se cutremure.

Sarah privi în jur. Pe caldarâm erau împrăştiate bucăţi de carne. O femeie ţipa isteric cu abbayah-ul în flăcări.

Se ridică în picioare şi alergă spre ea, stingându-i flăcările cu mâinile. Apoi trânti femeia pe pământ. Îşi pierduse aproape tot părul.

— Fiul meu, gemea arăboaica. Unde este fiul meu?

Apoi începu delirul. Un geamăt urmat de altul şi altul. Vaietele

răniţilor răsunau ca sufletele care se pârjoleau în Iad, implorând iertare. Se ridicau din jurul lor ca un tânguit. Văzu un băieţel cu faţa înnegrită de arsuri, ţinându-şi piciorul rupt.

Zgomotele claxoanelor şi sirenelor se amestecară cu strigătele. Sarah se duse la băieţelul schilod şi încercă să-l ajute, dar mâinile ei erau amorţite. Bucăţi de piele îi atârnau de pe degete ca nişte fire de bumbac. Îşi dădu seama că se arsese când o ajutase pe arăboaică. Stătea în şanţ şi încerca să-şi stăpânească în zadar tremuratul.

Băiatul căzu pe spate şi văzu cum i se scurgea viaţa din trupul schilodit. În cele din urmă, încetă să se mai zbată şi rămase nemişcat.

98

Rehavia

Asher sări în picioare când se deschise uşa.

— Sarah? Unde ai fost?

Văzu petele negre de pe faţa şi lucrurile ei.

— Doamne Sfinte. Ce s-a întâmplat?

Sarah nu putea să-i răspundă. O prinse când fu cât pe ce să se prăbuşească.

— Ce s-a întâmplat cu tine? strigă el din nou înspăimântat.

Se uita la mâinile ei, piele arsă care atârna în fâşii. O grămăjoară de haine îi alunecă de sub braţ pe podea. Asher se uită la ele: un *abbayah* zdrenţuit şi plin de sânge. Nu mai înţelegea nimic.

— Ce-ai făcut? repetă el, în timp ce Sarah clătina din cap îngrozită.

Rab'allah

Este schimbat de fiecare dată când îl văd, se gândi Zayyad. Ceea ce nu se întâmplă prea des, trebuie să spun. Dar, de fiecare dată are alt inel pe deget şi un ceas şi mai scump cu care să-i uimească şi să trezească invidia felahilor. Acum are un nou Plymouth strălucitor de culoarea tomatei şi chiar un dinte de aur în gură. Dă impresia că testiculele sale sunt făcute din topaz.

Majid îngenunche în faţa tatălui său şi-i sărută mâna.

— Yaba, murmură el.

Se ridică şi se îmbrăţişară.

Pe vremea lui Lawrence, am fost într-un bordel din Damasc, îşi spuse Zayyad. Nici acolo nu mirosea aşa de dulce ca tine.

— Văd că Allah te-a făcut prosper, îi zise Zayyad.

— Slăvit să fie El!

Odraslele lui Majid îşi salutară formal bunicul. Zayyad observă că Amneh umbla acoperită acum. Ce repede trecea timpul!

Majid îi trimise pe copii afară, unde îi aştepta mama lor. Zayyad bătu din palme şi Rashedah se grăbi să aducă ceştile cu cafea.

Se aşezară pe covor, cu picioarele încrucişate.

— Am vărsat o mie de lacrimi, zise Majid. Nici un Hass'an nu va dormi liniştit până când tânărul Rahman nu va fi răzbunat.

— *Insh'allah*. Am îngropat un fiu şi în curând voi îngropa un nepot. Mă rog la Allah să nu mai am de săpat şi alte morminte.

— Evreii au mers prea departe de data aceasta.

Zayyad părea că nu-l aude.

— Khadija şi-a pierdut o parte din păr şi petrolul i-a ars faţa şi spatele. Oricum, cicatricele, nu se vor vedea – cu condiţia să nu-şi scoată niciodată *abbayah*-ul.

Da, Khadija era femeie măritată şi numai soţul ei va vedea urmele bombelor evreieşti. Dar Rahman, bietul Rahman. Se spunea că nepotul lui murise în chinuri. Faţa lui era atât de arsă, încât Rishou nu-l recunoscuse. Îl identificaseră după un petic de pantaloni.

Rashedah aduse cafeaua. Când se întoarse în bucătărie, Zayyad spuse:

— Fiule, tu îi cunoşti pe englezi. Crezi că or să ne ajute să-i alungăm din Palestina pe aceşti măcelari?

Majid nu putea să-l privească drept în ochi pe tatăl său. Cum să-i spună adevărul?

— Ce este? îl întrebă Zayyad. Ce s-a întâmplat?

— Am auzit nişte veşti ieri. Poate că sunt false.

— Ce veşti?

— S-ar putea sa fie doar zvonuri. Dar se spune că englezii îşi trimit familiile în Anglia. Intenţionează să-şi lase doar soldaţii şi câţiva funcţionari în Palestina.

Lui Zayyad nu-i venea să-şi creadă urechilor. Fie ca penisul lor

să li se transforme în şarpe şi să li se târască pe fund! Fie ca limbile lor mincinoase să se umple de ghimpi şi dinţii lor să se transforme în grenade! Fie ca urechile lui Mandoob es Sami să se transforme în lilieci şi să-i mănânce creierul! Fiecare promisiune de-a lor a fost o minciună sfruntată. Dacă britanicii îşi trimit nevestele şi copiii acasă, înseamnă că sunt gata să părăsească ţara şi să-i lase să se bată cu evreii, invadatorii invitaţi în Palestina chiar de englezi.

— Am trăit prea mult, zise Zayyad.

— Britanicii n-or să ne abandoneze.

— Ba da, Majid. Mă aşteptam de mult s-o facă. Dar nu voiam să cred.

Majid îşi plecă bărbia.

— Nu ştiu ce-o să se întâmple.

— O să-ţi spun eu ce-o să se întâmple. Izzat Ib'n Mousa şi alţii ca el vor fi la putere. Fie ca Allah să aibă milă de noi.

— Va fi rău şi pentru afaceri. Rishou şi cu mine am putea pierde tot.

Zayyad se uită la el gânditor.

— Rishou a pierdut deja prea mult. Şi-a pierdut un fiu.

Se ridică.

— Şi acum du-te la fratele tău. Încearcă să-i alini durerea. A fost foarte afectat.

Când rămase singur, Zayyad se duse la măslinii scheletici din Locul Unde a Murit Smochinul şi se uită în jos, la kibuţul din vale. Încercă să ghicească motivul pentru care Dumnezeul său îi trimisese pe evrei, dar îi fu imposibil. Vor răspunde poruncilor religiei lor şi când se va termina totul, vor vedea, probabil, mâna lui Allah în blestemul evreilor sionişti. *Insh'allah*!

Insh'allah!

Kibuţul Kfar Herzl

Era *Sukkot*, Sărbătoarea Tabernaclelor[51] care amintea evreilor de israeliţii care au trăit în pustietate după fuga din Egipt. Kibuţnicii ridicau corturi în grădină din frunze de palmier, mirt şi crengi de salcie. Isaac îşi construise cortul pe veranda colibei pe care o împărţea cu bunicul său. Trosnea în bătaia vântului, cu

[51] Sărbătoare evreiască de toamnă – comemorează şederea evreilor în deşert şi culesul fructelor (n.t)

vârful acoperit de zăpadă, de la furtuna din noaptea trecută.

Sarah se aşează la masa din bucătărie cu mâinile bandajate, în timp ce Isaac pregătea cafeaua. Crescuse înalt, remarcă ea. Nu avea decât unsprezece ani şi în curând va fi cât ea. Era un băiat arătos. Avea piele măslinie, dinţi albi şi gene extraordinar de lungi şi negre, care-i scoteau în evidenţă ochii întunecaţi. N-o să aibă probleme cu fetele când va fi mare, se gândi ea. Când va fi mare? În curând va fi gata pentru *barmitzvah*[52]!

Venise cu autobuzul Egged de la Ierusalim, în dimineaţa aceea. Asher era deja aici şi intenţiona să se întoarcă mâine cu maşina, cu el. Devenise foarte greu să locuieşti la Ierusalim. În fiecare zi se întâmpla altă nenorocire.

Isaac puse două căni pe masă şi se aşeză.

— Ce-ţi mai fac mâinile, mamă?

— Mă dor.

— Când o să-ţi scoţi bandajele?

— Abia peste două săptămâni.

— Înseamnă că va trebui să stai aici, se învioră el.

— Nu, îmi pare rău, Isaac. Trebuie să mă întorc mâine la Ierusalim. Pot să-mi văd de treabă şi cu mâinile bandajate.

Se arătă dezamăgit.

— Îmi pare rău, repetă ea.

— Nu-i nimic, înţeleg.

Sorbi din cafea.

— Cum merg lucrurile la Ierusalim? Va fi război cu arabii?

— Nu ştiu.

— Tata spune că mai devreme sau mai târziu tot se va întâmpla. Şi bunicul este de aceeaşi părere.

— Când eram de vârsta ta, arabii au atacat comunitatea evreiască din Jaffa. Toţi spuneau atunci că „într-o zi” va fi război. Poate că ziua aceea nu va veni niciodată.

— Poate că va trebui s-o facem noi să vină! Arabii stau în Palestina de mii de ani şi n-au realizat nimic. Este timpul să-i aruncăm afară.

— Cine ţi-a spus asta?

— Poate că m-am gândit de unul singur.

De unde îi veneau ideile acestea? Oricum nu de la Yaakov sau Asher, de asta era sigură. Ce fel de copii creşteau în kibuţuri?

[52] La 13 ani băieţii evrei sunt confirmaţi ca membri ai comunităţii (n.t.)

Acum erau prea multe odrasle de refugiaţi care-i molipseau şi pe ceilalţi cu veninul părinţilor lor. Poate că Rishou avea dreptate. Ar trebui să-şi petreacă mai mult timp cu fiul ei. Sau poate că era deja prea târziu.

Sarah se uită la bandajele de pe mâinile ei, amintindu-şi de femeia cu *abbayah*-ul în flăcări şi de micuţul arab care-şi strângea piciorul în braţe. Oare Isaac va sta într-o zi în spatele unui camion şi va arunca cu bombe în femeile şi copiii arabi?

— Poate că acum ar trebui să te concentrezi asupra lecţiilor tale.

— Şcoala este plictisitoare.

Apoi îi spuse ceva mai entuziasmat.

— Bunicul m-a anunţat că pot să încep pregătirea militară de luna viitoare.

— Nu uita Isaac, noi cei din Haganah învăţăm să folosim armele ca să ne apărăm pe noi şi oamenii noştri. Deviza noastră a fost întotdeauna *havlagah* – reţinere.

— Ştiu, ştiu, mi-a spus tata.

— Nu fiecare arab este duşmanul nostru.

— Arabii sunt murdari şi leneşi. Dacă vor să lupte cu noi, poate că ar trebui să-i învăţăm minte.

Lui Sarah i se puse un nod în gât. Când se transformase în asemenea hal? Cine îl înveninase? Oare ar fi fost altfel dacă ar fi stat cu el să-l îndrume? Se uită în cana cu cafea.

— Isaac, ştii că te iubesc, nu?

— Nu începe cu lucruri de-astea.

— Poate că n-am început destul de des. Ei bine, este vina mea. Dar unele lucruri pe care le spui mă înspăimântă. Uită-te la mâinile mele! Ştii ce s-a întâmplat?

O privi posomorât.

— Da, am auzit povestea.

— Isaac, lupt împotriva arabilor în fiecare zi. Dar nu-i urăsc. Şi ştii de ce? Pentru că n-am învăţat s-o fac. Nu m-a învăţat nimeni şi nici n-am vrut. Murdari şi leneşi? Poate că unii dintre ei aşa sunt. Sau poate că atitudinea lor faţă de pământ şi viaţă este diferită de a noastră. Unii sunt răi? Poate că da, însă la fel sunt şi o parte din evrei.

Se gândi la faţa yemenitului din uşa camionetei.

— Lupt împotriva lor pentru că trebuie s-o fac. Pentru că trebuie să supravieţuim. Dar şi ei au o cauză dreaptă. Nu-i urî!

Se foi privind în jur să găsească o scăpare. Şi o descoperi.

— Uite-l pe tata! zise el.

Asher mergea pe cărare învelit într-o haină de piele de capră. Păşea mai bine acum, observă ea. În curând, se va alătura iubiţilor săi Palmaci.

— *Shalom*, Isaac, Sarah.

Îşi scoase haina, o scutură de zăpadă şi o atârnă de uşă.

— Îţi pregătesc o cafea, îi spuse Sarah.

— Mulţumesc.

— Piciorul tău pare mai bine.

— Mă întorc la treabă săptămâna viitoare. Ce-ţi mai fac mâinile?

Ce politicoşi suntem unul cu celălalt, se gândi ea. Ştia bineînţeles că ascundea ceva. Orele lipsă, prezenţa ei în *abbayah* la Poarta Damasc seara, la ora bombardamentului, i le explicase motivând o întâlnire cu un eventual informator arab. O costase o săpuneală din partea superiorilor ei din Shai şi o tăcere rece din partea soţului ei.

— Ceva mai bine, îi răspunse ea. De fapt, tocmai discutam cu Isaac despre evenimentele de la Poarta Damasc. Se pare că este de acord cu ceea ce fac Irgunii.

Isaac îşi plecă privirile.

— Crede că ar trebui să-i gonim pe arabi din Palestina.

Asher îşi privi fiul. Isaac era un copil când el intrase în Brigada Evreiască şi un tânăr adolescent când se întorsese din război. Se întreba ce ar fi putut să-i spună ca să-i atragă atenţia.

— Dacă asta vor Irgunii, n-au de ce să se îngrijoreze în privinţa englezilor. N-or să le mai stea în cale.

— Ai auzit ceva? îl întrebă Sarah. Este sigur acum?

— S-a anunţat la radio. Britanicii evacuează „personalul neesenţial”. O precauţie legată de securitate, aşa o numesc ei. Dar toată lumea ştie ce înseamnă. Părăsesc Palestina.

— Atunci aceasta este şansa noastră! strigă Isaac.

Sarah se încruntă.

— Ai multe de învăţat, Isaac. De exemplu, ar trebui să ştii care este diferenţa dintre ocazie şi înţelepciune.

— Mama ta are dreptate, spuse Asher. Dacă britanicii pleacă din Palestina, va trebui să luptăm şi nu există nici o garanţie că putem câştiga.

Era totuşi dificil să accepte că englezii părăseau ţara, se gândi

Sarah. Asta voiau cu toţii şi de asta se temeau toţi. O dată cu plecarea britanicilor, se va împlini profeţia biblică.

La Ierusalim.

Kibuţul îi părea schimbat ori de câte ori venea, dar, de data aceasta schimbările o deprimau. Fuseseră săpate tranşee proaspete şi se ridicaseră adăposturi din beton lângă spital şi creşă. Când se uită la crengile goale ale boscheţilor de trandafiri, fu cuprinsă de o cumplită tristeţe. Se construise atât de mult şi acum riscau totul.

— Ce s-a întâmplat, Sarah? o întrebă Asher.

— Mă îngrijorează Isaac. Parcă ar fi Ze'ev Jabotinsky la unsprezece ani.

Jabotinski era fondatorul organizaţiei Irgun Zvai Leumi şi un duşman înveterat al arabilor.

— La ce poţi să te aştepţi când aude în fiecare zi că arabii aruncă grenade şi împuşcă evrei bătrâni în Oraşul Vechi. Fii realistă, Sarah. Ştim cu toţii că într-o zi va izbucni războiul.

— Tu de-abia aştepţi.

— Ba nu, de-abia aştept să se termine.

Sarah se opri lângă unul din tranşee. Noroiul îngheţase şi se depusese zăpada. Semăna cu un mormânt proaspăt săpat.

— Ştiu că Isaac va creşte cu arma-n mână. Şi de ce nu? Şi eu am crescut la fel. Dar nu vreau să devină un Rosenberg şi să ucidă oameni nevinovaţi.

Auziră împuşcăturile de pe dealuri. Îşi ridicară privirile amândoi în acelaşi timp şi văzură procesiunea şerpuind pe culme, din direcţia Rab'allahului. Vaietele femeilor răsunau în aerul rece.

— O înmormântare, murmură Asher, ca o prevestire de rău augur.

Locul Unde a Murit Smochinul

Zayyad, Majid şi Rishou Hass'an duceau trupul lui Rahman în cimitir. Restul satului îi urma, având grijă să nu păşească înaintea cortegiului funerar, pentru că îngerii morţii precedau întotdeauna o înmormântare. Bărbaţii trăgeau cu puştile în aer, în timp ce femeile îşi smulgeau hainele şi îşi strigau bocetele spre cerul plumburiu.

Rishou nu plângea. Evreii îi uciseseră fiul şi nu va jeli până

când nu va răzbuna moartea micului Rahman sub Poanta Damascului. Le va plăti pentru faţa desfigurată, de nerecunoscut, a fiului său, care simţise cum i se scurgea viaţa din trupuşorul lui.

O să vă învăţ eu minte, ticăloşilor! Dacă ar fi fost Ali, poate că aş fi înţeles. Dar micuţul Rahman, înţeleptul meu, băieţelul meu sincer cu ochii mari, ţi-au răpit viaţa, şi, dacă n-o să te răzbun, înseamnă că nu sunt bărbat adevărat.

Trupul fusese înfăşurat într-un cearşaf. Când îi aşezaseră corpul în mormânt, cu capul în direcţia *qibla*, Khadija se aruncă peste groapă, urlându-şi durerea spre cer; cicatricele ei nu se vindecaseră încă. Femeile o traseră la o parte.

Fiecare din cei prezenţi aruncă trei pumni de pământ în mormânt. Apoi, Rishou se aplecă la urechea fiului său şi-i recită confesiunea credinţei, ca să ştie cum să răspundă întrebărilor arhanghelilor de la Porţile Paradisului. Apoi îl îngropară pe fiul lui Rishou, în timp ce el repeta disperat în gând un *sulu* din Coran:

“Aşa le-am spus:
Viaţă pentru viaţă, ochi pentru ochi,
Nas pentru nas, ureche pentru ureche,
Dinte pentru dinte şi răni pentru răni.”

99

Poarta Damasc

Piaţa se întindea în jurul Porţii Damasc; era seară şi zidurile crenelate ale Oraşului Vechi se poleiseră în roz. Piaţa răsuna de strigătele negustorilor, iar în aer plutea miros de piele tăbăcită, cafea, dulciuri şi cimbrişor. Pe caldarâm se revărsau vase de alamă, bijuterii ieftine, mazăre, ţesături şi covoare din piei de oaie. Nu se vedea nici urmă din carnagiul care avusese loc aici cu o zi înainte. Sarah se mira de indiferenţa oamenilor, atât de obişnuiţi cu suferinţa, încât îşi continuau existenţa în mod obişnuit după o asemenea violenţă.

— Ce s-a întâmplat cu mâinile tale? o întrebă Majid.

Sarah se întreba ce-ar zice Majid dacă i-ar spune. Se gândi că i-ar trezi compasiune şi poate chiar admiraţie iar aceste sentimente ar fi complet nepotrivite pentru relaţia dintre ei.

— Le-am ars pentru că am pus mâna pe un ceainic fierbinte,

zise ea.

— Ar trebui să înveţi mai bine să găteşti.

— Gătitul este dificil. Mi se pare mult mai uşor să înşeli arabi.

Majid se încruntă şi îşi bău ceaiul de mentă.

Oare ştie? Îşi spuse ea. Se joacă cu mine. Pe faţa lui nu se putea citi absolut nimic.

— Ce ai pentru mine, Majid? Ce ai mai auzit?

— Nimic. Tăcere peste tot.

— Mincinosule.

— Dacă aş şti ceva, ţi-aş spune. Te-am dezamăgit eu vreodată?

— Nu sunt sigură. Cum am putea afla dacă ne-ai spus tot?

Puse un plic maro pe masă.

— Majid, am un mesaj din partea superiorilor mei. Au fost foarte mulţumiţi de uneltirile tale.

— N-au fost uneltiri!

— Şi mi-au spus că de aici înainte te vor plăti dublu.

Pe Majid îl trecu transpiraţia.

— Dublu?

Sarah bătu cu degetul în plic.

— Probabil că au auzit că ai nevoie de bani şi că ai întârziat plata împrumuturilor pentru fabrica ta din Oraşul Vechi. Sau poate că au auzit, dar, în orice caz, nu de la fratele tău care nu ştie nimic, că ai pierdut profitul pe luna trecută la jocul de cărţi cu noii tăi prieteni. Poate că ştiu, de asemenea, că ai o nouă amantă pe care o întreţii într-un apartament luxos din Katamon, iar restul banilor îi cheltuieşti cu o nemţoaică din Wilhelmina. Poate că vor să te ajute puţin.

Majid întinse mâna să ia plicul, dar Sarah îl trase spre ea.

— Nu mai pot să fac asta, zise el.

— Bineînţeles că nu. Aşa că mai bine m-aş întoarce la sediul nostru. Nu mă simt bine cu atâţia bani în buzunar.

Majid îşi linse buzele.

— Poate că ar trebui să mă plăteşti din propriul tău buzunar.

Sarah tresări. Aşa deci.

— Mă tem că nu te înţeleg, Majid.

— Dessou-urile tale sunt foarte drăguţe, îi spuse el privind cu ochii lacomi.

Îl fixă din priviri. Vorbise cu Rishou? Iubitul ei o trădase?

— Ai mai spus cuiva?

Bărbatul rânji.

— Nu încă.

— Pentru că, dacă ai de gând să vorbeşti, fratele tău o să-ţi taie ficatul şi o să ţi-l vâre pe gât.

Lui Majid îi pieri zâmbetul.

— Dar Rishou nu…? zise el.

Sarah îl ameninţă.

— Trădează-mă şi-l vei trăda şi pe fratele tău!

Citi sentimentele întipărite pe faţa lui şi îşi dădu seama că nu avea de ce să se teamă.

— Nu-mi poţi cere să continui. Acum nu mai este joacă. Când vor pleca englezii, va fi război.

Sarah ridică din sprâncene şi arătă spre plic.

— Poate o singură dată, spuse Majid.

— Te ascult.

— Piaţa Zion, sâmbătă seara. Vor arunca o grenadă în cinema.

— La ce oră?

— Nu ştiu.

— Câţi?

— Este tot ce-am aflat. Nu-mi cere mai multe amănunte. Oricum, sper că-ţi ajunge.

— Ba nu-mi ajunge. Trebuie să-mi oferi şi alte detalii.

Majid îşi linse buzele.

— Vor conduce un Hillman negru.

Sarah îi dădu plicul. Majid îl deschise. Numără banii şi-l puse în buzunarul de la haină.

— Este ultima oară, zise el.

— Bineînţeles.

— Vorbesc serios! De aici înainte n-ai decât să faci ce vrei. Sunt om de afaceri, dar şi arab! Gata, am terminat.

— Săptămâna viitoare te aştept tot aici. Cu un plic gros.

Majid se ridică şi-i vorbi pe un ton dur şi scăzut.

— Nu te cred în privinţa fratelui meu.

Sarah nu-i răspunse.

Îşi apropie obrazul de al ei.

— Este ultima oară.

Sarah îl urmări pierzându-se în mulţimea din jurul porţii. Nu ştia ce să creadă. Poate că de data aceasta vorbise serios.

Rishou îl privea pe Ali care se întorcea prin crângul de măslini. Se afla la cincizeci de paşi depărtare, când îl zări pe tatăl lui şi îşi controlă paşii pentru o clipă, înainte să-şi vadă de drum mai departe. Rishou îl aşteptă sprijinit de un pom. Îi ieşeau aburi din gură când respira în aerul rece al serii.

Ali îngenunche să sărute mâna tatălui său.

— Credeam că te-ai întors la Ierusalim, *yaba,* zise el.

— Ştiu că aşa credeai. Unde ai fost?

Ali ridică din umeri.

— Cu nişte prieteni.

Îi evita privirile, observă Rishou. Se pricepe mai bine să mintă decât fratele său.

— Unde?

— Este o grotă lângă Locul Unde Nebunul ŞI-A împuşcat Unchiul. Iarna…

Rishou îl plesni peste faţă.

— Să nu mă minţi.

Ali clipi surprins. Vocea lui deveni imediat dură.

— Dacă ştii unde am fost, de ce mai întrebi?

— Voiam să văd dacă o să încerci din nou să mă păcăleşti. Se pare că nu te-ai învăţat minte!

— Fratele meu este mort! Cineva din familia noastră trebuie să-l răzbune.

— Crezi că aş lăsa moartea lui nepedepsită?

— Nu ştiu. Chiar, ai lăsa-o?

Rishou ridică mâna.

— N-ai decât să mă baţi! Oricum n-o să mă opreşti! Acum sunt un fedayeen.

Rishou îl doborî la pământ.

Ali se uită la tatăl său. Lovitura nu-i ştirbise semeţia.

— Nu poţi să mă opreşti. O să-l răzbun pe Rahman.

— Ba nu. Eu o s-o fac.

— Tu?

— Dacă va arunca cineva grenada sâmbătă seară, acela voi fi eu. Era fiul meu. Nimeni nu are acest drept, în afară de mine.

Ali zâmbi. Asta era tot ce dorea, îşi dădu seama Rishou. Asta era ce-şi dorea de mult.

Rishou îl ridică în picioare şi îl îmbrăţişă.

— Acum n-am decât un singur fiu. Nu vreau să mori şi tu şi să-

mi zdrobeşti inima. Când vei fi bărbat, vei putea lupta împotriva evreilor. Dar deocamdată nu vreau să te jelesc.

Se spune că soarta unui om îi este scrisă în frunte. Îşi trasase propriul destin în nisip pentru el şi fiii săi. Dar Allah hotărâse altfel şi trebuia să se supună, aşa cum poruncea Coranul.

Insh'allah. Facă-se voia Domnului.

100

Oraşul Vechi

Un cer întunecat învăluia dealurile Iudeei şi ploaia îngheţată bătea jalnic în ferestre. Soba de motorina şuiera într-un colţ al camerei.

Sarah îşi scoase *abbayah*-ul şi-l împături cât putu mai bine pe podea. Mâinile i se vindecaseră aproape complet, dar erau încă protejate de bandaje uşoare, care îi stânjeneau mişcările. Tocmai îşi desfăcea tocul pistolului Beretta când îl auzi pe Rishou urcând scările dinspre fabrica de la parter. Se temea. Nu-l mai văzuse de când se aruncase bomba la Poarta Damasc.

Jurase că n-o să se mai întoarcă aici. Sunt ca un jucător înveterat, se gândi ea. Mă întorc de fiecare data la masa de joc până când mă părăseşte norocul şi pierd tot.

Aşteptă.

* * *

Bărbatul închise încet uşa în urma lui. Era gata să i se arunce în braţe, dar îşi dădu seama de cum îl văzu. Ştia că se terminase.

— N-ar fi trebuit să vii, murmură el.

— Ce s-a întâmplat?

Ochii lui erau ca doi cărbuni aprinşi.

— N-ar fi trebuit sa vii, repetă el.

— Ce este? Ce s-a întâmplat?

— Nu vreau să te mai vad.

De ce o privea aşa de furios? Încercă să-i descifreze trăsăturile, dar faţa lui părea dăltuită în piatră.

— Nu înţeleg.

Se uita la armă. Ea îi urmări privirea.

— Ce este? Spune-mi! şopti Sarah.

— Faci parte din Haganah?

Trebuia să-l mintă.

— Bineînţeles că nu.

— Nu te cred. Câţi arabi ai ucis până acum, Sarah?

— Încetează. Rishou. Te rog! Spune-mi mai bine ce sa întâmplat!

— A murit Rahman.

— Rahman… băiatul tău?

— Era la Poarta Damasc.

Se simţea prea şocată să spună ceva.

— Tu l-ai ucis! exclamă el.

Femeia clătină din cap uluită.

Avea cearcăne negre sub ochi. Semăna cu un animal hăituit.

— N-am fost noi…

— Ştii cum arăta când l-am găsit? Avea capul carbonizat. Şi nu i-am recuperat piciorul. L-am căutat peste tot, dar în zadar. Aşa că l-am îngropat cum era. Acum va şchiopăta şi-n Paradis. Pentru veşnicie.

— Rishou…

— Ar fi trebuit să-i dau mai multă atenţie. Ali era primul meu născut, aşa că a luat totul. M-am gândit că aveam timp să-l instruiesc pe Rahman când va fi mai mare. Şi acum nu va şti să se comporte ca un adevărat bărbat în Paradis.

Vru să-l îmbrăţişeze, dar o respinse.

— Oricum, n-are rost să vărs lacrimi. Există o singură cale să-i fac dreptate.

— Nu l-am ucis eu, Rishou!

— Nu, dar poate tatăl tău, sau unchiul sau vărul…

— Te iubesc, Rishou. Nu ţi-aş face niciodată vreun rău.

— Pleacă!

— Mi-ai promis că o să mă iubeşti veşnic! Nu vorbeşti serios, nu-i aşa? Spune-mi că n-ai vorbit serios.

Clătină din cap.

— Acum, suntem duşmani, Sarah.

Nu se putea termina aşa, se gândi ea. Nu pot să suport ca ultima expresie pe care o văd pe faţa lui să fie plină de ură. Refuz să cred că acesta este sfârşitul.

Dar n-o să-l lase s-o vadă plângând.

Se întoarse şi îşi prinse pistolul.

— Prostule! zise ea. Nu-ţi dai seama de valoarea unei comori decât după ce-o arunci!

Păru să observe pentru prima oară bandajele de pe mâinile ei.

— Ce s-a întâmplat? o întrebă el.

Acum nu mai avea rost să-i spună. Îşi îmbrăcă *abbayah*-ul şi ieşi. Anonimă în negru, îşi croi drum prin ploaie, pe străzile cartierului arab.

Kibuţul Kfar Herzl

Levin trase din pipă. Se stinse, dar se pare că nu băgase de seamă.

— Cum o găseşti? îl întrebă el pe Asher.

— Doar tu eşti doctorul.

— Da, dar tu eşti prietenul ei. Nu există scară de măsură când avem de-a face cu ceva atât de fragil cum este creierul uman. Ceea ce este normal la o persoană, este anormal la alta. Ceea ce ţie ţi se pare depresiune psihică, poate fi considerată veselie de unii amărâţi pe care i-am văzut eu.

— Dar n-o cunosc aşa de bine. Dacă Netanel ar fi aici…

Ridică din umeri.

— Ultima oară când am venit aici, spunea că vrea să se întoarcă la Ierusalim. Mie mi se pare un semn bun.

Levin se jucă cu pipa.

— O placi foarte mult, nu-i aşa?

Asher păru stânjenit.

— Poate.

Levi se gândi.

— S-a întâmplat ceva remarcabil cu ea. După părerea mea, revenirea ei a fost dramatică. Prima oară când am văzut-o, se străduia să se convingă pe sine că mari părţi din viaţa ei n-au existat niciodată. Poate că pe bună dreptate. Iar acum învăţa să accepte realitatea trecutului. Este mai mult decât îndrăznesc să sper pentru oamenii cu care are de-a face. Mult mai mult.

— Crezi că s-a vindecat?

— Cu alte cuvinte, mă întrebi dacă mai este nebună?

Îşi contemplă pipa.

— Uită-te numai ce s-a întâmplat în lume în ultimii şase ani. Întrebarea este dacă noi mai suntem sănătoşi.

Asher o găsi pe Marie în casă şi bătu la uşa din faţă.

— Intră!

Era în dormitor. Stătea întinsă pe pat, cu capul în mâini. Era îmbrăcată în docul albastru care devenise aproape uniforma kibuţnicilor şi i se uscase transpiraţia pe faţă şi sub braţ. Când îl văzu, zâmbi, se dădu jos din pat şi veni să-l întâmpine.

— Asher!

Îl sărută pe obraz.

— Ce bine îmi pare să te văd.

Era mai bronzată şi mai suplă decât ultima oară şi, cu toate că părea obosită, avea alt aer.

— Ce mai faci? o întrebă el.

— Am muls vaci toată ziua. Sunt epuizată.

Marie îi arătă mâinile.

— Uite! Parcă s-au transformat în gheare! Ai muls vreodată o vacă?

Îi zâmbi.

— Bineînţeles. Doar am crescut în acest kibuţ.

— Am uitat. Eşti probabil unul dintre aceşti sabra care pot stoarce un pepene într-o singură mână.

Se duc în bucătărie.

— Îţi fac un ceai. Nu-mi cere lapte, pentru că mă apucă greaţa. După ultimele săptămâni petrecute în lăptării, am ajuns la concluzia că oamenii ar trebui să bea ceaiul simplu şi să le facă o favoare bieţilor kibuţnici.

— Cred că ţi-a priit munca. Arăţi foarte bine.

Se înroşi la faţă, încântată de compliment şi îşi trecu degetele prin părul încâlcit.

— Arăt groaznic şi miros a grajd.

Puse ceainicul pe micuţa sobă primus.

— Te pun să munceşti din greu?

— N-am trudit în viaţa mea aşa de mult.

— O să te obişnuieşti.

— Ba nu. Cred că o să încerc să-mi găsesc ceva mai uşor. Oare se mai caută sclavi care să care blocuri de piatră pentru piramide?

— Cred că s-a terminat ridicarea lor.

— Păcat!

Se aşează la masa din bucătărie.

— Tocmai l-am văzut pe Levin. Am discutat despre tine. Nu ştiam că ai venit din oraşul meu natal.

— Ravenswald? Da, ne-am mutat în 1933! Şi tu la fel?

— De fapt, am stat acolo numai trei ani. Familia mea era din München. Am plecat în Palestina când aveam şaisprezece ani.

— Acolo l-am întâlnit pe Netya. Nu ştiai? Nu ţi-a spus?

Asher clătină din cap. I se păruse întotdeauna ciudat că Netanel evita să vorbească despre trecut.

— Sunt o mulţime de lucruri pe care nu mi le-a spus. Poate că o să mă ajuţi tu să descopăr misterul.

Marie se schimbă la faţă.

— Nu cred, Ash. Eu de-abia am reuşit să mă descurc cu propriile mele necazuri.

Ceainicul fierbea pe sobă şi Marie se ridică să pregătească ceaiul.

— Şi acum ce-ai de gând să faci, Marie?

— Nu ştiu. N-aş putea trăi la nesfârşit în kibuţ.

Îi zâmbi.

— Presupun că este altfel când eşti evreu.

— Atunci de ce ai venit în Palestina?

— Dintr-un singur motiv. Ca să-l găsesc pe Netya.

— Dar acum?

Ridică din umeri.

— Ce-ai zice să te întorci în Germania? Mai trăieşte cineva din familia ta?

— Nu ştiu şi nici nu cred că-mi pasă.

Se uită la câmpurile acoperite de zăpadă.

— Nu, Ash, nu m-aş putea întoarce. Nu acum. M-ar urmări o fantomă la fiecare colţ. Casa mea este plină de coşmaruri.

— Ei bine, sunt încântat.

— Încântat?

— Da, pentru că n-ai de gând să te întorci.

— De ce?

Asher se simţi deodată stânjenit.

— Speram să te întorci la Ierusalim. Aş vrea să te cunosc mai bine. Vreau să-mi dai şansa să te vrăjesc cu farmecul meu.

Îl privi serioasă.

— Dar Sarah?

Asher nu-i răspunse imediat.

— Un timp, a fost singura femeie pe care o doream.

— Şi acum?

— Acum, zise el inspirând adânc, eşti tu.

Marie turnă ceaiul în două căni fără să-şi ridice privirile. Se făcu linişte.

— Ei, ce zici? o întrebă în cele din urmă.

— Ai fost foarte bun cu mine. Nu numai tu, ci şi Sarah. Voi doi m-aţi ajutat tare mult în ultimele săptămâni... Ştiu că eşti nefericit, Asher. Dar cred că nu eu reprezint rezolvarea necazurilor tale.

Bărbatul ridică din umeri neputincios.

— Şi, în afară de asta, iubesc pe altcineva.

— Pe Netanel?

— Nu-mi cere să-ţi explic. Sunt lucruri pe care nu pot să le spun nimănui. Dar el este singurul om pe care l-am iubit vreodată. Nu ştiu nici dacă vreau să-l uit.

Îşi şterse lacrimile de pe obraji.

— Dar hai să vorbim despre altceva. Ţi-am pus destul zahăr în ceai?

101

Piaţa Zion

Sarah şi Asher stăteau în faţa Fiat-ului taxi, contemplând piaţa. Era sâmbătă seara, sfârşitul sabatului; cafenelele erau pline, iar cinematografele sclipeau luminoase – reclamele anunţau un nou film american: *Catifeaua Naţională*. Sarah inspiră aroma cafelei proaspăt râşnite şi a alunelor prăjite pe grătar de negustorii arabi.

— Un Hillman negru, murmură ea.

Doi sergenţi din poliţia evreiască, amândoi membri Haganah, patrulau într-un colţ al pieţei. Opriseră toate Hillman-urile negre care intraseră în piaţă în seara aceea – unul din ele fusese plin cu rabini care gesticulau furioşi – şi verificaseră dacă n-aveau arme. Dar până acum nimic.

Oamenii din Haganah împânziseră zona. Soţia vânzătorului de ziare avea un pistol Beretta ascuns sub rochia sa înfoiată; Hassidinul care vindea trandafiri din cărucior dosise o mitralieră Sten sub flori; femeia de la casa de bilete a cinematografului ţinea un revolver sub tejghea, la îndemână. Chiar şi cuplul de îndrăgostiţi din cafenea care se ţineau de mâini şi îşi şopteau

vorbe de dragoste erau Palmaciniki. Fata avea două pistoale legate de picioare, sub fustă. La fel ca şi Sarah.

Un Hillman negru…

— Ce mai face Marie? îl întrebă ea pe Asher.

— Levin spune că este mult mai bine.

— Îi place viaţa de la Kfar Herzl?

— Nu cred că o să stea prea mult acolo. I s-a oferit vechea slujbă, la Histadruth.

Se făcu linişte. Apoi Sarah îl întrebă din nou.

— O placi, Ash?

Asher se uită fix la ea.

— Eşti geloasă sau faci aranjamente?

— Cred că nu te-ar învinui nimeni dacă…

— De ce stai cu mine, Sarah? Semeni cu copiii aceia cărora le place să smulgă aripile muştelor. De ce?

— Îmi pare rău, Ash, şopti Sarah cu un glas răguşit.

— Nu-i nimic, nu este vina ta. Când te-ai căsătorit cu mine, ştiam că iubeşti pe altcineva. Doar că am continuat să sper că într-o zi…

— Dar ţin la tine, Ash. N-am vrut niciodată să te rănesc.

— Nu te înţeleg absolut deloc. N-ai fost niciodată o mamă şi o soţie adevărată. Ce vrei de fapt?

— Vreau ceea ce nu pot să am. Întotdeauna am râvnit la ce nu pot avea.

— Ah, fir-ai tu să fii! exclamă Asher printre dinţi.

Arabul! L-a iubit toţi aceşti ani!

Cei doi sergenţi evrei făcură semn unui Hillman negru. Dar şoferul nu se opri; în schimb, apăsă pe acceleraţie şi trecu în viteză de primul poliţai. Maşina îl lovi peste picioare, îl luă pe capotă şi îl trânti în drum.

Bărbaţii şi femeile începură să alerge prin piaţă.

Când Hillmanul ajunse la treptele din faţa cinematografului, portarul trase două gloanţe în parbriz. Hillman-ul întoarse spre mijlocul pieţei. Şi mai multe împuşcături. Portarul căzu.

Vânzătorul de ziare trase trei gloanţe în Hillman. Anvelopele scoaseră fum, iar şoferul se îndreptă orbeşte spre un şir de blocuri, răsturnând mesele şi scaunele din jurul unei cafenele. Maşina urui şi o luă în direcţia Şoselei Jaffa. Vânzătorul de trandafiri îi făcu zob geamul din spate când trase rafala cu

mitraliera lui Sten.

Sarah îşi ridicase fustele şi îşi smulgea leucoplastul cu care îşi prinsese pistoalele. Le verifică şi aruncă unul în poala lui Asher.

— Hai să mergem! strigă ea.

Pe drum, se formase o baltă de la un radiator spart şi se împrăştiaseră fâşii rupte de cauciuc.

— N-o să ajungă prea departe, zise Asher.

Prezicerea lui se dovedi corectă. Găsiră Hillman-ul abandonat pe şosea, la mai puţin de cinci sute de yarzi de piaţă, lângă Bulevardul Hanev'im.

Asher se uită înăuntru. Nu se simţea nici o mişcare în Hillman. Parbrizul şi fereastra din spate fuseseră făcute ţăndări de gloanţe, iar tapiţeria era plină de cioburi de sticlă murdare de sânge. Şoferul, căzuse peste volan – pete întunecate se lăţeau pe spatele cămăşii. Alt arab zăcea desfigurat oribil. Rafala portarului îl nimerise direct în faţă.

— Erau patru, spuse Sarah.

Străzi înguste, întunecoase, duceau din Şoseaua Jaffa spre aglomerarea din Mea Shearim, ghetoul unde locuiau Hassidii bigoţi.

— Britanicii vor apare în câteva minute, spuse Sarah.

— Dracu' să-i ia! Ticăloşii ăştia aveau de gând să arunce o grenadă în cinematograf. Trebuie să-i găsim.

O luară la fugă pe stradă, urmărind petele de sânge de pe caldarâm. Paşii lor răsunau pe pietre. Auziră claxoane în depărtare. Patrulele armatei se îndreptau spre Piaţa Zion.

O alee ducea la dreapta, pe lângă pereţii înalţi ai sinagogei.

— Eu o iau pe aici, îi spuse ea lui Asher. Tu du-te în capătul celălalt al străzii.

— Fii atentă, Sarah.

Asher se îndepărtă. Rămăsese de una singură.

Sarah ajunsese la jumătatea drumului pe alee. Când văzu sângele, se aplecă; se depusese pe pietrele ude de ploaie. O luaseră pe aici. O curte se deschidea dinaintea ei, neagră şi ameninţătoare ca botul unui animal. Inspiră adânc, scrutând întunericul să descopere vreo mişcare.

În centrul curţii se ridicau câteva case cu ferestrele întunecate. Cei care locuiau acolo auziseră şi văzuseră ceva, mai

mult ca sigur. Se ascund, îşi spuse ea. Dar îşi alungă gândul.

La dreapta, se înălţa peretele sinagogii; nu mai existau alte poteci. Îşi dădu seama că era expusă, luminată, de razele lunii; o ţintă perfectă.

Auzi sirenele apropiindu-se. Soldaţii britanici vor sosi curând. Renunţă! o îndemna un glas interior. Ai pierdut ocazia. Dacă nu vei muri în această curte, britanicii or să te aresteze pentru port ilegal de armă şi vei petrece următorii cinci ani într-o închisoare din Acra.

Nu. Trebuie să-i găsim pe ucigaşii aceia. Trebuie să le arătăm ce se întâmplă când ne atacă.

Se îndreptă spre scări, mergând aplecată, ca să se expună cât mai puţin. Asculta, privea şi aştepta.

Auzi un mic zgomot, de parcă sar fi târât ceva pe pietre. Zări o mişcare cu colţul ochiului, o siluetă care se trăsese din lumină în pragul unei case din partea stângă a curţii.

Alergă pe caldarâm şi se lipi cu spatele de cărămizi, ţinând pistolul înainte, cu ambele mâini.

Ezită. Ar fi uşor să tragă orbeşte în beznă, dar ar putea fi o pisică, un cerşetor sau poate chiar un copil. Trebuia să fie sigură în cine ţinteşte.

Se strecură de-a lungul peretelui.

Umbra se mişcă din nou.

Acum!

— Sunt neînarmat, spuse o voce în arabă. Dacă vrei să mă omori, n-ai decât.

Sarah lăsă pistolul în jos şi se desprinse de perete.

Era ghemuit în uşă, cu un picior întins înainte. Nu avea nimic pe el de la brâu în sus. Îşi rupsese cămaşa să-şi bandajeze rana de la şold. Tremura de şoc, îşi spuse Sarah.

Puse pistolul Beretta la loc în tocul de la brâu.

— Rishou, şopti ea.

Se uitau unul la altul uimiţi.

Îl sprijini de umărul ei şi-l ajută să înainteze spre curte. Nu erau decât douăzeci de trepte, dar când ajunse pe alee, sudoarea îi curgea şiroaie şi rana din şold i se deschisese din nou. Acum se lăsase pe ea şi respira întretăiat.

— Ticălosul acela de partener al meu a fugit şi m-a lăsat, zise el. Iar acum, o evreică îşi riscă viaţa să mă salveze. Oare nu sunt

prea încurcate căile lui Allah?

— La capătul aleii este o maşină. Dacă poţi să ajungi până acolo, te scot de aici.

— De ce faci asta? o întrebă el.

— Grăbeşte-te! îl îndemnă ea.

Dar bărbatul nu se mişcă din loc.

— De ce?

— Pentru că te iubesc!

— Dar sunt duşmanul tău!

— Nu eşti duşmanul meu. Te afli doar de partea cealaltă a baricadei, atâta tot.

Se uită pe alee. Oare unde era Asher?

Dădură colţul, şi se târâră pe strada viu luminată. Câţiva curajoşi se aventuraseră pe Şoseaua Jaffa să se uite la rămăşiţele Hillman-ului negru, plin de cadavre. Doi poliţişti evrei trăseseră o maşină lângă limuzină şi se îndreptau spre Sarah.

Femeia îi văzu şi le făcu semn.

— Ajută-mă! şuieră ea în ebraică. Haganah!

Se grăbiră să-i iasă în întâmpinare.

— Ce s-a întâmplat?

— Îi urmăream pe arabii ăia împuţiţi care au încercat să arunce în aer piaţa. Moshe a fost lovit în picior.

Rishou le zâmbi.

O ajutară să-l târască în spatele Fiat-ului. Sarah închise uşa din spate şi se urcă la volan.

— Noroc! îi strigă sergentul evreu. Şi ascunde arma aia afurisită! Englezii mişună peste tot.

Când dădu colţul, se întoarse şi-l văzu pe Asher în capătul aleii. Începu să alerge după ea. Pentru o clipă, faţa lui albă de uimire apăru în oglinda retrovizoare. Stătea neputincios pe trotuar, uitându-se după ea, mult după ce dispăru pe Şoseaua Jaffa.

— M-au luat drept Moshe! gemu Rishou.

Zăcea pe bancheta din spate, ţinându-se cu amândouă mâinile de bandajul însângerat de la şold. Era alb ca varul la faţă şi scăldat în sudoare. Acum, când scăpaseră, Sarah, simţea că-şi pierde stăpânirea de sine. Îi tremurau mâinile pe volan.

— Pe numele sfinte ale lui Allah, ce căutai aici? îi strigă ea în arabă.

Bărbatul căută în buzunarele pantalonilor şi scoase o grenadă de mână.

— Mă pregăteam s-o arunc când am ajuns în piaţă. Dar n-am putut. Micul meu Rahman este mort şi eu n-am fost în stare s-o fac!

Lovi cu pumnul în volan de furie.

— Ce fel de răzbunare este asta să ucizi oameni nevinovaţi? Tu nu eşti ca ei, Rishou! *Nu încerca să le semeni!*

— Ochi pentru ochi… arsură pentru arsură…

Sarah întoarse pe strada Hanev'im şi o luă la stânga, spre Cartierul Nashashilbi. Îşi aminti că era un spital la nord de Bulevardul Nablus. Îl va duce acolo.

— Crezi că vei încheia conturile ucigând femei şi copii nevinovaţi? Tu numeşti asta răzbunare?

— Evreii nu fac la fel?

— Nu. *Nu*! Unii da, dar nu noi! Nu cei din Haganah!

— Ba o s-o faceţi, veţi vedea!

Bătu cu palmele în volan.

— Nu!

— Ar fi mai bine să te grăbeşti. Cred că am pierdut ceva sânge.

— Ţine-te bine. Nu mai avem mult.

— Ştiai că venim…

Apăsă cu piciorul pe pedala de acceleraţie. De n-ar fi blocaje pe şosea, organizate de englezi. O luă pe Bulevardul Nablus. Până acum nu avuseseră probleme.

— Trebuie să ştii ceva, Rishou.

Se întoarse să se uite la el. Se încolăcise ca un animal rănit. Suferea.

— Este vorba de fratele tău.

— Allah să mă ajute în durerea mea… aşa aţi aflat?

Nu-i răspunse.

— Am ajuns.

Fiat-ul opri lângă spital. Acum erau în zona arabă. Femeile nu aveau ce căuta pe afară după lăsarea întunericului. Mai ales evreicele. Mai ales cele din Haganah.

— Să nu ieşi din maşină, şopti Rishou.

Se aplecă să descuie portiera, iar el o deschise cu piciorul sănătos şi se târî afară.

— Nu sunt duşmanca ta, îi spuse ea.

Dar el rămase tăcut.

Închise uşa dintr-o izbitură, şchiopătă pe treptele spitalului, dar se prăbuşi înainte să ajungă la uşi. Un om în halat alb alergă spre el, strigând după ajutor. Două surori veniră în mare grabă să-l tragă pe Rishou înăuntru.

Sarah întoarse maşina şi o luă înapoi spre Poarta Damasc.

102

Rehavia

Asher o aştepta când ajunse acasă. Stătea în bucătărie, cu mâinile încleştate pe masă, cenuşiu la faţă. Închise uşa în urma ei. Se studiară unul pe celălalt ca doi boxeri înaintea meciului.

— Ce ai de spus, Sarah?

— Ce-ai vrea să spun?

— Adevărul. Vreau să ştiu ce s-a întâmplat noaptea trecută.

Sarah nu-i răspunse. Asher se ridică de la masă şi veni spre ea.

— Nu mi-ar place să raportez asta Comandantului.

— Hai, nu mai face pe nebunul!

— Spune-mi ce s-a întâmplat! Ce ai făcut, Sarah?

Îşi alese cuvintele cu grijă.

— Bărbatul pe care-l urmăream era iubitul meu.

— Sper că nu vorbeşti serios. Este o glumă, nu-i aşa?

— Ştii ce mult mă pasionează umorul negru.

Asher clătină din cap.

— Nu poţi să fii atât de proastă.

— Pune-mă la încercare.

Soţul ei simţi că se sufocă.

— Nu-mi vine să cred ceea ce aud! Ne-ai trădat pentru un arab împuţit!

— N-am trădat pe nimeni! Am încercat doar să-i salvez viaţa! N-aş trăda Haganah! Dacă te-ar fi ameninţat cu o armă, l-aş fi împuşcat. Dar era rănit la picior şi sângera de moarte. N-avea nici un pistol la el. Ce-ai fi vrut să fac?

— Ceea ce aş fi făcut şi eu!

— N-am putut! Era Rishou, Ash. Rishou!

Se lăsă o linişte dureroasă. Asher o privea nedumerit.

— Nu cumva băiatul acela al lui Hass’an din Rab’allah? zise el în cele din urmă.

— Îmi pare rău, Ash. Zău, îmi pare rău.

Nu! Nu-i venea să creadă. Rishou! Dar trecuseră ani de zile. Pe atunci era doar o fetiţă din kibuţ. Iar acum devenise membră a Shai şi soţia lui!

— Te rog, Sarah, nu spune că l-ai revăzut. Nu-mi spune că aceasta era relaţia amoroasă pe care o ascundeai de mine....

Nu putea să-l privească în ochi.

Bărbatul urlă ca un animal rănit, răsturnă masa de bucătărie şi aruncă scaunul prin cameră. Apoi se întoarse spre ea, cu ochii roşii de mânie.

— Probabil că ai înnebunit! Cum poţi să iubeşti acest... arab nenorocit?

Scuipă cuvintele ca pe un blestem.

— Nu este doar un arab, este şi bărbat!

— Oamenii aceştia sunt duşmanii noştri. Luptăm împotriva arabilor în fiecare zi a vieţii noastre! Cum ai putut să faci aşa ceva?

— Nu lupt împotriva lor. Ne apărăm pe noi. Nu aşa se spune în discursurile despre Haganah? Apărare, puritatea armelor? N-am ce face, îl iubesc. M-am culcat cu duşmanul. Asta este!

O plesni peste faţă.

— Târfă!

Îl lovi cu un făcăleţ, luându-l prin surprindere. Căzu pe scaun clipind uimit. Sarah se prăbuşi pe covor plângând şi strângându-şi mâna.

Asher rămase mult timp pe scaun, fără să se mişte. Furia trădării ei îi căzuse în stomac ca un plumb şi, în momentul acela, ştiu că n-o s-o mai iubească niciodată. Se terminase. Se simţea deodată eliberat.

— De când te întâlneşti cu el?

— De aproape un an.

— Un an. Un an. Ştiai că va fi acolo astă-seară?

— Bineînţeles că nu.

— Dar ştiai că este unul din fedayeeni?

— Nu ştiam! Jur că până în seara aceasta n-am ştiut că mai făcuse vreodată aşa ceva. Fratele lui este unul din informatorii mei. Fratele lui, Asher. A fost trădat de propriul lui frate.

— Ce-ai făcut cu el?

— L-am dus la spitalul arăbesc din Bulevardul Nablus. A pierdut mult sânge. Nu ştiu dacă o să supravieţuiască.

Dacă moare, o să spunem *kaddish*-ul pentru el la Kfar Herzl, se gândi Asher cu amărăciune. Ei bine, asta este. S-a terminat acum. În ce încurcătură s-a băgat. Gândul că trăise cu arabul acela arogant şi mândru de sexul său îl umplea de greaţă. Dar, cel puţin nu trebuiau să se mai prefacă.

— Sarah, de când am venit în Palestina, am fost învăţat că arabii sunt duşmanii noştri. Ne furau mâncarea, ne ardeau recoltele dacă nu le păzeam zi şi noapte. De atunci am stat cu arma-n mână, pentru că exista întotdeauna un duşman, un arab, care aştepta să ne ia pe nepregătite. Nu înţeleg cum ai putut să faci asta. Nici atunci, nici acum.

— Ce-ai de gând, Ash?

— Nimic. De fapt, între noi nu mai există nimic. Bănuiesc că familia mea sunt acum Palmaciniki.

Ieşi, închizând încet uşa în urma lui. Ştia că n-o să se mai întoarcă niciodată.

al-Naqb

Izzat se uită la feţele furioase din jurul lui.

— Printre noi se află un trădător, zise el.

Sudoarea de pe fruntea lui Majid strălucea ca metalul la lumina lămpii cu petrol. Deodată, se simţi singur în cameră. Singur, în hainele sale vestice, cu capul descoperit, cu bijuteriile şi spaima sa.

— Fraţii noştri Tareq şi Naji au murit ca nişte martiri, acum două nopţi în Piaţa Zion, pentru că cineva le-a spus celor din Haganah despre planul nostru. Acum cunosc numele trădătorului.

Majid nu îndrăznea să-şi ridice privirile. De l-ar alege pe altul! Allah, ajută-mă încă o dată şi îţi promit că o să mă las de alcool, o să mă rog de cinci ori pe zi, aşa cum scrie în Coran şi o să fac un pelerinaj la Mecca! Acum am terminat cu Haganah. Doar mi-am dat cuvântul în moschee! Cruţă-mă pentru ultima oară!

— Tu! exclamă Izzat, îndreptându-şi degetul tremurător la câţiva centimetri de faţa lui Majid, ca un cuţit aruncat într-un trunchi de copac.

Nu mai există nici o scăpare. Nu putea să înghită şi nici să

respire. Toţi din cameră îl priveau plini de ură.

— Ai fost văzut la Poarta Damasc cu o femeie, o evreică. O agentă Haganah.

Clătină din cap, încercând să-şi recapete vocea, dar în zadar.

Îl înşfăcară de braţe. Încercă să se elibereze, dar erau prea mulţi. Îl apăsau pe picioare, pe piept şi pe stomac. Strigă de durere.

— Vă rog… vă rog… vă rog… vă rog!

Cuţitul lui Izzat sclipi în lumină. Majid încercă să-şi imagineze durerea.

— Am putea să te împuşcăm, dar ar fi prea uşor. De când lucrezi pentru evrei, trădătorule?

Nu era în stare să vorbească, aşa că se mulţumea doar să clatine din cap dintr-o parte într-alta. Cineva îi înfundase o cârpă-n gură.

— Dezbrăcaţi-l! porunci Izzat.

Majid leşină.

Izzat se aplecase peste el încruntându-se dezgustat.

— Treziţi-l!

Munir îşi vârî unghiile în urechile lui. Majid gemu.

— Mai întâi, o să-i tăiem degetele de la picioare, spuse Izzat.

Răsună un sunet metalic, de-abia simţit. Doar Izzat îl auzi. Când se uită, văzu ţeava unei puşti îndreptate spre capul lui.

— Daţi-i drumul! zise Rishou.

Izzat clipi surprins. Rishou! Zayyad spusese că era pe moarte într-un spital din Ierusalimul de Est.

— Daţi-i drumul! repetă Rishou.

Izzat îşi reveni imediat. Fără să-şi desprindă privirile de la Rishou, făcu semn celorlalţi care stăteau aplecaţi peste Majid.

— Noi suntem doisprezece, iar tu doar unul. Crezi că ai vreo şansă, Rishou Hass’an?

— N-o să afli niciodată, pentru că, dacă nu-i daţi drumul, o să-ţi zbor creierii.

Izzat ezită. Rishou părea palid. Probabil că pierduse mult sânge. De-abia se ţinea pe picioare. Poate că era mai bine să-l ţină de vorbă. Să aştepte să se clatine şi apoi să-i smulgă puşca.

— Fratele tău este un trădător, spuse Izzat.

— Parcă văd cum o să-ţi zboare capul de pe umeri şi o să-ţi aterizeze în colţul camerei, îi zise Rishou, încordându-şi degetul

pe trăgaci.

Izzat îşi dădu seama că era un joc periculos. Rishou ar fi putut să leşine şi să tragă, sau ar fi putut să tragă înainte să se prăbuşească.

— Te-a trădat, Rishou! Din cauza lui vă aşteptau cei din Haganah în Piaţa Zion!

— Nici un Hass'an nu-şi trădează familia.

— A fost văzut la Poarta Damasc cu o femeie Haganah.

— Idiotule! Nu era Haganah, era o englezoaică, amanta lui! Dar dacă vrei trădător, uite-l! exclamă el arătând în direcţia lui Munir. Întreab-o pe cămila asta băşinoasă de ce m-a lăsat sângerând pe aleea din Mea Shearim! Majid a fost cel care m-a găsit şi m-a dus la spital. Chiar sub nasul celor din Haganah! El este eroul! Iar Munir este trădătorul vostru!

— Nu te-am părăsit! protestă Munir. Am plecat după ajutor!

— Ba ai fugit ca un câine!

Izzat pricepu că scăpase ocazia. Acum era prea târziu să-l întrebe pe Rishou de unde ştia că femeia de la Poarta Damasc nu era Haganah. În momentul de faţă, toţi îl priveau pe Munir. Ei bine, ghinionul lui. Un ţap ispăşitor era un ţap ispăşitor. Cineva trebuia să plătească pentru eşecul din Piaţa Zion.

Majid continua să se zbată cu ochii ieşiţi din orbite. Ar fi fost plăcut să-l ucidă, se gândi Izzat. Îşi dorea mai ales inelul de pe degetul lui.

Păcat!

— Daţi-i drumul! porunci el.

Luptătorii Sfinţi îl eliberară, iar Majid se ridică în picioare, îşi luă lucrurile şi alergă afară. Îl auziră vomitând pe alee.

Rishou ţinea în continuare puşca la tâmpla lui Izzat.

— Bagă de seamă, Ib'n Noussa, dacă te atingi de cineva din familia mea, te ucid, ai înţeles?

Apoi făcu semn spre Munir care se uita disperat prin cameră, încercând să găsească o cale de scăpare.

— Dacă ăştia sunt oamenii cu care te lauzi, atunci evreii n-au de ce să se teamă.

Lăsă puşca jos şi ieşi.

Rishou se împletici pe picioare şi fu cât pe ce să cadă. Îl înşfăcă pe fratele său şi-l trase spre maşină.

— Urcă-te la volan! îi zise el.

Apoi se prăbuşi pe scaunul de lângă şofer, încercând să-şi

învingă ameţeala. Făcuse un mare efort de voinţă să stea în picioare atâta timp. Rana din coapsă îl ardea ca un fier înroşit.

În timp ce se îndepărtau, auziră împuşcături. Când ajunseră pe culmea de deasupra satului al-Naqb, vaietele femeilor lui Munir se ridicau în noapte ca şuieratul tânguitor al djinului. Izzat îşi executase ţapul ispăşitor.

Majid vomită tot drumul spre Ierusalim.

103

Seic Jarrah

Majid coti pe Bulevardul Nablus, în curtea vilei sale.

— Arăţi groaznic, îi zise el fratelui său. Ar trebui să te întorci la spital.

— Mai târziu. Acum trebuie să vorbesc, cu tine.

— Bine. Hai să bem ceva mai întâi. Trebuie să-mi întăresc nervii.

Mirham era în living-room cu copiii. Se uitară toţi miraţi la tatăl şi la unchiul lor. Majid era palid la faţă, tremura şi avea pete urât mirositoare pe haină. Cămaşa îi era ruptă. Rishou avea ochii roşii de durere şi epuizare.

Mirham ştia ce trebuie să facă fără să-i pună întrebări soţului ei. Se ridică şi ieşi cu copiii din cameră.

O casă frumoasă, se gândi Rishou. Covoare şi perne de mătase pe podea, un radio Phillips mare, într-o carcasă lustruită din lemn de nuc, vase frumoase, un Coran străvechi luminat într-un dulăpior de sticlă. Admirase întotdeauna gustul fin al lui Majid. Acum ştia cum obţinuse banii necesari.

Majid se duse la un dulap încuiat, scoase o cheie din buzunar şi aduse o sticlă de whisky cu etichetă neagră şi două pahare.

— Face bine la nervi, zise el.

Rishou clătină din cap.

— Eu nu vreau.

Sticla zăngăni de pahar când îşi turnă Majid.

Sorbi lichidul dintr-o înghiţitură şi îşi şterse gura cu o batistă.

— Când ai ieşit din spital?

— Astă-seară. Am plecat de unul singur.

— Slăvit să fie Allah.

— Da. Binecuvântat va fi numele Lui.

— Ştiai?

— Ali a venit la spital să mă prevină.

— Este un băiat bun.

Majid îşi turnă încă trei degete de whisky în pahar.

— Izzat este nebun. Este gelos pe noi, Rishou. De asta voia să mă omoare.

Îşi duse paharul la buze.

Rishou făcu doi paşi înainte, înşfăcă paharul şi-i aruncă conţinutul în faţă. Cu celălalt pumn îl izbi pe Majid în cap şi-l trânti pe jos.

Căzu pe spate, protestând.

— Ce faci frate? Ce-i cu tine? Ce s-a întâmplat?

— Izzat a avut dreptate. Tu ai fost!

— Eşti la fel de nebun ca şi el!

— I-ai fi lăsat pe cei din Haganah să-ţi ucidă propriul frate!

— Sunt nevinovat, jur! Fie ca Allah să mă ardă în Ziua Focului dacă te mint!

— O să te prăjesc chiar eu! urlă Rishou şi-l doborî la podea.

Apoi se lovi de perete. Camera se învârtea cu el, iar durerea din picior îi dădea o senzaţie de leşin.

Majid încercă să se târască departe de el. Rishou îl prinse şi-l rostogoli pe-o parte.

— Te rog! strigă Majid.

— Ascultă-mă! şuieră Rishou cu pumnul ridicat.

Majid rămase liniştit.

— Eşti fratele meu şi n-o să-i las să te omoare. Dar, începând de azi, să nu îndrăzneşti să mai vorbeşti, sau să te arăţi în preajma mea! Ai înţeles?

— Jur că nu…

— Te rog! Nu mă insulta cu minciunile tale!

— Femeia! Ea ţi-a spus, nu-i aşa?

Rishou se întoarse.

— Care femeie?

— Evreica! Spioana Haganah! Mie mi-a spus că eşti unul din

spionii ei. Ne-a minţit pe amândoi!

— Nu ştiu despre ce vorbeşti, îi zise Rishou.

— Ţie îţi convine să faci pe sfântul şi cinstitul, frăţioare, dar cum crezi că a început această afacere? Cum crezi că ne-am îmbogăţit atât de repede? Informaţiile reprezintă o marfă pe care o vinzi şi o cumperi, la fel ca şi celelalte. Toţi din Ierusalim procedează la fel.

— Tu ţi-ai vândut şi ţi-ai cumpărat propria familie!

— N-am ştiut că o să fii în maşina aceea, jur că n-am ştiut! Cât despre ceilalţi… cui îi pasă de Tareq, Munir şi tovarăşii lor? Crezi că i-aş fi anunţat pe cei din Haganah dacă aş fi ştiut că o să te duci acolo? Hai, pleacă, n-ai decât! Dacă vrei să rămâi un arab murdar şi desculţ tot restul vieţii, eu n-am nimic împotrivă! Nu va mai fi niciodată ca pe vremea tatei! Lumea s-a schimbat!

Vocea lui se îmblânzi.

— Avem o afacere bună, propriul nostru taxi. Ne descurcăm destul de bine. Am nevoie de cineva în care să am încredere. Pot să-ţi încredinţez o parte dintr-o afacere pe care am început-o.

— Ce afacere?

— Vânzarea de arme.

— Cui, arabilor?

— Da, arabilor.

— Şi mai cui? Celor din Haganah?

Majid nu-i răspunse.

Rishou scuipă pe covor.

— Nu mai am frate, zise el şi trânti uşa în urma lui.

Când plecă, Majid căzu în genunchi şi se rugă lui Allah, mulţumindu-i că-l salvase. Apoi luă sticla de whisky Black Label, se aşeză şi bău până-şi pierdu cunoştinţa.

Partea a şaptesprezecea
PALESTINA, 1947

104

Rab’allah

Toţi bărbaţii din Rab’allah erau strânşi în jurul radioului din

cafeneaua lui Zayyad. Izzat era şi el acolo, cu câţiva din banda lui de la al-Naqb. Se lăsase o linişte apăsătoare. Oamenii vorbeau în şoaptă. Fumul narghilelelor şi ţigărilor europene plutea gros în aer. Radioul pârâia şi ţârâia, torturându-le aşteptarea cu muzică orientală.

Cine şi-ar fi imaginat că se va ajunge aici? se gândi Zayyad. Era de neconceput ca străinii din alte ţări să hotărască soarta locurilor noastre sfinte. Îi stăpâniseră întotdeauna turcii sau britanicii, dar aceştia aveau responsabilităţi de cuceritori. Dar să laşi popoare de care nu mai auzise să decidă ce se va întâmpla cu ei reprezenta pur şi simplu o glumă şi o violare a drepturilor umane, imposibil de tolerat.

Naţiunile Unite – Zayyad nu era prea lămurit în privinţa identităţii lor, dar bănuia că se aliaseră cu America – îşi trimiseseră oamenii în Palestina ca să găsească o soluţie contra violenţei. Înainte să plece, anunţaseră că imigrarea va trebui reluată, la fel ca şi vânzarea pământurilor către evrei. Era clar că toţi oamenii importanţi se întorseseră împotriva lor. Ceea ce începuse acum câţiva ani ca un izvor, devenise un şuvoi şi ei se vor pierde printre evrei.

Acum, aceşti muktari de la Naţiunile Unite îşi anunţaseră intenţiile lor. Voiau să împartă Palestina în două, să dea evreilor câmpia Sharonului, Galileea şi Negevul şi să pună Ierusalimul sub propria lor jurisdicţie. Ierusalimul, al-Ques, Oraşul Sfânt! Fusese al arabilor de sute şi sute de ani. Cum să-l ia?

Cel puţin, Rab'allahul va fi cuprins în noul stat arab şi, dacă aceste ţări hotărau în favoarea divizării ţării, însemna că aşezarea de la Kfar Herzl va trebui abandonată. Dar ce fel de effendi o să-i conducă, se întrebă Zayyad?

Muzica se opri şi în cameră se făcu linişte. Naţiunile Unite votează rezoluţia privind împărţirea Palestinei. Comentatorul de la Radio Damasc începu să strige traducerea şi, pe fundal, auziră voci cântate, vorbind în engleză…

—… vom solicita naţiunilor să voteze în privinţa rezoluţiei referitoare la împărţirea Palestinei. Era nevoie de o majoritate de 2/3 ca să fie acceptată. Delegaţii vor răspunde prin: pentru, împotrivă sau abţinere…

Votul începea cu o ţară numită Afganistan. Fraţi arabi, strigă comentatorul.

— Afganistan votează împotrivă.

Dar celelalte voturi începură să curgă şi comentatorul deveni isteric. Australia, Belgia, Bolivia, Brazilia, Bielorusia, Canada, Costa Rica, Cehoslovacia, Danemarca, Republica Dominicană... toate votară pentru. Unde se aflau ţările acestea? se întrebă Zayyad. De majoritatea nici nu auzise vreodată. De ce să le spună ei cum să trăiască în Rab'allah?

—... Egipt

— Egipt votează împotrivă şi este revoltat! zbieră reprezentantul egiptean.

Era doar al treilea vot împotrivă.

Kibuţul Kfar Herzl

În sufragerie, kibuţnicii se strânseseră în jurul radioului, la fel de încordaţi ca cei din Rab'allah; tensiunea, concentrarea şi frica se citeau pe feţele tuturor. Radio Ierusalim transmitea direct de la Lacul Succesului din New York.

Isaac se uita la bunicul său şi se întreba la ce se gândea oare. Rezoluţia era o sabie cu două tăişuri. Dacă Naţiunile Unite votau pentru divizare, vor avea, în sfârşit, un stat evreiesc, dar vor trebui să renunţe la kibuţul pe care-l construiseră în douăzeci şi doi de ani. Dacă se vota împotrivă, vor păstra kibuţul, dar viitorul lor va fi marcat din nou de violenţă, ură şi nesiguranţă.

Votarea continuă. Ecuador, Franţa, Guatemala, Haiti şi Islanda votară pentru. Însemna cincisprezece voturi pentru şi şase împotrivă, mai mult de majoritatea de două treimi de care aveau nevoie.

Reprezentantul Irakului se ridică în picioare.

— Irakul votează împotrivă şi nu va recunoaşte niciodată Statul Evreiesc! Va fi vărsare de sânge.

Liberia, Luxemburg, Olanda, Noua Zeelandă, Nicaragua, Norvegia, Panama, Paraguay, Peru. Toate votară pentru.

— Filipine.

— Filipine votează pentru divizare.

Peste zgomotul de fond se auzea vacarmul din sala Naţiunilor Unite, Isaac se uită la Yaakov.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă el.

— Cred că am reuşit zise bătrânul.

Ierusalim

Asher şi Marie stăteau împreună la masa din bucătărie, în apartamentul fetei de pe strada Ben Yehuda. Semnalul radioului era slab, dar se străduiau să audă. Polonia pentru, Turcia împotrivă. Apoi Ucraina, Uniunea Sud-Africană, Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, toate votară pentru.

— O să reuşim, şopti Asher. Avem voturile! Cred că sunt de ajuns.

O voce pârâi în radio.

— Regatul Unit al Marii Britanii…

Asher sesiza furia şi dezamăgirea din glasul ambasadorului britanic:

— Guvernul Majestăţii Sale doreşte să se abţină.

— Statele Unite ale Americii.

— Statele Unite ale Americii votează pentru divizare.

Treizeci şi unu de voturi. Arabii aveau douăsprezece şi ar fi trebuit ca ultimele patru ţări membre să voteze împotrivă ca să-i oprească pe evrei.

—… Yemenul votează împotriva divizării.

—… Iugoslavia.

—… dorim să ne abţinem.

Asta era. Se terminase. Minunea se produsese. Aveau un stat.

Rab'allah

— Această nelegiuire nu poate fi tolerată! zbiera comentatorul de la Radio Damasc. Armele arabe vor face ca acest aşa-zis plan de divizare să nu fie bun decât pe hârtie!

Se făcuse linişte în cafenea. Deprimarea se aşternuse asupra lor în timpul votării ca praful pe statui.

Izzat fu primul care rupse tăcerea.

— Este o conspiraţie a americanilor şi evreilor împotriva noastră! strigă el sărind în picioare. Vom lupta împotriva lor până la ultima picătură de sânge arab!

Se năpusti afară. Nebunie generală. Ceilalţi Luptători Sfinţi se ridicară în picioare, cu pumnii ridicaţi, imitând protestul lui Izzat. Apoi îl urmară, zbierând blesteme.

Felahii se ridicară şi ei, speriaţi şi plini de ură în furia şi disperarea lor.

— Trebuie să smulgem cancerul sionist din sufletele noastre!

exclamă cineva.

— Îi vom arunca pe aceşti evrei în mare!

— Moarte evreilor! Îi vom ucide până la unul!

Se revărsară în piaţă.

Doar Rishou şi Zayyad rămaseră înăuntru.

— *Insh'allah,* murmură Zayyad.

Cineva trase cu puşca-n aer. În curând, atmosfera se umplu de împuşcături, ca şi când satul ar fi fost luat cu asalt. Rafalele erau acompaniate de strigătele bărbaţilor, sacadate ca o melodie:

— Moarte evreilor! Moarte evreilor!

Comentatorul de la Radio Damasc continua să-şi verse veninul împotriva rezoluţiei şi a evreilor. Rishou se ridică şi închise aparatul.

— Dacă cuvintele ar fi gloanţe, i-ar fi secerat demult pe evrei.

Zayyad îşi răsucea mătăniile între degete.

— Cum s-a întâmplat? Când au reuşit câţiva evrei să devină o asemenea problemă?

— Lucrurile nu se vor opri aici.

— Bineînţeles că nu. Dar mă tem de două posibilităţi. Mă tem că Muftiul va pierde dacă va declanşa războiul; şi atunci vom fi la mila evreilor. Şi mă tem, de asemenea, că Muftiul va câştiga şi atunci vom fi la mila Muftiului. Fie ca Allah să-l binecuvânteze şi să-l ajute, dar acest om n-are prea multă minte, iar vânturile lui sunt mai serioase decât vorbele. Îţi imaginezi cum ar fi să-l avem pe Izzat ca reprezentant al lui?

— De ce oare Allah ne trimite asemenea oameni pe cap? Suntem conduşi de nebuni, palavragii şi capete înfierbântate. Şi uite unde am ajuns.

— Este într-adevăr foarte greu să distingem voinţa lui Allah în toată această încurcătură.

— Ştii doar că irakienii, sirienii şi egiptenii ne-au promis ajutor.

— Atunci de ce îmi sună mie a ameninţare? Este ca şi când ai fi atacat de un câine turbat, izgonit apoi de un lup înfometat. Mă tem de ce-o să facă lupul după ce câinele nu va mai fi.

— Effendi au vândut pământul acelor evrei şi acum strigă în gura mare că au fost trădaţi. În realitate, noi am fost aceia care ne-am trădat.

— Între timp, Muftiul s-a stabilit la Cairo. Fie ca în Ziua Judecăţii de Apoi, Allah să-i aşeze un om gras peste testicule!

Împuşcăturile şi strigătele continuară ore-n şir. Rishou şi

Zayyad ascultau, întrebându-se care diavol le va tortura satul în cele din urmă: înfrângerea sau victoria.

Kibuţul Kfar Herzl

Sunetul râsetelor, muzicii şi cântecelor ajunse la Yaakov din sala viu luminată. Afară, stelele sclipeau ca nişte diamante pe catifeaua neagră a cerului. Aici, se gândi Yaakov, viitorul îţi pare mai puţin cald, sigur şi confortabil.

Auzi o mişcare în spatele lui.

— Ce faci aici de unul singur, *abba*?

Era Sarah.

— Ah, Sarah! Toată viaţa am visat această clipă! Propriul nostru stat! În sfârşit, un loc numai pentru evrei. Dar…

Ridică din umeri, incapabil să-şi exprime în cuvinte tristeţea care-l cuprinsese.

— Dar va trebui să părăsim kibuţul.

— Am pus umărul la ridicarea lui. Când am venit aici, l-am creat din mlaştini şi deşert.

— Vei construi altul. O s-o iei de la început.

— Când eşti tânăr, ţi se pare mult mai uşor s-o iei de la început.

— Merită orice sacrificiu ca să ai propria ta ţară.

— Ştiu. Şi totuşi… îmi pare rău şi pentru arabi. *Meshuggah*, da? Am luptat împotriva lor toată viaţa. Şi, cu toate acestea, nu pot să nu mă întreb cum se simt oare.

Sarah se gândi la Rishou. Probabil că acum o ura mai mult ca oricând.

— Dar tu, Sarah, îi spuse Yaakov, ce-o să-ţi rezerve viitorul după evenimentele din seara aceasta?

— Mă gândesc mereu şi eu.

— Am observat. L-ai mai văzut pe Asher în ultima vreme?

Clătină din cap.

— Ai de gând să-mi spui ce s-a întâmplat între voi?

— Nu ştiu, *abba*. Poate că n-ar fi trebuit să mă căsătoresc niciodată cu el.

Yaakov ridică din umerii lui masivi.

— Erai însărcinată cu Isaac. Ce altceva ai fi putut să faci?

Într-adevăr. Yaakov şi Asher doriseră această căsătorie. Iar ea se supusese dorinţei lor, spre binele tuturor.

— Ţi-a spus ceva despre noi?

— Doar eşti fiica mea. Se aşteaptă ca explicaţiile să vină din partea ta.

Bunul şi loialul Asher. Merită o fată mai bună ca mine, se gândi ea.

— Nu-l mai iubesc.

Yaakov îşi luă o figură jignită. Nu poate să mă înţeleagă, îşi spuse ea. De fapt, n-a putut niciodată.

— Este un băiat bun, Sarah.

— Este fiul pe care nu l-ai avut niciodată. Probabil, fiul care ar fi trebuit să fiu eu.

Yaakov o mângâie pe păr.

— Să nu mai spui asta niciodată. Nu mi-aş fi dorit să fii altfel decât eşti.

Îşi lipi obrazul de mâna lui. Cum să-i spună adevărul tatălui ei după atâtea minciuni? Poate altă dată. După ce-o să se termine totul.

Auziră amândoi împuşcăturile din direcţia Rab'allahului. Ştiau ce însemnau. Viitorul se grăbea să înainteze prin întuneric.

— Hai să intrăm înăuntru, îi spuse Yaakov. Probabil că se întreabă cu toţii unde suntem.

Ierusalim

Pe strada Ben Yehuda şi pe Bulevardul King George V, bărbaţii şi femeile alergau bătând la uşi.

— Avem un stat! Avem un stat!

Un Chevrolet vechi se fâţâia pe stradă sunând din claxon. Se deschiseseră ferestrele şi oamenii se revărsau pe trotuarele îngheţate, în pijamale şi halate.

Proprietarul depozitelor de vinuri Carmel Mizrachi deschise magazinul şi rostogoli un butoi în mijlocul drumului, să împartă băutura gratis mulţimii. Ba chiar cineva se urcă pe capota unei maşini blindate britanice şi oferi două pahare soldaţilor englezi. Se deschiseră barurile şi restaurantele. Rabini bărboşi, sabras cu mustăţi negre, răsucite, vânzători în pijamale, studenţi yeshiva cu pălării negre şi bucle în părţi, toţi stăteau împreună şi toastau.

— *Lochayim*!

La ora două dimineaţa străzile se umpluseră de oameni şi petrecerea era în toi. Femei în capoate, Hassidimi în haine de

gabardină, ortodocşi cu jachete peste pijamale formaseră un cerc uriaş şi începuseră să danseze hora. Marie şi Asher se alăturară şi ei.

Netanel rătăcea prin mulţime, cu mâinile în buzunarele paltonului. Cum pot fi atât de fericiţi? se întreba el. Nu-şi dau seama că-i vor ataca arabii? Nu ştiu că va fi război?

Apoi îşi aminti de ce venise în Palestina şi înţelese motivul bucuriei lor. Oamenii aceştia găsiseră, în sfârşit, un loc care le aparţinea, un loc unde, nu puteau exista Hitleri sau indicator care să spună „Juden verboten”[53], unde nu vor mai vedea camioane pregătite să-i transporte spre camerele de gazare.

Dacă vor trebui să lupte, vor avea cel puţin un zid de care să-şi sprijine spatele.

105

Sărbătoririle se terminară brusc. Mahmureala era neplăcută.

Sarah privi pe fereastra autobuzului spre Centrul Comercial, acum o ruină, cu străzile brăzdate de furtunele pompierilor, cu magaziile dărâmate. Tensiunea se simţea pe străzile cenuşii şi se reflecta pe feţele posomorâte ale oamenilor, arabi şi evrei deopotrivă. Era un oraş înspăimântat.

În ultimul an, situaţia se înrăutăţise. Oraşul fusese împărţit treptat de sârmă ghimpată; peste tot se ridicaseră bariere pe străzi şi soldaţii britanici îi percheziţionau pe toţi. Dar, de când se adoptase rezoluţia în favoarea divizării Palestinei, se instaurase o adevărată teroare. În fiecare zi răpăiau armele în Cartierul Montefiore şi răsuna ocazional şuieratul unei bombe. Oamenii se aventurau foarte rar afară din casă după lăsarea întunericului.

Acum, steagurile albastre atârnau de felinarele de pe strada Ben Yehuda ca nişte baloane dezumflate. Fuseseră înlocuite rapid de afişe de mobilizare, care ordonau fiecărui evreu între şaptesprezece şi douăzeci şi cinci de ani să se înscrie în armată.

La o zi după votare, un autobuz al Companiei Egged fusese atacat lângă aeroportul Lydda. Se înregistraseră douăsprezece victime – cinci morţi şi şapte răniţi. Puţin după aceea, se primiseră rapoarte din Haifa despre oameni ucişi cu pietre, înjunghiaţi sau împuşcaţi şi se auzise de revoltele din Jaffa.

[53] Interzis evreilor (germ.)

* * *

Înaltul Comitet Arab organiză o grevă generală de trei zile. În întreg Ierusalimul, negustorii arabi îşi închiseseră magazinele şi îşi pictaseră obloanele ca să se deosebească de cele ale vecinilor evrei. Îşi vopsiseră semiluni dacă erau musulmani şi cruci dacă erau creştini.

Se trăgea în ambulanţele evreieşti care se îndreptau spre Spitalul Hadassah şi se aruncau cocktailuri Molotov în cafenele şi sinagogi. O mulţime, înarmată cu bâte şi bare de fier, ieşi din Oraşul Vechi pe Poarta Jaffa şi mărşălui pe Bulevardul Princess Mary spre Centrul Comercial. Soldaţii britanici stăteau şi priveau cum erau arse şi prădate magazinele şi cum erau bătuţi proprietarii lor; alţii erau hăcuiţi cu cuţitele. Membrii Haganah care încercau să intervină erau arestaţi de britanici pentru port ilegal de arme.

Ceea ce promiseseră arabii, devenise realitate. Nu va exista un stat evreiesc fără vărsare de sânge.

Şi de-abia începuse.

Sediul Haganah se afla într-un gimnaziu din Rehavia, la un sfert de milă de Bevingrad şi de Cartierul General Britanic al CID-ului. Comandantul Haganah pentru Ierusalim stătea într-un mic birou, înconjurat de hărţi, cu biroul plin de comunicate şi rapoarte ale serviciului de spionaj.

Un bărbat solid ca un taur, fost luptător la circ, critic de film şi negustor de opere de artă, Yithzak Sadeh, doctor în filozofie, era fondatorul Palmacilor şi o adevărată legendă vie. Nu purta uniformă şi nu avea nevoie să fie salutat. Cei din Haganah renunţaseră la disciplina militară încă de la constituirea lor.

Îi făcu semn lui Sarah să se aşeze.

— Ia loc, ia loc.

Se cunoşteau foarte bine unul cu celălalt. Sadeh era prieten cu tatăl ei şi fusese aproape un unchi pentru ea de când crescuse.

Îşi trimise ajutorul să aducă două ceşti de cafea şi se interesă de Yaakov, Asher şi Isaac.

— Şi acum, zise el în cele din urmă, înţeleg că ai cerut să mă vezi. Ce pot face pentru tine?

— Vreau să fiu transferată din Shai. Vreau să mă întorc în

serviciul activ al Palmacilor.

Sadeh dădu din cap gânditor.

— Înţeleg. Ai vreun motiv anume?

— Este personal, îi răspunse Sarah.

— După cum ştii, acum ne pregătim de război şi avem nevoie de toţi luptătorii apţi pe care-i putem găsi. Probabil că te-am fi solicitat oricum, mai devreme sau mai târziu. Presupun că vrei să te alături plutonului tatălui tău de la Kfar Herzl?

— Mă duc oriunde va fi nevoie.

Sadeh se gândi.

— Am auzit că tu şi Asher aveţi dificultăţi.

— Nu are nici o legătură cu decizia mea.

— Nu vreau să crezi că Palmacii sunt răspunsul la problemele tale personale, Sarah.

Cum să-ţi explic? se gândi Sarah. Despre Rishou, despre Asher, despre Isaac? Cum să-ţi explic că l-am pierdut pe singurul bărbat pe care-l iubeam, că i-am făcut mult rău soţului meu, că m-am îndepărtat de fiul meu din cauza neglijenţei şi sentimentului meu de vinovăţie? Am dat greş şi am venit să-mi găsesc mântuirea în focul luptei.

— Uite ce este, Sarah, continuă Sadeh, suntem depăşiţi numeric şi nu avem suficiente arme. Tu ai fost instruită ca Palmacinik, aşa că nu pot să fiu decât încântat de hotărârea ta, indiferent ce motive te-au îndemnat.

Se duse la harta din spatele lui şi lovi cu palma zona cartierului evreiesc din Oraşul Vechi.

— Aceasta este cea mai urgentă problemă. Ierusalimul. Nu marginile, ci centrul. În noaptea votării, aveam doar optsprezece Haganah care trebuiau să apere două mii de oameni. Trebuie să facem rost de cât mai multe arme şi să instruim câţi mai mulţi oameni imediat.

— Înţeleg. Voi merge acolo.

Sadeh o privi stânjenit, în ciuda firii lui dure.

— Tatăl tău nu va fi prea încântat. Nu suntem convinşi că o să putem oferi o cale de scăpare oamenilor noştri o dată ce i-am băgat acolo.

— Dacă aş fi vrut o cale de ieşire, zise Sarah, n-aş fi venit aici, nu-i aşa?

Sosiseră douăsprezece camioane cu vopseaua cojită de vânturile deşertului. Bărbaţi în uniformă stăteau unul în spatele celuilalt, trăgând cu puştile în aer şi bătându-se cu pumnii în părţi în timp ce cântau. Oamenii din Rab'allah se năpustiră să-i întâmpine, dând din mâini, strigând şi râzând. Femeile alergau, împiedicându-se în hainele lor negre şi lungi, scoţând strigăte prelungi.

Armata Arabă de Eliberare venise în Iudeea.

Primul camion ajunse la marginea oraşului. Steagul irakian fusese înfipt pe capotă, alături de un cearşaf fâlfâind în vânt, pe care pictaseră cuvintele: „Şoimii Bagdadului".

— Crezi că putem avea încredere în ei? îl întrebă Zayyad pe Rishou.

— M-ai învăţat întotdeauna să n-am încredere într-un străin decât dacă stau cu piciorul pe grumazul lui. Irakienii s-au proclamat fraţii noştri de arme. Oare au făcut asta pentru că sunt arabi ca şi noi sau pentru că ar vrea să-şi trimită petrolul prin Jaffa?

Izzat alerga pe lângă camioane cu braţele ridicate, strigând:

— Moarte evreilor!

Când îi văzu pe Rishou şi Zayyad, se desprinse de procesiune şi o luă la fugă în sus, pe potecă, spre ei. Era îmbrăcat în noua uniformă a trupelor americane staţionate în deşert, achiziţionată cu bani mulţi de la un negustor. Îşi cususe pe braţ emblema Domului Stâncii sub o semilună roşie.

— Nu-i lipsesc decât medaliile, murmură Rishou.

— Muftiul a declarat Războiul Sfânt, le strigă el. Cincizeci de milioane de arabi vor lupta până la ultima picătură de sânge.

— Îmi imaginez că, dacă lucrurile vor merge atât de departe, ultima picătură va aparţine, fără îndoială, Muftiului, zise Zayyad, în orice caz, nu prima.

— Vezi cum vorbeşti, spuse Izzat. Muftiul îşi va aminti şi de prieteni şi de duşmani.

— Eu sunt cu un picior în groapă, Ib'n Moussa. Pe mine nu mă înspăimântaţi.

— Nu la tine mă refeream.

Rishou îl privi dispreţuitor.

— Du-te la dracu'! îl înjură Zayyad.

— În curând, se vor schimba lucrurile în Palestina! exclamă Izzat.

Apoi se întoarse şi alergă pe deal să întâmpine restul convoiului.

— Ticălosul! şuieră Rishou.

— Da, zise Zayyad, dar are dreptate.

106

Liga Arabă finanţase constituirea Armatei Arabe de Eliberare, o forţă neregulată de fanatici, criminali şi mercenari trimişi în ajutorul palestinienilor, în timp ce armatele regulate se îngrămădiseră la frontiere, aşteptându-i pe evrei să părăsească câmpul de luptă. Armata de Eliberare nu avea uniforme, corturi şi hrană şi era înarmată la întâmplare. Banda care sosise la Rab'allah consta în principal din irakieni. Luaseră hanul din apropierea cafenelei şi se adăpostiseră în hambare şi case abandonate. Alţii rechiziţionaseră pur şi simplu casele felahilor.

Chiar şi Zayyad fusese obligat să-l primească pe comandantul Şoimilor. Îl convinsese că hrana şi corturile trebuiau să sosească din zi în zi.

* * *

La o săptămână după sosirea lor, Zayyad se întoarse la prânz de la cafenea, unde se întâlnise cu sătenii şi-l găsi pe ofiţer tolănit în fotoliul său, mâncând un mic dejun compus din orez şi miel. Zayyad era furios; da, se supărase că irakianul stătea în scaunul rezervat pentru el şi numai pentru el; pentru că auzise o mulţime de tâmpenii la cafenea; şi pentru că irakianul îi poruncise lui Hamdah să-l servească. Ba era încă şi mai furios că femeia acceptase.

Îl chema Aziz. Spunea că este colonel, dar Zayyad bănuia că era un biet sergent ridicat la rangul de ofiţer în Armata de Eliberare, ca să impună disciplină mercenarilor. Arăta bine, avea păr negru, ondulat, mustaţă semeaţă şi ochi mici, întunecaţi.

— Ia loc, îi zise el, arătând spre una din perne.

Zayyad se înclină spre el, cu mâna pe cuţitul de la brâu.

— Nu mă invita tu să stau în propria mea casă.

— N-am vrut să fiu lipsit de respect.

— Dacă n-ai vrut, atunci ridică-te.

Aziz rămase pe gânduri. În cele din urmă, se supuse. Zayyad îşi reluă locul în fotoliu, fiul de târfă scosese paie printr-o gaură din pânză! şi-l măsură pe irakian de pe tronul său. Abia acum putea să converseze în voie.

— Ai dormit bine? îl întrebă el pe Aziz.

— Mulţumitor.

— Mă gândeam că te-a deranjat soarele. Are prostul obicei să strălucească drept în faţa omului când doarme după ora prânzului. Este foarte neplăcut.

Aziz îl privi jignit. Bătu din palme să i se aducă cafeaua. Intră Hamdah. Zayyad ţipă la ea şi-o trimise înapoi în bucătărie.

— S-a întâmplat ceva, Zayyad Hass'an?

— Da. Din cauza ta. A ta şi a clovnilor, hoţilor şi a altor gunoaie cu care te-ai înhăitat. Mă refer, desigur, la Şoimii Bagdadului. Poate că şoimi nu este un cuvânt potrivit. Mai degrabă vulturi.

Aziz îşi termină micul dejun şi îşi şterse degetele pline de grăsime pe uniformă.

— Şi-au întins tabăra în livada noastră de măslini. Ne iau bucatele şi nu plătesc pentru ele. Ne insultă femeile – le fac ochi dulci când se duc la fântână. Ieri, de exemplu, doi din oamenii tăi au luat un catâr şi nu l-au înapoiat proprietarului. Oamenii se tem că au mâncat bietul animal după ce au obţinut oarecare satisfacţie sexuală.

— Şi ce-ai vrea?

— Aş vrea ca oamenii tăi să se comporte ca nişte soldaţi adevăraţi, dacă asta se pretind a fi, nu ca nişte fiare. Acesta este satul nostru. Ar trebui să aveţi o atitudine prietenoasă, nu de cuceritori. Oamenii de aici sunt săraci. Vor să fie plătiţi pentru mâncarea lor şi nu vor să li se fure şi puţinele lucruri pe care le-au agonisit.

— Deci vreţi să vă duceţi viaţa ca şi până acum şi să vă apere alţii pământurile de evrei?

— Nu evreii ne îngrijorează pe noi.

— Am venit să vă protejăm. Aţi putea cel puţin să fiţi recunoscători pentru sacrificiul nostru.

— În ceea ce mă priveşte, nu-mi pasă de Palestina, îmi pasă doar de satul meu. Majoritatea oamenilor noştri nu sunt aşa de

umblaţi ca Şoimii Bagdadului. Mulţi din ei n-au plecat niciodată din acest loc. Aceasta *este* Palestina pentru ei. Şi văd cum este jefuită.

Aziz dădu din mână.

— Îmi pare rău pentru catâr. Probabil că a fost o neînţelegere.

— Ce anume, faptul că s-au regulat cu el sau faptul că l-au mâncat?

— O să discut cu oamenii mei.

— Îţi mulţumesc, colonele. Ar trebui să le aminteşti, de asemenea, de frăţia arabă. Este o noţiune nouă pentru mine, dar eu sunt bătrân. Fiul meu m-a informat că acesta este motivul pentru care sângele evreilor va curge ca un râu pe Bab el-Wad. Mă rog, dacă va curge.

— Doar nu te aştepţi ca oamenii mei să vină aici să-şi sacrifice vieţile fără să primească nimic în schimb?

— Nu, eu unul nu mă aştept. Însă câţiva din sărmanii mei felahi s-au aşteptat, dar ei sunt oameni simpli. Sper totuşi că nu este o crimă să fii un om simplu.

— O să discut cu soldaţii…

— Îţi mulţumesc, zise Zayyad. Şi încă ceva.

Se aplecă înainte.

— Dacă mai îndrăzneşti vreodată s-o tratezi pe nora mea ca pe servitoarea ta personală, o să-ţi tai inima şi o să ţi-o vâr pe gât.

— Poate că aşa ai fi făcut acum douăzeci de ani! zise Aziz.

Apoi se înclină într-o parte şi trase un vânt urât mirositor. Pe urmă, se ridică şi ieşi.

O duhoare grea şi înţepătoare gâdilă nările lui Zayyad. Acum douăzeci de ani! îşi spuse el. Mă subestimează!

Halal frăţie arabă!

107

Ierusalim

De-a lungul Ierusalimului, toate comunităţile fuseseră încercuite. Acum, cartierele evreieşti şi arabe erau despărţite prin sârmă ghimpată. Cartierul evreiesc din Oraşul Vechi rămăsese aproape complet izolat, iar autobuzul reprezenta

singura legătură cu lumea exterioară pentru străvechile comunităţi religioase care locuiau acolo.

Autobuzului numărul doi îi trebuiau doar cinci minute să străbată Oraşul Nou, prin Poarta Jaffa, de-a lungul zidurilor cartierului armenesc, spre capătul sudic al Străzii Evreilor. De când se anunţase împărţirea Palestinei, aceste cinci minute deveniseră o eternitate pentru fiecare evreu care intra acum în Oraşul Vechi.

În dimineaţa aceasta, majoritatea pasagerilor din autobuz erau Palmaciniki; băieţii se îmbrăcaseră ca studenţi yeshiva, cu bucle false prinse de-o parte şi de alta a capului şi uniforme sub hainele lungi de gabardină. Era destul ca să-i păcălească pe englezi, dar lui Sarah nu-i trebuia decât să-şi arunce o privire în autobuz ca să-şi dea seama cine era un Palmach şi cine nu. Se vedea după poziţia umerilor şi cearcănele de sub ochi.

Soldaţii englezi examinară noile acte de identitate ale lui Sarah la punctul de control de pe Şoseaua Jaffa; o prezentau drept soră de caritate la Spitalul Hadassah, unde personalul medical se afla în interiorul zonei asediate. O percheziţionaseră şi pe ea dar nu la fel de insistent ca pe bărbaţi, din fericire, mai ales că îşi prinsese sub fustă, de fiecare parte a coapselor, diverse părţi componente ale unei arme Sten.

Se uită prin crăpătura din obloanele de oţel trase la ferestre. O patrulă a armatei britanice, o maşină blindată şi două jeepuri îi escortau printre baricadele arabe. Feţele de pe stradă erau posace, ba chiar ostile. Când recunoscură albastrul palid al autobuzului Egged, câţiva arabi ridicară pumnii şi strigară insulte. Alţii scuipau şi aruncau cu pietre.

În autobuzul întunecat, domnea o linişte desăvârşită, îşi imagina că simţea mirosul fricii, un amestec rânced de sudoare şi zăpuşeală. Sarah avea impresia că trecea prin porţile iadului. Se întreba dacă va mai ieşi vreodată din zona aceea.

Poc!

Altă piatră lovise autobuzul. Băteau cu pumnii în metal.

Sarah încercă să-şi stăpânească frica. Se uită în jur la camarazii ei Palmaciniki. Priveau printre crăpături, la fel ca şi ea. Doar adevăraţii yeshivim se uitau la ea cu un amestec de uimire şi resentiment.

Deodată, şoferul strigă:

— Ticăloşii ne părăsesc!

Sarah alergă în partea din faţă a autobuzului. Văzu patrula britanică virând pe Şoseaua Mamillah. Turnurile Porţii Jaffa se înălţau dinaintea lor. Se ridicase o baricadă – câteva camioane furate şi maşini vechi blocau drumul. Se strânsese o adevărată mulţime să-i întâmpine – patruzeci-cincizeci de arabi înarmaţi cu puşti şi cuţite.

Poate că britanicii ştiau de ambuscadă, se gândi Sarah, sau poate hotărâseră că n-aveau nimic de câştigat dacă ajutau câţiva evrei. Oricum, indiferent care ar fi fost motivul, îi lăsaseră singuri.

Mai erau încă trei fete Haganah în autobuz. Una din ele îşi smulse bluza. Îşi prinsese două grenade cu leucoplast pe piept, sub sutien. Unul din studenţii yeshiva sări în picioare, strigând:

— Acoperă-te, târfă!

Un băiat Palmach îl împinse la loc pe scaun.

— Unde este pudoarea ei? protestă tânărul învăţat.

— Nu-i vreme de pudoare când trebuie să ascundem grenade.

Fata îi ignoră pe amândoi. Alergă spre gura de ventilaţie din faţa autobuzului, iar alt Palmacinik o ridică de talie. Deschise capacul ventilatorului, trase arcul grenadei şi o aruncă în baricadă.

Avu efectul unei pietre azvârlite într-o baltă. Arabii o luară la fugă în toate direcţiile. Peste câteva secunde, grenada explodă cu un sunet asurzitor, ridicând o trombă de fum cenuşiu. Când se limpezi aerul, văzură zece trupuri chircite pe pământ.

Una din maşinile blocadei fusese aruncată pe-o parte de explozie. Şoferul autobuzului băgă în viteză şi trecu izbindu-se de un camion. Sarah căzu pe podea.

Apoi intrară pe străzile pavate ale citadelei. Yeshivimii gemeau alarmaţi. Unul din ei alunecase şi îşi zdrobise nasul. Se întinsese pe podea cu mâinile pe faţă. Îi şiroia sângele printre degete.

Strada Evreilor

Coborâră din autobuz şi se strânseră în grupuri mici, uimiţi de norocul lor. Îşi băgară degetele în găurile lăsate de gloanţe în caroseria maşinii şi se mirară cum de reuşiseră să scape.

— N-am auzit când au tras în noi, îi spuse Sarah fetei care aruncase grenada.

— Nici el, îi răspunse tânăra.

Doi Palmaciniki scoteau un cadavru din autobuz.

— Unul de-ai noştri? se interesă Sarah.

Fata clătină din cap.

— Nu. Un yeshivim adevărat.

Bărbaţi evrei îmbrăcaţi în negru din cap până-n picioare se adunară în jurul lor. Sarah observă că ostilitatea zugrăvită pe feţele lor nu se deosebea prea mult de cea întipărită pe chipurile arabilor aflaţi de partea cealaltă a zidului. Un rabin ieşi din mulţime, examină mortul şi-i ameninţă cu pumnul.

— Uite ce-aţi făcut. De ce nu ne lăsaţi în pace?

Începuse asediul Ierusalimului

Rab'allah

Steagul sionist alb-albastru flutura în bătaia vântului pe Domul Stâncii, cel mai mare altar musulman din Oraşul Sfânt. Era o imagine înfricoşătoare şi tinerii din sat urlau de furie şi jurau să se răzbune.

— Evreii au profanat moscheea! strigă Izzat. Atâta timp cât ei se află încă în al-Quds, Oraşul nostru Sfânt, nici un bun musulman nu poate dormi liniştit.

— Să-i omorâm pe evrei!

— O să-i aruncăm pentru totdeauna din Oraşul Sfânt!

Se auzi un urlet de furie din uşă şi toate capetele se întoarseră în direcţia aceea. Rishou se îndreptă şchiopătând spre Izzat şi-i smulse ilustrata din mână.

— Eşti un mincinos!

— Pozele nu mint! zbieră Izzat, însoţit de urlete de aprobare din partea felahilor.

Toţi ştiau că nu se putea falsifica o fotografie.

— Steagul a fost desenat. Până şi-un copil şi-ar da seama de asta.

— Întreabă-ţi felahii dacă li se pare o minciună!

— Ce vrei de la aceşti oameni, Izzat?

— Tu nu eşti arab? Fotografia aceasta nu te face să-ţi fiarbă sângele în vene?

— Ai fi în stare să târăşti tot satul la Ierusalim să lupte? Dacă tot trebuie să luptăm împotriva evreilor, hai s-o facem aici, pe pământul nostru.

— Evreii au profanat moscheea!

Felahii îşi exprimară din nou protestele şi Rishou trebui să strige ca să se facă auzit.

— Dacă ar fi profanat moscheea, am fi auzit la Radio Damasc!

Dar felahii nu-l mai ascultau. Izzat îşi alesese momentul potrivit să iasă din cafenea, urmat de felahi.

Rishou îi urmări din priviri cum se îndepărtau. Allah să mă ajute în durerea mea! Izzat deţine acum puterea pe aceste dealuri. Rishou se uită la ilustrata din mâna lui, o rupse în bucăţele mici şi o aruncă pe covor.

— Tipul ăsta este un adevărat leu, zise o voce.

Rishou privi în jur. Aziz, „colonelul" Irakian, stătea într-un colţ. Bea cafea şi înfuleca halva.

— Oare Şoimii n-au de gând să se alăture tinerilor noştri lei în lupta pentru eliberarea Ierusalimului? îl întrebă Rishou.

Aziz ridică din umeri şi îşi băgă încă o bucată de halva în gură.

— Aţi venit aici să luptaţi sau să mâncaţi?

— Nu am primit nici un fel de ordine.

— Aşa că ne mâncaţi mâncarea şi dormiţi în hambarele noastre, în timp ce tinerii din sat se bat în locul vostru.

— Nu fac decât să arunce cu pietre. Când va începe lupta adevărată, vom fi acolo.

— Ba nu, dacă se va da o luptă adevărată, vor avea nevoie de soldaţi adevăraţi.

Rishou ieşi şchiopătând. Izzat organizase transportul. Acum, aveau maşini personale încă patru săteni, în afară de el, bărbaţi care câştigaseră bani buni muncind pentru englezi înainte de evacuare. Maşinile erau aliniate în piaţă, iar şoferii îşi ambalau motoarele, claxonând asurzitor.

Femei îmbrăcate în negru ieşiră în fuga din case să toarne lapte de capră sub roţi, ca să le fie de bun augur. Bărbaţii îşi ocupară locurile, strângând în mâini puşti şi revolvere vechi. Rishou îl văzu pe Ali sărind în Humber-ul paradit al lui Izzat. Peste câteva secunde, o porni uruind pe drumul către Ierusalinm.

108

Oraşul Vechi

Cartierul evreiesc din Oraşul Vechi conţinea inima şi sufletul istoriei evreieşti. Era ridicat pe acelaşi deal unde Solomon îşi construise templul cu trei mii de ani în urmă, când Ierusalimul fusese capitala Iudeii. În 600 î. d. Ch, Templul fusese dărâmat de babilonieni, dar apoi, se înălţase un al doilea templu, în acelaşi loc.

Însă, după revolta lui Ben Kochba din 70 d. Ch., întregul oraş fusese ras de pe suprafaţa pământului din ordinul împăratului Hadrian. Se pusese bazele unui nou oraş roman, în care evreii nu aveau voie să intre. Acesta a fost începutul diasporei.

Dar o parte din zidul vechi al templului supravieţuise şi, peste câteva secole, după ce Imperiul Roman dispăruse în istorie, evreii se întoarseră în oraşul antic, mulţumindu-se să trăiască în sărăcie, sub pietrele sacre, în timp ce aşteptau venirea lui Messia.

De-a lungul secolelor, patru comunităţi separate se dezvoltaseră în Oraşul Vechi; învăţaţii evrei indigeni, cunoscuţi sub numele de Uitaţii de Dumnezeu; călugării creştini care venerau locurile lor sfinte din jurul Bisericii Sfântului Mormânt, construită pe locul răstignirii lui Isus; musulmanii, adunaţi în jurul Domului Stâncii, care conţinea amprenta Arhanghelului Gavril; şi armenii, cei mai timpurii creştini, veniţi în Palestina să scape de persecuţie în secolul al IV-lea.

Ierusalimul căzu, pe rând, sub stăpânirea bizantinilor, cruciaţilor, mamelucilor şi otomanilor. În secolul al XVI-lea, Suleiman Magnificul a construit un zid masiv în jurul oraşului, despărţindu-l de celelalte aşezări care vor fiinţa mai târziu. După prăbuşirea Imperiului Otoman, la sfârşitul primului război mondial, britanicii se bucuraseră de scurta lor supremaţie de treizeci de ani.

Dar Oraşul Vechi, în sine, rămăsese neschimbat, un amestec incandescent de legende şi aspiraţii ale creştinilor, musulmanilor şi evreilor, o lume misterioasă, ascunsă în spatele zidurilor trandafirii ale lui Suleiman.

Cartierul evreiesc era o zonă de numai patru sute cincizeci de yarzi lungime şi trei sute lăţime, între Poarta Zion şi Poarta Dung. În acest ghetou de bazare întunecate şi alei străvechi, două mii de evrei habotnici trăiau în sărăcie, înconjuraţi de mai bine de cincizeci de mii de arabi.

Deşi se afla la mai puţin de jumătate de milă de magazinele de modă de pe Bulevardul Princess Mary, viaţa din ghetou se desfăşura aproape la fel ca pe vremea lui Christos. Evreii trăiau aşa cum trăiseră de secole, fără să caute sau să le pese de legăturile cu lumea exterioară. Depindeau aproape în întregime de emisarii care mergeau în SUA şi Anglia să obţină *halukas* – ajutoare – pentru ei.

Se îmbrăcau uniform în gabardină neagră şi pălării negre cu boruri late, dedicându-şi viaţa studiului scripturilor. Fiecare acţiune a lor era prescrisă de legile religioase. O femeie care-şi deranja soţul din cititul cărţilor sale sfinte risca divorţul.

Douăzeci şi şapte de sinagogi şi centre de pregătire a rabinilor – yeshiva – se ridicau pe aleile şi străzile întortocheate, înguste şi abrupte. Istoria era prezentă aici. Într-un colţ din Sinagoga Elihayu Hanavi, un scaun dărăpănat din lemn mai aştepta încă întoarcerea proorocului Ilie.

Dar lumea pătrunsese în cele din urmă dincolo de aceste ziduri, împânzind acum Strada Evreilor. Pe zi ce trecea, holocaustul care se adunase pe străvechiul pământ al Canaanului devenea tot mai greu de ignorat.

Cartierul General Haganah din Oraşul Vechi se afla la Tipat Chilav, Picătura de Lapte, o clinică fondată cu mulţi ani în urmă pentru a da lapte copiilor oropsiţi. Garnizoana era comandată de un anume Aaron Kaplan, un evreu ortodox din New York, care fusese căpitan în armata SUA după debarcarea din Normandia. Unitatea sa intrase prima într-un lagăr din nordul Germaniei, numit Dachau, iar această experienţă îl impresionase profund. La sfârşitul războiului, se oferise voluntar pentru Yishuv din Palestina. Purta ochelari cu rame groase şi avea aerul unui profesor de colegiu obsedat de performanţele slabe ale echipei sale de baschet. Se încrunta tot timpul, încreţindu-şi fruntea.

Când intră, Sarah îl văzu studiind o hartă mare a Oraşului Vechi, prinsă pe perete.

— Stai jos, Sarah, o îndemnă el arătând spre un scaun de partea cealaltă a biroului.

El şi Sarah purtau amândoi noul costum Haganah: cămaşă şi pulover kaki. Sarah era îmbrăcată în şort, iar Kaplan în pantaloni măslinii de doc. Ambele articole erau obţinute din Italia, din rezervele armatei SUA.

— Este ca şi când ai încerca să bagi o caracatiţă într-o plasă, zise el încruntându-se. Când întăreşti apărarea într-un loc, arabii găsesc un punct slab în altă parte. Totuşi, s-ar putea rezolva cu câţiva bărbaţi curajoşi. Sau femei curajoase, bineînţeles. Ai mai fost asediată vreodată, Sarah?

— Nu, domnule.

O dată cu noile uniforme, în Haganah începuse să se ia în considerare gradul.

— Nici eu. În Europa mergeam mereu înainte. Va fi cu totul diferit de celelalte bătălii pe care le-am dat până acum.

Mă întreb dacă va rezista? se gândi Sarah. Orice bun comandant de kibuţ ştie cum să trăiască sub asediu. Au făcut-o de când se ştiu. Aş fi vrut ca Yaakov să fi fost aici.

— Care este situaţia, domnule?

Kaplan se aplecă spre ea.

— Ia spune, Sarah, arăt eu a om fericit?

Fata clătină din cap.

— Nu, domnule.

— Ai dreptate. În primul rând, armenii au rupt legătura cu noi. Ne făceau rost de mâncare şi de apă. Acum trebuie să ne bazăm pe englezi. În al doilea rând, nu avem suficienţi oameni şi arme. Ieri, când am venit, am mituit câţiva soldaţi englezi şi am făcut rost de un autobuz şi trei taxiuri. Dar întreaga noastră forţă de luptă se ridică la o sută douăzeci de Palmach şi Haganah, bărbaţi şi femei la un loc. În al treilea rând, principalele noastre arme sunt revolverele, plus câteva mitraliere Sten şi grenade de mână. Nu avem decât mortiere de doi inchi, trei mitraliere grele Lewis, douăzeci de puşti şi câteva soiuri de explozibile. Singurul lucru care nu ne lipseşte sunt arabii. Acum, când armenii s-au dat dispăruţi, ne înconjoară din toate cele patru părţi.

Sarah se aplecă şi ea spre Kaplan.

— Da, dar care sunt veştile bune?

Expresia lui Kaplan rămase neschimbată.

— Vestea bună este că Ben-Gurion ne-a trimis o telegramă în care ne urează succes.

Sarah zâmbi.

— Avem un plan de apărare, domnule?

— Se va da o luptă pe viaţă şi pe moarte, ca la Berlin şi Stalingrad, fereastră lângă fereastră, acoperiş lângă acoperiş, casă lângă casă. Va fi Ziua Ţintaşilor de Elită. Imaginează-ţi că

eşti într-un tranşeu din primul război mondial şi vei fi în stare să-ţi păstrezi viaţa.

— Apărarea noastră trebuie divizată în două zone separate.

Se ridică şi puse un deget pe hartă.

— Strada Evreilor. La vest, porţiunea se întinde spre o mică pantă, către cartierul armenesc, iar la sud coboară spre Poarta Zion şi valea Kidron. Acolo, situaţia nu este chiar aşa de rea. Aici suntem expuşi; la nord şi la est.

— Iată cele două poziţii cheie. Uite Sinagoga Varşovia, în colţul de nord-est. Clădirea are trei etaje şi este construită în curte. Există şi un colegiu pe lângă sinagogă, dar am evacuat toţi studenţii. L-am preluat în întregime.

— La est se află o alee îngustă, numită Strada Scărilor. Aici, în capătul îndepărtat se înalţă Nissan Bek, cea mai înaltă clădire din întreg cartierul. Domină toată zona, aşa că este esenţială pentru apărarea noastră.

Uşa se dădu de perete şi-un rabin bătrân, cu barbă cenuşie se năpusti în cameră. O claie de păr se revărsa de sub pălăria lui neagră, cu boruri late. Părea la fel de lat pe cât era de înalt şi prima impresie a lui Sarah fu cea a unui taur ofilit, cu ochelari cu rame aurite.

Dar absurditatea acestui spectacol se risipi complet când omul deschise gura. Avea vocea aspră a unui cleric, care studia scripturile de-o viaţă.

— Eşti o oroare în faţa lui Dumnezeu!

Kaplan clipi repede din ochi şi se ridică.

— Poftim?

Rabinul întinse degetul acuzator în direcţia lui Kaplan.

— Tocmai am descoperit că bărbaţii şi femeile aduşi de tine dorm împreună noaptea, în colegiul Sinagogei Varşovia! Ai transformat un loc sfânt într-un adăpost pentru târfe şi păcătoşi!

Kaplan îşi scoase ochelarii şi-i şterse cu o batistă albă.

— De ce nu vrei să stai jos, rabine Silverberg?

Rabinul se făcu că nu-l aude.

— Te rog să pui capăt imediat acestei nelegiuiri. Scoateţi târfele din sinagoga mea!

— Nu sunt târfe, rabine! protestă Kaplan pe un ton blând.

— Păcătuiesc într-un loc sfânt.

— Nu dorm decât două-trei ore pe noapte, rabi şi cred că sunt prea obosite să păcătuiască.

— Ai sau nu de gând să le scoţi de acolo?

— Cred că nu prea înţelegi situaţia. Aceste târfe, aşa cum le numeşti, sunt nişte soldaţi la fel de destoinici ca şi bărbaţii. Poate că dorm temporar în aceleaşi barăci…

— Deci trebuie să recunoşti asta!

—… dar sunt o unitate de luptă. Or să vă apere. Aşa că merită mai multă consideraţie.

— Să ne apere? De cine? Nu v-am cerut noi să veniţi aici! Dacă aţi pleca, totul ar fi în ordine. Am trăi în pace cu vecinii noştri arabi, la fel ca şi până acum!

— De fapt, rabine Silverberg…

— Cine este aceasta?

Rabinul o remarcase abia acum pe Sarah. Se înroşise la faţă în timp ce se uita la picioarele ei goale.

— O cheamă Sarah Lan…

— Femeie, îmi ofensezi privirea! strigă el şi ieşi.

Kaplan îşi puse la loc ochelarii pe nas şi se aşeză.

— Rabinul Silverberg, zise el după un timp.

— Toţi sunt la fel ca el?

Kaplan ridică din umeri.

— Se pare că în toţi aceşti ani când noi ne-am rugat pentru Ierusalim, Ierusalimul nu s-a rugat pentru noi.

Rab'allah

Aziz se instală în fotoliul lui Zayyad Hass'an şi bătu din palme să i se aducă ceaşca de cafea. N-avea astâmpăr. Ştia de ce, bineînţeles. Trecuseră luni de zile de când nu mai avusese o femeie şi, în fiecare dimineaţă îşi simţea membrul tare ca fluierul piciorului. După ce o să ardă kibuţul, va avea grijă să-şi ia una din evreicele acelea cu picioarele goale şi să se distreze cu ea înainte să-i taie gâtul.

Dar, între timp…

Când Hamdah se aplecă să-i toarne cafeaua din vasul de aramă, îi căzu vălul de pe faţă. Nu arată rău, se gândi Aziz. Şi nu era nici prea bătrână. Se întrebă cum o fi în rest şi-l apucă din nou neastâmpărul. Se plictisise să stea în satul ăsta dezgustător şi să mănânce mâncarea asta împuţită. Poate că era timpul să se distreze; doar merita o răsplată pentru sacrificiul lui.

Zayyad spusese că aceasta era văduvă, aşa că nu trebuia să

se teamă că dădea buzna în cireada altuia. Probabil că nu mai simţise de mult un membru tare de arab; îi lipsea, mai mult ca sigur.

Hamdah îşi puse vălul la loc. Se pregătea să plece, dar o prinse de încheietură.

— Vino să stai jos, îi spuse el.

Femeia clătină din cap şi încercă să se elibereze.

— Ţi-am spus să vii să te aşezi. N-o să-ţi fac nici un rău.

— Nu…

— Ţi-am spus să vii aici.

Începuse să se înfurie.

Aruncă ibricul de cafea spre el şi lichidul fierbinte i se scurse pe braţ. Pe numele sfinte ale lui Allah, va aduna tot satul aici. O lovi peste faţă şi o dărâmă pe covor.

Căzuse pe spate uimită, cu fustele negre strânse în jurul coapselor şi haina ruptă la umăr. Vălul era sfâşiat şi părul ei negru i se revărsa peste faţă.

Aziz simţi o dorinţă nestăpânită în vintre. Îngenunche între genunchii ei şi-i prinse braţele sub cap.

— Să nu spui că nu vrei, râse el.

Ţipă din nou, aşa că o lovi ca s-o amuţească. O prinse cu degetele de guler şi-i sfâşie haina. Era grăsuţă, cu sâni maronii, planturoşi şi un adevărat tufiş de păr pubian. Strânse în pumni tivul fustei şi i-l băgă în gură. Apoi, îşi scuipă în palme să se umezească şi se împinse între picioarele ei!

Aproape o străpunsese când mica ticăloasă se răsuci şi se trase în jos. O lovi din nou. Femeia scânci ca un căţeluş şi rămase liniştită, gâfâind şi gemând.

Acum îi plăcea.

Viaţa de soldat îşi avea avantajele ei.

Nu se auzeau strigăte.

Când Zayyad ajunse în prag auzi nişte zgomote şi îşi dădu imediat seama despre ce era vorba. Ritmul dragostei şi gemetele animalice ale unui bărbat erau de neconfundat.

Zayyad scoase cuţitul de la brâu, se duse în spatele casei, se strecură încet pe la intrarea femeilor şi pătrunse în bucătărie. Aşteptă câteva minute să se acomodeze cu lumina. Apoi, se îndreptă în picioarele goale spre sufragerie.

Aziz stătea întins între coapsele lui Hamdah, cu braţele întinse,

zdrobindu-i încheieturile sub greutatea lui. Era sânge pe dinţii lui Hamdah şi avea ochii umflaţi şi vineţi. Se deschiseră puţin când îl văzu pe Zayyad peste umărul lui Aziz; dar nu scoase nici un cuvânt.

Irakianul gemea, râdea şi murmura ceva în dialectul lui. Bucile lui păroase se încordau şi se relaxau ca nişte bojoci. În sus şi-n jos, în sus şi-n jos.

Armata Arabă de Eliberare, îşi spuse Zayyad. Uite cum îi salvează de evrei.

Zayyad făcu un pas înainte şi-i tăie gâtul.

Trupul lui Hamdah era acoperit de sânge negru, lipicios. Se rostogoli într-un colţ şi izbucni în plâns.

Aziz nu-şi dăduse încă sfârşitul. Grohăia ca un porc.

— Taie-i testiculele şi vâră-i-le pe gât! suspină Hamdah.

— L-am ucis. Nu-ţi ajunge? Acum, du-te să te speli pe faţă şi să-ţi pui nişte haine curate! Pe urmă, adu-o pe Rashedah. Va trebui să-l îngropăm undeva, aşa încât să nu-l găsească câinii.

Aziz îşi dădu duhul în cele din urmă. Picioarele lui tresăriră pentru ultima oară şi rămase nemişcat. Hamdah se târî afară din cameră în patru labe.

Zayyad îşi şterse cuţitul de cămaşa irakianului. Deci. Ce era de făcut? Dacă nu-i găseau corpul, soldaţii lui Aziz vor crede că pur şi simplu a dezertat. N-ar fi fost nici primul, nici ultimul. Era mai bine aşa. Zayyad nu va mai avea de înfruntat represaliile împotriva familiei sale.

Se încruntă dezgustat. Aziz sângerase pe covorul său de rugăciune şi pătase imaginea Domului Stâncii, brodată cu mătase fină. Ce păcat. Preţuise mult această comoară, păstrată în clanul său de generaţii.

Acum, va trebui s-o ardă.

109

Oraşul Vechi

Lăsară în urmă Humber-ul, lângă Poarta Damasc, şi intrară pe jos în cartierul evreiesc. Era târziu, după-amiază, şi străzile străvechi păreau aglomerate; dar mulţimea se rărea pe măsură

ce se apropiau de cartierul evreiesc. Când ajunseră la umbra marelui Nissan Bek, rămaseră singuri.

Erau şase oameni, conduşi de Izzat; Ali se străduia să ţină pasul cu ei. Domul sinagogii se înălţa dinaintea lor, acoperit de zăpadă. De undeva, din interiorul cartierului evreiesc, psalmii erau purtaţi pe alei de aerul rece de decembrie.

Izzat se opri la colţ, la douăzeci de paşi de zidurile sinagogii. Se lăsase o linişte cumplită. Îşi imagina că evreii din Nissan Bek auzeau fiecare şoaptă.

Se adresă Luptătorilor, ţinând o grenadă în pumnul drept:

— Vom arunca grenada în Nissan Bek! Dacă vedem vreun evreu, îl împuşcăm!

Nu-i răspunse nimeni. Fervoarea religioasă care pusese stăpânire pe ei în cafeneaua din Rab'allah îi părăsise acum.

Izzat dădu grenada unuia dintre felahii din Rab'allah, un bărbat numit Ahmad.

— Îţi las ţie această onoare, Ahmad. La noapte, femeile îţi vor cânta imnuri de slavă în fiecare sat din Iudeea.

Ahmad se uită la ea de parcă ar fi fost propria lui inimă scoasă din piept, palpitând încă în palma lui. Îşi umezi buzele şi se uită la ceilalţi. Camarazii lui îl aprobară din cap, să-l încurajeze.

— Ce trebuie să fac? şopti el.

— După ce te apropii de una din ferestre, scoţi cuiul şi o arunci înăuntru.

Ahmad ezită.

— Vrei să-i dau altcuiva această onoare? îl întrebă Izzat.

Ahmad făcu semn că nu. Inspiră adânc şi porni în direcţia marii sinagogi. Nu făcuse mai mult de douăzeci de paşi când strigă şi căzu pe spate. Murise înainte să se stingă ecoul glontelui. Grenada îi alunecase din mână.

Izzat îmbrăţişă zidul. Ceilalţi îl imitară, întristaţi de soarta camaradului lor.

— Probabil că sunt în turnul sinagogii, zise el.

Dincolo de alee, o scară de lemn ducea la acoperişul plat al unei case cu două etaje.

— Dacă am putea să le abatem focul, m-aş ocupa eu de ţintaşul de acolo.

Nu se mişcă nimeni.

— Acum o jumătate de oră, toţi eraţi gata să mă urmaţi în Paradis! şuieră Izzat. Dar este de ajuns să tragă câţiva evrei cu

puşca şi vă înspăimântaţi cu toţii!

Ali se uită pe caldarâm. Un fir de sânge se scurgea pe pietre.

— Nu există nici un bărbat printre voi? exclamă Izzat.

— Mă duc eu, spuse Ali.

Din cupola Nissan Bekului, cinci ferestre priveau în toate direcţiile Oraşului Vechi. Sub dom se afla o galerie susţinută de trei arcade – locul femeilor în sinagogă; în religia mozaică, femeile se roagă separat de bărbaţi, ca să nu-i distragă. Acum, această suprafaţă circulară, care domina străzile oferea o poziţie ideală pentru apărare.

Pergamente talmudice vechi de două sute de ani fuseseră folosite să baricadeze ferestrele. O uşă veche fusese adusă din pivniţă şi suspendată cu frânghii de acoperişul turnului. Un trăgător stătea întins pe burtă, pe ea, cu puşca îndreptată spre stradă. Se înfăşurase într-o pătură ca să se apere de frig.

Îl chema Roberto; era un evreu italian din nordul Italiei. Ceilalţi Palmaciniki din unitatea sa spuneau că fusese la Auschwitz, dar Roberto nu discuta niciodată despre aşa ceva. De fapt, vorbea foarte puţin.

Sarah se chircise la fereastră.

— Vezi ce se întâmplă? şopti ea.

Acustica sălii îi purta cuvintele în liniştea din jur.

Roberto reîncărcă arma şi cercetă strada prin cătarea puştii sale britanice Lee Enfield, cu degetul pe trăgaci.

— Se gândesc, zise el într-o ebraică stâlcită.

— Poate că i-ai speriat.

Roberto încercă să-şi sufle în palme ca să-şi mai dezmorţească degetele. Îi ieşeau aburi din gură.

— Vor încerca din nou.

Dacă or s-o facă, se gândi el, nu vor avea mai mult noroc decât camaradul lor. Roberto se mândrea cu talentul său. De-abia ajungea la genunchiul tatălui său când se dusese pentru prima oară la vânătoare pe dealurile din apropierea satului său, lângă lacul Maggiore. Vânatul consta, în special, din raţe sălbatice. Prima lui puşcă era mai mare ca el. Când ajunsese la vârsta confirmării, putea să nimerească un iepure în fuga de la o sută de paşi.

Pe atunci nu se gândise că această îndemânare îi va fi folositoare mai târziu, pentru ţinte mai mari.

… Acolo!

O siluetă înaintă spre grenada aflată pe caldarâm la câţiva centimetri de arabul mort. Trase.

În acelaşi timp, pe acoperişul clădirii de vizavi, se observă o mişcare. Un glonte se înfipse în zidăria de deasupra capului său şi ricoşă, învârtindu-se în jurul domului ca o albină.

Sarah trase şi ea de două ori spre acoperiş.

— L-ai nimerit? şuieră Roberto.

Sarah se uită peste baricada improvizată.

— Nu ştiu!

Roberto îşi îndreptă privirile către stradă. Alt cadavru zăcea cu faţa-n jos, lângă primul. Îl nimerise direct în piept, dar inerţia îl aruncase înainte. Chiar şi în clipa morţii întinsese mâna după grenadă.

Nu era decât un băieţel. Păcat. Dar era arab.

Izzat se alătură celorlalţi pe alee.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă unul din oameni.

— Mi s-a blocat puşca – minţi Izzat. Dar am ucis câţiva. I-am învăţat minte.

— Cred că Ali este mort. Nu putem să ne apropiem de Sinagogă. Este imposibil.

Izzat îşi agăţă puşca de umăr.

— Amintirea lui va trăi în inimile şi-n cântecele noastre. Chiar acum Allah îl primeşte în Paradis! Sunt sigur că am ucis trei evrei. Hai să mergem să sărbătorim victoria!

Rab'allah

Rishou parcă Plymouth-ul lângă casa tatălui său. Zayyad îl întâmpină în prag. Rishou îngenunche şi-i sărută mâna.

— Dumnezeu să-ţi dea zile multe, tată.

Zayyad era negru la faţă.

— Ţi-ai găsit fiul?

Rishou deschise portiera din spate şi luă trupul de pe banchetă. Băiatul atârna în braţele sale, cu ochii deschişi şi faţa plină de sânge. Avea sânge gros, închegat, în jurul gurii şi pe piept.

— Am ajuns prea târziu, zise Rishou. Ali a murit ca un martir. A fost ucis în bătălia pentru Vechiul Ierusalim.

Zayyad se uită fix la nepotul său mort. În curând, întreg viitorul familiei sale va putrezi în pământ, deasupra Locului Unde A Murit Smochinul.

— Îi vom onora veşnic amintirea. O să-i spun mamei tale.

Rishou îl aduse pe Ali la el acasă. Se simţea ca şi când ar fi înghiţit pietre. Fie ca Allah să le dea destule zile evreilor ca să ajungă să-şi îngroape proprii copii! se gândi el. Acum îşi pierduse amândoi fiii. Ce rău ar mai putea să-i facă aceşti Uitaţi de Dumnezeu?

Partea a optsprezecea
PALESTINA, 1948

110

Sanhedriyya

Era cea mai rece lună martie pe care o trăise vreodată, de parcă Dumnezeu i-ar fi pedepsit pe toţi. Temperatura scădea în fiecare noapte sub zero grade, iar norii se adunau cenuşii la orizont. Aduceau lapoviţă, grindină şi ploaie, care îţi băgau frigul în oase. Zilele erau reci şi întunecate ca moartea.

Nu mai rămăsese petrol pentru sobă. Aprovizionarea oraşului depindea de convoaiele zilnice care-şi croiau drum peste ambuscadele din Bab el-Wad. Pe măsură ce treceau săptămânile, tot mai puţine camioane reuşeau să treacă. În oraş, raţiile zilnice pentru un adult se reduseseră la două uncii de margarină, un sfert de kilogram de cartofi şi un sfert de kilogram de carne.

Meodovnik, Shoshan, Netanel şi Kohn tremurau în hainele lor din piele de oaie, ude şi urât mirositoare, strânşi în jurul mesei. Ploaia îi lipise părul rar de cap lui Meodovnik, iar picăturile de pe ochelari sclipeau la lumina lumânării.

— Tocmai am primit nişte veşti de la oamenii mei de legătură din Haganah, îi anunţă el. A fost atacat alt convoi la Bab el-Wad. Au fost distruse unsprezece camioane şi trei maşini blindate. Convoiul a fost forţat să se întoarcă la Tel Aviv.

Tresăriră cu toţii. Era pentru prima oară când un convoi nu reuşea să treacă de baricade. Arabii tăiaseră artera evreiască a

Ierusalimului.

— Ticăloşii! exclamă Netanel.

Meodovnik studie feţele din cameră.

— Situaţia din Oraşul Sfânt este disperată. Ne-au pus cuţitul la gât şi englezii s-au dat la o parte să vadă cum sângerăm. Şi cei din Haganah ce fac? Nimic… absolut nimic!

— Vor să le rezolvăm noi treburile murdare, zise Shoshan.

— Lucrarea Domnului nu este niciodată murdară, îl corectă Kohn.

— Haganah trebuie respectaţi ca pionieri şi paznici, spuse Meodovnik. Dar conducătorii lor au început să îmbătrânească. Se mai cred încă în anii ‘30. Ben-Gurion vorbeşte despre planul de separare de parcă i-ar conveni cuiva să cedeze o parte din Ierusalim. În acest oraş se află templul şi moştenirea noastră. Avem mai multe drepturi decât oricine asupra Ierusalimului şi Canaanului. Acesta este pământul nostru care ne-a fost promis de Dumnezeu şi de Moise.

— Pe pământul lui Dumnezeu nu este loc decât pentru aleşii Lui. Nu există altă cale, nici practică, nici spirituală, decât să-i transferăm pe arabii de aici în ţările musulmane vecine. Nu trebuie să rămână nici un sat arăbesc în Palestina.

— Sunt de acord, zise Netanel. Haganah şi conducătorii lor din Agenţia Evreiască se mulţumesc numai să vorbească. Tata credea că putem discuta cu germanii şi, drept rezultat, l-au ucis la Dachau. Dacă vrem să supravieţuim, va trebui să ne folosim armele.

Meodovnik scoase o hartă a Palestinei din haină şi o desfăşură pe masă. Şoseaua care şerpuia de-a lungul Bab el-Wad-ului era colorată cu cerneală roşie, ca o venă.

— Majoritatea atacurilor s-au concentrat de această parte, le explică el. Forţele arabe provin din mercenarii lui Kader şi din Armata Arabă de Eliberare, precum şi din bande locale aciuate prin sate. Se află patru aşezări în apropiere: al-Naqb, Deir Jabr, Abu Far’a şi Rab’allah. Satul ales pentru atacul nostru este Rab’allah.

— De ce Rab’allah? îl întrebă Kohn.

— Spionii noştri ne-au informat că majoritatea fedayeenilor provin din acest sat şi, în plus, există, de asemenea, o companie a aşa-numitei Armate Arabe de Eliberare încartiruită acolo.

— Să simtă şi ei o dată cum este să fii atacat! spuse Netanel.

Kohn se încruntă.

— Câţi oameni avem?

— Pentru această acţiune ne vom uni forţele cu cele ale grupului Stern. Vom alcătui două unităţi de luptă a câte o sută de soldaţi fiecare. Probabil că vom avea de înfruntat vreo sută de irakieni şi tot atâţia soldaţi neinstruiţi.

— Atacul va avea loc noaptea. Un grup va înainta dinspre sud-vest, iar cel de-al doilea va aştepta la nord, de-a lungul şoselei spre Ierusalim. Orice arab care încearcă să scape va fi lichidat.

Îl aprobară din cap satisfăcuţi. Păstrându-şi avantajul surprizei şi al armelor de calitate, vor da o lovitură zdrobitoare arabilor.

— Arabii trebuie să priceapă că vor avea de plătit dacă vor să se războiască cu noi, continuă Meodovnik. Trebuie să înveţe că suntem pregătiţi nu numai să ne apărăm, ci şi să ripostăm.

— Şi asta, la timpul potrivit! exclamă Netanel.

Ah, Amos, se gândi el, ce mult ţi-ar place să auzi asta.

Oraşul Nou

Apusul semăna cu o pată murdară la vestul orizontului. Ambulanţele se adunau în staţia de autobuz, în timp ce mulţimea aştepta convoiul de pe coastă pe pavajul alunecos. Vestea se răspândise ca focul într-o pădure uscată: azi, convoiul – patruzeci de camioane, două autobuze, opt maşini blindate – reuşise să treacă.

Primele camioane intraseră în piaţă. Se vedea că trecuseră prin baricadele de la Bab el-Wad; grenadele şi lămpile de control lăsaseră urme adânci în caroserie, iar gloanţele ciuruiseră metalul. Multe din ele mergeau pe jantă, cu cauciucurile sfâşiate. Maşinile blindate erau urmate de autobuze placate cu oţel, cântărind câte opt tone fiecare. Aduceau oamenii din brigada Har-El, întorşi, în sfârşit, din bătăliile de la Latrun şi Kastel.

Se făcu linişte când se deschiseră uşile.

Mai întâi fură transportaţi răniţii, însângeraţi, informii. Unii urlau de durere, alţii îşi strigau mamele. Puritanii se uitau uimiţi, tremurând de frig şi de ură.

Sosiră primele ambulanţe; vaietul sirenelor răsuna în amurg.

Mulţimea se împingea înainte, plângând, sperând, strigând. Asher îşi croi drum printre oameni, cu mâinile vârâte în buzunarul paltonului. Îi sclipeau ochii-n cap. Nu se bărbierise de

trei zile şi avea părul încâlcit şi murdar.

În spatele lui începură să înşire morţii pe asfaltul umed. Strigătele de bucurie ale celor care se regăsiseră erau frânte de ţipetele celor care-şi găseau un prieten, un tată sau un iubit printre cadavre.

Asher se îndepărtă repede. Seara era rece şi cenuşie.

Se lipiseră bileţele peste tot: pe pereţi, pe stâlpii de telefon, pe vitrine:

“Să păstrăm un moment de reculegere în memoria camaradului nostru…”

Fiecare nume reprezenta un evreu sau o evreică ucisă în luptele din nord, împotriva armatei lui Kader, înşirată de-a lungul coridorului vestic, sau chiar în Ierusalim.

“Să păstrăm un moment de reculegere în memoria camaradului nostru mort, Menachem…”

Pe strada Ben Yehuda, trecură de ruinele blocului dărâmat când soldaţii englezi – bănuiţi a fi Mosleyiţi – parcaseră două maşini blindate înţesate cu explozibile, pe şosea, devreme de dimineaţă. Cincizeci de oameni muriseră în somn.

“Să păstrăm un moment de reculegere în memoria camaradului nostru mort, Michal…”

La puţin timp după ce Asher plecase din Ierusalim, Armata Arabă de Eliberare, sub conducerea feldmareşalului Kaukji atacase Kfar Szold, un kibuţ din nord, dar fuseseră respinşi.

“Să păstrăm un moment de reculegere în memoria camaradului nostru mort, Eli…”

Kaukji îşi îndreptase apoi forţele spre Tirat Zvi, un kibuţ din Galileea.

“Să păstrăm un moment de reculegere în amintirea camaradei noastre, Esther…”

În luna martie fuseseră atacate Agenţia Evreiască şi sediul ziarului *Palestine Post*.

“Să păstrăm un moment de reculegere în amintirea camaradului nostru mort, Mordechai…”

În curând, englezii vor pleca. Apoi, masacrul va începe cu adevărat. Atunci, se gândi Asher, vor astupa toate găurile din zidurile Oraşului Nou cu nume.

“Să păstrăm un moment de reculegere în amintirea camaradului nostru mort, Shimon…”

Marie se uită prin crăpătura uşii.

— Asher!

O deschise şi-l îmbrăţişă.

— Ce cauţi aici?

— *Shalom*, Marie. Pot să intru?

Îl trase înăuntru. Era rece în apartament. Nu mai avea petrol pentru încălzit. Bucuria ei de moment când îl văzuse fu înlocuită de nelinişte.

— S-a întâmplat ceva?

— Nu, brigada mea a fost rechemată la Ierusalim. Eu… – ridică din umeri. Am vrut să mă conving că eşti bine.

Avea ochii roşii de oboseală şi oroare. Stătea în mijlocul camerei, ca o creatură nocturnă, clipind din ochi, să se obişnuiască cu lumina.

— Stai jos, îi zise ea. Îţi fac o cafea.

Îşi încălzi mâinile pe cana de cafea, contemplând noaptea prin fereastra în care se oglindea propriul său chip răvăşit. Din cafea se ridicau aburi. Făcu semn spre geam.

— Ce-i asta?

— Cutia mea, zise fata, căznindu-se să zâmbească. Fiecare gospodină din oraş are una. La piaţă nu se găsesc legume, aşa că am început să cultiv roşii. Nu eşti mândru de mine? Am devenit o bună kibuţnică.

— Din ce trăieşti?

Ridică din umeri.

— Macaroane. Sardele. Dar fac rost şi de ouă. Mă ajută domnul Fromberg. Mai are încă legături cu arabii şi îmi opreşte câte două pe săptămână.

Văzând că nu-i răspunde, îi spuse:

— Le mai am încă pe cele din săptămâna aceasta. Ţi-e foame? Dacă vrei, ţi le pregătesc.

— Îţi aminteşti de Leon? o întrebă el. Probabil că l-ai întâlnit la kibuţ. Un băiat înalt, cu păr blond. Mereu zâmbitor. Făcea parte din brigada mea. A fost rănit când luptam la Kastel. Nu l-am găsit până a doua zi de dimineaţă. Dar l-am auzit. I-au scos ochii şi i-au umplut orbitele cu testiculele.

Se întoarse la fereastră.

— Nu, nu vreau ouă arăbeşti.

Îşi puse braţele în jurul corpului. Nu ştia ce să facă.

— Ce mai ştii de Sarah? zise ea, în cele din urmă.

— N-am văzut-o de luni de zile. Cred că este în Oraşul Vechi.

— Îmi pare rău, Asher.

Îşi scoase ţigările şi chibriturile din haină şi îşi aprinse una.

— N-ai de ce. Mie nu-mi pare.

— Nu vorbeşti serios. Nu-i aşa?

Înălţă din umeri.

— Este vorba de alt bărbat?

Încuviinţă din cap.

— Da, de alt bărbat.

— Dar Isaac?

Ochii lui deveniseră sticloşi, de parcă s-ar fi uitat undeva în depărtare.

— Isaac? Nu ştiai că nu este fiul meu? Nu ţi-a spus Sarah?

Trase din ţigară să-şi adune gândurile.

— Era gravidă cu Isaac când ne-am căsătorit. Presupun că a fost cel mai bun lucru pentru amândoi. Eu eram îndrăgostit nebuneşte de Sarah, iar ea avea nevoie de un tată pentru copilul ei. Am crezut că o să înveţe să mă iubească, dar n-a făcut-o niciodată, bineînţeles.

— Al cui era copilul?

— Al unui vecin arab din satul vecin.

— Un arab?

— Isaac nu ştie. Ne-am gândit amândoi că este mai bine aşa. Dar, după ce m-am alăturat Brigăzii Evreieşti în 1941, nu l-am mai văzut nici pe el, nici pe Sarah timp de patru ani. Legăturile n-au fost destul de puternice ca să ne ţină împreună.

Lumânarea îi arunca umbre pe faţă – avea cearcăne negre sub ochi. Arăta ca şi când n-ar fi dormit de zile întregi.

— Uite ce este, n-am venit aici să te indispun cu necazurile mele. Eram îngrijorat pentru tine. Lucrurile se înrăutăţesc. Cred că ar trebui să te scoatem de aici.

— Din Ierusalim?

— Din Palestina. În Legiunea arabă s-au infiltrat şi ofiţeri britanici. Nu sunt băieţi răi. Au promis că-i lasă să treacă pe cei care…

— Nu plec.

— Dar Marie, tu nu eşti evreică. Nu este lupta ta. Nu ştiu ce-o să păţeşti dacă…

— Nu plec…

— De ce?

— A început să-mi placă aici. N-am de gând să mă întorc în Germania şi nu vreau să fiu o refugiată. Rămân.

Îşi ridică mâinile împăciuitor.

— Bine, bine, te cred. Îţi mulţumesc pentru cafea. O să mai trec pe la tine când pot.

Se ridică să plece.

— Ai grijă de tine!

— Încotro te duci?

— Avem o baracă în Rehavia.

— Dar ştiu că nu vrei să te duci acolo. Rămâi. Poţi să dormi pe sofa.

— Nu. Au existat prea multe sofale în viaţa mea.

Se îndreptă spre uşă ezitând.

— Apropo, nu ştiu nimic de Netya. Ştiu că voiai să mă întrebi.

Marie se ridică brusc şi-l apucă de mână. Această reacţie neaşteptată o surprinse şi pe ea. Închise uşa şi-l trase înapoi în cameră.

— Acolo este frig, zise ea.

Clătină din cap.

— Te rog să nu faci asta, Marie. Să n-o faci dacă-l mai iubeşti încă pe Netya. N-aş mai suporta…

— Nu ştiu ce vreau, Ash. Va trebui să mă ajuţi să mă hotărăsc.

— Marie, te-am iubit din ziua în care te-am văzut…

— Atunci rămâi, murmură ea.

Mintea îi spunea că îl iubea numai pe Netanel Rosenberg, deşi acest om exista poate doar în închipuirea ei. Da, mintea ei îi spunea că iubea pe altcineva, dar instinctiv urma imboldul inimii.

111

Bab el-Wad

Rafale de ploaie îngheţată, mirosul de mucegai al acelor de pin şi al lânei ude. Rishou se zgribulise lângă foc, cu ochii roşii de la fum. Ploaia se scurgea de pe crengile de deasupra capului pe sub gulerul hainei sale din piele de oaie, prelingându-i-se pe şira spinării.

Bab el-Wad era un loc oribil în această perioadă a anului, dar

era singurul onorabil pentru un arab şi un Hass'an. Ce altceva ar avea de făcut? Să se ascundă ca Majid în vila lui din Sheikh Jarrah şi să-şi plângă afacerile ca un porc care scurmă după ultimele firimituri din teică?

Nu-l văzuse pe fratele său de luni de zile, dar bănui că nu-i mergea bine. Compania de Ulei de Măsline Hass'an dispăruse, bombardată de Irgun într-unul din raidurile sale; cât despre taxi, fusese „împrumutat" de Izzat şi făcut praf când încercase să arunce o grenadă pe strada Ben Yehuda. Majid continua să facă afaceri pe piaţa neagră, mai mult ca sigur, dar cât putea să mai prospere după plecarea englezilor? Ziua aceea nu putea fi departe. Sătenii care lucraseră de ani de zile la Barăcile Allenby şi la Hotelul David se întorseseră la locurile lor de baştină.

Fiecare arab din Iudeea se înghesuia să se alăture lui Abdul Kader, nepotul Muftiului. Puştile şi gloanţele se vindeau la fiecare bazar şi tarabă; pe o puşcă veche Mauser luai o sută de lire în Oraşul Vechi.

Într-adevăr, Abdul Kader era motivul pentru care îşi întinsele tabăra în noaptea aceea pe coama dealurilor îngheţate. Aveau, în sfârşit, un conducător care ştia să se bată, un om care dădea dovadă de inteligenţă şi eroism. Kader se gândise că evreii îşi vor trimite convoiul a doua zi devreme şi de aceea voia să fie pregătit.

Aşa că aşteptau.

Rishou încerca să nu se gândească ce se va întâmpla când jihadul împotriva evreilor va lua sfârşit; vor avea de luptat cu Izzat pentru autoritatea asupra Rab'allahului; cu noii effendi pentru pământurile lor. Dar mai mult decât orice, încerca să nu se gândească la Sarah.

Dacă va fi nevoie, îşi spuse el, o s-o ucidă şi pe ea.

Rab'allah

Nori negri se grăbeau să umbrească faţa luminoasă a lunii. Era o singură santinelă – un bătrân cu barbă deasă, cenuşie. Îşi sprijinise puşca de un alun şi îşi ridicase hainele să urineze. Vântul purta sunetele pe aripile sale.

Când termină, căscă, se întinse şi îşi aprinse o ţigară. Netanel îi distingea foarte clar trăsăturile la lumina chibritului. Pielea zbârcită îi atârna ca un portofel uzat.

Va fi uşor.

Prea uşor! Ceva nu era în ordine…

Aici trebuia să fie o întreagă companie de irakieni. De ce o singură santinelă? Părea ciudat, chiar şi pentru nişte arabi!

— Unde sunt bărbaţii? îi şopti el lui Meodovnik.

— Dorm.

— Dar o singură santinelă?

— Nu se aşteaptă să fie atacaţi.

— Dar nu ţi se pare prea de tot?

Meodovnik ridică din umeri în beznă şi nu-i răspunse.

Era aşa de frig. Acum, Netanel de-abia aştepta să înceapă ca să se mai dezmorţească. Înţepenise de atâta aşteptare. Hai odată!

Se uită la cadranul luminos al ceasului său. Aproape ora patru. Trebuiau să treacă la atac!

Pământul era rece şi umezeala îi pătrundea prin haină. Luna dispăru sub un alt pâlc de nori şi nu mai putu distinge umbrele celorlalţi Irguni din livadă. Dar le simţea dorinţa, nerăbdarea…

Flacăra ţâşni deasupra satului ca o cometă, scăldând în roşu acoperişurile plate ale caselor. Bătrâna santinelă privi spre cer. Netanel se afla destul de aproape ca să distingă uimirea zugrăvită pe chipul său. Apoi, o rafală de mitralieră îl dărâmă pe spate, transformându-l într-un morman de zdrenţe.

Netanel se ridică în picioare amorţit. Văzu şi alte umbre desprinzânduse de jos, în jurul lui. Se sculau morţii, însetaţi de răzbunare. Răsuna ţiuitul grenadelor, răpăitul armelor şi vibraţia urii.

— Yehud Alainou! Yehud Alainou!

Zayyad se trezi brusc din somn cu inima bătând să-i sară din piept. Încerca să-şi alunge visul. Vorbise cu Ali. Nepotul său călărea pe un cal alb spre Paradis, iar el voia să-i cumpere puşca.

Ţipete, împuşcături, explozii! Allah să mă ajute în durerea mea! Ce se întâmpla? Cât se făcuse ceasul? Era scăldat de sudori reci.

— Yehud Alainou!

Vin evreii.

Soraya îl înşfăcă de braţ, îngropându-şi degetele în carnea lui.

— Ce se întâmplă? strigă ea.

Trebuia să apere femeile. Hamdah şi Ramiza erau în

dormitorul de alături, iar Khadija şi Wagiha în celălalt.

— Ia-le şi pe celelalte! îi porunci el soţiei sale. Spune-le să stea aici şi să nu facă nici un zgomot!

— Ce se întâmplă? gemu Soraya.

— Fă cum îţi spun, femeie!

Zayyad se ridică în picioare şi îşi căută puşca proptită de perete într-un colţ.

— *Yehud Alain...*

Altă împuşcătură şi ţipetele fură curmate.

Zayyad alergă la fereastră şi trase obloanele. Afară se dezlănţuise un adevărat iad. Lumini roşii curgeau din cer. Casa lui Rishou se transformase într-o minge de foc. Oamenii mişunau peste tot, alergând şi ţipând. Satul se umpluse de evrei, spectre negre, cu mitraliere Sten în mână, strigând pe limba lor neomenească.

Îngenunche, duse puşca la umăr şi ţinti. Cea mai apropiată umbră se afla la zece yarzi depărtare. Trase şi bărbatul se prăbuşi la pământ, ţinându-se de stomac şi urlând de durere.

Zayyad ţinti din nou.

Deodată, văzu o lumină albă şi fu asurzit de un zgomot. Nu-şi mai simţea puşca în mâini. I se făcu negru înaintea ochilor; apoi nu mai distinse nimic.

Netanel simţea cum i se derula totul în faţa ochilor, îl văzu pe Mandelbaum, mizeria din trenul de la Ravenswald, chipurile copiilor din roaba revărsată în şanţurile incandescente, mormanele de cadavre înţepenite lângă barăcile de la Auschwitz, bucăţile sângerânde de carne din Centrul Comercial şi îl apucă furia.

Auzi răpăitul unei puşti dintr-o casă şi Shoshan căzu ţipând. Netanel scoase o grenadă de la brâu, îi trase cuiul şi o rostogoli în direcţia uşii, aruncându-se pe burtă, aşa cum îl învăţase Yaakov. Unda de şoc îl zgudui şi simţi în mâini înţepăturile schijelor.

Meodovnik alergă spre gaura făcută de grenadă în zid. Un arab bătrân stătea cu faţa în jos printre dărâmături.

Auzi sunete din spatele casei, ca scâncetul unui animal rănit. Luă o lanternă de la brâu şi îşi croi drum prin moloz. O perdea despărţea dormitoarele. O dădu la o parte cu ţeava mitralierei

sale Sten. O masă de trupuri se îngrămădise într-unul din dormitoare. Zărea ochi holbaţi şi un păienjeniş de picioare. Parcă erau nişte pui abia fătaţi. Aici, în beznă, pulsa inima urii; aici se afla ascuns pântecul care va zămisli altă generaţie duşmănoasă. N-avea rost să distrugi doar vlăstarii. Trebuia să zdrobeşti regina şi ouăle ei.

Ridică puşca şi trase o salvă răsunătoare. Văzu sângele împroşcându-se pe pereţi şi ţinu degetul apăsat pe trăgaci până când ţipetele se curmară şi auzi doar râsul său diabolic.

Arabul bătrân se ridică în genunchi cu faţa plină de sânge închegat. În momentul acela, Meodovnik ieşi dintre ruinele fumegânde ale casei. Săltă arma, gata să-i zdrobească ţeasta cu patul puştii.

— Nu! zbieră Netanel.

Alergă spre Meodovnik şi îi smulse Stenul din mână, lovindu-l cu propria sa mitralieră. Pe arab îl împinse cu călcâiul cizmei fin moloz.

— Ce faci? zbieră Meodovnik.

— Lasă-l! Este un bătrân! Lasă-l!

Meodovnik îşi luă arma înjurând furios şi se pierdu în beznă.

Trupul bătrânului era luminat de flăcări. Netanel îl trase la loc, în umbră.

— Îmi pare rău, Amos, îi şopti el şi apoi dispăru, alergând înapoi spre sunetele luptei de care se săturase deja.

112

Rehavia

Yitzhah Sadeh arăta de parcă n-ar fi dormit de-o săptămână. Îl invită pe Asher în birou şi strigă să aducă ceşti de cafea. Discutară un timp despre campania Kastel şi apoi Asher îl întrebă care era situaţia la Ierusalim.

Sadeh îşi frecă faţa cu mâinile şi îşi căută ţigările. Avea pleoapele grele şi umflate.

— Alaltăieri, unul din convoaie n-a reuşit să treacă. A fost prima dată când s-a întâmplat aşa ceva. Convoiul cu care ai venit tu a pierdut o treime din camioane şi două maşini blindate.

— Cum merg lucrurile în Oraşul Vechi?

— Ştiai că soţia ta este acolo? Ştii, ea a cerut.

— Oricum, nu mă aşteptam să se ascundă într-un bunker. Este o bună luptătoare. Yaakov a instruit-o bine.

Sadeh îl privea întrebător, dar se feri să facă vreun comentariu.

— Ca răspuns la întrebarea ta, află că britanicii încearcă să menţină ordinea în Oraşul Vechi, dar sunt tot mai multe atacuri, pe zi ce trece. Nu avem destui luptători şi arme. Când or să plece englezii, mă tem că oamenii mei nu vor rezista nici douăzeci şi patru de ore.

Se deschise uşa şi apăru omul care decodifica mesaje. Îl salută pe Sadeh. Aceste noi regulamente reprezentau o inovaţie introdusă de cei din Tel Aviv şi Sadeh nu era deloc încântat.

— Cred că ar fi bine să vedeţi acest mesaj, domnule – zise soldatul.

Puse hârtia pe biroul lui Sadeh. Sadeh o citi repede şi se întunecă la faţă.

— Vino cu mine! îi spuse el lui Asher.

Rab'allah

Zorile erau palide şi cenuşii, de parcă s-ar fi scurs întunericul de pe cer. Cărau cadavrele spre luminiş şi le aşezau în stive, înainte să toarne petrol peste ele. Cineva aruncă un chibrit aprins şi rugul înălţă flăcări uriaşe, ameninţătoare.

Netanel simţi în nări mirosul dulceag binecunoscut, îşi aminti de alte dimineţi reci, de alte ceruri roşii şi de altă duhoare care plutea în aer.

Birkenau.

Fumul se ridica deasupra luminişului, murdărind marginea galbenă a zorilor. În focul luptei, văzuse evrei, evreii lui plătindu-şi datorii vechi, dar el nu-şi găsise liniştea. Adăugase doar alt coşmar colecţiei sale destul de bogate. Îi rămăsese în gură gustul amar al răzbunării.

Soarele se înălţă pe cerul albastru, primăvăratic. Dealurile erau acoperite de păşuni verzi, presărate cu anemone purpurii, strălucitoare ca sângele, ascunse printre stânci.

Mergeau cu maşina pe Şoseaua Bab el-Wad şi, când ajunseră pe culmea dealului, zăriră satul alb, cu acoperişuri plate. Asher

simţi fumul purtat de briza dimineţii şi strânse pumnii pe volan.

Era mirosul morţii.

Se dădură jos din jeep. Irgunii îi priveau sfidători. Ca nişte copii teribili, se gândi Asher. Da, noi suntem de vină, spuneau feţele lor. Noi am făcut-o. Şi ce-i cu asta? Ce aveţi de gând?

Cadavrele zăceau înşirate peste tot, ca nişte cearşafuri zdrenţuite aruncate pe jos. Asher se plimba pe străzile înguste, uluit şi dezorientat. Împuşcaseră până şi câinii.

O familie întreagă era îngrămădită pe alee. Zidul casei fusese străpuns de gloanţe, iar femeile, copiii şi bunicii se chirciseră în moarte. Unde erau oare bărbaţii? Unde era tatăl acestor copii, soţul acestei femei, fiul acestui bătrân?

Se întoarse şi se împiedică de alt cadavru. O femeie goală zăcea în noroi, cu mâinile şi picioarele legate la spate. Îi despicaseră burta şi muştele se ridicau în roiuri negre din măruntaiele ei.

Auzi plânsete dintr-o casă alăturată. Partea din faţă fusese dărâmată şi un bătrân zăcea cu faţa-n jos, printre ruine. Zgomotul venea din dormitor…

… Dormitorul. Sânge împrăştiat peste tot, bâzâitul muştelor. Trupurile erau îngrămădite unele peste altele, de parcă ar fi căzut din tavan; o femeie fusese tăiată aproape în două; i se scurseseră intestinele ca nişte cârnaţi cenuşii. Se aplecă. Numai femei.

Una din forme scânci şi se răsuci.

O fetiţă. Nu avea mai mult de zece ani, se gândi Asher. Altă femeie o acoperise cu trupul ei, dar un glonte i se înfipsese la jumătatea piciorului, îi curgea sânge din rană. Asher rupse câteva fâşii din fustele femeilor moarte şi o bandajă strâns.

Apoi o duse afară.

Un Irgun stătea acolo, cu puşca proptită de şold. Se uită la Asher şi apoi la copil. Ochii îi sclipeau plini de ură în spatele ochelarilor. Asher îl recunoscu. Era Meodovnik.

O ambulanţă a Crucii Roşii trecu pe lângă ei. Asher îi făcu semn să oprească. Un bărbat în cămaşă kaki, cu mâneci scurte sări din ea. Îi strigă ceva în germană. Un elveţian, mai mult ca sigur. Omul îl privea desfigurat de revoltă. Luă fetiţa din braţele lui Asher şi o puse în ambulanţă.

Asher se uită la sângele de pe tunica lui şi apoi la Meodovnik.

Lângă Irgun se afla acum alt camarad de-al său.

Netanel!

— Ce-aţi făcut? exclamă Asher.

— Sper că n-ai uitat că sunt duşmanii noştri? zise Meodovnik.

— Cine, femeile şi copiii aceştia?

— Femei şi copii arabi!

Asher ridică puşca şi-o îndreptă spre Irguni.

— Aruncaţi armele!

— Ce-ai înnebunit?

Asher trase piedica mitralierei Sten.

— Hai!

Îşi dădea seama că se adunaseră cel puţin douăzeci de Irguni în jurul lui. Îi auzi cum îşi mişcă armele. Simţea ţevile negre îndreptate spre el.

— Nu, Ash!

Sadeh alergă şi se aşeză între Asher şi Meodovnik.

— Noi nu omorâm evrei.

— Dar acest om nu este evreu! Este un animal!

— Trebuie să ştie că vor plăti scump pentru sângele evreiesc vărsat! zise Meodovnik.

— Aşa că măcelăriţi femei şi copii nevinovaţi.

— Nimeni nu este nevinovat.

Asher se uită la Netanel.

— Nu te înţeleg, Netya. Ce s-a întâmplat cu tine?

Netanel ridică din umeri neputincios, dar nu-i răspunse.

— Lăsă arma jos, repetă Sadeh.

Lui Asher îi venea să vomite. Aceasta era realitatea. Nu visa. De când venise în Palestina îi urâse şi se temuse de arabi, dar ştia că n-ar putea face aşa ceva. Iar acum îşi găsise, în sfârşit, un om pe care-l ura şi mai mult şi pe care ar fi vrut să-l omoare, dar Sadeh îl împiedica.

Asher lăsă puşca jos şi se îndepărtă. Simţea în nări duhoarea cadavrelor carbonizate şi mirosul dulceag al sângelui şi putreziciunii.

113

Dezolare totală.

Rishou avea impresia că se desprinsese de propriul său trup şi

devenise un simplu spectator al nenorocirii sale. Nu simţea nimic, decât poate milă pentru figura tragică şi însingurată care rătăcea acum printre ruine. Ştia că durerea va veni mai târziu, încet, câte puţin, ca să nu-l copleşească de tot.

O maşină blindată britanică era parcată lângă cafenea, iar soldaţi englezi patrulau pe alei sau se adunaseră în grupuri să privească morţii. Trecu nepăsător pe lângă ei, păşi prin băltoacele de sânge amestecat cu noroi şi o luă în sus pe deal, către propria sa locuinţă, arsă până-n temelii.

Hambarul nu fusese atins de flăcări, dar toate animalele erau moarte. Calul, măgarul, vacile, chiar şi porcii zăceau măcelăriţi. Muştele roiau în voia lor.

* * *

Uşa casei tatălui său fusese aruncată în aer de o explozie. Călcă peste grămada de pietre.

Zayyad stătea în fotoliu, alb la faţă ca praful de alabastru. Avea un bandaj gros în jurul capului, dar sângele se infiltrase prin tifonul alb, înflorind ca un trandafir. Şuviţe cenuşii de păr îi atârnau în părţi. Era pentru prima oară când Rishou îl vedea pe tatăl său fără *keffiyeh*.

Zayyad se lăsase într-o parte, ţinându-se cu mâna stângă de coaste.

— I-au masacrat pe toţi, spuse el.

Rishou îşi roti privirile prin cameră. Pereţii erau plini de găurile lăsate de grenade. Fotografia lui Wagil căzuse pe podea, cu geamul spart.

Intră în dormitor. Soraya, Ramiza, Khadija şi Hamdah erau toate acolo. Începuseră să pută. După ce le privi câteva clipe, ieşi din nou.

— Evreii n-au avut timp să le ardă, îi spuse Zayyad, cu un glas monoton. Au venit englezii.

— Unde este Wagiha?

— Nu ştiu. Când m-am trezit, un doctor britanic îmi bandaja capul şi piciorul. Mi-au spus că femeile erau moarte. L-am întrebat de Wagiha, dar nu ştia nici el.

— Te simţi bine, *yaba*?

— Aş vrea să fiu mort, la fel ca ceilalţi. Aceasta este singura mea durere.

Rishou plecă. Mânia lui era atât de rece şi de desăvârşită, încât nu îndrăznea s-o dezlănţuie, pentru că n-avea împotriva cui s-o îndrepte deocamdată. Se duse la Locul Unde A Murit Smochinul, privi spre Kfar Herzl şi-i jură în gând lui Allah şi familiei sale moarte că va trăi să vadă kibuţul ras de pe suprafaţa pământului.

Sanhedriyya

— Dacă pierdem Vechiul Ierusalim, pierdem şi Palestina, spuse Meodovnik. Oraşul Vechi este inima noastră. Nu trebuie să renunţăm la el sub nici o formă.

— Haganah spun că n-or să mai reziste după ce se retrag englezii.

— Dar trebuie. Este mai mult decât o bătălie pentru un stat. Este o luptă sfântă. Gândeşte-te, Netanel! Crezi că ai fi supravieţuit toţi anii aceia la Auschwitz dacă n-ar fi fost voinţa lui Dumnezeu? Eşti destinat să realizezi lucruri măreţe. Noi suntem cei aleşi. Vom da înapoi templul evreilor! Vom mântui tribul ales de Dumnezeu.

Netanel se uită la masă. Nu mai era sigur dacă supravieţuirea însemna destin sau blestem. Îşi dorise o cauză care să-l ajute să se mântuiască. Masacrarea femeilor şi copiilor nu fusese nici pe departe aşa ceva. Poate că răspunsul se afla chiar între zidurile Ierusalimului.

— Begin vrea să aducem mai mulţi oameni în Oraşul Vechi, zise Meodovnik. Cei care merg acolo, vor deveni noii păzitori ai Templului.

Netanel se aplecă spre el.

— Mă duc eu. Dar cum ajung acolo?

Meodovnik zâmbi. Îşi frecă degetul mare şi arătătorul mâinii drepte.

— Este doar o chestiune de bani.

— Putem să-i mituim pe englezi?

— Am găsit un ofiţer britanic care este gata să facă pe miopul pentru o sumă considerabilă de lire palestiniene.

Netanel îşi aminti o rugă de Paşte şoptită cu mulţi ani în urmă într-o cameră, la lumina lumânării.

— Dacă te voi uita, o, Ierusalime!

Meodovnik încuviinţă din cap.

— Dacă oamenii Tăi se duc să lupte împotriva duşmanului, oriunde i-ai trimite şi se vor ruga lui Dumnezeu pentru oraşul ales de Tine şi pentru templul construit în numele Tău: Atunci vei auzi în cer ruga lor şi-i vei ajuta!

114

Oraşul Nou

Netanel şi Meodovnik se îngrămădiră în spatele camionului Solel Boneh. Cutii şi lăzi erau îngrămădite în jurul lor – lapte conservat, sardele, săpun. Camionul se opri şi auziră strigătele soldaţilor britanici şi ropotul cizmelor lor grele. Unul din ei sări înăuntru să facă percheziţie.

Arabii tăiaseră ruta autobuzului 2 în ultima zi a lui 1947, construind o baricadă masivă la Poarta Jaffa. De atunci, Oraşul Lui David se afla cu adevărat sub asediu. De două ori pe săptămână, britanicii permiteau trecerea convoiului cu alimente prin Poarta Zion, cu condiţia să nu aibă arme şi muniţii.

Era o linie de aprovizionare vitală şi precară.

Omul însărcinat să execute percheziţia în ziua aceea avea fusta verde a infanteriei uşoare scoţiene. Avea o mustaţă semeaţă şi o beretă turtită. Ochii lui sclipeau nemulţumiţi.

— Trebuia să vă ascundeţi! Vă vedeţi foarte bine din spatele afurisitului de camion!

Meodovnik îl apostrofă.

— Ne-ai promis că ne laşi să trecem.

— Da, dar nu atârnaţi de maşină şi făcând semn cu mâna arabilor.

Se uită în jur să se asigure că nu-i urmărea nimeni şi se lăsă pe vine.

— Când o să ajungeţi în oraş şi o să se urce primul portar, luaţi fiecare câte o ladă şi coborâţi, cu ea. Nu atrageţi atenţia asupra voastră, aţi înţeles? Doar mi-am pus fundul la bătaie pentru voi.

Se uită încă o dată peste umăr.

— Este pentru ultima oară. A devenit prea riscant.

— Primeşti destui bani!

— Degeaba. Aş putea ajunge în faţa Curţii Marţiale pentru asta!

Se ridică lovind cu bățul cutiile înşirate în părţi. Apoi sări jos.

— Este în regulă! îl auziră strigând.

Peste câteva minute, camionul porni. Noii paznici ai templului lui Solomon începură să înainteze încet spre oraş.

Trei maşini blindate şi un jeep escortau camioanele printre şirurile de feţe ostile din jurul Porţii Jaffa.

Când convoiul ajunse la Poarta Zion, un inspector de poliţie deschise Porţile Mari din interior şi trimise zece oameni să dea la o parte barele îngrămădite de arabi. Primul camion intră. În momentul acela, portarii evrei se repeziră să înceapă descărcatul.

Primul portar sări înăuntru. Era un băiat în jur de şaptesprezece ani, un Hassid cu faţa palidă, prelungă şi bucle în părţi. Netanel şi Meodovnik se ridicară în picioare, spre uimirea puştiului. Netanel îşi aminti de santinela care-l găsise în Leichenauto, la Auschwitz; îl privise la fel de uluit ca şi acest băiat.

Meodovnik luă o ladă cu lapte conservat. Netanel îl urmă, cărând o cutie plină cu sardele. Când trecu pe lângă portarul nedumerit, tânărul reuşi să-şi revină şi-i şopti:

— Bine ai venit în Iad!

115

Oraşul Vechi

Sarah îşi dădu seama că se înşelase în privinţa lui Kaplan. Nu era un tip moale, aşa cum îi făcuse impresia la început. Reprezenta un amestec de disciplină şi versatilitate care reuşise să-i convingă pe toţi că nu se vor pleca sub greutatea primului atac.

Organizase apărătorii în unităţi disciplinate. La început, fumau, discutau sau jucau şah în momentele libere. Acum, când nu luptau sau patrulau, Kaplan insistase pe lângă conducătorii Haganah să-i instruiască oamenii în mânuirea armelor şi chiar să defileze cu ele. Ba chiar ţinea şi consilii de război cu

comandanţii.

Hainele erau greu de procurat, aşa că le dădu banderole şi berete negre în loc de uniformă. Ofiţerii se distingeau prin epoleţi negri. Kaplan insistă ca toate femeile să poarte pantaloni lungi, ca să nu intre în conflict cu populaţia habotnică din oraş.

— Dacă vrem să luptăm ca o armată, le spuse el, trebuie să şi arătăm ca o armată.

Se serveau de poduri şi pivniţe de mult uitate ca mijloc de comunicare între puzderia de sinagogi, bazare şi alei. Depozitele de armament se scobiseră în pereţi şi se baricadaseră cu saci de nisip. Organizase, de asemenea, o fabrică de grenade confecţionate manual din cutii de ţigări şi detonant.

Pas cu pas, transformase Oraşul Vechi într-o fortăreaţă.

Erau distribuite cartele pentru raţii. Toţi aveau pături şi pâine pe gratis şi, pentru prima oară în istoria Oraşului Vechi, cerşetorii dispăruseră de pe străzi. Unităţi Haganah patrulau ca să asigure condiţii igienice şi să împiedice infiltrarea arabilor.

Menţinerea disciplinei în acest labirint de alei boltite reprezenta o mare problemă. Un singur glonte bine ochit putea rupe lanţul organizării. Prin urmare, Kaplan împărţise apărarea în blocuri militare autonome, care constau la rândul lor din grupuri a câte douăzeci de indivizi, fiecare cu propriul său comandant.

Un ţintaş de elită răpise viaţa comandantului lui Sarah.

De atunci, Kaplan îi încredinţase responsabilitatea apărării la Nissan Bek.

Dar cu apa stătea cel mai rău. La puţin timp după scindarea oraşului, arabii aruncaseră în aer conductele, iar acum, cei din ghetou scoteau apa din puţuri vechi şi o distribuiau populaţiei cu căruţa. Fiecare persoană primea câte un galon pe zi pentru băut şi gătit; restul era reciclat pentru spălatul vaselor şi lucrurilor.

Cealaltă mare lipsă nu putea fi compensată deloc. Şi anume, oamenii. De aceea, Sarah ceruse şi primise aprobarea lui Kaplan să-i solicite ajutorul rabinului Silverberg.

Yeshivoth-ul – un centru de studiu unde studenţii puteau analiza şi discuta străvechile texte talmudice depozitate acolo – făcea parte din sinagogă. Becuri galbene, atârnate de ferestre luminau o atmosferă îmbibată de praf. Studenţii purtau cu toţii tichii şi cămăşi albe închise până-n gât. Buclele şi bărbile lor încadrau feţe alungite de studiu şi pietate.

Când Sarah şi Roberto îşi făcură apariţia, amuţiră cu toţii

înainte ca rabinul Silverberg să se ridice să-i întâmpine.

— Ce căutaţi aici?

— Avem nevoie de ajutorul vostru, zise Sarah.

Silverberg o ignoră şi i se adresă lui Roberto:

— Nu sunteţi doriţi aici. Aţi priceput?

— Nu avem suficienţi oameni, insistă Sarah. Am primit permisiunea din partea comandantului, să aleg recruţi dintre studenţii dumneavoastră. Numai săptămâna trecută am pierdut patru soldaţi din cauza ţintaşilor de elită.

Rabinul tremură de furie. I se adresă din nou lui Roberto.

— Nici nu poate fi vorba.

— Nu trebuie să lupte, rabi. Şi nici să pună mâna pe arme. Avem nevoie de curieri…

— Spune-i acestei femei că este un mare păcat să ucizi!

Roberto ridică din umeri şi se uită la Sarah.

— Păcat că vecinii noştri arabi nu gândesc la fel.

— Înainte să veniţi, n-am avut nici un fel de necazuri.

— Vrem doar puţin ajutor. Încercăm să vă protejăm!

— Spune-i acestei femei că nu avem nevoie de „protecţia” ei şi nici de a ta, ci de a lui Dumnezeu. O să ne punem credinţa în El, aşa cum am făcut întotdeauna.

Se întoarse cu spatele la ei.

Pe Sarah o apucă furia.

— Rabine!

Se întoarse încet.

— Noi am construit Palestina! În timp ce voi vă îngropaţi capetele în scripturi, noi construiam Palestina! Şi mântuiam acest pământ!

— Doar Dumnezeu poate să ne mântuiască! Doar Dumnezeu, nu voi şi ucigaşii voştri! Numai Mesia poate să-şi aducă acasă poporul lui Israel!

Fură întrerupţi de strigăte şi de rafale de mitralieră.

— Necazuri, şopti Roberto.

Sarah se stăpâni şi ieşi din cameră în fugă, urmată de Roberto.

Era un atac spontan, dezorganizat. Arabii înconjuraseră bazarul şi scoseseră doi evrei bătrâni din magazinele lor. Îi trântiseră la pământ şi-i băteau cu ciomegele. Sarah ridică Beretta, se lăsă pe un genunchi şi ţinti. În acelaşi timp, Roberto trase o rafală scurtă în mulţime.

Oamenii o luară la fugă speriaţi, răspândindu-se pe aleile umbroase.

Patru cadavre zăceau acum pe caldarâm. Sarah se aplecă să le examineze. Cei doi negustori erau morţi, cu capetele sfărâmate. Probabil că îşi dăduseră de mult sufletul, înainte să ajungă ea şi Roberto.

Roberto înjură în italieneşte.

— Ia-o pe acolo! îi zise ea arătând spre dreapta.

Se ridică şi alergă pe alee în cealaltă direcţie.

O rază de soare polei o curte străjuită de ziduri străvechi, pline de muşchi. În arcada pustie se înşirau magazine. Prăjituri din miere stăteau în dulăpioare de sticlă. Proprietarii îşi răsturnaseră taburetele, grăbiţi să scape.

Linişte.

Apoi paşi uşori ca susurul apei. Se răsuci, ridică Beretta şi apăsă pe trăgaci.

Nimic.

Încercă din nou.

În zadar.

Apăru o faţă bărboasă rânjind. Şi încă una.

O încercuiseră.

Erau patru, înarmaţi cu bare de fier şi cuţite. Sarah începu să se retragă, dar curtea se termina cu un zid înalt şi nu avea pe unde să scape… Ridică din nou Beretta şi, pentru o clipă, ezită.

Îşi încordă degetul pe trăgaci. Te rog. Te rog.

Blocat!

Lăsă puşca să-i cadă în lături.

Unul din bărbaţi şopti ceva în arabă celorlalţi. Izbucniră în râs. Bănuia ce aveau de gând. Ştia ce vor încerca să-i facă.

Sparse un dulăpior de sticlă şi luă un ciob strălucitor în mână.

— Cine vrea să fie erou? le strigă ea în arabă.

Citi mirarea pe feţele lor.

— Care din voi vrea să fie ridicat în imnuri de slavă la noapte, în cântecele femeilor? Care vrea să-i tai testiculele şi să i le atârn de ureche ca decoraţie?

Unul din ei ridică braţul şi strigă să-i prevină.

Deodată, se întoarseră şi o rupseră la fugă. Rafala mitralierei răsună ca un bubuit de tun între ziduri, iar gloanţele ricoşară pe

caldarâm. Unul din arabi căzu cu faţa-n jos. Partea din spate a *abbayah*-ului se umpluse de pete roşii.

Sarah începu să tremure. I se uscase gura şi nu putea să înghită. Îşi feri ochii de soare şi privi spre acoperiş.

— Slavă Domnului că te-ai întors, Roberto!

— N-ai învăţat nimic de la tatăl tău? o întrebă salvatorul ei.

Nu era Roberto.

— Nu trebuie s-o iei niciodată la fugă pe o alee înfundată.

Se auziră fluierături. Împuşcăturile atrăseseră patrula britanică. Peste puţin timp, scoţienii în fustele lor verzi vor mişuna pe alei.

Îşi ridică din nou privirile spre acoperiş, dar bărbatul dispăruse. Îşi dădu seama că îi recunoscuse vocea. Aparţinea lui Netanel Rosenberg.

Aruncă Beretta pe acoperiş. O s-o recupereze mai târziu. Nu voia să fie prinsă de englezi şi arestată pentru port ilegal de arme. Îi tremurau genunchii. Se aşeză pe trepte şi aşteptă. Moartea îi întorsese din nou spatele. Dar ştia că o să se întoarcă. Semăna cu un asediu. Nu puteai să previi inevitabilul; până la urmă, era doar o chestiune de timp.

Partea a nouăsprezecea
PALESTINA, 1949

116

Kibuţul Kfar Herzl

Prima recoltă rămăsese în copaci. Vara aceasta, tinerii *sabras* aveau alte treburi. Tranşee brăzdau în zigzag câmpurile semănate cu porumb, cazemate de beton răsăriseră printre culturile de orz şi semne în ebraică şi arabă împânzeau gardurile de jujubă:

ATENŢIE: MINE

Primăvara fusese verde şi scurtă. Siclamene, maci sălbatici şi mugurii porumbului înfloriseră pentru scurt timp şi apoi se ofiliseră sub suflarea fierbinte a hamsiinului, în timp ce kibuţnicii se pregăteau pentru o vară cumplită şi o recoltă amară.

Se adunaseră în linişte în jurul radioului din sufragerie, căznindu-se să distingă ce spunea dincolo de zgomotul de fond. Erau în jur de o sută, în majoritate bărbaţi. Cu luni de zile în urmă, mamele cu copii mici se întorseseră la Ierusalim din ordinul lui Yaakov. Cei care rămăseseră stăteau cu arma-n mână zi şi noapte, pe câmpuri, la lăptărie, în dormitoare, pregătiţi.

Pregătiţi pentru acest moment.

„... dreptul natural şi istoric al poporului evreu şi rezoluţia Adunării Generale a Naţiunilor Unite...”

Ben-Gurion se adresa membrilor Consiliului Evreiesc la muzeul din Tel Aviv. Britanicii începuseră să se retragă. Aşteptarea se terminase.

„... proclamăm fondarea statului evreiesc în Palestina, care se va numi Israel.”

Isaac se uită la bunicul său. Faţa lui Yaakov era lipsită de expresie, iar ceilalţi din cameră îi urmau exemplul. Nu se vedea nici urmă de bucurie; doar chipuri întunecate şi îndrăgostiţi ţinându-se de mână.

Yaakov închise radioul, se ridică şi ieşi.

Issac îl urmă.

— Bunicule!

Yaakov contempla dealurile maronii care străjuiau Kfar Herzlul. Jos, în vale, ascuns vederii, se afla Rab’allah-ul.

— Toată viaţa mea am visat această clipă, zise Yaakov.

— Ce s-a întâmplat?

— Ar fi trebuit să te fi trimis de aici, împreună cu ceilalţi.

— Oricum, n-aş fi plecat. Nu poţi să mă tratezi ca pe un copil.

— Eşti nepotul meu şi n-ai decât treisprezece ani.

— Sunt un *sabra*.

Yaakov clătină din cap.

— Când aveam treisprezece ani purtam bucle lungi şi cea mai mare primejdie prin care trecusem fusese când mi-a scăpat copia Talmudului pe picior. Până la şaisprezece ani n-am ştiut ce înseamnă politică. Nu m-am suit pe-un cal şi n-am pus mâna pe-o puşcă până la douăzeci şi unu de ani, când am venit aici, în

Palestina. Iar tu n-ai fost nici măcar confirmat şi spui că eşti un *sabra*.

— Nu înţeleg de ce eşti atât de nefericit, bunicule.

Yaakov se aşează pe zidul alb de piatră de lângă una din colibe.

— Vino aici, băiete. Stai jos şi uită-te la mine. Ce vezi?

Isaac ridică din umeri, stânjenit. Eroul său i se părea deodată vulnerabil.

— O să-ţi spun eu ce vezi.

Yaakov arătă spre faţa lui.

— Uită-te la ridurile acestea. Am început să îmbătrânesc. Sigur, nu mă deranjează, se întâmplă tuturor; aşa a lăsat Dumnezeu. Dar nu mai sunt pregătit pentru confruntări. Am o fiică la Ierusalim şi nu ştiu dacă este bine, nici măcar dacă mai trăieşte. Iar acum îmi privesc nepotul şi mă îngrijorez pentru el. Ştii ce s-a întâmplat, tânărul meu sabra? Am abătut pe capul nostru o adevărată furtună.

— O să-i învăţăm minte pe arabii aceştia odată pentru totdeauna!

— Crezi, tinere *sabra*?

Îşi puse braţul pe umerii lui Isaac.

— Poate fiindcă eşti tânăr, îţi imaginezi că poţi câştiga întotdeauna. Dar când îmbătrâneşti, te temi să nu pierzi.

— N-avem cum să pierdem. Arabii nu ştiu să lupte. Ai spus-o chiar tu. Sunt nedisciplinaţi şi n-au tactică.

— Da, dar sunt mulţi. Şi acum, când Ben-Gurion a anunţat statul, o să ne atace cu toţii: egipteni, sirieni, irakieni şi iordanieni. Au tancuri, artilerie şi aeroplane. Când ai atâtea, ce mai contează dacă oamenii tăi ştiu sau nu să lupte?

— Sunt leneşi şi laşi. Dacă va fi un război adevărat, de-abia aştept să înceapă.

— Ascultă, Isaac, arabii aceştia sunt şi ei oameni, la fel ca noi. În multe privinţe suntem diferiţi, dar în altele ne asemănăm. Luptăm pentru că trebuie s-o facem. Dar nu-mi place să te aud vorbind cu atâta ură. Îţi schimonoseşte sufletul.

Isaac înghiţi reproşul posomorât.

— Dar o să câştigăm, nu-i aşa?

— Cu ajutorul lui Dumnezeu. Şi acum trebuie să discutăm cu rabinul. Nu este timp de horă, ci de rugăciune.

Se ridică.

— Iar după rugăciune, va trebui să ne dublăm paza şi să ne

verificăm armele.

Oraşul Vechi

Sarah Landauer nu auzise anunţul lui Ben-Gurion. Stătea pe burtă în pavilionul de la Nissan Bek, atentă la cel mai mic zgomot. Ochii ei cercetau acoperişurile caselor arăbeşti, conturate în alb murdar şi cenuşiu, pe pantele înverzite ale Muntelui Măslinilor. Domul Aurit al Templului ardea sub soarele strălucitor.

În jurul ei, praful plutea în atmosfera neclintită, depunându-se pe filele îngălbenite ale istoriei, atârnate de secole pe pereţii sinagogii. Frescele înfăţişau agonia distrugerii Templului lui Solomon, ale cărui pietre se aflau la câţiva paşi de locul unde stătea. Deasupra ei, Leul Iudeei vărsa lacrimi pentru căderea primului trib al lui Israel.

Abraham, băiatul Ashkenazi care se oferise să fie curierul plutonului ei, veni lângă ea.

— Nimic? şopti el.

Sarah clătină din cap. Era după-amiază târziu şi soarele coborâse la asfinţit, gras, leneş şi galben. Căldura lui o ademenea şi se lupta să-şi alunge oboseala care o împiedica să se concentreze. Nu se mai trăsese, dar era periculos să presupui că se terminaseră confruntările din ziua aceea.

— Ben-Gurion a vorbit la Kal Yisrael, îi spuse Abraham. A anunţat noul stat. Se numeşte Israel.

— Ai auzit? îi strigă ea lui Roberto. Acum suntem izraeliţi.

— A precizat cumva dacă noul stat va avea în curând propria sa artilerie şi forţă aeriană?

— Ce veşti mai ai? îl întrebă Sarah pe băiat.

— Comandantul spune că englezii pleacă la noapte. Ne-a avertizat să ne aşteptăm la un mare atac.

— Îţi mulţumesc, Abraham. Mai ai grenade?

Abraham băgă mâna în buzunar. O femeie, pe nume Leah Vultz confecţiona grenade din cutii goale de ţigări aruncate de britanici. Copiii le adunau de pe stradă. Leah le umplea apoi cu cuie vechi, explozibil şi fitil de detonator.

Îi dădu trei lui Sarah şi se îndepărtă.

Curajos băiat, se gândi Sarah. Avea aceeaşi vârstă cu Isaac. Prea tânăr ca să umble cu grenade. Aşa cum şi eu eram prea

tânără să am puşcă la treisprezece ani. Dar atunci nu-mi dădeam seama că-mi pierdusem copilăria, la fel cum nu-şi dă seama nici el. Va creşte considerând că războiul este ordinea naturală a vieţii şi poate… poate că are dreptate.

Oraşul Nou

Nici Marie nu auzise anunţul lui Ben-Gurion. Cei din Haganah o luaseră de la Histadruth şi o puseseră să lucreze la cifru. Trebuia să dactilografieze mesajele codificate care se trimiteau la Casa Roşie – Cartierul General din Tel Aviv. Un coleg îi şopti veştile în timp ce bătea la maşină. Britanicii mai aveau câteva ore până să se retragă. Nu era de mirare pentru nimeni. Englezii considerau data plecării lor drept strict secretă, dar Haganah aflase până şi ora, de acum o săptămână.

În seara aceea, când se întoarse acasă, intră în bucătărie şi se uită plină de speranţe în dulap. Avea ceva cu care să sărbătorească evenimentul? Găsi două pachete de macaroane, dar le puse la loc. Petrolul pentru gătit se terminase şi însemna că trebuie să iasă din apartament şi să le fiarbă la foc deschis, în curte. Aşa că renunţă. Deschise, în schimb, ultima cutie de sardele şi se aşeză la masa de lângă fereastră. Mâncă încet, direct din cutie, ca să dea impresia unui meniu complet.

Strada Ben Yehuda era pustie. Grenadele şi ţintaşii făceau imposibile promenadele. De fapt, portarul şi poliţia o preveniseră că ar fi mai bine să mănânce şi să doarmă la subsolul clădirii, cu ceilalţi chiriaşi, dar Marie le ignorase sfatul. Îi plăcea prea mult să stea singură. Şi, în afară de asta, Auschwitz-ul o învăţase că soarta hotăra cine moare şi cine trăieşte.

Se lăsa noaptea, iar fumul lemnului ars se ridica pe cerul portocaliu murdar, ca nişte suflete pierdute. În cartierul arab, clipeau luminile electrice, ca nişte stele strălucitoare, tachinându-şi inamicul cufundat în beznă.

Marie se ridică şi aprinse o lumânare.

De la începutul lunii mai, englezii conduseseră ţara numai cu numele. Pe tot cuprinsul Palestinei, Haganah se bătea pentru supremaţie cu miliţiile arabe şi armatele mercenare ale Muftiului. Luptătorii Palmach eliberaseră Tiberias, Haifa, Safed, Jaffa şi Acra; drumurile la nord de Galileea şi la sud de Negev se aflau sub controlul Haganah: armata lui Kaukji fusese înfrântă la

Mishmar Haemek şi cel mai important om al lor, Abdul Kader, pierise la Kastel.

Dar ştia din telegramele care circulau între Rehavia şi Tel Aviv că Ierusalimul era ca şi pierdut. Ieri, un grup de kibuţuri din sudul oraşului, cunoscute sub numele de Etzion Bloc, căzuseră în mâinile arabilor. Toţi locuitorii fuseseră masacraţi. Atarot, o aşezare dinspre nord, fusese evacută în grabă. Acum se îndrepta spre oraş Legiunea Arabă Transiordaniană. Echipaţi, instruiţi şi conduşi de britanici, ei reprezentau asul din mâneca arabilor.

După anunţul lui Ben-Gurion de astăzi, egiptenii vor năvăli de la sud, iar sirienii şi irakienii, masaţi la frontierele nordice, se vor revărsa de pe înălţimile Golan. Ben-Gurion jurase că evreii îşi vor apăra fiecare kibuţ, fiecare aşezare şi posesiune, dar era greu de imaginat cum vor supravieţui. După ce îşi mobilizaseră toate rezervele erau depăşiţi numeric cu 5 la 1 şi nu aveau nici tancuri, nici artilerie, nici avioane.

Auzi un clopoţel pe stradă. Căruţa cu apă. Acum, distribuirea avea loc noaptea, din cauza bombardamentelor şi ca să nu se evapore. Era singura dată când vedea cozi pe stradă.

Îşi luă găleata din bucătărie. Născută fiind într-un sat bavarez de la malul lacului, îi venea greu să accepte că apa putea fi atât de preţioasă.

Ca şi viaţa.

Ei, personal, nu-i păsa dacă Palestina era evreiască sau arabă. Aşa că ce căuta ea aici, o fată catolică, o nemţoaică, disperată şi asediată, înconjurată de străini, o familie de yemeniţi din Aden, de-o parte, şi evrei Ashekenazi din Kiev, de cealaltă?

De ce stătea aici?

Odată, răspunsul fusese Netanel Rosenberg. Dar acum nu mai era aşa de sigură.

Sheikh Jarrah

Răpăitul mitralierelor răsună atât de aproape, încât Majid avu impresia pentru o clipă că trăgeau din propriul lui hol. Evreii ajunseseră practic în curtea din spate.

— Grăbeşte-te! strigă el pe scări. Trebuie să plecăm imediat! Mirham! Grăbeşte-te!

Se pregăteau de plecare de zile-ntregi, iar acum, în ultimul moment, soţia lui îşi amintise de un lucru pe care nu putea să-l

lase în urmă. Apăru deodată în capul scărilor, cu maşina de cusut Singer în braţe.

— Nu putem s-o luăm cu noi! Nu avem loc în maşină!

— Nu mă despart de ea! zbieră ea şi, ca să fie şi mai convingătoare, bătu din picior. Nu vreau!

Era pentru prima oară când îndrăznea să-l înfrunte şi, după un scurt moment de admiraţie, îi veni s-o ia la palme. Dar nu ar fi ajuns la nici un rezultat. Nu era timp de istericale. Trebuia s-o convingă să se urce în maşină. Îi vorbi pe-un ton mieros.

— Dar nu plecăm definitiv, îi spuse el. Crezi că o să las toate astea pentru evrei? Pune-o la loc!

— Ba nu!

— Te rog, Mirham! Vom lipsi câteva zile. Când îi vor alunga pe evrei, o să ne întoarcem. N-o să dureze mai mult de două-trei zile. Gândeşte-te că pleci într-o mică vacanţă!

Îi smulse Singerul din mâini. Chiar şi atunci încercă să se împotrivească. Pe numele sfinte ale lui Allah! îşi spuse el. Cântăreşte cât o cămilă tânără.

O explozie foarte aproape zgudui geamurile şi dărâmă o farfurie de aramă de pe perete. Peste câteva minute se va trezi cu Irgunii în prag! Puse maşina jos şi o trase pe Mirham spre uşă. Se îndepărtă, foşnind în hainele ei înflorate. Ca un elefant într-o plasă de mătase, se gândi el cu amărăciune.

Aruncă o ultimă privire prin cameră. Radioul Phillips, ceramica de pe pereţi, dulapul din lemn de nuc unde-şi ţinea whisky-ul britanic, cu etichetă neagră, vasele alb-albastre importate special tocmai din Bursa – Turcia, covoarele de mătase din Damasc şi Teheran. Ce-o să se întâmple dacă evreii intrau aici? Ar fi trebuit să ia măsuri. Dar cine şi-ar fi imaginat că evreii vor avea îndrăzneala să domine cartierele Sheikh Jarrah şi Katamon?

Alergă pe scări în curte. Servitorul său Taha stătea la volanul Humber-ului roşu, cu motorul pornit. Khemal şi Yusuf se aşezaseră lângă el. Amneh şi Nefisa, cu vălurile trase, stăteau pe locurile din spate. Mirham se instală greoaie alături de ele.

Majid închise portiera după ea şi se aplecă înainte.

— Taha va avea grijă de tine, zise el.

Mirham îl privi şocată.

— Majid, unde te duci? Nu vii cu noi?

— Taha ştie ce are de făcut. Veţi fi în siguranţă. O să vin şi eu peste câteva zile.

— Dar Majid, unde te duci?

Îl bătu pe Taha pe umăr, semn că putea să plece. Humberul se desprinse, gemând sub greutatea cutiilor şi valizelor prinse de plafonul maşinii. Mirham se aplecă pe fereastră.

— Ce-ai de gând?

— La revedere! îi strigă Majid şi-i făcu semn cu mâna.

Dimineaţă vor ajunge în siguranţă la Amman. În curând se va termina totul, se vor întoarce şi va fi ca mai-nainte.

Încă nu-i venea să creadă că englezii îi trădaseră! *Insh'allah*. Dar Legiunea Arabă va sosi în oraş în următoarele douăzeci şi patru de ore şi atunci îi vor alunga definitiv pe evrei.

Fir-ar să fie de englezi. Nu mai puteai avea încredere în nimeni.

Oraşul Vechi

Acordurile melancolice ale cimpoaielor şi ropotul cadenţat al cizmelor însoţeau Infanteria Uşoară Scoţiană care se retrăgea din Oraşul lui David. Fustele verzi se mişcau în ritmul paşilor de marş. Britanicii, la fel ca şi romanii, cruciaţii şi turcii, trăiseră clipele lor de glorie în oraşul străvechi. Nici nu plecaseră bine că şi răsunară rafalele noii confruntări care se încingea în spatele lor.

117

Kibuţul Kfar Herzl

Începu imediat după ivirea zorilor, cu un baraj cu mortar.

Legiunea trimisese nouă maşini blindate Dingo şi o companie de infanterie pe şoseaua de la Bethleem. Aduseseră un mortier de patru inchi să distrugă apărarea kibuţului. Toţi kibuţnicii ştiau de ce fusese ales Kfar Herzl – ca să plătească pentru ceea ce făcuseră Irgunii vecinilor lor din Rab'allah.

Isaac sări din pat şi alergă la fereastră. Nori de fum şi praf se ridicau deja din livadă. Îşi puse pantalonii, cămaşa, cizmele şi cascheta din al doilea război mondial, dăruită de Yaakov. Înşfăcă puşca Lee Enfield sprijinită de perete, şi o zbughi pe uşă.

Yaakov plecase deja. Părea calm. Şortul său kaki era frumos

călcat şi îşi pieptănase părul alb. Curat, proaspăt, aproape senin.

Probabil că ştia, se gândi Isaac. Stătuse treaz toată noaptea, aşteptând şi plănuind.

— Vino cu mine, zise Yaakov.

Bombardamentul dură mai mult de-o oră. Yaakov şi Isaac se ascunseseră în tranşeul săpat dincolo de culturile de porumb. Simţea pământul cutremurându-se sub el. Parcă ar fi trecut pe deasupra maşini grele.

Când se termină, se lăsă deodată o linişte apăsătoare.

Isaac îşi săltă capul deasupra tranşeului. Locurile pe care le cunoştea din copilărie deveniseră de nerecunoscut. Livada de meri era plină de cratere şi jumătate din copaci dispăruseră. Colibele de cherestea fuseseră, de asemenea, distruse, scheletele lor de lemn ardeau în flăcări. Şcoala unde îşi petrecuse ultimii opt ani fusese rasă de pe suprafaţa pământului. Biblioteca şi clădirea de studii se dărâmaseră. Fuioare de fum se ridicau spre cerul albastru.

Arabi împuţiţi.

— Uite-i că vin! şopti Yaakov.

Se auzea un murmur ca un bâzâit de albine. Cercetă pustietatea de dincolo de garduri, dar nu se vedea nimic. Pâcla se ridica din deşert şi poleia dealurile maronii.

Dar apoi, ceea ce el confundase cu pietrele, se ridicară încet şi începură să înainteze. Maşinile blindate ale Legiunii Arabe aveau culoarea nisipurilor deşerturilor de est, iar *kaffiyeh*-urile alb-roşii ale ofiţerilor din turele fluturau ca nişte steaguri.

Apoi, steagurile dispărură când turelele se închiseră şi echipajele lor se pregătiră de luptă.

Prima linie de tranşee mergea în zig-zag în spatele gardului de jujube. Erau întărite cu ciment şi camuflate cu frunze. Cea de-a doua şi a treia linie de tranşee se pierdeau printre câmpurile de porumb. Yaakov îşi numără apărătorii: optzeci şi trei de bărbaţi şi douăzeci şi şapte de femei. Cel mai tânăr era Isaac, de treisprezece ani; şi cea mai bătrână sora lui Yaakov, de cincizeci şi opt de ani.

— O s-o socotim ca două persoane de douăzeci şi nouă de ani, zise el în glumă.

Împărţise armele noaptea trecută. Păstrase ca rezervă câteva preţioase grenade de mână şi instalase în spate o mitralieră grea

Hotchkiss. Bărbaţii şi femeile din tranşee aveau de înfruntat forţa blindată a Legiunii Arabe cu puşti, pistoale-mitralieră Sten şi cocktailuri Molotov.

— Crezi că o să rezistăm? şopti Isaac.

Maşinile blindate, nouă la număr, dominau orizontul, urmate de infanterie.

— Nu prea mult timp. Dacă am primi ajutoare de la Ierusalim.

Ieri totul părea atât de uşor. La antrenamentele sale de luptător *Palmach*, inamicul era abstract, un manechin. Acum, în tranşee, înfricoşat de perspectiva luptei şi încă şi mai înfricoşat să nu observe cineva că se temea, bătălia nu-i mai părea atât de glorioasă sau atrăgătoare.

Privi o furnică minusculă care târa pe marginea şanţului, un gândac mort, de trei ori mai mare ca ea. Îşi concentră atenţia asupra trudei micuţei insecte, încercând să ignore uruitul tancurilor şi sentimentul care-l încolţise.

Se rugă în gând să-şi recapete curajul de ieri.

Dar Yaakov îi citise gândurile.

— Mă speriasem foarte rău când am participat pentru prima oară la o bătălie. Eram cu Hashomer lângă Petah Tiqwa. N-aveam mai mult de douăzeci de ani. Fuseserăm atacaţi de beduini, îmi amintesc că am tras cu ochii închişi.

Isaac încercă să zâmbească, dar i se uscase gura şi i se lipiseră buzele de dinţi. Oricum, nu-l credea pe Yaakov. Se vedea cât de colo că el nu se temuse niciodată de nimic.

Flancul drept al coloanei ajunse lângă gardul kibuţului. Deodată, două maşini blindate se întoarseră spre cele mici din centru. Maşinile din flancul stâng făcură aceeaşi mişcare.

— La dracu', semnele! Ar fi trebuit să le dăm jos!

— De ce? – întrebă Yaakov zâmbind.

— Dar se îndreptau direct spre câmpul minat!

— Nu există nici un câmp minat!

— Dar ai trimis instrucţiuni clare unde să instaleze minele! Le-am văzut cu ochii mei!

— Simplă demonstraţie pentru arabii care ne priveau de pe dealuri. Am îngropat cutii goale de conserve. Semnele acelea sunt puse special ca s-o ia spre centru. Acum se îndreaptă spre cel mai puternic punct al nostru – dacă poţi numi aşa câteva cocktailuri Molotov şi douăzeci de pistoale-mitralieră Sten. Oricum, vom vedea.

* * *

Rishou nu zărea decât urmele de praf ale blindatelor britanice Dingo. Alerga cu capul în jos şi puşca în mâna dreaptă, ca să ţină pasul cu tancurile. Nu mai luptase în felul acesta până acum. Era obişnuit să-şi vadă duşmanul. Când va începe bătălia? Care va fi primul semnal?

Îşi aminti când venise ultima oară în acest loc, cu atâţia ani în urmă, fugind de la Rab'allah la kibuţ. Fusese torturat de aceleaşi sentimente: frică, agitaţie şi nerăbdare. Dar atunci nu-l aşteptau puştile, ci Sarah.

Se ruga să nu-l aştepte şi de data aceasta.

— Aşteaptă până ajung la marcaje! le strigă Yaakov feţelor posomorâte şi speriate din tranşee.

Isaac observase pentru prima oară pietrele albe din faţa lor, plasate la zece yarzi. Yaakov plănuise totul.

Uruitul tancurilor devenise asurzitor.

Aşteptau. Atât de aproape…

Se îndreptau în goană spre ei, douăzeci de yarzi până la pietre, zece…

Acum, acum, *acum*!

Bombele cu petrol loviră maşina din frunte, explodând într-o văpaie de flăcări portocalii. Se simţea miros de cauciuc ars şi răsună un BUM-BUM, când explodară anvelopele din faţă. Încă trei bombe cu petrol loviră maşina blindată în spate. Una explodă peste turelă, îl dezechilibră şi-l făcu să se ciocnească de celălalt Dingo, din stânga.

A treia maşină blindată viră de-a lungul liniei tranşeelor şi fu lovită de două, trei, patru bombe. Cauciucurile explodară în flăcări şi fumul negru ieşi prin turelă. Isaac auzi ţipete. Se deschise capacul şi soldaţii ţâşniră afară ca nişte furnici dintr-un cuib. Cum apăreau, erau seceraţi de mitraliere.

Rishou văzu erupţia de flăcări portocalii în maşina blindată din faţa lui, simţi căldura şi auzi explozia. Fu urmată de altele în dreapta şi al doilea tanc explodă, la rândul lui.

O luă la fugă.

Deodată, aerul începu să vibreze când evreii deschiseră focul

din mitralierele lor Sten. O ploaie de gloanţe şuieră pe lângă capul lui ca un roi de albine furioase.

Soldaţii se lăudaseră că vor strivi kibuţul sub şenilele tancurilor. Dar, din câte vedea, maşinile blindate explodau lovite de bombe. Trei Dingo se opriseră, scăldate în flăcări şi fum. Altul se întoarse spre el şi-o luă înapoi. Dacă nu s-ar fi tras la timp din calea lui, ar fi fost zdrobit sub roţi.

Poate că o să strivească Rab'allahul, în loc să distrugă kibuţul.

Rishou se uită în jur, clipind, prin norii de praf. Plecaseră! Luptătorii Sfinţi care juraseră să lupte până la ultima picătură de sânge, la fel ca şi marii lor aliaţi, irakienii, o luaseră la fugă peste pietre, aidoma unor capre speriate.

Allah, ajută-mă în durerea mea!

— Fug! strigă Isaac.

Prin perdeaua de praf şi fum zărea infanteria arabă retrăgându-se în grabă. Altă bombă cu petrol lovi blindajul tancurilor rămase şi, pentru o clipă, dispărură în spatele fumului gros şi negru. Isaac auzi chicote de bucurie în tranşee. Restul maşinilor blindate se întoarseră după celelalte.

Deodată, îşi dădu seama că uitase să tragă. Ţinti spre Dingoul care se retrăgea, dar Yaakov îl opri.

— Economiseşte-ţi muniţia! Acesta a fost doar începutul. Mai târziu, vei avea nevoie de fiecare glonte disponibil.

118

Nissan Bek

Omul era îmbrăcat în cămaşă, pantaloni maro şi *keffiyeh* negru cu alb. Dinamita era prinsă la capătul unei funii lungi, pe care şi-o atârnase de gât, ca un aruncător cu ciocanul la olimpiadă. Sarah şi Roberto îl văzură în acelaşi timp şi traseră. Se îndoi, ca şi când o mână nevăzută l-ar fi frânt în două şi se prăbuşi pe caldarâm.

Dinamita arcui prin aer, şi ateriză la baza clădirii. Sarah era pregătită să resimtă şocul…

… Pereţii se cutremurară. Văzu leagănul lui Roberto balansându-se ameţitor de frânghiile suspendate în tavan.

Când fumul şi praful se risipiră, zări miliţia arabă trecând peste corpul sabotorului mort. Trase o rafală din Sten şi auzi răpăitul armelor de calibru mic din jurul Nissan Bekului, pe măsură ce şi ceilalţi apărători sesizau pericolul.

Se termină în mai puţin de un minut. Cadavrele zăceau împrăştiate pe caldarâm; un om se chircise rănit; altul încercă să se târască în jos, pe alee. Camarazii lor mai norocoşi se retrăseseră la adăpostul clădirilor din capătul îndepărtat al bazarului.

La stânga ei, fumul se ridica în coloane negre din Sinagoga Varşovia. Oare arabii reuşiseră să-i învingă? Sarah îşi puse capul pe piatră. I se uscase limba în gură şi o usturau ochii de fum şi oboseală. De-ar veni noaptea mai repede!

* * *

Începuse în dimineaţa aceea, cu un atac de grenade şi continuase toată ziua. Din când în când, arabii se năpusteau încercând să dinamiteze pereţii. La început, folosiseră conserve întrebuinţate, umplute cu explozibil şi prevăzute cu detonatoare. Apoi, când pierderile în rândurile lor crescură îngrijorător, încercară să arunce de la distanţă mai mare, cu ajutorul funiilor pentru lansarea minelor. Până acum, nici una din ele nu reuşise să străpungă piatra groasă a sinagogii.

Îi aşteptă să vină din nou.

— Poate că s-a terminat, îi şopti Robert. N-o să mai încerce până la noapte.

— Sper, zise Sarah.

Puse puşca de-o parte şi se rostogoli pe spate. Leul Iudeii era ciuruit de gloanţe. Auzea ecourile bătăliei pentru Sinagoga Varşovia.

Avnary, unul din comandanţii grupului ei de luptă, se târî spre ea de-a lungul galeriei.

— Ultima a făcut ceva pagube, Sarah. A lăsat o gaură în peretele de est.

— La dracu'! Ai grijă! zise Sarah.

Doamne, se rugă ea, nu-i lăsa să ne atace acum. Nu până nu terminăm de astupat spărtura.

Locatarii obişnuiţi se îngrămădiseră în subsolul de la Nissan Bek când începuse bombardamentul. Sarah se gândi că se

adunaseră mai mulţi de o sută la lumina lumânărilor. Mamele ţipau după copiii lor, femeile bătrâne plângeau, iar bărbaţii îşi intonau psalmii şi rugile.

Când coborî treptele, săriră în picioare, strigând toţi deodată. Sarah observă că mulţi din ei scoseseră batiste albe. În întuneric, o confundaseră cu un soldat arab.

— Ce s-a întâmplat?

— Au venit arabii?

— Spune-le că ne predăm!

Hotărârea ei de nezdruncinat fu zguduită de dispreţ, îşi ridică mâinile şi zbieră să se facă linişte.

— O să-i respingem! le spuse ea. N-o să capitulăm!

O priveau cu feţe posomorâte. Răspândeau un miros urât. Stătuseră închişi în pivniţă toată ziua. Este mult mai bine să lupţi, se gândi Sarah, decât să te ascunzi aici în beznă şi mizerie.

— Am nevoie de ajutorul vostru! zise ea.

Se lăsă o linişte apăsătoare.

— Rabi Silverberg ne-a lămurit că nu aveţi de gând să luptaţi alături de noi. Foarte bine. Dar tot puteţi să ne ajutaţi dacă vreţi. Arabii au făcut o gaură în peretele sinagogii. Trebuie să-l reparăm.

— Azi nu putem face nimic, zise cineva. Este sabatul.

— Dumnezeu nu ne-a dat sabatul ca arabii să se folosească de el şi să ne distrugă, zbieră Sarah.

Nu se mişcă nici unul.

Sarah luă Beretta de la brâu şi îl îndreptă spre unul din rabini.

— Spune-le să ne ajute! zise ea.

Omul o privi uimit.

Sarah îi puse pistolul la tâmplă.

— Să nu crezi că dacă sunt evreică nu trebuie să te temi de mine. Ierusalim este tot Ierusalim, cu sau fără voi.

Nu-i răspunse nimeni.

— Ai îndrăzni să comiţi păcatul crimei într-o sinagogă?

— Religia mea sunt oamenii, rabine. Îl las pe Dumnezeu să decidă care sunt păcatele mele. O să număr până la trei şi apoi o să apăs pe trăgaci. Aşa o să vă dovedesc cine comandă aici.

— Ba n-o s-o faci.

— Unu.

Se holbă la ea.

— Doi.

Aşteptă.

— Trei.

Rabinul nu se clinti. Femeia îşi încordă degetul pe trăgaci.

— Bine.

Sarah lăsă arma jos. Îşi auzea propria respiraţie.

— Vom face cum vrei. Să se ştie că am fost obligaţi şi păcatul să cadă pe capul vostru.

— Am nevoie de treizeci de bărbaţi. Cei mai buni pe care-i ai, dacă există aşa ceva, adăuga ea şi urcă scările.

Tremura în urma discuţiei ei cu rabinul, uimită de propria sa reacţie. Fusese gata să-l ucidă cu sânge rece. Stătuse faţă-n faţă cu răul din sufletul ei şi se simţise şocată să descopere că atunci când era obligată să aleagă între Dumnezeul strămoşilor ei şi supravieţuirea noului trib al lui Israel, din care făcea parte şi ea, nu ezitase nici o clipă.

119

Gaura din zidul de est se mascase cu sârmă ghimpată şi se astupase cu pietre sfărâmate şi saci cu nisip. Sarah supraveghease rezultatele cu satisfacţie; poate că evreii înspăimântaţi ai rabinului nu ţinuseră sabatul, dar Palmacinikii ei vor reuşi să ţină sub control Nissan Bekul încă puţin.

Evreii se întoarseră înapoi, la subsol. O priveau dispreţuitori. Tot ce ne mai leagă – se gândi ea – este faptul că suntem evrei, deşi nu mai credem în aceleaşi lucruri.

Abraham alergă spre ea.

— Te cheamă comandantul, îi zise el gâfâind.

Sarah îşi ridică privirile spre galerie.

— Avnary! Mă duc la Kaplan! Preiei comanda până mă întorc!

Bărbatul îi făcu semn cu mâna că înţelesese şi îşi îndreptă din nou atenţia asupra străzii.

— Hai să mergem! zise Sarah.

* * *

Conferinţa era în plină desfăşurare. Se adunaseră vreo

douăzeci de bărbaţi şi femei în biroul lui Kaplan, iar aerul devenise de nerespirat din cauza fumului de ţigară. Kaplan îşi şterse ochelarii, în timp ce oamenii lui zbierau, dădeau din mâini şi băteau cu pumnii în birou.

Aproape toţi, în afară de rabinul Silverberg şi Kaplan, păreau să fie răniţi: un bandaj însângerat la picior sau un tifon prins pe faţă. Hainele lor, ca şi cele ale lui Sarah erau pline de praf şi sudoare, iar ochii, aproape fără expresie, deveniseră sticloşi, injectaţi de oboseală. Văzuse de multe ori asemenea priviri după atacurile teroriştilor. Groaza lăsa urme pe faţă ca o rană.

Kaplan tresări când intră. Strigătele încetară şi toate capetele se întoarseră spre ea.

— Bună Sarah, zise Kaplan. Cum merg lucrurile la voi?

— Rezistăm, domnule.

— Foarte bine.

Se uită în jurul său.

— Din păcate, oamenii spun că flancul de vest se prăbuşeşte. Armenii au renunţat la neutralitate. I-au lăsat pe arabi să ocupe Biserica Saint Jacques, expunând Poarta Zion. N-am avut încotro; a trebuit să ne retragem oamenii. Arabii au intrat pe Strada Evreilor. Presupun că am pierdut deja jumătate din teritoriu şi nici n-a apus soarele încă.

Rabi Silverberg se aplecă peste masă, în nasul lui Kaplan.

— Bombardamentele durează, de săptămâni în şir! Cât trebuie să mai îndurăm? Sunt o mulţime de femei şi copii în pivniţele de la Batei Machse şi au început să devină isterici. Ce-ai de gând?

— Li s-a dat ocazia să plece, rabi.

Sarah se uită în jur.

Vorbise Irgunul Meodovnik. Rosenberg stătea lângă el.

— Acesta este căminul lor! Strămoşii lor trăiesc aici de sute de ani! De ce să plece?

— Tocmai de aceea vrem să rezistăm!

— Trebuie să capitulăm! Tu şi gangsterii tăi n-aveţi cum să triumfaţi!

— Ba n-o să capitulăm deloc, rabi! zise Kaplan, pe un ton blând.

— O să mai vedem noi!

Rabi Silverberg se îndreptă spre uşă, dar Kaplan sări deodată în picioare.

— Rabi! Te avertizez! Dacă îndrăzneşte cineva să ridice

steagul alb, îl împuşcăm pe loc. Ai înţeles?

— N-o să îndrăzniţi!

— Dacă vă repugnă atât de mult ideea crimei, ar fi bine să nu încercaţi să aflaţi dacă voi îndrăzni sau nu.

Silverberg clătină din cap.

— Sunteţi nişte monştri.

— Ai înţeles?

— Dumnezeu să aibă milă de noi, zise rabinul şi plecă.

Kaplan se aşeză din nou.

— Mă bucur că am rezolvat pe cale amiabilă.

După ce se încheie conferinţa, Sarah îl întrebă pe Kaplan dacă putea să-i vorbească între patru ochi. Kaplan aprinse o lumânare. Tremură când ateriză altă bombă în apropiere. Sunetele împuşcăturilor se auzeau mai tare în beznă.

— Ce este, Sarah?

— Aţi invitat şi Irgunii la conferinţă, domnule?

— Suntem de aceeaşi parte a baricadei. Mă rog, în general.

— Aveţi încredere în ei?

— Bineînţeles că nu.

Ridică din umeri.

— Dar au fost de acord până la urmă să lupte sub controlul meu, dacă nu sub autoritatea mea.

— S-au oferit să-şi pună la dispoziţie armele şi talentele lor de necontestat? În sectorul meu este mare lipsă de arme, domnule.

— La fel ca îşi în celelalte sectoare.

Îşi puse mâinile pe masă, de parcă şi-ar fi împăturit mănuşile.

— Nu, n-au spus nimic despre armament şi nu şi-au exprimat dorinţa să-l împartă. Poate atunci când vei lupta cu mâinile goale împotriva arabilor vor catadicsi să-ţi dea o grenadă.

— Mă îndoiesc.

— Şi eu la fel. Adevărul este că Irgunii nu ne plac şi nici n-au încredere în noi; iar sentimentele sunt reciproce. Bun început pentru o ţară nouă, nu-i aşa?

120

Kibuţul Kfar Herzl

Maşini blindate carbonizate. Corpuri rigide presărau deşertul dincolo de sârma ghimpată. Hainele morţilor fâlfâiau în vântul deşertului, iar fumul se ridica din tranşeele sfârtecate de bombe.

De undeva, Yaakov auzi un om strigând după ajutor.

Yaakov era alb la faţă din cauza prafului şi a oboselii. Sorbi dintr-un bidon cu apă şi-l dădu mai departe lui Isaac.

— Ia puţin. Nu fi lacom. Nu uita că trebuie să-ţi ajungă mult timp.

Isaac luă o gură, îşi umezi buzele aşa cum făcuse Yaakov şi o înghiţi. Îşi simţea limba la fel de uscată ca şi mai-nainte.

— Sunt prea bătrân, murmură Yaakov.

Se sprijini de pereţii tranşeului şi închise ochii.

Da, este bătrân, se gândi Isaac. Nu-l văzuse niciodată pe bunicul său atât de obosit. Parcă îmbătrânise zece ani într-o singură zi. Înseamnă că şi eu m-am maturizat. De dimineaţă eram doar un băieţel. Acum mă simt adult.

După acest prim atac, arabii năvăliseră din nou cu grenadele lor. O ţinuseră aşa toată dimineaţa, până când tranşeele se transformară într-o masă de pământ şi saci de nisip sparţi. Douăzeci de apărători zăceau morţi sau răniţi în spitalul improvizat din sufragerie.

La prânz, arabii îi atacaseră din nou, deşi cu mai puţin entuziasm decât până atunci. Îi respinseseră din nou, distrugând încă o maşină blindată.

Ofensiva începu din nou. Acum puştile amuţiseră. Yaakov se uită la ceas.

— Cinci minute, murmură el. Vor fi aici în curând.

Exact când termină de vorbit, Isaac auzi uruitul familiar al tancurilor. Îi venea să plângă. Atacurile de până acum îl epuizaseră. Nu credea că o să mai reziste.

— Ce plan mai ai de data aceasta, bunicule? zise el.

— De data aceasta? De data aceasta mă rog să se întâmple o minune.

În timp ce alerga în spatele maşinilor blindate, Rishou îşi aminti de Rab’allah. Se gândi la soţia, la mama şi la cumnata sa măcelărite în dormitorul din casa tatălui său, la fiica lui, care zăcea în Spitalul Crucii Roşii, cu mintea rătăcită şi ciotul piciorului înfăşurat în bandaje însângerate; şi tot gândindu-se la

ele prindea mai multă energie.

Izzat alerga lângă el. Evreii deschiseseră focul din tranşee cu mitralierele lor Sten şi Izzat căzu.

De data aceasta, maşinile blindate nu mai fură întâmpinate de un baraj de foc. Yaakov văzu două coktailuri Molotov căzând pe lângă tancuri, iar altele explodând inofensive pe Dingoul din frunte. Tancul trecu prin fum şi flăcări, peste tranşeele dărâmate şi se îndreptă spre kibuţ.

— Înapoi! strigă Yaakov şi se ridică în picioare, făcând semn celorlalţi să se retragă.

— Înapoi!

Îl apucă pe Isaac de cămaşă şi-l trase afară din tranşeu. Se târâră pe pământul găurit de bombe. Chiar în timp ce fugeau, încă două maşini blindate îi depăşiră, uruind inexorabil spre colibe şi sufrageria de piatră.

Căzu pe burtă într-o gaură lăsată de bombe.

Infanteria arabă se afla chiar în spatele lor. Îşi ridică, puşca şi trase sălbatic. Mâinile îi tremurau necontrolat. La cinci paşi depărtare, văzu un arab într-o uniformă veche, kaki şi *keffiyeh* alb cu negru. Isaac, ţinti din nou. Nu trebuia să dea greş.

Trase în sus.

Omul sări în crater după ei. Dar, ca şi când nu l-ar fi văzut pe Isaac, vru să-l lovească pe Yaakov în cap cu patul puştii. Yaakov îl zări în ultimul moment şi se trase înapoi. Izbitura îl nimeri în piept şi căzu.

Arabul bătrân rânji triumfător. Continua să-l ignore pe Isaac; probabil că nu-l considera demn de atenţia lui. Când îşi săltă puşca să zdrobească ţeasta lui Yaakov, Isaac îi puse ţeava puştii la tâmplă şi trase.

Isaac văzu alt arab alergând spre ei. Ţinti din nou, dar, de data aceasta, nu-i mai tremurau mâinile. Îl împuşcă direct în piept. Omul se înclină şi căzu cu faţa-n noroi. Mâna îi atârna moale pe marginea craterului.

— Repede, gemu Yaakov şi-l scoase pe Isaac din gaură.

Apoi, o luară la fugă spre livadă.

Mitralierele Hotchkiss fuseseră montate în clădirea de beton, pe culmea dealului îmbrăcat în viţă de vie. Ţăcănitul armelor astupa acum celelalte zgomote ale luptei. Isaac se împiedică şi

se uită înapoi. Mitraliera grea secera arabii împrăştiaţi prin livadă, dându-le apărătorilor posibilitatea să se retragă.

O maşină blindată se roti şi o luă către deal, trăgând din tunul instalat pe turelă. Yaakov alergă spre ea. Puştile răpăiau în jurul lui. I se înmuiară picioarele şi căzu. Pentru o, clipă, Isaac crezu că murise. Dar, apoi, Yaakov se rostogoli pe spate, scoase grenada din tunică şi-i trase cuiul. O aruncă în calea tancului.

Explozia săltă maşina blindată de pe şenilele din faţă. Urui, aruncând fum negru pe turelă. Se răsturnă într-un crater.

Isaac alergă în zig-zag prin ploaia de gloanţe.

— Bunicule!

Yaakov zăcea pe spate, ţinându-se de şold. Picături de sânge i se scurgeau printre degete.

— Du-te la kibuţ!

— Nu fără tine!

Isaac îl ridică în picioare şi-l ajută să ajungă la adăpost, mulţumind lui Dumnezeu că mitraliera de pe deal continua să tragă şi că găsise destul curaj în el.

Sufrageria era singura clădire de piatră din kibuţ. Yaakov o transformase în punct de comandă şi spital de campanie. O fată stătea ghemuită într-un colţ, lângă emiţător şi transmitea SOS-uri disperate organizaţiei Haganah din Ierusalim. Răniţii zăceau pe podea, gemând însângeraţi. Alţi kibuţnici se rezemaseră de pereţi, paralizaţi de frică sau oboseală, privind în gol. Oamenii alergau de acolo-colo, zbierând disperaţi.

Când Isaac ajunse cu Yaakov, era clar că totul se terminase.

Două Dingo-uri fuseseră oprite de doi tineri kibuţnici care distruseseră anvelopele cu mitralierele lor Sten, sacrificându-şi propria viaţă. Dar restul maşinilor blindate traversau acum kibuţul, trăgând cu tunul. Distruseseră deja dormitoarele, clinica şi sinagoga. Acum se îndreptau spre sufragerie.

Mitraliera grea amuţi brusc şi infanteria arabă se ridică din găurile lăsate de obuze în livadă şi începu înaintarea.

Yaakov se târî pe podea, spre operatoarea radio, lăsând dâre de sânge pe beton.

— Ce spune Ierusalimul? gemu el.

Fata îşi scoase căştile şi-l privi neputincioasă, cu spaima întipărită pe faţă. Era prea îngrozită să vorbească.

Isaac văzu o figură alergând pe cărare, în calea maşinilor blindate. Avea un aruncător de grenade in braţe şi-l ţinea la

piept, ca pe un copil.

Era Levin.

Îl lăsă jos şi se ghemui lângă el. Îi mai rămăsese o singură grenadă. Îndreptă ţeava armei spre maşina blindată, băgă grenada şi trase.

Tancul explodă cu Levin cu tot.

Rishou îl văzu pe Levin fixându-şi aruncătorul de grenade pe umăr şi se opri, gata să tragă. Dar, până să apese pe trăgaci, grenada lovi tancul şi Dingo-ul explodă. O minge de foc se ridică din turelă.

Apărătorii evrei se retrăseseră în clădirea de piatră din centrul kibuţului. Începu să fugă într-acolo, dar îşi dădu seama deodată că rămăsese singur. Luptătorii văzuseră maşina blindată în flăcări şi îşi pierduseră curajul.

Pe numele sfinte, ale lui Allah!

Yaakov urmări retragerea celor două tancuri care mai rămăseseră. Erau urmate de infanteria arabă. Soarele coborâse la asfinţit. Pentru azi, se terminase cu atacurile. Joseph Levin le oferise încă o noapte.

121

Noaptea era caldă şi cadavrele se înverzeau pe câmpul de luptă. Mirosul dulceag, greţos al putreziciunii era purtat de briza înserării.

Yaakov era palid şi tremura. Doctorii îi opriseră hemoragia la piciorul drept, dar osul era sfărâmat şi-l durea cumplit. Dar nu avea de gând să se odihnească.

Până la apusul soarelui, îşi organizase deja apărătorii în noi grupuri de luptă. Bărbaţi şi femei paralizaţi de frică primiră noi însărcinări. Se ridică o baricadă de pietre la poarta principală şi săpară repede tranşee în jurul kibuţului şi în perimetrul de apărare din livadă, mai jos de casă.

Fu trimisă o patrulă să încerce să recupereze puştile şi muniţia din maşina blindată distrusă de grenada lui Yaakov. Doi bărbaţi reveniră peste o oră cu vestea că Yaakov îşi făcuse treaba prea bine. Blindajul Dingoului era complet distrus.

Între timp, expertul în arme al kibuţului repara mitraliera

Hotchkiss, care se blocase spre sfârşitul ultimului atac.

Yaakov adună restul apărătorilor şi le spuse că Ierusalimul le promisese ajutor a doua zi dimineaţă. Vestea reuşi să le ridice moralul. Dacă ar mai putea să reziste încă câteva ore...

Mai târziu, Isaac îi şopti bunicului său:

— Este adevărat?

Yaakov ridică din umeri şi zâmbi.

— Crezi că mai are vreo importanţă?

Obuzele ţiuiră toată noaptea şi bombardară kibuţul. Întunericul alterna cu momente de lumină falsă când tunarii Legiunii Arabe îşi trasau traiectoriile. După fiecare rundă, se lăsa o linişte apăsătoare, când singurele sunete erau ciripitul cicadelor şi zumzetul vocilor arabilor.

Bărbaţi şi femei dormeau întinşi pe podea. Răniţii gemeau şi se răsuceau, alţii se rugau, murmurând *kaddish*-ul pentru sufletul morţilor.

— Azi ai luptat vitejeşte, zise Yaakov.

— Mi-am udat pantalonii, bunicule. Vorbesc serios.

— Oricum, te-ai descurcat bine.

Isaac inspiră adânc. Asta însemna să fii bărbat adevărat? Să te temi?

— Mâine o să-ţi fie ruşine cu mine.

— Ruşine? Dar nu mi-a fost niciodată. Dimpotrivă, sunt mândru. Mie ar trebui să-mi fie ruşine. I-am promis lui Sarah că voi avea grijă de tine şi am dezamăgit-o. Ar fi trebuit să te trimit de aici.

— Mă bucur că am rămas, minţi el. Crezi că o să rezistăm?

— La noapte, trebuie să ne rugăm să se întâmple un miracol, zise Yaakov şi-l luă de mână pe Isaac, implorându-l în gând pe Dumnezeu pentru Kfar Herzl, pentru nepotul lui şi pentru copiii săi. Dar, în adâncul sufletului, ştia că niciodată n-o să mai vadă pe pruncul din ei.

Imediat după ivirea zorilor, ultimele două maşini blindate pătrunseră în livadă, trecând cu şenilele peste cadavre şi ocolind gropile şi copacii ciuntiţi. Yaakov şi Isaac le priveau de la fereastra sufrageriei, cu armele în braţe. Isaac îşi goli buzunarele şi numără muniţia. Mai avea cinci gloanţe.

Tancurile se opriră la poalele dealului plantat cu viţă de vie. Isaac îi recunoscu pe părinţii unuia din prietenii săi, care ieşiseră

din bunker şi se târau de-a lungul zidului, cu coktailuri Molotov în mână. La douăzeci de yarzi de maşinile blindate, fură zăriţi şi loviţi de o rafală de mitralieră Bren. Căzură. Probabil că erau morţi, pentru că nu mai mişcau.

Tunarii din cazemată traseră ghiulea după ghiulea în tancuri şi apoi focul încetă brusc. Peste câteva clipe, îi văzu întorcându-se spre kibuţ, la adăpostul zidului.

Se auzi o explozie în cazemată şi se ridică o trombă de fum negru.

— Au rămas fără muniţie, zise Yaakov cu voce tare. Au distrus tunul.

Acum, Dingo-urile înaintau spre poarta principală, dărâmând baricade de pietre. O fată alerga spre ei cu o bombă cu petrol în mână. Fu secerată de mitralieră.

— Asta este! murmură Yaakov.

Arabii veniră în urma maşinilor blindate, revărsându-se peste poartă, către ei, prin fumul gros. Isaac trase de câteva ori şi apoi auzi teribilul clic, semn că i se terminaseră gloanţele.

— Cine are muniţie? strigă el. Cine are muniţie?

Se întoarse şi rămase cu gura căscată de uimire. Camera era plină de cadavre. Mai rămăseseră doar câţiva. Restul erau morţi sau grav răniţi. Tancul trase o ghiulea şi dărâmă peretele.

Yaakov scoase încărcătorul puştii şi băgă mâna în tunică să ia altul. Înjură când îşi dădu seama că era ultimul.

— Ce ne facem, bunicule?

— Acum nu mai putem face nimic, Isaac. Ajută-mă să mă ridic.

Isaac îl ridică în picioare. Bandajul de pe coapsa lui Yaakov era murdar şi plin de sânge. Ieşi în pragul uşii cu mâinile ridicate.

Doamne Sfinte! Vrea să se predea! îşi dădu seama Isaac. Nu se poate! Alergă şi luă o puşcă din mâna unui mort. O îndreptă spre arabi.

Nimic. Încărcătorul era gol.

Yaakov îl privea din uşă. Clătină din cap.

— S-a terminat, zise el.

Isaac lăsă puşca jos.

Yaakov ieşi urmat de ceilalţi.

Erau vreo douăzeci de arabi, felahi, cu puştile ridicate la umăr. Yaakov se îndreptă spre ei, cu mâinile ridicate. Era urmat de alţi

patru bărbaţi şi o femeie, sora lui Yaakov.

Arabii strigau furioşi, iar, apoi, unul din ei zbieră „Rab'allah", alergă în direcţia lui Yaakov şi îşi înfipse baioneta în pieptul lui. Sunetul îi aminti lui Isaac de varza crudă, tăiată cu cuţitul. Yaakov nu încercă să se apere. Căzu în genunchi, fără să scoată o vorbă.

Arabul îl împunse încă o dată în stomac.

Ceilalţi felahi începură să-şi bată prizonierii cu paturile puştilor. Sorei lui Yaakov îi tăiară gâtul cu un cuţit. O lăsară să se zbată în praf până îşi dădu sufletul.

Isaac o luă la fugă.

Alergă orbeşte printre figurile întunecate, prin coşmarul de fum şi violenţă. Când ajunse în livada de măslini, de-abia mai putea respira. Îi tremurau picioarele.

Dădu de zidul din partea cealaltă a livezii şi sări peste el. Scăpase. Reuşise să fugă.

Deodată, se trezi înconjurat de arabi.

Erau strânşi în jurul a două victime. Le mutilau. Una din ele mai mişca încă. Tresăriră uimiţi. Liderul lor strigă şi-l arătă cu degetul pe Isaac.

Isaac încercă să fugă, dar nu-l ascultau picioarele.

— Apucaţi-l de braţe şi aruncaţi-l pe burtă.

Trei bărbaţi îl imobilizară la pământ. Îşi auzi propriile sale strigăte disperate, de parcă ar fi venit de departe.

— Ce evreu drăguţ! cârâi el. Ştii ce-o să-ţi fac? în arabă. Hai să ne distrăm cu el mai întâi.

Omul râse. Îngenunche în spatele lui şi-i trase pantalonii. Isaac ştia că voia să-l violeze.

Zbieră din nou, îngrozit.

Izzat nu fusese în viaţa lui atât de excitat. Mirosul metalic al sângelui, răzbunarea şi crimele explodaseră în el ca un orgasm, dar, spre deosebire de sex, dura la nesfârşit şi n-ar fi vrut să se termine niciodată. Toate frustrările, eşecurile şi umilinţele unei întregi existenţe izbucniră înăuntrul lui. Ţipetele evreilor îi ungeau sufletul ca un balsam. Acum câteva clipe, crezuse că plăcerea se terminase; apoi, Allah îi trimisese acest evreu cu obrăjori pufoşi şi acum putea s-o ia de la început, să se răzbune prin durere.

Sfâşie chiloţii băiatului şi-l apucă de păr. Auzi râsetele şi

înjurăturile oamenilor din jurul lui.

— Ce evreu drăguţ! cârâi el. Ştii ce-o să-ţi fac? Mai întâi…

— Lasă-l în pace, zise o voce.

Se întoarse. Un om stătea în spatele lui, cu arma îndreptată spre el. Era Rishou.

122

Oraşul Nou

Un uruit îndepărtat ca un tunet. Oamenii lui Kaukji bombardau Oraşul Vechi.

Marie se trezi şi se rostogoli spre Asher. Îl acoperi cu trupul ei şi îşi lăsă părul să-i cadă pe faţă, un adăpost pentru amândoi. Îl sărută pe gură. Bărbatul se trezi încet.

În timp ce-l aştepta, i se derulau prin minte tot felul de imagini. Casa din Pădure, doamna Rosenberg care striga în întuneric „Josef, tu eşti?”; Rolf între picioarele ei: „Spune-mi că mă iubeşti!”; Lubansky, rânjind în pragul de la Frauenblock, desfăcându-şi cureaua. Trebuia să arunce aceste amintiri în bezna uitării.

Viaţa era făcută din asemenea momente. Trecutul trebuia eliberat; viitorul nu putea fi stăpânit. Prezentul era singura certitudine şi trebuia să profiţi de el.

— Te iubesc, îi şopti bărbatul.

— Dovedeşte-mi!

Întinse mâna spre sertarul de la pat, dar ea îl opri.

— Nu, nu vreau să te fereşti. Lasă-mă gravidă!

— Dar dacă…

Lăsă propoziţia neterminată.

— Dacă mori, nu-i aşa? Dacă aceasta este ultima oară, nu?

— Atunci o să-mi rămână măcar o parte din tine.

Îl lăsă să pătrundă în ea. Să vină noaptea! Ce-i spusese Sarah? Să creadă în soare! Pentru fiecare sfârşit, există un început. Bărbaţii vor distruge, iar femeile vor construi din nou. Nu făceau parte din acelaşi neam, dar era femeia lui. Va purta sământa noii generaţii prin vremurile întunecate ale istoriei. Întotdeauna fusese aşa.

Se dărui lui Asher şi rosti o rugă în tăcere pentru Netanel. Cine

ştie unde l-or fi purtat diavolii din el.

Oraşul Vechi

Împuşcăturile încetară brusc. Netanel auzi paşi pe caldarâm, foarte aproape. Liniştea îţi încorda nervii mai rău decât bombardamentele. Doi arabi apăruseră pe Strada Evreilor. Netanel ţinti şi apăsă pe trăgaci. Nimic. Lovi puşca cu pumnul, enervat. Nu mai avea muniţie.

Meodovnik alergă la uşă şi aruncă o grenadă pe stradă. Izbucni o flacără, urmată de o detunătură. Când Netanel se uită înapoi, cei doi arabi zăceau într-o baltă de sânge, lângă zidul îndepărtat.

Meodovnik se aşezase pe vine, lângă uşă, rânjind. Deodată, îi ţâşni sângele pe gură şi se prăbuşi cu faţa-n jos.

Netanel îl ridică. Un glonte bine ţintit îl nimerise în buzunarul drept de la piept. Era rănit la plămâni.

Meodovnik ţinea gura deschisă şi încerca să respire ca un peşte pe uscat. I se spărseseră ochelarii şi sticla i se înfipsese în ochi şi-n obraji. Se agăţă cu degetele de braţul lui Netanel.

— Ieşiţi! strigă cineva. Nu putem să-i mai ţinem în loc.

Netanel îşi atârnă de umeri puşca lui Meodovnik, alături de a sa şi trase rănitul pe o alee.

* * *

Mai erau alte două persoane în vechea cizmărie, amândouă Palmaciniki – un Ashkenazi bărbos şi o femeie sabra. Magazinul mirosea a praf şi piele, iar singura lumină venea de la o fereastră îngustă care dădea spre alee.

Meodovnik se îneca zgomotos în propriul său sânge. Ashkenazi se întoarse spre Netanel.

— Fă-l să tacă!

Netanel ţinea mâna apăsată pe rană, ca să-l ajute să respire. Buzele rănitului se învineţiseră şi i se scurgea salivă amestecată cu sânge printre dinţi.

— Este pe moarte, spuse Netanel.

— Vreuna din puştile astea este cumva încărcată? îl întrebă sabra.

Netanel clătină din cap.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nici noi n-avem muniţie!

Se auzeau glasuri arăbeşti în sinagoga de alături.

— Atunci du-te să aduci! Am câteva grenade făcute de mână. O să-i ţinem în loc.

Ashkenazi îl privi neîncrezător.

— Două grenade? Cât crezi că o să rezistăm cu două grenade?

— Sunt prea preocupaţi să jefuiască sinagoga ca să se intereseze de voi. Hai, grăbiţi-vă!

Bărbatul îşi privi însoţitoarea. Apoi ridică din umeri şi sări în picioare. Femeia îl urmă. Dispărură pe alee.

Meodovnik îl apucă de braţ pe Netanel.

— Nu... vă... pre... predaţi...

Peste câteva minute, îşi dădu sufletul. Netanel se lipi de perete şi ascultă zgomotele arabilor de alături.

Kaplan se uită la operatorul radio.

— Ce spun?

— Că întăririle vor sosi în curând.

— Ne-au promis ajutoare într-o oră, garantat, şi au trecut două zile şi jumătate. Cât cred că vom putea rezista?

Fata îl privi neajutorată şi speriată.

Vocea tremurată şi ochii roşii ai lui Kaplan trădau disperarea care-l cuprinsese. Sunetele bătăliei creşteau în intensitate. Deşi Sinagoga Varşovia şi Nissan Bek rezistau, flancul de vest al apărării lor se prăbuşise. Arabii pătrunseseră pe Strada Evreilor şi îşi croiau drum în mod inexorabil spre inima cartierului, casă cu casă, ca nişte furnici care devorau o carcasă.

Erau net superiori numeric. Din fericire, nici un arab nu era soldat instruit; majoritatea erau voluntari din sate sau mercenari de-ai Muftiului, puşi mai mult pe jaf. În lipsă de muniţie, apărătorii lui Kaplan se bazau din ce în ce mai mult pe grenadele de mână din fabrica lui Leah Vultz.

— Transmite la Cartierul General că vreau să bombardeze Strada Evreilor. Dacă n-o fac, va fi un adevărat masacru.

Fata transmise mesajul la Cartierul General Haganah din Oraşul Nou, aflat la mai puţin de o milă depărtare, şi aşteptă răspunsul. Între timp, se întreba dacă o să mai rămână în viaţă până la apusul soarelui. În sertar avea o grenadă de-a lui Leah Vultz. Ştia cum se poartă arabii cu femeile prizonier, aşa că şi-o păstrase pentru ea.

Sediul Schneller

Yitzhak Sadeh părea obosit. Se aplecă peste birou şi-i studie pe cei cinci bărbaţi şi o femeie instalaţi în noul lor sediu. Până acum patru zile, biroul aparţinuse şefului Statului Major al armatei britanice din Palestina, generalul Sir Gordon MacMillan.

În spatele lui, pe perete, era o hartă mare a oraşului.

— Doamnelor şi domnilor, – zise el cu un glas răguşit de atâtea ordine şi comenzi câte împărţise –, situaţia din Oraşul Vechi este disperată. În ultimul comunicat primit acum o jumătate de oră, comandantul garnizoanei spunea că nu crede că o să mai reziste încă o noapte. Cu câteva zile în urmă, le-am promis ajutor, deşi ştiam că n-am cum s-o fac. Astă-seară aveţi şansa să salvaţi Ierusalimul de la distrugere.

Se uită la fiecare pe rând. Apoi se apropie de hartă.

— Cred că am găsit o cale de acces. Pe aici.

Făcu semn spre piaţa largă a Fortăreţei Cruciaţilor din interiorul Oraşului Vechi, dincolo de Poarta Jaffa.

— Aaron, Menachem. Oamenii voştri se vor aduna aici, în clădirea Tannous, vizavi de Poarta Jaffa, gata de asalt. Sophie, de ce forţe dispuneţi în prezent?

Sophie Zimmels comanda singura brigada blindată Haganah din Ierusalim, alcătuită, în general, din maşini blindate britanice, furate sau achiziţionate ilegal.

— Două Dingo-uri şi o maşină blindată, domnule.

— Veţi ataca frontal Poarta Jaffa. Apărătorii vor presupune că acesta este centrul ofensivei noastre. Va fi o păcăleală, bineînţeles.

Se auzi un oftat de uşurare în cameră. Asta aşteptau cu toţii.

Sadeh zâmbi.

— De fapt, noi vom pătrunde pe aici, în citadelă. La baza zidului, cam la cincizeci de yarzi de poartă, este un gard de fier. Yehuda, tu şi echipa ta va trebui să-l aruncaţi în aer. Cum pătrundeţi înăuntru, veţi găsi un tunel, care duce sub zidul principal, în curtea interioară a citadelei. O să vă conduceţi oamenii până acolo şi o să vă dispersaţi atacul. Parola va fi „Maccabee”.

Asher zâmbi când auzi cuvântul. Maccabeii fuseseră ultimii evrei care pătrunseseră dincolo de zidurile oraşului, acum două

mii de ani.

Sadeh continuă.

— Apoi, Aaron şi Menachem vor înainta cu companiile lor, prin sectorul armean, către Oraşul Vechi.

— Şi plutonul meu, domnule? întrebă Asher.

— Vreau ca tu să asediezi partea de sud a oraşului aici, la Muntele Zion. Va fi tot o păcăleală, ca să le distragă atenţia de la ţinta reală din interiorul citadelei.

Asher încuviinţă din cap, deşi îi era dificil să se concentreze. Primise veştile în dimineaţa aceea. Kfar Herzl fusese distrus; nu existau supravieţuitori. Isaac era mort, la fel ca şi Yaakov şi majoritatea prietenilor lui.

— Acesta este planul nostru principal spunea Sadeh. Acum o să-l discutăm în detaliu şi vreau ca voi să vă precizaţi ora şi poziţia. Ţineţi cont că aceasta s-ar putea să fie ultima noastră şansă.

123

Yemin Moshe

Patru plutoane, se gândi Asher. Patru plutoane extenuate. Era tot ce mai rămăsese din brigada Har-El după şase săptămâni de luptă necontenită. Se bătuseră pentru Operaţiunea Nachfson, o încercare inutilă de a deschide Bab el-Wadul şi de a captura Kastelul de la Abdul Kader. De când se întorseseră la Ierusalim, luptele stradale din Katamon şi Sheikh Jarrah nu încetaseră. De săptămâni de zile dormeau în medie cam două-trei ore pe noapte. Luau Novadrin, ca parte a raţiei lor zilnice, dar tabletele nu aveau mai mult efect asupra lor decât o aspirină.

Acum, supravieţuitorii stăteau în jurul zidurilor sinagogii, pe jumătate adormiţi, Asher ştia prea bine, cufundaţi în vise viu-colorate, întrerupte de momente întunecate. Bărbaţii nu se bărbieriseră de-o săptămână şi aveau nişte feţe supte, extenuate. Femeile erau murdare, cu păr slinos. Ochii le străluceau ca la psihopaţi şi majoritatea aveau răni vechi. În alte armate, ar fi fost internaţi de mult în spital, dar luptătorii Palmach nu puteau să-şi ofere un asemenea lux.

El se întreba câţi din ei vor fi sacrificaţi noaptea aceasta?

Putea să-i ceară cuiva să moară pentru o iluzie?

— Bine, strigă el, hai s-o luăm din loc! La noapte trebuie să fim la Ierusalim.

Nu-l lăsa inima să le spună că atacul lor va fi o alarmă falsă. Dacă ar fi făcut-o, poate că oamenii lui n-ar mai găsi puterea să se târască în sus, pe munte. Ierusalimul era singura momeală pe care le-o putea flutura pe sub nas ca să-i facă să lupte încă o noapte.

Oraşul Vechi

Netanel se obişnuise cu noul fel de luptă: se foloseau de puşti şi grenade ca să păstreze o clădire până-n ultimul moment, pentru ca apoi s-o abandoneze, să se retragă în casa următoare şi să ia totul de la început. Epuizarea domina acum frica. Lupta devenise un reflex automat, ca respiraţia sau clipitul din ochi. Rezistenţa era un scop în sine.

Odată azi, crezuse că se terminase, că o să moară în cizmărie alături de Meodovnik. Dar Palmacinikii se întorseseră cu muniţie, exact înainte ca arabii să termine de jefuit sinagoga de alături. Şi reuşiseră să-i respingă.

Trase din mitraliera Sten de la şold, se întoarse şi o luă la fugă pe alee. Zgomotul împuşcăturilor răsună peste acoperişurile caselor. Pe străzile întortocheate se hotăra soarta a mii de bătălii. Soarele înserării murdar şi galben se reflecta pe un plafon arcuit. În faţa lui, umbre adânci şi o baltă de sânge negru.

Îl urmă pe Ashkenazi şi pe însoţitoarea lui sabra într-o clădire anonimă de piatră din capătul aleii. Se lipi de perete, verifică încărcătura şi încercă să-şi controleze respiraţia întretăiată.

Se uită în jur. Dumnezeule! Se afla în altă sinagogă. Îşi dădu seama imediat că aparţinea Naturei Karta; însuşi rabinul Silverberg mergea printre bănci, studiind un text obscur; alt bătrân era aplecat asupra unei copii din Tora, atingând paginile îngălbenite cu barba lui cenuşie, şi un altul stătea lângă perete, cu un şal alb-albastru pe umeri, rugându-se şi cântând cu voce tare. Se apleca de la mijloc ori de câte ori rostea unul din numele sfinte ale lui Dumnezeu.

— Ce faceţi? zbieră Netanel.

Rabinul Silverberg îşi ridică privirile. Ceilalţi doi evrei bătrâni îşi continuară devoţiunile lor.

— Nu sunteţi bineveniţi aici, zise rabinul.

— Arabii sunt alături! Ajutaţi-ne!

Rabinul oftă şi închise textul pe care-l citea. Se pare că ştia ce are de făcut.

— Dumnezeu a hotărât.

— Ce-a hotărât? zbieră Netanel. De ce nu ne ajutaţi?

Rabinul se adresă pe un ton aspru celorlalţi doi bărbaţi, care-l priviră uimiţi. Îl urmară pe rabinul Silverberg până la uşa din spate a sinagogii.

Netanel se luă după ei.

— Încotro?

— Am sperat că Dumnezeu va găsi nimerit să cruţe acest loc de rugăciune. Dar, se pare că nu acesta a fost planul lui.

— De ce nu staţi să-l apăraţi?

Rabinul îi privi pe ceilalţi doi şi încuviinţă din cap. Bărbaţii se retraseră. Apoi se întoarse spre Netanel.

— Tinere, nu înţelegi. Cel mai important este sufletul omului. Ce rost ar avea să păstrăm sinagoga şi să-l pierdem pe Dumnezeu?

Se auzi răpăitul unei mitraliere Sten. Cei doi Palmaciniki din uşa sinagogii trăgeau în stradă. Arabii îi atacau din nou.

— Ai auzit de Auschwitz, rabine?

— Bineînţeles.

— Ştii, nu numai naziştii sunt vinovaţi ca au existat asemenea orori, ci şi oameni ca tine. Tu şi ceilalţi evrei care ne-aţi transformat într-o naţiune de nevolnici.

— Ceea ce se întâmplă în lumea aceasta trece repede. Ceea ce se întâmplă în următoarea durează o eternitate.

— Mă faci să vomit.

Ashkenazi strigă şi căzu, ţinându-se de umăr. Femeia sabra îl chemă în ajutor pe Netanel, continuând să tragă.

— Părerea ta despre mine nu contează. Numai Dumnezeu poate să ne judece, zise rabinul Silverberg şi se îndepărtă.

Netanel luă pistolul-mitralieră de la şold şi pe întoarse la luptele stradale. Se întreba ce i-ar spune Amos Mandelbaum rabinului Silverberg.

Se întreba, de asemenea, ce-i va spune lui Dumnezeu într-o zi.

Asher se lăsă pe vine în spatele unei pietre funerare din cimitirul armenesc, la câţiva paşi de mormântul regelui David, zbierând în telefonul de campanie pe care îl dăduse operatorul său radio.

— Ce? zbieră Asher în telefon.

Cineva scoase un strigăt, îl găsiseră pe arabul care aruncase grenada, urmat de rafala unei mitraliere Sten când Palmacinikul găsi ţinta.

— *Ce*?

Îl auzea pe operatorul radio al lui Sadeh, dar vocea ei se pierdea, de parcă ar fi vorbit într-un uragan.

Apoi, auzi foarte clar:

—… atac… a fost între… foc continuu… retra…

— Vreţi să ne retragem? strigă el.

Răspunsul era de neînţeles.

— VREŢI – SĂ – NE – RETRAGEM?

— Afirmativ –… cod este Ha – repet… este Hadrian.

Hadrian însemna că atacul asupra citadelei fusese respins. Asher trânti receptorul în furcă. La dracu'! Ce rost avusese? Câţi oameni pierduse degeaba în noaptea aceasta? *Balagan*! Ce porcărie!

Deodată, îşi ridică privirile uimit. O flacără arcui pe cerul nopţii şi explodă, scăldând Poarta Zion şi acoperişurile din Oraşul Vechi în verde-gălbui. Asher se holba cu gura căscată şi apoi apucă telefonul agitat. Flacăra era semnalul din partea secundului său. Capturase Muntele Zion. Atacul fals se dovedise cel mai eficace, iar Poarta Zion şi străzile Ierusalimului se aflau la două sute de yarzi depărtare, la mila lor.

Asher se uită la ceas. Ora două a.m. Ei trebuie să fie în interiorul oraşului înainte să se ivească zorile pentru ca atacul să reuşească.

Aveau trei bombe confecţionate de mână, numite Davidkas, după David Leibovici, tânărul care le inventase.

Constau dintr-o bucată de ţeavă de şase inci şi o bombă umplută cu cuie şi bucăţi de fier vechi. Eficacitatea lor era nesigură, dar făceau un zgomot asurzitor când explodau. Adesea, zgomotul avea mai mare efect decât bomba în sine.

Asher ordonă să se înceapă bombardamentul cu Davidkas. Alese doi bărbaţi să pună o încărcătură de o sută şaizeci de pfunzi la baza porţii şi apoi, alese douăzeci din cei mai buni luptători ai săi – acum reprezentau doar jumătate din plutonul său – şi-i conduse spre poartă.

Asher stătea pe burtă şi-i urmărea pe cei doi oameni ai săi, târându-se la poalele zidului, dinspre Grădinile Dormition. De ce era atâta lumină? Se ruga lui Dumnezeu ca norii să astupe luna. Se uită la ceas. Aproape două şi un sfert. Grăbiţi-vă! Grăbiţi-vă!

Probabil că arabii din turnurile de pază îi zăriseră.

Minutele se scurgeau…

… Aşteptă.

Auzi genieştii înainte să-i vadă.

— Shalom, Asher, şopti unul din ei.

— Gata?

— Gata.

Se uită din nou la ceas. Minele ar fi trebuit să explodeze până acum. Dacă încărcătura nu exploda până la urmă? Cât vor mai trebui să aştepte înainte să verifice detonatoarele?

— Când ai fixat fuzibilul? şuieră el.

— Pentru ora două…

Dar n-apucă să termine propoziţia.. Cerul fu luminat de o flacără orbitoare, urmată de o explozie puternică. Poarta Zion sărise în aer. Cimitirul se acoperi de praf şi pietre.

Trecură câteva minute bune până să se limpezească fumul. Poarta de fier era deschisă, scârţâind din balamale. Câteva pietre masive căzuseră la baza turnului. Baricada de dincolo de poartă se tasase.

— Armaţi! zbieră Asher.

Apoi sări în picioare şi o luă la fugă printre zidăria dărâmată.

Mai avea câţiva paşi până la poartă, când îşi dădu seama că rămăsese singur.

124

Oraşul Vechi

Asher stătea sub Poarta Zion, încadrat de razele lunii. Ştia că

este mort. Îşi ridică privirile spre turnul crenelat şi aşteptă împuşcăturile fatale. Nimic. Îşi croi drum ca prin vis printre ruinele porţii cu Stenul atârnându-i în mâna dreaptă. Cizmele lui grele răsunau pe caldarâm. Înaintă pe scara care ducea la turn, cu spatele lipit de perete. Era complet părăsit.

Davidkas şi minele îi convinseseră, probabil, pe arabi că aveau de-a face cu un atac masiv, aşa că fugiseră.

Auzi paşi şi văzu umbre mişcându-se pe lângă perete. Îl auzi pe Roth, adjunctul său, împărţind ordine şi alergă să-l întâmpine.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el, mai mult uimit decât supărat.

— Suntem epuizaţi, domnule, spuse Roth.

Se lăsă o linişte stânjenitoare. Probabil că am adormit cu toţii.

Veştile că luptătorii *Palmach* reuşiseră să treacă de liniile arabe se răspândiră în câteva minute în Oraşul Vechi. În momentul în care sosi Asher cu oamenii săi, Sinagoga Jochanan Ben Zakai era plină de oameni care strigau, plângeau şi râdeau. Habotnici în haine de gabardină îşi ridicau mâinile spre cer şi mulţumeau lui Dumnezeu. Câţiva oameni alergară să-i îmbrăţişeze pe Palmaciniki.

Şi apoi o văzu pe Sarah. Parcă ar fi făcută din hârtie, se gândi el. Ce se întâmplase cu sabra dură pe care o cunoştea el?

Se clătina pe picioare. Când îl văzu, rămase cu gura căscată de uimire şi crezu c-o să leşine. În ciuda voinţei sale, alergă spre ea şi-o luă în braţe. Dar, în timp ce-o îmbrăţişa, observă că tresare de durere.

— Ce s-a întâmplat, o întrebă el alarmat.

Simţi bandajul gros, de sub cămaşa ei kaki.

— Fragmente de grenadă. Nu-i nimic. Slavă Domnului că s-a terminat!

Asher îşi dădu seama că toţi, inclusiv Sarah, credeau că fuseseră salvaţi. Se întreba dacă vor continua să danseze şi să se îmbrăţişeze când vor vedea că nu erau decât nouăsprezece bărbaţi şi femei epuizate care să-i ajute să ţină piept invaziei arabe.

Kaplan închise uşa biroului său din Tipat Chilav, pentru prima oară în şase luni. Se aşeză şi îşi puse capul în palme.

— Douăzeci de bărbaţi? Doar atât ne-a putut trimite Ierusalimul? Douăzeci?

— Noi trebuia să fim o diversiune.

— O diversiune?

Kaplan vorbi printre degete.

— Pentru cine? Pentru arabi sau pentru noi?

— Când i-am informat pe cei de la Cartierul General că am străpuns Poarta ne-au promis întăriri. Ar fi trebuit să ajungă înainte de ivirea zorilor.

— Unde este restul brigăzii tale? îl întrebă Kaplan.

— Jumătate din ei sunt aici. Cealaltă jumătate se află la Muntele Zion.

— Patruzeci de bărbaţi? Atâta tot? Dintr-un întreg batalion?

— Am avut multe pierderi în ultimele două luni în luptele de la Bab el-Wad.

Kaplan îl privi stânjenit.

— Îmi pare rău, Asher. N-am vrut să te jignesc pe tine şi oamenii tăi. Doar că suntem foarte obosiţi şi ne făceam speranţe mai mari.

— Aş putea să-ţi sugerez să evacuăm răniţii imediat?

— Forţele noastre s-au subţiat, domnule. Legiunea Arabă se îndreaptă spre oraş dinspre sud-est.

Kaplan inspiră adânc, încercând să zâmbească.

— N-are rost să discutăm despre speranţe deşarte. Hai să aşteptăm întăririle promise de Yitzhak.

Sarah zăcea cu faţa-n jos pe o saltea din locuinţa lui Misgav Ledach, în timp ce un chirurg îi extrăgea fragmente de grenadă din muşchii spatelui. O soră ţinea o torţă aprinsă fiindcă nu aveau curent electric. Strângea pe Asher de mână, torturată de durere.

— Îmi pare rău, Ash… îmi… pare rău.

— Nu-i nimic, Sarah. Nu-i nimic.

— Îmi pare rău pentru tot.

Gemu şi se zbătu când chirurgul scormoni după alt fragment.

— Ţine-o bine!

Asher o apăsă pe umeri. Ah, Sarah! Odată va trebui să-ţi spun de Isaac, de tatăl tău, de Kfar Herzl. Ar trebui să-ţi vorbesc şi despre Marie. Sau poate că nu va fi nevoie să ştii. Dacă stai aici, se va termina totul curând.

— Gata, spuse doctorul, o să te bandajeze sora, Sarah.

Sarah căută din nou mâna lui Asher.

— Asher?

De-abia mai vorbea.

— S-a terminat. Relaxează-te! Trebuie să-ţi recapeţi puterile.

— Ai… vreo veste… de la Kfar Herzl?

— Da, rezistă – minţi Asher. Sunt bine.

— Mă bucur că eşti aici.

Întăririle sosiră înainte de ivirea zorilor. Oamenii Haganah trimişi să salveze Ierusalimul erau funcţionari, profesori, contabili, prea bătrâni pentru serviciul activ. Fuseseră scoşi din paturile lor şi instruiţi în grabă la Liceul Rehavia. Li se dăduseră caschete USN, care trebuiau purtate cu căştile pe urechi, aşa că le balansau pe cap ca nişte farfurii de supă uriaşe. Majoritatea erau îmbrăcaţi în haine de lucru, dar armele lor cel puţin erau impresionante. Fiecare avea câte o puşcă de atac nouă cehească cu optzeci de gloanţe şi patru grenade de mână. Dar în spate, purtau rezerve vitale de plasmă.

Asher se întoarse spre Kaplan.

— Aceşti oameni nu pot rezista atacului asupra Porţii Zion.

— Mă temeam că o să spui asta.

— Dar nici nu pot să le cer oamenilor mei s-o facă. Au luptat prea mult, s-au odihnit prea puţin şi au suferit pierderi prea mari. Până nu se refac cât de cât, n-am cum să-i mobilizez.

— Şi atunci ce intenţionezi, Asher?

— Nu pot să-mi sacrific restul brigăzii într-un asediu. Oricum nici Yitzhak n-ar fi de acord. O să-i dau ordin lui Roth să se retragă la Muntele Zion. Oamenii mei o să-ţi lase toată muniţia. Îmi pare rău.

Kaplan ridică din umeri.

— Dar tu?

— Eu rămân.

— Rămâi? Aşa ai primit ordin?

Asher clătină din cap.

— Atunci de ce? Eu unul n-am de ales. Dar tu?

— Soţia mea este aici, Kaplan. Indiferent ce s-a întâmplat între noi, n-o s-o părăsesc tocmai acum.

Luptătorii Palmach erau înapoi pe Muntele Zion când soarele răsări deasupra pereţilor rozalii ai Ierusalimului. Mai târziu, în dimineaţa aceea, *keffiyeh*-urile roşu cu alb apărură la Poarta Zion. Legiunea Arabă sosise să reia atacul asupra Oraşului Sfânt.

125

Oraşul Vechi.

Vechea patiserie arabă se afla pe Şoseaua El Wad, la o sută de yarzi de Nissan Bek. Era abandonată acum, iar rafturile de lemn fuseseră rupte şi puse pe foc. Bucăţi de sticlă înconjurau urmele unui foc carbonizat, în mijlocul podelei. Din colţurile întunecate venea miros de fecale.

Luptătorii Sfinţi din Iudeea rămaşi în viaţă stăteau rezemaţi de pereţi şi priveau impasibili cum Izzat punea fitilul la explozibil. Când termină, se uită la ceilalţi.

— Care din voi vrea să aibă onoarea de a distruge Nissan Bek?

Linişte.

Apoi vorbi Rishou:

— Izzat Ib'n Mousa, curajul tău a devenit o legendă pe dealurile Iudeei. De fiecare dată, aceşti felahi prost crescuţi ţi-au răpit gloria care-ţi aparţinea de drept. De data aceasta, tu vei fi cel care va pune bomba.

Izzat încercă să zâmbească, dar râsul i se transformă în rânjet. Nici unul dintre ceilalţi n-ar fi îndrăznit să-i vorbească aşa, dar Rishou se bucura de autoritate, datorită obârşiei sale. După atacul de la Kfar Herzl, Izzat ştia că rolul lui de conducător era ameninţat.

Şi acum încă o provocare. Nici nu se gândea să pună el bomba. Aceste misiuni sinucigaşe le reveneau întotdeauna felahilor. Dar ce să spună? Trebuia să fie de acord. O să găsească el o scuză mai târziu.

Dar înainte să poată să-i răspundă, garda care se postase în uşă se năpusti înăuntru.

— Ib'n Mousa, a venit cineva să te vadă.

Toţi întoarseră capetele. Noul-venit purta un *keffiyeh* alb şi un *abbayah* impecabil. Avea o nouă puşcă englezească Lee Enfield. Era proaspăt bărbierit, cu excepţia mustăţii. Părea imaculat, în comparaţie cu Luptătorii murdari după atâtea zile de luptă.

Omul se uită prin cameră.

— În sate, muezinii cheamă voluntari care să ne ajute în lupta sfântă ca să scăpăm de aceşti evrei, spuse el.

Rishou se ridică.

— Majid, fratele meu, zise el îmbrăţişându-l.

De când sosise Legiunea Arabă, Sarah simţise o schimbare. Inamicul lor era mai bine organizat, dădea dovadă de o tactică superioară şi atacurile se dovedeau mai eficiente. La conferinţa din seara trecută de la Cartierul General al lui Kaplan, comandanţii de unităţi de la flancul de vest descriseseră cum fiecare poziţie pierdută era acum distrusă imediat ca să nu mai poată fi recucerită. Echipamentele şi muniţia suplimentară adusă de Palmacinikii lui Asher fuseseră anihilate de un adversar superior.

Remarcase activitatea febrilă din cartierul musulman în dimineaţa aceea şi ştia că era iminent un nou atac. Propriul ei pluton suferea din lipsă de muniţie şi singurele grenade pe care le mai aveau erau cele confecţionate de Leah Vultz şi aduse de Abraham în buzunarele pantalonilor.

Stătea cu spatele la foc. În noaptea aceea nu reuşise să adoarmă din cauza durerii. Dar în spital nu mai rămăsese morfină, nici măcar pentru cei răniţi la stomac sau care îşi pierduseră mâinile sau picioarele, aşa că cele şapte fragmente de metal extrase de doctori din spatele ei păreau triviale prin comparaţie.

Venirea lui Asher îi dăduse curaj. Cel puţin, dacă o să moară aici, la Ierusalim, n-o să fie singură.

Un felah se năpusti de pe una din alei cu un pachet de dinamită legat cu sfoară. Gaura făcută la baza zidului în prima zi fusese astupată cu saci de nisip şi baricadată cu pietre. Dar rămăsese un punct slab. Omul se îndreptă într-acolo, alergând în zig-zag, ca să nu-l vadă apărătorii. Doar ţintaşii din cupolă puteau să-l zărească apropiindu-se.

Pentru o clipă, camarazii săi crezură că o să reuşească, dar izbucni o rafală de împuşcături şi omul scoase un strigăt şi căzu pe burtă.

— Unde este Izzat? şopti unul din Luptători.

— A fost chemat la o conferinţă, la Cartierul General al Legiunii.

Rishou şi Majid se uitară unul la altul. Nimeni nu-l văzuse plecând pe Izzat. Încărcătura explozibilă pregătită de el zăcea pe

caldarâm, la câţiva metri de felahul mort. Era o momeală otrăvită. Putea însemna glorie pentru cine avea curajul s-o ducă sau, mai mult ca sigur, sacrificiu suprem. Cine o s-o ia?

Un bărbat în haină kaki de luptă sări în picioare şi o luă la fugă pe stradă. Era Ahmad, alt felah din Rab'allah. Când se aplecă să ia explozibilul, îl nimeri un glonte tras din cupolă. Căzu pe spate, se zbătu câteva clipe şi apoi rămase nemişcat.

Luptătorii se înghesuiră pe alee, holbându-se la cele două cadavre din faţa Nissan Bekului. Corpurile celor împuşcaţi zăceau deja de cinci zile sub un soare torid. Duhoarea lor stârnise o miasmă mortală în jurul sinagogii, o barieră psihologică la fel de cumplită ca şi împuşcăturile din dom.

Altă bandă de luptători se adăpostise în fierăria părăsită din apropiere. Unul din ei ţâşni pe uşă şi se năpusti spre ziduri. De data aceasta, ţintaşul nu nimeri din prima. Omul reuşi să facă douăzeci de paşi înainte să cadă. Zăcea pe burtă; încă nu murise. Gemetele lui răsunau în jur.

— Nu mă aşteptam să te mai văd, îi spuse Rishou lui Majid.

Majid rămase tăcut. Îi era greu să vorbească. Avea nevoie de mare efort ca să-şi alunge panica îngrozitoare care-i paraliza orice mişcare. Poate, dacă puteau să stea aici, să-i vadă pe alţii murind şi să nu fie obligaţi de Allah sau de conştiinţa lor să rişte îmbrăţişarea feroce a gloanţelor…

— Te uram atât de mult. Am vrut să te ucid.

Majid dădu din cap. Ştia.

— De ce ai făcut-o? îl întrebă Rishou. De ce ne-ai trădat?

Pentru că aveam nevoie de bani, se gândi Majid. Dar şi pentru că nu voiam să fiu arab. Pentru că îmi era ruşine de noi. Voiam să fiu britanic, un effendi. Acum am fost trădat şi eu şi mă aflu aici ca să-mi salvez mândria.

Majid îşi aprinse o ţigară cu degete tremurânde.

— N-ai vrut niciodată să te alături acestor oameni. De ce te afectează atât de mult ce-am făcut?

— Am crezut că sunt nişte proşti, dar sunt de fapt fraţii noştri.

Altă rafală de mitralieră şi încă un martir zăcea pe caldarâm, cu o pată roşie în spate, pe *abbayah*-ul alb.

Rishou se întoarse şi se uită la grămada de explozibil. Majid îşi cunoştea fratele. Parcă îi auzea gândurile. Ruşinea şi mândria îl îndemnau să se ridice.

— N-o face! îi şopti Majid.

— Trebuie.

Majid îl prinse de braţ.

— Este sinucidere curată.

— Am venit aici să lupt, nu să stau să privesc.

Alt om apăru pe alee. Majid crezu pentru o clipă că o s-o ia spre zidurile sinagogii, dar, în ultimul moment, fu secerat de o rafală. Încercă să se târască pe distanţa de zece yarzi care-i mai rămăsese, dar fu secerat de gloanţe.

Alt felah ieşi din fierărie. Rishou smulse ţigara din gura fratelui său.

— Nu! strigă Majid.

Rishou alergă spre colţ.

Se ascundea în partea umbroasă a străzii. Ţintaşii îl încolţiseră pe celălalt, aflat la douăzeci de paşi de ziduri.

Încă nu-l observaseră pe Rishou. Ridicase explozibilul, alergând spre pereţii sinagogii. Cinci paşi, zece, cincisprezece.

Majid îl urmărea cu sufletul la gură.

Sarah reuşi în cele din urmă să-şi încarce arma Sten.

— A apărut încă unul! strigă ea.

Roberto se târî de-a lungul galeriei şi o dădu la o parte. Trase glonte după glonte în stradă.

— L-ai nimerit?

— Nu ştiu.

— L-ai văzut căzând?

— Nu ştiu!

Datorită arhitecturii Nissan Bekului, era imposibil să vezi baza zidului din turn. Sarah se uită în căutarea unei noi ţinte. Trupurile sclipeau în lumina dimineţii. Nu se zărea nici o mişcare acolo, jos.

Oare celălalt atacator ajunsese la ziduri?

Rishou se lăsă pe vine, cu spatele lipit de piatră. Se afla la numai câţiva yarzi de ţeava unei puşti evreieşti care ieşea din baricadă. Se odihni câteva clipe, să-şi tragă sufletul. Apoi, scoase ţigara lui Majid din gură şi aprinse fitilul dinamitei. O băgă sub sacii cu nisip şi se aruncă departe de zid. Răpăitul armelor automate îl urmări în timp ce se îndepărta.

Explozia zgudui clădirea din temelii şi ploaia de praf şi tencuială transformă atmosfera din Nissan Bek într-o ceaţă albă.

Sarah îl apucă pe Roberto de pulover şi-l trase după ea pe scări, spre podeaua sinagogii.

Peretele dinspre nord se deschisese spre curte şi sub arcadă se prăbuşiseră bucăţi uriaşe de tencuială. Prin praful de alabastru zărea arabii năvălind peste ei, cu armele la şold.

— Puneţi armele pe foc automat! zbieră Sarah.

Alergă spre gaura din perete, se trânti între dărâmături şi trase rafală după rafală în valurile de soldaţi. Dar rămase imediat fără muniţie.

— Abraham! strigă ea. Afară!

Îl împinse pe Abraham înaintea ei. Apoi îl cără pe Roberto, mai mult târându-l printre ruinele Nissan Bekului.

Luptătorii se alăturară compatrioţilor lor de la Bethleem, Shu'fat, Beit Jibrin şi alte nenumărate sate ale Iudeei, ca să le dea o mână de ajutor în jefuirea Nissan Bekului.

Rishou văzu un grup de felahi luptându-se pentru o perdea de catifea ruptă din tabernacolul sinagogii. În cele din urmă, o împărţiră în două, mulţumiţi cu acest compromis. Alţii scormoniră rămăşiţele Arcei, căutând lumânări şi lămpi, sau percheziţionară cadavrele luptătorilor Haganah, luându-le bani sau alte valori, înainte să le mutileze.

Rishou îl găsi pe Izzat vârând pagini din Tora sub cămaşă.

— Nu avem timp de aşa ceva! îi zise el.

Izzat îl ignoră.

— Trebuie să continuăm atacul. Evreii au luat-o la fugă!

— Vrei să lăsăm toate astea celor din Legiune? Doar noi ne-am vărsat sângele ca să pătrundem aici!

— Dar n-am venit pentru asta!

— Spunele felahilor dacă poţi! îl Ironiza Izzat.

Rishou se întoarse enervat.

— Mă întreb unde era când curgea sângele? îi şopti Majid la ureche.

126

Oraşul Vechi

Asher îl găsi pe Netanel pe acoperişul de la Rabboi Moshe

Eshkol. Se aşează lângă el, sub parapet. Arabii se aflau alături.

Netanel era tras la faţă. Părul lui cenuşiu i se lipise de cap. Oboseala îi accentuase paloarea şi cicatricele. Zâmbi când îl văzu pe Asher, dar era un zâmbet crud, animalic. Ochii lui îl priveau goliţi de expresie.

Stătea cu mitraliera Thompson în poală ca un pisoi.

— Bună, Ash. Mă căutai?

Îi oferi o ţigară lui Netanel. Netanel o acceptă recunoscător. Mai erau încă trei Irguni pe acoperiş. Se holbau la Asher, plini de duşmănie.

— Ultima oară când ne-am văzut, voiai să mă ucizi, zise Netanel, în cele din urmă.

— N-ar fi trebuit să te pescuiesc din Mediterana. Cel puţin ai fi murit în onoare.

— Oh, da, o moarte onorabilă. Crezi că asta mi-aş fi dorit?

— La Rab'allah nu erau decât femei şi copii. Asta plănuieşte Irgun în noul Israel? Să masacreze femei şi copii?

— Nu-mi ţine predici, Asher. Tu n-ai stat în lagărele de concentrare. Este uşor să fii civilizat când n-ai aflat ce înseamnă barbarismul.

— Deci aşa îţi motivezi tu toate acţiunile? Dai vina pe nazişti?

— Sunt obosit, Ash. Ai venit să mă certi sau vrei altceva?

— Vreau să ştiu dacă oamenii tăi mai au vreo rezervă de arme ascunsă în Oraşul Vechi?

— Ah, atâta tot?

Asher simţi că se înfurie.

— Aproape că am rămas fără arme şi muniţii. Nu mai putem lupta fără ajutorul vostru. Se presupune că suntem de aceeaşi parte a baricadei. Pentru numele lui Dumnezeu, la ce vă aşteptaţi?

— Vrem să fim siguri că n-o să capitulaţi. Stau şi mă uit la Kaplan şi mă întreb dacă o să reziste încă unei Massada?

— Spune-mi, Netya, mai aveţi arme?

Netanel se ridică şi-i făcu semn lui Asher să-l urmeze pe scări, ca să nu-i audă ceilalţi Irguni. Îl aşteptă pe Asher la etajul întâi.

Îşi aprinse încă o ţigară.

— Lângă Jochanan Ben Zachai este o casă. Coboară la subsol. În colţ o să găseşti două dale de piatră. Sub ele se află muniţia noastră. O. K.?

— Mulţumesc, spuse Asher şi se întoarse să plece.

— Ce mai face Marie?

Ashe clătină din cap.

— N-o să te înţeleg niciodată, Rosenberg. De ce ai părăsit-o? N-ai iubit-o?

— Bineînţeles că am iubit-o.

— Şi atunci de ce?

— Nu ţi-a spus?

— Nu-mi spune niciodată nimic. Deci, ce este, Netya? Care este marele secret?

— Te-ai întrebat vreodată ce s-a întâmplat cu tatăl tău, Ash?

Asher îl privi fix.

— O să-ţi spun eu. A murit în toamna lui 1944, la Auschwitz. Un kapo l-a omorât în bătaie cu o bâtă din ordinul maiorului SS Emmerich. Ştii ce înseamnă un kapo? Era numele pe care SS-iştii îl dădeau evreilor din lagărele de concentrare recrutaţi ca poliţai. Cei mai decăzuţi oameni!

Se făcu linişte.

— Tu ai fost acela, zise Asher, în cele din urmă.

— Nu-mi pasă dacă o să mă ucizi, Ash. Un glonte sau cu cuţitul, aşa ar fi drept.

— De ce? Mai ales tu? Un kapo?

— Nu contează de ce. Tu n-ai fost acolo, aşa că n-ai înţelege oricum. Şi n-ar schimba nimic.

Asher îşi plecă privirile şi se uită la puşca din mâinile lui. Se vedea că este emoţionat.

— De ce-mi spui toate astea acum?

— Am trăit cu acest secret patru ani, Ash. M-a bântuit în fiecare zi şi-n fiecare noapte. Nu mai rezist… chinului.

Privirile lor se întâlniră.

— Naziştii l-au ucis, Netya, spuse Asher în cele din urmă. N-o să mă faci să cred c-a fost altfel.

— Pentru numele lui Dumnezeu, n-am nevoie de iertarea ta!

— Ce vrei? Să te urăsc? Nu pot. Aşa cum ai spus şi tu, nu eram acolo. Oricum… l-am ucis şi eu, într-un fel, când am plecat. Am propriile mele remuşcări.

Îi tresări un muşchi în bărbie.

— Dar pentru Rab’allah nu te iert.

— N-am ucis nici un copil la Rab’allah.

— Dar ai fost acolo.

Irgunii de pe acoperiş strigară alarmaţi. Netanel şi Asher

alergară pe scări. Se uitară pe stradă uimiţi. Nu le venea să creadă.

— Tancuri, murmură Netanel.

— Imposibil, zise Asher.

Dar era adevărat. Veniseră!

Tancurile Legiunii Arabe urmau una din cele mai cunoscute rute din Palestina. O luaseră pe Via Dolorosa, la fel ca şi Christos când cărase Crucea pe Drumul Calvarului. În lumea creştină, deveniseră cunoscute sub numele de opririle Crucii.

De două mii de ani străzile antice şi şerpuitoare ale Oraşului Vechi cunoscuseră doar ropotul copitelor catârilor şi behăitul oilor. Acum, Legiunea adusese un nou animal care să tropăie în inima ghetoului – o maşină blindată. Foloseau saci de nisip ca să urce cu ele scările de piatră.

Asher şi Netanel le priveau cum vin, ştiind că nu aveau cu ce să le oprească, în afară de bombele cu petrol; nici un obstacol să le arunce în aer, cu excepţia molozului căzut după bombardamentele arabe. Dingo-urile străbăteau ghetourile şi trăgeau din tunurile lor de trei inci în sinagogă şi-n şcoala de rabini – sanctuarele sfinte ale evreilor.

Rabinul Silverberg se aplecă peste biroul lui Kaplan.

— Canalizarea nu mai funcţionează. Nu are cine să adune gunoaiele. Nu mai avem electricitate şi nici cine să ne îngroape morţii. Apa nu ajunge şi jumătate din oraş este în ruine. Ne rugăm şi recităm psalmi fără întrerupere de zece zile, dar în zadar. Se pare că Dumnezeu vrea să capitulăm.

— Bătăliile nu se câştigă cu psalmi, rabine, ci cu gloanţe. Mai avem câteva.

— Recunoaşte, comandante. Superiorii tăi te-au abandonat.

Kaplan nu spuse nimic. Aşa credea şi el.

— Ar trebui să ne lăsăm la mila arabilor!

— Mai bine să ne aruncăm în baionetele lor! Ar fi acelaşi lucru.

— Nu ai auzit ce declară la radio? Au promis că dacă ne predăm nu vor vătăma pe nimeni.

— Sunt convins că asta vor să ne facă să credem.

— Comandante, te somez, în numele lui Yehova, să pui capăt acestei suferinţe şi păcatelor împotriva naturii.

Kaplan se ridică şi se aplecă peste birou.

— Rabine, îţi spun, în numele lui Israel, că n-o s-o fac.

Asher se desprinse de lângă tapetul zdrenţuit. Auzea sunetul metalic al motorului unui tanc în timp ce înainta pe alee, la numai câţiva paşi depărtare, după colţul şcolii de rabini.

Apăru în lumina soarelui ca un cărăbuş uriaş, învârtindu-şi turela în căutarea ţintelor. Asher înfruntă monstrul cu o cutie metalică de ţigări, plină cu dinamită şi câteva cuie.

O rafală îl seceră înainte să apuce să ridice mâna.

— Asher!

Netanel se aruncă de pe parapet. Ceilalţi Irguni traseră, atrăgând focul dinspre tanc.

Netanel îl târî pe Asher prin moloz, pe alee, lăsând o urmă de sânge negru pe pietre.

* * *

Tot ce mai rămăsese din Nissan Bek după ce Legiunea detonase o încărcătură de două sute pfunzi de TNT era o arcadă din peretele nordic. Inima portocalie a unui foc ardea între pietrele scheletice şi murmurul gutural al vocilor masculine răsuna în noapte. Se ridica o semilună argintie, perfectă.

Luptătorii Sfinţi din Iudeea îl ascultau pe conducătorul lor care le citea ordinul pentru ziua următoare. Trebuiau să se alăture asaltului legiunii asupra ultimului bastion al evreilor, Sinagoga Hurva.

— Tu vei conduce atacul? îl întrebă Majid pe Izzat.

— Bineînţeles, zise Izzat, pe un ton supărat.

— Aşa cum ne-ai condus şi la Nissan Bek? interveni Rishou.

Ochii îi străluceau ca nişte tăciuni în beznă. Ceilalţi bărbaţi simţeau provocarea şi băteau din picioare, nervoşi. Rishou nu mai era un străin pentru ei. Îşi demonstrase curajul şi devotamentul sub zidurile Nissan Bekului.

— Din păcate, am fost chemat la o conferinţă foarte importantă, zise Izzat. Doar sunt o rudă apropiată a Muftiului.

Rishou scuipă în foc dezgustat.

— Iată ce s-a întâmplat! Tell sau alt ofiţer din legiune are nevoie de ţinte vii ca noi, pe care evreii să-şi cheltuiască gloanţele. Te-ai oferit să sacrifici aceşti bieţi felahi, în timp ce tu câştigi prestigiu în ochii legiunii!

— Uiţi că am fost şi eu acolo…

— Ba nu, tu uiţi, Izzat! N-ai fost acolo! Nu eşti niciodată, de fapt! Îmi amintesc de Kfar Herzl, când alergam în spatele tancurilor. Te-am văzut căzând şi am crezut că ai fost lovit. După bătălie, nu-mi venea să cred când te-am zărit din nou. Mă tot uitam după răni. Dar n-aveai nici una. Ai căzut în praful ridicat de tancuri pentru că eşti un laş. Sigur, nu este nici o nenorocire, Izzat. Nici fratele meu Majid nu va fi niciodată un mare erou arab. Dar el, cel puţin, nici nu pretinde că este. Nu trimite alţi oameni la moarte pentru propria lui glorie. Luptătorii tăi Sfinţi au luptat de prea multe ori în locul tău. Au pus bombe şi au tras cu puşca. Iar acum vrei să moară în faţa Hurvei pentru tine.

Era o noapte liniştită. Toţi bărbaţii se uitau la Izzat. Fusese jignit îngrozitor. Izzat ar fi trebuit să scoată cuţitul. Acum nu avea de ales.

În schimb, se ridică şi ieşi.

127

Sinagoga era cunoscută sub numele de Hurva Rabbi Yehuda Hechasid. Domul graţios din secolul al XVIII-lea se înălţa deasupra oraşului, dominând inima cartierului evreiesc. Era cel mai sacru templu pentru Ashkenazi, evrei emigraţi din Europa. Înăuntru, se păstrase pe pereţi culoarea Legiunii Evreieşti, comemorând campaniile lor din Africa de Nord şi Italia în cel de-al doilea război mondial. Reprezenta acum ultimul punct de apărare al Ierusalimului. Domul Hurva şi galeria superioară erau în ruine, lovite repetat de obuzele de artilerie. Totuşi, zidurile rămăseseră în picioare. Sarah stătea cu spatele la perete, uitându-se la domul sfărâmat de deasupra. I se infectaseră rănile din spate şi nu aveau nici un pic de sulfamidă ca să le trateze. Ori de câte ori se mişca, o ardeau ca focul. O usturau ochii şi o epuiza până şi cel mai mic efort. Trebuia să se concentreze pentru că muşchii ei să acţioneze aşa cum ar fi trebuit s-o facă din reflex.

Acum, sfârşitul era aproape. O ştiau cu toţii. Era ajunul lui La’g Borner, când copiii evrei obişnuiau să aprindă un rug. Noaptea trecută, rugurile arseseră peste tot în Oraşul Vechi, când evreii incendiaseră cartierul.

Din cei două sute de bărbaţi şi femei care alcătuiseră iniţial

forţa lor de apărare, şi din cei optzeci de oameni veniţi după ce Palmacinikii lui Asher străpunseseră Poarta Zion, nu mai rămăseseră acum decât treizeci şi cinci. Restul zăceau răniţi, pe saltele împuţite în Spitalul Batei Machse sau putrezeau în soare. Duhoarea dulceagă se răspândise în tot cartierul.

Stătea cu arma ei Sten în poală. Oricum nu-i mai folosea la nimic, pentru că nu avea muniţie.

Închise ochii şi începu să viseze. Visul era viu, strălucitor şi confuz. Parca vedea merele coapte din livada de la Kfar Herzl şi pe Rishou şoptindu-i la ureche, dar nu distingea cuvintele. Deodată, copacii dispărură şi rămase numai deşertul. Fugea. Cineva o urmărea, îi simţea respiraţia fierbinte în spate. Încercă să alerge mai repede, dar nisipul era moale şi i se afundau picioarele în el. Oamenii îşi întindeau mâinile spre ea s-o prindă.

Tresări şi-l văzu pe Abraham, îngenuncheat lângă ea, scuturând-o de umeri.

— Ţi-am adus astea.

Îi dădu două pachete de ţigări Player, cu fitilele atârnând dintr-o gaură făcută în cutia metalică. Nu le mai rămăseseră decât grenadele lui Leah Vultz.

Cum poate să reziste? se gândi Sarah. Nu este decât un copil.

— Îţi mulţumesc, Abraham, zise ea. Ai vreo veste de la Kaplan?

Clătină, din cap.

— O să murim?

Nu ştia ce să-i spună.

— Rabinul Silverberg zice că ar trebui să capitulăm, o anunţă Abraham.

— Şi tu crezi că are dreptate, Abraham?

— Leah nu mai are cutii pentru grenade.

— Atunci o să aruncăm cu pietre, spuse o voce de bărbat.

Sarah îşi ridică privirile. Era Netanel. Avea braţul drept bandajat într-un tifon murdar şi lăsat într-o parte. Nu se bărbierise de zece zile şi faţa îi era plină de sudoare. Cămaşa kaki se transformase în zdrenţe şi avea găuri în şort. Pe piept, i se închegase sângele. Un diavol în zdrenţe.

Două arme finlandeze îi atârnau pe umărul drept.

— Ţine, zise el trântind una din arme pe podelele sinagogii, lângă ea.

Se uită la el uimită.

— Sunt ultimele, o anunţă el. Nu are rost să le ascundem. Majoritatea oamenilor mei sunt morţi.

Femeia luă arma şi o verifică.

— A mai rămas un singur rând de muniţie, spuse Netanel. După aceea, poţi s-o foloseşti ca pe o bâtă. Fă orice cu ea, numai să nu atârni un steag alb de ţeavă.

— De ce mi-ai făcut tocmai mie această onoare?

Se pare că nu observase ironia din glasul ei.

— Eşti încă în viaţă şi continui să lupţi. Meriţi să ţii o puşcă în mână.

Înainte să plece, o anunţă:

— Asher este rănit, zise el pe un ton blând.

Tresări.

— A murit?

— Este la spital. A primit două gloanţe în piept ieri. Nu o duce prea grozav.

Ah, Ash. O cuprinse jalea. Totuşi, ştia că este o nebunie pentru că erau toţi ca şi morţi. Nu mai aveau scăpare. Până la apusul soarelui nu va mai rămâne nici unul în viaţă şi se pare că Rosenberg era singurul care aştepta moartea cu nerăbdare.

Cincizeci de yarzi de moloz până la baza zidului. De îndată ce vor străpunge pereţii, Hurva va fi a lor. Cincizeci de yarzi de moloz.

Scara era în spatele peretelui dărâmat. De ea, era prins cu funii un uriaş butoi de apă. Interiorul butoiului era umplut cu explozibil şi avea în capăt un fir lung. Rishou stătea lângă butoi, cu puşca pe umăr.

— Am nevoie de trei voluntari, le spuse el. Este periculos, dar Muftiul spune că veţi merge direct în Paradis şi veţi fi onoraţi de însuşi Mohamed. Şi, mai mult decât orice, dacă am reuşi, i-am arunca pe evrei din Oraşul Sfânt. Ne sfidează de prea mult timp.

Se opri şi studie oamenii îngroziţi şi epuizaţi care mai rămăseseră din banda lui Izzat.

— În ceea ce mă priveşte, eu mi-am pierdut mama, soţia şi cei doi copii din cauza acestor evrei. Fiica mea este infirmă şi nu va reuşi niciodată să-şi găsească un soţ. Fratele meu mai mare a fost ucis de englezi. M-am săturat să fiu persecutat pe pământul strămoşilor mei. Cine mă ajută să arunc în aer explozibilul?

Sinucidere curată, se gândi Majid.

Doi bărbaţi făcură un pas înainte. Majid simţea că fratele lui se uita fix la el, dar evita să-şi ridice privirile. Un al treilea strigă:

— Allah îmi va fi martor că azi îi voi omorî pe aceşti evrei sau voi vedea Porţile Paradisului.

Prefer să le văd ca un om bătrân, îşi spuse Majid. Dar gândul nu reuşea să-l liniştească. Îi era ruşine.

Cei patru ridicară scara pe umeri, icnind sub greutatea butoiului. Rishou strigă un ordin. Bărbaţii ieşiră din spatele zidului şi începură să se caţere printre dărâmături.

Ajunseră la jumătatea distanţei, când primul căzu răpus de un glonte bine ţintit. La zece yarzi depărtare, căzu al doilea şi scara se prăbuşi. Butoiul se rostogoli pe leagănul său improvizat, dar nu se sparse. Cel de-al treilea bărbat de lângă Rishou, cel care se lăuda că ori ucide toţi evreii, ori vede Porţile Paradisului, fugi ca un iepure la adăpostul zidurilor sinagogii.

— Renunţă! îi strigă Majid fratelui său.

Rishou încercă să care scara singur pe ultimii zece paşi. Apoi gemu şi se clătină pe picioare. Majid văzu o pată roşie pe *abbayah*-ul lui.

Atunci ieşi din adăpost şi alergă spre el.

* * *

Inima îi bătea să-i sară din piept, sângele îi pulsa în timpane, gloanţele şuierau pe lângă el şi o grenadă explodă în apropiere. Se auzi strigând numele fratelui său şi se trezi fugind, încă nevătămat.

Îl înşfăcă pe Rishou de braţ şi-l trase la adăpostul zidului. Apoi, – ştia că dacă ar ezita o singură clipă, i-ar pieri curajul –, se năpusti spre mină.

Nu voia să se urnească din loc.

Gloanţele ricoşau pe pietrele din jurul lui.

Da, da, scara se mişca.

Simţi urina fierbinte scurgându-i-se pe picior.

Patru yarzi, trei.

O să reuşească…

… Se prăbuşi peste trupul lui Rishou.

Rishou se sprijini de zid. Rupse o bucată de cârpă din *abbayah*-ul său şi o înfăşură în jurul şoldului. Zâmbea.

— Ai făcut-o! strigă el. Ai făcut-o!
— Da, am făcut-o! zise Majid, zâmbind şi pe urmă leşină.

128

Ferestrele sinagogii se spărseseră şi fuseseră astupate cu saci de nisip. Sarah îşi rezemă Thompson-ul de saci şi trase o rafală lungă prin gaura din zid. Mai avea câteva gloanţe. Grenadele se terminaseră. Dar continuau să reziste.

Prin cătarea îngustă a armei, îi văzuse pe cei patru arabi care încercau să care o mină. Era sigură că-i nimerise pe toţi.

Din turn răsunară strigăte. Cineva îi spunea ceva. Nu distingea cuvintele. Voia s-o prevină…

… o flamă albă orbitoare.

Deodată, căzu pe spate. Nu putea să se mai mişte.

Tancul trecuse peste molozul din sectorul Bethel şi se pregătea să bombardeze sinagoga. Avea un tun de trei pfunzi pe turelă. Prima rafală dărâmă partea de nord a zidului. Ignorând mina, Rishou se ridică în picioare şi şchiopătă spre spărtură.

Sarah îşi ridică privirile spre dom. Era înecată în praf şi fum. Se făcuse o gaură în zid, lângă ea. Molozul se împrăştiase peste tot. Îşi simţea picioarele grele. Nu putea să-şi mişte braţul drept şi o durea când respira. Căută Thompson-ul în mâna stângă, dar dispăruse.

Primul arab pătrunse prin spărtură şi îşi îndreptă puşca spre capul ei.

Sarah!

Ezită, nehotărât. Visez! îşi spuse el. Nu-i decât o evreică sabra, ca oricare alta. Avea sânge închegat în păr şi praf alb pe faţă. Semăna cu o sperietoare. Imposibil! Dar, sub crusta de sânge şi murdărie…

Lăsă puşca jos.

— Sarah? zise el cu voce tare.

Se gândea la merii de la Kfar Herzl când ceva îl izbi între umeri.

Sarah se târî spre el. Avea o gaură neagră în spate, la nivelul umărului drept. Zăcea pe burtă, scuipând sânge printre dinţi.

— Rishou? şopti ea.

Bărbatul deschise ochii.

Îl întoarse cu braţul ei bun.

Bule roz ieşeau din rană, în timp ce încerca să respire.

— Ţine-te de mine, Rishou. Nu-i nimic, ţine-te de mine!

Alt obuz lovi sinagoga. Sarah luă în braţe capul lui Rishou, să-l ferească de ploaia de pietre şi moloz. Auzi răpăitul unei mitraliere, foarte aproape. Un Irgun trase o rafală lungă din Thompson-ul său, prin crăpătura din zid.

— Sarah, gemu Rishou.

Un firicel de sânge i se prelingea din colţul gurii. Îi cuprinse mâna într-a lui.

— Sarah, eu…

În momentul acela, cineva începu s-o tragă de lângă el.

— Nu!

— Trebuie să ieşim! îi strigă Netanel.

Încercă să se împotrivească, dar durerea din umăr, picior şi coaste o copleşi. Ultima imagine pe care o văzu înainte să leşine fu aceea a lui Rishou scuipând sânge, cu mâna întinsă spre ea.

Majid îl văzu pentru o clipă pe Rishou încadrat de spărtura din pereţii Sinagogii Hurva, văzu glontele înfigându-se în spatele lui şi, în ciuda zgomotului asurzitor din jurul său, auzi – sau i se păru că aude – răpăitul puştii care trăsese în el. Se întoarse şi-l zări pe ţintaş, retrăgându-se grăbit de la adăpostul pereţilor sfărâmaţi.

Majid se alătură valului care se năpustise spre Hurva şi-l văzu pe evreul în jerseu negru care apăruse în spărtură, cu arma la umăr. Doi soldaţi din faţa lui căzură strigând şi Majid se aruncă instinctiv cu faţa-n jos. Zăcea pe burtă, expus şi neajutorat.

Credea că este mort. Dar, când îşi ridică privirile, evreul dispăruse. Se târî peste moloz şi-l găsi pe Rishou zăcând întins pe podea. Luă în braţe capul fratelui său. Murise.

* * *

Fedayeenii cântau, trăgând cu puştile în aer să celebreze victoria, în timp ce alţii aveau treburi mai importante – de exemplu, erau foarte ocupaţi să prade ce mai rămăsese. Între

timp, soldaţii aduseseră explozibil, să niveleze zidurile clădirii.

Majid o luă în jos, pe potecă, fără să bage în seamă puzderia de oameni. Îi venea greu să accepte că această grămadă de moloz îi păruse atât de imensă acum câteva minute. Butoiul abandonat devenise şi el ridicol.

Cum o să-i spună lui Zayyad că Rishou murise?

Rishou fusese simbolul viu al Rab'allah-ului: sărac, ignorant, dar totuşi, un punct de referinţă. Indiferent ce făcea, se compara mereu cu fratele său şi ştia că trebuie să se întoarcă dacă voia să se regăsească pe sine. Când se despărţise de familia lui la Sheikh Jarrah, îi fusese de ajuns să afle că Rishou era cu Izzat în Oraşul Vechi şi ştiuse imediat unde îi era locul.

Acum, când Rishou murise, se simţea pierdut, dezorientat, într-o lume care se schimbase atât de mult faţă de copilăria sa, o lume în care nu-şi mai găsea locul. Încercă să-şi cerceteze sentimentele şi constată că nu era cuprins de jale, ci, mai degrabă, de singurătate. Rishou fusese cel care ştiuse cum să combine lumea veche cu cea nouă, tradiţia cu schimbarea.

Rishou era fratele lui şi fusese trădat de proprii săi compatrioţi. Ştia că, în cele din urmă, le păsa mai mult de propria lor soartă decât de a celorlalţi. Era în sângele lor şi în Coran.

Îl găsi pe Izzat ghemuit lângă zid. Era palid la faţă şi încordat. Când îl văzu pe Majid, sări în picioare şi puse mâna pe puşcă. Ca un copil vinovat prins în livada vecinului, se gândi Majid. Exact aşa arăta.

— Ştiu că ai fost tu, zise Majid.

— Ce vrei să spui?

— Ştiu că ai fost tu.

Izzat pipăi trăgaciul cu degetele. Pentru o clipă, rămaseră nemişcaţi. Oare o să încerce să mă împuşte şi pe mine? se întrebă Majid. Apoi, Izzat păru că se hotărăşte.

— Pleacă din calea mea, zise el şi-l dădu la o parte pe Majid.

O luă în sus, pe potecă, să se alăture mulţimii victorioase. Nu avea curajul s-o facă aşa, faţă-n faţă.

Ajunse la jumătatea drumului, când Majid îl strigă.

— Rishou a murit, spuse Majid.

Izzat ridică din umeri.

— A murit în luptă, ca un martir. Chiar în clipa aceasta, Allah îl întâmpină la Porţile Paradisului. O să-l jelim cu toţii.

În clipa aceea, Majid îl împuşcă direct in piept.

129

Spitalul fusese mutat la subsolul Sinagogii Jochanan Ben Zakai. Camera era întunecoasă şi lipsită de aer. Puţea a duhoare şi infecţie. Lumânarea arunca umbre de disperare şi deznădejde pe pereţi: mâna unui muribund întinsă după o soră; o mamă care-şi alina copilul; un doctor exasperat. Răniţii tuşeau şi gemeau în semiîntuneric, printre străvechile manuscrise Talmud, teancurile de bandaje care scădeau văzând cu ochii şi sticlele goale de ser. Pe lângă cei bolnavi, erau cam o mie de civili îngrămădiţi printre lumânările plăpânde. Bărbaţii aveau şaluri tradiţionale pe umeri şi intonau rugăciunile de ajun de sabat.

— Binecuvântat eşti tu, Dumnezeule, care reverşi pacea asupra poporului lui Israel şi asupra întregului Ierusalim.

Sarah se târî în beznă o jumătate de oră până să-l găsească pe Asher. Avea pieptul bandajat şi ţinea ochii închişi. Era galben la faţă şi avea cearcăne sub ochi.

— Ash…

Deschise ochii şi îşi mişcă buzele, dar nu ieşi nici un sunet. Avea pielea rece şi umedă. Tremura. În timp ce sudoarea de pe fruntea ei se scurgea pe faţa bărbatului, începu să îngheţe.

— Mi-e sete, murmură el.

Ridică mâinile neputincioasă. Nu avea apă.

— Ţine, zise o voce.

Se uită în jur. Era rabinul Silverberg. Îi întinse un burduf vechi de piele.

Sarah îl luă şi turnă câteva picături pe buzele lui Asher.

— De ce nu ne-ai ajutat până acum? şopti ea. De ce n-aţi mişcat nici un deget pentru noi?

Rabinul făcu semn spre pivniţă.

— O vezi pe fata de acolo? Sora medicală? Este fiica mea. Bineînţeles că v-am ajutat.

— Dar, dacă aţi fi luptat alături de noi…

Îi luă înapoi burduful cu apă. Era palid la faţă.

— Vreau să-ţi spun ceva! Înainte să veniţi voi, vecinii mei nu

erau numai evrei, ci şi arabi, creştini, armeni. La Pesach, îi invitam la noi, să prânzim de Paşte. Trăiam în pace. Religiile noastre nu ne împiedicau să convieţuim liniştit. Mulţi din duşmanii voştri de azi erau prietenii noştri de ieri.

La lumina tremurândă a lumânării, Sarah observă şuvoaiele de lacrimi din barba lui albă.

— Când aţi venit voi, ne-aţi distrus vieţile. Da, voi. Nu arabii. Şi nici Muftiul. Voi aţi făcut-o!

Un uruit asurzitor răsună deasupra tavanului şi scările se umplură de un nor gros de praf roşu. Soldaţii demolaseră Hurva.

Rabinul Silverberg se înecă şi tuşi. I se vedea albul ochilor în beznă.

— Vom suferi alături de voi. Vom muri aici în pivniţă cu toţii, ca nişte şobolani. Dar nu ne cereţi să vă iubim.

Îi oferi sticla cu apă. Sarah clătină din cap.

— Îmi pare rău pentru prietenul tău, zise el şi se îndepărtă.

Asher o apucă de mână. Avea palmele reci şi umede. Închisese din nou ochii.

Vom suferi alături de voi. Vom muri alături de voi. Dar nu ne cereţi să vă iubim!

Deci, care sunt oamenii noştri şi care sunt duşmanii? se gândi Sarah. Rishou era iubitul meu şi mi-au spus să-l urăsc. Pentru că îi curgea în vene sânge arăbesc. Oare asta înseamnă dragoste şi ură, un hazard la naştere?

Şi acum murise.

— A murit, şopti ea cu voce tare, încercând să-şi dea seama de această grozăvie.

Dar era golită de sentimente. Nu mai avea putere să plângă pentru el acum. Poate mai târziu.

Sarah tuşi. O durea pieptul acolo unde doctorii îi legaseră braţul drept de coaste. Închise ochii, îşi rezemă capul de perete şi-i aşteptă pe arabi să vină. Dar nu-l văzu decât pe Rishou, zăcând printre ruinele de la Hurva, cu mâna întinsă spre ea.

De la fereastră, Netanel zărea ruinele fumegânde ale Sinagogii Hurva şi faţada de la Jochanan Ben Zakai. Se aşteptase ca arabii să se năpustească în sinagogă în după-amiaza trecută, dar fuseseră prea ocupaţi să jefuiască Hurva, iar când legiunea detonase în sfârşit încărcătura, se făcuse aproape seară şi sfârşitul inevitabil fusese amânat.

O să murim spintecaţi de baionete, îşi reaminti Netanel. Vom muri ca o naţiune adevărată, cu armele în mâini, nu în genunchi şi cerşind, ca nişte câini.

Nu vom muri cu capetele plecate.

Ca Amos Mandelbaum.

Sesiză agitaţia din arcada Sinagogii Jochanan Ben Zakai. Îşi schimbă uşor poziţia şi îşi îndreptă puşca spre stradă.

Un steag alb.

Tresări furios. Doar Kaplan îi promisese. Îşi dăduse cuvântul că n-o să capituleze. Nu după atâtea sacrificii!

Doi rabini ieşiră din sinagogă, ducând un cearşaf alb între două beţe. Îl recunoscu pe unul din ei. Era Silverberg.

Nu! N-o să se predea! N-o să fie din nou prizonier! N-o să-şi cerşească viaţa.

Ochi şi trase până rămase fără gloanţe. Unul din rabini căzuse pe caldarâm. Silverberg. Celălalt, luă băţul şi îşi continuă marşul pe stradă.

— Nu!

Netanel aruncă încărcătorul şi căută altul pe podea. Îi tremurau mâinile de furie.

Dar, până să-l monteze, era prea târziu. Oamenii se revărsau din sinagogă în braţele soldaţilor Legiunii Arabe. Străzile pustii şi sinistre deveniseră de nerecunoscut. Evreii apăreau de peste tot, iar steagul alb plutea deasupra mulţimii, ca un dop pe ocean. Arabi cu *keffiyeh*-uri îmbrăţişau rabini bătrâni, bărboşi, femei Hassidim îşi aruncaseră braţele de gâtul soldaţilor în uniforme kaki.

Netanel trăia o agonie aproape fizică, în timp ce privea. Îşi îndreptă puşca spre stradă şi se gândi să-i ucidă pe toţi. Îl trădaseră. Erau slabi şi meritau să moară.

Dar, în cele din urmă, lăsă arma să cadă pe podea.

În schimb, se aplecă pe fereastră şi începu să strige la ei, la duşmanii lui care erau prea neputincioşi să-l ucidă şi de poporul lui care era prea laş să stea alături de el:

— L-am omorât pe Amos Mandelbaum! *L-am omorât pe Amos Mandelbaum*!

* * *

Sarah îi privea pe evreii bătrâni în hainele lor de gabardină

năpustindu-se pe scări, laolaltă cu femeile, care strângeau copiii în braţe, plângând, şi cu rabinii care înălţau imnuri de slavă şi mulţumire lui Elohim. Mult timp după aceea, fu linişte, cu excepţia gemetelor răniţilor şi şoaptelor doctorilor şi surorilor care-i îngrijeau. Parcă s-ar fi aflat într-un templu. Aceasta era clipa sacrificiului lor.

Sarah se întinsese lângă Asher; îl ţinea de mână şi aştepta.

Cineva cobora pe scări.

Văzu mai întâi ghetele bărbatului, apoi pantalonii lui kaki şi haina lungă. Avea o puşcă nouă, englezească, Lee Enfield. Apoi, zări barba, o faţă vulturească, ochi negri, sclipind pe un ten măsliniu şi un *keffiyeh* roşu cu alb.

Soldatul dădu din cap şi zâmbi.

Partea a douăzecea
ISRAEL, 1949

170

Ierusalim

Camionul îl lăsă pe Netanel Rosenberg pe strada Ben Yehuda. Stătea pe trotuar şi-l privea cum se îndepărtează. Se simţea un străin în noua lui ţară. Oamenii treceau pe lângă bărbatul subţiratic, ras în cap, în hainele sale jerpelite, ignorându-l complet. Fu surprins de stindardul care fâlfâia pe acoperişul uneia din clădiri: steaua albastră a lui David pe un fundal alb – noul steag al Israelului, un steag pe care nu-l mai văzuse niciodată. Şi mulţimea aceasta: Yemeniţi cu piele întunecată, Ashkenazi cu căciulile lor de blană, Hassidimi cu haine negre, lungi, femei tinere, îmbrăcate după moda europeană, sabras cu mustăţi impresionante, în cămăşi kaki de doc, deveniseră toţi israeliţi.

Luni de zile îi spuseseră că pierduseră războiul; că Palestina făcea parte acum din Iordania; că va fi ucis. Apoi, într-o zi, el şi încă douăzeci de evrei fuseseră urcaţi într-un camion. Crezuse că o să-i împuşte. În schimb, îi duseseră la graniţă şi-i transferaseră în alt camion măsliniu. Spre uimirea lor, noile lor gărzi vorbeau în

ebraică. Îi bătură pe umeri şi le spuseră că-i duceau acasă.

Deodată, după luni de zile petrecute într-un lagăr de prizonieri de război de lângă Amman, după ce rezistase foamei, brutalităţii şi chiar violului, Netanel Rosenberg era liber. Negociaseră şi reuşiseră să-l aducă pe Pământul Făgăduinţei. Dar fără duşmani, fără o cauză, libertatea îi părea mai rea decât orice închisoare în care fusese vreodată.

* * *

Nu avea unde să se ducă, aşa că închirie o cameră într-un hotel ieftin de pe strada Ben Yehuda. Încăperea avea un pat cu cearşafuri, pături fără păduchi şi nu exista santinelă la uşă. Era în sfârşit un evreu printre evrei.

Rămăsese complet singur. Nu era nimic pentru el în acest sanctuar pe care-l ridicase alături de ceilalţi, pentru că omul care-l ucisese pe Amos Mandelbaum nu putea să-şi găsească pacea niciodată. Pacea reprezenta un cuvânt străin pentru el. În sufletul lui ar fi dorit să fie din nou în Sinagoga Hurva. Crezuse că o să-şi răscumpere păcatele acolo, în noua Massada. Ar fi fost perfect.

Dar rabinul Silverberg îi răpise această mântuire.

Mi-am ţinut promisiunea făcută copiilor care au pierit în focul de la Birkenau şi tovarăşilor mei de călătorie din Maşina Morţii. Dar n-o să fiu absolvit niciodată de păcatul morţii lui Amos Mandelbaum. Oare o să mă bântuie veşnic şi când sunt treaz şi când dorm?

Locul Unde a Murit Smochinul

Zayyad Hass’an îşi întinsese covoraşul de rugăciune lângă mormintele familiei sale şi îngenunche în direcţia Meccăi. Se rugă lui Allah să-i dea înţelepciunea să înţeleagă ce se întâmplase; se rugă pentru oamenii săi, pentru satul lui şi pentru el însuşi.

Nu-i era hărăzit să priceapă judecata lui Dumnezeu, *Insh’allah*.

Rab’allah – ce mai rămăsese din el, de fapt – făcea parte acum din Transiordania. Sigur, nu era de mirare. Se întrebase cu voce tare de la început dacă regele Abdollah venise în ajutorul lor din pură generozitate sau din dorinţa de a modifica frontierele. Lupul

îşi schimbă părul, dar năravul ba. Conducătorii se asemănau unii cu alţii şi era sigur că regele se va dovedi în timp că este mai puţin tiran decât Muftiul.

Dar, un asemenea câştig neînsemnat meritase, oare, atâtea sacrificii? Evreii obţinuseră mai mult decât intenţionaseră să le dea Naţiunile Unite, iar arabii fuseseră înfrânţi în mod ruşinos, peste tot. Oricum, toţi ştiau că egiptenii se pricepeau mai bine să sodomizeze băieţi decât să lupte; cât despre libanezi, mai bine ar fi trimis o trupă de cămile; irakienii se distraseră în Nablus, dar nu se aventuraseră mai departe; iar sirienii se dovediseră că erau mai mult buni de gură şi gata s-o ia înapoi cu tancurile lor.

În ceea ce-l privea pe Muftiu, se afla în siguranţă la Cairo.

Şi, în toată această perioadă, el, Zayyad Hass'an îşi pierduse satul, două neveste, două nurori, doi nepoţi şi doi fii buni. Erau aici, pe acest deal, dormind sub pietre. *Insh'allah*.

Insh'allah.

Dar fie ca membrul sacru al Muftiului să se transforme într-un pui şi să-i ciugulească testiculele până o să moară! Iar apoi, fie ca sufletul lui să se rostogolească-n iad ca o piatră într-o fântână şi să se prăjească la foc mic, până i se înnegreşte pielea şi i se cojeşte ca o smochină putredă!

Îi curgeau lacrimile peste urmele săpate în obrajii săi de vreme şi necazuri. Majid îi spusese că războiul nu se sfârşise, că fiecare naţiune arabă declarase că statul evreu era o ofensă adusă lui Dumnezeu şi juraseră să nu-l recunoască niciodată. Bătălia, îi asigurase el, de-abia începuse.

La fel ca şi suferinţa, se gândi bătrânul.

Wagil, Rishou, Ali, Rahman. Evreii dispăruseră din această vale. Oare meritase un asemenea preţ?

Ierusalim

Oamenii se revărsau din nou pe strada Ben Yehuda. Cafenelele se redeschiseră. Soldaţii beau cafea şi cumpărau prăjituri pentru prietenele lor. Rabinii stăteau la mese, adânciţi în dezbateri teologice. Lumea învăţase deja să ignore gardurile de sârmă ghimpată care împărţeau oraşul. Viaţa revenise la normal.

Asher stătea la fereastra apartamentului său şi se uita la ei, la compatrioţii săi israeliţi. Faptul că trăia reprezenta un triumf. Sorbi cu nesaţ aerul rece de dimineaţă, gândindu-se la viitor.

Abdollah Tell, comandantul Legiunii Arabe, se dovedise un om de onoare. În dimineaţa capitulării, permisese evacuarea civililor, femeilor şi răniţilor. Asher îşi amintea foarte puţin de întâmplările de atunci: zăcuse luni de zile într-un spital din Ierusalim, luptându-se pentru viaţa sa.

Dincolo de pereţii albi, lupta cea mare continuase. În ciuda tuturor aşteptărilor, Yishuv nu se prăbuşise o dată cu căderea Oraşului Vechi. Apoi, la două săptămâni după capitulare, Naţiunile Unite aranjaseră un armistiţiu. Între timp, irakienii fuseseră înţepeniţi în Triunghiul Nablus, sirienii şi libanezii fuseseră respinşi de luptătorii *Palmach* în Galileea, iar înaintarea egipteană fusese oprită la treizeci de kilometri sud de Tel Aviv, la Ashdod.

Armistiţiul de două săptămâni schimbase cursul războiului. Haganah întrebuinţaseră timpul cu folos. Reuşiseră să aducă arme, clandestin, din Europa: puşti, mitraliere Sten, grenade de mână, maşini blindate, precum şi zece tancuri Hotchkiss, patru tunuri antiaeriene şi treizeci de tancuri Sherman. Făcuseră rost, de asemenea, de artilerie de câmp şi patruzeci şi cinci de mii de obuze. Ba chiar aduseseră Messerschmidt-uri şi Spitfire-uri din Cehoslovacia. Tot mai mulţi refugiaţi sosiţi din Cipru şi Europa îngroşau zilnic rândurile Haganah şi Palmach.

Între timp, cea mai reprezentativă forţă combatantă a arabilor, Legiunea Arabă, era complet lipsită de aprovizionare. SUA îi forţase pe britanici să impună embargou împotriva armatei create chiar de ei. Truman ameninţase că va retrage ajutorul economic atât de vital naţiunii măcinate de război, dacă refuzau să se conformeze.

Când durata armistiţiului se încheie pe 18 iunie, arabii fură confruntaţi cu o armată nouă şi un inamic revitalizat. Şi uite aşa sorţii bătăliei înclinară rapid de partea cealaltă.

Doctorii lui Asher se arătaseră încântaţi de el. Rănile i se vindecaseră, deşi cicatricele de pe piept vor rămâne ca suvenir – carte de vizită a morţii pentru o viitoare întâlnire. Încă mai obosea repede şi îşi pierdea respiraţia când urca scările, dar îi promiseseră că, în timp, se va reface perfect.

Oricum, el era mulţumit că trăia.

Îl auzi plângând pe micul Yaakov. Marie ieşi din dormitor cu pruncul în braţe. Se aşeză lângă el, la fereastră şi începu să hrănească copilaşul.

Când se va simţi mai bine, hotărâse, împreună cu Marie, să plece la Negev. Acolo, se construia acum un nou kibuţ şi îşi propusese lui însuşi că va ridica alt Kfar Herzl. Micuţul Yaakov va reprezenta prima generaţie de evrei născuţi într-un stat evreiesc şi, cu puţin noroc şi cu ajutorul lui Dumnezeu, nu va creşte cu arma-n mână.

Cu noroc şi cu ajutorul lui Dumnezeu

Poate.

Imaginea dezolantă a asediului se întipărise în mintea lui Sarah în timp ce era scoasă pe targă din subsolul Sinagogii Jochanan Ben Zakai, în seara capitulării.

Fum, negru ca cerneala, se ridica din cartierul evreiesc, în timp ce soldaţii arabi jefuiau şi ardeau zona Bethel. Între timp, unii negustori îşi redeschiseseră magazinele şi serveau cafea şi prăjituri soldaţilor Legiunii Arabe, bărbaţi care fuseseră duşmanii lor până în dimineaţa aceea.

Duşmanii noştri, se gândi ea, pot apare deghizaţi ca prieteni, iar inamicul cel mai feroce se poate dovedi cel mai încântător amant.

Se aşeză lângă patul lui Isaac. Dormea. Trecuseră luni de zile până să i se confirme că era în viaţă, multe luni după armistiţiul care dusese la schimbul de prizonieri de război.

Vorbise foarte puţin de când se întorsese de la Amman. Refuza să discute despre experienţele sale din lagărul POW sau despre ce i se întâmplase la Kfar Herzl. În afară de el, doar încă trei mai supravieţuiseră masacrului.

Era sigură că o să vorbească mai târziu şi se va naşte un spirit nou în el. Avea nevoie de timp.

Îi mângâie părul în somn. Era un băiat frumos, înalt şi puternic. Pe zi ce trecea, semăna tot mai mult cu tatăl sau. Ar fi fost mândru de el, dacă l-ar fi cunoscut.

Era un băiat bun. Sânge arab într-un băiat evreu.

Şi-ar fi dorit să-i fi spus lui Rishou, dar nu s-ar fi schimbat nimic, nici pentru el, nici pentru ea. Însă, poate că s-ar fi schimbat pentru Isaac. Trebuia să-i spună acum. Adevărul va fi ca un balsam pentru ura şi cicatricele din sufletul său.

Nu mai plângea când se gândea la Rishou. În lumea în care trăiau, trupul lui îi fusese interzis. Dar poate că va crea alt bărbat bun din sângele lui.

Locurile Sfinte vor trece prin ani lungi de război şi pacea nu se va instaura aici nici peste generaţii.
Delegatul Siriei la ONU,
Fares el Khoury, 1948

Epilog

Ierusalim, septembrie 1992

La sfârşitul verii lui 1992 se discuta despre pace, un lucru remarcabil într-o ţară care se războise cu toţi vecinii ei de când fusese înfiinţată. Nu trecuse nici un an de la explozia bombei pe strada Suleiman, care-i făcuse pe oaspeţii Colegiului Anglican din Ierusalimul de Est să fugă din sufragerie într-o seară şi să-şi abandoneze cina.

Acum, turiştii şi pelerinii începuseră să se întoarcă.

Isaac Ben-Zion desface o cutie de bere Goldstar şi se sprijini de barul din restaurantul său, aflat pe strada Ben Yehuda. Se încruntă în timp ce vorbeşte:

— Am fost maior în armata israeliană. În 1973, am pierdut o mulţime din băieţii mei, luptând împotriva sirienilor. Şi acum Rabin vrea să dea totul înapoi lui Assah. Nu ştiu... spune că va aduce pacea. Dar ce pace poate să fie când o să-şi îndrepte ţevile puştilor în direcţia noastră de pe Înălţimile Golan?

În timp ce se înserează, mă întorc la hotelul meu de pe strada Ben Yehuda; un băiat şi-o fată se plimbă braţ la braţ, ca îndrăgostiţii de pretutindeni, doar că băiatul ţine un pistol mitralieră Uzi pe umăr. Pacea pare a fi perspectivă foarte îndepărtată.

În noaptea aceasta, Mulli Rosenberg va patrula din nou pe străzile periculoase din Bethleem; de partea cealaltă a Văii Iordanului, Wafa începe altă noapte de exil în deşertul Amman.

Pe măsură ce apune soarele, mormintele albe de pe Muntele Măslinilor se întunecă. Se spune că aici este Valea biblică a lui Yehova, unde trompetele Apocalipsei vor chema la judecată sufletele tuturor oamenilor. Creştini, evrei şi musulmani îngropaţi aici aşteptau verdictul lui Dumnezeu asupra faptelor lor.

Se pare că, pe acest teritoriu frământat de lupte, existau

foarte mulţi care vor fi judecaţi. Şi foarte, foarte, puţini care se vor mântui.

Nu aşteptaţi Ziua Judecăţii de Apoi.
Ea are loc în fiecare zi.
Albert Camus

Nu vreau să mai umbli cu fetele noastre, jidane! — îi spuse Emmerich. N-ai decât s-o regulezi pe mă-ta, dacă vrei!

●

Germania:

Netanel nu poate uita că fata pe care o iubeşte este catolică; naziştii nu-l vor lăsa să uite că el este evreu.

Palestina:

Rishou nu poate uita relaţia sa interzisă cu o frumoasă evreică; o fată ai cărei compatrioţi au venit să-l distrugă pe el şi ţara lui.

●

De la ororile Holocaustului şi până la naşterea sângeroasă a Israelului modern, cu momentul culminant al asediului Ierusalimului, FURIE este o superbă şi grăitoare epopee a supravieţuirii, a tragediei şi triumfului, a oamenilor obişnuiţi, prinşi într-un apocalips modern, şi a evenimentelor care încă reverberează azi în Orientul Mijlociu...

best seller 1993

coperta: Riess Walter

Lei 5 000

I.S.B.N. 973-97023-3-3